

Chronicon i
Συγγραφικὰ ἱστορίαι(libri vi de Michaelae Palaeologo)

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΕΚΔΙΚΟΥ ΚΑΙ
ΔΙΚΑΙΟΦΥΛΑΚΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

α'. Προοίμιον τοῦ συγγραφέως καὶ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων. β'. Παραίτησις τοῦ μὴ τὰ πρότερα ἢ κατὰ τὸν συγγραφέα λέγειν. γ'. Ὅπως οἱ παλαιοὶ κατωχύρουν τὰς ἄκρας. δ'. Ὅπως τῶν ἐν ταῖς ἄκραις ἐπεμελοῦντο ἀνδρῶν καὶ πραγμάτων. ε'. Ὅπως, παρὰ τῶν Ἰταλῶν ἀλούσης πάλαι τῆς πόλεως, ἐξησθένησαν τὰ κατὰ τὴν ἀνατολήν, καὶ τὰ κατὰ τὸν Χαθηνόν. ς'. Ὅπως οἱ Πέρσαι κατέσχον τὰ τῆς Ῥωμαΐδος ὄρη. ζ'. Ὅπως ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου ἐπὶ τῇ εἰς βασιλεῖς πίστει ὁ Παλαιολόγος Μιχαὴλ κατησφαλίζετο. η'. Ὅπως ὁ δεύτερος Λάσκαρις βασιλεύς, πολλοὺς τῶν ἐν ἀξιώμασιν ὑπερορῶν, ἐτέρους ἀντικαθίστη. θ'. Ὅπως ὁ Κότυς τὸν Παλαιολόγον παρασκευάζει αὐτομολῆσαι πρὸς Πέρσας. ι'. Ὅπως, πάλιν ἐπανελθὼν καὶ δεχθεὶς ἐκ μεσιτείας τοῦ Ἰκονίου, στέλλεται στρατηγὸς ἐν τοῖς κατὰ δύοσιν συνάμα τῷ Δυρραχίου Χαλκούτζη. ια'. Ὅπως ἀποστέλλεται Χαθηνὸς ἀναγαγεῖν τὸν Παλαιολόγον σιδηρόδετον καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις συμβάντα καὶ ὅπως ἀχθεὶς καθείργνυται. ιβ'. Ὅπως νοσῶν ὁ βασιλεὺς πάντας ἐπὶ μαγεῖαις ὑπόπτει καὶ τὰ κατὰ τὴν μεγάλην δομεστίκισσαν Μαρίαν, εἴτ' οὖν Μάρθαν. ιγ'. Θάνατος τοῦ βασιλέως Θεοδώρου καὶ τὰ ἐπιζῶντος αὐτοῦ κατορθώματα. 5 ιδ'. Ὅπως ἐπαιδεύετο ὁ Λάσκαρις Θεόδωρος παρὰ τοῦ πατρὸς Ἰωάννου, εἰς βασιλείαν ἀναγόμενος. ιε'. Ὅπως ὁ πρωτοβεστιάριος Γεώργιος ὁ Μουζάλων τοῦ μειρακίσκου Ἰωάννου ἐπετρόπευεν. ιϛ'. Δημηγορία τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος. ιζ'. Ἀπολογία πρὸς τὴν δημηγορίαν τοῦ Παλαιολόγου. ιη'. Ἐπίθεσις κατὰ τῶν Μουζάλωνων. ιθ'. Ὅπως παρὰ τοῦ στρατοῦ ἐτολμήθη ὁ φόνος τοῖς Μουζάλωσιν. κ'. Ὅπως τῶν μεγιστάνων διὰ ταῦτά τινες ἀπεχώρουν, οἱ δὲ καὶ μένοντες ἐφυλάττοντο. κα'. Ὅπως ἐφιλονεῖκουν οἱ ἄρχοντες περὶ τὴν τοῦ βασιλέως κηδεμονίαν. κβ'. Ὅπως προετιμήθη τῶν ἄλλων ὁ Παλαιολόγος εἰς τὴν τοῦ ἀφήλικος βασιλέως ἐπιτροπήν, καὶ τοῦ πατριάρχου ἀπόντος. κγ'. Ὅπως ὁ Παλαιολόγος ἐτιμήθη εἰς μέγαν δοῦκα. κδ'. Ὅπως νοσήσας ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ὁ τοῦ Θεοδώρου πατὴρ πολλὰ τοῖς πένησιν ἐχορήγησεν. κε'. Ὅπως ἐπιπολαίως ὁ μέγας δοῦξ τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἀπτόμενος περιεποιεῖ ἑαυτῷ τὴν τῶν πολλῶν εὐνοίαν. κϛ'. Ὅπως, ἐλθόντος τοῦ πατριάρχου, πολλὴν ὁ μέγας δοῦξ πρὸς ἐκεῖνον ἐπεδείξατο τὴν ὑπόπτωσιν. κζ'. Ὅπως κατεδημαγώγουν τοὺς πλείστους οἱ ὑπὲρ τοῦ μεγάλου δουκὸς λέγοντες, ὥστε καὶ δεσπότην γενέσθαι. κη'. Ὅπως ὁ πατριάρχης συνήνει τοῖς ὑπὲρ τοῦ Παλαιολόγου λέγουσιν. κθ'. Ὅπως ὑποποιούμενος ὁ Παλαιολόγος τοὺς πολλοὺς δι' αὐτῶν ἀπήτει καὶ τὸ μέγιστον. λ'. Ὅπως ὁ ἐν τῇ δύσει δεσπότης Μιχαὴλ κατεπήρηθη τῶν πραγμάτων. λα'. Ὅπως ὁ τῆς Ἀχαΐας πρίγκιψ Ῥωμαίοις ἐάλω. λβ'. Ὅπως ὁ δεσπότης Μιχαὴλ, συναθροίσας τὰς δυνάμεις, νικᾷ Ῥωμαίους καὶ αἰρεῖ καίσαρα.

{ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΛΟΓΟΥ}.

Ὅπως ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος ἐν φροντίσιν ἦν περὶ τῆς ἀρχῆς Ῥωμαίων καὶ περὶ βασιλέως. β'. Ὅπως ἀνέεσαν τὸν Παλαιολόγον τῶν φρικωδῶν ἀρῶν αἷς ὑπέκειτο, εἰ βασιλεύειν ἐννοοῖτο ἐπὶ τῷ βασιλεῦσαι Ῥωμαίων. γ'. Ὅπως ὤμνουν καὶ ἐπ' ἀμφοτέροις δουλείας ὄρκον οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἐπὶ τίσι διορισμοῖς. δ'. Ὅπως ὤμνουν ὁ Παλαιολόγος ἐπὶ τῷ παιδί καὶ οἱ μεγιστᾶνες συνάμα τοῖς ἄλλοις ἐπ' ἀμφοτέροις καὶ ὅπως ἐπὶ ἀσπίδος καθίσας ἀνευφημεῖτο. ε'. Ὅπως καταστάς ὁ Παλαιολόγος εἰς βασιλείαν ἐφιλοτιμεῖτο τὰ μέγιστα καὶ ἄρχουσι καὶ στρατιώταις καὶ τοῖς λοιποῖς. ς'. Ὅπως τὰς ἄκρας ὠχύρου καὶ μήπω στεφθεῖς ὁ Παλαιολόγος. ζ'. Ὅπως παρελογίσατο τὰς συνθήκας τῆς στεφηφορίας ὁ Παλαιολόγος. η'. Ὅπως ὁ Παλαιολόγος μὲν ἐταινιώθη βασιλικῶς παρὰ τοῦ πατριάρχου, τὸ δὲ βασιλέως παιδίον ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης παρεωράθη. θ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ στεφθεῖς ὑπεποιεῖτο τοὺς πολλοὺς δημηγορίας καὶ φιλοτιμίαις. ι'. Ὅπως, ὑποστραφεῖς εἰς τὸ Νύμφαιον μετὰ τοῦ παιδός, πρέσβεις ἐδέχετο πανταχόθεν. ια'. Ὅποσα ὁ μέγας δομέστικος καὶ τοῦ βασιλέως ἀυτάδελφος Ἰωάννης, ἐπιστάς τοῖς δυτικοῖς, κατώρθωσε κάκεισε τὰ τῆς σεβαστοκρατορίας σύμβολα δεξάμενος, ὑποστραφεῖς μετὰ τροπαίων, δεσπότης στέφεται παρὰ βασιλέως, ὅτε καὶ ὁ εἰς καίσαρα τεταγμένος ἀυτάδελφος αὐτῶν Κωνσταντῖνος σεβαστοκράτωρ ἀναγορεύεται. ιβ'. Ὅπως Μιχαὴλ ὁ δεσπότης, ἐν στενῷ τῶν πραγμάτων καταστάς, πέμπει τὴν ἰδίαν σύζυγον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰωάννην, τὴν μὲν πρεσβεύουσιν, τὸν δ' ὀμηρεύσονται. ιγ'. Ὅπως τοὺς μεγιστᾶνας ἀξιώμασιν ἐτίμησεν ὁ κρατῶν. ιδ'. Ὅπως διὰ σπουδῆς εἶχε παντοίας ὁ βασιλεὺς τὸ τὴν πόλιν ἐλεῖν καὶ ὅπως Σηλυβριανοὺς παρεστήσατο. ιε'. Ὅπως ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος τοῦ πατριαρχικοῦ ὑπεξίσταται θρόνου. ις'. Ὅπως ὁ Ἐφέσου Νικηφόρος πατριάρχης ἀποκατέστη. ιζ'. Ὅπως ὁ Σάρδεων καὶ ὁ Θεσσαλονίκης οὐ συνεφώνουν τοῖς ἄλλοις ἐπὶ τῇ τοῦ Ἐφέσου ψήφῳ εἰς τὸ πατριαρχεῖον. ιη'. Ὅπως ὁ Σάρδεων κατὰ τὴν Σηλυβρίαν μοναχικῶς ἀπεκείρατο. ιθ'. Ὅπως πολλοὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων θνήσκουσι δι' ὀλίγου καιροῦ. κ'. Περὶ τῆς κατὰ τοῦ Γαλατᾶ φρουρίου τοῦ βασιλέως προσβολῆς. 9 κα'. Περὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ βασιλέως Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου. κβ'. Ὅπως ὁ πατριαρχεὺς τότε Νικηφόρος συνάμα βασιλεῖ καταλαμβάνει τὸ Νύμφαιον καὶ περὶ ὧν ἔπραξε καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. κγ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐν ἀνέσει ἦν, τὸν νέον Ἰωάννην ἀποσκευασάμενος. κδ'. Τὰ κατὰ τὸν χαλυφᾶν καὶ τοὺς Πέρσας, ὅπως ὑπετάγησαν Τοχάροις, καὶ ὡς ὁ σουλτάν Ἀζατίνης εἰς βασιλέα καταφεύγει. κε'. Ὅπως εἶχον οἱ πρὶν βασιλεῖς περὶ Τοχάρους ἀκουομένους. κς'. Περὶ τῶν κατὰ δύσιν καὶ ὅπως καῖσαρ προσέβαλεν ἐκ παρόδου τῇ πόλει. κζ'. Ὅπως ἡ πόλις ἐάλω. κη'. Περὶ τοῦ πρωτασηκρήτις Κακοῦ Συναχηρεῖμ, τί ἔπραξεν, ἀκούσας ὅτι τοῖς Ῥωμαίοις ἐάλω ἡ πόλις. κθ'. Ὅπως ἤκουσται τῷ βασιλεῖ ἡ τῆς πόλεως ἄλωσις. λ'. Δημηγορία βασιλέως ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς πόλεως. λα'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν πανοικί εἰς τὴν πόλιν εἰσάγεται συνάμα τοῖς περὶ αὐτὸν ἄρχουσιν. λβ'. Ὅπως προσηνέγκατο βασιλεὺς ταῖς τῶν Λατίνων φυλαῖς, εἰσελθὼν τὴν πόλιν. λγ'. Ὅπως ἐτάχθησαν τὰ κατὰ τὴν πόλιν παρὰ τοῦ βασιλέως. λδ'. Ὅποια ἦσαν αἱ περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου τῶν ἀρχιερέων βουλαί. λε'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐκποδῶν τὸν νέον Ἰωάννην ἐποίει καὶ ὅπως τὰ γένη τῶν Ἰταλῶν ἐν τῇ πόλει κατώκισεν. λς'. Τὰ κατὰ τοὺς εἰς τὸν πάπαν καὶ τοὺς Ἰταλοὺς πρέσβεις τοῦ βασιλέως.

{ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΛΟΓΟΥ}.

Ὅπως ἐσκόπει ὁ βασιλεὺς τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον. β'. Ὅπως μετακληθεῖς ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος εἰς τὴν πόλιν εἰσάγεται καὶ τὰ κατὰ τὴν δευτέραν στεφηφορίαν τοῦ βασιλέως. γ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς διεπρεσβεύετο πρὸς τε

Τοχάρους, κήδη ποιῶν, καὶ πρὸς τοὺς Αἰθίοπας. δ'. Περὶ καμηλοπαρδάλιος, ὁποῖόν ἐστιν. ε'. Ὅπως αὐξηθέντες Αἰθίοπες τὰ κατὰ Συρίαν κακὰ διεπράξαντο καὶ τὰ κατὰ τὸν Νογᾶν. ς'. Ὅπως αἱ τρεῖς βασιλίδες ἀνδράσιν ἠρμόσθησαν καὶ ὁποίοις. ζ'. Τὰ κατὰ τὴν δέσποιναν Ἀλαμάναν Ἄνναν. η'. Τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν Ἄννης τῆς δεσποίνης Μαφρὲ καὶ τὸν Κάρουλον. ιι θ'. Ὅπως σανίσιν ἀνυψοῦντο τὰ πρὸς τῇ θαλάσση τείχη τῆς πόλεως καὶ ιι διὰ τί καὶ περὶ ἐτοιμασίας τοῦ βασιλέως. ι'. Ὅπως τὸν Ἰωάννην ὁ βασιλεὺς ἐκποδῶν ποιῶν ἐξετύφλου. ια'. Τὰ περὶ τοῦ Ὀλοβώλου Μανουήλ καὶ τῆς τῶν λοιπῶν ὑποβλέψεως διὰ τὸν Ἰωάννην. ιβ'. Τὰ κατὰ τοὺς Ζυγηνοὺς, ὅπως ἀπεστάτησαν βασιλέως διὰ τὸν Ἰωάννην. ιγ'. Ἀπολογία τῶν Ζυγηνῶν πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τοῦ ὄν ὡς Ἰωάννην ὑπεδέξαντο. ιδ'. Ὅπως διετέθη ὁ πατριάρχης μαθῶν τὰ συμβάντα Ἰωάννη καὶ ὅπως τὸν βασιλέα ἀφώρισεν. ιε'. Ὅπως διὰ τῶν τριήρων ἠνδραγάθουν ὁ τοῦ στόλου τῆς Ῥωμαΐδος λαός. ις'. Ὅπως οἱ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως τὰς τῶν δυτικῶν ἐνεχειρίσθησαν διοικήσεις. ιζ'. Τὰ κατὰ τὸν παρακοιμώμενον Μακρηνὸν Ἰωάννην. ιη'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς τὰ περὶ τὸν Αἴμον διατεθεῖται, αὐτὸς ἐπιτάττων τοῖς στρατηγοῖς τῶν δυνάμεων, οἴκοι καθήμενος. ιθ'. Ὅπως, ὑπερχόμενος τὸν πατριάρχην, ὁ βασιλεὺς τὴν τοῦ ἀφορισμοῦ λύσιν ἐζήτει. κ'. Ὅπως συνῆλθον ἐν ταῦτῳ κατὰ συνθεσίας οἱ δεσπότες Ἰωάννης τε καὶ Μιχαὴλ ὁ τῆς δύσεως. κα'. Ὅπως ὁ δεσπότης Ἰωάννης, ἀπαλλαγὴς τῶν δυτικῶν, τοῖς κατ' ἀνατολὴν ἐχθροῖς προσβάλλει καὶ μερικὸς ἔπαινος τούτου. κβ'. Ὅπως δεινῶς ἐνόσει ἀπολλύμενα τὰ κατὰ Μαρυανδηνοὺς, τὰ Βουκελλάριά τε καὶ ἡ Παφλαγονία. κγ'. Τὰ περὶ τοῦ φανέντος κομήτου ἐκ βορρᾶ ἐπὶ μῆσι τοῖς τοῦ θέρους καὶ τῆς ἐπὶ δύσιν ἐκστρατείας τοῦ βασιλέως καὶ περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου. κδ'. Τὰ περὶ τε Βέκκου καὶ Ξιφιλίνου τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀρχόντων. κε'. Τὰ περὶ τοῦ σουλτάν Ἀζατίνου καὶ τὰ περὶ τῶν Τοχάρων. κς'. Ὅπως ὑπεδέξατο ὁ πατριάρχης ἐλθόντα τὸν βασιλέα καὶ μεθ' ὅσου ἐλέγχου καὶ ζήλου. κζ'. Κῆδος ἐπὶ τε τῇ θυγατρὶ Εὐλογίας Ἄννη καὶ Νικηφόρῳ δεσπότη, υἱῷ τοῦ δεσπότη Μιχαὴλ. κη'. Περὶ τοῦ φημισθέντος ψεύδους διὰ Τοχάρων ἐπιδρομὴν κατὰ Νίκαιαν. ιβ

{ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΛΟΓΟΥ}.

Δημηγορία βασιλέως πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς περὶ τῶν καθ' αὐτόν. β'. Ὅπως τὸν τοῦ Γαλησίου Ἰωσήφ πρὸς τὸν πατριάρχην ἀπέστελλεν ὁ κρατῶν, ζητῶν λύσιν τοῦ ἀφορισμοῦ. γ'. Ὅπως λίβελλος κατηγορίας κατὰ τοῦ πατριάρχου ἐδόθη τῷ βασιλεῖ. δ'. Ὅπως καὶ ὅπου ἐζητοῦντο τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον. ε'. Ὅπως ὁ πατριάρχης πρὸς βασιλέα ἀφίκοιτο καὶ ὅπως παρὰ μικρὸν παραλογοισθεῖη. ς'. Ὅπως, συναχθέντων τῶν ἀρχιερέων, τὸ τέλειον μῆνυμα καὶ ἐπὶ τούτῳ ἡ ἀπόφασις γέγονεν. ζ'. Ὅπως ἀπελθόντες τρεῖς ἀρχιερεῖς ἐξ ἀποστολῆς τῶν ἄλλων τῷ πατριάρχει τὰ τῆς καθαιρέσεως παρεδήλωσαν. η'. Ὅπως πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐξάγει τοῦ πατριαρχείου τὸν πατριάρχην καὶ τὰ τότε συμβάντα. θ'. Ὅπως οἱ τῆς ἀνατολῆς πατριάρχαι, ὃ τε Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Ἀντιοχείας, περὶ τὴν καθαίρεσιν τοῦ πατριάρχου διετέθησαν. ι'. Ὅπως ἤθελεν ὁ πατριάρχης, ἐπὶ τῆς τιμῆς ὧν, ἀνακαλεῖσθαι ὡς ἀρχιερέα τὸν Σάρδεων Ἀνδρόνικον. ια'. Δημηγορία τοῦ βασιλέως περὶ τῶν σχιζομένων. ιβ'. Ὅπως ψηφίζεται ὁ τῆς Ἀδριανοῦ Γερμανὸς εἰς τὸ πατριαρχεῖον καὶ ὁποῖος οὗτος. ιγ'. Ὅπως ἀνάγεται Γερμανὸς εἰς τὸ πατριαρχεῖον καὶ τί διαπράττεται. ιδ'. Ὅπως τὸν Ὀλοβῶλον μεταγαγὼν ὁ πατριαρχεὺς εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ὀφφικίῳ ῥήτορος ἐτίμα καὶ διδάσκαλον καθίστα. ιε'. Ὅπως ἐγκληθέντες τινὲς τῶν τοῦ παλατίου καθοσιώσεως καὶ τὸν πατριάρχην εἰσήγον Ἀρσένιον. ις'. Ὅπως ὁ συγγραφεὺς συνάμα ἀρχιερεῦσιν εἰς ἐκεῖνον πέμπεται καὶ περὶ ὧν αὐτοῖς συνέβη. ιζ'.

Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐβουλεύετο τὰ περὶ τῆς ἑαυτοῦ λύσεως καὶ πρὸς τίνος. ιη'. Ὅπως ὁ Ἰωσήφ τῷ Γερμανῶ συνεβούλευεν ἀποθέσθαι τὴν πατριαρχίαν. ιθ'. Περὶ Ἰακίνθου ὅστις καὶ ὄθεν, καὶ τῶν περὶ αὐτόν. κ'. Ὅπως καὶ διὰ τοῦ Σάρδεων Χαλαζᾶ ἐπιχειρεῖ ὁ βασιλεὺς τῷ πατριαρχοῦντι Γερμανῶ. κα'. Ὅπως ἐξῆλθε τοῦ πατριαρχείου ὁ Γερμανός. κβ'. Περὶ τοῦ Ἀδριανουπόλεως Βασιλείου, εἶτ' οὖν Βαρλαάμ. κγ'. Ὅπως εἰς πατριάρχην ψηφίζεται παρὰ τῶν ἀρχιερέων ὁ Ἰωσήφ. 15 κδ'. Ὅπως, παρευδοκιμηθέντος τοῦ Ἡρακλείας Πινακᾶ ὡς ὄντος ἐκ τῆς χειροτονίας τοῦ Γερμανοῦ, ὁ Μιτυλήνης Γρηγόριος χειροτονεῖ τὸν Ἰωσήφ. κε'. Ὅπως ἐλύθη τοῦ ἀφορισμοῦ ὁ βασιλεὺς παρὰ τοῦ Ἰωσήφ. κϛ'. Περὶ τοῦ κήδους τοῦ τε Ταρχανειώτου Ἀνδρονίκου καὶ υἱοῦ τῆς τοῦ βασιλέως ἀδελφῆς Μάρθας καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ δυτικοῦ Ἰωάννου. κζ'. Ὅπως καὶ ὁπόσαις δυνάμεσι στρατηγοῦντος τοῦ δεσπότη καὶ ἐπὶ τοῖς δυτικοῖς συχνάκις ἐπιχωριάζοντος, τὰ ἀνατολικά ἀπώλοντο. κη'. Περὶ τοῦ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν σχίσματος καὶ περὶ τῶν Παντεποπτηνῶν μοναχῶν. κθ'. Ὅπως ἀποστέλλεται εἰς Παιονίαν μετὰ τοῦ μεγάλου δουκὸς τοῦ Λάσκαρι ὁ προπατριαρχεύσας Γερμανός κάκειθεν ἤγαγε νύμφην τῷ τοῦ βασιλέως υἱῷ καὶ ὅπως ἐστέφθησαν. λ'. Τοῦ μεγάλου κονοσταύλου τοῦ Ταρχανειώτου πρὸς τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἰωάννην αὐτομόλησις. λα'. Ἐκστρατεία τοῦ δεσπότη Ἰωάννου συνάμα χιλιάσι στρατοῦ πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ τὰ τῆς ἀνδραγαθίας τοῦ Ἰωάννου. λβ'. Ὅπως κατὰ θάλασσαν ὁ πρωτοστράτωρ Φιλανθρωπηνὸς νικᾷ τοὺς Ἰταλοὺς κατὰ κράτος, συνεργοῦντος ἕξωθεν καὶ τοῦ δεσπότη Ἰωάννου.

{ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΠΕΜΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ}.

Ὅπως μεταξὺ λύπης καὶ ἡδονῆς ἐγένετο ὁ κρατῶν διὰ τὰ συμβάντα ἐν τῇ δύσει. β'. Ὅπως, σχιζομένων τῶν κατ' ἀνατολήν, ὁ πατριάρχης διὰ ταῦτα τοῖς ἐκεῖ ἐπιδημεῖ. γ'. Ὅπως τῷ Βουλγάρων βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ ἢ τῆς Εὐλογίας θυγάτηρ Μαρία εἰς γάμον ἐξεδόθη. δ'. Τὰ περὶ τοῦ Νογᾶ καὶ Τοχάρων, ὅπως εἶχον τὸ πρῖν, καὶ περὶ τοῦ πρώτου βασιλέως καὶ νομοθέτου αὐτῶν. ε'. Τὰ περὶ τοῦ Μυτζῆ καὶ ὅπως δέδωκε βασιλεῖ τὴν Μεσέμβρειαν. ς'. Περὶ τοῦ πρὸς τοὺς Σέρβους κήδους τοῦ βασιλέως καὶ διὰ ταῦτα τῆς τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ ἐπιδημίας ἐκέισε. ζ'. Τὰ περὶ τοῦ Δυρραχίου καὶ τοῦ σεισμοῦ τοῦ ἐκεῖ ἐνσκήψαντος. η'. Τὰ κατὰ τὸν ῥῆγα Κάρουλον καὶ ὅπως κατὰ τῆς πόλεως ἐξηρτύετο στόλον. θ'. Ὅπως πρέσβεις ὁ βασιλεὺς διὰ ταῦτα πρὸς τὸν ῥῆγα Φραγγίας ἀπέστελλεν. ι'. Ὅπως τὰ κατὰ τὴν πόλιν ὁ βασιλεὺς παρεσκευάζετο, ἀκουομένου τοῦ στόλου τοῦ Καρούλου. 17 ια'. Ὅπως, τοῦ εἰς ἀπάν προσκληθέντος Γρηγορίου πρὸς βασιλέα πέμψαντος, ὁ βασιλεὺς, ὑπερχόμενος πατριάρχην καὶ τοὺς τῆς ἐκκλησίας, κατήπειγε τὴν εἰρήνην. ιβ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς διεμάχετο τοῖς τῆς ἐκκλησίας ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἐκείνης καὶ τίνας μὲν συλλήπτορας εἶχεν, ὅπως δὲ ὁ Βέκκος ὠμολόγει ἀφορισθεῖς. ιγ'. Ὅπως τὸν Χοῦμνον Ἰωάννην ὁ βασιλεὺς προστησάμενος κατηγορίαις ὑπῆγε τὸν Βέκκον καὶ τὰ κατὰ τὸν Βέκκον. ιδ'. Τὰ περὶ τοῦ τόμου ὃν ἀπεστάλκει πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ὁ βασιλεὺς καὶ τοῦ πρὸς ἐκεῖνον ἀπολογοῦ τῆς ἐκκλησίας. ιε'. Ὅπως ὁ Βέκκος, εἰς φυλακὴν εἰργμένος, παρὰ τῶν λογίων τοῦ βασιλέως ἐκ γραφῶν ὡς δῆθεν εἰς τὸ εἰρηνεύειν κατετίθετο. ιϛ'. Ὅπως ὁ πατριάρχης, γνωματεύων ἐγγράφως, ὤμνυε τὴν εἰρήνην μὴ καταδέχεσθαι. ιζ'. Περὶ τῶν ἀποκρισιarίων τοῦ βασιλέως καὶ τῆς τοῦ πατριάρχου ἀποχωρήσεως εἰς τὴν τῆς Περιβλέπτου μονήν. ιη'. Περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς κληρικοὺς ἀνάγκης ἔνεκα τῶν τελομένων. ιθ'. Ὅπως, εἰς δύσνοιαν διαβαλλόμενοι, οἱ κληρικοὶ ὑπέγραφον τόμον βεβαιώσεως τῆς πρὸς τὸν βασιλέα εὐνοίας καὶ περὶ τῆς αὐτῆς ἐνοχλήσεως. κ'. Τὸ κατὰ τὸν ῥήτορα τῆς ἐκκλησίας διήγημα καὶ τοῦ

συγγραφέως σχετλίαις. κα'. Ὅπως οἱ πρέσβεις τοῦ βασιλέως κατὰ θάλασσαν ἐκινδύνευσαν. κβ'. Ὅπως, παραγεγονότων ἐκεῖθεν πρέσβων, ὁ μὲν πατριάρχης ἀργήσας εἰς Λαύραν ἀπήγετο, ὁ δὲ πάπας ἐμνημονεύετο. κγ'. Περὶ τοῦ σχίσματος καθόλου τῆς ἐκκλησίας. κδ'. Περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ χαρτοφύλακος Βέκκου εἰς τὸ πατριαρχεῖον καὶ τῶν αὐτοῦ πρὸς βασιλέα ὑπὲρ τῶν δεομένων πράξεων. κε'. Ὅπως μὴ φέρων ὁ βασιλεὺς τὴν καθημερινὴν ἐνόχλησιν τοῦ πατριάρχου ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων τὴν τρίτην τῆς ἑβδομάδος ἐπὶ τῶν ἀναφορῶν ἔταξεν. κϛ'. Ὅπως πάλιν ἀπεστάλησαν εἰς τὸν πάπαν πρέσβεις παρὰ βασιλέως. κζ'. Ὅπως Ἰκάριος, προσχωρήσας βασιλεῖ καὶ δεχθεὶς, καθίσταται ἐπὶ τοῦ στόλου τῆς Ῥωμαΐδος καὶ τὸ κατὰ τοῦ μεγάλου κυρίου ἀνδραγάθημα. κη'. Ἐτι τὰ κατὰ τὸν πατριαρχεύσαντα Ἰωσήφ καὶ τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην τηνικάδε Βέκκον. 19 κθ'. Ἐτι τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἰωσήφ. λ'. Ὅπως τοὺς κατὰ τὴν πόλιν Γεννουίτας, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἔξω, ἔταπείνου ὁ βασιλεὺς.

{ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΕΚΤΟΥ ΛΟΓΟΥ}.

Ὅπως τὰ κατὰ τὸν Αἴμον καὶ πάλιν παρεκινουῦντο καὶ ἐκ ποίων τῶν αἰτιῶν. β'. Ὅπως ἡ Μαρία κατεσοφίσατο τὸν Ὁσφεντίσθλαβον. γ'. Τὰ κατὰ τὸν Λαχανᾶν ἀρχῆθεν καὶ ὅπως Κωνσταντῖνον τὸν τῶν Βουλγάρων βασιλέα πεφόνευκεν. δ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς τῆ θυγατρὶ Εἰρήνῃ τὸν Ἀσάν, τὸν καὶ Μυτζῆν, εἰς γάμον ἤρμοσεν. ε'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῷ τοῦ Ἀσάν κήδει πέμψας ἐζήτει βουλὴν καὶ ὡς ὁ Πρίγκιψ Θεοδόσιος Ἀντιοχείας ἐγεγόνει πατριάρχης. ϛ'. Ὅπως καὶ τὸν Μιχαήλ, ἐκ δύσεως ἀνελθόντα, γαμβρὸν ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ τῶν θυγατέρων ὁ κρατῶν ἐποίει. ζ'. Τὰ κατὰ τὴν Μαρίαν καὶ ὅπως τῷ Λαχανᾶ συνώκησεν. η'. Ὅπως Μαρία μὲν παρεδόθη τῷ βασιλεῖ, Ἀσάν δὲ Τερνοβίταις παρεδέχθη. θ'. Ὅπως Ἀσάν ἐκ Τερνόβου ἀπεχώρησεν. ι'. Ὅπως κατηγορίαι συνεσκευάσθησαν κατὰ Ἰωάννου τοῦ Βέκκου πατριαρχουῦντος. ια'. Ὅπως βασιλικὴ νεαρὰ προβαίνει ποιοῦσα τὰ ἔξω πατριαρχικὰ δίκαια ὑπὸ τοὺς ἐπισκόπους. ιβ'. Περὶ τοῦ συμβάντος τῷ πατριάρχῃ ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑπαπαντῆς διὰ τὴν τῶν κολύβων ἀποστολὴν. ιγ'. Ὅπως παρητήσατο τὸν θρόνον ὁ πατριαρχεύων Ἰωάννης. ιδ'. Τὰ κατὰ τοὺς πρέσβεις τοῦ πάπα καὶ τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἰωάννην, ὅπως καὶ πάλιν ἐπανῆκεν εἰς τὸ πατριαρχεῖον. ιε'. Πληροφορία τοῦ βασιλέως τοῖς τῆς ἐκκλησίας διὰ δημηγορίας διὰ τὰς παραλόγους ἀπαιτήσεις τῶν πρέσβων. ιϛ'. Ὅπως ἀπέστειλε τοὺς πρέσβεις καὶ τὸν Ἐφέσου ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν φυλακὴν ἰδεῖν τοὺς προσγενεῖς αὐτοῦ καθειργμένους διὰ τὸ τῆς ἐκκλησίας σκάνδαλον. ιζ'. Ὅπως ἀνήχθη ὁ Ἰωάννης εἰς τὸ πατριαρχεῖον τὸ δεύτερον. ιη'. Τὰ κατὰ τὸν Μελέτιον καὶ Ἰγνάτιον, τοὺς πεμφθέντας εἰς πάπαν μοναχούς, καὶ τὰ τῆς ἐκκηρύξεως, ὅπως καὶ ἐφ' ὁποίαις αἰτίαις προέβησαν. 21 ιθ'. Πάλιν τὰ κατὰ τὸν Λαχανᾶν καὶ ὅπως παρὰ τοῦ Νογᾶ πεφόνευται, παρόντος καὶ τοῦ Ἀσάν. κ'. Ὅπως ἐκστρατεύει ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος εἰς ἀνατολὴν καὶ τὰ κατὰ τὰς Τράλλεις. κα'. Ὅπως αἱ Τράλλεις παρὰ Περσῶν ἐάλωσαν. κβ'. Ὅπως καὶ ὁ πορφυρογέννητος πρὸς τὰ κατὰ δύσιν ἀποστέλλεται καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἅγιον Αὐξέντιον, τοῦ βασιλέως ἐξεληθόντος. κγ'. Ὅπως καὶ δι' ἣν τὴν αἰτίαν ὁ Βέκκος γράφων ἐκίνει τὰ περὶ δογμάτων. κδ'. Ὅπως εἰς τὸν Ἅγιον Αὐξέντιον ὁ πατριαρχεύων ἀπῆλθε καὶ περὶ τῶν ἐκεῖσε τοῦ βασιλέως ποινῶν. κε'. Τὰ περὶ τοῦ Καλοειδᾶ καὶ περὶ Ἰωάννου τοῦ Δούκα. κϛ'. Τὰ κατὰ τὸν λογοθέτην τοῦ γενικοῦ Μουζάλωνα καὶ τὸν μέγαν λογοθέτην καὶ πρωτοβεστιάριον ὕστερον. κζ'. Ὅπως ἐκ δύσεως ὑπέστρεφεν ὁ πορφυρογέννητος καὶ τὰ κατὰ τὸν Κοτανίτζην, εἴτ' οὖν Τορνίκιον. κη'. Θάνατος τῆς δεσποίνης Ἄννης καὶ τῶν παρασήμων τῷ πορφυρογεννήτῳ μεταλλαγῇ. κθ'. Ἐκστρατεία Μιχαήλ βασιλέως πρὸς Σάγαριν καὶ τὰ

γεγονότα ἐκεῖσε τῷ βασιλεῖ. λ'. Τὰ κατὰ τοὺς πρὸς τὸν πάπαν Μαρτῖνον ἀποκρισιarioύς καὶ ὡς ἀπελθόντες οὐκ ἐδέχθησαν καὶ ὡς ἐπεκλάσθη διὰ ταῦτα ἢ τοῦ βασιλέως ὑπὲρ ἐκείνων σπουδή. λα'. Περὶ τῶν διαθηκῶν τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ. λβ'. Ὅπως συνέβη τὰ κατὰ τὰ Βελλάγραδα. λγ'. Θρίαμβος τῶν ἐαλωκότων κατὰ τὰ Βελλάγραδα. λδ'. Τὰ κατὰ τὸν ἄρχοντα τῶν Λαζῶν Ἰωάννην καὶ ὅπως ἐλθὼν ἐπεγαμβρεύθη τῷ βασιλεῖ. λε'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς δυνάμεις ἐξηρτύετο κατὰ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου, μετακαλεσάμενος καὶ Τοχάρους, καὶ ὡς παρὰ τῆς δεσποίνης ἐκωλύετο ἐξελεθῆναι. λϛ'. Ὅπως κατὰ θάλασσαν ὁ βασιλεὺς συνάμα τοῖς αὐτοῦ ἐκινδύνευε καὶ ὡς, φθάσας τὴν Ἀλλαγὴν, ἐν τοῖς Παχωμίου ἐτελεύτησεν. 23

{ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ}.

Προοίμιον τοῦ συγγραφέως καὶ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων.

Γεώργιος Κωνσταντινουπολίτης μὲν τὸ ἀνέκαθεν, ἐν Νικαίᾳ δὲ καὶ γεννηθεὶς καὶ τραφεὶς, ἐν Κωνσταντίνου δὲ καταστὰς αὐθις, ὅτε Θεοῦ νεύματι ὑπὸ Ῥωμαίουσιν αὕτη ἐγένετο, ἔτη γεγονῶς εἴκοσιν ἐνὸς δέοντος τηνικάδε, καὶ κλήρω δοθεὶς θείῳ καὶ ἀξιώμασιν ἐκκλησιαστικοῖς διαπρέψας καὶ ἕως καὶ ἐς πρωτεκδίκου φθάσας τιμὴν, ἔτι δὲ καὶ ἐν ἀνακτόρων εἰς δικαιοφύλακα τιμηθεὶς, τάδε ξυνέγραψεν, οὐ λόγους λαβὼν ἄνωθεν ἀμαρτῦρους, οὐδ' ἀκοῆ πιστεύων μόνον, ἦν τις λέγοι ἕωρακῶς ἢ καὶ ἀκούσας αὐτός, πιστοὺς δ' ἀξιοίη τοὺς λόγους, εἰ μόνον λέγοι, λογιζέσθαι, ἀλλ' αὐτόπτης τὰ πλεῖστα, οὕτω ξυμβάν, γεγονῶς ἢ καὶ μαθὼν ἀκριβῶς παρ' ὧν τὸ πρῶτον ὠράθηπραχθέντα, πλὴν δ' οὐκ ἀμαρτυρα, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἄλλοις συνηγορούμενα, ὡς ἂν μὴ ὁ ξύμπας χρόνος, φύσιν ἔχων τὰ πολλὰ κρύπτειν συχναῖς κυκλικαῖς περιόδοις, καὶ τὰδ' ἀφανίσαι, κατὰ μικρὸν ἐξίτηλα τῇ παραδρομῇ γιγνόμενα, διὰ τὸ φανέντα κρύπτεσθαι πάντα ἀνάγκη εἶναι, ὡς πού τις τῶν σοφῶν ἔφη καὶ ἀληθῶς ἐγνωμάτευσεν, οὐ μὴν ὥστε καὶ τὸ ἀληθὲς περὶ ἐλάττονος τοῦ ψεύδους ποιήσασθαι περὶ τοιούτων λέγοντα· ἱστορίας γάρ, ὡς ἂν τις εἴποι, ψυχὴ ἢ ἀλήθεια, καὶ τὸ τῆς ἀληθείας χρῆμα ἐπάναγκες ἱερόν, ὁ δὲ πρὸ ταύτης τὸ ψεῦδος ἄγων ἀντικρυς ἱερόσυλος. 25 Ἄλλως τε καὶ ἡμῖν ἥκιστα πρόθεσις τοῖςπραχθεῖσι μέγεθος ἐντιθέσθαι, ὡσανεὶπερ κινουμένοις ἐκ μίσους ἢ μὴν εὐνοίας, ὡς ἂν πλέον ἢ εἰκὸς ἢ τὸ κακῶς ξυμβάν διασυρεῖν ἢ τὸ εὖ ξυμπεσὸν ὑμνηθεῖν, τοῦ λόγου τὰς ἀκοὰς γοητεύοντος. Ἐπειδὴ γὰρ τὰ ὀπουδήπουπραχθέντα ἔστι μὲν καὶ διεξιέναι, οἷς δὴ καὶ λέγειν βουλομένοις ἔστιν, ἔστι δὲ καὶ ἕαν ἄρρητα, μὴ ἀνάγκης ὑπόουσης, νικᾷ κατ' ἐμὴν γνώμην τὸ σιωπᾶν ἢ τὸ λέγειν ἄλλως ἢ ὡς ἐπράχθησαν, καὶ κρεῖττον δὴπου τοῖς ἀκουσεῖουσι τὸ μὴ μανθάνειν ὅλως ἢ τὸ μανθάνειν ἄλλως ἢ ὡς ἢ ὄντως ἱστορία βούλεται, ὡς ἐκεῖθεν μὲν τῆς ἀπλῆς εἰσαγομένης ἐκείνης ἀγνοίας ἐξ ἧς οὐ μῶμος προστρίβεται, ἐντεῦθεν δὲ τῆς διπλῆς, ὥστε μὴ εἰδέναι συμβαίνειν τὸν εἰδέναι οἰόμενον, οὐ δὴ καὶ χεῖρον οὐδέν. Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ἐγκεχειρήκα ἂν τῇ γραφῇ, ἦν μοι μὴ ἐπήει ἐλπίζειν, προῖόντος τοῦ χρόνου, τὰ χεῖρω καὶ ἔτι ξυμβαίνειν, ἐκ τῶν παρόντων καὶ τὰ ἐσαῦθις στοχαζομένῳ, ἢ μᾶλλον ἐκ τῶν συμβάντων λογιζομένῳ τὰ συμβησόμενα. Πολλῶ γὰρ δὴπου εἰς ἀκοὴν ὠτίου θαυμασιώτερον ἐκ τοιαύτης, ἧς δὴ καὶ γεγεύμεθα, ἡσυχίας καὶ καταστάσεως εἰς τόδε ξυμφορᾶς τὰ πράγματα προελθεῖν, ἢ τοιαῦτα φανέντα καὶ οὕτως τῆς προτέρας εὐθαλείας, δεινοῦ χειμῶνος ἐπεισφρήσαντος, καταρρεύσαντα ἐπὶ μείζον καταναυθῆναι, ὥστε μὴ ὅπως εὐθαλεῖν, ἀλλ' οὐδὲ ζωτικῆς τὸ παράπαν μετέχειν κινήσεως.

β'. Παραίτησις τοῦ μὴ τὰ πρότερα ἢ κατὰ τὸν συγγραφέα λέγειν. Τὸ γοῦν ἀνατρέχειν ἐπὶ τοὺς πρότερον ἢ καθ' ἡμᾶς ἄρξαντας κἀντεῦθεν ἄρχεσθαι τὰ ἐκείνων

ἐπιόντας, ὅπως ἀσφαλῶς καὶ μεθ' ὅτι πλείστης τῆς εὐβουλίας, ἧς οὐδὲν ἄμεινον, διώκουν τὰ πράγματα, τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν κατοχυροῦντες, καὶ ταῦτα περιγραφείσης εἰς μικρὸν ταύτης αὐτοῖς, ἐπὶ τρισὶ καὶ μόναις ἐπιπολαζούσαις ἀρχῆθεν ταῖς πόλεσι, Νικαία, Προύση τε καὶ τρίτη Φιλαδελφεία, τῆς πατρίδος ἐκπεσοῦσιν ἐξ ὧν αἰτιῶν ἴδμεν 27 μαθόντες, οὐ μοι δοκεῖ, κὰν λέγειν θέλωμεν, ἀνυστὰ τῷ τε πολλὰ καὶ μεγάλα ξυμβῆναι, μεταξὺ κρατούντων ἐκείνων, καὶ πολλῆς εἰπεῖν μάλιστα δεόμενα ἀσχολίας, καὶ τῷ μηδ' ἡμᾶς ἐς τὰκριβὲς εἰδέναι τί καὶ ἐφ' οἷαις ταῖς αἰτίαις ξυνέπεσεν ἕκαστον, ἄλλως τε ὅτι καὶ ἄλλοις εἰπεῖν ἐπῆλθε περὶ ἐκείνων, οὐ πεπλανημένως, οἶμαι, καὶ ὥστε μὴ σφᾶς ἑαυτοῖς ἀσφαλῶς πιστεύειν ἐπεξιόντας καθ' ἕκαστον, ἀλλ' ἀκριβῶς καὶ ὡς εἰδόμενος ἐξ ὧν ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἦσαν καὶ περιῆσαν ἔτι εἰς τέλος πραχθέντων· καὶ τὸ τοῦ χρόνου μηχανήμα ἄπρακτον ἦν, ἅμα πραττομένων καὶ ἅμα γραφῇ διδομένων, ἀντιμαχομένου καὶ ἀντισκοποῦντος οἶον τοῦ Ἑρμοῦ τῆς Λητοῖ, ἢ καὶ μᾶλλον τὴν ἐκείνης πρόοδον ἀνακόπτοντος. Ταῦτ' ἄρα καὶ τὰ κατ' ἐκεῖνο συμβάντα τοῦ χρόνου ἑατέον ἡμῖν, ὡς οὐκ ἀνυστὰ καὶ ἄλλως τοῦ προκειμένου σκοποῦ ἐξαγώνια. Ἐν δὲ καὶ μόνον τέως λεκτέον ἐστί, καὶ ἴσως οὐ περιττόν, ὅτι καὶ μόνον ἐκεῖνό τινες αἰτιῶνται καὶ τῆς τότε τῶν πραγμάτων ἀσφαλείας καὶ καταστάσεως καὶ τῆς νῦν ἀνατροπῆς καὶ συγχύσεως, πλὴν οὐ κατὰ ταῦτ' οὕτως ἔχον, ἀλλὰ παρὸν μὲν καὶ ὡς ἐχρῆν τελούμενον ἀσφαλείας, ἀπὸν δὲ καὶ ὡς οὐκ ἐχρῆν παρορώμενον τῆς παρουσίας συγχύσεως.

γ'. Ὅπως οἱ παλαιοὶ κατωχύρουν τὰς ἄκρας. Ἐκεῖνοι τοίνυν δυοῖν μέσον ἐχθορῖν ἐναπειλημμένοι, ἐξ ἕω μὲν Περσῶν, ἐκ δύσεως δ' Ἰταλῶν, οὐ μόνον τὸ πρὸς τῇ θαλάσῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνώτατον κατασχόντων, καὶ εἰς στενὸν κομιδῆ ἀμφοτέρωθεν καταστάντες, ὡς μηδ' ἐλευθέρως ἀναπνεῖν ἐᾶσθαι, τῇ μὲν Ἰταλικὸν ἔχοντες συμμαχικὸν ἐπήεσαν Πέρσαις, τῇ δὲ Σκυθικὸν προσλαβόμενοι, ἄρτι τότε φανέν τε καὶ προσληφθέν, ἀνώθουν τοὺς Ἰταλοὺς. Σκοπὸς δ' ἦν ἐκείνοις ἄκραις ἀσφαλέσι 29 τὸ μέσον κατοχυροῦν. Καὶ τὸ μὲν πρὸς θάλασσαν οὐκ εἶχον ὀχυρώματι ἄλλω ἢ θαλάσῃ κατασφαλίζεσθαι οὐδὲ γὰρ ἦν, θαλασσοκρατούντων τῶν Ἰταλῶν καὶ προσκατεχόντων τὰ πρόσω, ἀσφαλῶς τὸ λοιπὸν διάξειν, τὸ δὲ πρὸς ἕω ὀχυροῦν εἶχον ἐρυμνοῖς ὄρεσιν, εἰ προλάβοιεν. Καὶ διὰ ταῦτα, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἅμα πρὸς ἑκάτερα μάχεσθαι καὶ ὅτι τὰ μὲν πρὸς ἕω ὄρη μέχρι πολλοῦ ἀνέχοντα καὶ τὸ ἀσφαλὲς κατεγγυῶντα τοῖς κατοικήσουσι, τοῖς Πέρσαις οὐκέτι διηνεκῶς προσκαταληφθέντα, προσδόκιμα σφίσι κατασχεῖν ἦσαν καὶ διὰ τῆς ἐκείνων ἀσφαλείας τὰ οἰκεῖα εὖ θέσθαι, τῷ δὲ τῆς θαλάττης μέρει οὐχ οἰοί τ' ἦσαν χρήσασθαι ὀχυρώματι πρότερον ἢ τοὺς Ἰταλοὺς ἐκβαλεῖν ἐκεῖθεν, ἐσπένδοντο μὲν πλέον τοῖς Πέρσαις καὶ ἀνακωχὴν ἐδίδουν τῷ πρὸς ἐκείνους πολέμῳ, ἐτήσιον τέλος τάξαντες διδόναι, ὃ δὴ καὶ ἐδίδουν οὐκ ἐς μακρόν, τοῖς δ' Ἰταλοῖς ὅλαις ἐπέιχον ὄρμαϊς. Συχνοῖς δὲ πόνοις καὶ ἀκαταγωνίστοις πολέμοις ἐνιδροῦντες, ἐκείνους μὲν ἐξῶσαν καί, ναυσὶν οἰκειαῖς παραπλέειν παρεσχηκότες τὴν θάλασσαν, ἱκανὴν τοῖς ἐκεῖσε τῶν Ῥωμαίων οἰκοῦσιν ἐδίδουν ἀσφάλειαν· εἶτα νῶτα στρέψαντες, ἐκόντων ἀκόντων Περσῶν, ὄρεσιν ἐπεβάλλοντο, συχνοῖς δὲ τοῖς πανταχόθεν ἐποίκοις καὶ ἰσχυροῖς κατασφαλισάμενοι, ἐρυμνὰ τεῖχη καὶ οἶον δυσεπιχειρήτους θριγκοὺς τῇ Ῥωμαῖδι ταῦτα κατέστησαν.

δ'. Ὅπως τῶν ἐν ταῖς ἄκραις ἐπεμελοῦντο ἀνδρῶν καὶ πραγμάτων. Οὐ μὴν δὲ καὶ ἀτμηλήτους τοὺς πρὸς τοῖς ὄρεσιν οἰκοῦντας εἶων, ὡς ἐτοίμους μεταναστεύσοντας, εἴ που ἀμηγέπη οἱ ἐναντίοι προσβάλοιν, μηδὲν ἔχοντας τὸ πείθον μένειν καὶ παρὰ δύναμιν, εἴ ποι παρείκοι, πρὸς ἐκείνους ἀνδρίζεσθαι· ἀλλ' ἀτελείαις μὲν τοὺς πάντας, προνοίαις δ' ἐκ τούτων τοὺς ἐπιδοξοτέρους καὶ οἷς τολμῆεν τὸ φρόνημα γράμμασιν ἐδωροῦντο βασιλι κοῖς. Καὶ δὴ, τοῦ χρόνου προϊόντος, ἠῤῥξανον ταῖς περιουσίαις, καὶ πλοῦτος 31 ἐπέρρει σφίσι συχνός. Παρ'

ὅσον δ' ἐκείνοις ἐνευθηνεῖσθαι ξυνέβαινε τοῖς κατὰ τὸν βίον, παρὰ τοσοῦτον καὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐθάρρουν, καὶ πολλοῖς τοῖς ἐκεῖθεν ἐτρύφων, νυκτιλοχοῦντες καὶ ὀσημέραι τὴν τῶν ἐναντίων περικόπτοντες καὶ τὰ πολλὰ ληϊζόμενοι· ἐξ ὧν συνέβαινε αὐτοῖς μὲν ὁμόσε τοῖς ἀντιπάλοις χωροῦσι προβεβληῖσθαι τῶν ἐνδοτέρω, τοὺς δ' ἐξαρτωμένους τὰς ἐλπίδας ἐκείνων ἐπὶ τῆς οἰκείας διατρίβειν ἀνέδην καὶ ταῖς οἰκείαις προσανέχειν φροντίσι, τοὺς μὲντοι ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς στρατηγίας ὄντας, τῶν ὀπισθεν ἀσφαλῶς ὡς οἶόν τ' ἔχοντας, τὴν μάχην ἐτέρωσε τρέπειν καὶ μὴ οὔσαν ταῖς ἐπιθέσεσιν ἐρεθίζειν καὶ φθάνειν κακῶς διατεθέντας ἐτέρους πρότερον ἢ ἀναμένειν πάσχειν ἐτέρωθεν τὰ δεινά. Τὸ δὲ σύμπαν ἦν κατορθούμενον, τῶν ἀκρῶν καλῶς ἐχουσῶν καὶ μὴδ' ἂν εἴ τι καὶ γένοιτο, τῶν ἐκεῖ καθυπειζόντων ἀνδρῶν, εἴ πη καὶ ἀντιτείνειν τολμῶεν οἱ ἀντικείμενοι, καὶ ταῦτα καὶ τῆς ἀρχῆς ἐγγύθεν οὔσης, ἀνθεξούσης ἐτοῖμου πρὸς ἅπαν τὸ ἀντιστησόμενον. Καὶ τὰ μὲν πρότερα τοιαῦτα καὶ οὕτως ἔχοντα, μὴ μόνον αἷς ἐρρέθη ἀτελείαις τε καὶ προνοίαις, ἀλλὰ γε καὶ καθημεριναῖς φιλοτησίαις βασιλικαῖς τῶν τὰς ἄκρας οἰκούντων βρενθυομένων καὶ οὐδὲν ὅ τι μὴ πλούτου σημεῖον ἐχόντων, κἀντεῦθεν καὶ ἀρραθυμότερον μὲν φυλασσόντων, θαρραλεώτερον δ' εἰσβαλλόντων καὶ ἀντισχόντων τοῖς, εἴ πη ἰσχύσαιεν, κακοποιούσι τὰ ἡμέτερα.

ε'. Ὅπως, ἀλούσης πάλαι τῆς πόλεως παρ' Ἰταλῶν, ἐξησθένησε τὰ κατὰ τὴν ἀνατολήν καὶ περὶ τοῦ Χαθηνοῦ. Ἐξ ὅτου δ' ἡ Κωνσταντίνου Ῥωμαίοις ἐάλω καὶ ἦν ἐπαναστρέφειν ἀνάγκη τῇ πατρίδι τὰ τέκνα, καὶ πρότερον τῶν ἄλλων οἷς ἦν τὸ κρατεῖν, ξυνέβαινε μὲν ἔνθεν ἐξασθενεῖν ἐκείνους τῇ διαστάσει τῶν βασιλέων, ἔδει δ' ἐκείνοις πάντως προνοίας, καὶ μᾶλλον ἐφ' ᾧ καὶ καθ' ἑαυτοὺς οὐδὲν ἤττον θαρροῖεν, εἰ μὴδ' ἄλλοθεν, ἀλλ' οὖν νεῦρα πολέμου τὸν σφῶν πλοῦτον ἔχουσιν. Ἀλλὰ χρόνῳ ὕστερον, τῆς βασιλείας μεταπεσοῦσης, Χαθηνός τις, ᾧ δὴ καὶ τὸ τῆς ἐπαρχίας ἀξίωμα ἐσαυθις ἐπέθηκεν ὁ κρατῶν, τὰ πολλὰ παρ' ἐκείνῳ δυνάμενος ἐξ αἰτιῶν ὅσον οὐκέτι ῥηθησομένων ἐκεῖθεν γὰρ καὶ ὁ παρῶν λόγος εἰς κατάστασιν τὴν πρέπουσαν ἀναχθῆσεται, ἐκεῖνος τοίνυν, συμφέρον δοκεῖν ἐθέλων συμβουλεύειν τῷ βασιλεῖ 33 ὁ Παλαιολόγος δ' οὗτος ἦν Μιχαήλ, βουλὴν εἰσάγει τήνδε καὶ λίαν ἐπισφαλῆ, ὡς τὸ πρᾶγμα ἔδειξεν ὕστερον. Καὶ δεχθεὶς ὡς δῆθεν συμφερόντως λέγων, πέμπεται καταπρᾶξαι ἃ φθάσας βεβούλευται. Καὶ δὴ ἐπιστὰς ταχέως τοῖς τόποις γὰρ ἦν πρὸς τὰ ἐπεσταλμένα βραδύνειν ὅλως αὐτὸν καταρξάμενον, ἄνδρας βαθυπλότους εὐρῶν καὶ κτήμασι καὶ θρέμμασι βρίθοντας, στρατεύει τούτους ἐκ τῶν σφετέρων ἐκείνων καὶ οἷς ὁ ἐκάστου βίος συνεκεκρότητο καί, εἰς τεσσαράκοντα νομίσματα τῷ ἐνὶ συμποσώσας, καὶ τούτων τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν αὐτοῦ, τὸ λοιπὸν τοῦ τεθέντος τέλους, οὐκ ὀλίγον ὄν, τῷ βασιλικῷ ταμείῳ εἰσκομίζεσθαι ἔταξεν. Ὅ καὶ πρᾶχθὲν πρῶτως, παθόντων τῶν ἀνδρῶν ἃ οὐκ ἤλπισαν πώποτε, ἐπέκλασέ τε τὴν προθυμίαν βουλομένοις καὶ καθυφείκεσαν τῆς δυνάμεως.

Π'. Ὅπως οἱ Πέρσαι κατέσχον τὰ τῆς Ῥωμαΐδος ὄρη. Ἐντεῦθεν καὶ τοῖς τῶν Περσῶν μαχίμοις καὶ οἷς ἐν μαχαίρα τὸ ζῆν, τῶν ἄλλων ὑποκλιθέντων τοῖς Τοχάροις, ἄρτι κατασχοῦσι τὴν τῆς Περσίδος ἀρχήν, συμφέρον ἐδόκει ἀφηνιάζουσι καταφεύγειν πρὸς τὰ τῶν ὀρῶν ὀχυρώτερα καί, τὰ πλησίον κατατρέχοντας, νόμῳ ληστῶν ἀποζῆν. Ὅ καὶ γεγονός, συνέστησαν καθ' αὐτοὺς πλεῖστοι καὶ συχνάκις ἰσχυροὶ ἐπετίθεντο ἀσθενέσι γενομένοις τοῖς ἡμετέροις καί, περιόντες κατ' ὀλίγον ἄδυνα τούντων, ὑπέκειν ἐποίουν. Καὶ τάχα ἂν ἐσχωροῦντες ὀσημέραι τοῖς ἐναντίοις τῶν θριγκῶν παρεχώρησαν, εἰ μὴ γε ταχθείσαις ῥόγαις γὰρ σφέτερα οὐκ εἶχον κατέχειν μῶγίς ὑπεῖκον προσοικοῦντες ἀντέχειν. Καὶ ἀντεῖχον τέως, τὰ πλεῖστα μὲν καὶ ἐξ ἑαυτῶν, ἦν δ' οὐ καὶ πολλῶν ἐπεισφρούντων τῶν ἐναντίων, δῆλα τιθέντες τῷ ἡμετέρῳ στρατεύματι καὶ ἄπρακτον πολλάκις τὴν ἐκείνων ἐπισύστασιν καθιστώντες. Καὶ ταῦτ' ἦσαν, ἕως ἐδίδοντο ῥόγαι καιροῖς ὠρισμένοις κατὰ τὸ

σύνηθες. Πλήν φυλάσσεσθαι μόνον ἦν τὸ κακὸν ἐπιὸν καὶ μὴ προσχωρεῖν σφᾶς ἔτι, μηδὲ περιγίγνεσθαι, μηδ' αὐτοὺς ζητεῖν κακοῦν τὴν ἐκείνων κατατρέχοντας, 35 ἀλλ' ἑαυτοὺς συντηρεῖν ἐπὶ τῆς οἰκείας μένοντας, ὡς μαχομένων μὲν, ὅτ' ἐκείνοι ἐπὶ μέσου τῆς ἡμετέρας τὸν πόλεμον ἐξενέγκαιεν, μὴ μαχομένων δέ, εἰ μὴ ἐκείνοι θέλοιεν πολεμεῖν. Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ ταύτας οἱ ἄρχοντες ἐγλισχρεῦοντο, καὶ μόλις καὶ ὑπερήμερον καὶ παρὰ τὸ ἀρχαῖον μείον ἦν τὸ διδόμενον, ἐφ' ᾧπερ καὶ οἱ κατὰ καιροὺς τῶν στρατευμάτων ἡγεμόνες μερίτας ἐκ κλεμμάτων ἑαυτοὺς εἰσήγον, ἀπώλετο μὲν ἢ πληθὺς ἐκείνων, τῶν μὲν ἔργον μαχαίρας γεγονότων, τῶν δὲ καὶ προσχωρησάντων τοῖς ἐναντίοις, ἄλλων δὲ καὶ ἀλλαχοῦ που, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἐκεῖσε προσμένουσι φευκτὰ τὰ δεινά, μετοικησάντων καὶ ὡς εἶχον διαγαγόντων τὸν βίον, κατὰ πολλὴν δὲ τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν κατέσχον οἱ ἐναντίοι τὰ ὀχυρώματα, ἐξ ὧν καὶ κατατρέχειν οἰοί τ' ἦσαν, ὡσάκις ἦν αὐτοῖς βουλομένοις, καὶ κακῶς ποιεῖν οὐχ ὅπως τοὺς προσχώρουςτούτους γὰρ εἶχον αὐτόθεν, ἀλλὰ καὶ ὧν ἐς μακρὰν ἀπεῖχον. Τοῖς δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατεύμασι ἀσχολίαν παρεῖχον οὐ τὴν τυχοῦσαν, πρὸς ἐκείνους ἐφ' ᾧπερ ἐπίσχειν ἐς αἰὲν ῥέπουσι καὶ τῶν ἄλλων ἀφεμένοις, οὐκ ὀλίγης χρηζόντων ἐπικουρίας, καὶ μᾶλλον τῶν πρὸς δύσιν, ἃ δὴ καὶ κενωθέντων τῶν ἀνατολικῶν ἐκεῖσε τάξεων πρότερον ἢ ταῦτα γενέσθαι, μὴ ὅτι γε τὰ ἐῷα προσεζημίουν, ἀλλὰ καὶ καθ' αὐτὰ ἀπόρως εἶχον, τῶν δυτικῶν ποτὲ μὲν ἐφ' ἡμᾶς, ποτὲ δ' ἐπ' ἐκείνους τρεπομένων, καὶ τῆ τῆς γνώμης ἀστασία τριβὴν ἐμποιοῦντων καὶ ἀμφοτέροις, ὡς, παρόντων μὲν τῶν στρατευμάτων, χωρὶς ὑποκλίνειν ἀνάγκης, ἀνακωχῆς δὲ γενομένης ἐπὶ σμικρόν, πρὸς θάτερα αὐθις ῥαδίως τρέπεσθαι, εἰ μόνον ἴοιεν μεθ' ὀπλων ἐπ' αὐτούς. Οὕτω δ' ἐχόντων τῶν τῆς ἀνατολῆς καὶ οὕτω τῶν δυσχερῶν ἐπιόντων, ἐς ὃ τύχης ὕστερον τάκειθι πράγματα προὔβησαν ἐσαυθις ἐροῦμεν, προσθέντες καὶ τὰς αἰτίας· τῶς δ' οὖν ἐπαναλαβόντες τὸν λόγον, τὴν ἀρχὴν, ἐξ οὗπερ καὶ οὐ χειρόν ἄρχεσθαι, καταστήσομεν. 37

ζ'. Ὅπως ἐπὶ βασιλέως τοῦ Ἰωάννου ἐπὶ τῆ εἰς βασιλεῖς πίστει ὁ Παλαιολόγος Μιχαὴλ κατησφαλίζετο. Ἦδη μὲν αὐτοκρατοῦντος μετὰ πατέρα τοῦ Λάσκαρι Θεοδώρου, ὁ ἐπὶ θυγατρὶ αὐτανεψίου ἐκείνου γαμβρὸς ὁ Παλαιολόγος Μιχαὴλ τῷ τοῦ μεγάλου κονοσταύλου διέπρεπεν ἀξιώματι δ' ἀξίωμα προνόμιον εἶχεν ἐκ παλαιοῦ εἰς χεῖρας ἄγειν τὸν ἔχοντα τοῦτο ἅπαν τὸ ἐξ Ἰταλῶν στρατιωτικὸν καὶ ὑπήκοον, ὑποπτος μὲν εἰς βασιλείαν αἰεὶ ποτ' ὧν καὶ δήλος, ἐξ ὧν ὑποκαθημένως εἶχε, νεωτερίσων, εἰ καιροῦ λάβηται, τὰ πιστὰ δὲ δούς τῷ τοῦ κρατοῦντος πατρὶ ἀσφαλέσιν ὄρκοις καὶ δὴ καὶ ἀρχιερατικαῖς ἐμπεδωθεὶς ἀφοριζούσαις τῶν πιστῶν ἐκείνων ἀραῖς, εἴ που καὶ ἀποστατεῖν προαιροῖτο καὶ δυσνοεῖν ὅλως τοῖς βασιλεύουσι. Καὶ ταῦτ' ἐπράττετο, ὅτε, τὴν τῶν δυσικῶν ἐμπεπιστευμένος παρὰ τοῦ βασιλέως ἀρχὴν, αἰτίαν ἔσχε τοῦ συνθήκας ποιεῖν δι' ἀπορρήτων πρὸς τὸν δεσπότην τῶν δυσικῶν Μιχαὴλ τὸν Ἄγγελον, ἐφ' ᾧ κατεγγυῆσαι μὲν τὸν δεσπότην ἐκείνῳ τὴν ἰδίαν παῖδα πρὸς γάμον, αὐτὸν δὲ παραδοῦναι τὴν τοῦ βασιλέως χώραν καί, ὑπ' ἐκείνῳ γενόμενον, συμπράττειν ὡς εἰκὸς τὴν ἀρχὴν τῷ δεσπότη καὶ πενθερῷ. Προσαγγελθεὶς δ' ἐπὶ τούτῳ πρὸς βασιλέα πρὸς οἰκέτου, ᾧ δὴ καὶ τὰ τῆς βουλῆς, ὡς ἐκεῖνος κατηγορῶν ἔλεγε, προσανενίθετο, ἀνήρπαστό τε τὴν ταχίστην, παραλυθεὶς τῆς ἀρχῆς, καὶ τῆ φυλακῆ σιδη ρόδετος ἐρριπτεῖτο. Μὴ δήλου δὲ γενέσθαι δυναμένου τοῦ κατηγορήματος, ἄδηλον ὃν εἶτ' ἀληθεῦσι ὁ προσαγγέλλων, ὡς ἐκεῖνος ἰσχυρίζετο, εἴτε συκοφαντοίη, ὡς ὁ Παλαιολόγος ἀντεπιφέρων ἔτοιμος ἦν ὑπὲρ ἀληθείας μονομαχεῖν κατὰ τι κρατήσαν ἐπὶ τοῖς ἀδήλοις τῶν προσαγγελίων ἀρχαῖον ἔθος τοῖς 39 βασιλεῦσιν, ὅμως τὴν ὑποψίαν οὐκ εἶχε διολισθαίνειν καὶ τὸ τῆς ἀπιστίας ἔγκλημα εἰς τέλος διαδιδράσκειν, ἀλλ' ἐφ' ἱκανὸν χρόνον τῆ φυλακῆ κατείχετο δέσμιος, καὶ ἢ ὑποψία προσῆν. Ὡς δ' οὐ χρῆν ὑπὲρ ἐκείνου ἄλλον τολμᾶν καὶ πρεσβεῦειν τῷ βασιλεῖ, ὁ τηνικάδε πατριαρχεῦων Μανουὴλ, ἐπὶ μῆσι πλείστοις

συνδιάγων κατὰ Λυδῖαν τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ πρὸς ἔξοδον ἦν καὶ δῆλος ἦν ὁ κρατῶν πρὸς χάριν τελεῖν τι τῷ ἱερεῖ προθυμούμενος, αὐτίκ' ἐκεῖνος, ἀφείς τᾶλλα, τὴν ὑπὲρ τοῦ σιδηροδέτου πρεσβείαν εἰσήγε καὶ ὡς συκοφαντούμενον ἰκέτευε κατοικτεῖρειν. «Εἰ δ' οὖν, ἀλλ' εἰ μὴ παρὰ σοὶ καθαρῶς, ἔφη, τῆς ὑποψίας ἀφεῖται, ὦ βασιλεῦ, ἀλλ' ἐκεῖνος τὸ πιστὸν δώσει πρὸς τούπιόν, τὰς τῆς ἐκκλησίας ἐφ' ἑαυτὸν ἐπιτιμήσεις καταδεξάμενος· αἷς καὶ μάλα κατεμπεδούμενος, καὶ αὐτὸ δὴ τὸ ἀκατέργαστον τοῦ νοὸς περὶ ἀποστασίας ἐνθύμιον οὐ προσήσεται, ἀλλὰ γε χριστιανὸς ὢν τὴν τοῦ Θεοῦ δίκην φυλάζεται καὶ ἀδόλως ἐμμενεῖ τοῖς ὄρκοις εἰς τὴν πρὸς σὲ πίστιν καὶ τὸ γένος τὸ σόν.» Οὕτως εἰπόντος, δυσωπεῖται τὴν δέησιν ὁ κρατῶν καὶ ἐπινεύει πρὸς τὴν τοῦ κατακρίτου συμπάθειαν, εὐμενῆ συνόλως ἐκείνῳ τὴν ἰδίαν γενέσθαι ψυχὴν κατεγγυησάμενος, εἰ κάκεῖνος τὰ τῆς εἰσέπειτα πρὸς αὐτὸν εὐνοίας, ὡς ὁ ἱερεὺς ὑπέσχετο, πιστὰ καταστήσειε. Καὶ δὴ περὶ πού τὴν Ἀχυράους ὁ ἱερεὺς γεγονώς, συνάμα καὶ πλείστοις ἀρχιερεῦσι, στέλλει πρὸς τὸν κρατοῦντα, οὕτως ἐκείνου πρὸς τὸν ἀρχιθύτην συνταξαμένου καὶ οὕτω τάξαντος, τινὰ τῶν αὐτοῦ οἰκείων καὶ ἱερωσύνῃ κοσμούμενον, ὃν ὁ κρατῶν δεξάμενος ἀνίησι μὲν παραυτίκα τὸν κατεχόμενον τῶν δεσμῶν, ἀπολύει δ' ἀσμένως πρὸς τὸν ἱεράρχην, ὄπαδους αὐτῷ συνεξαγαγών. Ἄμα γοῦν ἐπέστη καὶ ἅμα, παρὰ τῆς συνόδου τὰ εἰκότα ἐνωτισάμενος, τὴν ἐκείνων ἐπιτίμησιν εἰς ἀσφαλῆ τῶν πρὸς βασιλέα ἰδίων ὄρκων βεβαίωσιν δέχεται. Καὶ πρὸς τὸν κρατοῦντα αὐτίς ἐπανιών, πολλῆς τῆς παρ' ἐκείνου εὐμενείας ἐτύχχανεν. Οὕτω τοιγαροῦν ἔχων καὶ οὕτω σπεύδων ἑαυτὸν φυλάττειν 41 πάσης καχυποψίας ἀνώτερον, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ἀξιώματος ἐπέβη μεγίστου, πολλῶ πλέον πρὸς τὸν μετ' αὐτὸν τὸ κράτος ἔχοντα ἀλῶναι ταῖς ὑποψίαις διεφυλάττετο.

η'. Ὅπως ὁ δεύτερος Λάσκαρις, πολλοὺς τῶν ἐν ἀξιώμασιν ὑπερορῶν, ἐτέρους ἀντικαθίστη. Ἄλλ' ἐπειδὴ θερμὸς ἦν ἐκεῖνος πρὸς πάντα, ἔτι δὲ καὶ τὴν τοῦ κατα φρονεῖσθαι δόξαν ἡ γὰρ νόσος ἐπεισπεσοῦσα καὶ μᾶλλον τρύχουσα ἔπειθε δεινὰ ὑπιδέσθαι, παραλύει μὲν τοῦ ἀξιώματος εἰς πρωτοβεστιαρίου τεταγμένον τιμὴν τὸν Ῥαοῦλ Ἀλέξιον, ἀντεισάγει δ' εἰς ταύτην τὸν ἐξ Ἀτραμυτίου Γεώργιον τὸν Μουζάλωνα, συνοικίσας αὐτῷ καὶ τὴν ἐκ Καντακουζηνῶν Θεοδώραν, τοῦ Παλαιολόγου οὔσαν ἀδελφιδῆν, τὸν δὲ μετ' ἐκεῖνον Ἀνδρόνικον μέγαν δομέστικον καθιστᾷ, τὴν τοῦ Ῥαοῦλ θυγατέρα οἱ συναρμόσας, τὸν δὲ γε τρίτον τῶν ἀδελφῶν προβάλλεται πρωθιερακάριον, ἄνδρας οὐκ εὐγενείας μὲν μετέχοντας τὸ παράπαν, εἰς παιδοπούλους δὲ αὐθεντοπουλευομένῳ τεταγμένους αὐτῷ. Δύο μέντοι γε τῶν μεγιστάνων τῶν ὀμμάτων στερεῖ, ὧν ὁ μὲν εἰς υἱὸς ἦν τοῦ Στρατηγοῦ πούλου Ἀλεξίου, ὁ Κωνσταντῖνος, ὃς ἤξιοῦτο καὶ κήδουστὴν γὰρ ἀδελφιδῆν τοῦ βασιλέως Ἰωάννου, ἐκείνου διδόντος, εἶχεπεριφανοῦς καὶ μάλα λαμπροῦ, ἄτερος δὲ ὁ Φιλῆς ἦν Θεόδωρος. Καὶ πόλλ' ἄττα ἐκαινοτόμει, 43 τὴν ὄφρυν τῶν πρὸς αἵματος καθαιρῶν καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἐντεῦθεν ἑαυτῷ, ὡς ᾤετο, προμηθούμενος· οὐ γὰρ ἀναπνεῖν εἶα ἐκεῖνον ἢ νόσος, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τὰ μὴ καλὰ φανταζόμενον.

θ'. Ὅπως ὁ Κότυς τὸν Παλαιολόγον παρασκευάζει αὐτομολῆσαι πρὸς Πέρσας. Τότε δὴ καὶ τοῦ Παλαιολόγου εἰς κεφαλὴν τεταγμένου Μεσοθινίας καὶ αὐτῶν Ὀπτιμάτων, ἐκείνου προστάξαντος, καὶ τὰ πολλὰ κατ' Ἰταλῶν πράττοντος, προσήει τις τῶν ἐκ τοῦ παλατίου, Κότυς ἐπώνυμον τῷ ἀνδρὶ καὶ ἐς τὰ μάλιστα οἱ τῶν φίλων ὢν, καὶ δῆλος ἦν περὶ τούτῳ ἀγωνιῶν ἐξ ὧν πρὸς αὐτὸν διεξήει. Καί· «Εἰ μὴ φυγαδεῖα χρήσαιο, ἔλεγεν, ἡμερῶν ὀλίγων εἰς μέγα συμφορᾶς τὰ κατὰ σὲ προβήσεται· ἀλλ' οὐδ' ἐμοὶ τούντεῦθεν ἀκίνδυνον μένειν, ἀλλ' αὐτομολητέον πρὸς Πέρσας καὶ ἀμφοτέροις, εἴ σοι μέλει τῶν ὀφθαλμῶν.» Ταῦτα λέγει καὶ πείθει πληροφορῶν, φίλος ὢν, τὸν αἰεὶ περὶ ἑαυτῷ δεδιότα διὰ τὴν ὑποτρέχουσαν τῆς ἀρχῆς ὑποψίαν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὸν θεῖον τούτου, εἰς μέγαν χαρτουλάριον τεταγμένον, Παλαιολόγον Μιχαῆλ καὶ αὐτὸν ἀκούοντα, ἀκίνδυνον εἶα ἢ ὑποψία,

ἀλλά, περὶ τῆς ἀρχῆς ἐρωτηθέντα, ἀπλοϊκῶς φάναι λέγεται ὡς, εἰ κεχρεώσθηταί τω πρὸς Θεοῦ τὸ ἄρξαι, ἀνυπαίτιος ὁ καλούμενος· οὐ δὴ χάριν καὶ νεμεσηθεὶς οἶον παρὰ τοῦ κρατοῦντος, εἰ τοιοῦτος ὢν τοιούτοις μετεωρίζει τὸν νοῦν, τῇ φυλακῇ δίδοται δέσμιος. Τότε τοίνυν μαθῶν καὶ ὡς εἰκὸς δεῖσας, εἰ μένων μὲν κινδυνεῦοι, δεινὸν ἠγεῖτο καὶ λίαν ἔλεεινόν, τὸ δ' αὐτομολεῖν αὐτῆς πρὸς ἀλλοτρίους σωτήριον μὲν, ἀλλ' ἐπίμωμον ἔκρινε. Τέως δὲ δυοῖν νομιζομένοις κακοῖν, τοῦ φόβου προστεθέντος, αἰρεῖται τοῦλαττον. Καὶ δὴ ἐκ πολλῶν, ὡς εἶχε, προμηθευ σάμενος τὸ ἀφώρατον, παραλαβὼν καὶ τινας τῶν οἰκείων καὶ τὸν ποταμὸν περαιωθεὶς Σάγγαριν, τὴν εὐθὺ Περσίδος ἀνά κράτος ἵεται καὶ τῷ σουλτάν 45 προσχωρεῖ. Ὁ δ' ἀσμένως δέχεται τοῦτον καὶ τιμᾶ τοῖς προσήκουσι. Τέως δέ γε κὰν τῇ ἀλλοδαπῇ σημαίαις βασιλικαῖς παραταξάμενος σὺν ἐκείνοις, κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ σουλτάν ἀριστεύει, τὸν βασιλέα, εἴ που ἀκούσοι, ἐντεῦθεν ἐκμειλισσόμενος. Εἶτα μεταμεληθεὶς οἶον καὶ παλινδρομεῖν προαιρούμενος, τῷ τηνικάδε Ἰκονίου προσέρχεται καὶ οἱ μεσίτη χρᾶται πρὸς βασιλέα, εἴ πως, τὰ πιστὰ γράμμασι δόντος ἐκείνου ἢ μὴν τὴν ὀργὴν καθαρῶς ἀνασχεῖν, αὐτῷ καὶ πάλιν ἐπανελθεῖν γένοιτο. Τοῦ δ' ἱεράρχου γράμμασι σχεδιάσαντος τὴν πρεσβείαν, ὁ κρατῶν κατένευσε τὴν συμπάθειαν, καὶ βασιλικαῖς συλλαβαῖς ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ μή τι παθεῖν ἀνήκεστον ἐξ ὀργῆς ἐπάνεισιν· ὁ δὲ καὶ δέχεται τοῦτον πρόφρων ταπεινωθέντα καὶ ἀγκαλιζέται προσιόντα καὶ ὁμολογοῦντα ὡς ἑαυτῷ σύννοιδε πταισας ἀσύγγνω στα συμπαθεῖ, καὶ ἐπὶ τῆς προτέρας ἔχων τιμῆς.

ί'. Ὅπως ἐπανελθὼν ὁ Παλαιολόγος καὶ δεχθεὶς στέλλεται στρατηγὸς ἐν τοῖς κατὰ τὴν δύσιν. Ἐπεὶ καὶ τῆς κατὰ δύσιν Ἐπιδάμνου κατειλημμένης πρὸς τῶν ἡμετέρων, ἠγγέλλετο τὸ συμβάν, καὶ τοῖς ἐκεῖσε ἔδει μὲν ἀρχιερέως, ἔδει δ' ἠγεμόνος καὶ στρατιώτιδος τάξεως, ἀρχιερέως ἐπικηρυχθέντος τοῦ Χαλκούτζη, ὃς καὶ τὴν τοῦ μεγάλου σκευοφύλακος ἐπὶ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας εἶχε τιμὴν, τούτῳ συνεκπέμπει κάκεινον ἠγεμονεύσοντα τῶν ἐκεῖ, προστάξας συμπράττειν τὸ δόξαν καὶ ἄλλοις μὲν ἀρχηγοῖς τοῖς ἐκεῖ, μάλιστα δέ γε τῷ ἱερεῖ. Ὡς γοῦν Θετταλίας διὰ ταχέων ἐπέβησαν καὶ ἤδη πρὸς τῷ περαιουῦσθαι τὸν ποταμὸν Βαρδάριον ἦσαν, περαιουῦται μὲν ὁ ἠγεμὼν σὺν ταῖς τάξεσι πρότερον, 47 εὕρισκει δὲ τὰ τῆδε συγκεχυμένα καὶ πρὸς ἀπιστίαν κλίναντα, ὅτε καὶ ὁ τοῦ δεσπότη Μιχαὴλ ἐκ νοθείας σκότιος παῖς Μανουήλ, τυχῶν ἐκεῖσε σὺν ἱκανῷ στρατεύματι καὶ συμπλακεὶς τῷ πολέμῳ, τὰ πρῶτα μὲν, ὁμόσε χωρήσας τῷ ἠγεμόνι, τῷ κοντῷ συνωθεῖ καὶ ρίπτει, ἔπειτα δέ, συστάντος καὶ ἐπικαθεσθέντος τῷ ἵππῳ, παρ' ἐκείνου καιρίαν βάλλεται, μὴ λαβῶν ἴσην.

ια'. Ὅπως ἀποστέλλεται Χαδηνὸς ἀναγαγεῖν αὐτὸν σιδηρόδετον. Ἀλλὰ τοῦ Δυρραχίου πρὸς Θεσσαλονίκην ὑποστραφέντος διὰ τὴν σύγχυσιν κάκεινου ὡς εἰκὸς διαπονουμένου, ἐφ' ᾧ συσταλείη τὸ ἀνθιστάμενον, φήμη προτρέχει τὸν τῶν βασιλικῶν ἵππων κόμητα Χαδηνὸν ὅσον οὐκ ἤδη καταλαμβάνειν Θεσσαλονίκην ἀγγέλλουσα, οὐκ ἄλλου χάριν ἢ τοῦ τὸν Παλαιολόγον καθέξοντα ὡς βασιλέα δέσμιον ἐνεγκεῖν· καὶ ὅς ἔφθασε γὰρ διατρίβων ἐν Θεσσαλονίκῃ τῷ τηνικάδε, ἀκούσας τὸ φημιζόμενον, δεινὰ ἐποίει καὶ στρέφων ἦν ἐπὶ λογισμῶν τί ποτε ἄρα τῷ βασιλεῖ δόξαν, ὡς ἑαυτὸν οὐχ ὡς ἔπεμψεν ἐπανάγει, ἀλλὰ τιμῇ προπέμψας ἐπανελθεῖν ἀναγκά ζειν θέλει μετ' ἀτιμίας καί, ὄν συμπαθείας ἠξίου διὰ γραμμάτων καὶ οὕτω καθαρῶς ἀμνημονεῖν ἐώκει τῶν πεπραγμένων, ὡς καὶ ἠγεμονίας ἀξιοῦν μεγίστης, τοῦτον, τὰς συνθήκας ἀναλαμβάνων, ὡς ἐφ' ὁμολογουμέναις καθοσιώσεσι κατακρίνει. Ὅμως οὐκ ἔχων ὅποι τῶν λογισμῶν καὶ τῶν ὁδῶν τράποιτο, ἐπὶ Θεὸν καταφεύγειν ἔγνω· κοινοῦταί τε τῷ Δυρραχίου τὰ κατὰ γνώμην καὶ οἱ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἰκετείας συνάρασθαι δέεται. Εὐθύς τοίνυν ἐδόκει γὰρ αὐτόθεν καὶ τὸ πρᾶγμα θεοφιλέσ ἐπὶ τῆς τοῦ Ἀκαπνίου μονῆς ὑμνολογεῖται παράκλησις νυκτὸς ἀφ' ἐσπέρας,

τῆς ἐπιγενησομένης ἡμέρας ἐν νῶ θέντος τοῦ ἀρχιερέως τὴν ἱερὰν τελέσαι μυσταγωγίαν. Ὡς γοῦν ἐπέφωσκεν ἡ ἡμέρα καὶ τὰς νομιζομένας ὥρας διελθεῖν ἔμελλεν ὁ ἀρχιερεὺς, ἐφ' ᾧ λειτουργήσῃ, σιγὴν μὲν ἐπισκῆπτει τοῖς ἔξωθεν, αὐτὸς δὲ κατὰ μόναν ὠμίλει Θεῶ καὶ τὰς συνήθεις καὶ προτελεστικὰς εὐχὰς μεθ' ὅτι πλείστης ἀπεδίδου τῆς ἡσυχίας. 49 Τότε δὴ τότε λέγεται ἀκοῦσαι φωνῆς τῆς αὐτῆς ἐκείνων ἐκ τρίτου, οὐχ ἅμα, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ καιροῦ τινος διαλείποντος· καὶ ἡ φωνὴ λέξις ἦν οὐ συνήθης, οὔτε μὴν οὐχ ὅπως Ἑλληνικῆ, ἀλλ' οὐδέ τι ἐτέρα γλώσση προσήκειν δοκοῦσα· μάρπου γὰρ ἐλέγετο, καὶ πλέον οὐκ ἦν· ἐφ' ᾧ δὴ θαυμάσαντα τὸν ἀρχιερέα εὐθὺς προσελθεῖν τῷ Θεσσαλονίκῃ Δισύπατος δ' ἦν Μανουήλ καὶ ἀπαγγεῖλαι ὅπως τε σταθεῖ εἰς τὴν διὰ ψαλμωδίας ἐντυχίαν Θεοῦ καὶ ὅπως ἀπροόπτως ἀφίκοιτο ἡ φωνή, λογιζομένων περὶ ὧν λογίζεσθαι ἔφη· καὶ τόν, ἐφ' ἱκανὸν τὴν λέξιν σκεψάμενον, τὸ συμβὰν ἐπὶ τῷ πάλαι βεκλᾶς λαβεῖν ἐπὶ λογισμῶν καί, τὰ στοιχεῖα τῆς λέξεως ἀναπτύξαντα, ἀριδῆλως φάναι τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων τῷ Παλαιολόγῳ μνηστεύεσθαι· Μιχαὴλ γὰρ ἄναξ Ῥωμαίων Παλαιολόγος ὀξέως ὑμνηθῆ σεται, ὡς ἔλεγε, τὴν λέξιν δηλοῦν. Εἰσὶ δ' οἵτινες λέγουσι μῆτε τὸν Δυρραχίου τοιαῦτ' ἀκοῦσαι, μῆτε τὸν Θεσσαλονίκῃς τοιαῦτα φοιβάσασθαι, ἀλλὰ, σοφὸν ἐκείνον ὄντα καὶ περὶ τοιαύτας βίβλους, αἱ δὴ καὶ βασιλείας τὰς ἐς τοῦπιόν διατυποῦσιν, ἐπτοημένον, φιλοπονώτερον ἐρευνῶντα, περὶ τοιούτων ἐγνωκέναι καὶ δὴ, γνωρίσαι θέλοντα ταῦτα ᾧ γε καὶ ἡ τῆς βασιλείας κατηγορησάτω περιωπὴ καὶ ἀναφέρειν οἷον ἐκείνον τῆς λύπης, ἐπεὶ καὶ περὶ αὐτῆ τῆ ζωῆ ἐδεδοίκε, τὸ μὲν ἐκ βίβλων εἰδέναι λέγειν, μὴ ἔχειν ἐκείνῳ πιστεύειν, τὸ δ' ἐκ Θεοῦ φανερώς ἀκοῦσαι, μὴ καὶ πολλάκις τὸν λόγον οὐδὲ γὰρ ἀραρότως εἶχε ταῖς βίβλοις ἐπ' ἀδήλοις ταῖς ἀποβάσει πιστεύειν διαπεσεῖν δεδοικέναι, καὶ διὰ ταῦτα, τῷ Δυρραχίου περὶ τῶν τοιούτων κοινολογησάμενον, αὐτῷ μὲν ὑποθέσθαι λέγειν τῆς φωνῆς ἀκοῦσαι, ἐκείνον δ' ἀναπτύσσειν προσποιεῖσθαι πρὸς ὅπερ καὶ βούλοιο τὴν παρ' αὐτοῦ συντεθεῖσαν λέξιν. Ἄ δὴ τῷ Παλαιολόγῳ μυστικῶς πιστεύοντες καὶ ἀμφοτέροι, ἐκείνον μὲν ἐπ' ἀγαθαῖς ἐλπίσιν εἶχον μετεωρίζειν, ἑαυτοῖς δέ, 51 εἰ μὴ οὕτως ἀποβαίη, παραίτησιν ὑπελείποντο ὡς ἀμαρτοῦσι τῆς ἐξηγήσεως, ἄλλο τι τῆς φωνῆς τάχα δηλούσης ἢ ὡς ἐκείνοις ἐξήγητο. Πλὴν ἀλλ' ἐν τοσοῦτῳ φθάνει καὶ ὁ τῶν βασιλικῶν ἵππων κόμης, ὁ δηλωθεὶς Χαδηγός, καὶ ἐπιβαίνει ἀπτέρῳ τάχει Θεσσαλονίκῃς καὶ αὐτίκα τὸ πιστὸν τῆς φήμης ἔδειξε πράξας, τὸν Παλαιολόγον ἐν ἀσφαλεῖ κατασχών. Σιδήροις μέντοι οὐκ ἔγνω δεσμεύειν τῷ πόδε, ὡς δὴ οἱ καὶ προστεταγμένον ἦν, οὐκ οἶδ' εἴτε τὸ τοῦ ἀνδρὸς αἰδούμενος εὐγενές, εἴτε τι καὶ φιλίας πρὸς ἐκείνον ἔχων· τὸ γὰρ ὑπονοεῖν τι περὶ ἐκείνου τῶν ἀγαθῶν τὰ τῆς ὀργῆς οὐκ ἐδίδουν. Τέως δ' ἀφοσιωσάμενος ἐκείνῳ τὰ τῆς τιμῆς ὡς οἷόν τε ἀσφαλῶς, μὴ καὶ ἐπὶ πολλῶν ἐντὸς ἀτιμῶτο τῆς πόλεως τοῖς σιδήροις πεδούμενος, νυκτὸς ἔξεισιν. Ἐπεὶ δ' ἱκανῶς τῆς πόλεως ἀπηλλαττέτην, ὁ μὲν γνωρίζει τὰ ὀρισθέντα καὶ ὡς αὐτὸς ἐν προνοίᾳ τινὶ τῆς ἐκείνου χάριν τιμῆς καταπεφρονήκει τῶν ὀρισθέντων, οὐκ ἐς πλέον δὲ τὰ τῆς τόλμης οὐ γὰρ ἀσφαλῆς ἀμφοτέροις προβαίνειν ἐβούλετο· ὁ δ' αὖθις καὶ χάριν ὑπὲρ τούτου πολλὴν εὐοικῶς εἰδότι, ἔτοιμον παρεῖχεν ἑαυτὸν ἐκείνῳ τοῦ τὸ προσταττόμενον ἐκτελεῖν. Καὶ δὴ σιδήροις περιβαλὼν, ὥστ' ἐκείνον καὶ ἐπὶ θάτερα τῶν πλευρῶν τῷ ἵπῳ ἐπικαθέζεσθαι, οὕτω σὺν ἐκείνῳ τὴν ὁδὸν ἤνυσεν καὶ ἀμφοτέροι. Συνέβαινε δὲ καὶ τις τότε, τὴν ὁδὸν ἀνυόντων, ὡς λέγεται, ἀγαθὸς ὄρνις καὶ οἷον προφοῖβασμα τοῖς μικρὸν γενησομένοις ὕστερον. Τὸ δ' ἦν· διήρχοντο μὲν ὡς εἰκός, ὁ μὲν πρὸς τὸ μέλλον ἀλύων, ὁ δ' ἀναφέρων ὡς εἶχε τῆς λύπης ἐκείνον καὶ μεταβάλλειν πειρώμενος πρὸς τὸ εὐθυμότερον. Ἐπεὶ δὲ ποτε τῆς πολλῆς ἀνανεύσας ἐκείνος λύπης προσ ἔταττε ψάλλειν καὶ ὁ παρασταίη κατὰ νοῦν ἐκείνῳ καλλιφωνεῖν ἦν γὰρ, ὡς ἔοικε, καὶ εἶδησιν ἔχων ὁ φέρων πρὸς ταῦτα, ὡς ἄν, φησί, ἐντεῦθεν καὶ μικρὸν ἀνεθείμεν, τηνικάδ' ἐπήει ἐκείνῳ παραυτίκα ἐμμελῶς

ψάλλειν Νῦν προφητικὴ πρόρρησις πληρωθῆναι ἐπείγεται, οὐκ ἀνειμένως ἄλλως καὶ ἀναβεβλημένως, ἀλλ' ἐνθουσιαστικῶς οἶον μάλα ὑπερφωνοῦντι καὶ ὑπὲρ δύναμιν· ἐφ' ᾧ δὴ καὶ τὸν δεσμώτην τότε μεταβαλεῖν πρὸς τὸ εὐθυμότερον καὶ ἡσθῆναι δόξαι, ὡς μὲν ἦν δοκεῖν καὶ τῷ φαινομένῳ, τῇ μελωδίᾳ, τῇ δ' ἀληθείᾳ καὶ ὡς οὐκ ἦν τὸν μελωδοῦντα ὑπονοεῖν, τῷ ἐπὶ τοῖς παροῦσι δόξαντί οἱ χρηστῶ ὄρνιθι. Ἄλλ' οὕτω μὲν ἐφ' ἡμέραις τὴν ὁδὸν ἐξανυσάντων καὶ ὡς βασιλέα φθασάντων, ἐμφανίζεται μὲν ὅσον τάχος ὁ πεμφθεὶς τῷ κρατοῦντι καὶ 53 ἀπαγγέλλει τὴν ἄφιξιν, τὸν δὲ μηδὲ τὸ παράπαν εἰσαχθέντα ἢ εἰρκτὴ ὡς κατάκριτον δέχεται· ἦν δ' ἄλλως ὑπονοούμενον τό, ἐνευκαιρήσαντος τοῦ κρατοῦντος, ἐξετάσει τὰ κείνου δοθήσεσθαι μείζονι ἢ κατὰ τὸν τότε καιρὸν. Ἀλλὰ χρόνος ἐτρίβετο μεταξὺ νοσοῦντος τοῦ αὐτοκράτορος, κάκεινον εἶχε δεσμώτην ἢ φυλακὴν, πλὴν οὐχ ὡς ἐφ' ὁμολογουμέναις καθοσιώσεσιν· οὐ γὰρ ἦν ἔγκλημα τὸ παράπαν, εἰ μὴ γε τὴν ὑποψίαν καὶ τὸ πολλοὺς ἐν ἀπορρήτοις ἐκφέρειν, πρὸς οὓς ἦν πιστεύειν ὑποφωνοῦντας τὸ μόρσιμον, ἔγκλημα θεῖη τις τῷ κατεχομένῳ. Ἐδόκει δὲ τέως καὶ ἡ πρόφασις ἔγκλημα. Ἡ δ' ἦν ..., ἀλλ' ἀνακτέον τὸν λόγον, ἴν' εὐμαθέστερον τῶν προκειμένων ἔχοιμεν.

ιβ'. Ὅπως νοσῶν ὁ βασιλεὺς πάντας ἐπὶ μαγείαις ὑπόπτει καὶ τὰ κατὰ τὴν Μάρθαν. Νόσος ἦν ἐνσκήψασα τῷ κρατοῦντι καὶ ἡ νόσος δεινὴ· ἐπέληπτο γὰρ καταπίπτων συχνάκις. Τὸ δ' ἦν, ὡς ἔοικεν, ἐκ ζέσεως φυσικῆς ἐγκαρδίου. Ὅθεν, οἶμαι, καὶ τὸ εὐφυὲς ἐκείνῳ καὶ ὑπὲρ τὸ προσῆκον ἦν, οὐ στέγοντος τοῦ μορίου τὸ πάθος κἀντεῦθεν ἐκτρεπομένου τοῦ εἰκότος, ὡς μηδὲ χρησίμους πολλάκις ἀναπέμπειν τῷ ἐγκεφάλῳ τὰς ἀναπνεύσεις, ὅθεν καὶ τὸ λογίζεσθαι. Ἐν τούτῳ γὰρ καὶ φιλοσόφων ἔριν περὶ τοῦ φρονεῖν συμβιβάζειν τις ἔχοι· πηγὴ γὰρ λογισμῶν ἢ καρδία, πλὴν ἀναγομένων πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, ὡς ἐκεῖνος συμμετρίας ἢ μὴν ἀσυμμετρίας ἔχοι, οὕτως εἰδοποιεῖσθαι συμβαίνει τὸ ἀναγόμενον. Τότε τοίνυν ἐπιπιπτούσης συχνάκις τῆς νόσου, οὐκ οἶδ' ὀπόθεν, μήνιμα εἶναι τὸ πάθος ὁ πάσχων ἐκ μαγγανείας δαιμόνιον ὑπελάμβανε. Καὶ οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἔξω, οἷς ἦν τὰ τοιαῦτα πιστεύειν, τὸ ἔγκλημα προσέτριβον τοῖς Μουζάλωσι, παραλόγων καὶ ὡς οὐκ ἂν προσεδόκησαν τῶν ἀξιωματῶν τυχοῦσι· τῷ μέντοι γε πάσχοντι πᾶς ὑποπτος ἦν, εἰ μόνον τις ἐπὶ μαγγανείαις κατηγοροίη. Ὅθεν καὶ πλείστοι καὶ τῶν τυχόντων συνελαμβάνοντο, εἴ πού τις γρύξειεν ἐγκαλῶν. Καὶ ὁ μὲν διώκων μαγγανείας ἄλλον ὑπὲρ ἑαυτοῦ πολλάκις ἢ τοῦ πλησίον προὔβαλλε τοῦγκλημα, ὡς δίκας ληψόμενος ἀποδείξας· ἀναγόμενον δὲ πρὸς βασιλέα τὸ ἔγκλημα ἐκ τοῦ παραυτίκα οὐ γὰρ ἦν σιωπᾶν ἀκούσαντα, ὁ δέ, οὐχ ὑπὲρ ἄλλου του, ἀλλ' αὐτὸς 55 ἑαυτοῦ συνόλως ἀγωνιῶν, προσέταττεν ἐξετάζεσθαι. Παράστασις δὲ τοῦ μὴ ψήφοις ἀπάσαις τὸν κρινόμενον αἰρεῖσθαι οὐ μαρτύρων παραγωγαί, οὐ προτεινόμενοι ὄρκοι, οὐ βίων τῶν πρὸ τοῦ ἐξετάσει, οὐκ ἄλλ' ἄττα οἷς τὸ ψεῦδος ἐλέγχεται· ἀλλ' ἐν καὶ μόνον ἦν τὸ σῶζον τοὺς ἠλωκότας, εἰ μύδρον ἐκ πυρὸς ἤδη ζέοντα, ὃ δὴ καὶ ἅγιον ἐπεφήμιζον, τολμῶση χειρὶ κύψαντες ἀναλάβοιεν καὶ τρεῖς βηματίσειαν ἔχοντες, πρότερον τρισὶν ἡμέραις τοῦ ταῦτα γενέσθαι νηστεία καθηgniσμένοι καὶ προσευχῇ, ἐπισσημασμένοι καὶ τὴν χεῖρα κεκρυφάλῳ καὶ βούλλῃ, ὡς μὴ τις ἐπιχειροίη ἀλείφω τισίν, ἐφ' ᾧ μὴ ψαῦσαι μηδὲ καῦσαι τὸ πῦρ. Καὶ εἶδεν ὁ γράφων, ἡβῶν τῷ τότε, ὑποστάντας τινὰς τοιαῦτα, πλὴν καὶ ἀλωβήτως ἀπαλλάξαντας, τὸ θαυμάσιον. Τότε τοίνυν ὄριστο μὲν καὶ ἄλλοις παρὰ τοῦ κρατοῦντος λαμβάνειν εἰς γάμον εὖ τοῦ γένους ἐχούσας, κἂν ἐκεῖνοι πολλάκις ἐκ σπερμάτων ἦσαν οὐκ εὐγενῶν· πλὴν τὸ εὐγενὲς ἐκείνοις πρὸς τοῦ κρατοῦντος ἔρρεπε, καί, ὡς σφᾶς ἔδει σεμνύνεσθαι ἀξιώμασιν, ἐν εὐεργεσίας μέρει καὶ ἀμοφτέροις τὸ κῆδος ὁ κρατῶν ἐτίθει, ὥστ' ἐκείνους μὲν ταῖς ματρῶναις, ὡς ὁ Ῥωμαῖος εἶποι, ὡς εἰκὸς μεγαλύνεσθαι, ἐκεῖνας δ' αὐθις συμμετέχειν τῶν ἀξιωματῶν τοῖς ἀγομένοις. Προστάττει τοίνυν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τινι τῶν εἰς παιδο πούλους ταχθέντων ἐκείνῳ, τοῦ πατρὸς ζῶντος, Βαλανιδιώτη τοῦπίκλην, τὴν τῆς

αὐταδέλφης τοῦ Παλαιολόγου Μαρίας, εἴτε καὶ Μάρθας, κόρην Θεοδώραν, ἦν τῷ Ταρχανειώτῃ μεγάλῳ δομεστικῷ ἐκείνη γεγέννηκεν, εἰς γάμον νόμιμον ἀγαγέσθαι. Καὶ ἦν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως αὐτοῖς βεβαία τις κατεγγύησις, κάντεῦθεν, ἐπεὶ καὶ πρὸς τὸν γάμον τὰ μέρη ἦσαν συγκάταινα, ὡς γαμβρὸς ἀνέδην τὴν τῆς κόρης οἰκίαν εἰσήρχετο. Ἀλλὰ παρερρῆ χρόνος ὀλίγος ὁ τὴν μνηστείαν ἐκείνην ἐπιμετρῶν, καὶ οὐκ οἶδ' ὅ τι παθῶν ὁ κρατῶν, πλὴν ἄλλ' ἡ ἔξουσία κρεῖσσον δικαίου, τῷ τοῦ Καβαλλαρίου υἱῷ Βασιλείῳ, εὐγενεῖ γε ὄντι, ἐξεδίδου εὖ γένους ἔχουσαν τὴν ῥηθεῖσαν. Ὁ δ' ἐν εὐεργεσίας μέρει δέχεται ἀσμένως τὸ δωρηθὲν καὶ κατεπεῖγει 57 τοὺς γάμους. Ταῖς μέντοι γε γυναιξί, πρὸς τὸ πρῶτον ῥεπούσαις συνάλλαγμα, προκατειλημμέναις ἄτιμον ἐχούσαις τὸ μεταβαίνειν, ἀπόστοργος ὁ νυμφίος ἦν. Τέως δέο γὰρ κρατῶν προσέταττεν, ἐκουσῶν ἀκουσῶν ἐκείνων, τὰ νομιζόμενα ἐτελεῖτο, καὶ περιφανῶς οἱ ὑμέναιοι ἤγοντο. Ἀλλ' ὁ νυμφίος ἐφ' ἡμέραις οὐκ ἐπλήρου τῆς κόρης τὰ τῶν ἀνδρῶν καὶ πυνθανομένου τοῦ βασιλέως ὅπως τοῦτο γένοιτο, ὁ δὲ πρῶτον μὲν ὑπεσκίαζε τὸν ἀπόλογον, ὡς μὴ θέλων ἐκκαλύπτειν δῆθεν, εἶθ' ὡς καὶ δραστικώτερον ἀνεκρίνετο, μαγγανείαν τὸ ἐμποδῶν ἔλεγε. Καὶ εὐθύς ὑποψία περὶ ἑαυτῷ τοῦ κρατοῦντος, καὶ θυμὸς μάλα δεινὸς καὶ οὐδὲν ὑφεῖναι δοκῶν, εἰ μὴ ὁμολογοῖτο ἡ μαγγανεία. Εὐθύς οὖν σάκκος ἀχυρμιάς, καὶ γυμνὴ συνάμα γαλαῖς ἡ εὐγενὴς γραῦς ἐντὸς συναπειληπτο, ὧν, λύγοις ἔξωθεν μυωπιζομένων, ταῖς τῶν ὀνύχων ἀκμαῖς ἐπερονᾶτο ἡ πάσχουσα, ἐφ' ᾧ ἀναγκαζομένην καὶ ἄκουσαν ἐξειπεῖν τὸ ἀπόρητον. Ἀλλ' οὐκ ἦν πλέον παρ' ἐκείνης ἀκούειν ἢ τὸ μὴ συνειδέναι τι τοιοῦτον ἑαυτῇ πραξάση καὶ ὡς οὐκ οἶδ' εἰ ὁ νυμφίος μεμίσηται τῇ παιδί, ἄλλω τῷ πρότερον κατηγγυημένη. Ὁ μέντοι γε βασιλεύς, εἴτε τὸ πρὸς τὴν ὑποψίαν καὶ ἔτι ἀμετάθετον ἔχων, ὡς ἐκείνην, μαγγανείαις εἰθισμένην, εἰκὸς καὶ κατ' αὐτοῦ τολμῆσαι τοιούτοις χρῆσασθαι, συνυποπτουμένου καὶ τάδελοφου, ὑπ' αὐτῆς τραφέντος καὶ στεργομένου, εἴτε μὴν καὶ εἰς ἔννοϊαν ἐλθῶν μήπως, τῶν πραχθέντων ὡς εἰκὸς ἀκουσθέντων, ὁ Παλαιολόγος, ὕβριοπαθῆσας ὡς ἀδελφός, πρὸς νεωτερισμὸν ἀποκλίνειν, οὕτως ἔχων, πέμψας καὶ τῆς ἡγεμονίας ἐκεῖνον παραλύσας, ἀνάγει δέσμιον, τῷ μὲν δοκεῖν περὶ τοῦ τῆς μαγγανείας ἐγκλήματος ἀπολογησόμενον, τῇ δ' ἀληθείᾳ πρόσχημα ἦν τὸ πραχθὲν δειλίας τοῦ μὴ τι νεωτερίσαι ἀκούσαντα. Τὸ δ' ἦν δῆλον ἐκ τοῦ μὴ ὅπως μετ' ὀλίγον τῆς εἰρκτῆς ἐκεῖνον ἐσαυθὶς ἀνακαλεῖσθαι καὶ συμπαθεῖν, ἀλλὰ καί, περὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς αὐτοῦ πράγμασι δεδοικότα διὰ τὴν νόσον, ἀνάδοχον ἀξιοῦν εἶναι τῷ γένει καὶ ἀπομνημονεύειν τὴν χάριν αὐτῷ ἐν τούτοις, ὅτι, παθεῖν κακῶς ἄξιον ὄντα διὰ τὰ φθάσαντα, οὐδὲν ἐκεῖνον ἐκ συμπαθείας ἀνήκεστον ἔδρασε.

ιγ'. Θάνατος τοῦ βασιλέως Θεοδώρου καὶ τὰ ἔτι ζῶντος αὐτοῦ κατορθώματα. Τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου πρὸς τὸ φθινοπωρινὸν ἀποκλίνοντος, ἐπὶ τέτρασι παισὶ μεταλλάττει τὸ βιοῦν ὁ κρατῶν, τρισὶ μὲν θηλυτέραις, ἐνὶ δ' ἐνναέτει 59 ἄρρενι παπωνυμοῦντι τῷ Ἰωάννῃ· αἱ γὰρ πρῶται τῶν θυγατέρων, ἡ μὲν τῷ Βουλγαρίας ἄρχοντι Κωνσταντίνῳ τῷ Τείχῳ, ἡ δὲ τῷ τοῦ δυσικοῦ δεσπότη Μιχαὴλ παιδί Νικηφόρῳ, πρὸς γάμον ἔφθασαν ἐκδοθῆναι. Ὁ δὲ καὶ προεσήμηνε τι σημεῖον· ἥλιος γὰρ ἐκλελοίπει ἐφ' ὥραν, τρίτην ὥραν τῆς ἔκτης ἡμέρας, καὶ βαθὺ σκότος τὸ πᾶν κατειλήφει, ὥστε καὶ ἄστρα φανῆναι κατ' οὐρανόν. Καὶ δὴ ἀρπάζεται καὶ πρὸ ὥρας ἀνὴρ βασιλικῶς μὲν καὶ γεννηθεὶς καὶ τραφεὶς, βασιλικῶς δ' ἀναχθεὶς τε καὶ παιδευθεὶς, κἂν εἰ τῷ πατρὶ οὐ προσέωκει τὸ βαθύ τε καὶ συνετόν, πρὸς ὅ τι λέξοι καὶ πράξοι, καὶ τὸ τῆς γνώμης στερρόν τε καὶ ἀμετάθετον, ἀλλ' οὖν ἐκ πάππου μὲν ἔχων τὸ ἐς πάντ' ὀξὺ καὶ μεγαλόφρον καὶ ἀρεϊκόν, ἐκ δὲ μητρὸς τὸ φιλοδωρότατον, ὡς ὅλαις χερσὶ τοῖς ὑπηκόοις τὰ χρήματα ἐξαντλεῖν καὶ ἐξαντλοῦντα οὐχ ὅπως ἀνιάσθαι, ἀλλὰ καὶ χαίρειν, φιλολογώτατος δ' ἐς τὰ μάλιστα ὧν, καὶ πᾶσι μὲν λογίοις εὐεργετικῶς προσφερόμενος, οὐχ ἥττον δὲ καὶ αὐτὸς λογικῆ παιδεία

προσεσχηκῶς, οὐ μᾶλλον ἐκ μαθήσεως ἢ φύσεως τὴν περὶ τὸ γράφειν δύναμιν ἔχων, ὡς καὶ πολλὰ ἐπιρρῦδην ἐκτιθέναι, εἰ μόνον ὀρμήσειεν· ἔδει γάρ, καὶ σιωπῶ τὰ πλεῖστα, εἰ περιφανῆς ἀγίου ἐφειστήκει μνήμη, οὐδὲν προσθέντα ἢ ὅπως τῶν πραγμάτων μικρὸν ἀνεθέντα, ἑνὸς τῶν τοῦ κλήρου σχολαιότερον τὸν προκαταρκτικὸν τοῦ ὄρθρου μονολογοῦντος ἐξάψαλμον, κανόνα πλακῆναι τῷ μνημονευομένῳ ἐς ὅτι μάλιστα ἄριστον, ὥστε καὶ παμπληθῆς ἐκινδύνευεν εὐεργετεῖσθαι μὴ ὅτι τοὺς ψάλλοντας, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς τῶν ὕμνων ἀκρωμένους, κἂν τῶν προκοιτούντων ἦν τις, κἂν τῶν ὄπλοφόρων καὶ σωματοφυλακούντων τῷ βασιλεῖ, κἂν ἄλλως ὑπηρετοίῃ τοῖς βασιλείοις, κἂν ἄλλος ἄλλοθεν 61 ἐπελθῶν· πᾶσι γὰρ ἐξ ἴσου τὸ βασιλικὸν ἀνεξαντλήτως ἐπέχεεν ἔλεος, στρατιώταις δὲ μᾶλλον καὶ οἷς ὁ λόγος τὸ σπουδαζόμενον ἦν. Οὐ γὰρ ἦν ἡμέρα, οὐ νύξ, οὐ καιρὸς δυσθυμίας, οὐχ ὥρα χαρᾶς, οὐκ ἀνατέλλων ἥλιος, οὐ δυόμενος, ὅτε τις εὐεργεσίας δίχα τὸν ἄνακτα, ἢ εὐ ἐκεῖνος πάσχων, ἢ ἄλλων τὰ ἴσα πασχόντων, ὄραν ἢ καὶ ἀκούειν εἶχε. Τοιοῦτος δ' ὢν, βαρὺς ἔδοξε τοῖς ἐν τέλει, ὅτι, οὐ κατ' εὐγένειαν καὶ κῆδος βασιλικόν, ἀλλ' ἀριστίνδην τοὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐκλεγόμενος, τοῖς προσήκουσιν ἐσέμνυεν ἀξιώμασιν· οἷς δὲ συνέβαινε προσγενέσιν εἶναι καὶ οἱ πρὸς αἵματος, ἀρκεῖν ἔκρινε τὸ τοιοῦτον καὶ ἰκανὸν εἰς λόγον σεμνώματος. Τὸ δ' ἦν, εἰ σκοποῖη τις, ἀρετὴν ὀφείλλοντος ἄρχοντος καὶ παρακαλοῦντος πρὸς εὐδοκίμῃσιν τὸ ὑπήκοον· οὐ γὰρ βλακειᾶς χάριν, ἀλλ' ἀριστείας καὶ τοῦ καλῶς ἄγεσθαί τε πρὸς ἐκεῖνου καὶ ἄγειν ἄλλους, τὰς βασιλικὰς φιλοτησίας ἔκρινε διανεμέσθαι. Καὶ τὸ φοβερὸν προσῆν, ὡς ἐτοιμῶς καὶ τὸν ἄλλως ἢ ὡς ἔδει ποιοῦντα κολάζεσθαι καὶ τὸν κατορθοῦντα εὐεργετεῖσθαι· οὐ γὰρ μικρὸν τὸ τοῦ μεγιστᾶνος σφάλμα ἢ μὴν ἔμπαλιν τὸ κατόρθωμα, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἐκτομίῳ πάθει προσέοικεν, ὡς τῇ τοῦ μορίου ἀφαιρέσει, μέγαν ἔχοντος λόγον τῇ φύσει, πάντα συμπαρασπᾶσθαι καὶ παρατρέπεσθαι, τὸ δὲ κατόρθωμα τῷ τοῦ κύκλου κέντρῳ, παμπόλλην ἀσφάλειαν τῇ περιφερείᾳ προσέμοντι, εἰ κατὰ χώραν ἐκεῖνο μένοι. Καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλε τὴν ἀρχὴν διοικεῖν κατὰ τὸ προσῆκον ὅστις ὑπὸ τοιῷδε πατρί, μηδ' ὄνομα βασιλείας ἔχων, ὢν ἐξ ἐκεῖνου καὶ μόνος, ὅμως ἀγῆλατεῖν ἀσφαλῶς προὔδιδάσκετο;

ιδ'. Ὅπως ἐπαιδεύετο ὁ Λάσκαρις παρὰ τοῦ πατρὸς Ἰωάννου, εἰς βασιλείαν ἀναγόμενος. Ὅς ἐπεὶ ποτε καὶ χρυσοφορῶν ἐξήει εἰς κυνηγέσιον, ὑπέστρεφε μὲν ἐκεῖνος ἐκεῖθεν, συνήντα δὲ κατὰ τὸ προστυχὸν τῷ πατρί, καὶ δὴ προσκυνήσαντί οἱ μὴ βλέπειν ἐκεῖνος μηδὲ προσέχειν προσεποιεῖτο καὶ προσιόντος ἡμέλει· ὃ δὴ καὶ συμβαῖνον ὀργῆς πρὸς αὐτὸν πατρόθεν σημεῖον, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ἦν, ἔδοξεν. Ὅθεν ἀλύων καὶ ὃ τι ἀμάρτοι διανοούμενος καὶ ζητῶν, πρόσεισιν οὐ μάλα θαρρούντως τῷ πατρί κατ' ἰδίαν. Ὁ δ' ἰδὼν 63 εὐθέως καὶ ἀλαστήσας πρὸς ἐκεῖνον οἶον, τὴν τῆς ἀμπεχόνης ἀκαιρίαν ὠνείδιζε καί· «Τί καλὸν συνειδῶς ἑαυτῷ δράσας Ῥωμαίους, ἔφη, τὰ ἐκείνων ἐκχέεις ἐν διατριβαῖς μηδὲν τὸ ἀναγκαῖον ἐχούσαις αἵματα· ἢ γὰρ οὐκ οἶδας, φησίν, αἵματα εἶναι Ῥωμαίων τὰ χρυσόσημα ταῦτα καὶ σηρικά, οἷς ὑπὲρ ἐκείνων ἔδει χρῆσθαι, ἐκείνων γε οὔσι; Ζητεῖς δὲ μαθεῖν καὶ ὑπὲρ ἐκείνων πότε; Ὅτε δηλαδὴ ἐπιστᾶσι πρέσβεσιν ἐξ ἀλλοδαπῆς τὸν ἐκείνων πλοῦτον λαμπριμονοῦντες δηλοῦν ἔχοιμεν· ὁ γὰρ βασιλέων πλοῦτος πλοῦτος τῶν ὑπηκόων λογίζεται· παρ' ἦν αἰτίαν καὶ τὸ εἰς δουλείαν καθυπέκειν ἑτέροις σφίσι οὕτως ἔχουσι καὶ λίαν ἀπώμοτον· οἷς σὺ διακενῆς χρώμενος, οὐ λογίζῃ τὸ πλημμελὲς ὀπόσον;» Οὕτω καὶ ἐπὶ τοιοῦτοις ὁ εἰς βασιλείαν ἀναχθησόμενος ἐπαιδεύετο.

ιε'. Ὅπως ὁ πρωτοβεστιάριος Μουζάλων τοῦ μειρακίσκου βασιλέως Ἰωάννου ἐπετρόπευεν. Τότε δὲ θανόντος ἐκεῖνου, ἐπεὶ καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος Μουζάλων τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ἀφήλικος βασιλέως ἔχειν ἠγγέλλετο παρὰ τοῦ πατρὸς τε καὶ βασιλέως, τὸν μοναχὸν ὑπελθόντος, τῷ μὲν μειρακίσκῳ ἐκείνῳ ἄνακτι Ἰωάννῃ, οὐχ οἶω τ' ὄντι διὰ τὴν ἡλικίαν τὸ ἀσφαλὲς περιποιεῖν ἑαυτῷ, προνοίας ἔδει πάντως τοῦ

μή τι παθεῖν ἀπροόπτως, πολλῶν ὄντων τῶν ἐπιβουλευόντων, κἄν τι μικρὸν κινηθεῖ, εὐθὺς δρασειόντων τὰ μέγιστα. Διὸ καὶ τῷ κατὰ τὸν Ἑρμον τῆς Μαγνησίας φρουρίῳ ἐκεῖνον φέροντες ἐγκατέστησαν, συχνούς τοὺς ὀπτῆρας ἐπὶ βασιλικαῖς ὑπηρεσίαις τάξαντες. Οἱ δὲ μεγιστᾶνες, οἱ μὲν ἐν ταῖς τιμαῖς ἔτι μένοντες, οἱ δὲ καὶ τῶν ὄπη ποτὲ γῆς ἀκηδέες ἔμενον ἐξ ὀργῆς γωνιῶν ἐξάλμενοι, τῶν μὲν πραγμάτων ἐλευθέρως εἶχον, τῆς δὲ γλώσσης οὕτω θαρροῦντες οἱ γὰρ Μουζάλωνες ἐφειστήκεισαν, ἐβυσσοδόμευον τὰς ὀργάς, καὶ πάντες προσεποιούντο πρὸς ἐκείνους τὸ εὐπειθές, ὡς ὑπὸ βασιλεῖ δῆθεν τελοῦντες τῷ μειρακίσκῳ, εἰ καὶ ὁδᾶξ οἱ παθόντες παρὰ τοῦ πατρός, φαγόντος τοὺς τῆς ὀργῆς 65 ὄμφακας καὶ κόνδου πικρίας ἐκείνους ποτίσαντος, αἰμωδιᾶν ὠρέγοντο τὸν υἱόν· πλήν καὶ οὕτως ἔχοντες δυσμενεῖας, οἱ μὲν τῷ ἐπιτροπευομένῳ καὶ νέῳ, οἱ δὲ τοῖς ἐφεστηκόσι, παθόντες μὲν τι καὶ ἐξ ἐκείνων τὸ πρῖν, οὐ μὴν δ' ἄλλ' οὐδ' ἡ Νέμεσις ἠρεμεῖν εἶα, οὕτω παρὰ τὸ εἰκὸς τιμηθέντων, μὴ δυσμεναίνοντας κακουργεῖν, τῷ πρὸς ἐκείνους τέως φόβῳ συγκατεκλίβοντο. Τότε δ' ὁ πρῶτος τῶν Μουζαλῶνων, ὃς καὶ τῷ τοῦ πρωτοβεστιαρίου τετίμητο ἀξιῶματι, ὄρων τὸν φθόνον πολὺν καὶ δεινὸν ὑφέρποντα καὶ ὡς βασιλειᾶν παρὰ πολλῶν ὑποπεύοιτο, κἀντεῦθεν τὸν μέγαν κίνδυνον ὑφορώμενος, ἔγνω, συνετὸς ὢν, πείρα τὸ στράτευμα δοκιμάσαι, ἅμα δὲ καὶ τοὺς μεγιστᾶνας γνωρίσαι ὅπως ἔχοιεν ἐκείνῳ τῆς διαθέσεως, πολλὰ πρότερον ὑποταγῆς καὶ δουλείας σύμβολα πρὸς τὸν ἀφήλικα δεσπότην σπουδάζων, οἷς λέγοι καὶ πράττοι, ἐνδείκνυσθαι. Τότε τοίνυν συγκαλεσάμενος ὅσον ἦν τὸ τῆς γερουσίας καὶ ὅσον τοῦ βασιλείου γένους, ὅσον τε τῶν ἀρχόντων καὶ ὅσον τῆς στρατιωτικῆς τάξεως, παρόντων ἐκεῖσε καὶ τῶν τοῦ προπάππου τοῦ βασιλέως Λάσκαρι αὐταδέλφων, ὃς δὴ καὶ οὗτος τὸ πάλαι βασιλείας διέπρεπεν διαδήματι καὶ τὰ τῆς Ῥωμαϊδος πράγματα συγχυθέντα ὡς εἶχεν ἀνεκαλεῖτο, οὐδὲ τῶν τυφλῶν ἐκεῖθεν ἀπόντων Ὁ Στρατηγόπουλος δ' οὗτοι ἦσαν καὶ ὁ Φιλῆς, καὶ παντὸς ἄλλου μεγιστᾶνος συμπληροῦντος τὸν σύλλογον, ἐφ' ὑψηλοῦ στάς, ὡς ἂν ἅμα οἱ τε πρῶτοι ἀκούοιεν καὶ οἱ ὕστατοι, ἔλεγε τάδε.

III. Δημηγορία τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος. «Τὸ μὲν τὰ ἡμέτερα ἀρχῆθεν πρὸς ὑμᾶς ἀρτίως συντάττειν, εὐγενεῖς ἄνδρες καὶ σύντροφοι, περιττόν, οἶμαι, δοκεῖ καὶ τοῦ παρόντος ἔξω καιροῦ· ἀνάγκη γὰρ ἐπέιγει, ταῦτα παρέντας, τὰ κατὰ πόδας διεξιέναι. Τέως δ' οὐκ ἄν μόνον οὐ γεννηθέντες ἐν τοῖς βασιλείοις, ὑπὸ πατρὶ ὑπηρετοῦντι κἀκείνῳ τοῖς βασιλεῦσιν ἐτρέφημεν, καὶ προσληφθέντες ὡς ἀνήχθημεν παιδευόμενοι ὑπὸ τοῦ μακαρίτου βασιλέως ἡμῶν, ὑψηγεμονεύοντες τῷ πατρί· καὶ ὡς πιστῶς ὑπηρετοῖμεν, προσκείμενοι ἐφ' οἷς ἂν καὶ προστάσοι, ἀγάπην φόβῳ μιγνύντες, πάντες ἂν μαρτυρήσοιτε. Οὐ γὰρ ἦν ἡμᾶς ἐπ' ἄλλο τι τρέπεσθαι ἢ καθυπουργεῖν ἀδόλως τῷ κυριεύοντι, κἄν ἴσως τὸ εὐδοκίμειν οὐκ ἦν ἐφ' οἷς προϋθυμούμεθα· πίστιν δὲ μετὰ προθυμίας, κἄν μὴ ἀνύη τις, καὶ δύσνον νικᾶν εὐδοκίμησιν οἶδαμεν. Τὸ δὲ καὶ τιμὰς λαβεῖν ἡμᾶς καὶ τῶν ἀξιωματῶν παρ' ὃ προσεδοκῶμεν τὰ μέγιστα, βασιλεύσαντος τοῦ 67 δεσπότη, ἐκείνου θέλοντος ἦν. Τί γὰρ ἡμῖν καὶ ἦνυστο θαυμαστόν, ὥστε καὶ τιμηθῆναι τοσαῦτα; Ὅμως ἐδόκει τῷ βασιλεύοντι, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῶν ἀξιωματῶν ἦμεν, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ κακεντρεχῶς ὑπέρχεσθαι τὸν καιρὸν καὶ τὰ ἐξ βλάβην τισὶ πραγματεύεσθαι· οἶδεν εἰς τοῦτο τὸ ἡμέτερον συνειδός. Οὔτε γὰρ τὸ τοιοῦτον ἤρξεν ἡμῖν τῆς τιμῆς, καὶ τὸ μετὰ ταῦτα κρατύνειν οὕτως αὐτὴν καὶ λίαν ἠγούμεθα τῶν αἰσχίστων· ἀνδρὶ γὰρ δυναμένῳ μέγα παρ' ἄρχοντι, εἰ τοὺς ἄλλους περνίζοι, ὑποβάλλων τὰ μὴ καθήκοντα, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ δικαίως ἂν νεμεσήσειεν. Ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ θωπείαις ἀγενέσι καὶ ἀνελευθέροις ὑποποιήσεσιν ὑποτρέχειν τὸν ἄρχοντα καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐφέλκεσθαι τὰς θύρας τῆς ἐκείνου εὐμενεῖας, τοῖς ἑτέροις ἐπιζυγοῦντας, ἔδειξαν αἱ πολλὰ τῶν ἐκείνου πληγῶν ἐπιφοραί, ὥστε πολλάκις ἡμᾶς ἐγγίξειν τῷ θανάτῳ

μαστιγουμένους. Ὅπως δὲ καὶ πρὸς ὑμῶν ἕκαστον ἀγάπης εἶχομεν καὶ ὡς τὴν ὑμετέραν παρ' ἐκείνῳ ἀποδοχὴν τοῦ παντὸς ἐτιμώμεθα, πολλοὺς οἶμαι γινώσκοντας ἐξειπεῖν· εἰ δέ πη καὶ μὴ ἀνύοιμεν ἰκετεύοντες, οὐ πρὸς ἡμᾶς οἶδα τοῦτο. Πλὴν τὸ δύσκολον τοῦ καιροῦ περιβάλλειν μεγίσταις ὑποψίαις καὶ τοὺς μηδὲν δικαίως ἂν ἐγκληθῆ σομένους, εἰ ὀρθῶς τις κρίνοι, οὐδὲν ἀπεικὸς ἴσως· ἡ γὰρ τοῦ καιροῦ δυσκολία, ἀψαμένη καὶ τῶν μεγίστων καὶ οἷς οὐκ ἦν παθεῖν ἐκ δικαίου, ἐκεῖ νοῖς μὲν συμφορὰν, ἡμῖν δὲ ὑποψιάνου γὰρ κακίαν εἵπομεν ἐκ τοῦ εἰκότος προσῆψε· πλὴν ἐκάστου κριτῆς τὸ θεῖον ὄμμα, ὃς οἶδε καὶ κακίαν κολάζειν μηδὲν ἐχόντων παραλογίζεσθαι. Οὕτως ἡμεῖς ἐλεύθεροι τῶν τοιούτων, ἂν τισι συνέβη καὶ τὰ ἀνήκεστα. Τὸ γὰρ ἐκείνου θέλημα περιῆν παντὸς ἐμποδῶν ἰσταμένου· ὧ δὴ καὶ προσίστασθαι μὴ καὶ κίνδυνος ἦν ἐξ ἀνάγκης, καὶ ἡ ἀκαιρία προσῆν. Κρείσσων γὰρ βασιλεύς, ὅτ' ὀργίζοιτο χεῖροني. Καὶ ταῦτα μὲν ὥστε δεῖξαι μήτε τὰ ἀξιώματα σπουδάσαντας σχεῖν, μήτε τῆς ἐπὶ τινος τῶν μεγιστάνων τοῦ βασιλέως ὀργῆς δικαίως ἔχειν ἡμᾶς αἰτιᾶσθαι τινος. Ἄλλ' ἦν μὲν ἴσως καὶ παταῖσμά τι, ἦν δ' ἄλλοις καὶ οὐκ ἐπ' ἀγαθοῖς ὑποψία, ἦν δὲ καὶ βασιλέως ἐπὶ τισι θέλημα θυμῶ συγκροτούμενον· καὶ ἄλλος, ἀγαθὸς ὢν, ἀδόκιμος ἔδοξε καὶ παρώραται, ἦκιστ' ἄξιος ὢν. Ἦν οὖν ἐκείνων καιρὸς, οὕτω δόξαν τῷ κρείττονι, ἀλλὰ νῦν, οἶμαι, ἔστι 69 καὶ τῆς ἀνέσεως. Ἴδου γὰρ ὁ κρατῶν ἐκποδῶν, καὶ ὁ ἐξ ἐκείνου ἄξιος ἄρχειν μεῖραξ ἔστιν, ὡς ὀρατε· καὶ διὰ τοῦτο πολλῆς μὲν πιστοῖς οὔσι τῆς ἐπ' αὐτῷ δεῖ φροντίδος, συχνῆς δὲ τῆς ἐπιμελείας, ὡς ἂν καὶ πρὸς τοὺς ἐντὸς καὶ πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἀγρυπνεῖν ὀφείλουσι, μήπως λαθόν τι τῶν ἀνηκέστων γένηται. Ὅπως δὲ καὶ καλῶς ἔχει καὶ δίκαιον πιστοτέραν τὴν ὑπηρεσίαν νῦν ἢ τὸ πρότερον συντηρεῖν τῷ δεσπόζοντι, οὐδὲν ὑποστειλᾶ μενος λέξω. Πρῶτον μὲν τὸ νέαις τῆς ἡλικίας φροντίσιν ἀττάλλειν καὶ μηδὲν ὑπορύττειν τὸν βασιλεύοντα πρὸς τὰ παρὰ τῶν ἀρχομένων πραττόμενα ἐφέλκοντός ἐστιν ἐφ' ἑαυτὸν τὴν παρὰ πάντων εὐνοίαν, μηδὲν ὑπονοούντων πείσεσθαι, καί, τοῦ φόβου ἀπόντος, μὴ δειλιῶν τις περὶ ἑαυτῷ ἔτοιμος ἐσεῖται τὰ τῆς ἀγάπης ἐνδείκνυσθαι· τὸ γὰρ σπουδαῖον, ἐφ' ὧ τις ὑπηρετοῖ, ἢ φόβου ἢ μὴν ἀγάπης συνιστώντων καὶ ἡμῖν ἀνάγκης πάντως οὔσης ὑπηρετεῖν, ἀπόντος τοῦ φόβου, τῇ ἀγάπῃ τὸ πᾶν περιστήσεται· παρούσης δὲ καθαρᾶς τῆς ἀγάπης καὶ ἀθολώτου, οὐκ ἔστιν ὅστις καθυφήσει τοῦ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ἐπιβάλλοντος, ὥστε καὶ ἀμελεῖν. Καὶ πρῶτον μὲν τοῦτο· δεύτερον δὲ καὶ ὅτι ὑπὸ νέῳ καθισταμένῳ δεσπότη βασιλευόμενοι, ὅτε καὶ μὴ ἀναγκαίαν τὴν εὐεργεσίαν οὔσαν τὴν ἀπ' ἐκείνου πρὸς τὸ ὑπήκοον ὁ καιρὸς ἀναγκαίαν ποιεῖ, οὐχ ὅπως ἐκφύγοιμεν κακῶς παθεῖν μέλλοντες ζητήσαιμεν, ἀλλ' ὅπως εὖ παθεῖν ἡμῖν γένοιτο ἐλπίζοιμεν ἂν προσδοκῶντες. Ἐτοίμως δὲ καὶ ὧν περ ἕκαστος θέλει, εἰ μόνον ἄξιος κρίνοιτο, τυχεῖν ἔστι, καὶ τὸ δαψιλὲς τῆς εὐεργεσίας προσέσται· νέος γὰρ ὢν ὁ κρατῶν καὶ ὑπὸ κηδεμόσι τελῶν τῇ μὲν σφετέρᾳ βουλήσει, ὅθεν πολλάκις καὶ τὸ σφάλεσθαι πρὸς τὸ πρέπον ἔστιν, ἀρχοντικοῦ τύφου τοὺς λογισμοὺς ὑπερβαίνοντος, οὐχ ἔξει χώραν διδόναι. Τοῖς δὲ κηδεμόσιν ἔστι καὶ προσελθεῖν ἐκ τοῦ παραχρήμα καὶ νύξαι λέγοντα συνεχέστερον· τῷ γοῦν ἐλπίζειν ἐντεῦθεν ῥαδίως τυχεῖν ὧν ἔραταί τις, πῶς οὐ μετὰ ῥαστώνης ἀπάσης δουλευτέον τῷ βασιλεῖ; Χωρὶς δὲ τούτων, καὶ σιωπῶ τὰ πλεῖστα, τότε μὲν γὰρ καὶ δέος ἦν μὴ κατορθώσας παρακρουσθῆ τις, ἄλλων τὴν βασιλικὴν ὑποποιουμένων ὀρμὴν τρόποις οἷς ἐκείνη πέφυκε κλέπτεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο οὗτ' ἦν σπουδάζειν ἐπὶ τῷ μεῖζον ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους πράττειν πειραῖσθαι, τοῦ δυναμένου λέγειν πρὸς βασιλέα καὶ μαρτυρεῖν καθαρῶς οὐκ ὄντος, καὶ μάταιος ἦν ἡ σπουδὴ τῷ σπουδάζοντι, παραλογιζομένῳ πολλάκις καὶ ζημιουμένῳ τὴν ἐφ' οἷς ἔπραξεν εὐδοκίμησιν. 71 Νῦν δ' ἄλλ' ἐπὶ τῶν κηδεμόνων τῶν πραγμάτων τελουμένων, καλῶς ἂν ἔχοι τὴν ἐκάστου σπουδὴν φανεράν εἶναι καὶ τοῖς ἀμείνοσιν ἀνταμείβεσθαι· διὸ καὶ σπουδαστέον ἡμῖν, ἐπεὶ οὐκ ἔστι τὸ τὸν βασιλέα δεδιέναι, τὸ

ὕπερ τοῦ βασιλέως φοβεῖσθαι, ὡς ἐντεῦθεν ἢ εὖ, εἰ σῶζοιτ' ἐκεῖνος, ἢ κακῶς, εἰ μὴ σῶζοιτο, ἡμῖν ἐλπίζειν συμβαίνειν. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἐμοὺς συστρατιώτας ὑμᾶς καὶ συντρόφους· πρὸς δὲ τοὺς οἷς ὑπέρχει τὸ γένος καὶ διαπρέπει τὰ ἀξιώματα, ἐπέρχεται μοι μετὰ παρρησίας καὶ τῆς προσηκούσης ἐλευθερίας εἰπεῖν, ὡς ἀληθῆ λέξοντι. Ἐγὼ οὐτ' ἰδίαις καὶ αὐτοβούλοις προαιρέσεσιν, οὔτε μὴν σκοπῶ τινι καὶ μελέτῃ ταῖς τοῦ βασιλέως προσανέχειν ἐπιτροπαῖς ἤρημαι, ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἐπιστολὰς πληρῶν βασιλέως, ἔπειτα δὲ ..., ἀλλ' οὐ βούλομαι λέγειν. Πλὴν καὶ ὑμῶν θελόντων, οὕτω καὶ μόνον προσανέχειν καὶ ἔτι ταῖς ἐπιτροπαῖς βούλομαι· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ὑμεῖς μὲν τὸν ἐπιτροπεύσοντα ἐφιστᾶτε, ἐμοὶ δ' ἀρκέσει τὸ ἐπ' ἐσχάτοις τάττεσθαι. Κἂν τις τὴν βασιλικὴν σωτηρίαν πρεπόντως πολυωροίῃ, καὶ ἰδιωτεύσας ἀγαπήσω καὶ προσλιπαρήσω μὴ ὀργίζεσθαι τὸν δεσπότην, εἰ λυπεῖν τινὰς ὑμῶν δοκοίῃ τὸ ἐμὸν ἀξίωμα· κρεῖσσον γὰρ ὡς ἓνα τῶν στρατιωτῶν ἐξυπηρετοῦντα ἀσφαλῶς διάγειν ἢ φόβῳ καὶ ὑπονοίαις μετ' ἀξιώματος ζῆν. Ἴδου τοίνυν κατ' ἀγαθὴν πάντως πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ὑπήκοον εὐπειθεῖ, καὶ τὸ στρατιωτικὸν εὐτακτεῖ, καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν ἡρεμεῖ. Καὶ πολλοὶ τινες ὑμεῖς καὶ μεγάλοι, οἱ μὲν πρὸς αἵματος τῷ κρατοῦντι, οἱ δὲ καὶ τοῖς ἀξιώμασι διαπρέποντες καὶ καθ' ὃ τι ἂν τις εἴποι καλὸν καὶ γενναῖον ὑπερτεροῦντες· καὶ ἀνάγκης οὔσης νεοκομεῖσθαι τὸν βασιλέα, ἐκλεγέσθω μὲν ὁ μὴ ἀπάδων, ἔψομαι δὲ καγὼ καὶ τῷ κοινῷ ψηφίσματι θήσομαι· οὐ γὰρ ἰδίαις συστάσεις, ἀλλὰ τὴν τοῦ βασιλέως προὔργου παντὸς ποιούμεθα. Κἂν οὐ θέλοι τις, ἄλλων ψηφιζομένων, οὐδὲν ἀνύσειεν ἂν μὴ θέλων ἐκεῖνος· ἢ γὰρ ὑμετέρα ὑπερτερήσει βούλησις. Οὕτως ἐγὼ δημοτικῶς ἔχω ὥστε καὶ μηδὲν ἐπὶ μηδενὶ ἀξιούμενος μείζονι ἀγαπᾶν καί, θελόντων μὲν προφρόνων ὑμῶν, ἐπὶ τῶν πραγμάτων μένειν αἰρεῖσθαι, μὴ θελόντων δὲ, πάντ' ἔαν καὶ μηδὲν πολυπραγμονεῖν ἐθέλῃν, κἂν ζημιῶμαι τὰ ἔσχατα. Παρακαλῶ τοίνυν, μηδὲν ὑποκρυπτομένους, καὶ ὑμᾶς ἀληθῆς ἐρεῖν· τίς γὰρ ἢ τῆς δειλίας ἀνάγκη τοῦ μὴ τὸ παριστάμενον λέγειν; Ὁ γὰρ ἀντιλέξων οὐκ ἔστι, καὶ φόβος οὐδεὶς, ἦν τις τὸ δοκοῦν λέγειν αἰρήται. Αὐτόθεν τοιγαρ οὖν καὶ βουλευέτω τις καὶ πραττέτω σὺν ἄλλοις τὸ χρήσιμον· καὶ τό τινι 73 παραστὰν εἰς γνώμην εἰπεῖν ἀσφαλές, ὡς εὐμενῶς ἀκουσομένων, κἂν ὃ τι λέξειε· δεσπότη γὰρ προσκρούειν ἴσως οὐκ ἀσφαλές, ἐξ ἴσου δὲ προσφερομένῳ τῷ λέγοντι τὰ τῆς παρρησίας ἔχοι καιρὸν, ὡς μείζονος ὄν ἢ κατ' ἐκείνους τὸ κρίνειν· ἀλλὰ καὶ τούτου νῦν οὐχ ὑπόντος, ὁ λέξων ὃ τι καὶ βούλεται ἐκατέρωθεν ἔχει τὸ εἰς αὐτὸν ἀκίνδυνον.» Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ πρωτοβεστιαρίου, ἀθροῦν μὲν τὸ πλῆθος ζυμμιγῆ τὴν φωνὴν ἀφήκαν καὶ ὑπεραποδεχομένοις ἐώκεσαν τὸ ὑπ' ἐκείνῳ μετὰ τὸν βασιλέα τετάχθαι· ἐμφανεῖς τε ἦσαν ἐνασμενίζοντες μὲν τῷ κρατοῦντι, παρενείροντες δὲ κἀκείνῳ πλείστους καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς τοὺς ἐπαίνους, ὡς ἀξίῳ μετ' ἐκείνον σφῶν ἄρχειν, ἐθεράπευον τὸν καιρὸν οὐχ ἦττον, τὴν παρακινδύνευσιν δεδιότες, ἢ τὰ κατὰ νοῦν ἔλεγον. Τῶν δὲ γε μεγιστάνων ἄλλος ἄλλο τι πρὸς τὸ παρὸν ὑποφωνοῦντες, δῆλοι ἦσαν τῷ καιρῷ χαρὶ ζόμενοι, σεμνολογοῦντες οἷον καὶ ἑαυτῶν ἐκείνον ὑπερτιθέμενοι. Τῶν δὲ συμβάντων τοσοῦτον ἀπέιχον ἐκείνον δοκεῖν αἰτιᾶσθαι ὥστε καὶ τῷ βασιλεῖ μόνῳ τὰς αἰτίας προσῆπτον καὶ ὠμολόγουν οὐκ ἔξω τοῦ δικαίου παθεῖν, εἰ μὴ δι' ἓν ἄλλο ἢ τό, ὑπὸ δεσπότην τελούντας, τὴν σφῶν εἰς χεῖρας ζωὴν ἔχοντα, ἐκείνῳ καὶ μόνον δοκοῦν ὑπευθύνους εἶναι καὶ τιμωρεῖσθαι.

ιζ'. Ἀπολογία πρὸς τὴν δημηγορίαν τοῦ Παλαιολόγου. Ὁ δὲ γε Παλαιολόγος Μιχαὴλ καὶ μέγας κονοσταύλος τὸ τηνικαῦτα, ἢ καὶ ταῖς ἀληθείαις ὧν θεῖος ἐκ γυναικὸς ἐκείνου καὶ συμμετέχειν ὡσπερ τοῦ γένους ἐκείνῳ οὕτω καὶ τῆς δόξης οἰόμενος, ἢ μὴν καὶ θωπευτικῶς πρὸς τὸν καιρὸν ὑπερχόμενος, μετὰ τὴν τῶν ἄλλων ἀπολογίαν καὶ τὴν ἐμφαινομένην ὑπόπτωσιν, παρρησιαστικώτερον πρὸς τοὺς λόγους ἀπελογεῖτο· «Καὶ τί ποτε ἄρα τοιαῦτα λέγειν παρέστη σοι πρὸς ἡμᾶς ἀρτίως,

ὁ ταῖς ἀξίαις ὑπερέχων καὶ τῶν ἄλλων κρίσει βασιλείῳ ὑπερφερόμενος; Τί δὲ καὶ περὶ ἡμῶν σοὶ ἤκουσαι, ὡς ἐγκοτεῖν δῆθεν δοκούντων διοικοῦντι τὰ βασιλέως; Τίς δέ σε καὶ αἰτιάσαιτο δικαίως ὦν, ὀργισθέντος τοῦ βασιλέως, ξυνέβη οἱ παθεῖν; Οὐδεὶς εἰς τόσον προεληλύθει ἀγνοίας ὥστε καὶ βασιλέως ὀργὴν ἀγνοεῖν καὶ τὴν τοῦ καιροῦ μὴ εἰδέναι πικρίαν, ὅποση ἦν καὶ ὅπως ἐφῆπται πᾶσι, καὶ μᾶλλον τοῖς πλησιάζουσι· καὶ τί γάρ, εἰ μὴ πόρρω τῶν ἡμετέρων ἔτυχεν ὦν κακὸν γένους ἀλλοδαπός; Πλὴν ἐπεὶ ξυμβαίνει 75 δουλοῦσθαι, ὄρκους καὶ συνθήκας ἐπὶ πίστει ξυνηρημένους, οὐδὲν ἀπεικός καὶ πάσχειν ἀνήκεστα, δοκοῦν ἐκείνῳ, κἂν μηδεὶς ἐποτρύνῃ ἐπηρεάζων τῷ πεισομένῳ. Ὅπου τοίνυν τῆς αἰτίας καὶ ὁ δρᾶσας ἀφεῖται τοῖς τὰ τῆς μοναρχίας ἐπισταμένοις ἴδια, σχολῇ γ' ἂν ἀλῶεν ἄλλοι, συκοφαντεῖν ὑπονοούμενοι καὶ ἐξάπτειν τὰ τῆς ὀργῆς. Γέγονε ταῦτα καὶ παρήλθε, καὶ τὸ περὶ τοιούτων ἀρτίως διεξιέναι ὅμοιον ὥσπερ ἂν εἰ περὶ νεκρῶν ὅπως ἐντεῦθεν ἀπῆλθον ἐπολυπραγμονοῦμεν· ὡς γὰρ ἐκεῖ τὸ χρεῶν ἀναγκαῖον, κἂν νόσος ἐνσκήψῃ, κἂν μὴ, οὕτως ἐνταῦθα τὸ παθεῖν ἐγγὺς τοῦ χρεῶν, κἂν εἶεν οἱ λόγους ὑποβαλλόμενοι, κἂν μὴ εἶεν· καὶ τὸ τεταγμένον ὑπ' ἄλλῳ καὶ δοῦλον ὄντα ὅσον εἰς λύπην παθεῖν δικαίως, τοσοῦτον εἰς παραμυθίαν τὸ ἀδίκως, κἂν τὰ μέγιστα πάσχοι, παθεῖν. Ποῦ τοίνυν καιρὸς τῶν τοιούτων ἡμῖν, οὕτως ἔχουσι, τῶν πραγμάτων μεμνησθαι καὶ μηδὲν προσῆκον ἡμῖν ἔγκλημα περιάπτειν; Τὸ δ' ὑμᾶς παρὰ τοῦ βασιλέως τιμᾶσθαι τοῖς μείζουσιν ἀξιώμασιν οὐ θέλημα μόνον ἦν βασιλέως καὶ σχέσις περὶ ὑμᾶς ἄκαιρος καὶ ὀρμὴ τις ἄλογός τε καὶ περιττήμαίνοντο ἂν τις, εἰ οὕτως ὑπονοοῖτο, ἀλλὰ τὰ ὑμῖν προσόντα πλεονεκτήματα καὶ τὸ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς εἰδέναι καὶ λέγειν καὶ πράττειν καὶ ἢ πρὸς ἐκεῖνον ἄδολος πίστις καὶ καθαρὰ καὶ τὸ τῶν βασιλείων πραγμάτων ὑπερπονεῖν καὶ τᾶλλα οἷς ἂν ὁ ἀληθὴς ἀνὴρ σεμνύνοιο, τοιαύτην ἔχων κατάστασιν, ταῦτα τὴν βασιλέως ἔπειθε γνώμην καλῶς ἔχειν ὑμῖν καὶ τιμᾶν τοῖς προσήκουσι. Τί δὲ καὶ παρὰ τοῦτο καὶ τις ἠδίκηται; Ὡσπερ ἂν οὐκ ἄλλως ἦν τοὺς ἄλλους τιμᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν ἐσχάτῃ τάξει ὑμεῖς τάττοισθε. Εἰ μὲν γὰρ οὕτως ἦν τὸ τοὺς ἄλλους τιμᾶσθαι ἐκ τοῦ ὑμᾶς παροραῖσθαι, καλῶς ἂν εἶχεν ὑμᾶς ἐν αἰτίαις εἶναι· ἐπεὶ δὲ ἦν ἅμα καὶ ὑμᾶς τιμᾶσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις οὐδὲν ἦττον τὰ τῶν ἀξιωματῶν ὡς εἰκὸς προσνέμεσθαι, καὶ τοὺς μὲν τὰ οἰκεῖα ἔχειν, τοὺς δὲ καὶ λαμβάνειν παρὰ βασιλέως τὰ σφίσι προσήκοντα, ποῦ δίκαιον, εἰ μὴ ἦν ἄμφω καὶ ἐνεχώρει, οὕτω δοκοῦν βασιλεῖ, ὅμως ὑμᾶς, δεξιᾶς πειρωμένους τῆς τύχης, αἰτίους τῆς ἐκείνων δυσπραγίας κρίνεσθαι; Παῦσαι τοίνυν τοιοῦτους λογισμοὺς στρέφων ἐν τῇ ψυχῇ, ἐξ ὧν συμβαίνει οὐκ ὀλίγα λυπεῖσθαι καὶ τοὺς ἀκούοντας, ὡς ἔγωγε, πολλὰ ἂν εἰπεῖν ἔχων περὶ τούτων, ἐν καὶ μόνον ἐρῶ, ὡς, εἴπερ ἐπ' ἀλλοδαπῆς ἦτε τοιοῦτοι ὄντες, πολλὰ ἂν ἠξιάμην ἂν ἐν ἀκαρεῖ, εἴπερ οἷόν τε, τοῖς ἡμετέροις, οὕτως καὶ μᾶλλον ἔχουσιν, ἐπιστῆναι, ἢ ἄλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ 77 χρήμασι καὶ τρόποις ἑτέροις ζητεῖν τὴν ὑμετέραν πρὸς ἡμᾶς ἀφίξιν καὶ ἀξιῶν ἐπιστάντας τῶν ἡμετέρων ἀντιλαμβάνεσθαι. Σὺ δέ, ὥσπερ ἂν ἀξιώτερος ἄλλος ἦν εἰς κηδεμονίαν βασιλικήν, τὴν ἡμετέραν βούλησιν ἀνα μένεις. Τίς τοίνυν ἰκανὸς ἀναλύειν ψῆφον βασιλείου; Τίς δὲ παρὰ σέ τὸ ἐχέγγυον ἔχων φανεῖται ἐπὶ μεγίστῃ τοιαύτῃ προσεδρεία καὶ βασιλικοῖς πράγμασι; Σὺ γὰρ καὶ ταῖς ἀξίαις προέχεις καὶ συνέσει, ὡς οὐδὲν ἐλλείπων, ὑπερτερεῖς. Ἄρχε τοίνυν, καὶ προνοεῖ μὲν βασιλέως, προνοεῖ δὲ καὶ τῶν τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας πραγμάτων, καὶ ἡμεῖς εὐπειθοῦντες ἐψόμεθα· οὐ γὰρ πάντες ἄρξομεν, οὐδὲ πάντες ἐπιτάττειν ἔχομεν· ἀναρχον γὰρ τὸ πολυάρχον. Ἐπεὶ δ' ἓνα προέχειν μετὰ βασιλέα τῶν ἀναγκαίων ἐστὶ, τίς ἄλλος καὶ προάρχειν ἄξιος, εἰ μὴ ὁ ταῖς ἀξίαις ὑπερφερόμενος; Τὸ γοῦν ἐμὸν ὅσον ἦν εἰπεῖν, εἴρηται· ὅτω δ' ἑτέρως δοκεῖ, καλὸν ἐξεῖπειν τέως· οὐ γὰρ δέος κωλύσει, καὶ ἀκουσόμεθα, ἂν ἄλλως τέως ἔχοι τις λέγειν. Ἀλλὰ μηδέ τις τῶν πάντων, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ἔστι μανθάνειν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐξ ὧν ἀκούω λεγόντων, ἀμφιγνωμονήσοι πρὸς τὰ λεγόμενα.» Ταῦτα

τοῦ μεγάλου κονοσταύλου διεξελθόντος, οἱ ἐν τέλει πάντες, ὡς ἀπὸ μιᾶς ὥσπερ ὄρμης καὶ προθέσεως, ὡς δῆθεν μὴ πλέον ἔχοντες λέγειν, ἐμφανεῖς ἦσαν συντιθέμενοι τοῖς ῥηθείσι· μᾶλλον μὲν οὖν ὥχθησάν τε καὶ βαρυνόμενοις ἐώκεσαν παραχρήμα, εἰ ἄλλο τι παρὰ τὰ λεχθέντα λέγειν ὑπονοοῖτό τις ἐκεῖσε παρών. Ὅθεν καὶ προϋλάμβανεν ἄλλος ἄλλον λέξων τὰ πρὸς χάριν καὶ δείξων ὡς τὸ ὑπ' ἐκείνῳ τάττεσθαι τοῦ ἄρχειν αὐτὸν ἐκείνον περὶ πλείονος ἄγοι. Τὰ δ' ἦσαν σκῆψις καὶ κόμπος ἄλλως, ὡς ἔδειξε. Τότε γοῦν τοῦ συλλόγου διαλυθέντος, τὰ πιστὰ λαβὼν ἐντεῦθεν ὁ πρωτοβεστιάριος τοῦ, καὶ ἐκόντων δῆθεν τῶν μεγιστάνων, βασιλέως καὶ τῶν πραγμάτων αὐτὸν καὶ μόνον ἐκείνον εἶναι διαφερόντως τὸν φροντιστήν, ἀναλαβὼν τὴν πᾶσαν δύναμιν, ἐπὶ Μαγνησίας ἐχώρει. Καὶ δὴ τὰς φυλακὰς τὴν μὲν βασιλέως ἀνδράσι πιστοῖς ἐγχειρίσας, τὴν δὲ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου ἐτέροις ὁμοίως πιστοῖς καὶ ἀξίοις, ἀπὸ πολλῶν τὸ ἐχέγγυον ἔχουσιν, ὧν δὴ ὁ λογοθέτης τότε τῶν ἀγγελῶν ὁ Ἁγιοθεοδωρίτης ἐξηγεῖτο, αὐτὸς ἐπὶ ταῖς τῶν κοινῶν διοικήσεσι μετὰ τῶν λοιπῶν ἐσπουδαιοτρίβει. Συνετάττοντο 79 τοῖνυν προστάγματα πανταχοῦ πόλεων τῆς Ῥωμαίων γῆς ἀποσταλησόμενα, καὶ κατ' ἄλλας μὲν χρείας ἐτέρας, τὸ δὲ πλεῖστον καὶ μέγιστον κατὰ τε δήλωσιν τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως, ἅμα δὲ καὶ τῆς τοῦ νέου βασιλέως ἀναρρήσεως, καὶ τοῦ εἰς ἐκείνον προστίθεσθαι χάριν συνθήκαις ὄρκων κατὰ τὸ σῆθηες. Καὶ ἐξετίθεντο μὲν τὰ προσταττόμενα παμπληθεί, τὰς δὲ δι' ἐρυθρῶν βασιλικὰς ὑποσημάνσεις, ἐπεὶ οὐκ ἦν τὸν νέον βασιλέα χεῖρα κινεῖν καὶ ὑποσημαίνεσθαι, τῷ δηλωθέντι λογοθέτῃ τῶν ἀγγελῶν ποιεῖν ἐνεδίδουσαν. Ὁ μὲν οὖν πρωτοβεστιάριος πρὸς ταῖς περὶ τῶν ὄλων φροντίσιν ἦν καὶ ἀσχόλως εἶχεν, ἐλευθέρῳ χρώμενος, ὡς μηδὲν ὑπειδόμενος, τῷ φρονήματι ἐφ' οἷς ἔπραττεν.

ιη'. Ἐπίθεσις τοῦ στρατοῦ κατὰ τῶν Μουζαλώνων. Ἦν δὲ ἄρα ὁ πρὸς ἐκείνον φθόνος οἰδαίνων βαρὺς καὶ δεινὸς ὑφείρπεν ἐκείνῳ, μὴ τὸ σύνολον ἐπαΐοντι. Καὶ ἡ σκῆψις τῶν ἀπορρήτων κατ' ἐκείνου τοῖς ὀργιζομένοις ὡς πιθανή· ἐδόκουν γὰρ καὶ ὑπὲρ βασιλέων ζηλοῦν, τοῦ μὲν ὅτι μαγανείαις ταῖς παρ' ἐκείνων συσκευασθείσαις νοσοίῃ καὶ ὡς κακῶς ἀπαλλάξειε πρόωρος, τοῦ δὲ ὅτι βασιλεῖα καὶ ὑφαρπάζειν τὴν ἀρχὴν μελετᾷ καὶ μεῖζον ἢ καθ' αὐτὸν φρονεῖ, περιφρονῶν τοῦ βασιλέως καὶ τὴν βασιλείαν εὐπροσώπως ὑποποιούμενος. Τοῖς δὲ τῶν ξενικῶν Ἰταλοῖς, οὓς δὴ καὶ ὑπὸ χεῖρα εἶχεν ὁ μέγας κονοσταῦλος, καὶ ἄλλα ἴδι' ἄττα ἦσαν τῆς κατ' ἐκείνον ὄρμης αἰτιάματα, ὡς παρὰ Μουζαλώνων, καὶ μᾶλλον ἐνὸς τοῦ πρώτου, στεροῖντο, ζῶντος βασιλέως, τῶν εἰς ῥόγας αὐτοῖς ἀποτεταγμένων, ὡς καταφρονοῖντο ἐφ' οἷς ἐδικαίουν ἑαυτοὺς τετιμῆσθαι, ὡς τῆς πρὸς τὸν βασιλέα ἀποκλείοντο παρρησίας εἰσηγήσεσι ταῖς ἐκείνου, ὡς ἀτιμοῖντο, τοῦ πρωτοβεστιαρίου προστάσσοντος. Τούτοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις τὸ ξανθὸν τε καὶ ἀριμάνιον γένος ἐρεθιζόμενοι ἔτοιμοι ἦσαν κατασφάττειν ἐκείνους, εἰ μόνον τις παρορμῶη. Αἰτίαν δ' ἔσχεν εἰς τοῦτο, ὡς ὁ τῶν πολλῶν λόγος ἔχει, ὁ τούτων τῆς φάλαγγος ἐξηγούμενος, ὃς καὶ πάλαι μὲν ὠρμημένους αὐτούς, τότε δ' ἐξαφθέντας πλέον, ἀνεθέντας τοῦ φόβου καὶ δρασεῖοντας τὰ ἀνήκεστα ἐξ ἐτοίμου, ἠρέθισε τὸν φόνον ἐπιτολμῆσαι, καιρὸν ἔχοντας. Καὶ ὁ λόγος ἐκ τῶν ὑστέρων φέρει τὸ πιθανόν· οὐδὲ γὰρ 81 ἂν ἐτόλμων, εἰ μὴ τινὰς προβιβάσεις εἶχον, ἄλλοεθνεῖς ὄντες καὶ τὸ πλέον ἐπήλυδες. Καὶ εἰ οὕτως εἶχον καὶ μόνως θαρρεῖν, ἀνάγκη παντὸς μᾶλλον τὸν ἄγοντα ὑποπευθεσθαι.

ιθ'. Ὅπως παρὰ τοῦ στρατοῦ ἐτολμήθη ὁ φόνος τοῖς Μουζάλωσιν. Τέως δ' οὖν ἡ ἐπὶ τῷ ἀποικομένῳ ἐννάτῃ κειμένῳ παρῆν, καὶ ἔδει τὴν μνήμην ἄγειν ἐκείνῳ κατὰ τὸ σῆθηες. Ἀνέρχονται τοῖνυν εἰς τὴν τῶν Σωσάνδρων μονήν, ὅπου καὶ ὁ νεκρὸς τοῦ βασιλέως ἐχόμενα τοῦ πατρὸς τέθαπτο, τῶν ἱερωμένων ὅσοι παρῆσαν ἐκεῖσε· ἀνέρχονται δὲ καὶ οἱ ἐν τέλει πάντες, χωρὶς δ' ἐκείνων καὶ τῶν γυναικῶν αἰ προὔχουσαι καὶ ματρῶναι, καὶ πᾶν ὅσον ἦν ὑπηρετικὸν τοῖς κρατοῦσι. Τὸ μέντοι γε στρατιωτικόν, ἐκ προνοίας καὶ μᾶλλον, κάτω περὶ τὸν βασιλέα ἐγκαταλέλειπτο. Ὡς

γοῦν πανοικί καὶ οἱ Μουζάλωνες ἦσαν, ἰδίαν παρὰ τοὺς ἄλλους στοργὴν πρὸς τὸν θανόντα ἐπιδεικνύμενοι, τότε τὸ στρατιωτικόν, διαφερόντως δὲ τὸ Ἴταλικόν τε καὶ ξενικόν, ἀρπάσαντες τὸν καιρόν, οἱ μὲν ἀμύνεσθαι τοὺς λυπήσαντας ὀρεγόμενοι, οἱ δ' ἐφηδόμενοι τοῖς, εἰ δυνηθεῖεν ἐκεῖνοι, τολμηθησομένοις ταῖς γὰρ καινοτομίαις αἰεὶ ποτε χαίρουσιν ἄνθρωποι, καὶ ῥᾶόν τις, ἰδὼν καινὸν κακὸν τελεσθέν, ἐφησθεῖη παθοῦσιν ἢ ἀγαθὸν συνησθεῖη τοῖς ἀπολαύσασιν, συμμιγεῖς τῷ πλήθει γενόμενοι, φωνὰς ἠφίουν δεινὰς κάτωθεν ἄνω καὶ μὴ φαινομένῳ τῷ βασιλεῖ καὶ ἐπενεκάλουν κατὰ τῶν δῆθεν ἀπίστων, τοὺς Μουζάλωνας αἰνιττόμενοι, ζῆλον ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τοῦ γένους ἐνδεικνυμένοις ἐοικότες θερμόν. Καὶ ἴνα μὴ φθάσειαν ἐκεῖνοι πρὸ τοῦ παθεῖν δράσαντες, δεδιότες δῆθεν, ἐπέσπευδον τὴν ἐπ' ἐκείνους τοῦ βασιλέως ἐγχώρησιν καὶ ἅμ' ἐδήλουν ὡς εἶπερ ὁ βασιλεύων ἐφήσει· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἐκεῖνοι καὶ οὕτως ἐπιδραμοῦνται καὶ καταπράζονται. Ταῦτα λεγόντων ἅμα καὶ θορυβούντων, οἱ τὴν βασιλικὴν φυλακὴν ἐπιτετραμμένοι, δηλωθὲν κάκεινοις τὸ τόλμημα ἢ καὶ παρὰ τοῦ πρότερον ἢ μὴν ἅμα τῷ θορυβεῖν ἐκείνους, δείσαντες δῆθεν, ἐξάγουσιν εὐθύς τὸ παιδίον κατὰ δυσωπίαν ἐλπιζομένην, ὡς ἐκείνους ἐμφαίνειν ποιούντας ἐμφανῆ τὸν κρατοῦντα. Ὡς δὲ φανέντος τοῦ νέου, καὶ μείζων ἦρετο ἡ φωνὴ καὶ ἀτακτὸ 83 τερον ἐθορύβουν, χειρὶ κατανεύειν οἱ ἅμφ' ἐκείνον ἐκείνον διδάσκουσι· τὸ δ' ἦν ἅμα κροῦον καὶ πρὸς ἀμφοτέρα, ὅτι τε ἀναστέλλοι τὸν θόρυβον καὶ ὅτι ἐκχωροῖ διδούς. Καὶ τοῖς μὲν περὶ τὸν νέον ἄρχοντα ἰκανὸν εἰς ἀπολογία ἐσύστερον πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἢ τῆς χειρὸς κατάνευσιν ὑπολέλειπτο, ὡς δῆθεν ἐπισχεῖν οἰκονομοῦσι τὸν θόρυβον, τοῖς δὲ καὶ λίαν ἀρκοῦν ἐνομιζέτο πρὸς ἐκχώρησιν. Εὐθύς οὖν βοή ἤρθη, ὡς ἐκχωροῦντος τοῦ βασιλέως, καὶ ἅμ' ἐχέοντο παμπληθεῖ, καὶ ὡς τιμωρὸς τῆς βασιλικῆς σωτηρίας συνέθεεν ἕκαστος, ὡς καὶ προκινδυνεύσειν, εἰ δέοι· καὶ ἀλλήλους τῷ θορύβῳ παρακροτοῦντες, ἐπὶ τῆς μονῆς ἠπέιγοντο τῶν Σωσάνδρων, τὰ ἔσχατα κακὰ τοὺς, ὡς αὐτοὶ ἔλεγον, δύσνους τῷ βασιλείῳ κράτει πραξιόντες. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ ἔμμενον μὴ συναπιόντες, προμηθέστερον ποιούντες ἢ τολμῆ ρότερον καὶ ἅμα, εἰ ἐκποδῶν γενομένους τοὺς καθ' ὧν συνέθεον μάθοιεν, ἀνθαδέστερον δρασεῖοντες ἐπὶ ταῖς σκηναῖς πρὸς τὸ ἐκφορεῖν τὰ κειμήλια· μὴ γὰρ εἶναι τὸν κωλύσοντα, οὕτω τῶν κεκτημένων ἀπολωλότων. Ὡς γοῦν οἱ μὲν συνάμα καὶ τισι τῶν ἐν τέλει, τῆς ὑμνωδίας τελομένης, ἐντὸς εἰστήκεισαν τοῦ ναοῦ, οἱ δὲ συνέθεον πανδημεῖ, θορυβούντες παρὰ τὸ σύνηθες, καὶ ἤδη τοῖς ἐντὸς ἐμφανεῖς ἦσαν εὐθὺς τῆς μονῆς ἰόντες, τινὲς τῶν ἐκτὸς ὄντων ὑπηρετῶν, τὸν ἐκείνων ὑποτοπάσαντες θόρυβον, μὴ τί που καὶ τῶν ἀπειρημένων δράσαιεν, σχεδὸν αὐτόνομοι ὄντες, ἅμα δὲ καὶ τὸν νεωτερισμὸν ὑποπτεύοντες, δηλοῦσι σὺν ὠχρῷ τῷ προσώπῳ τοῖς ἔνδον. Οἱ δὲ σπουδῆ τοῖς κυρίοις τὸ δηλωθὲν ἀπαγγέλλουσι καὶ ὡς ἐπιζυγῶσαι τὰς τῆς μονῆς πύλας τοῖς ἐρχομένοις συμφέρει, μάλα θερμῶς εἰσηγοῦνται. Οἱ δ' ἠμέλουν ἀκούοντες μηδὲ γὰρ ἔχειν συμβαλεῖν ὁπόθεν ἐπὶ σφετέρῳ κακῷ ἴοιεν οἱ συνθέοντες, ἔρχεσθαι δὲ κάκεινους εἰς τὰς κοινὰς ἐκείνας τελετὰς ὑπελάμβανον. Ὡς δὲ καὶ αὐθις ἐξελθόντες ἐκεῖνοι πλησιασάντων καὶ μᾶλλον τὸ θορυβῶδες καὶ ἄτακτον ὑπενόουν, ἔτι μᾶλλον κατωρρώδουν καὶ μετὰ σπουδῆς εἰσήγγελλον τὰ γιγνόμενα, καὶ ἐπ' ἐκείνοις ἄλλοι ταχυδρομοῦντες, καὶ αὐθις ἄλλοι· οὐδὲ γὰρ ἦν ὅστις τότε βλέπων μὴ ἐπὶ κακῷ μεγίστῳ τὴν ἐκείνων ἀφίξιν ὑπενόει. Ὅθεν καὶ πολλοὶ μὲν, περὶ ἑαυτοῖς 85 δεδιότες ἐκ τῶν οὐ καλῶν ἐκείνων ὑποψιῶν, ἄλλος ἀλλαχοῦ κατεδύοντο· οἷς δ' ἔμελε τῶν Μουζαλώνων πλέον τῶν ἄλλων, προσιόντες καὶ αὐθις ἀτάκτῳ ἦθει προσώπου, τὴν εἰσβολὴν τῶν ἀνδρῶν ὑπεμίμησκον· καὶ ἐφεκτέον τὸ τάχος ἔλεγον προκαταλαβοῦσι τὴν ἐκείνων ὀρμὴν διὰ τῆς τῶν πυλῶν ἐπιθέσεως, μήπως καὶ φθάσωσιν εἰσελθόντες· μηδὲ γὰρ ἐπὶ καλῷ τινι τὸν τοσοῦτον θόρυβον εἶναι, ἀλλ' εἰς τι λήξειν κακόν. Οἱ δὲ τῶν φόβους λεγόντων οὐκ ἦσαν ὅλως· ἦγε γάρ, οἶμαι, τούτους τὸ μόρσιμον, καὶ τὸ λεγόμενον ἀληθές, ὡς ἀφαιρεῖται τὰς φρένας ὄν ἀπολέσαι

μέλλει τὸ θεῖον. Οὐ μὴν δὲ ἄλλ' οὐδὲ τοῖς παροῦσι τῶν μεγιστάνων ἔμελε τὸ δρώμενον ἀκούουσιν, εἴτε κατὰ τινα πρόγνωσιν τῶν μελλόντων, εἴτε μὴν καὶ αὐτοῖς οὐ μέλον, κἂν ὅ τι καὶ δράσειαν συναχθέντες. Ἄλλ' ἐν τοσοῦτῳ τὰς εἰσόδους προκαταλαμβάνουσι καὶ κρατοῦσιν οἱ ἐπιόντες, καὶ ἅμ' εἰσχεομένων ἐντὸς πανικοὶ θόρυβοι ἦσαν, καὶ οἷς ἔδρων τε καὶ ἠπέιλουν πρότερον ἢ τὸν ναὸν εἰσελθεῖν δῆλοι ἦσαν φονῶντες. Ἦν οὖν τῷ πρωτοβεστιαρίῳ γραμματικὸς οἰκεῖος, Θεοφύλακτος τοῦνομα καὶ ἐμὸς συγγενής, προσόμοιος τῷ κυρίῳ τὰ πάντα. Ἐξελθόντος γοῦν ἐπὶ τῷ μαθεῖν ἐκείνου, σφάλλει τοὺς ἐπιόντας ἢ ὁμοιότης, συναιρομένης καὶ τῆς ἀμπεχόνης, πενθίμου οὔσης ἐπ' ἴσης καὶ μικροῖς καὶ μεγάλοις διὰ τὸν τοῦ βασιλέως θάνατον, κάκεινον ὑποτοπάσαντες τὸν ζητούμενον εἶναι, εὐθύς ἀναιροῦσι κοπίσι μυρίαίς· οὐ γὰρ ἦν ὅστις καὶ τεθνηκότι τὸ ἔγχος οὐκ ἔβαπτεν ἐπ' ἐκείνῳ· ὡς δὲ ἐγὼ τινος ἦκουσα, καὶ ἀπερρόφουν ἐκ τῆς δεινῆς μανίας τοῦ αἵματος. Πλὴν ἄλλ' εὐθύς οὐκ ἠγγόουν σφαλέντες· τὸ γὰρ πέδιλον ὑποφανέν τοῦ ποδός, μέλαν ὄν, τῶν δεδρακότων φανεράν ἄγνοιαν κατηγορεῖ. Καὶ παραυτίκα μεθ' ὅτι πλείστης μανίας καὶ ταραχῆς ξιφῆρεις ἐμπίπτουσι τῷ ναῶ, καὶ παραχρήμα, φανέντων τῶν φονῶντων ἐκείνων, ὁ μὲν ἱερὸς ὕμνος κατασιγάζεται, ἄλλων ἀλλαχοῦ τῶν ψαλλόντων σκεδαννυμένων καὶ παραδουμένων γωνίαις καὶ τόποις οἷς ἤλπιζον σῶζεσθαι. Οἱ δὲ Μουζάλωνες, ὁ μὲν τοῖς ἀδύτοις προστρέχει καί, τὴν μυστικὴν τράπεζαν ὑπελθὼν, ἐκεῖθεν ᾤετο σῶζεσθαι, ὁ δ' ὀπισθεν τῆς τοῦ ναοῦ πύλης ἑαυτὸν 87 συνωθήσας, ἐφ' αὐτῷ ὑφείλκε στερρῶς καὶ ὡς εἶχεν, ὡς συνιζάνειν ἐν ἐπιπέδῳ οἱ τὴν θύραν, ὡς καὶ προσκολλᾶσθαι δοκεῖν ἠνεωγμένην τῷ ἀντιθύρῳ, μηδενὸς ἐμποδῶν ὄντος· ὁ δ' ἐκείνων γαμβρός· οὗτος γὰρ ὡσπερ τῆς εὐπραγίας τοῖς συγγενέσι μετεῖχεν, οὕτω καὶ κοινῶς ἔμελλε γενέσθαι τῆς δυσπραγίας, ἀλλαχοῦ περὶ πού τῶν βασιλέων ἠρώων ὡς εἶχε παραδουόμενος, λαθεῖν ἔσπευδεν· ὁ μέντοι γε πρωτοβεστιαρίος, ἐν τοῖς ἀδύτοις καὶ αὐτὸς εἰσελθὼν τοῦ ναοῦ καὶ πρὸς τῇ κόγχῃ γενόμενος τῆς προθέσεως, ἐπὶ τι κιονῶδες ἰστάμενον ὑπανερχεται καὶ τῷ ἐκεῖσε σκοτῶδει σὺν τοῖς ἀδύτοις θαρρεῖ. Ἄλλ' οὐκ ἦν οἰστισινοῦν ἐκείνων διαδραῖσαι τὸν κίνδυνον. Πλείστοι γὰρ ὄντες οἱ ἐφορμῶντες τοὺς μὲν ἄλλους ἐποίουν φεύγειν, περὶ τῇ σφετέρᾳ ζωῇ δεδιότος ἐκάστου, ἀπενεοῦσθαι δὲ καὶ τοὺς ἐν τέλει συνέβαινε, μηδὲν ἔχοντας πράττειν. Ἐκεῖνοι δέ, ἐκ πολλοῦ τοῦ πρὸς τὸ θαρρεῖν περίοντος, παράβακχόν τι καὶ μανικὸν ἐφαλλόμενοι, ἀκριβῶς ἠρεύνων, μηδὲν τῶν τοῦ ναοῦ καταλιπόντες ἀνεξερεύνητον· ὅθεν καὶ ἄλλος ἄλλον εὐρών τε καὶ κατασχών, ἀπηνῶς καὶ ὡς αὐτῷ δοκοῦν διεχρᾶτο. Οὐ μὴν δὲ οἱ ἄλλοι κατερραθύμουν, ἀλλ' ἐφ' ἐνὶ πολλοῖς τινες περιστάντες ἔβαλλον, ἔπληττον, ἠκίζοντο καὶ νεκρὸν τὸν ἄθλιον, ὡς καὶ εἰς πολλὰ τὸν ἕνα κατακεκόφθαι· οὕτως ὥπλιζεν αὐτοὺς ἢ κακία, καὶ ὁ θυμὸς μεμηνότας θῆρας ἐδείκνυ. Τὸν μέντοι γε πρωτοβεστιαρίον, Κάρουλος τις, τῶν ἀδύτων κατατολμήσας καὶ τὰ πολλὰ διερευνησάμενος, ἐπεὶ οὐχ εὕρισκεν, ἀπειπὼν, ἔμελλεν ὑποστρέφειν, ἀλλ' ἢ μοῖρα οὐδ' ἐκείνον εἶα τοῦ πάθους ἐκτός· τὴν γὰρ πρόθεσιν εἰσελθὼν καὶ τῆδε κάκεισε περιβλεψάμενος, ἐπὶ γόνασι συνιζάνοντα κάτωθεν εἶδε τὸν οἰκτιστὸν καὶ ἰδὼν ὀρμᾶ καθαιρεῖν ἀπηνῶς. Καὶ ὅς δυσωπεῖ, τὸ οἰκεῖον αἶμα πολλοῦ τινος ἐξωνούμενος· ὁ δὲ οὔτε πρὸς τὸ σχῆμα τῆς ἰκετείας ἀπειδεν, οὔτε μὴν ὑπεκλάσθη τοῖς ἐπηγγελμένοις, ἀλλ' εὐθύς κατασχών ἀναιρεῖ ξιφιδίῳ. Καὶ δῆλον γεγονὸς τὸ πραχθέν, οὐκ ἦν ὅστις ἀπῆν ἐκεῖθεν, ἀλλ' ἕκαστος ἐπιστάς, ὡς εἶχεν οὐτάζων καὶ μεθ' ὕβρεων, ἠκίζε, καὶ ἐς τοσοῦτον μελεῖστί κατεδάσαντο ὥστε καὶ τοὺς ἐνταφιαστὰς ὕστερον, σάκκῳ τὰ μέλη καταθέντας, οὕτως ἐκφορῆσαι καὶ τάφῳ δοῦναι. Ἐπεὶ δ' εἰς τέλος τοῖς ἀνημέροις ἐκείνοις ἐπράχθη τὸ τόλμημα, συὸς 89 τρόπον θήξαντες τοὺς ὀδόντας, ὡς μηδὲ καὶ τοὺς ἐν τέλει κατωπαδὶς ἐκείνων ἔχειν ἴστασθαι καὶ ἐλέγχειν ἢ μὴν ἐρωτᾶν τί παθόντες καὶ τίνος ὀρμήσαντος τοιαῦτα πράττοιεν, ἐπὶ τὰς σκηνὰς εὐθύς ὤρμων τῶν φονεῦ θέντων, καὶ ᾧ προστετύχει

ἕκαστος, μεθ' ὅτι γενναίου τοῦ παραστήματος, ὡς οὐδενὸς καινοῦ γεγονότος, ἔξεφόρουν ἐπεγγελῶντες, καὶ τὸ ἐπὶ γλώσσης ἔγκλημα συχνάκις λεγόμενον ἦν· «Οἱ ἐχθροὶ καὶ δύσνοι τοῖς βασιλεῦσιν, οἱ βασιλειῶντες, οἱ παντὶ τρόπῳ, εἰ μὴ κεκώλυντο, οἷοί τ' ἄρξαι, οἱ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀλιτήριοι, οἱ μαγγανείαις μὲν τὸν πατέρα μεθ' ὑπουλόγητος ὑπελθόντες, φυλακῆς δὲ δόξῃ καὶ ἀσφαλείας τῷ υἱῷ ἐφεδρεύοντες, ὡς δεδώκασιν ἀξίας καὶ ὡς ἔδει τὰς δίκας, ὡς εἰκότως διαπεπράχεται καὶ ὡς εὐνοϊκῶς τοῦ λοιποῦ δουλεύσομεν τῷ δεσπότῃ, τῶν ἐκεῖθεν ἀπαλλαγέντες κακῶν.» Ταῦτ' ἔλεγον, καὶ λείαν Μυσῶν τάκείνων ἐποίουν, ἀμφοτέραις ἔξαν τλοῦντες τὸν πλοῦτον ἐκ τῶν σκηνῶν. Τούτων οὖν οὕτω τελεσθέντων, μηδενὸς οἴου τε δοκοῦντος μαργῶντι πλήθει καὶ ἀναρχία ἐμποδῶν ἴστασθαι, τῶν μὲν ταῖς ἀληθείαις δεδιότων, τῶν δὲ καὶ κατὰ προσποίησινσημεῖον δέ· καὶ γὰρ τῆς τοῦ πρωτοβεστιαρίου συζύγου ἐκεῖσε παρούσης καὶ δεινὰ ποιούσης τε καὶ λεγούσης ἐπὶ τοῖς τολμηθεῖσιν, ἐμβριθέστερον ὁ μέγας κονοσταῦλος καὶ θεῖος αὐτόθεν ἐπέιχεν, ἐπιτάττων σιγᾶν φοβουμένη μὴ καὶ αὐτὴ πάθοι, εἰ μὴ σιγῶν, τὰ ὅμοια, ὡς γοῦν συνεχέθησαν ἅπαντες καὶ κύριοι καὶ ὑπηρεταὶ ἐπ' ἴσης εἶχον τῶν φοβερῶν, ἐκάστου ζητοῦντος τὸ σῶζεσθαι, ἀπαίρουσιν ἐντεῦθεν εὐθύς, ἐφ' ὅτι καὶ παραγένοιτο μὴ φροντίσαντες καὶ σὺν οὐδενὶ κόσμῳ φεύγοντες. Τῷ μὲν βασιλεῖ ἀσφαλῆ πλέον ἢ πρότερον τὰ τῆς φυλακῆς ἐπιστῶσι, μὴ τι καὶ νεωτερισθῆ πλέον. Οὕτω συγχυθέντων ἀπάντων, ἕκαστος δὲ τὰ καθ' ἑαυτὸν ὡς εἶχε κατησφα λίζετο.

κ'. Ὅπως τῶν μεγιστάνων διὰ ταῦτά τινες ἀπεχώρουν, οἱ δὲ καὶ διεφυλάττοντο. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Καρυανίτην, πρωτοβεστιαρίτην τότε τυγχάνοντα, ἄνδρα γεραρὸν καὶ πολλοῦ τινοῦ ἄξιον, φυγῇ ἐχρῶντο πρὸς Πέρσας αὐτομο 91 λοῦντες, οὐ βασιλεῖ ἐγκοτοῦντες, ἀλλὰ περὶ ἑαυτοῖς δεδοικότες διὰ τὴν τῶν πραγμάτων σύγχυσιν· εἴτε γὰρ αὐτοβούλως ὤρμων οἱ ἐπιθέμενοι, μὴ τινοῦ παρορμῶντος, ἔχειν καὶ πάλιν οὕτως ὄρμᾶν, μηδ' ὀτιοῦν κολασθέντας· εἴτε καὶ ἄλλοι σφᾶς ὄρμῶντας παρώτρυναν, ἐκείνους καὶ κατ' αὐτῶν παροτρύνειν ἔχειν, κἀντεῦθεν κινδυνεύειν μὴ προσδοκῶντας πολλούς, καὶ μᾶλλον τοὺς ἐπ' ἐξουσίας ὄντας, οἷς ὁ φθόνος ὑφεῖρπε πολὺς καὶ δεινός. Οἱ μὲν οὖν διὰ ταῦτα αὐτονουχεῖ εὐθύς Περσίδος ἀνὰ κράτος ἤλαυνον, ἄλλοι δ' ἀλλαχοῦ ἀνεχώρουν, κινδύνους ὑφορώμενοι τοὺς μεγίστους, ἄλλοι δὲ καὶ ὡς οἷοί τ' ἦσαν διεφυλάττοντο. Ὁ μέντοι γε μέγας κονοσταῦλος, τοὺς ἀδελφούς ἐπιστήσας, νέους ὄντας καὶ συνετούς, ὧν ἄτερος μὲν Ἰωάννης, ὁ δὲ δεῦτερος μετ' ἐκείνων Κωνσταντῖνος ἐλέγοντο, ὀφφικίους καὶ οὐπω σεμνυνομένους, τὰς πρεπούσας ἑαυτῷ φυλακὰς καθίστη. Ἐντεῦθεν καὶ συνεχέστερον μὲν ἐφοίτων πρὸς βασιλέα καὶ διημέρευον σὺν ἐκείνῳ, οἱ πλείους δὲ καὶ διενυκτέρευον· τὰ δὲ τῆς πρὸς ἐκείνον εὐνοίας καὶ πίστεως, καὶ μᾶλλον φιλοτιμούμενοι πρὸς ἀλλήλους ἐνεδεικνύοντο ἐμφανῆ καὶ ὡς οὐκ ἄλλως γε μείζονα.

κα'. Ὅπως ἐφιλονεῖκουσιν οἱ ἄρχοντες περὶ τὴν τοῦ βασιλέως κηδεμονίαν. Ὅμως καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐφιλονεῖκουσιν καὶ ἐρίζειν ἀπήρχοντο. Ἡ δὲ φιλονεικία ἐκ φιλοτιμίας σφίσι ἐτύγχανεν· ἡμφισβήτητον γὰρ ἀλλήλοις τῆς περὶ τὸν βασιλέα φροντίδος, ἐκάστου τῶν ἐν ἀξιώματι ὄντων μὴ φέροντος τοῖς ὁμοίοις ὑποτετάχθαι. Ἦσαν γὰρ ἔνθεν μὲν οἱ ἐκ Λασκαρίων Τζαμάντουροι, γήρα τε καὶ συνέσει κεκοσμημένοι, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς τὸν νέον βασιλέα συγγενῶς ἔχειν καὶ παπικῶς πολλὴν ἐνεποίει τὴν τοῦ ταῦτα ζητεῖν παρρησίαν, ἔνθεν δὲ οἱ ἐκ Τορνικίων τὸ γένος ἔλκοντες, ὧν ὁ πρῶτος καὶ μέγας πριμμικήριος ἦν· εἶχον γοῦν καὶ οὗτοι τὸ πρὸς τὸ ἀμφιβαλλόμενον ἰσχυρόν, τὸ ἀπὸ πατρὸς οἰκεῖον καὶ ἀδελφικὸν ἐν γράμμασι 93 πρὸς τὸν τοῦ νέου πάππον καὶ βασιλέα Ἰωάννην τὸν Δούκαν. Ἐκεῖθεν οἱ Στρατηγόπουλοι, ὧν τοῦ γένους ἐπίδοξος ὁ Ἀλέξιος, πολλὴν φέρων τὴν αἰδῶ ὡς εὐγῆρωσ ἀπὸ πάντων καὶ πλεῖστα προσέτι κατωρθωκῶς· οὐ καὶ ὁ παῖς

Κωνσταντῖνος, γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφιδῆ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου, ἐξ ἀριστείας φανείς, ὕστερον στερεῖται τῶν ὀφθαλμῶν, ἄρτι Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι μοναρχήσαντος· αἰτίαν δ' ἔσχεν ὡς καθυπερηφανεύοιτο τοῦ κρατοῦντος, ὑπεροπτικῶς πρὸς ἐκεῖνον ἔχων, νεωστὶ μετὰ τὸν πατέρα τῶν σκήπτρων ἐπειλημμένον. Καὶ οἱ ἐκ τοῦ Ῥαοῦλ εὐγενεῖς ἄλλοι, μετὰ τὸν πατέρα τὸν τοῦ ἀξιώματος ἐκπεσόντα, ὡς φθάσαντες εἶπομεν, ἔτι νεάζοντες, καὶ Παλαιολόγοι. Σὺν οἷς καὶ Βατάτζαι καὶ οἱ τοῦ Φιλῆ, ὧν ὁ πατὴρ Θεόδωρος τετύφλωτο καὶ αὐτὸς σὺν τῷ Στρατηγοπούλῳ τῆς αὐτῆς ἐκείνω χάριν αἰτίας, σὺν Καβαλλαρίοις τε οἱ Νοστόγγοι καὶ οἱ Καμύτζαι, σὺν τε Ἀπρηνοῖς καὶ Ἀγγέλοις οἱ Λιβαδάριοι, Ταρχανειῶται, Φιλανθρωπηνοὶ καὶ οἱ εὐγενεῖς Καντακουζηνοί, καὶ ὅσοι ἄλλοι οἷς ἡ μεγαλογενῆς σειρὰ καὶ χρυσὴ συγκεκρότητο. 95 Ὁ μέντοι γε Νοστόγγος Γεώργιος καὶ προσεφιλοτιμεῖτο· ἐκυδροῦτο γὰρ τῶν ἄλλων εἰς κῆδος βασιλικὸν προτιμώμενος. Καὶ γὰρ ἔτι ζῶν ὁ κρατῶν, ἀρμόζειν εἰς γάμον αὐτῷ τὴν παῖδα διὰ βουλῆς ἔχων, πολλοῖς καὶ ἄλλοις ἐπίστευε τὴν βουλήν κἂν ἐπλήρου καὶ τὸ συνάλλαγμα, εἰ μὴ γε θάνατος, τῷ βασιλεῖ ἐπελθόν, ἐμποδῶν ἔσθη τῇ πράξει. Τότε δ' αὐθις ἐπιθαρροῦντα τοῖς ἐγνωσμένοις, ὡς καὶ πάλιν τυχεῖν ἔσται οἱ τοῦ κήδους, μέγα φρονεῖν ἡ ἐλπίς ἐποίει, καὶ κατηλαζονεύετο πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ μᾶλλον τὸν αὐτὰ νέψιον, ὃς ἦν ὁ μέγας κονοσταῦλος, διαφιλοτιμούμενος· ὅθεν κἂν τοῖς βασιλικοῖς προαυλίοις ἀνέδην ἐσκήνει καὶ καθ' ἡδονὴν διατριβῆς ἱπαζο μένοις τοῖς ἄρχουσιν ἐπὶ κοντῶν συντριβῆ ἢ καὶ κατὰ παίγνιον σύνηθες σφίσι τῆς σφαίρας, ἐκ μεγάλου τοῦ θάρρους συνιπάζετο καὶ συνέπαιζεν, ἐγγὺς ἰσταμέναις καὶ ὀρώσαις ταῖς βασιλίσιν ἐπιδεικνύμενος.

κβ'. Ὅπως προετιμήθη εἰς τοῦτο τῶν ἄλλων ὁ Παλαιολόγος. Τέως γε μὴν, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἀνεπιτρόπευτον μένειν τὸν βασιλέα, ἐν ἀφήλιξι γνωριζόμενον καὶ ἀπαλὸν ἦτορ φέροντα, συνελθόντες ἅμα οἱ ἐν τέλει καὶ βουλευσάμενοι ὡς οὐκ ἀσφαλὲς δίχα τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ ταύτης προεστῶ τοῦ Ἀρσένιος δ' οὗτος ἦν καθιστᾶν τὰ τοιαῦτα, πρὸς μὲν τὸν ἐξ Αὐτρωριανῶν πατριάρχην πέμπουσι τὴν ταχίστην μετακαλούμενοι Νικαίηθεν τοῦτον· αὐτῶν δὲ καθ' ἑαυτοὺς ἐφ' ἡμέραις διασκεπτομένων, ἄλλον ἄλλου εἰς κηδεμονίαν τοῦ βασιλέως προκρίνοντος, τέλος ἐπὶ τῷ μεγάλῳ κονοσταύλῳ, τῷ ῥηθέντι Παλαιολόγῳ, ἡ κοινὴ βουλή καταντᾶ, ὡς αὐτοῦ γε καὶ μόνου παρὰ τοὺς ἄλλους ἱκανοῦ πρὸς τοῦτο φανέντος· εἶπερ γὰρ ἄλλον, στρατηγικώτατον εἶναι τὸν ἄνδρα, καὶ οἱ ἐκ παλαιοῦ αὐταρκες εἶναι τὸ εὐγενές, καὶ τρίτον τὸ πρὸς τὸν κρατοῦντα συγγενές, ἅμα μὲν αὐτόθεν, ἅμα δὲ καὶ ἐκ τῆς συζύγουτῆς μὲν γὰρ δευτέρος αὐτανέψιος ἦν, τοῦ δὲ δευτέρου αὐτανεψίου υἱός, πολλὴν ἐμποιεῖν αὐτῷ τὴν εἰς τὸ κηδεμονικὸν τοῦ βασιλέως παρὰ τοὺς ἄλλους ἐκχώρησιν. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκείνου πρὸς τὸ προτιμᾶσθαι τῶν ἄλλων δίκαια ταῦτ' ἦσαν, καὶ ὁ ὑπὲρ ἐκείνου λέγων ταῦτα προὔβάλλετο. Παρέχει δὲ καὶ τὸ εἰκὸς ἐννοεῖν ὡς κάκεῖνος τὸ πρᾶγμα μετεχειρίζετο, 97 οὐκ ὀλίγους κλέπτων ταῖς ἀγαθαῖς ὑποσχέσεσι, καὶ μᾶλλον οἷς ἐκπεσεῖν τῶν ἀξιωμάτων ξυνέβη ἐκ τῆς τοῦ καιροῦ δυσκολίας τὸ πρότερον. Ὁ δὲ ὑπελθεῖν μὲν τὴν φροντίδα, μηδὲν μελλήσας, κατένευε, πένης ὦν καὶ μηδὲν ἔχων κατὰ τὸ μέτρον τοῦ ἀξιώματος φιλοτιμότερον διαζῆν· ὡς ἂν δὲ μὴ δοκοίη τῷ ἐξ ἐτοίμου λαμβάνειν χάριν τοῖς παρέχουσιν ἔχειν, μηδ' ὡς φορτίον ἐπωμιζόμενος παραιτεῖσθαι, ἐζήτει μὲν καὶ τὴν τοῦ πατριάρχου ὅσον οὐπω ἐπιστησομένου συναίνεσιν, οὐ κατὰ χρεῖαν μᾶλλον, ἀλλ' ἵν' ἀσφαλέστερον τὸ γινόμενον καθιστῶτο. Πλὴν ἄλλ' ἀντιδοθῆναί οἱ καὶ τῆς ἐπὶ τῷ βασιλεῖ κηδεμονίας τὰ ὑψηλότερα τῶν ἀξιωμάτων προσαπατεῖ.

κγ'. Ὅπως ὁ Παλαιολόγος ἐτιμήθη εἰς μέγαν δοῦκα. Οἱ δὲ τῶν μὲν οἰκείων βουλευμάτων τὸ κῦρος οὐχ ἦττον καὶ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἠθελον εἶναι, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ σφᾶς ἀναγκάζεσθαι ἐφ' οἷς ἐδέδοκτο σφίσι μεταβουλεύεσθαι· τὸ δὲ προβιβασθῆναι τὸν τοῦ βασιλέως ἐπίτροπον εἰς βαθμὸν τοῦ ἀξιώματος μείζονα εἰκὸς

γε εἶναι διωμολόγουν, κἀπὶ τούτῳ συνεφώνουν οἱ πλεῖστοι. Καὶ εἰς μέγαν δοῦκα ὁ τῶν βασιλικῶν πραγμάτων ἐπίτροπος μετατίθεται, τοῦ βασιλέως δῆθεν διδόντος· καὶ τὸ λοιπὸν ὁ Παλαιολόγος, μέγας δούξ καὶ τοῦ βασιλέως ἐπίτροπος φημιζόμενος, πρὸς ταῖς φροντίσι τῶν κοινῶν ἦν καὶ ἐξ ἐπιτάγματος ἀπαραιτήτου, συμπραττόντων καὶ τῶν ἐν τέλει, διώκει ταῦτα. Καὶ πως καὶ ἀμηγέπη διὰ ταῦτα κατ' ἀναγκαίας χρείας τῶν βασιλικῶν ταμειῶν προσήπτετο. Ἦν γὰρ χρημάτων πλῆθος ἐναποτεθησαυρισμένον ἐν Μαγνησίᾳ, οὐ ῥαδίως ἀριθμητόν, συλλεγὲν καὶ ἀποτεθὲν παρ' Ἰωάννου τοῦ Δούκα καὶ βασιλέως· τὸ γὰρ παρὰ τοῦ παιδὸς ἐκείνου Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι συνα γόμενον ἰδίως ἄλλο τι χρῆμα, εἰς βασιλείας αὐταρκες ὄγκον, ἐν τῷ κατὰ τὰ ἄνω Σκαμάνδρου φρουρίῳ, τῷ οὕτω πως Ἀστριτζίῳ ὑποκοριζομένῳ, ἀσφαλῶς ἐναπέκειτο. Πλὴν οὐκ ἐκλογαὶ ταῦτα καὶ εἴσπραξις ἄδικος, οὐδ' ἀνθρώπων βίοι καὶ πενήτων οὐχ ἦττον ἢ χρυσὸς αἵματα, ἀλλὰ πλοῦτος ἔκ τε τῆς περὶ τὰ ἴδια προμηθείας καὶ ἐκ τῆς τῶν ἀλλοτρίων κατὰ προσένεξιν εἰσφορᾶς συλλεγείς τε καὶ αὐξηθείς· τὸν μὲν γὰρ ἐκ γεωπονίας συνῆγον, τὸν δ' ἐξ ἀλλοδαπῆς συνέλεγον· πλὴν οὐχ ὥστε καὶ ἀποτεθησαυρισθαι τὸν πάντα, μηδενὸς μετέχοντος, ἀλλ' ἐξαιρουμένων τῶν ἀναγκαίων εἰς δόσεις 99 καὶ ῥόγας καὶ δαπανήματα, καὶ μᾶλλον εἰς ἐπιφανῶν μὲν ἀνδρῶν φιλοτιμίας, πενήτων δὲ χορηγίας, ὡς ἐκχεῖσθαι κατ' ἀεννάων ποταμῶν πλημμύρας τὸ βασιλικὸν ἔλεος· τὸ λοιπὸν τῶν χρημάτων τοῖς ταμείοις ἐντεθησαύριστο. Τὸ γὰρ ἐπὶ Κύρου καὶ Δαρείου τὸ πάλαι λεγόμενον ἐπ' ἐκείνοις ἀντικρυς ἦν, καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης πατὴρ Ῥωμαίων, ὁ δ' αὖ Θεόδωρος δεσπότης ἐπωνομάζοντο. Ἐς τόσον καὶ γὰρ ὁ μὲν Ἰωάννης προμηθευτικῶς τοῖς ἅπασιν εἶχεν ὥστε καί, ἰδίαν πρόνοιαν τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας τὰ λεγόμενα ζευγηλατεῖα ἠγούμενος, παρ' ἕκαστον κάστρον καὶ φρούριον κώμας ἐπὶ τούτοις καθίστη, ἐφ' ὧπερ ἐκ τῆς ἐκείνων ἐπικαρπίας καὶ εἰσφορᾶς σιταρκοῖτο μὲν καὶ τὸ παρακείμενον φρούριον, ἔχοι δέ γε καὶ ὁ κρατῶν ἐντεῦθεν πολλοῖς ἢ καὶ πᾶσιν ἐξαντλεῖν τὰς τῆς εὐεργεσίας ἀμάρας. Ὁ δέ γε Θεόδωρος εἰ καὶ δραστικώτερον ἐχρυσολόγει ἐκ τῶν κοινῶν συνδόσεων, ἀλλ' εἰς τὸ πολλα πλάσιον ἐξεκένου γνώμης ἀπλότητι, ἐξ ὧν ἀμπώτιδες τινες καὶ χαρύβδεις, ὡς ἐκεῖ τῆς θαλάσσης, ἐνταῦθα τῶν χρημάτων ἐδείκνυντο· τὸ γὰρ ἀφαιρούμενον ἐπληροῦτο πάλιν ἐκ τοῦ ῥαδίως προσγινομένου, καὶ ἦν ἢ τοῦ ὄντος ἀφαίρεσις τοῦ προσγινομένου τοῖς ἀφαιρεθεῖσι πρόσθεσις πλείων, ἐκάστου μείον μὲν συνδιδόντος διὰ τὴν κοινὴν εἴσπραξιν, πλεον δ' ἔχοντος οὐπὲρ ἀφήρηται ἐκ τοῦ πάντας ἐκ βασιλέως ἔχειν, κἀντεῦθεν καὶ ἐπιχορηγεῖν ὅτου δέοιτό τις ἐκ τοῦ προχείρου κἀν τῷ διδόναι μᾶλλον χαίρειν ἢ τῷ λαμβάνειν. Καὶ τί γὰρ ὁ τοῦ Χριστοῦ νόμος ἄλλο βούλεται ὁ διδόναι πᾶσιν ἐπιτάττων αἰτοῦσιν ἢ ὥστε πάντας ἔχειν καὶ ἐξαπορεῖσθαι μηδένα, κοινοῦ προκειμένου τοῦ νόμου, ὡς ἄλλου παρέξοντος ἐτόιμου, εἴ γε ἄλλος ἀπορήσει διδούς; Τοῖς δέ γε μικροψύχοις καὶ τὸ κατ' ἐγγύην χρέος εἰς πολλαπλάσιον πρόσσεσι, καὶ ὁ ἐγγυητὴς Θεός, τὸ θαυμάσιον.

κδ'. Ὅπως νοσήσας ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης πολλὰ τοῖς πένησιν ἐχορήγησεν. Βούλομαι τοίνυν καὶ ἄλλο τι διηγήσασθαι περὶ τούτων, παραιτοῦμαι δὲ ὅτι καὶ ὁ λόγος διὰ τὸ χρησιμὸν παραβέβασται. Νόσος ἐνέσκηψε τῷ βασιλεῖ 101 Ἰωάννη ποτέ, ἀφαιρεθέντι τὴν ἐπ' ἀγαθοῖς βοηθὸν σύζυγον, τὴν οὐκ οἶδ' ὅ τι καὶ φῶ τῶν θαυμασίων ὀνομάτων Εἰρήνην, καὶ ἡ νόσος ὡς χαλεπὴ· ἐπέληπτο γὰρ διὰ τὸ γῆρας, οἶμαι. Τῶν γοῦν ἰατρῶν ἀπορούντων ἐφ' ὅ τι καὶ τράποιντο, αὐτὸς ἐπὶ Θεὸν καταφεύγει καὶ τὸ ἐκείνου πρὸς πάντας ἔλεος κατὰ τὸ δυνατόν ἐκμιμεῖται. Ὄριστο τοίνυν, καὶ σάκκοις ὁ χρυσὸς ἐξαν τλεῖται, καὶ ἀνὰ ἕξ καὶ τριάκοντα τῶν ἀκιβδήλων νομισμάτων ἐκάστη τῶν ὀπουδήποτε ἀπόρων δίδεται, χωρὶς τῶν εἰς θεῖους ναοὺς καὶ μονὰς καὶ θεοφιλεῖς ἄνδρας ἐξαντληθέντων, ἐπιμεμετρημένου τοῦ ἐλέους πλείστοις ἡμιόνων σάγμασιν· ἀλλ' ἐπιμετρεῖται τῷ ἐλέει τὸ τοῦ Θεοῦ ἔλεος, καὶ ῥαΐζει τῆς νόσου ὁ ἀσθενῶν, καὶ ἐπιγάννυνται ὡς εἰκὸς τῷ ἐλέει. Καὶ Ῥωμαίοις

ἀπολογεῖσθαι θέλων ὡς ἀμείωτα τὰ κοινά, τοῦ τοσοῦτου προ βάντος ἐλέου, αὐτὸν ἐκείνον τὸν ἐλείσαντα τῶν λεγομένων ἔφερε μάρτυρα πρὸς τὸν πατριάρχην Μανουήλ, λέγων ὡς οὐδὲν ἐξήντηται τῶν κοινῶν, ἀλλ' ἐκ προμηθείας κτήσαιο ταῦτα καὶ μελέτης ἰδίας, ἐξ ὧν γεωπονῶν οὐκ ἀνίει δι' εἰδημόνων ἀνδρῶν, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς δὴ τοῖς κτήμασι θερμμάτων διαφόρων ἐπιμελούμενος. Οὕτως ἦν αὐτοῖς τὸ θεοφιλές, καὶ οὕτω τὸ φιλορρώμαιον ἔγνωστο.

κε'. Ὅπως ἐπιπολαίως ὁ μέγας δουξ τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἀπτόμενος περιεποιεῖ ἑαυτῷ τὴν εὐνοίαν. Τότε δὲ πολλοῦ τινος ἐν Μαγνησίᾳ τεθησαυρισμένου χρήματος, οὐκ ἐξὸν ἦν τῷ μεγάλῳ δουκί τε καὶ ἐπιτρόπῳ ῥᾶστα λαμβάνειν καὶ χορηγεῖν, ὅπου ἦν βουλομένῳ οἱ ἐφειστήκει γὰρ τὸ Κελτικὸν καὶ πελεκυφόρον, ἐφέξον, ἦν τις ἐπιχειροίη, καὶ φυλακὴ ἦν τοῖς ταμείαις ὡς γνωστῶς δίδοσθαι, ὅπου τὸ ἀναγκαῖον τῆς χρείας ἀπῆτει· ἐδίδοντο δὲ πολλάκις καὶ τισιν, ἐπιτάττοντος, προφάσει χρείας οὐκ οὔσης. Κάντεϋθεν ἀρχὰς ἑαυτῷ εὐμενείας προύκατε 103 βάλλετο, οἷς οὐκ ἦν τῆς εὐεργεσίας ἐπιλελῆσθαι. Καὶ δικαίως ἂν ἀπολογη σόμενος, εἰ μὴ τι παρῆχεν αὐτὸς διὰ τὴν ἐνοῦσαν πενίαν, ὅμως ἀφορμὰς ἐδίδου λαμβάνειν τινάς, οὐ μᾶλλον κατὰ φιλοτιμίαν ἢ κατὰ πρόνοιαν τῶν μελλόντων, ὡς ἔδειξε. Τὴν δ' ἐκείνου πενίαν, εἰπόντος ἐκείνου ποτέ, παρῶν καὶ ἀκούσας ὁ γράφων, εἰ μαρτυροίη, ψεύδους ἀλῶναι οὐ δέδοικεν, ἐπεὶ κάκείνῳ εἰς καύχημα δόξης ἦν ἡ πενία τότε λέγοντι· τρισὶ γὰρ καὶ μόνοις νομίσμασι κατὰ τὰς κατ' οἶκον χρείας τὸ προσὸν αὐτῷ, ὅτε βασιλεύοι, ὡς ἔλεγε, περίστατο. Καὶ τὸν Ἄγγελον, ἀδελφὸν ὄντα τῆς αὐτοῦ πενθεράς, ὃν καὶ μέγαν πριμικήριον αὐτὸς βασιλεύσας ἀπέδειξεν, ἐκάλει παρόντα, ὅπως αὐτὸς λαγχάνοι παρ' αὐτοῦ δίκας ὑπὲρ τῆς τῆς ἀδελφιδῆς προικὸς μαρτυρήσοντα· κάκείνος ἐγγὺς παραστάς ἐμαρτύρει, καὶ ἡμεῖς ἠκούομεν λέγοντος καὶ ὄρκον προστιθέντος τοῖς λεγομένοις. Τότε τοιγαροῦν τοὺς πολλοὺς, καὶ μᾶλλον οἷς εὐγενὲς τὸ γένος, ὑποποιούμενος, παρῆχεν ἐξ εὐλόγου δῆθεν προφάσεως τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἀπόνασθαι, αὐτὸς τέως ὡς εἶχεν συντηρῶν ἑαυτὸν τῶν λημμάτων ἀνώτερον.

κβ'. Ὅπως, ἐλθόντος τοῦ πατριάρχου, πολλὴν ὁ μέγας δουξ ἐπεδείξατο τὴν ὑπόπτωσιν. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ καὶ ὁ πατριάρχης σὺν τε τοῖς ἐκκρίτοις τοῦ κλήρου καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι παρῆναι ἠκούετο· καὶ ὃς αὐτίκα μαθὼν πρὸ τῶν ἄλλων αὐτὸς ὑπαντᾷ μακρόθεν, τιμὴν τὴν μεγίστην ἀφοσιούμενος τῷ τε πατριάρχῃ καὶ παντὶ τῷ ἱερῷ πληρώματι, πεζῇ τε βαδίζων καὶ τὰς τῆς ἡμιόνου τοῦ ἱερέως χαλινούς κατέχων, ἕως καὶ αὐτῶν ἐντὸς ἀνακτόρων προηγούμενος καθιστᾷ. Καὶ δὴ σκηνὴν μὲν βασιλικὴν ἐκείνου χάριν ὑποστῆναι κελεύει, ἅμα μὲν καὶ κατὰ τὴν εἰς ἐκεῖνον τιμὴν, ὑποτρέχων ἐν πᾶσι καὶ θεραπεύων, ἅμα δὲ καὶ ἐς πρόφασιν ἀναγκαίαν τοῦ ἔχειν ἐκ τοῦ ῥάστου πλησιάζειν τῷ βασιλεῖ, τοῦ καιροῦ δίδόντος, αὐτὸν ἐκείνον τὸν πατριάρχην, μηδεμιᾶς ὥρας τοῦ κρατοῦντος ἀπολιμπάνεσθαι. Συγκεχωρήκει δὲ οἱ ἀσμένως πάντα, ὡς οὐκ ἄλλως ἐπιτροπεύσων, εἰ μὴ αὐτὸς γε κελεύοι καὶ ἐπινεύοι ἡ σύνοδος. Ὅθεν καὶ φέρων μὲν τὸν νέον εἰς χεῖρας τῷ πατριάρχῃ ποιεῖται, οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις μετὸν τῆς βουλῆς, ἐκείνου δ' ἐξαρτᾷ τὰ παρόντα, καὶ πολλάκις 105 ἄγει καὶ δείκνυσι τὰ κειμήλια, σιωπηλῶς τὴν ἐξουσίαν ἐμφαίνων ἐξημμένην ἐκείνου καὶ μόνου, κἂν αὐτὸς κελεύοι, ἐκεῖθεν τοὺς ἄλλους ἔξοντας. Ἦν δὲ ἄρα οἱ τὸ σοφὸν ἐκείνῳ μὲν ἐνδιδόναι τῶν ὄλων ἄρχειν, αὐτὸν δ' ὑποποιούμενον τὸν ἐξάρχοντα, λαμβάνειν οἷόν τ' εἶναι, ὡς ἐπ' ἀναγκαίους παρέξοντα. Καὶ ἐπεὶ ἀνάγκη ἦν ἐκ τῶν κοινῶν τοῖς περὶ τὸν πατριάρχην οἰκονομεῖσθαι, καὶ μᾶλλον τοῖς ἀρχιερεῦσι, τὰ ἐπιτήδεια, αὐτὸς λαμβάνων ἐδίδου καὶ προσεπεφιλοτιμεῖτο τὰ πλείονα, τὸ μὲν πρόδηλον ἐπ' ἀναγκαίαις ταῖς προφάσεσι, τὸ δὲ γε σπουδαζόμενον παρ' ἐκείνου σοφῶν ὀφθαλμοῦς ἐκτυφλώττειν δώροις καὶ τὴν ἐκείνων ὑποποιεῖσθαι εὐνοίαν. Ὅ καὶ γινόμενον καθ' ἐκάστην ῥοπὴν εὐμενείας ἐνεποιεῖ μεγίστην παρ' ἐκείνων ἑαυτῷ

διδόντι, καὶ τὰ τῆς πρὸς ἕκαστον ἐκείνων τιμῆς τε καὶ ὑποπτώσεως ἦσαν ὡς, ὀλίγον τὸ μεταξὺ διελθεῖν, καὶ πάντας ἔχειν ἐκείνους ἐκ τῶν ρίνων καὶ ἄγειν δύνασθαι ὅπη βούλοιο. Οὐδὲ γὰρ ἦν, οὐκ ἦν ἐκείνων ὅστις οὐ δι' εὐφήμου μνήμης ἐκείνον μὴ παρόντα ἐπὶ τοῦ κοινοῦ συνεδρίου ἐποίει καὶ ὃς οὐκ ἤξιου ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τὸν Παλαιολόγον ἐπὶ τῶν κοινῶν εἶναι κατασταθέντα, πλὴν καὶ ἐπὶ μεγίσταις ἀξίαις καὶ βασιλεωπάτορα φημιζόμενον. Ταῦτα δ' ἦσαν αἱ νυκτεριναὶ πρὸς ἐκείνους πέμψεις καὶ σκέψεις καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑποσχέσεις μεγίσταις συγκροτήσεσι.

κζ'. Ὅπως κατεδημαγώγουν τοὺς πλείστους οἱ ὑπὲρ τοῦ μεγάλου δουκὸς λέγοντες καὶ δεσπότης γέγονεν. Τῷ γὰρ ὑπούλῳ τῆς γνώμης καὶ τῷ τῶν τρόπων θωπευτικῷ οὕτως ἐάλωσαν πάντες ὡς, ἐκκλησίας γενομένης, ἐφ' ᾧ τοὺς ἱεράρχας συνάμα τοῖς ἐν τέλει περὶ τῆς ἀρχῆς σκέπτεσθαι καὶ ὁ καιρὸς ἐζήτει τὸν τῶν πραγμάτων ἀφηγησόμενον, τοὺς τοῦ ἱεροῦ καταλόγου πάντας ὑπὲρ ἐκείνου λέγειν καὶ μὴ λαλοῦντος· ὡς οὐ χρὴ τὸν τῆς βασιλείας ἐπίτροπον, καὶ ταῦτα τοιοῦτον ὄντα, κατὰ τοὺς ἄλλους εἶναι, ἀλλ' ἐξηρημένον τῶν πολλῶν, μεγίστῳ σεμνύνεσθαι καὶ βασιλικῷ ἀξιώματι. Ἐπὶ τί γὰρ καὶ φροντίζων ὁσημέραι πονοίη καὶ φόβον ἐφ' ἑαυτὸν τὸν μέγιστον ἔλκοι, εἰ μὴ τι καὶ κερδαίνειν ἔχοι ὁ τόσον ὄχλον ἀναδεξάμενος; Καὶ ἄλλως οὕτως αὐτῷ καὶ τὸ τῆς ἐπιταγῆς ἀνυστόν, εἴπερ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ὦν ἐπιτάττοι. Καλὸν σεμνύνεσθαι δεσποτεία τὸν τοῦ βασιλέως ἐπίτροπον· οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸς 107 τηρήσει τὰ τῆς εὐνοίας ἀθόλωτα πρὸς τὸν ἐκ γένους βασιλεύοντα, ἀξίαν νομί ζων ἀμοιβὴν τὸ ἀξίωμα. Τί δὲ καὶ ξένον κεκληθῆναι δεσπότην ᾧ δὴ καὶ ὁ πρὸς μητρὸς πάππος δεσπότης ἦν καὶ κατ' Ἰταλῶν κατώρθου τὰ μέγιστα; Ἦ γὰρ οὐκ οἶδαμεν τοῦτον ὡς θεοφιλῆ, ὡς ζῆλον ἔχοντα τοῦ καλοῦ, ὡς φιλομόναχον καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐκτόπως σέβοντα; Μαρτυρεῖ τὸ προσὸν αὐτῷ ταπεινὸν καὶ δημοτικὸν καὶ ἰλαρὸν πρὸς ἅπαντας, τὸ δὲ γε φιλόδωρόν τε καὶ μεταδοτικὸν τὸ τῆς περιουσίας πενέστατον παραστήσει, ὥστε καλῶς ἂν ἔχοι καὶ συμφερόντως τοῖς πράγμασι, εἰ πρὸς τῇ βασιλεωπατορίᾳ καὶ ἀξίως τιμῶτο ὁ ἐπιτροπεύων τοῦ βασιλεύοντος. Ταῦτά τινων προτεινόντων, πολλοὶ μὲν τῶν ἀρχιερέων ὡς δίκαιοις δοκοῦσι τοῖς λόγοις συνήνουν, καὶ τῶν ἐν τέλει τισὶ συνεδέδοκτο· οἱ ἄλλοι δὲ διεφιλονείκουν καὶ τὰς γνώμας ἀλλήλοις οὐμενοῦν οὐ συνέβαινον. Οἱ μὲν γὰρ, καὶ μᾶλλον οἱ ἐκ τῶν Λασκαρίων Τζαμάντουροι, σὺν οἷς καὶ ὁ Νοστόγγος Γεώργιος, τὸ μὲν βασιλεωπάτορα καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι μόλις μὲν, ἀλλ' ὅμως καὶ μὴ θέλοντες ἐνεδίδουν, ἱκανὸν δ' εἶναι τῷ ἐπιτρόπῳ τὸ τῆς δουκικῆς μεγαλεῖον ἀξίας δισχυρίζοντο· ὀφικίῳ δὲ βασιλείας φέροντι ὄνομα σεμνύνεσθαι τοῦτον καὶ τοιαύταις ἀξίαις τιμᾶσθαι κρεῖττοσιν ἢ κατ' αὐτόν, μὴ καὶ ἐπὶ τοῖς μεγίστοις τε καὶ τιμίοις παράβασις εἴη· εἶναι γὰρ βασιλίδας ὠραίας γάμων, ἅς ἀνάγκη γαμεῖσθαι τοῖς προέχειν δοκοῦσιν· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐταῖς ἐξ αὐτῶν μέγα τὸ δίκαιον ἔχειν τοιοῦτοις μετὰ τῶν συζύγων σεμνύνεσθαι ἀξιώμασι, αὐταδέλφαις βασιλέως οὔσαις καὶ βασιλίσις ἐκ τριγωνίας ἢ καὶ τετραγωνίας μᾶλλον βασιλικῆς. Οἱ ἀμφὶ τὸν Στρατηγόπουλον δὲ Ἀλέξιον καὶ οἱ τοῦ Φιλῆ, καὶ σὺν αὐτοῖς οἱ Τορνίκιοι καὶ οἱ τυφλοὶ μᾶλλον, οἱ δὴ καὶ παθόντες ἀμύνειν ἤθελον, σὺν δ' αὐτοῖς καὶ ὅσοι κατὰ συγγένειαν ἢ οὔσαν ἢ ἐλπιζομένην τοῖς Παλαιολόγοις προσέκειντο, ἰσχυρῶς ἀντέσπων, δίκαιον εἶναι λέγοντες καὶ ἄλλως συμφέρον τὸν ἐγγὺς βασιλέως ὄντα καὶ πατρὸς ὄνομα φέροντα τιμᾶσθαι καὶ δεσποτεία· οὕτω γὰρ εἶναι τὸ συγκεχωρηκὸς αὐτῷ παρὰ 109 πάντων καὶ οὕτω τὰ πράγματα διθύνεσθαι. Παιδὶ γὰρ μὴ οἶω τε φρονεῖν τίς ἂν καὶ προσέξει; Εἰ δὲ καὶ ὁ ἀντ' ἐκείνου προστάσων ἰδιώτης εἴη, οὐδὲν τὸ πρὸς ἀνάγκην πείθον ἐσεῖται. Μιμητέον τοίνυν τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν· ἐκεῖνοι γὰρ καθ' αὐτοὺς τὸ ἐλεύθερον ἔχοντες καὶ αὐτόγνωμον, κατὰ πλοῦν ἀναγκαῖον ἐμβάντες, ἐπίτροπον ἐκλεξάμενοι ἐφιστᾶσι τοῖς σφῶν πράγμασι, ᾧ δὴ καὶ πείθονται δουλωθέντες ἐκόντες, εἴ τι καὶ λέγοι· ὁ δὲ γ' ἀπειθῶν δίδωσι τὰς δίκας

ἀξίας, ὡς εἰς δεσπότην τὰ μέγιστα ἀμαρτῶν. Πλὴν οὐ καθ' αὐτοὺς καὶ ὡς ἓνα πάντων αὐτὸν καθιστᾶσιν, ἀλλὰ πρὸς τὸ σεμνότερον μετασηματίζουσι καὶ τῷ τῆς καταστάσεως μεγαλειότηρῳ τὸ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπ' αὐτοῦ φοβερὸν σχεδιάζουσιν. Οὕτω καὶ πόλις καὶ ἀρχὴ συσταθήσεται πᾶσα, τοῦ ἐφεστῶτος ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ὄντος. Οἱ δὲ γε τυφλοὶ καὶ ἡλευθεροστόμουν καὶ παρρησιαστικώτερον· «Μὴ διὰ βρέφος ἔν, ἔλεγον, ἀρχὴ τοσαύτη καὶ τόσα πράγματα κινδυνεύσειαν, ἀλλὰ καταστατέον εἰς ἀρχὴν τὰ παρόντα, εἰ μέλλοιμεν σώζεσθαι. Ἦ οὐκ οἶδαμεν ἐς ὅποσον δυστυχίας ἡ τῶν Ῥωμαίων προῆλθεν ἀρχή, ὥστε καὶ ἀπελαθῆναι τῆς πατρίδος καὶ τὸ πᾶν ἀπολέσαι, μικροῖς περιγραφομένους ὀρίοις, βασιλέων ὄντων καὶ ταῦτα; Ἄλλ' ὅμως τῷ μὴ κατὰ τρόπον ἄρχεσθαι, ἐξ εὐπλοίας ὅτι θαυμαστῆς ἐναυάγησαν. Εἰ γοῦν τῷ μὴ καλῶς ἐς τὸ ἀκριβὲς ἄρχεσθαι τόσα συνέβη τὰ δυσχερῆ, τὸ μὴ ὄλως ἄρχεσθαι πόσον εἰς κίνδυνον; Ἡμῖν μὲν οὖν καλὸν μὲν καὶ τὸ πρὸς τὴν βασιλείαν πιστὸν ἡγήται, καλὸν δὲ καὶ τὸ τοῖς ὄρκοις ἐμμένοντας σώζεσθαι· κἂν ἀπῆ τὸ σώζεσθαι, μάταιον τὸ πιστόν. Κατὰ τί δὲ καὶ λυμανεῖται τῇ βασιλείᾳ, εἰ προσέσται τῷ φροντιστῇ τὸ ἀξίωμα; Μᾶλλον μὲν οὖν καὶ συνοίσει τὰ πλεῖστα· ὄνομα γὰρ τίμιον περιθέμενος, ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων κρατυνεῖ μᾶλλον τὴν ἀρχὴν τῷ κρατοῦντι· ἐκ γὰρ πολλοῦ τοῦ περιόντος πρέσβει μὲν χρηματίσοι, λαοῖς δ' ὁμιλήσοι, ἐπιτάξει δὲ στρατιώταις καὶ ἄρχουσι, καὶ οὐδὲν ὅ τι μὴ ὡς εἰκὸς καταστήσοι, δυσωπουμένων τὸ ἀξίωμα πάντων. Εἰ δὲ τις τοῖς ἐξ ἴσου, κἂν ἄρχοι, προσφέροίτο, οὐ πείσει ῥαδίως ὅ τι προστάσοι, μηδὲν ἐξ ὑπερτέρας χειρὸς ἐπιτιμᾶν τοῖς ἀνθισταμένοις δυνάμενος. Ῥωμαίων δὲ πολιτείαν εἰ καὶ ἄλλως ἢ κατὰ μοναρχίαν διοικεῖν 111 ἐθέλοι τις, θαυμάζοιμεν ἄν. Ἀμέλει τοι καὶ προηγείσθω μὲν, κἂν ἀτελῆς ὁ κρατῶν εἴη, τὸ μοναρχεῖν· μενεῖ γὰρ καὶ οὕτως, κἂν δοκοίη, τὸ σύνηθες. Ἀρισταρχήσεται δὲ κατ' ἀνάγκην τὸ καθ' ἡμᾶς μαθὼν μοναρχεῖσθαι, ἄρξει δ' εἰς τῶν λοιπῶν, δυνάμει προέχων καὶ ἀξιώματι, ὡς ἂν τῷ μὲν εἶς εἶναι τὸ μόναρχον εἰκονίζοιτο, τὸ δὲ σὺν πολλοῖς πράττειν, ἀδυνατεῖν κινδυνεύων τοῦ μονήρους χάριν, νικῶν τῷ ἀξιώματι. Οὕτως ἐστὶν ἐπάναγκες τὸν ἐκλελεγμένον εἰς ἐπιτροπείαν τῷ βασιλεῖ μέγα φέρειν καὶ τὸ ἀξίωμα. Κἂν ὁ ταχθεὶς ἐξ ἡμῶν εἴη, αὐτῷ προσέσται καὶ τοῦτο· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἄλλος ζητείσθω, ὅτι μηδ' αὐτὸς ἀκλεῶς τὰς ἐπὶ τούτῳ φροντίδας εὐμαρῶς ὑπέρχεται. Κἂν ἐκεῖνος καὶ δίχα σεμνώματος καταδέχοιτο τὴν ἐπὶ τοῖς πράγμασι προσεδρείαν, ἀλλ' οὖν ὁ τῆς ἀνάγκης λόγος οὕτως ἀπαιτεῖ, καθῶς καὶ λέλεκται, τὴν ἐπιτροπείαν γίνεσθαι.»

κῆ. Ὅπως ὁ πατριάρχης συνήνει τοῖς ὑπὲρ τοῦ Παλαιολόγου λέγουσιν. Τούτων ῥηθέντων τῶν λόγων, ἐπεὶ καὶ ὁ πρωτοθύτης τὴν πλείστην ροπὴν ἐδίδου τοῖς ὑπὲρ τοῦ Παλαιολόγου λέγουσι ... Προκατείληπτο γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τούτῳ ὡς καλῶς ἄρξοντι, προσπαθῶν ἐκ πολλοῦ, ἔτι δὲ καὶ τὸ μείζον τι πράξει ἐκ πολλῶν συνηπάζετο. Καὶ δήλον ἐξ ὧν, ἀγγελθὲν αὐτῷ ἐν Νικαίᾳ ὡς τεθνήκει ὁ βασιλεὺς, οὐπω μαθόντων τῶν ἄλλων, ἐπίστευε μὲν τὸν λόγον τινὶ τῶν οἰκείων αὐτοῦ· ὁ Γεμιστὸς δ' οὗτος ἦν, ὃς καὶ μέχρι τοῦ μεγάλου οἰκονομάτου κατηντήκει κατὰ τὴν πόλιν ἐς ὕστερον· ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τῆς τῶν πραγμάτων διοικήσεως ὁ λόγος ἐκεῖνοις ἦν, τὸν Παλαιολόγον ἐκεῖνος προὔτιθει πάντων. Ἐπὶ τούτοις οὖν ὁ πατριάρχης, προκατειλημμένος ὧν, εὐθύς συγκάταινος ἦν τοῖς ὑπὲρ τοῦ Παλαιολόγου λεγομένοις καὶ τὴν δεσποτείαν αὐτῷ ἐψηφί ζετο. Καὶ δὴ ὁ μὲν Παλαιολόγος τὸν μέγαν δοῦκα εἰς τὸν δεσπότην μετεσκευάζετο, ὁ δὲ βασιλεὺς παρεῖχε, συναιρομένου καὶ τοῦ πατριάρχου, τὰ τῆς δεσποτείας σύμβολα. Ἀμέλει καὶ ὡς δεσπότης ἐπεβάλλετο μὲν ἀνέδην τοῖς πᾶσιν, ὑπεποιεῖτο δὲ τοὺς ἐν τέλει φιλοτιμίαις ἀπάσαις καὶ 113 τοῖς ἐκ τῶν κοινῶν χαρίσμασι· βεβαίας δὲ καὶ τὰς πρὸς ἐκεῖνους ὑποσχέσεις παρεῖχε δοκεῖν ἐσύστερον, ἐξ ὧν ἐποίει τῷ τότε, καὶ φιλοτιμότερον προσεφέρετο. Τοῖς δὲ γε τοῦ ἱεροῦ καταλόγου καὶ ἐκ φιλοτιμοτέρας χειρὸς ἐχορήγει, καὶ κρύφα καὶ

φανερῶς, τὸ μὲν ὡς ἀνάγκης οὐσης, ἐφ' ᾧ διαζῆν ἐκείνους, τὸ δὲ κρύβδην νυκτὸς πεμπομένων, καὶ τὸ μεῖζον ὑπορύττοντος καὶ ζητοῦντος, ὡς οὕτως αὐτάρκες ὄν ἐκείνῳ, εἰ συμβασιλεύοι τῷ βασιλεῖ. Προὔβάλλετο γὰρ κινδύνους καὶ φόβους ἐπηρητημένους αὐτῷ καὶ τὰ τῶν Μουζαλώνων εἰσηγεν, ὡς κάκεινων οὕτως ἀπολωλότων ἐκ φθόνου, καὶ τὸ τῆς ὑποψίας δεινὸν ὑπεδείκνυ, ὡς αὐτίκα κινδυνεύσων, εἰ μὴ προσέχοι. Ὁ δὲ φυλάττειν ἄλλον ἐπιτραπεῖς, αὐτὸς πολλοὺς φυλαττόμενος, οὐκ ἔμμονον ἔξει τῷ φυλαττομένῳ τὴν ἀσχολίαν, περὶ ἑαυτῷ δεδοικῶς τὰ πλεῖστα· παντὶ δ' ἐγχωρεῖν μᾶλλον ἢ φύλακι δεῖσθαι φύλακος.

κθ'. Ὅπως ὑποποιούμενος ὁ Παλαιολόγος τοὺς πολλοὺς ἀπῆται δι' αὐτῶν καὶ τὸ μέγιστον. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα προτείνων, πολὺς ἦν καὶ τὸ μεῖζον προσαπαιτῶν. Ἀμέλει τοι καὶ ὅσοις ὑπόπτως εἶχε καὶ πρὸς τὸ παρὸν δυσχεραίνοντας καὶ πρὸς τὸ μέλλον προσστησομένους, ἰσχὺν ἐντεῦθεν λαβὼν καὶ κράτος ἔχων τὸ μέγιστον, ἐκποδῶν ἐποίει, τοὺς μὲν ἐκουσίους ὑποχωροῦντας καὶ καθ' ἑαυτοὺς διάγοντας, τοὺς δὲ καὶ αὐτὸς καθειργνύς, ὡς ἄλλους μὲν ἀλλαχοῦ, τὸν δὲ Τζαμάντουρον εἰς Προῦσαν ἐξαποστεῖλαι καὶ οἱ φυλακὴν ὡς κατακρίτω ἐγκαταστήσαι. Οἱ δὲ γε προσκείμενοι τούτῳ καὶ λίαν ἐν ἐλπίσιν ἦσαν χρησταῖς καὶ ἀνέδην συνήργουν ἐς ὅτι μάλιστα. Θάτερον δὲ τῶν ἀδελφῶν Ἰωάννην τῷ τοῦ μεγάλου δομestίκου ἀξιώματι, τοῦ βασιλέως διδόντος δῆθεν, περιφανῆ καθίστα καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων μέγα δυνάμενον. Τότε τοίνυν καὶ μεῖζοσι θερμανθέντες ἐλπίσι, παρὰ τὸν πατριάρχην γενόμενοι καὶ τὴν σύνοδον, οὐκ ἀνήσειν ἔφασκον, εἰ μὴ γ' ὁ δεσπότης καὶ τοῦ μεζονος ἐπιλήψαιτο· αὐτὸν γὰρ εἶναι καὶ μόνον τὸν μετὰ τὸν ἐκ γένους βασιλέα ἄξιον ἄρχειν καὶ σὺν ἐκείνῳ, καὶ δεῖν οὕτως ἔχουσι βασιλέως ἐντελοῦς, ἐς ὅτι καὶ πράξει. Τὸ μὲν οὖν ἀναμένειν τὴν τοῦ ἀφήλικος ἡλικίαν, μὴ καὶ φθάσει τις κηδεμονίας δεόμενος ἐκποδῶν γεγονῶς πρὶν ἢ ὁ εὖ δράσων 115 ἐκείνον τελείαν λάβῃ τὴν ἡλικίαν. Τὸ δ' ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὄντα τὸν κηδεμόνα μὴ ὡς βασιλέα πράττειν, μὴ καὶ ἀβέβαιος ἢ χάρις καὶ ἄστατος ἦ. Ταῦτ' ἔλεγον οἱ ἐν τέλει καὶ τὸν πατριάρχην μαλακίζόμενον ἔπειθον· οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος ἡμέλει τῶν καθηκόντων καὶ οἷς ὁ ἱερός μαλάσσοιτο σύλλογος. Ὡριστο μὲν οὖν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναρρήσεως, ἑκατομβαιῶνος νουμηνία τῆς τότε τρεχούσης δευτέρας ἐπινεμήσεως.

λ'. Ὅπως ὁ ἐν τῇ δύσει δεσπότης Μιχαὴλ κατεπήρηθη τῶν πραγμάτων. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ καὶ ὁ ἐν τῇ δύσει δεσπότης Μιχαὴλ, τοῦ προβεβασίλευτος ἐκεῖσε Θεοδώρου ἀνεψιός, ἀκούσας τὰ κατ' ἀνατολήν ὡς εἶχον καὶ ὅτι, ἐκποδῶν γεγονότος τοῦ Λάσκαρι, ἐν μειρακυλλίοις μὲν ὁ ἐξ ἐκείνου Ἰωάννης τελεῖ, εἰς προνομὴν δὲ ἡ τῶν Ῥωμαίων βασιλεία κεῖται τῷ βουλομένῳ, ἀνάγει τὸν νοῦν πρὸς τὸν θεῖον Θεόδωρον, ὅπως κάκεινος, εὐγενὴς ὢν καὶ τὰ πρῶτα τῶν εὐγενῶν, τῆς πρώτης ἐκείνης συγχύσεως ξυμπεσούσης Ῥωμαίοις, ἑαυτὸν ἀναλαμβάνει καί, πλείστοις ὅσοις τοῖς κατ' Ἰταλῶν πολέμοις ἐνανδραγαθήσας, τῆς βασιλείας ἐπέληπτο, στεφθεῖς παρὰ τοῦ Ἀχριδῶν Ἰακώβου, καὶ τὰ κατὰ δύσιν τοὺς Ἰταλοὺς ἀφελόμενος προσεκλήσατο, μέγας ἐπὶ τῶν πραγμάτων φανείς, μέχρι καί, μοῖρα λαίᾳ προσκρούσας καὶ κατασχεθεῖς τῷ Ἀσάν, ἀφηρέθη τῶν ὀφθαλμῶν. Ταῦτα τοίνυν ὁ Μιχαὴλ ἐν νῷ θέμενος καὶ καταλαζονευθεῖς τῶν πραγμάτων ἀρρώστως ἐχόντων, ἐπεὶ καὶ τὸ κατὰ πόλιν Ἰταλικὸν ἠσθένει τοῖς καθ' αὐτὸ πράγμασι, βουλὴν βουλευέται ὡς λίαν νεανικὴν καὶ τῆς αὐτοῦ εὐγενείας ἀξίαν. Ἡ δὲ βουλή· πλείστας ὄσας συναθροίσας δυνάμεις καὶ τῇ πόλει 117 προσσχών, περικαθίσει καὶ πειραθῆναι κατασχεῖν, καὶ οὕτως βασιλεὺς ἀναγορευθῆναι Ῥωμαίων· μὴδὲ γὰρ εἶναι πρὸς αὐτὸν μὴδὲν μῆτε Λάσκαριν μῆτ' ἄλλον ὄντιναοῦν αὐτάρκη πρὸς βασιλείαν, εὐγενῆ γε ὄντα καὶ τῶν Ἀγγέλων. Καὶ δὴ ἐπεὶ γαμβροὺς ἐπὶ θυγατράσιν εἶχε τὸν τε ῥήγα Πουλείας Μαφρέ, τὸν καὶ τῆς δεσποίνης τῶν Ῥωμαίων Ἄννης αὐτάδελφον, ἢ πρὸς τῷ γήρα ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἡμόσατο ... Εἶχε μὲν οὖν ἐκείνον ἐπὶ τῇ θυγατρὶ

Ἑλένη γαμβρὸν ὁ δεσπότης, εἶχε δὲ καὶ ἄλλον ἐπὶ τῇ Ἄννῃ τὸν πρίγκιπα τῆς Ἀχαΐας Γουλιέλμον· πέμψας παρὰ μὲν τοῦ Μαφρὲ τρισχιλίους οὓς αὐτοὶ λέγουσι καβαλλαρίους λαμβάνει, ἀνδρείους ἐκ Γερμανῶν, τὸν δὲ γε πρίγκιπα ὅλον εἶχε σὺν τοῖς στρατεύμασιν. Εἶχε δὲ καὶ τὸν ἐκ νοθείας υἱὸν Ἰωάννην, μετὰ τοῦ οἰκείου λαοῦ τὰ μέγιστα συναιρόμενον· ἐκεῖνος καὶ γὰρ ἤδη καθ' αὐτόν, τῇ τοῦ Ταρωνᾶ θυγατρὶ συνῶν, λαὸν ἔξαιτον ἔχων, δυνατὸς ἦν καὶ μόνος στρατηγεῖν καὶ προσκτᾶσθαι· τοὺς γὰρ τὸ παλαιὸν Ἑλληνας, οὓς Ἀχιλλεὺς ἦγε, Μεγαλοβλαχίτας καλῶν, ἐπέφερετο, ὥστε μὴδ' ἔξω προ βαίνειν εἶα Βερροΐας τὸν Παλαιολόγον καὶ μέγαν δομέστικον Ἰωάννην, τὸν Στρατηγόπουλον Ἀλέξιον καὶ τρίτον τὸν Ῥαοῦλ Ἰωάννην, συχνάς δυνάμειπερὶ αὐτοὺς ἔχοντας. Τότε τοίνυν συναγαγὼν πάντας ὁ δεσπότης τοὺς εἰρημένους, ἔχων καὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἐς ὅτι πλείστους, προσκροῦσαι μὲν τὰ πρῶτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ συρρήξας, ὡς ᾤετο, προσβαλεῖν Θεσσαλονίκη καὶ τὰ κατὰ δύσιν καταδραμεῖν καὶ αὐτῆς δὴ πειραθῆναι Κωνσταντινου πόλεως ἐπὶ νοῦν ἔστρεφεν· εὐκαιρον γὰρ καὶ τοῦτο οἱ ξυνέπιπτεν, ἐξ αἰτίας τῆς ὅτι καὶ ὁ Μαφρὲ παρὰ πατρὸς Θευδερίχου ὡς κληρὸν τινα εἶχε τὸ τῆς ἐκκλησίας ἀποστατεῖν, ὥστε μὴ ξένον εἶναι τὸ Γερμανοὺς τοῖς ἐν 119 τῇ πόλει Ἰταλοῖς μάχεσθαι· καί γε ὁ πρίγκιψ καθ' αὐτόν ἦν, τὰ περὶ τε τὴν Ἀχαΐαν πᾶσαν καὶ τὸν Μορέαν προσκεκληρωμένος. Ἐπεὶ οὖν εἰς ταῦτόν αἱ δυνάμεις συνῆσαν καὶ ἤδη πρὸς πόλεμον ἠτοιμάζοντο οὐδὲ γὰρ οὐδ' οἱ στρατηγοὶ ἠρεμεῖν εἶχον, τόσον συνηθροῖσθαι τὸ Ἰταλικὸν πυνθα νόμενοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐτέρωθεν ἠντρεπίζοντο, ὡς γοῦν ὅσον οὐπω ὁμαιχήσαντες οἱ τοῦ δεσπότητος ἔμελλον προσβαλεῖν, ἢ μυθευομένη Ἔρις ἐκείνη, ἢ μεταξὺ τῶν τριῶν θεαινῶν τὸ μῆλον ρίψασα πρὸς φιλονεικίαν τὴν περὶ κάλλους, ἐκείνη καὶ τούτοις ἐμπίπτει. Καὶ ἡ αἰτία παρὰ μικρὸν ἐμφορῆς.

λα΄. Ὅπως ὁ τῆς Ἀχαΐας πρίγκιψ Ῥωμαίοις ἐάλω. Λέγεται γὰρ τοὺς περὶ τὸν πρίγκιπα μεγιστᾶνας, οὓς ἐκεῖνοι καβαλλαρίους λέγουσι, τούτων τινὰς ἐποφθαλμίζειν κατ' ἔρωτας τῇ τοῦ Δούκα Ἰωάννου συζύγῳ, ἦν καὶ τοῦ Ταρωνᾶ θυγατέρα ὁ λόγος ἐδείκνυ. Τοῦτο δ' ἦν ἄρα τῷ ἐκείνης ἀνδρὶ εἰς προφανῆ τινα ὕβριν καὶ καταφρόνησιν· καὶ δὴ ὕβριοπαθῶν ἐκεῖνος ἐν τούτοις δεινὰ ἐποίει καὶ τοῖς ὕβρισασι ἀνταμύνεσθαι κατηπεῖλει. Καὶ ἔρις ἦν ἀμφοτέρωθεν ἰσχυρά, καὶ εἰς πόλεμον ἐκορύσσετο, καὶ οἱ εἰς ὁμαιχμίαν κληθέντες κατ' ἀλλήλων συνίσταντο. Τότε λέγεται καὶ αὐτὸν πρίγκιπα, ὀρώντα τὴν μάχην, ἀγανακτεῖν, καὶ τοῖς μὲν σφετέροις μὴ ἔχειν ἐπιπλήττειν, τῷ δὲ γε Δούκα καὶ λῖαν ἐπιμωκησάμενον χλευάσαι καὶ τὰ εἰς γένος, ὡς νόθος, μάλα λαμπρῶς ὀνειδίσαι, καὶ ὡς οὗτος εἶη φάναι, τὸν Νικηφόρον δείξας, ὁ ἐμὸς ἀδελφός, σὺ δὲ σκότιος καὶ οὐχ ὅπως ἐλεύθερος, ἀλλὰ καὶ δοῦλος αὐτοῦ. Ταῦτα μετ' ἐμβριθείας εἰπόντος τοῦ πρίγκιπος, Ἀχιλλεὺς ἦν ἄλλος ὁ Ἰωάννης μηνίσας. Τότε θέλων δείξαι αὐτὸς ὦν τὸ πᾶν τοῦ στρατοῦ καί, οἷς ἂν προσκείτο, ἐκείνους νικῶντας, πέμψας δι' ἀπορρήτων νυκτὸς τοῖς στρατηγοῖς διαμηνύεται ὡς αὐτὸς μετ' αὐτῶν 121 ἔσται καὶ ὡς ἐπιθήσεται τοῖς μετ' αὐτοῦ Ἰταλοῖς, βλαξὶ καὶ τρυφεροῖς οὖσιν, εἰ μόνον ἐκεῖνοι ὀρμῶεν. Πλὴν καθιστῶν πρὸς ἐκείνους τοὺς ὄρκους, τὰ πιστὰ ἐτήρει τοῖς περὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Νικηφόρον, ὥστε, ἀλωβήτους αὐτοὺς διατηρήσαντας, τοῖς λοιποῖς, Ἰταλοῖς οὖσι, καὶ διαφερόντως τοῖς τοῦ πρίγκιπος, ὁμόσε χωρεῖν. Ταῦτα συνθεμένων ἐκείνων καὶ ἀνταλλαξάντων εἰς ὄρκους τὰ ἱερὰ περιάμματα, συρρήγνυται μάχη μεγίστη ἔνθεν μὲν Ῥωμαίοις σὺν Πέρσαις καὶ Σκυθικῶ πλείστῳ, ἐκεῖθεν δὲ τοῖς τοῦ πρίγκιπος Ἰταλοῖς· τὸν γὰρ πατέρα καὶ ἀδελφὸν σὺν τοῖς περὶ ἐκείνους, σφίσι τὰ δεινὰ ἐπιείσας, ἀποναρκᾶν πρὸς τὴν μάχην ἐποίει καὶ οὐχ ὅπως τὸν πόλεμον ἀναβάλλεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πόδα ἀναχωρεῖν, αὐτὸς δέ, κατὰ νώτου τοῖς Ἰταλοῖς προσ ἐπιτιθέμενος, δεινὰ ἐποίει. Καὶ τότε ἔγνωσαν Ἰταλοὶ παραδεδομένοι καὶ ἀπεδίδρασκον· οὐ μὴν δὲ καὶ τὸν κίνδυνον ὑπεξέφυγον, ἀλλὰ πολλοί, τῷ Σκυθικῷ

στρατεύματι συγκαταλαμβανόμενοι, συχνοῖς τοῖς οἴστοις τιτρωσκό μνοι ἔπιπτον, ἄλλοι δὲ τοῖς Πέρσαις ἠλίσκοντο. Καὶ τέλος αὐτὸς ὁ πρίγκιψ, θάμνω τινὶ παρεισδύς, ἐκεῖθεν ἐθάρρει λαθεῖν, ἀλλ' οὐκ ἦνυε τὸ παράπαν· ἐπιστάντες γὰρ καὶ αὐτὸν ἀκλεῶς ἤρουν. Καὶ μέγα τι ἀκονιτὶ ἐν στενῷ κατόρθωμα τότε' ἐπράττετο, ἐν ὀλίγῳ πόνῳ κέρδος νεανικόν. Τότε τοίνυν τὰ θαυμαστὰ καὶ μεγάλα οἱ στρατηγοὶ ἀπενεγκάμενοι λάφυρα, ἐφ' οἷς καὶ αὐτὸν δὴ τὸν τῆς Ἀχαΐας πρίγκιπα, ἐπ' ἀνατολήν συναμά καὶ τῷ περὶ αὐτοὺς στρατεύματι ἤλαυνον, κατοχυρώσαντες ὡς οἶόν τε πρότερον καὶ τοὺς κατὰ δύσιν τόπους, ὡς ἐπὶ πλεῖστον φυλάττοιτο. Ὡς γοῦν ἐπανῆκον μετὰ λαμπρῶν τῶν τροπαίων, κατειλήφει μὲν καὶ ἔτι ὁ Στρατηγόπουλος ἐν ἄκα ταστασίᾳ τὰ πράγματα, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ αὐτὸς τῷ Παλαιολόγῳ συναίρεται τῆς ὀρέξεως. Τὸν μέντοι γε πρίγκιπα κατὰ τὸ παρεστὸς μὲν τότε τῇ φυλακῇ ἐδίδουσαν· μετέπειτα δέ, ἀλούσης τῆς πόλεως ὡς ἂν καθ' εἰρμὸν καὶ ταῦτα ῥηθεῖη καὶ μὴ τὸ τῆς διηγήσεως συνεχῆς διακόπτοιο, εἰ καὶ ξυνέπεσεν ὕστερον, τῆς γοῦν πόλεως ἀλούσης, ἐτοῖν παραδραμόντων δυοῖν, ὁ μὲν πρίγκιψ τὸν 123 σοβαρὸν αὐχένα κλίνει τῷ βασιλεῖ καὶ ἄρτι πρῶτον βλέπειν ἐκεῖνον ἄνακτα Ῥωμανίας ἔλεγεν, ἐπειλημμένον ὡς ἐχρῆν τοῦ θρόνου, καὶ γε ἑαυτὸν πείθειν καθυποκλίνεσθαι καὶ εἰς πόδας πίπτειν βασιλεῖ γε ὄντι τελείῳ· εἰ δὲ βούλοιο, καὶ λύτρα διδόναι ὑπὲρ αὐτοῦ ὧν ἔχει τὰ κάλλιστα, ἅ, εἰ μὴ γε ἀνά χειρας ἢ πόλις ἔκειτο, οὐκ ἂν ἤξιωντο τοῖς Ῥωμαίοις τοῦ μηδενός· νῦν δὲ καὶ λαβεῖν ἀσμένως πιστεύειν καὶ ἔχοντας ἱκανῶς μεγαλύνεσθαι. Καὶ ὁ μὲν πρίγκιψ ταῦτα, ἀξιῶν καὶ δοῦλος ἐς αἰὲ κεκληῖσθαι καὶ τι σημεῖον ἔχειν ἐκ βασιλείας τῆς δουλείας σύμβολον. Ὁ δὲ γε βασιλεύς, ἀκούσας μὲν καὶ τὰ λύτρα καὶ διαγνοὺς ἱκανάπολεις γὰρ ἐδίδου καὶ χώρας, ἀπόμοιραν ἑαυτοῦ ἐν Πελοποννήσῳ, ἱκανὰς εἰς δεσποτείας σέμνωμα μέγα, ἀποβλέψας δὲ καὶ πρὸς τὴν εἰσέπειτα τοῦ Λατίνου δουλείαν, ὡς ἐντεῦθεν καὶ μεγαλύνεσθαι τοὺς Ῥωμαίους καὶ γε κερδαίνειν, ἔγνω σπεύσασθαι τὰ πρὸς τοῦτον. Ἐπὶ ῥητοῖς γοῦν ἐκβάλλει τοῦτον τε τῆς φυλακῆς καὶ τῶν ἄμφ' αὐτὸν ὅσοι περιῆσαν ἐν φυλακαῖς προσταλαιπωρούμενοι, τιμᾶ δὲ καὶ δεξιούται τοῖς πρέπουσι καὶ οὕτως ἑαυτῷ οἰκειοῦται ὥστε καὶ ἀνάδοχον αὐτὸν καταστήσαι παιδὸς ἰδίου ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος κατὰ τινὰ πληροφορίαν μεγίστην· συνέθεντό τε μετὰ ταῦτα τοὺς ὄρκους φρικτούς, ὡς λέγουσιν τινες, ὥστε καὶ φρυκτωρα ἀνάψαντας ἅμα τοῖς λεχθεῖσιν εἰς ὄρκους καὶ ἀρὰς τὰς παλαμναιοτάτας σβῆναι ποιῆσαι, ὃ δὴ καὶ εἰς ἀσφαλῆς τοῖς Ἰταλοῖς τῶν παρ' ἐκείνοις ἀφορισμῶν τελεῖται. Ἦσαν δὲ σφίσιν αἱ συνθεσῖαι ἢ μὴν τὸν μὲν πρίγκιπα Ῥωμαίοις δοῦναι καὶ βασιλεῖ ἐξ αὐτῆς κατασχεῖν εἰς δεσποτεῖαν ἀναφαίρετον τὰ κατὰ Πελοπόννησον ταῦτα, Μονεμβασίαν, Μαΐνην, Ἰεράκιον, Μυζηθρᾶν· Ἀνάπλιον δὲ καὶ Ἄργος ἐν ἀμφιβόλοις ἐτίθεικαὶ ἅμα πᾶν τὸ περὶ τὴν Κινστέρναν θέμα, πολὺ γε ὄν τὸ μῆκος καὶ πολλοῖς βρῦον τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ γε αὐτὸν ἐς αἰὲ δοῦλον κεκληῖσθαι Ῥωμαίων καὶ βασιλέως καὶ ὀφρῖκιον ἐντεῦθεν εἰς δου 125 λείας σημεῖον ἀποφερόμενον, τὸν δὲ γε βασιλέα, σεμνύναντα τοῦτον τῷ τοῦ μεγάλου ἀξιῶματι δομestίκου, μετὰ τιμῆς ἀποστεῖλαι συναμά τοῖς ἄμφ' αὐτόν, ὅσοι καὶ περιόντες ἦσαν. Καὶ δὴ ἐπὶ τούτοις γεγονυῶν τῶν σπονδῶν, αὐτὸν μὲν ἀπέστειλε σὺν τιμαῖς πρεπούσαις, τοὺς δὲ γε ληψομένους τὰ λύτρα προσεπεπόμφει. Καὶ γε ὁ πρίγκιψ τὰ ἴδια κατελάμβανε, πρίγκιψ Ἀχαΐας καὶ μέγας δομestικός Ῥωμανίας ἐπιφημιζόμενος, καὶ ἅμα τῷ ἐπιστῆναι, μηδὲν μελλήσας, ἀπεδίδου τὰ λύτρα, ὡς προὔπεσχετο. Κἂν ἐνέμεινε καὶ ἐς τέλος ἐνσπόνδως ἔχων πρὸς Ῥωμαίους, τῷ τῆς Ῥωμαϊδος κλειζόμενος ὀφρῖκίῳ, εἰ μὴ γε ὁ πάπας ἀκούσας, παροξυνθεὶς καὶ ταῦτα πρὸς τοῦ ῥηγός, καὶ αὐτοῦ γε προσδραμόντος καὶ ἱκετεύσαντος γὰρ εἰς συνοῖσον ἐδόκει οἱ τὸ διὰ τέλους σπένδεσθαι πρὸς Ῥωμαίους, τὰς συνθήκας ἐκείνας διέλυε καὶ τοὺς ὄρκους παρ' οὐδὲν ἐτίθει, ὡς ἐν φυλακῇ καὶ ἀφύκτοις δεσμοῖς καὶ μὴ ἐκουσίως, ὡς

ἐχρῆν, πράττοντος. Ὅθεν καὶ εἰς τὸ μετέπειτα συνεχεῖς καὶ μεγάλοι σφίσι καὶ ἀμφοτέροις ἀνερρώγασι πόλεμοι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο τῆδε.

λβ'. Ὅπως ὁ δεσπότης Μιχαὴλ νικᾷ Ῥωμαίους καὶ αἰρεῖ καίσαρα. Ὁ μέντοι γε δεσπότης Μιχαὴλ, νῦν μὲν καὶ ἀπὸ τούτων κολουθεῖς τῆς δυνάμεως πλείστη γὰρ ἐχρᾶτο καὶ παρὰ τοῦ τῆς Ἀχαΐας πρίγκιπος τῆ συμμαχία, ἔτι δὲ καὶ παρὰ τῶν ἀμφὶ τὸν τότε σεβαστοκράτορα Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον μεθ' ὕστερον τὰ πολλὰ κακωθεῖς, ὡς καὶ ἐν στενῷ καταστῆναι πάμπαν τῶν τε χωρῶν καὶ αὐτῆς τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως, πέμψας πρὸς Μαφρέ, τὸν τῆς Πουλείας ῥῆγα καὶ γ' ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸν ἑαυτοῦ, καὶ πλείστην συμμαχίαν λαβὼν, παραδίδωσι τὰς δυνάμεις τῷ υἱῷ αὐτοῦ Νικηφόρῳ συμπράττων κάκεινος, ὃς καὶ, συμβαλὼν περὶ τὴν Τρικὸ ρυφον τοῖς ἀμφὶ τὸν καίσαρα καὶ μάχην συρράξας δεινὴν, πλείστους τε πεσεῖν τῶν Νικαέων παρεσκεύασε, πλείστους τε καὶ ἄλλους οὓς μὲν φονεύσας, 127 οὓς δὲ περισχῶν, καὶ αὐτὸν αἰρεῖ καίσαρα. Ὡς δ' αὐθις σπονδῶν γενομένων ἐλύετο, τότε μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν συμπράττει, περὶ ὧν αὐτίκα ῥηθήσεται, ὕστερον δ' αὐθις τοῖς δυτικοῖς προσβαλὼν αἰρεῖται πάλιν καὶ τότε παρὰ τοῦ δεσπότη Μιχαὴλ πρὸς τὸν ῥῆγα Πουλείας τὸν Μαφρὲ ἀποστέλλεται καὶ γε τῆ παρ' ἐκείνῳ δίδεται φυλακῆ· χρόνῳ δ' ὕστερον τῆς δεσποίνης Ἄννης, ἀδελφῆς οὔσης Μαφρέ, ἀνταμείβεται. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἐσαῦθις ἐροῦμεν.

129 {ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ}.

Ὅπως ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος ἐν φροντίσιν ἦν περὶ τῆς ἀρχῆς. Ἀρσενίῳ δὲ τῷ πατριαρχοῦντι νέων ἤρξε φροντίδων ἢ τῆς ἐπὶ τῆ βασιλείᾳ καταστάσεως τοῦ Παλαιολόγου ἀνάγκη, μεγάλη τις οὔσα καὶ ἀπαραίτητος. Πλὴν γὰρ ὀλίγων, καὶ τούτων καιρὸν οὐκ ἐχόντων διὰ τὴν τῶν ἄλλων, πολλῶν καὶ μεγάλων ὄντων, βούλησιν ἐφ' ᾧ ἐπίσχοιεν, φανερώς οἱ ἄλλοι πάντες μιᾶς βουλῆς ἦσαν καὶ γνώμης, ἀγαπητῶς ἔχοντες, εἰ βασιλεύοιντο ὑπ' ἐκείνῳ· ἀρίστην γὰρ βασιλείαν εἶναι οὐ τὴν ἀπὸ γένους, οὐδέ γε τὴν κληρωτὴν, ἣν ὀλίσθῳ τύχης τινὶ ἔστι λαγχάνειν καὶ τὸν ἀνάξιον, εἰς ἣν παρεισφθαρέντες πολλάκις λανθάνουσι καὶ οἱ κάκιστοι, οὓς δὴ καὶ ἀπο δοκιμάσειεν ἂν ὁ ἀγαθὸς ἄρχων καὶ ἐν ὑπηκόων ἐξετάζεσθαι μοίρα, ἀλλὰ τὴν ἐξ ἀρετῆς καὶ δοκιμασίας ἀρίστης ὧν ἄρχειν μέλλει. Αὕτη γὰρ καὶ λυσιτελὴς τοῖς πλήθεσιν, ἐνδόντων τῶν εἰς ἀρχὴν καταστάντων ἐπὶ τίνι καὶ προσεκλήθησαν. Ἰατρὸν γὰρ οὔτε τὸν ἐκ τύχης οὔτε τὸν ἐκ γένους εἰς τὸ ποιεῖν ὑγείαν τοῖς νοσοῦσιν ἀξιόχρεων εἴπομεν· καὶ εἰ ἐκ γένους τὸν κυβερνή σοντα ἐγκρινοῦμεν, καταποντιστὴν μᾶλλον ἢ κυβερνήτην ἐπιστήσομεν τῆ νηΐ. Κινδυνεύειν δ' οὕτως καὶ τὸν μᾶλλον καθάρσεως, εἴτ' οὖν παιδεύσεως, εἰς τὸ καλῶς βασιλεύειν δεόμενον ἀκάθαρτον εἶναι μάλιστα, ἅμα γεννηθέντα καὶ ἅμα τρυφαῖς καὶ σπατάλαις παραληφθέντα βασιλικαῖς, ἐφεδρευούσης τε κολακείας, ἐκποδῶν δ' οὔσης ἀληθείας καὶ τῶν κακίστων ὡς καλλίστων ὑποκοριζομένων. Ὡς ὁ παλαιὸς λόγος ἔχει, ὅτε καὶ τὸ ἐμμελῶς βήττειν ἀκούειν ἦν ἐκ κολάκων τῷ ἅμα μὲν ἄρχοντι, ἅμα δὲ πάσχοντι, κᾶν τις νουθετῶν ὑπογρύξοι, ὡς δύσνους καὶ κάκιστος διεβάλλετο, ὡς τὴν παραί 131 νεσιν πρόσταξιν ἐχόντων. Οἱ δὲ καὶ τὰ γενόμενα δυσχεραίνοντες οὐδὲν ἤττον κολακεύουσιν, ἀποσεμνύνοντες πλέον τοῦ μετρίου τὸν ἄρχοντα, καὶ τὸν τῦφον συναύξουσιν· ἐκείνοι δέ, ὡσπερ ἐπὶ σκηνῆς διάφορα προσωπεῖα περιτιθέμενοι, πρὸς τὸ ἀρίστως βασιλεύειν τὸ γένος ἐχέγγυον οἴονται, ὡσπερ ἐν ταῖς πρώταις τῶν σπερμάτων καταβολαῖς βασιλικῶν τινων δυνάμεων εἰς ἀρίστην ἡγεμονίαν ἐνουσῶν. Ταῦτα λέγοντες, ἐπέκειντο πλέον ἰδεῖν τὸν δεσπότην καὶ στεφηφόρον καὶ ἦνυτον, προσαναγκάζοντες συνεχῶς. Ἦν γὰρ καὶ ὁ Παλαιολόγος, ἐντεῦθεν συγκροτηθεῖς, τὰ αὐτὰ λέγων καὶ ὡς, εἰ μὴ ἄξιος τῆς ἡγεμονίας κριθείη καὶ ὁ ἐξ

αὐτοῦ, αὐτὸς ἐντεῦθεν ἐκείνον ἀποψηφίζεται· πλὴν καὶ πολλὰ τινὰ κατορθοῦν ὑπισχνεῖτο, τὴν μὲν ἐκκλησίαν ἀνυψοῦν ὅσον, τοὺς δ' ἱερωμένους καὶ πλεόν τοῦ μετρίου τιμᾶν, ἀξίαις τε μεγίσταις τοὺς ἀξίους τῶν ἐν τέλει προβιβάζειν καὶ κρίσεις ὑπεραποδέχεσθαι δικαίας καὶ τοὺς ἀρρεπῶς κρινοῦν τὰς ἐγκαθιστᾶν, ὧν καὶ μάλα καὶ πρῶτιστον τὸν Κακὸν Μιχαήλ, τὸν καὶ Σενά χηρεῖμ ἐπικεκλημένον, εὖ τῶν λόγων καὶ τῶν νόμων ἔχοντα, ἐν τῷ δοῦναι οἱ καὶ πρωτοασηκρήτις πάλαι σβεσθὲν ἀξίωμα καὶ οἱ θέλειν ἀσηκρήτις ὑποτάξαι, ἐφ' ᾧ ἀδεκάστως καὶ ἀνεριθεύτως κρίνοιν· ἔτι τε λόγον τιμῆσαι καὶ τοὺς ἐν λόγῳ περὶ πλείστου τῶν ἄλλων ποιεῖν· τὸ δέ γε στρατιωτικὸν ὑπεραγαπᾶν καὶ τὰς ἐκείνων προνοίας, κἂν ἐν πολέμῳ πίπτοιεν, κἂν ἀποθνήσκοιεν, γονικὰς ἐγκαθιστᾶν τοῖς παισὶ, κἂν τισὶν αἱ γυναῖκες κατὰ γαστρὸς ἔχοιεν τὸ κυφο ρούμενον· εἰσπράξεων δ' ἀδίκων μηδ' ὄνομα εἶναι, μηδὲ χώραν διδόναι δια βολαῖς, ἀργοῦντος μὲν τοῦ ἐπὶ ταύταις μονομαχίου, ἀργοῦντος δὲ καὶ τοῦ σιδήρου, ὡς ἐπηρημένου καὶ κινδύνου μεγίστου, εἴ τις τολμῶη τῶν δυναμένων καὶ ἐν ἀρχαῖς ὑπέχειν τὸν μύδρον καταναγκάζειν· τὰ δὲ τῆς πολιτείας οὕτως ἀφόβως ἐν εἰρήνῃ διατηρεῖσθαι ὥστε καὶ τοὺς εὐποροῦντας, ἰκανῶς τῆς περιουσίας ἔχοντας, ἐπιδεικνυμένους τὰ ὑπάρχοντα κυδροῦσθαι καὶ τὸ 133 παράπαν μὴ δεδιέναι· ἐπὶ πᾶσιν ὑπακούειν τῆς ἐκκλησίας καὶ μητέρα ταύτην ὡς εἰκὸς ἡγεῖσθαι καὶ πᾶν τὸ εἰς κατάστασιν αὐτῆς πραγματεῦσθαι. Ταῦτα δὲ προσετίθει, ὅτι καὶ ἐν ὑπονοίαις ὁ προβασιλεύων ἦν τοῦ καταφρονεῖν τῶν ἐκείνης προνομίων καὶ βασιλικῶς κατεπαίρεσθαι, ὥστε καὶ ἐπὶ πολλοῖς τὸν πατριάρχην λυπεῖσθαι καὶ τὴν τοῦ λαοῦ προστασίαν ἀποπροσποιεῖσθαι, μηδὲν, κἂν δικαίως ὑπὲρ τινων λέγοι, εἰσακουόμενον. Ἦσαν οὖν τότε τῷ πατριάρχῃ καὶ οἷς τῶν ἀρχιερέων τὸ εἰς τὸ μέλλον προμηθὲς ἦν διττοὶ τινες λογισμοί, πρὸς ἀμφοτέρα κρούοντες καὶ ἐκατέρωθεν ἰσχυροί· ὅτε γὰρ πρὸς τὴν τῆς βασιλείας ἐντέλειαν ἀποβλέψαιεν, καὶ τὸ παρ' ἀμφοῖν βασιλέοιεν, τοῦ μὲν νεοκομουμένου, τοῦ δ' ἐνεργοῦντος, ἄρχεσθαι ὡς καλὸν ὁμοῦ καὶ τῷ ὑπηκόῳ σωτήριον κατενόουν· πρὸς δὲ καὶ τὰ μέλλοντα προσγενήσεσθαι, ἅμα μὲν ἐξ ὧν τὴν ἰκανὴν πληροφορίαν ἐπὶ τάνδρῃ εἶχον ἐκ πλείστου, ἅμα δὲ καὶ ἐξ ὧν τότε ὑπισχνουμένου κατήκουον, ὑπεραποδεχομένοις ἐώκεσαν πραχθησόμενα. Ὅτε δ' αὖ πάλιν πρὸς τε τὸ τοῦ ἐνὸς ἀφιλονείκητόν τε καὶ ἀνερίθευτον καὶ τὸ ἐπὶ δυσὶ στασιαστικόν τε καὶ μάχιμον ἐννοήσαιεν, τὰς θ' ἐκατέρωθεν ἐπιβουλάς καὶ τὰς ὑποψίας ἐνὸς ἐπὶ θάτερον καὶ τέλος τὸν ἐφ' ἐνὶ κίνδυνον παρὰ τοῦ κρατήσαντος, διεφώνουν καὶ ἀπηγόρευον· εἶναι γὰρ τὴν βασιλείαν καὶ ἄλλως χρῆμα μὲν ὀρεκτόν καὶ τοῦ παντὸς ἄξιον, ὑποπτικὸν δ' ἄλλως, ὥστε καὶ μὴ οὔσαν κακίαν εἰδωλοποιῆσαι διὰ τὴν ὑποψίαν καὶ οὔσαν μετιέναι παρασκευάζειν τὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ὡς οὕτω μόνως ἀσφαλῶς βασιλεύσοντα, ἂν καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα μετή· ᾧ δὲ τις πρὸς ταῦτα καὶ ὑποστέλλοιτ' ἄν; Ἐπὶ τῷ μὴ τισὶν ἄδικος δόξαι τῇ μοναρχίᾳ ἐπιτιθέμενος, σοφόν τιν' εἰδὼς λόγον καὶ παλαιὸν ἐκ τραγωδίας εἶναι τὸν ἐξαιροῦντα τὸν ἐπὶ τῇ δόξῃ τῆς ἀδικίας μῶμον, λέγοντα, εἴπερ ἀδικεῖν δέοι, ὑπὲρ τυραννίδος κάλλιστον ἀδικεῖν. Ταῦτ' ἐκείνοις λογιζομένοις δέος ἐπήει· καὶ παρὰ ταῦτα μὲν πλησίον ἦσαν τοῦ πράττειν, τούτων δὲ προσκρουόντων τοὺς λογισμούς, ἀργοὶ πρὸς τὸ δρᾶν 135 ἦσαν, κἂν ὅσοι καὶ ὥρμων λέγειν. Νικᾷ δ' ὅμως τὸ μόρσιμον. Καὶ τοῦ μὲν τὴν ἀρχὴν ἐγχειρίζειν ἐκείνῳ οἱ πλείστοι γίνονται, καὶ σχεδὸν πάντες· ὅμως δ' ἐμπεδοῦν ὄρκοις φρικώδεσι καὶ ἀραῖον ἔχειν ὑπὲρ θατέρου θάτερον τοῦ μὴ τι δεινὸν βουλεύσασθαι κατ' ἀλλήλων τοὺς βασιλέας, τῶν εἰκότων ἐνόμισαν.

β'. Ὅπως ἀνίεσαν τὸν Παλαιολόγον ταῖς ἀραῖς αἷς ὑπέκειτο. Ἐτοίμως δ' ἀφήρουν καὶ τὸ δοκοῦν τοῖς πραττομένοις προίστασθαι, ἐφέσει τοῦ ταῦτα γενέσθαι. Ὡς γὰρ αἱ γεγονυῖαι συνθεσίαι τοῦ Παλαιολόγου πρὸς τὸν πάππον τοῦ βασιλέως καὶ αἱ δι' ἀφορισμῶν ἐμπεδώσεις ἢ μὴν μὴ τι κατὰ τοῦ γένους τοῦ βασιλείου

βουλευσασθαι παρά των προϋτείνοντο, ὡς ἰσθὸν ἀράχνης ὁ τῶν ἀρχιερέων σύλλογος τὰς συνθήκας ἐκείνας διέλυον· μηδὲ γὰρ εἶναι τὸ τοιοῦτον κατὰ τοῦ βασιλεύοντος κάκιστον βούλευμα, ἀλλὰ μᾶλλον συνεργίαν τῆς βασιλείας καὶ συντήρησιν ἀδιάδοχον, κατὰ καιρὸν συναιρομέ νου τῆς ἀρχῆς τῷ νέῳ βοηθείας χρήζοντι· τὰς τούντεϋθεν δὲ τῶν ὄρκων συμβάσεις ἐπὶ τοσοῦτον τὸ ἰσχυρὸν ἔχειν καὶ ἀδιάλυτον ὥστε καὶ τὰς προτέρας συνεῖναι ταύταις, ὡς καὶ ἀμφοτέρας τὸν Παλαιολόγον ἐνέχεσθαι, εἴ ποι τῷ νέῳ ἐπιβουλεύοι. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἀντιστρόφως ἐζήτει τὴν ἀρὰν τίθεσθαι καὶ τοὺς ὄρκους γίνεσθαι, εἴ που καὶ ὁ νέος κατ' αὐτοῦ μελετήσας διαπράξειτο, ὡς ἐξ ἀνάγκης τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι. Προβαίνει ταῦτα, καὶ γραφαῖς οἱ ὄρκοι κατασφαλίζονται· καὶ ὁ γράφων ὁ εἰς πρωτασηκρητῆς τεταγμένος Κακὸς ἦν.

γ'. Ὅπως ὤμνουν καὶ ἐπ' ἀμφοτέροις δουλείας ὄρκον Ῥωμαῖοι καὶ ἐν ποίοις διορισμοῖς. Τάττεται δὲ καὶ τοὺς ὄπουδήποτε τῆς Ῥωμαϊδος ὀμνύειν ἐπ' ἀμφοτέροις ὄρκον δουλείας κατὰ τὸ σύνηθες. Πλήν προσέκειντο τοῖς συντεθειμένοις, ἐπ' ἀσφαλείᾳ καὶ ἀμφοτέρων μείζονι, ἢ μὴν ἔτοιμον εἶναι τὸ ὑπήκοον ἐπ' ἐκείνον ὀρμᾶν φονώση χειρὶ ὃς ἂν ἐπιβουλεύοι θατέρῳ· ὄρκωμότουν γὰρ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο, κατὰ φόβον, οἶμαι, ἢ χρεῖαν ἀληθινήν· εἰ δ' οὖν, 137 ἀλλ' οὐδὲν ἂν καταγνοίη τις μείζον τῶν ταῦτα πραττόντων ἢ τὸ ἐμφυλίους πολέμους τῷ κοινῷ προξενεῖν, εἴ ποτε τοῦτο συμβαίη. Ὅμως ἐδόκει ταῦτα, καὶ εἰς ἔργον τὰ βουλευόμενα προῦβαινον. Χεῖρα τοιγαροῦν ἐτίθουν, καὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων εὐαγγελίων ὤμνουν ἢ μὴν καὶ ἀμφοτέροις δουλεύειν καὶ ταῦτ' ἐκτελεῖν.

δ'. Ὅπως ὤμνυεν ὁ Παλαιολόγος ἐπὶ τῷ παιδί καὶ οἱ μεγιστᾶνες. Τέως δ' ἡ κυρία παρῆν, ἣτις ἦν, ὡς ἐρρέθη, ἑκατομβαιῶνος νομηνία. Καὶ πρῶτος αὐτὸς ὁ εἰς βασιλείαν προβιβαζόμενος ὤμνε τὰ εἰκότα ὑπὲρ τοῦ παιδός τε καὶ βασιλέως, πλήν οὐχ ὡς δουλεύσων, ἀλλ' ὡς συμβουλευσὼν ἐκείνῳ καὶ μηδὲν ἀνήκεστον μελετήσων κατ' ἐπιβουλήν. Ὅμνουν δὲ καὶ οἱ μεγιστᾶνες, καὶ ὡς δουλεύσοντες ἀμφοτέροις καὶ ὡς ἀμνουῦντες αὐτίκα, ἦν πού τις ἐπιβουλεύοι, τῷ ἐπιβουλευθέντι. Καὶ οὕτως τελεσθέντων τῶν ὄρκων, ἀσπίδι βασιλικῆ ἐνιζάνει ὁ εἰς τὴν βασιλείαν ἐτοιμαζόμενος, πρῶτον τὴν πόδε τοῖς βασιλικοῖς συμβόλοις ἐναρμοσθεῖς· καὶ χερσὶν ἔνθεν μὲν ἀρχιερέων, ἔνθεν δὲ μεγιστάνων ἀρθεῖς, ἀνακτορικοῖς παιάνοις καὶ κρότοις παρὰ πάντων ἐμεγαλύνετό τε καὶ ἐφημίζετο.

ε'. Ὅπως ὁ Παλαιολόγος καταστάς εἰς τὴν βασιλείαν ἐφιλοτιμεῖτο τὰ μέγιστα. Τὸ δ' ἐντεῦθεν οἱ μὲν τῆς γερουσίας προσήκουσιν ὀφρικοίς ἐνεσεμνύνοντο. Καὶ ἄλλοις μὲν ἄλλα τὰ μὲν ἐδίδοντο, τὰ δ' ἐν ὑποσχέσειν ἦσαν· τὸν δ' αὐτάδελφον Ἰωάννην, μέγαν δομέστικον ἔτι ὄντα, τῷ τοῦ σεβαστοκράτορος σεμνύνειν ἀξιώματι ἐδικαίου καὶ οἱ τὴν τοῦ Τορνικίου Κωνσταντίνου θυγατέρα πρὸς γάμου κοινωνίαν συνήρμοττε, κἂν ἐν ἀναβολαῖς ἦν τὸ ἀξίωμα· θάτερον δὲ τῶν ἀδελφῶν Κωνσταντῖνον ἔτι εἶχεν ἐν ἰδιώταις, κατὰ καιρὸν τιμᾶν αὐτὸν καίσαρα προθυμούμενος, συνήρμοττε δὲ καὶ αὐτῷ πρὸς γάμον 139 τὴν τοῦ Βρανᾶ παῖδα, εὐγενῆ γε οὖσαν, σοφόν τι ποιῶν καὶ τοὺς ἐν τέλει τοῖς κήδεσι προσποιούμενος. Καὶ τοὺς μὲν τῆς γερουσίας οὕτω μεγαλοπρεπῶς ἐθεράπευε, προνοίας τούτοις ἐπαύξων καὶ προστιθείς, καὶ χαίρειν ἐφίεις τοῖς πᾶσι, τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν λαμβάνουσι, τὰ δ' ἐλπίζουσι. Τὸ δὲ στρατιωτικὸν τε καὶ τὴν πληθύν, τοὺς μὲν καθημερινᾶς φιλοτιμίαις ὠφελλε καὶ χρυσοβούλλοις τὰ ὑπεσχημένα τούτοις ἐπλήρου καὶ πρὸς τὸ μέλλον εὐθυμοτέρους καθίστα, ὡς ἀθανάτους τὰς τῆς ζωῆς προνοίας καὶ τὰ διδόμενα σιτηρέσια τοῖς παισὶν ἔξοντας, τοὺς δ' ἐθεράπευεν, ἀνοιγνὺς φυλακὰς καὶ χρεῶν δημοσίων ἀπολύων τοὺς ὠφληκότας, ἀπορουμένοις τε τὰ πρὸς ζωὴν διδοὺς ἀφθονώτερα καὶ γε τοῖς ἠδικοῦμένοις ἀμύνων καὶ φιλοτιμούμενος δαψιλέστερον, ὥστ' εἶναι ἅμα μὲν ἀνενεγκεῖν περὶ τούτου τινὰ καὶ ἅμα προβαίνειν γράμμα βασιλικὸν

προστάσ σον ἐκείνω τὸ κατὰ βούλησιν, εἰ καὶ δυσὶ χρόνοις ὕστερον ἀνελάμβανε τὰ προστεταγμένα· κᾶν πού τις, ἐφ' οἷς εἶχεν ὀχλούμενος, τὸ γράμμα τῆς χάριτος προὔτεινε, εὐθύς φανέν δευτέρας ἰνδικτιῶνος ὄν, τὴν δόσιν ἀπεψηφί ζετο, ὡς ἐν καιρῷ μηδὲν ἀκριβείας καὶ προσοχῆς ἔχον τὸ γεγονός. Τότε δὲ καὶ πόλλ' ἄττα τοῦ κοινοῦ ταμείου ἐξεφόρει καί, δημηγορῶν τοῖς συνει λεγμένοις πρὸς χάριν ἄπασαν, εἶτ' ἀμφοτέραις ἐκείνοις ἐξήντλει τὰ χρήματα, χύδην ἐκρίπτων κυνηδὸν συλλέγουσιν. Ἦν ταῦτα.

Π'. Ὅπως τὰς ἄκρας ὠχύρου καὶ μήπω στεφθεὶς ὁ Παλαιολόγος. Κἀκεῖνος μὲν κατοχυροῦν τὰς ἄκρας προὔργου ποιούμενος, ἅμα δὲ καὶ δηλοποιούμενος αὐτῷ προσώπῳ τὴν τῆς βασιλείας ἀνάρρησιν, ἐπὶ Φίλα δελφείας ἔγνω χωρεῖν, λιπῶν τὸν νέον ἐν Μαγνησίᾳ, βασιλικῶς, ὡς ἔδει, θεραπευόμενον. Συνείπετο δὲ οἱ καὶ ἅπαν τὸ στρατιωτικόν, προασπίζον τοῦ βασιλέως μεθ' ὅτι πλείστης εὐνοίας καὶ πρὸς τὸ πονεῖν ὀρμῆς ἐτόιμου, ὅπου γε καὶ καθ' ὧν ἴοι, προθύμως πολεμησεῖοντες. Τὸν μέντοι γε πατριάρχην ἐς Νίκαιαν ἀποπέμπει, μετ' ὀλίγον καταλαβεῖν καὶ αὐτὸς ὑπισχνούμενος συνάμα τῷ νέῳ, ταινιωθησόμενοι καὶ ἀμφοτέροι. Ὁ μὲν οὖν πατριάρχης συνάμα τῷ κλήρῳ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι, συνταξάμενοι τὰ εἰκότα τοῖς βασι 141 λεῦσι, τῆς ἐπὶ Νίκαιαν ἤπτοντο· ὁ δὲ γε βασιλεύς, τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν καὶ συντάξας, συνάμα τοῖς ἐν τέλει ἐπὶ Φιλαδέλφειαν ἤλαυνε· καὶ δὴ ἐπιστὰς τῇ πόλει, ἐκεῖθεν τὰς ἄκρας ὠχύρου, τοὺς μὲν πέμπων, ἄλλους δ' ἐκεῖθεν δεχόμενος κατιόντας καὶ δώροις ὡς οἷόν τε φιλοτιμούμενος, προθύμους εἰς φυλακὴν ποιῶν καὶ θαρραλεωτέρους ἐλπίσι χρησταῖς καθιστάς. Προβάς δ' ἐκεῖθεν μικρὸν καὶ τὰ κύκλω περιελθὼν, καὶ τοὺς μὲν προσλαλιαῖς ἀγαθαῖς, τοὺς δὲ φιλοτιμίαις, τοὺς δὲ καὶ ὑποσχέσειν, ἔστι δ' οὐ καὶ φόβον κερνάς ἡμερότητι, βασιλικῶς τὰ παρεμπίπτοντα μετερχόμενος, ὡς οἷόν τε τάκεῖ καθίστα καὶ ἀσφαλέστερον φρουροῖς κατωχύρου. Εἶχε γὰρ τὴν ἐπὶ δύσιν μέριμναν, ὡς ἐτόιμως πρὸς τὸ ἀφηνιᾶν ἐχόντων, εἰ εὐχερείας τινὸς ἐπιδράττειντο. Ὅθεν καὶ πρέσβεις εἰς Πέρσας ἐξαποστεί λας, τοῦτο μὲν δηλώσοντας εἰς τὴν ἀρχὴν καταστάντα ὄν καὶ ἀκριβῶς ἰδόντες ἤδεσαν, τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἀμφὶ τὸν σουλτὰν περὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων κοινολογησομένους, οὐδὲ τούτοις ἀγνοοῦσι τὸν βασιλεύσαντα, ἀλλ' ἐς τὰ μάλιστα φίλοις οὖσιν, αὐτὸς τὴν ταχίστην ὑποστρέψας καὶ τὸν παῖδα παραλαβὼν, ὑπὸ πολλῇ τρυφῇ τε καὶ δορυφορίᾳ μεγίστη τῆς ἐπὶ τῆς Νικαίας ἤπτετο. Ὡς δ' ἐπέστησαν, μὴ μελλήσαντες οὐδὲ γὰρ ἦν ἀμελεῖν περὶ τῶν δυτικῶν σκοποῦμενοι, εὐθύς ἠὔτρεπίζοντο τὰ τῆς ταινιώσεως, ἐλπίζόντων πάντων, ὃ δὴ καὶ συγκείμενον ἦν, ταινιωθῆναι μὲν τὸν νέον βασιλικῶς καὶ πρώτως εὐφημηθῆναι, στεφανωθέντα, καὶ προκατάγειν τὸν θριάμβον, ἐκεῖνον δὲ καὶ τὴν ἐκείνου σύζυγον, ἐν ὑστέρω στεφανωθέντας, τῷ πρώτῳ μεθέψεσθαι κατὰ τὴν βασιλικὴν καὶ συνήθη προέλευσιν.

Ζ'. Ὅπως παρελογίσατο τὰς συνθήκας τῆς στεφηφορίας ὁ Παλαιολόγος. Τὸ δ' ἦν ἐκ πρώτης ἀφετηρίας δόλος καὶ παρασπόνδης, εἰς οἷον ἦξον τέλος, οὐδὲν τὸ παράπαν ἀγνοηθὲν τοῖς πολλοῖς. Οἱ μὲν οὖν ἐν τέλει προκα τελήθησαν, εὖ παθόντες καὶ εὖ ἔτι τυχεῖν ἐλπίζοντες· ἐπέδησε δ' αὐτῶν τὰς γλώσσας, πλὴν ὀλίγων τινῶν, τὰ φιλοτιμήματα, καὶ εἶχον ἡσύχως καθ' ὅ τι πραχθεῖη. Τινὲς δὲ τῶν κακῶς παθόντων, εἰς ἄμυναν λογιζόμενοι τὴν τοῦ παιδὸς καταφρόνησιν, καὶ προσέχαιρον. Ὁ μέντοι γε πατριάρχης ἔτι καὶ αὐτὸς ἐν ἐλπίσιν ἦν τοῦ μηδὲν τι παραβαθῆναι τῶν συγκειμένων καὶ οὐδὲν τι 143 προσεξερεῦνα. Ἐκεῖνος δέ, τισὶ τῶν ἀρχιερέων τὸ σκέμμα κοινωσάμενος καὶ ὡς οὐκ ἄξιον εἶη παιδὶ ὄντι καὶ τὴν ἡλικίαν ἀτελεῖ τὴν τῆς βασιλείας ταινίωσιν προσδεδέχθαι καὶ οἱ προβεβηκότος ἤδη καὶ τὸν βίον κατατετριφότος ἐν πράγμασι προηγῆσθαι ἐν θριάμβοις καὶ εὐφημίαις, ἐθάρρει λαβὼν ὑπο σχέσεις, ὡς καὶ αὐτοῦς, ἀξιοῦντας ταῦτα καὶ ὡς δικαίους προσκειμένους τοῖς λεγομένοις, ἔχειν καὶ τὸν πατριάρχην συμπεῖθειν τὰς ἐπὶ τῷ παιδὶ ἀναρρήσεις

πρὸς τὸ παρὸν ἀναβαλέσθαι, ὡς ἐγκαίρως ταινιωθησομένω· εἶπετο δὲ πάντως ἐντεῦθεν, εἰ μὴ βασιλικῶς στέφοιτο, κὰν ταῖς εὐφημίαις καὶ πᾶσιν ἑτέροις τοῦ ἤδη ταινιωθέντος καθυστερεῖν· πλὴν σοφιστέον ἔλεγον τὴν ἐγχείρησιν καὶ ἅμα τελουμένων κινήτων τὰ περὶ τούτου, ὅπως μὴ καὶ προαισθόμενος ὁ τὸ στέφος δώσων τὰς ταινιώσεις ὑπέρθοιτο.

η΄. Ὅπως ἐστέρθη ὁ Παλαιολόγος καὶ τὸ παιδίον παρεωράθη. Ἦν ταῦτα, καὶ ἡ κυρία τῶν ἡμερῶν παρῆν, καὶ πάντ' εὐτρεπῆ ἦσαν, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, τὰς στολὰς ἐνδύντες τὰς ἱεράς, πρὸς τὸ τὰ τῆς τελετῆς ἐνεργεῖν ἐτοίμως εἶχον καὶ τοὺς βασιλεύοντας περιέμενον. Ἄλλ' εὐθέως κοινοῦται τὸ σκέμμα, καὶ ταραχὴ ἦν, τῶν μὲν ταῦτα, τῶν δ' ἐκεῖνα λεγόντων. Τῶν δέ γε τῆς γερουσίας τινὲς καὶ προσηπείλουν κακῶς δρᾶν τὸ παιδίον καὶ διαχρᾶσθαι, εἰ ἄλλως πράττειν ἢ ἐκκλησία βούλοιο. Λόγοι γοῦν ἐγένοντο, καὶ διεφιλονείκουν· ὁ δὲ πατριάρχης ἐν ἀμυχανία ἦν καὶ οὐκ εἶχεν οἷς προστεθεῖη. Παρήρχετο ἡ ἡμέρα, καὶ συμφωνεῖν οὐκ εἶχον. Μόλις οὖν καὶ μετὰ τὴν πολλὴν διαφιλονεικίαν οἱ ἀρχιερεῖς πάντες πλὴν τινων ὑποκλίνουσιν· ἦσαν δ' οὔτοι Ἀνδρόνικος ὁ τῶν Σάρδεων καὶ Μανουὴλ ὁ Θεσσαλονίκης, ὁ τοῦ πίκλην Ψαρᾶς καὶ Δισύπατος. Ἄλλ' ὁ τῶν Σάρδεων, ἅμα τῷ τὸν πατριάρχην πεισθῆναι, καὶ αὐτὸς συνεπέιθετο, τὰ πολλὰ συμβαλλομένου τῇ καταθέσει τοῦ τῆς κατὰ τὴν Ὀρεσιάδα Ἀδριανουπόλεως Γερμανοῦ, ἔτι δὲ Γρηγορίου Ἀγκύρας καὶ τοῦ Μελαγγεῖων Κωνσταντίνου· ὁ δὲ γ' Ἐφέσου Νικηφόρο 145 ρος, εὐλαβῆς ὢν ἀνὴρ καὶ τίμιος, οὐχ ὑπενόει τὸ ὑπορυττόμενον, ὡς ἐν ἀπλότητι ζῶν, καὶ εὐθύς συνυπήγετο. Τοῦτ' ἔπασχον καὶ ἄλλοι πολλοί. Ὁ δὲ πατριάρχης ἔγνω μὲν ἀπατηθεῖς, οὐκ εἶχε δὲ ὅ τι πράττοι, πολλῆς τῆς ἀνάγκης περιστάσης. Καὶ δὴ καθυπέγραφον μὲν οὔτοι τὰ ἐγνωσμένα, τῷ δέ γε Θεσσαλονίκης οὐδ' ἀκουστὰ ταῦτ' ἦσαν, μηδ' ἄκροις ὡσὶ δέξασθαι καταδεχομένω· τὸν γὰρ τῆς βασιλείας κληρονόμον πρῶτον ἠξίου ἐν πᾶσι γίνεσθαι. Ὡς δὲ τὸ μάρπου ὑπεμνησέσκετο καὶ πέμπων ὁ βασιλεύων κατωνείδιζεν, ὡς αὐτὸς εἶη ὁ προαγγέλλων τὴν βασιλείαν ἐν ιδιώταις ἔτι τελοῦντι, ζῶντος τοῦ βασιλέως, ἐκεῖνος καὶ προσωμολόγει καὶ ἔτοιμον ἑαυτὸν παρεῖχεν δέχεσθαι τε καὶ στέργειν, εἶπερ ἐν ἅπασιν προηγοῖτο ὁ κατὰ κληρονομίαν βασιλεύς. Ὡς δ' ἐκείνω παρίστων καὶ τὸ παιδίον, διερμηνεύοντες κατανεύειν τὸ ταινωθῆναι μόνον ἐκείνον καὶ αὐτὸν ἀγαπᾶν καὶ δὴ ταῦτα πρὸς τὸν ἀρχιερέα ψελλίζον ἔλεγον, ὡς καταδέχοιτο, εἰ μόνον αὐτὸ ζῶν, μηδὲν παθὸν ἔκ τινος πολλοὶ γὰρ καὶ ἠπείλουν προεξανίστασθαι, εἰ ἀντέχοιτο, καὶ τὸ Κελτικὸν πελεκυφόρον περιστὸς ἔτοιμον ἦν καὶ κατὰ φυλακὴν καὶ κατ' ἐπίθεσιν πράττειν, εἰ γ' ὀρισεῖται παρὰ τῶν δυναμένων μάλιστα, ὁ ἀρχιερεὺς, ὀλίγα τῶν παρὰ τοῦ παιδὸς λεγομένων φροντίζων, ἐνὸς ἦν τοῦ ὑπὲρ ἐκείνου ἀντέχεσθαι. Ἄλλ' ἀντίσχειν εἰς τέλος οὐκ εἶχε· πολλοὶ γὰρ καὶ προσωνείδιζον καὶ προὔτρεποντο νεμεσῶντες, εἰ μόνος αὐτὸς ὁμοίως τοσοῦτοις χωροῖη. Τότε τοιγαροῦν ὑπογράφει κάκεῖνος πεισθεῖς. Πλὴν εἰς πιθανὴν δοκοῦσαν παραίτησιν τὸ ὁμοιοτρόπως προσέθετο· τοῦ ὁμοίου γὰρ ἐπὶ χειρίστοις λαμβανομένου παρὰ τῷ ποιητῇ, ἐξέφηνεν ἐκεῖνος ἐκ τούτου τὸ ἀναγκαστικὸν καὶ κακώτροπον τῆς ὑπογραφῆς, ὡς οὐκ ἐν καλῇ πάντως πίστει καὶ χάριτι τὴν πρᾶξιν προσέμενος, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης καὶ βία τοῦ συνειδότος. Ὁ δὲ τὸ ὁμοῖον ὑπέφηνεν· ὁμοῖος γὰρ πόλεμος καὶ ὁμοῖον γῆρας τῷ ποιητῇ λελέχεται. Ἐπεὶ γοῦν τὰ τῆς βασιλείου τελετῆς ἦνυσται καὶ ἔδει χωρεῖν τοὺς στεφθέντας πρὸς τὰ ἀνάκτορα, προηγοῦντο μὲν οἱ τὸ στέφος δεξάμενοι, 147 μεθείπετο δὲ τὸ παιδίον, οὐκ ἐν στέφει βασιλικῶ, ἀλλ' ἐν μόνω κεκρυφάλῳ ἡμιτυμβίῳ, λίθοις καὶ μαργάροις κεκοσμημένω. Ἦν δ' ἐκείνω μέλον οὐδὲν μὴ νοοῦντι· ἕκαστος γὰρ τὸ καθ' ἑαυτὸν σκοπῶν οὐ προσεῖχεν. Ἐμελλε δ' αὐτοὺς πάντως ἡ Δίκη ἐς τὸ μετέπειτα μετελθεῖν, ὡς ἐγνώκαμεν.

θ΄. Ὅπως στεφθεῖς ὁ Μιχαὴλ ὑπεποιεῖτο τοὺς πολλοὺς καὶ λόγοις καὶ πράξεσιν. Τότε δὲ ἀτημελήτως τὸ παιδίον διάγον πρὸς παιγνίους ἦν παιδικοῖς, καὶ ὁ

βασιλεύων ἐν δημηγορίαις τῆς ἡμέρας συχνάκις, εἴθ' ὕστερον καὶ προσφιλοτιμούμενος τοὺς πολλούς, κατὰ μέσον σφῶν ἐρρίπτει καὶ ἀμφοτέραις ἀργύρια· οἱ δὲ προσσυλλέγοντες ἀνύμνουν δῆθεν τὸν εὐεργέτην, παιδίον καὶ τὰ κατ' ἐκείνο χαίρειν ἔωντες, μηδ' οἱ κακοῦ εἰδότες γεγόνασιν· ἡ γὰρ κατὰ θατέρου ἐπιβουλή τοῦ ἑτέρου ἐντεῦθεν ἤρχετο. Τί γοῦν λοιπόν; Ὑγρῶν οὐσῶν ἔτι τῶν γεγραμμένων, αὐτοὶ κατημέλουν μὴ ξίφος κατὰ τὰ ὁμωμο σμένα κινεῖν. Οἱ δὲ τῆς ἐκκλησίας, κἂν ὁ κλῆρος ἡμέλει, ἀλλ' οἱ γε τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα φέροντες, τὴν μὴ ἔχοντες ἀμύνειν, τὸν λαὸν οὕτως κατενεπέδουν φρικώδεσιν ὄρκους ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἐν τῶν δύο τούτοις ἐπι συμβαίνειν, ἢ ἐμφυλίοις ἐνδιδόναι πολέμοις καὶ σφάττεσθαι, ἢ μὴν τὰ μέγιστα εἰς Θεὸν ἀμαρτάνειν ἐπιπορκοῦντας. Ἄλλ' ὡς ἔοικε τὸ παρὰ πολλοῖς ὑμνούμενον ἀληθές, ὡς τὸ μέλλον γενέσθαι ἀντιπράττει καὶ τῷ φρονεῖν. Ἐκεῖνος τοίνυν, μεθ' οὗ καὶ δημηγορήσειε, κοντοῖς καὶ σφαίραις τοῖς ἄρχουσι συνιπάζετο τε καὶ συνέπαιζε, καὶ τρυφή ἦν τοῖς βλέπουσι τὰ πραττόμενα. Εἰς τόσον δὲ τὸ πλῆθος δημηγορῶν εἰς ἄνεσιν ἔτρεπε καὶ σφιν χρηστὰς τὰς ἐλπίδας ὑπέτεινε, ὡς καλῶς εἰς τοῦπιόν βιώσουσιν, ὥστε καὶ χαρίτων ἀρχαίων πολιτικῶν ὑπεμίμησεν, ἐλευθερίας φερουσῶν σύμβολον. Ἦσαν δ' ἐκεῖναι προσκλώθειν τὰς γενειάδας πέκοντας καὶ χαίρειν ἀνέδη· καὶ 149 τινες προσέκλωθον δίχα, καὶ σφᾶς ἐώρων ἐγὼ γαννυμένους ὅτι τοῦτο κελεύει ὁ βασιλεύς, τὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων εὐμάρειαν ὑπισχνούμενος. Ἦσαν δὲ τινες οὐκ οἶδ' ὀπόθεν τῶν μελλόντων προφοιβασταὶ καὶ κλώθειν προσέταττον χαίρουσι τοῖς ἐλπίζομένοις, ὡς συροῦσι λυπουμένοις τοῖς πραττομένοις, εἰ πεινῶεν ἐσύτερον. Οἱ δ' ὡς εἰκαίως λεγομένοις οὐ προσεῖχον, ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν ἦσαν ἐλπίδων, κἂν φόβους τις λέγοι. Εἰ γοῦν ἀληθῆ τὰ φοιβάσματα, ἔδειξεν ὁ καιρός, καὶ ἡμεῖς κατὰ τόπον ἐροῦμεν, μηδὲν προσθέντες εἰς τὴν τῆς ἀληθείας σύστασιν. Τότε τοίνυν, ἐφ' ἡμέραις τισὶ διατρίψας κατὰ τὴν Νίκαιαν, ἐπεὶ παλι νοστεῖν ἔδει πρὸς Νύμφαιον, τῷ πατριάρχῃ συνταξάμενος καὶ τὸ παιδίον παραλαβὼν, ὁ κηδεύειν ὑποσχὼν ἑαυτὸν ἔξεισιν ἅμα τοῖς ἐν τέλει καὶ τῷ στρατῷ.

ί'. Ὅπως, ὑποστραφεῖς εἰς Νύμφαιον μετὰ τοῦ παιδός, πρέσβεις ἐδέχετο πανταχόθεν. Καὶ ὁ μὲν, καταλαβὼν τὸ Νύμφαιον, Περσῶν μὲν ἐδέχετο πρέσβεις καὶ δῶρα καὶ τῷ σουλτάν, καταιγιζομένῳ ἐκ παλιρροίας πραγμάτων, ὑπισχνεῖτο προσχωρήσαντα τῇ Ῥωμαίων ὑπταίαις τε δέχεσθαι χερσὶ καὶ εἰς καιρὸν πέμπειν αὐθις μετ' ἀσφαλείας, τῶν πραγμάτων ἡσυχασάντων. Ὁ γὰρ Μελλῆκ προσκεχωρήκει, καὶ δέος ἦν τῷ σουλτάν μήπως ἐκεῖνος ἐπανήξοι μεθ' ἰκανῆς καὶ ὄσσην οὐκ ἦν ὑποστῆναι δυνάμεως. Ἐγγύας δ' ἐδίδου τοῦ μὴ φοβεῖσθαι τὴν πάλαι συνήθειαν. Ἐπρεσβεύοντο δὲ πρὸς ἐκεῖνον καὶ οἱ κατὰ τὴν μεγαλόπολιν Ἴταλοί, καὶ ἀνακωχὴν ἐδίδου τῇ πρὸς ἐκείνους μάχη, ὡς καὶ μετ' ὀλίγον κραταιότερον σπεισόμενος σφίσι, εἰ προτενοῦντός τινος ἐκπληροῖεν· πλὴν καὶ τοὺς πρέσβεις Ῥωμαίους καὶ ἐκ Ῥωμαίων ὄντας ὡς εἶχε μετεχειρίζετο καί, μηδὲν ἔχων ἐν τῇ πόλει, ζητούντων ἐδίδου, εἰ ἔξει, καὶ χρυσοβουλλεῖσις 151 λόγοις κατησφαλίζετο τὰ διδόμενα. Κάντεῦθεν προσεφέρετο ὡς ἰδίους καί, πεῖραν διδοὺς καὶ λαμβάνων, ἀνήρτα τὰ τῶν σπονδῶν, προσδοκῶν τι μεῖζον ἐξ ὧν ἐμάνθανε, τοῖς πρέσβεσιν ὁμιλῶν.

ια'. Ὅπως ὁ τοῦ βασιλέως ἀυτάδελφος Ἰωάννης τὰ ἀξιώματα ἐλάμβανε. Τοῖς δὲ δυτικοῖς καὶ προσετετήκει· ὅθεν καὶ τὸν οἰκεῖον ἀδελφὸν Ἰωάννην, μέγαν ἔτι δομέστικον ὄντα, συνάμα πλείσταις δυνάμεσι πέμπει, ὅς, τοῖς δυτικοῖς ἐπιστάς, φοβερὸν ἔδοξε πνέειν ἐκείνοις, ἅμα μὲν τῷ θερμῷ τῆς νεότητος, ἅμα δὲ καὶ τῷ περὶ ἐκεῖνον στρατεύματι κουφιζόμενος. Καὶ ἀπτέρῳ τάχει αἰρεῖ μὲν τὸ περὶ τὰ Κάνινα φρούριον, αἰρεῖ δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ Βελλάγραδα καὶ Πόλογον καὶ Κολώνειαν, χειροῦται δὲ καὶ Καστορίαν καὶ Πελαγονίαν καὶ Δεύρας, Τζέρνικόν τε καὶ Διάβολιν καὶ τὴν Πρίλαπον, Βοδεεινά τε καὶ Βόστρον, ἔλλιμνον νῆσον, Πέτραν, Πρέσπαν τε

καὶ Στερὶ δολα καὶ Ἀχρίδαν καὶ τὰ Ἰλλυριῶν ὀχυρώματα, καὶ ἕως Δυρραχίου φθάνει τὸ δόρυ κινῶν· προσβάλλει δὲ καὶ Πάτρα καὶ Τρίκκη. Καὶ τὰ κύκλω κατὰ συνθήκας κρατήσας, καὶ ἀμαχεῖ τὰ πλεῖστα, εἰς φόβον μέγαν καθίστησι τὸν δεσπότην καὶ ἐν στενῷ κομιδῇ. Τότε καὶ ἐγγίονος ἀξίων τύχης αὐτὸν πρὸς αὐτὸν καὶ ὁ κρατῶν, πέμψας τὰ σύμβολα, σεβαστοκράτορα καθιστᾷ.

ιβ'. Ὅπως Μιχαὴλ ὁ δεσπότης στενοχωρηθεὶς πέμπει τὴν σύζυγον καὶ τὸν υἱὸν πρὸς βασιλέα. Ὁ δὲ Μιχαὴλ, μεθό, συγγραμμένου ταῖς ἀπὸ τοῦ γαμβροῦ Μαφρὲ συμμα χίαις, τὰ κατὰ τὸν καίσαρα συνέβη περὶ ὧν μοι καὶ προανετάθη, νοῦν λαβῶν, ἀλούσης τῆς πόλεως, πέμπει πρὸς βασιλέα τὴν τε σύζυγον Θεοδώραν καὶ Ἰωάννην τὸν παῖδα, ἐκείνην μὲν τὰς εἰρηνικὰς πρεσβεύουσας, τὸν δ' υἱὸν 153 ἐσόμενον ὄμηρον, πλὴν ἐς διηνεκές, ἐφ' ὅσον ζῶη, ἀξόμενον καὶ τὴν συνοὶ κήσουςαν προσηκόντως, ἦν δὴ καὶ δώσει ὁ βασιλεύς. Τότε γοῦν ἐκεῖνος, διὰ τάχους καταστρεψάμενος τάκεϊ, ἀρεϊκῶς ἠγωνισμέ νος, μᾶλλον δὲ καὶ καταστήσας, φρουροὺς ἐμβαλῶν καὶ φυλακὰς ἐπιστήσας, ἐπανέζευξε μετὰ λαμπρῶν καὶ περιφανῶν τῶν τροπαίων, καὶ λείαν οὐκ ὀλίγην περιβαλλόμενος. Τιμᾷ τε τοῖς ἀξίοις ἐκείνους ὁ βασιλεύς, σὺν ἐκείνῳ δὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους μεγίσταις δωρούμενος ταῖς ἀξίαις.

ιγ'. Ὅπως τοὺς μεγιστᾶνας ἀξιώμασιν ἐτίμα ὁ κρατῶν. Τὸν μὲν οὖν Ἰωάννην δεσπότην ἐγκαθιστᾷ καὶ δέ γε πράξεις ἐκείνου καὶ μέγαν ἐφήμιζον, θάτερον δὲ τῶν ἀδελφῶν Κωνσταντῖνον σεβαστοκράτορα μετὰ καίσαρα· ἅμα γὰρ τὸν Ἰωάννην σεβαστοκράτορα καὶ αὐτὸν καίσαρα ἀπεδείκνυ. Τὸν δὲ γε πενθερὸν τοῦ δεσπότη, τὸν Τορνίκιον Κωνσταντῖνον, ἐκ μεγάλου πριμμικηρίου σεβαστοκράτορα καὶ αὐτὸν καθίστησι, πλὴν οὐ κατὰ τὸν πρῶτον καὶ ἀδελφόν· ἐκεῖνον γὰρ καὶ βασιλικοῖς ἀετοῖς κατὰ τὸ σύνηθες ἐμεγάλυνε, τοῦτον δὲ δίχα τῶν συμβόλων ἐκείνων ἐν μόνοις τοῖς κυανοῖς σεβαστοκράτορα ἔγραφεν. Ἐξεδίδου δὲ καὶ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα τὴν μετὰ τὴν προτέραν, ἦν ὁ δεσπότης εἶχε, τῷ τοῦ δεσπότη υἱῷ ἐκ δύσεως Ἰωάννη, ὃν καὶ ὡς ὄμηρον πεμφθῆναι τῷ βασιλεῖ παρὰ τοῦ πατρὸς ὁ λόγος προέγραφεν. Ἀλέξιον δὲ τὸν γέροντα Στρατηγόπουλον προῦβάλλετο καίσαρα, τὸν δὲ γέροντα Λάσκαριν τὸν τοῦ Τζαμαντούρου ἀδελφόν· αὐτὸς γὰρ ὑπέδου τὸν μοναχόν· μέγαν δοῦκα ἐφήμιζε. Ἰωάννην τε τὸν Ῥαούλ, υἱὸν τοῦ 155 πρωτοβεστιαρίου Ῥαούλ, καὶ τὸν τοῦ πηρωθέντος Φιλῆ υἱὸν Ἀλέξιον, τὸν μὲν, τῇ τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος, πρὸ μικροῦ χηρωθείση τρόπον ὃς εἴρηται, Θεοδώρα, ἀδελφιδῆ αὐτοῦ γε οὔση, Εὐλογίας ἐκ Καντακουζηνοῦ θυγατρὶ τῆς αὐτοῦ ἀυταδέλφης, εἰς γάμον συναρμόσας, πρωτοβεστιαρίον ἀποκαθίστησι, τὸν δὲ, εἰς ἓν λέχος τῇ αὐταδέλφῃ ταύτης Μαρίας συναγαγῶν, μέγαν δομέστικον ἀποδείκνυσι. Τὴν δὲ ἐκ θατέρας τῶν αὐταδέλφων αὐτοῦ Μάρθας γεννηθεῖσαν Θεοδώραν, ἦν καὶ ὁ Καβαλλάριος Βασίλειος εἶχε, διαζεύξας ἐκείνον αὐτῆς, τῆς αὐταδέλφης δεηθείσης διὰ τὰ συμβάντα οἱ παρὰ τὴν αὐτοῦ αἰτίαν, τῷ Βαλανιδιώτῃ ἐκδίδωσιν, ὃν καὶ μέγαν στρατοπεδάρχην τιμᾷ· τοὺς δὲ ταύτης αὐταδέλφους, Μάρθας τῆς αὐταδέλφης υἱοῦς, νέους ὄντας, ὑπερηγάπα καὶ ἐντὸς τῶν βασιλείων εἶχεν ἐκτρεφομένους· Μιχαὴλ δ' ἦσαν καὶ Ἀνδρόνικος καὶ γε Ἰωάννης αὐτοῖς τὰ ὀνόματα, ὡς καὶ πολλῶ ὕστερον καὶ τὸν ἐκ δύσεως Παλαιολόγον Ἀνδρόνικον, ὃν καὶ ἐξάδελφον ἔγραφε, συναναβάντα τῷ δεσπότη συνάμα καὶ ἄλλοις πολλοῖς δυτικοῖς ἄρχουσι, συνοικίσας τῇ τοῦ Ῥαούλ θυγατρὶ, κεχωρωμένη οὔση καὶ ταύτῃ τοῦ Ἀνδρονίκου Μουζάλωνος, ὃν καὶ μέγαν δομέστικον ἀνεγράφομεν, πρωτοστράτορα ἀποδείκνυσι. Τότε δ' ἐπὶ τῷ ἀξιωματι τούτῳ καὶ τὸν Φιλανθρωπὴν Ἀλέξιον ἐγκαθίστα. Τὸν δὲ τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ αὐταδέλφον Ἀγγελὸν μέγαν ποιεῖ πριμμικηρίον, πρωτοσεβαστὸν δὲ τὸν Νοστόγγον Μιχαὴλ καὶ μυστικὸν τὸν Παλαιολόγον Μιχαὴλ, οὓς καὶ αὐτανεψίους ἐλέγομεν εἶναι κατὰ γένος τῷ βασιλεῖ. Ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἀρχόντων τοῖς ὀφικίοις

προσανε βίβαζεν, ὡς καὶ τὸν λογοθέτην τῶν ἀγγελῶν Ἀγιοθεοδωρίτην λογοθέτην τῶν 157 οἰκειακῶν ἐπαναβιβάζων ἐκάλει καὶ Μιχαὴλ τὸν Κακόν, πρωτασηκρητίς ἀναδείξας, εὐγενεῖ συνήρμοττε κόρη ἐκ τοῦ τῶν Φιλανθρωπηνῶν γένους, καὶ ἀπλῶς πολὺς ἦν τοὺς ἄρχοντας δεξιούμενος.

ιδ'. Ὅπως διὰ σπουδῆς εἶχεν ὁ βασιλεὺς τὸ τὴν πόλιν ἐλεῖν καὶ ὅπως Σηλυβρίαν εἶλεν. Ἦν οὖν αὐτῷ διὰ σπουδῆς μεγίστης καὶ τὴν πόλιν ἐλεῖν, καὶ προσηνάγ καζε, τρόπους ἐφευρίσκων μάχης πρὸς Ἰταλοὺς, καὶ τὰ κύκλω ταύτης προκαταλαβεῖν ἠπεύγετο. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἔτι παρ' Ἰταλῶν ἡ Σηλυβρία κατείχετο, πέμψας αἰρεῖ κατὰ κράτος καὶ τῶν Ῥωμαίων ποιεῖται τὴν πόλιν ἀκονιτί. Ἔτι τε προσεχώρουν ἐγγύτερον οἱ ἡμέτεροι καὶ τὰ ἔξω τῆς πόλεως ἐν χερσὶν εἶχον πλὴν Ἀφαμείας, ἰσχυροῦ φρουρίου κατεχομένου τοῖς Ἰταλοῖς. Ἦσαν δὲ τινες κατοικοῦντες ἀπὸ Χρυσείας τε καὶ ἐπέκεινα, ἀνέτους τὰς γνώμας ἔχοντες, εἴτε πρὸς Ῥωμαίους εἴτε πρὸς Ἰταλοὺς ἐθέλοιν ἀποκλίνειν, τῶν μὲν Ῥωμαίων προσκειμένων αὐτοῖς οὐσι Ῥωμαίοις, τῶν δ' Ἰταλῶνφυλακὴν ἐκ τούτων πιστευόντων ἔχειν διὰ τὸ πρὸς αὐτοὺς σύνηθες· οὐ γὰρ ἦν ἑτέροις πιστεύειν. Τὸ δὲ καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐκδιῶξαι, μὴ καὶ κίνδυνος ἐκ τῆς ἐρημίας προσέσται. Ἦσαν γοῦν μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Ἰταλῶν καὶ διὰ τοῦτο ἐκέκληντο καὶ θεληματάριοι, τὴν ἔξω τῆς πόλεως γῆν καρπιζόμενοι καὶ διαζῶντες ἐκεῖθεν καὶ παρ' ἀμφοτέρων εἰς ἄνεσιν μένοντες, χρηζόντων ἑκατέρων τῆς ἐκείνων ἀγάπης, ὡς ἂν γε μὴ βλάπτοιτο· δῆλοι γὰρ ἦσαν διὰ μίσους τοὺς οὐκ οἰκείους ἔξοντες. Ἦν γὰρ καὶ τοὺς Ἰταλοὺς ἐκ τοῦ ἀναχωρεῖν ἐκεῖθεν ἐκείνους βλάπτεσθαι, ἐρημωθέντος τοῦ τόπου, καὶ τοὺς Ῥωμαίους, εἰ ἐγχειροῖεν ἐπὶ τι, μὴ ὅπως γε συνεργεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ κατὰ κράτος εἶργεσθαι παρ' αὐτῶν διὰ τὸ πρὸς ἐκείνους μῖσος καθαρῶς προσκειμένων τοῖς Ἰταλοῖς. Μετὰ γοῦν τὴν τῆς Σηλυβρίας ἄλωσιν οὐδὲν ἦν μέσον αὐτῶν τε καὶ τῶν ἡμετέρων, ἀλλ' εἴ που συντύχοιεν ἀλλήλοις, φιλικῶς εἶχον αὐτοῖ τε πρὸς ἐκείνους κἀκεῖνοι πρὸς τούτους, καὶ τρόπον μάχης οὐδέτεροι θατέρους ἐσκούλευον. 159 Ἐδόκει γοῦν τῷ βασιλεῖ δι' Ἑλλησπόντου περαιωθέντα τὴν Σηλυβρίαν ἄρτι ἀλοῦσαν καταλαβεῖν καὶ τὰ περὶ τοῦ πῶς ἂν ἡ πόλις Ῥωμαίοις ἀλώη, ἐκεῖ καθήμενον, πραγματεύεσθαι. Ἀλλὰ τὸ περὶ τὴν ἐκκλησίαν συμβὰν οὐκ εἶα τοῦτον διαπερᾶν.

ιε'. Ὅπως ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος τοῦ πατριαρχείου ὑπεξίσταται. Ὁ γὰρ πατριάρχης Ἀρσένιος, εἴτ' ἐπιλογισάμενος τὸ ἐπὶ τῷ βασιλεῖ πραχθέν, ὡς ἐξηπάτηται μὲν αὐτός, ὁ δὲ τῆς βασιλείας ὄρηξ ἀγέραστος μένει περιφρονούμενος, τῶν πραγμάτων ὅλων ὑπὸ τῷ Παλαιολόγῳ διοικουμένων, εἴτε καὶ ἄλλου νύξαντος, ὡς ἐπινυστάξει, μέγιστα πράξας καὶ ἄληστα, εἴτε τι καὶ ἄλλο τι τὸ λυποῦν ἠνοῦδὲ γὰρ ἐκεῖνος δῆλον ἦν ποιῶν ἐφ' ᾧ ἔξεχώρει, αἰτίας δ' ἐπλάττετο, ὡς καταφρονοῖτο καὶ ὡς οὐδὲν παρὰ βασιλεῖ ἀνύτοι, λέγων ὑπὲρ τῶν τῆ ἐκκλησίᾳ καθηκόντων, ἅμ' εἰπὼν πρὸς τὸν κλῆρον καὶ ἅμ' ὀρμήσας, τὴν πύλην τῆς πόλεως Νικαίας καταλαμβάνει πεζῆ καί, ὡς εἶχε τὸν περὶ αὐτὸν ὄχλον ἀποτιναξάμενος, ἀμεταστρεπτῆ ἵεται, ὀλίγους ἔχων τοὺς συνεπομένους. Καί τινι πρὸς τῷ τείχει, τῇ τοῦ Ἀγαλμά του, προσκαθίσας μονῆ, νυκτὶ τὴν πορείαν πιστεύει καὶ φέρων ἑαυτὸν τῇ τοῦ Πασχασίου μονῆ δίδωσι, μονῆ πρὸς ἡσυχίαν εὐθέτω, ἔνθεν μὲν ἐχούση τὴν θάλασσαν, ἔνθεν δ' ὑπερανωκισμένη τοῦ ποταμοῦ Δράκοντος, καὶ ἐφ' ἡσυχίας ἐκεῖσε καθῆστο. Καὶ ὁ μὲν, οὕτως τῷ τόπῳ ἐνησυχάζων, οὐδενὸς τῶν καθηκόντων τῇ πατριαρχίᾳ ἤπτετο, πάντ' ἐάσας, ἑαυτῷ δὲ μόνῳ προσλαλῶν καὶ Θεῷ. Οἱ δὲ τοῦ κλήρου καὶ ὅσοι τῶν ἀρχιερέων τῇ Νικαίᾳ ἐπεδήμουν δεινὸν τὸ συμβὰν ἠγοῦντο καὶ προσεπέστελλον ἰκετεύοντες, μὴ που καὶ βασιλεὺς ἀκούσας ἐν δεινῷ τὸ πραχθέν ποιήσοι· καὶ ἄλλως δίκαιον εἶναι, εἴ τίς που καὶ λυποῖ, αὐτοῦ που τοῦ πατριαρχείου καθῆσθαι καὶ γε ἐλέγχειν τὸν κατ' ἐπήρειαν ἐνοχλοῦντα, προσαναφέροντα καὶ τῷ βασιλεῖ· εἰ δ' αὐτὸς καὶ μόνος εἶη ὁ ἐνοχλῶν, αὐτὸν νουθετεῖν, ἐλέγχειν, παρακαλεῖν, συλλαμβανόντων

καὶ τῶν ἀρχιερέων καθ' ὅσον ἰσχύοιεν· τὸ δ' ἀναχωρεῖν μὴ προφανῶς 161 τὰς αἰτίας λέγοντι, μὴ καὶ μάταιον νομισθῆ τὸ ἐγχείρημα. Ἦν δὲ ἄρα καὶ ἀμφοτέροις ἀνήνυτα τὰ πραττόμενα, τοῖς τ' ἐπιστέλλουσι καὶ τῷ ἡσυχά ζοντι, δοκήσει τῶν μὲν τοῦ μὴ ἔχειν ἀποσπᾶν ἐκεῖθεν ἐκεῖνον, κἂν ὅ τι λέγοιεν, τοῦ δὲ τοῦ μὴ ἐπὶ ῥητοῖς ἰστᾶν τὰ τῆς ἀναχωρήσεως αἴτια, ἐφ' ᾧ πολλάκις καὶ θεραπεία γένοιτο. Τριβομένου δὲ τοῦ καιροῦ, φθάνει καὶ ἐς βασιλέα τὸ δρᾶμα καὶ βαρὺ αὐτίκα δοκεῖ ἀκουσθέν· καὶ ὅς τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀρχιερεῦσι τὸ πραχθὲν τῷ πατριάρχῃ κοινοῦται καὶ τὸ ποιητέον ζητεῖ. Τοῖς μὲν οὖν προτροπὴ ἦν ἐπὶ τὸ διὰ πλείστου τιθέναι τὴν ἀναχώρησιν τό τε τοῦ πράγματος ἄηθες καὶ ἡ τῆς εἰρήνης συνήθεια καὶ τὸ μὴ ἐξ ἑτοίμου δόξαι ἀποπροσποιεῖσθαι τὸν πρῶτον καὶ ζητεῖν ἕτερον, πρὸ δὲ τούτων ἀπάντων ἡ τοῦ βασιλέως παράκλησις Μιχαήλ, λιπαρῶς δεδιότος μὴ ἐφ' αὐτῷ τὰ τῆς ἀναχωρήσεως γένοιτο αἴτια· τὸ γὰρ συνειδὸς ἀρρεπὲς κριτήριον ἦν, καὶ τὸ λυποῦν οὐκ ἠγνόει, κἂν ἐκεῖνος οὐκ ἔλεγε φανερῶς, λύπην μόνην κωφὴν καὶ καταφρόνησιν προβαλλόμενος. Ἐκεῖσε γοῦν τῶν ὀπουδήποτε συναχθέντων ἱεραρχῶν, ζήτησις ἦν περὶ τούτων καὶ σκέψις. Καὶ τέλος πέμπουσι τοὺς περὶ τὸν Νικομηδείας Ἰωάννην ἔτυχε γὰρ τότε καὶ πατριάρχῃς τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Διομήδους προσμένων, ἀγγελοῦντας μὲν πρὸς αὐτὸν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς συνόδου, μετακαλουμένης αὐτὸν καὶ βαρεῖαν δοκούσης ἡγεῖσθαι τὴν ἀναχώρησιν, ἑτοίμου τ' οὔσης πρὸς τὸ μαθεῖν εἰπόντος τὰ αἴτια, πλὴν δὲ καὶ ὄνειδιοῦντας ὡς οὐ δεόντως διαπράξοιτο, ἀλλὰ, συναρπασθεὶς ἴσως ἐξ ὀδύνης, τὸ μὴ κατὰ τὸ εἶκος ποιήσειεν, ἦν ἔδει συναχθεῖσι δηλοῦν καὶ διορθοῦν ἀξιοῦν, πατριάρχῃν ὄντα καὶ τοὺς τῶν πατέρων κανόνας διὰ πλείστου τιθέμενον· ποῦ γὰρ τὸ ἐλέγχειν, ποῦ τὸ παρακαλεῖν, ποῦ τὸ ἐπιτιμᾶν, εἰ καὶ τούτου δεήσειε; Τέως δὲ καὶ ὡς θέλοιεν πάλιν μαθεῖν τὰς αἰτίας, ὡς καὶ θεραπεύειν, εἰ δύναιντο, ἑτοιμοί. Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν τὰ πρὸς ἐκεῖνον· προστέτακτο δὲ τοῖς ἀπαγγελοῦσιν ὡς, εἰ μὲν πραῦνοιτο, καὶ ἐπανήξειν ὑπόσχοιτο· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐτοὺς ἀναγκάζειν δυοῖν θάτερον ἐκτελεῖν, ἢ ἐπανελθεῖν πάλιν καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας 163 ἀναλαβεῖν, ἢ μὴν, εἰ μὴ βούλοιο, δίδοναι λίβελλον παραιτήσεως· μηδὲ γὰρ καλὸν εἶναι τὴν ἐκκλησίαν ἀποίμαντον. Ταύτας οἱ ἀμφὶ τὸν Νικομηδείας δεξάμενοι τὰς ἐπιστολάς ἐπὶ Νικαίας ἐχώρουν, σπουδῇ τὰ προστεταγμένα ἐπιτελέσοντες. Ὡς δ' ἐξελθόντες ἐπέστησαν τῇ ἐν ἧ κατώκει μονῇ, προσελθόντες τῷ πατριάρχῃ καθὼς εἶχον, τῆς ἀπὸ τῆς συνόδου κελεύσεως ἔλεγον. Ὁ δὲ, τὸν μὲν τῆς αἰτίας καιρὸν αὐτοῖς παρωχηκένοι φήσας, πρέπειν δὲ σιγῇ τῶν πραγμάτων ἐξίστασθαι μηδὲ γὰρ εἶναι θεραπεύειν τὰ ἀνὶ ἀτρευτα, ὅλος ἦν πρὸς τῷ παραιτεῖσθαι. Οἱ δ' ὡς πολλάκις προσβαλόντες ἐφ' ᾧ τῆς ἐκείνου γνώμης κρατήσειαν, ἐν ἀμηχανία τοῦ πράττειν τι καὶ ἀνύειν ἐγένοντο, ὅπερ εἶχον δι' ἀπορρήτων πράττειν, ἐπὶ τούτοις ἐξέφαινον· καὶ ἐξαιτούντων ἐκείνων παραίτησιν, εὐθύς παρηγεῖτο. Ὡς δ' ἔδει συντάττεσθαι ταύτην καὶ συνετάττετο, τοῦ Ἡρακλείας ὑπαγορευόντος, τὸ ἀνάξιος προστεθὲν τῆς ἱερωσύνης εἰς τὸ τῆς παραιτήσεως εὐλογον ἡγρίαινε τε τὸν ἄνδρα, καὶ ταραχὴ ἦν. Καί· «Τί δ' οὐκ ἀρκούμενοι, ἔλεγε, τῇ ἐκ λόγων ἢ μὴν καὶ πράξεως παραιτήσῃ, καὶ αἰτίαις οὐκ ἀγαθαῖς συμπλέκειν ἡμᾶς βούλεσθε; Ἐκόντες ἐξιστάμεθα τῶν πραγμάτων, οὐδὲν ἡμῖν μέλον, κἂν ὅ τι γένηται.» Οὕτω τοίνυν ἀποκρουσθέντες ἐμβριθῶς ἀποπεμπομένου, διὰ ταχέων τὸ μεταξὺ διανύσαντες, πρὸς τὸν κρατοῦντα καὶ τὴν σύνοδον ἀπαντῶσι· καὶ ἀπαγγέλλουσι μὲν τὰ τῷ πατριάρχῃ λεχθέντα, τέλος δὲ καὶ τὰ τῆς παραιτήσεως παρενείροντες ἀμετάθετον τὴν ἐκείνου γνώμην διεβεβαίουν· ἀπολήψεσθαι δὲ καὶ τὴν πείραν ἀσφαλεστέραν, εἰ, τινῶν σταλέντων, τὴν βακτηρίαν καὶ τὸ λαμπαδοῦχον ἀναλαβεῖν αὐτὸς εὐθέως παράσχοι. Ὁ δὲ καὶ γέγονε, καὶ παρεχώρει λαμβάνειν, εἰ βούλοιντο. Ὁ βασιλεὺς δ' ἐπὶ τούτοις οὐκέτ' ἀνεκτὸν ἡγούμενος ἀναμένειν, εἰς ἱκανὴν ἀπολογία τῷ πατριάρχῃ τῶν ἐπιγενησομένων καὶ τὴν παρ' ἑαυτοῦ λιπαρὰν νομίσας ἀξίωσιν, ἄλλως τε δὲ καὶ τοῦ

Ἐφέσου Νικηφόρου μὴ κατὰ κανόνας προβῆναι τὴν χειροτονίαν ἐκείνου διαβεβαιουῦντος· σπουδὴ γὰρ ἦν τοῦ κρατοῦντος τότε Θεοδώρου ἐφ' ᾧ ταινιῶσεσθαι καὶ τεταραγμένοις τοῖς κατὰ 165 δύσιν ἐπεισεσεῖν πράγμασι· παρ' ἦν αἰτίαν παρ' οὐδεμίαν μεταξὺ σχεδὸν ἡμέραν, ἀλλὰ συνεχῶς ἀπάσαις, τοὺς τῆς ἱερωσύνης βαθμοὺς ἔτελειτο πάντα καὶ οὕτως πρὸς τὴν πρώτην τῆς ἱεραρχίας τάξιν ἀνεβιβάζετο, διὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς τοῖς ἀρχιερεῦσιν ὑφῆκε πράττειν ὅ τι καὶ βούλοιντο. Καὶ δὴ σκεπτομένων ἐκείνων ἐπὶ πολλαῖς ταῖς ἡμέραις, οὐδὲν πλέον ὑπῆρξε τῷ πατριάρχῃ παθεῖν ἀνυπομονησίας καὶ καταγνώσεως, ὡς ἐξὸν λέγειν καὶ ζητεῖν διόρθωσιν μικροψυχοῦντι καὶ τοῦ θρόνου ἐτέροις παραχωροῦντι. Κάκεινοι μὲν οὕτως ἦν δὲ ἄρα, ὡς ἔδειξεν ὕστερον, τὸ ζητούμενον μὴ ὅτι γε δυσχερῆ θεραπείαν προσιέμενον, ἀλλὰ καὶ ὄλως ἀνίατον· διὸ καὶ δίκην τῆς ἀγνοίας ἀντικρυς ἐκουσίαν εἰς ἀπολογίαν τὴν πρὸς Θεὸν ἐπιτιθέναι ἠβούλετο ἑαυτῷ, μὴ κατ' ἐλπίδας προχωρησάντων αὐτῷ τῶν πραγμάτων.

III. Ὅπως ὁ Ἐφέσου Νικηφόρος πατριάρχης ἀποκατέστη. Ἐκεῖνοι δὲ τότε περὶ τοῦ τίς ἂν τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὸ ἐχέγγυον παραλήψαιτο τὰ πολλὰ ζητήσαντες, καὶ μᾶλλον οἱ δοκοῦντες, ὧν καὶ τὸ λοιπὸν τῶν ἀρχιερέων πλῆθος ἐξήρτηντο, τέλος μιᾶς ἐπὶ τῷ Ἐφέσου γνώμης γίνονται, ἀνδρὸς εὐλαβοῦς καὶ κατ' ἀρετὴν ἐπιδόξου καὶ λόγῳ μετρίως κοσμουμένου, γηρῶντος ἤδη, ᾧ δὴ καὶ ζῆλος ἦν ἰκανὸς ὡς ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν αὐτῆς νόμων καταφρονουμένων ἐκκαίεσθαι. Συμβὰν δὲ καί τι, ὃ δὴ καὶ τὸν ὅλον τῆς ἱεραρχίας χρόνον ἐκείνον ἐπέκνιζεν ἐψήφιστο γὰρ εἰς πατριαρχεῖον παρὰ τῆς συνόδου ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Δούκα πρὸ τοῦ πατριάρχου Μανουήλ, καὶ ὁ βασιλεύων τὰς ψήφους συνέχει, τὸν ζῆλον δεδιττόμενος τοῦ ἀνδρός, φήσας· «Ὅν οὐ δύναται τις ὑποστῆναι ἀρχιδιάκονον ὄντα, πῶς ἂν πατριαρχοῦντα ὑπομείνειε;» Διὸ δὴ καὶ τῆς Ἐφέσου προχειρισθείς, ὅμως ἡδικῆσθαι παρὰ βασιλέως εἰς τὴν ἰδίαν τιμὴν διετείνετο, τοῦτο δὲ 167 μεσολαβήσαν ἐποίησε τότε τὸν ἄνδρα πειθήνιον προσκαλούμενον, καὶ τὴν ἐκλογὴν ἀσμένως ἐδέχετο· εἶναι γὰρ ἔκτοτε τεταγμένον εἰς τοῦτο παρὰ τῆς χάριτος, εἰ καί, κωλυθέντος παρὰ τὴν ῥηθεῖσαν αἰτίαν, ἰκανὴν γε οὔσαν καὶ ταύτην μᾶλλον εἰς σύστασιν ἑαυτοῦ, τὸν αὐτοῦ τόπον ἐξ ἀνάγκης ἀναπληρώσοντες εἰσήχθησαν ἕτεροι. Οὕτως ἐκεῖνος, τὴν ἐκλογὴν θεόθεν κατὰ τὴν δικαίαν ἐκείνου κρίσιν ὑπολογισάμενος, οὐδὲν ἀναβαλλόμενος, ἀναγορεύεται πατριάρχης. Ὅν δὴ καὶ ἐν τιμῇ μεγίστῃ ὁ βασιλεὺς πρὸς Νίκαιαν ἀποστείλας, αὐτὸς ἠπέιγετο πρὸς τὴν Λάμψακον, περαιωθησόμενος πρὸς τὴν ἀντιπέραν Καλλιούπολιν· συνεκρότει γὰρ καὶ δυνάμεις οὐκ ὀλίγας κατ' Ἴταλῶν, ἐφ' ᾧ προσκαθίσας πειρῶτο κρατῆσειν τὸ καταντικρὺ τῆς Βυζαντίδος φρούριον, τὸ οὕτω πως λεγόμενον Γαλατᾶν.

IV. Ὅπως ὁ Σάρδεων καὶ ὁ Θεσσαλονίκης ἐπὶ τούτοις οὐ συνεφώνουν τοῖς ἄλλοις. Τότε τοίνυν ὁ τε Σάρδεων Ἀνδρόνικος καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Μανουήλ γὰρ Καλοφόρος Σμύρνης, εἰ καὶ παρητεῖτο, ἀλλ' οὖν αἰτίας ἐτέρας προὔβαλ' εἰς τοὺς ἰκανὰς εἰς παραίτησιν, οἱ δὲ φανερώς ἀντέτεινον, καὶ τῷ δοκεῖν μὲν ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου κακῶς παροφθέντος ἐζήλουν, τῷ δὲ κρυπτομένῳ καὶ ὑπὲρ ὧν ὁ πατριάρχης ζηλῶν, ὡς τέως οὐκ ἀνυστῶν, ὑπεχώρει. Ὁ μὲντοι γε τότε πατριαρχεῶν Νικηφόρος, ὁ ἀπὸ Ἐφέσου, συγκροτούμενος μὲν τῇ συνόδῳ, πολλῷ δὲ πλέον καὶ τῇ τοῦ βασιλέως θελήσει, ἔχων καὶ πολὺν συναχθέντα ἐκ τῆς Ἐφέσου χρυσόν, ἐφίσταται τῇ Νικαίᾳ. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπειρᾶτο ποικίλως τῶν σχιζομένων ἀρχιερέων, ἐφ' ᾧ συνέλθοιεν τέ οἱ καὶ εἰρηνεύοιεν, καὶ πολὺς ἦν αὐτοὺς μετερχόμενος ἀπειλαῖς· ἀλλ' οὐκ ἔπειθε, πλέον δὲ παρέθηγε τὸν ζῆλον ἐκείνων, καὶ κατεγέλων τῶν μηνυμάτων. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθε πάντα πράξας, ἀντεισάγειν ἄλλους ταῖς ἐκκλησίαις ἐσκέπτετο· ὃ δὴ καὶ γέγονεν ὕστερον. Αὐτὸς δὲ τῶν ἄλλων ἀπειρῶτο, καὶ ἡ ταραχὴ πολλὴ ἦν, καὶ τὸ κατ' ἐκείνου σκάνδαλον ἤρετο· πλήν γὰρ

τῶν εἰς ἄρχοντας τεταγμένων τῆς ἐκκλησίας, οἱ λοιποὶ τὴν ἐκείνου κοινωνίαν ἀπέστεργον. Ὅμως οἱ μὲν ἐκόντως, οἱ δὲ καὶ ἀκόντως, πλὴν ὀλίγων, καθυπεκλίνοντο, διασεσεισμένοι δ' ὄντες τὰς γνώμας, πράξει τοὺς μὴ πειθομένους ὠχύρουν. Τὸ δὲ λαϊκὸν πλῆθος, τὸν νέον ποιμένα καὶ λίαν ἀποπροσποιοῦμενοι, ἐζήτουν τὸν γνήσιον. 169 Οὕτω γοῦν τεταραγμένων τῶν πραγμάτων, ἐπεὶ καὶ τὸν κρατοῦντα ἐμάνθανε μάχην μέλλειν συγκροτεῖν μεγίστην κατὰ φρουρίου τοῦ Γαλατᾶ, ὥσθ' αἰρήσειν, κἂν εἴ τι καὶ πάθοι ἐκεῖθεν γὰρ καὶ τὴν τῆς μεγαλοπόλεως ἠλπίζεν ἄλωσιν, ὀλίγον κατὰ Νίκαιαν διαμείνας, ὀρμήσας αὐτίκα καὶ κατὰ τὴν πύλην γεγωνῶν, τὸν κονιορτὸν τῶν βλαυτῶν ἀποτιναξάμενος ὡς εἰς μαρτύριον δῆθεν, ἐξήει καὶ διὰ τοῦ κατὰ τὴν Ἐλενόπολιν τῆς θαλάσσης πορθμοῦ πρὸς ἐκεῖνον ἠπέιγετο, ἅμα μὲν ἐνασμενίσων ἐκεῖθεν τῇ ἐκ βασιλέως παραμυθία, ἅμα δὲ καὶ μεγάλα ἠλπίζε, συγκροτουμένην μάχην βλέπων κατὰ τῆς πόλεως, ὡς ἀλούσης αὐτίκα τῆς ἐκκλησίας ἐπιβησόμενος, ἀπαλλαγείς Νικαίας καὶ τῶν ἐκεῖ. Ἐν ὄσῳ δὲ τὴν μεταξὺ πορείαν διήνυεν, ἐν Σηλυβρία καὶ ἔτι ἦν ὁ κρατῶν, ὅτε συνέβη καὶ Ἀνδρόνικον τὸν Σάρδεων ἐκεῖσε παρεῖναι· δυοῖν γὰρ σχιζομένοι, αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Θεσσαλονίκης Μανουήλ, ἐκεῖνος μὲν ἑαυτὸν εἰς ἔξορίαν ἐδίδου καὶ ἐξωρίζετο.

ιη'. Ὅπως ὁ Σάρδεων κατὰ Σηλυβρίαν μοναχικῶς ἀπεκείρατο. ιθ'. Ὅπως πολλοὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων θνήσκουσι δι' ὀλίγου καιροῦ. κ'. Περὶ τῆς κατὰ τοῦ Γαλατᾶ φρουρίου τοῦ βασιλέως προσβολῆς. 9 κα'. Περὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ βασιλέως Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου. κβ'. Ὅπως ὁ πατριαρχεῦν τότε Νικηφόρος συνάμα βασιλεῖ καταλαμβάνει τὸ Νύμφαιον καὶ περὶ ὧν ἔπραξε καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. κγ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐν ἀνέσει ἦν, τὸν νέον Ἰωάννην ἀποσκευασάμενος. κδ'. Τὰ κατὰ τὸν χαλυφᾶν καὶ τοὺς Πέρσας, ὅπως ὑπετάγησαν Τοχάροις, καὶ ὡς ὁ σουλτάν Ἀζατίνης εἰς βασιλέα καταφεύγει. κε'. Ὅπως εἶχον οἱ πρὶν βασιλεῖς περὶ Τοχάρους ἀκουόμενοι. κς'. Περὶ τῶν κατὰ δύσιν καὶ ὅπως καῖσαρ προσέβαλεν ἐκ παρόδου τῇ πόλει. κζ'. Ὅπως ἡ πόλις ἐάλω. κη'. Περὶ τοῦ πρωτασηκρήτης Κακοῦ Συναχηρείμ, τί ἔπραξεν, ἀκούσας ὅτι τοῖς Ῥωμαίοις ἐάλω ἡ πόλις. κθ'. Ὅπως ἠκούσται τῷ βασιλεῖ ἡ τῆς πόλεως ἄλωσις. λ'. Δημηγορία βασιλέως ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς πόλεως. λα'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν πανοικί εἰς τὴν πόλιν εἰσάγεται συνάμα τοῖς περὶ αὐτὸν ἄρχουσιν. λβ'. Ὅπως προσηνέγκατο βασιλεὺς ταῖς τῶν Λατίνων φυλαῖς, εἰσελθὼν τὴν πόλιν. λγ'. Ὅπως ἐτάχθησαν τὰ κατὰ τὴν πόλιν παρὰ τοῦ βασιλέως. λδ'. Ὅποια ἦσαν αἱ περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀρσένιου τῶν ἀρχιερέων βουλαί. λε'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐκποδῶν τὸν νέον Ἰωάννην ἐποίει καὶ ὅπως τὰ γένη τῶν Ἰταλῶν ἐν τῇ πόλει κατώκισεν. λς'. Τὰ κατὰ τοὺς εἰς τὸν πάπαν καὶ τοὺς Ἰταλοὺς πρέσβεις τοῦ βασιλέως.

{ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΛΟΓΟΥ}.

Ὅπως ἐσκόπει ὁ βασιλεὺς τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον. β'. Ὅπως μετακληθεὶς ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος εἰς τὴν πόλιν εἰσάγεται καὶ τὰ κατὰ τὴν δευτέραν στεφηφορίαν τοῦ βασιλέως. γ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς διεπρεσβεύετο πρὸς τε Τοχάρους, κήδη ποιῶν, καὶ πρὸς τοὺς Αἰθίοπας. δ'. Περὶ καμηλοπαρδάλιος, ὁποῖόν ἐστιν. ε'. Ὅπως ἀυξηθέντες Αἰθίοπες τὰ κατὰ Συρίαν κακὰ διεπράξαντο καὶ τὰ κατὰ τὸν Νογᾶν. ς'. Ὅπως αἱ τρεῖς βασιλίδες ἀνδράσιν ἠρμόσθησαν καὶ ὁποίοις. ζ'. Τὰ κατὰ τὴν δέσποιναν Ἀλαμάναν Ἄνναν. η'. Τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν Ἄννης τῆς δεσποίνης Μαφρὲ καὶ τὸν Κάρουλον. 11 θ'. Ὅπως σανίσιν ἀνυψοῦντο τὰ πρὸς τῇ θαλάσῃ τείχη

τῆς πόλεως καὶ 11 διὰ τί καὶ περὶ ἐτοιμασίας τοῦ βασιλέως. ι'. Ὅπως τὸν Ἰωάννην ὁ βασιλεὺς ἐκποδῶν ποιῶν ἐξετύφλου. ια'. Τὰ περὶ τοῦ Ὀλοβώλου Μανουὴλ καὶ τῆς τῶν λοιπῶν ὑποβλέψεως διὰ τὸν Ἰωάννην. ιβ'. Τὰ κατὰ τοὺς Ζυγηνοὺς, ὅπως ἀπεστάτησαν βασιλέως διὰ τὸν Ἰωάννην. ιγ'. Ἀπολογία τῶν Ζυγηνῶν πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τοῦ ὄν ὡς Ἰωάννην ὑπεδέξαντο. ιδ'. Ὅπως διετέθη ὁ πατριάρχης μαθῶν τὰ συμβάντα Ἰωάννη καὶ ὅπως τὸν βασιλέα ἀφώρισεν. ιε'. Ὅπως διὰ τῶν τριήρων ἠνδραγάθουν ὁ τοῦ στόλου τῆς Ῥωμαΐδος λαός. ιϛ'. Ὅπως οἱ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως τὰς τῶν δυτικῶν ἐνεχειρίσθησαν διοικήσεις. ιζ'. Τὰ κατὰ τὸν παρακοιμώμενον Μακρηνὸν Ἰωάννην. ιη'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς τὰ περὶ τὸν Αἴμον διατεθεῖται, αὐτὸς ἐπιτάττων τοῖς στρατηγοῖς τῶν δυνάμεων, οἴκοι καθήμενος. ιθ'. Ὅπως, ὑπερχόμενος τὸν πατριάρχην, ὁ βασιλεὺς τὴν τοῦ ἀφορισμοῦ λύσιν ἐζήτη. κ'. Ὅπως συνῆλθον ἐν ταύτῳ κατὰ συνθεσίας οἱ δεσπότες Ἰωάννης τε καὶ Μιχαὴλ ὁ τῆς δύσεως. κα'. Ὅπως ὁ δεσπότης Ἰωάννης, ἀπαλλαγείς τῶν δυτικῶν, τοῖς κατ' ἀνατολήν ἐχθροῖς προσβάλλει καὶ μερικὸς ἔπαινος τούτου. κβ'. Ὅπως δεινῶς ἐνόσει ἀπολλύμενα τὰ κατὰ Μαρυανδηνοὺς, τὰ Βουκελλάριά τε καὶ ἡ Παφλαγονία. κγ'. Τὰ περὶ τοῦ φανέντος κομήτου ἐκ βορρᾶ ἐπὶ μῆσι τοῖς τοῦ θέρους καὶ τῆς ἐπὶ δύσιν ἐκστρατείας τοῦ βασιλέως καὶ περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου. κδ'. Τὰ περὶ τε Βέκκου καὶ Ξιφιλίνου τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀρχόντων. κε'. Τὰ περὶ τοῦ σουλτὰν Ἀζατίνου καὶ τὰ περὶ τῶν Τοχάρων. κϛ'. Ὅπως ὑπεδέξατο ὁ πατριάρχης ἐλθόντα τὸν βασιλέα καὶ μεθ' ὅσου ἐλέγχου καὶ ζήλου. κζ'. Κῆδος ἐπὶ τε τῇ θυγατρὶ Εὐλογίας Ἄννη καὶ Νικηφόρῳ δεσπότη, υἱῷ τοῦ δεσπότη Μιχαὴλ. κη'. Περὶ τοῦ φημισθέντος ψεύδους διὰ Τοχάρων ἐπιδρομὴν κατὰ Νίκαιαν.

13 {ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΛΟΓΟΥ}.

Δημηγορία βασιλέως πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς περὶ τῶν καθ' αὐτόν. β'. Ὅπως τὸν τοῦ Γαλισίου Ἰωσήφ πρὸς τὸν πατριάρχην ἀπέστελλεν ὁ κρατῶν, ζητῶν λύσιν τοῦ ἀφορισμοῦ. γ'. Ὅπως λίβελλος κατηγορίας κατὰ τοῦ πατριάρχου ἐδόθη τῷ βασιλεῖ. δ'. Ὅπως καὶ ὅπου ἐζητοῦντο τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον. ε'. Ὅπως ὁ πατριάρχης πρὸς βασιλέα ἀφίκοιτο καὶ ὅπως παρὰ μικρὸν παραλογοισθεῖη. ϛ'. Ὅπως, συναχθέντων τῶν ἀρχιερέων, τὸ τέλειον μῆνυμα καὶ ἐπὶ τούτῳ ἡ ἀπόφασις γέγονεν. ζ'. Ὅπως ἀπελθόντες τρεῖς ἀρχιερεῖς ἐξ ἀποστολῆς τῶν ἄλλων τῷ πατριάρχῃ τὰ τῆς καθαιρέσεως παρεδήλωσαν. η'. Ὅπως πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐξάγει τοῦ πατριαρχείου τὸν πατριάρχην καὶ τὰ τότε συμβάντα. θ'. Ὅπως οἱ τῆς ἀνατολῆς πατριάρχαι, ὃ τε Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Ἀντιοχείας, περὶ τὴν καθαίρεσιν τοῦ πατριάρχου διετέθησαν. ι'. Ὅπως ἤθελεν ὁ πατριάρχης, ἐπὶ τῆς τιμῆς ὧν, ἀνακαλεῖσθαι ὡς ἀρχιερέα τὸν Σάρδεων Ἀνδρόνικον. ια'. Δημηγορία τοῦ βασιλέως περὶ τῶν σχιζομένων. ιβ'. Ὅπως ψηφίζεται ὁ τῆς Ἀδριανοῦ Γερμανὸς εἰς τὸ πατριαρχεῖον καὶ ὁποῖος οὗτος. ιγ'. Ὅπως ἀνάγεται Γερμανὸς εἰς τὸ πατριαρχεῖον καὶ τί διαπράττεται. ιδ'. Ὅπως τὸν Ὀλοβῶλον μεταγαγῶν ὁ πατριαρχεὺς εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ὀφφικίῳ ῥήτορος ἐτίμα καὶ διδάσκαλον καθίστα. ιε'. Ὅπως ἐγκληθέντες τινὲς τῶν τοῦ παλατίου καθοσιώσεως καὶ τὸν πατριάρχην εἰσήγον Ἀρσένιον. ιϛ'. Ὅπως ὁ συγγραφεὺς συνάμα ἀρχιερεῦσιν εἰς ἐκεῖνον πέμπεται καὶ περὶ ὧν αὐτοῖς συνέβη. ιζ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐβουλεύετο τὰ περὶ τῆς ἑαυτοῦ λύσεως καὶ πρὸς τίνος. ιη'. Ὅπως ὁ Ἰωσήφ τῷ Γερμανῷ συνεβούλευεν ἀποθέσθαι τὴν πατριαρχίαν. ιθ'. Περὶ Ἰακίνθου ὅστις καὶ ὄθεν, καὶ τῶν περὶ αὐτόν. κ'. Ὅπως καὶ διὰ τοῦ Σάρδεων Χαλαζᾶ ἐπιχειρεῖ ὁ βασιλεὺς τῷ πατριαρχοῦντι Γερμανῷ. κα'. Ὅπως ἐξῆλθε τοῦ πατριαρχείου ὁ Γερμανός. κβ'. Περὶ τοῦ Ἀδριανουπόλεως Βασιλείου, εἴτ' οὖν Βαρλαάμ. κγ'. Ὅπως εἰς

πατριάρχην ψηφίζεται παρά τῶν ἀρχιερέων ὁ Ἰωσήφ. 15 κδ'. Ὅπως, παρευδοκιμηθέντος τοῦ Ἡρακλείας Πινακᾶ ὡς ὄντος ἐκ τῆς χειροτονίας τοῦ Γερμανοῦ, ὁ Μιτυλήνης Γρηγόριος χειροτονεῖ τὸν Ἰωσήφ. κε'. Ὅπως ἐλύθη τοῦ ἀφορισμοῦ ὁ βασιλεὺς παρά τοῦ Ἰωσήφ. κβ'. Περὶ τοῦ κήδους τοῦ τε Ταρχανειώτου Ἀνδρονίκου καὶ υἱοῦ τῆς τοῦ βασιλέως ἀδελφῆς Μάρθας καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ δυτικοῦ Ἰωάννου. κζ'. Ὅπως καὶ ὁπόσαι δυνάμεις στρατηγοῦντος τοῦ δεσπότη καὶ ἐπὶ τοῖς δυτικοῖς συχνάκις ἐπιχωριάζοντος, τὰ ἀνατολικά ἀπώλοντο. κη'. Περὶ τοῦ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν σχίσματος καὶ περὶ τῶν Παντεποπτηνῶν μοναχῶν. κθ'. Ὅπως ἀποστέλλεται εἰς Παιονίαν μετὰ τοῦ μεγάλου δουκὸς τοῦ Λάσκαρι ὁ προπατριαρχεύσας Γερμανὸς κάκειθεν ἤγαγε νύμφην τῷ τοῦ βασιλέως υἱῷ καὶ ὅπως ἐστέφθησαν. λ'. Τοῦ μεγάλου κονοσταύλου τοῦ Ταρχανειώτου πρὸς τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἰωάννην αὐτομόλησις. λα'. Ἐκστρατεία τοῦ δεσπότη Ἰωάννου συνάμα χιλιάσι στρατοῦ πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ τὰ τῆς ἀνδραγαθίας τοῦ Ἰωάννου. λβ'. Ὅπως κατὰ θάλασσαν ὁ πρωτοστράτωρ Φιλανθρωπηνὸς νικᾷ τοὺς Ἰταλοὺς κατὰ κράτος, συνεργοῦντος ἕξωθεν καὶ τοῦ δεσπότη Ἰωάννου.

{ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΠΕΜΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ}.

Ὅπως μεταξὺ λύπης καὶ ἡδονῆς ἐγένετο ὁ κρατῶν διὰ τὰ συμβάντα ἐν τῇ δύσει. β'. Ὅπως, σχιζομένων τῶν κατ' ἀνατολὴν, ὁ πατριάρχης διὰ ταῦτα τοῖς ἐκεῖ ἐπιδημεῖ. γ'. Ὅπως τῷ Βουλγάρων βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ ἢ τῆς Εὐλογίας θυγάτηρ Μαρία εἰς γάμον ἐξεδόθη. δ'. Τὰ περὶ τοῦ Νογᾶ καὶ Τοχάρων, ὅπως εἶχον τὸ πρίν, καὶ περὶ τοῦ πρώτου βασιλέως καὶ νομοθέτου αὐτῶν. ε'. Τὰ περὶ τοῦ Μυτζῆ καὶ ὅπως δέδωκε βασιλεῖ τὴν Μεσέμβρειαν. ς'. Περὶ τοῦ πρὸς τοὺς Σέρβους κήδους τοῦ βασιλέως καὶ διὰ ταῦτα τῆς τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ ἐπιδημίας ἐκεῖσε. ζ'. Τὰ περὶ τοῦ Δυρραχίου καὶ τοῦ σεισμοῦ τοῦ ἐκεῖ ἐνσκήψαντος. η'. Τὰ κατὰ τὸν ῥήγα Κάρουλον καὶ ὅπως κατὰ τῆς πόλεως ἐξηρτύετο στόλον. θ'. Ὅπως πρέσβεις ὁ βασιλεὺς διὰ ταῦτα πρὸς τὸν ῥήγα Φραγγίας ἀπέστειλλεν. ι'. Ὅπως τὰ κατὰ τὴν πόλιν ὁ βασιλεὺς παρεσκευάζετο, ἀκουομένου τοῦ στόλου τοῦ Καρούλου. 17 ια'. Ὅπως, τοῦ εἰς πάπαν προσκληθέντος Γρηγορίου πρὸς βασιλέα πέμψαντος, ὁ βασιλεὺς, ὑπερχόμενος πατριάρχην καὶ τοὺς τῆς ἐκκλησίας, κατήπειγε τὴν εἰρήνην. ιβ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς διεμάχετο τοῖς τῆς ἐκκλησίας ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἐκείνης καὶ τίνας μὲν συλλήπτορας εἶχεν, ὅπως δὲ ὁ Βέκκος ὠμολόγει ἀφορισθεῖς. ιγ'. Ὅπως τὸν Χοῦμνον Ἰωάννην ὁ βασιλεὺς προσθησάμενος κατηγορίαις ὑπῆγε τὸν Βέκκον καὶ τὰ κατὰ τὸν Βέκκον. ιδ'. Τὰ περὶ τοῦ τόμου ὃν ἀπεστάλκει πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ὁ βασιλεὺς καὶ τοῦ πρὸς ἐκεῖνον ἀπολογοῦ τῆς ἐκκλησίας. ιε'. Ὅπως ὁ Βέκκος, εἰς φυλακὴν εἰργμένος, παρά τῶν λογίων τοῦ βασιλέως ἐκ γραφῶν ὡς δῆθεν εἰς τὸ εἰρηνεύειν κατετίθετο. ις'. Ὅπως ὁ πατριάρχης, γνωματεύων ἐγγράφως, ὤμνυε τὴν εἰρήνην μὴ καταδέχεσθαι. ιζ'. Περὶ τῶν ἀποκρισιarίων τοῦ βασιλέως καὶ τῆς τοῦ πατριάρχου ἀποχωρήσεως εἰς τὴν τῆς Περιβλέπτου μονήν. ιη'. Περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς κληρικούς ἀνάγκης ἕνεκα τῶν τελουμένων. ιθ'. Ὅπως, εἰς δύσνοιαν διαβαλλόμενοι, οἱ κληρικοὶ ὑπέγραφον τόμον βεβαιώσεως τῆς πρὸς τὸν βασιλέα εὐνοίας καὶ περὶ τῆς αὐτῆς ἐνοχλήσεως. κ'. Τὸ κατὰ τὸν ῥήτορα τῆς ἐκκλησίας διήγημα καὶ τοῦ συγγραφέως σχετλίαισις. κα'. Ὅπως οἱ πρέσβεις τοῦ βασιλέως κατὰ θάλασσαν ἐκινδύνευσαν. κβ'. Ὅπως, παραγεγονότων ἐκεῖθεν πρέσβειων, ὁ μὲν πατριάρχης ἀργήσας εἰς Λαύραν ἀπήγετο, ὁ δὲ πάπας ἐμνημονεύετο. κγ'. Περὶ τοῦ σχίσματος καθόλου τῆς ἐκκλησίας. κδ'. Περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ χαρτοφύλακος Βέκκου εἰς τὸ

πατριαρχεῖον καὶ τῶν αὐτοῦ πρὸς βασιλέα ὑπὲρ τῶν δεομένων πράξεων. κε'. Ὅπως μὴ φέρων ὁ βασιλεὺς τὴν καθημερινὴν ἐνόχλησιν τοῦ πατριάρχου ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων τὴν τρίτην τῆς ἑβδομάδος ἐπὶ τῶν ἀναφορῶν ἔταξεν. κβ'. Ὅπως πάλιν ἀπεστάλησαν εἰς τὸν πάπαν πρέσβεις παρὰ βασιλέως. κζ'. Ὅπως Ἰκάριος, προσχωρήσας βασιλεῖ καὶ δεχθεὶς, καθίσταται ἐπὶ τοῦ στόλου τῆς Ῥωμαΐδος καὶ τὸ κατὰ τοῦ μεγάλου κυρίου ἀνδραγάθημα. κη'. Ἔτι τὰ κατὰ τὸν πατριαρχεύσαντα Ἰωσήφ καὶ τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην τηνικάδε Βέκκον. 19 κθ'. Ἔτι τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἰωσήφ. λ'. Ὅπως τοὺς κατὰ τὴν πόλιν Γεννουίτας, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἔξω, ἔταπείνου ὁ βασιλεὺς.

{ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΕΚΤΟΥ ΛΟΓΟΥ}.

Ὅπως τὰ κατὰ τὸν Αἴμον καὶ πάλιν παρεκινούντο καὶ ἐκ ποίων τῶν αἰτιῶν. β'. Ὅπως ἡ Μαρία κατεσοφίσατο τὸν Ὀσφεντίσθλαβον. γ'. Τὰ κατὰ τὸν Λαχανᾶν ἀρχῆθεν καὶ ὅπως Κωνσταντῖνον τὸν τῶν Βουλγάρων βασιλέα πεφόνευκεν. δ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς τῇ θυγατρὶ Εἰρήνῃ τὸν Ἀσάν, τὸν καὶ Μυτζῆν, εἰς γάμον ἤρμωσεν. ε'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῷ τοῦ Ἀσάν κήδει πέμψας ἐζήτηε βουλὴν καὶ ὡς ὁ Πρίγκιψ Θεοδόσιος Ἀντιοχείας ἐγεγόνει πατριάρχης. ς'. Ὅπως καὶ τὸν Μιχαήλ, ἐκ δύσεως ἀνελθόντα, γαμβρὸν ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ τῶν θυγατέρων ὁ κρατῶν ἐποίηε. ζ'. Τὰ κατὰ τὴν Μαρίαν καὶ ὅπως τῷ Λαχανᾶ συνώκησεν. η'. Ὅπως Μαρία μὲν παρεδόθη τῷ βασιλεῖ, Ἀσάν δὲ Τερνοβίταις παρεδέχθη. θ'. Ὅπως Ἀσάν ἐκ Τερνόβου ἀπεχώρησεν. ι'. Ὅπως κατηγορίαι συνεσκευάσθησαν κατὰ Ἰωάννου τοῦ Βέκκου πατριαρχοῦντος. ια'. Ὅπως βασιλικὴ νεαρὰ προβαίνει ποιοῦσα τὰ ἔξω πατριαρχικὰ δίκαια ὑπὸ τοὺς ἐπισκόπους. ιβ'. Περὶ τοῦ συμβάντος τῷ πατριάρχῃ ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑπαπαντῆς διὰ τὴν τῶν κολύβων ἀποστολὴν. ιγ'. Ὅπως παρητήσατο τὸν θρόνον ὁ πατριαρχεὺς Ἰωάννης. ιδ'. Τὰ κατὰ τοὺς πρέσβεις τοῦ πάπα καὶ τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἰωάννην, ὅπως καὶ πάλιν ἐπανῆκεν εἰς τὸ πατριαρχεῖον. ιε'. Πληροφορία τοῦ βασιλέως τοῖς τῆς ἐκκλησίας διὰ δημηγορίας διὰ τὰς παραλόγους ἀπαιτήσεις τῶν πρέσβων. ις'. Ὅπως ἀπέστειλε τοὺς πρέσβεις καὶ τὸν Ἐφέσου ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν φυλακὴν ἰδεῖν τοὺς προσγενεῖς αὐτοῦ καθειργμένους διὰ τὸ τῆς ἐκκλησίας σκάνδαλον. ιζ'. Ὅπως ἀνήχθη ὁ Ἰωάννης εἰς τὸ πατριαρχεῖον τὸ δεύτερον. ιη'. Τὰ κατὰ τὸν Μελέτιον καὶ Ἰγνάτιον, τοὺς πεμφθέντας εἰς πάπαν μοναχούς, καὶ τὰ τῆς ἐκκηρύξεως, ὅπως καὶ ἐφ' ὁποίαις αἰτίαις προέβησαν. 21 ιθ'. Πάλιν τὰ κατὰ τὸν Λαχανᾶν καὶ ὅπως παρὰ τοῦ Νογᾶ πεφόνευται, παρόντος καὶ τοῦ Ἀσάν. κ'. Ὅπως ἐκστρατεύει ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος εἰς ἀνατολὴν καὶ τὰ κατὰ τὰς Τράλλεις. κα'. Ὅπως αἱ Τράλλεις παρὰ Περσῶν ἐάλωσαν. κβ'. Ὅπως καὶ ὁ πορφυρογέννητος πρὸς τὰ κατὰ δύσιν ἀποστέλλεται καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἅγιον Αὐξέντιον, τοῦ βασιλέως ἐξελθόντος. κγ'. Ὅπως καὶ δι' ἦν τὴν αἰτίαν ὁ Βέκκος γράφων ἐκίνει τὰ περὶ δογμάτων. κδ'. Ὅπως εἰς τὸν Ἅγιον Αὐξέντιον ὁ πατριαρχεὺς ἀπῆλθε καὶ περὶ τῶν ἐκεῖσε τοῦ βασιλέως ποινῶν. κε'. Τὰ περὶ τοῦ Καλοειδᾶ καὶ περὶ Ἰωάννου τοῦ Δούκα. κς'. Τὰ κατὰ τὸν λογοθέτην τοῦ γενικοῦ Μουζάλωνα καὶ τὸν μέγαν λογοθέτην καὶ πρωτοβεστιάριον ὕστερον. κζ'. Ὅπως ἐκ δύσεως ὑπέστρεφεν ὁ πορφυρογέννητος καὶ τὰ κατὰ τὸν Κοτανίτζην, εἴτ' οὖν Τορνίκιον. κη'. Θάνατος τῆς δεσποίνης Ἄννης καὶ τῶν παρασήμων τῷ πορφυρογεννήτῳ μεταλλαγῇ. κθ'. Ἐκστρατεία Μιχαήλ βασιλέως πρὸς Σάγγαριν καὶ τὰ γεγονότα ἐκεῖσε τῷ βασιλεῖ. λ'. Τὰ κατὰ τοὺς πρὸς τὸν πάπαν Μαρτῖνον ἀποκρισιάρχους καὶ ὡς ἀπελθόντες οὐκ ἐδέχθησαν καὶ ὡς ἐπεκλάσθη διὰ ταῦτα ἡ τοῦ βασιλέως ὑπὲρ ἐκείνων σπουδή. λα'. Περὶ τῶν διαθηκῶν τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ. λβ'. Ὅπως συνέβη τὰ κατὰ τὰ Βελλάγραδα. λγ'. Θρίαμβος τῶν ἐάλωκότες κατὰ τὰ

Βελλάγραδα. λδ'. Τὰ κατὰ τὸν ἄρχοντα τῶν Λαζῶν Ἰωάννην καὶ ὅπως ἐλθὼν ἔπε γαμβρεύθη τῷ βασιλεῖ. λε'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς δυνάμεις ἐξηρτύετο κατὰ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου, μετακαλεσάμενος καὶ Τοχάρους, καὶ ὡς παρὰ τῆς δεσποίνης ἐκωλύετο ἐξελθεῖν. λλ'. Ὅπως κατὰ θάλασσαν ὁ βασιλεὺς συνάμα τοῖς αὐτοῦ ἐκινδύνευε καὶ ὡς, φθάσας τὴν Ἀλλαγὴν, ἐν τοῖς Παχωμίου ἐτελεύτησεν. 23

{ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ}.

Προοίμιον τοῦ συγγραφέως καὶ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων.

Γεώργιος Κωνσταντινουπολίτης μὲν τὸ ἀνέκαθεν, ἐν Νικαίᾳ δὲ καὶ γεννηθεὶς καὶ τραφεὶς, ἐν Κωνσταντίνου δὲ καταστάς αὐθις, ὅτε Θεοῦ νεύματι ὑπὸ Ῥωμαίους αὕτη ἐγένετο, ἔτη γεγωνὼς εἴκοσιν ἐνὸς δέοντος τηνικάδε, καὶ κλήρω δοθεὶς θείῳ καὶ ἀξιώμασιν ἐκκλησιαστικοῖς διαπρέφας καὶ ἕως καὶ ἐς πρωτεκδίκου φθάσας τιμὴν, ἔτι δὲ καὶ ἐν ἀνακτόρων εἰς δικαιοφύλακα τιμηθεὶς, τάδε ξυνέγραψεν, οὐ λόγους λαβὼν ἄνωθεν ἀμαρτύ ρους, οὐδ' ἀκοῆ πιστεύων μόνον, ἦν τις λέγοι ἔωρακῶς ἢ καὶ ἀκούσας αὐτός, πιστοὺς δ' ἀξιοίη τοὺς λόγους, εἰ μόνον λέγοι, λογιζέσθαι, ἀλλ' αὐτόπτης τὰ πλεῖστα, οὕτω ξυμβάν, γεγωνὼς ἢ καὶ μαθὼν ἀκριβῶς παρ' ὧν τὸ πρῶτον ὠράθη πραχθέντα, πλὴν δ' οὐκ ἀμάρτυρα, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἄλλοις συνηγορούμενα, ὡς ἂν μὴ ὁ ξύμπας χρόνος, φύσιν ἔχων τὰ πολλὰ κρύπτειν συχναῖς κυκλικαῖς περιόδοις, καὶ τάδ' ἀφανίσσειε, κατὰ μικρὸν ἐξίτηλα τῇ παραδρομῇ γιγνόμενα, διὰ τὸ φανέντα κρύπτεσθαι πάντα ἀνάγκην εἶναι, ὡς πού τις τῶν σοφῶν ἔφη καὶ ἀληθῶς ἐγνωμάτευσεν, οὐ μὴν ὥστε καὶ τὸ ἀληθὲς περὶ ἐλάττονος τοῦ ψεύδους ποιήσασθαι περὶ τοιούτων λέγοντα· ἱστορίας γάρ, ὡς ἂν τις εἴποι, ψυχὴ ἢ ἀλήθεια, καὶ τὸ τῆς ἀληθείας χρῆμα ἐπάναγκες ἱερὸν, ὁ δὲ πρὸ ταύτης τὸ ψεῦδος ἄγων ἄντικρυς ἱερόσυλος. 25 Ἄλλως τε καὶ ἡμῖν ἥκιστα πρόθεσις τοῖς πραχθεῖσι μέγεθος ἐντιθέναι, ὡσανεὶπερ κινουμένοις ἐκ μίσους ἢ μὴν εὐνοίας, ὡς ἂν πλέον ἢ εἰκὸς ἢ τὸ κακῶς ξυμβάν διασυρείη ἢ τὸ εὖ ξυμπεσὸν ὑμνηθεῖη, τοῦ λόγου τὰς ἀκοὰς γοητεύοντος. Ἐπειδὴ γὰρ τὰ ὀπουδήπου πραχθέντα ἔστι μὲν καὶ διεξιέναι, οἷς δὴ καὶ λέγειν βουλομένοις ἔστιν, ἔστι δὲ καὶ ἔαν ἄρρητα, μὴ ἀνάγκης ὑπόουσης, νικᾷ κατ' ἐμὴν γνώμην τὸ σιωπᾶν ἢ τὸ λέγειν ἄλλως ἢ ὡς ἐπρά χθησαν, καὶ κρεῖττον δῆπου τοῖς ἀκουσείοις τὸ μὴ μαθάνειν ὅλως ἢ τὸ μαθάνειν ἄλλως ἢ ὡς ἦ ὄντως ἱστορία βούλεται, ὡς ἐκεῖθεν μὲν τῆς ἀπλῆς εἰσαγομένης ἐκείνης ἀγνοίας ἐξ ἧς οὐ μῶμος προστρίβεται, ἐντεῦθεν δὲ τῆς διπλῆς, ὥστε μὴ εἰδέναι συμβαίνειν τὸν εἰδέναι οἰόμενον, οὐ δὴ καὶ χεῖρον οὐδέν. Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ἐγκεχειρήκα ἂν τῇ γραφῇ, ἦν μοι μὴ ἐπῆρει ἐλπίζειν, προῖόντος τοῦ χρόνου, τὰ χεῖρω καὶ ἔτι ξυμβαίνειν, ἐκ τῶν παρόντων καὶ τὰ ἐσαῦθις στοχαζομένω, ἢ μᾶλλον ἐκ τῶν συμβάντων λογιζομένω τὰ συμβησόμενα. Πολλῶ γὰρ δῆπου εἰς ἀκοὴν ὠτίου θαυμασιώτερον ἐκ τοιαύτης, ἧς δὴ καὶ γεγευμέθα, ἡσυχίας καὶ καταστάσεως εἰς τόδε ξυμφορᾶς τὰ πράγματα προελθεῖν, ἢ τοιαῦτα φανέντα καὶ οὕτως τῆς προτέρας εὐθαλείας, δεινοῦ χειμῶνος ἐπεισφρήσαντος, καταρρεύσαντα ἐπὶ μείζον καταυανθῆναι, ὥστε μὴ ὅπως εὐθαλεῖν, ἀλλ' οὐδὲ ζωτικῆς τὸ παράπαν μετέχειν κινήσεως.

β'. Παραίτησις τοῦ μὴ τὰ πρότερα ἢ κατὰ τὸν συγγραφέα λέγειν. Τὸ γοῦν ἀνατρέχειν ἐπὶ τοὺς πρότερον ἢ καθ' ἡμᾶς ἄρξαντας κἀντεῦθεν ἄρχεσθαι τὰ ἐκείνων ἐπιόντας, ὅπως ἀσφαλῶς καὶ μεθ' ὅτι πλείστης τῆς εὐβουλίας, ἧς οὐδὲν ἄμεινον, διώκουν τὰ πράγματα, τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν κατοχυροῦντες, καὶ ταῦτα περιγραφείσης εἰς μικρὸν ταύτης αὐτοῖς, ἐπὶ τρισὶ καὶ μόναις ἐπιπολαζούσαις ἀρχῆθεν ταῖς πόλεσι,

Νικαία, Προύση τε καὶ τρίτη Φιλαδελφεία, τῆς πατρίδος ἐκπεσοῦσιν ἐξ ὧν αἰτιῶν ἴδμεν 27 μαθόντες, οὐ μοι δοκεῖ, κἄν λέγειν θέλωμεν, ἀνυστὰ τῷ τε πολλὰ καὶ μεγάλα ξυμβῆναι, μεταξὺ κρατούντων ἐκείνων, καὶ πολλῆς εἰπεῖν μάλιστα δεόμενα ἀσχολίας, καὶ τῷ μὴδ' ἡμᾶς ἐς ἀκριβῆς εἰδέναι τί καὶ ἐφ' οἷαίς ταῖς αἰτίαις ξυνέπεσεν ἕκαστον, ἄλλως τε ὅτι καὶ ἄλλοις εἰπεῖν ἐπῆλθε περὶ ἐκείνων, οὐ πεπλανημένως, οἶμαι, καὶ ὥστε μὴ σφᾶς ἑαυτοῖς ἀσφαλῶς πιστεύειν ἐπεξιόντας καθ' ἕκαστον, ἀλλ' ἀκριβῶς καὶ ὡς εἰδότας ἐξ ὧν ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἦσαν καὶ περιῆσαν ἔτι εἰς τέλος πραχθέντων· καὶ τὸ τοῦ χρόνου μηχανήμα ἄπρακτον ἦν, ἅμα πραττομένων καὶ ἅμα γραφῆ διδομένων, ἀντιμαχομένου καὶ ἀντισκοποῦντος οἶον τοῦ Ἑρμοῦ τῆ Λητοῖ, ἢ καὶ μᾶλλον τὴν ἐκείνης πρόοδον ἀνακόπτοντος. Ταῦτ' ἄρα καὶ τὰ κατ' ἐκεῖνο συμβάντα τοῦ χρόνου ἐατέον ἡμῖν, ὡς οὐκ ἀνυστὰ καὶ ἄλλως τοῦ προκειμένου σκοποῦ ἐξαγώνια. Ἐν δὲ καὶ μόνον τέως λεκτέον ἐστί, καὶ ἴσως οὐ περιττόν, ὅτι καὶ μόνον ἐκεῖνό τινες αἰτιῶνται καὶ τῆς τότε τῶν πραγμάτων ἀσφαλείας καὶ καταστάσεως καὶ τῆς νῦν ἀνατροπῆς καὶ συγχύσεως, πλὴν οὐ κατὰ ταῦτόν οὕτως ἔχον, ἀλλὰ παρὸν μὲν καὶ ὡς ἐχρῆν τελούμενον ἀσφαλείας, ἀπὸν δὲ καὶ ὡς οὐκ ἐχρῆν παρορώμενον τῆς παρούσης συγχύσεως.

γ'. Ὅπως οἱ παλαιοὶ κατωχύρουν τὰς ἄκρας. Ἐκεῖνοι τοίνυν δυοῖν μέσον ἐχθοῖν ἐναπειλημμένοι, ἐξ ἑω μὲν Περσῶν, ἐκ δύσεως δ' Ἰταλῶν, οὐ μόνον τὸ πρὸς τῆ θαλάσση, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνώτατον κατασχόντων, καὶ εἰς στενὸν κομιδῆ ἀμφοτέρωθεν καταστάντες, ὡς μὴδ' ἐλευθέρως ἀναπνεῖν εἶσθαι, τῆ μὲν Ἰταλικὸν ἔχοντες συμμαχικὸν ἐπήεσαν Πέρσαις, τῆ δὲ Σκυθικὸν προσλαβόμενοι, ἄρτι τότε φανέν τε καὶ προσληφθέν, ἀνώθουν τοὺς Ἰταλοὺς. Σκοπὸς δ' ἦν ἐκείνοις ἄκραις ἀσφαλέσι 29 τὸ μέσον κατοχυροῦν. Καὶ τὸ μὲν πρὸς θάλασσαν οὐκ εἶχον ὄχυρώματι ἄλλω ἢ θαλάσση κατασφαλιζεσθαι οὐδὲ γὰρ ἦν, θαλασσοκρατούντων τῶν Ἰταλῶν καὶ προσκατεχόντων τὰ πρόσω, ἀσφαλῶς τὸ λοιπὸν διάξειν, τὸ δὲ πρὸς ἑω ὄχυροῦν εἶχον ἐρυμοῖς ὄρεσιν, εἰ προλάβοιεν. Καὶ διὰ ταῦτα, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἅμα πρὸς ἐκάτερα μάχεσθαι καὶ ὅτι τὰ μὲν πρὸς ἑω ὄρη μέχρι πολλοῦ ἀνέχοντα καὶ τὸ ἀσφαλὲς κατεγγυῶντα τοῖς κατοικήσουσι, τοῖς Πέρσαις οὐκέτι διηνεκῶς προσκαταληφθέντα, προσδόκιμα σφίσι κατασχεῖν ἦσαν καὶ διὰ τῆς ἐκείνων ἀσφαλείας τὰ οἰκεία εὖ θέσθαι, τῷ δὲ τῆς θαλάττης μέρει οὐχ οἰοί τ' ἦσαν χρῆσασθαι ὄχυρώματι πρότερον ἢ τοὺς Ἰταλοὺς ἐκβαλεῖν ἐκεῖθεν, ἐσπένδοντο μὲν πλέον τοῖς Πέρσαις καὶ ἀνακωχὴν ἐδίδουν τῷ πρὸς ἐκείνους πολέμῳ, ἐτήσιον τέλος τάξαντες δίδοναι, ὃ δὴ καὶ ἐδίδουν οὐκ ἐς μακρόν, τοῖς δ' Ἰταλοῖς ὅλαις ἐπεῖχον ὄρμαϊς. Συχνοῖς δὲ πόνοις καὶ ἀκαταγωνίστοις πολέμοις ἐνιδροῦντες, ἐκείνους μὲν ἐξῶσαν καί, ναυσὶν οἰκείαις παραπλέειν παρεσχηκότες τὴν θάλασσαν, ἱκανὴν τοῖς ἐκεῖσε τῶν Ῥωμαίων οἰκοῦσιν ἐδίδουν ἀσφάλειαν· εἶτα νῶτα στρέψαντες, ἐκόντων ἀκόντων Περσῶν, ὄρεσιν ἐπεβάλλοντο, συχνοῖς δὲ τοῖς πανταχόθεν ἐποίκοις καὶ ἰσχυροῖς κατασφαλισάμενοι, ἐρυμνὰ τεῖχη καὶ οἶον δυσεπιχειρήτους θριγκοὺς τῆ Ῥωμαῖδι ταῦτα κατέστησαν.

δ'. Ὅπως τῶν ἐν ταῖς ἄκραις ἐπεμελοῦντο ἀνδρῶν καὶ πραγμάτων. Οὐ μὴν δὲ καὶ ἀτημελήτους τοὺς πρὸς τοῖς ὄρεσιν οἰκοῦντας εἶων, ὡς ἐτοίμους μεταναστεύσοντας, εἴ που ἀμηγέπη οἱ ἐναντίοι προσβάλοιν, μὴδὲν ἔχοντας τὸ πείθον μένειν καὶ παρὰ δύναμιν, εἴ ποι παρείκοι, πρὸς ἐκείνους ἀνδρίζεσθαι· ἀλλ' ἀτελείαις μὲν τοὺς πάντας, προνοίαις δ' ἐκ τούτων τοὺς ἐπιδοξότερους καὶ οἷς τολμῆεν τὸ φρόνημα γράμμασιν ἐδωροῦντο βασιλι κοῖς. Καὶ δὴ, τοῦ χρόνου προϊόντος, ἠῤῥξανον ταῖς περιουσίαις, καὶ πλοῦτος 31 ἐπέρρει σφίσι συχνός. Παρ' ὅσον δ' ἐκείνοις ἐνευθηνεῖσθαι ξυνέβαινε τοῖς κατὰ τὸν βίον, παρὰ τοσοῦτον καὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐθάρρουν, καὶ πολλοῖς τοῖς ἐκεῖθεν ἐτρύφων, νυκτιλοχοῦντες καὶ ὀσημέραι τὴν τῶν ἐναντίων περικόπτοντες καὶ τὰ πολλὰ ληϊζόμενοι· ἐξ ὧν

συνέβαινεν αὐτοῖς μὲν ὁμόσε τοῖς ἀντιπάλοις χωροῦσι προβεβλήσθαι τῶν ἐνδοτέρω, τοὺς δ' ἐξαρτωμένους τὰς ἐλπίδας ἐκείνων ἐπὶ τῆς οἰκείας διατρίβειν ἀνέδην καὶ ταῖς οἰκείαις προσανέχειν φροντίσι, τοὺς μὲντοι ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς στρατηγίας ὄντας, τῶν ὀπισθεν ἀσφαλῶς ὡς οἶόν τ' ἔχοντας, τὴν μάχην ἐτέρωσε τρέπειν καὶ μὴ οὔσαν ταῖς ἐπιθέσεσιν ἐρεθίζειν καὶ φθάνειν κακῶς διατεθέντας ἐτέρους πρότερον ἢ ἀναμένειν πάσχειν ἐτέρωθεν τὰ δεινά. Τὸ δὲ σύμπαν ἦν κατορθούμενον, τῶν ἀκρῶν καλῶς ἔχουσῶν καὶ μὴδ' ἂν εἴ τι καὶ γένοιτο, τῶν ἐκεῖ καθυπειζόντων ἀνδρῶν, εἴ πη καὶ ἀντιτείνειν τολμῶεν οἱ ἀντικείμενοι, καὶ ταῦτα καὶ τῆς ἀρχῆς ἐγγύθεν οὔσης, ἀνθεξούσης ἐτοίμου πρὸς ἅπαν τὸ ἀντιστησόμενον. Καὶ τὰ μὲν πρότερα τοιαῦτα καὶ οὕτως ἔχοντα, μὴ μόνον αἷς ἐρρέθη ἀτελείαις τε καὶ προνοίαις, ἀλλὰ γε καὶ καθημεριναῖς φιλοτησίαις βασιλικαῖς τῶν τὰς ἄκρας οἰκούντων βρενθυομένων καὶ οὐδὲν ὅ τι μὴ πλούτου σημεῖον ἔχόντων, κἀντεῦθεν καὶ ἀρραθυμότερον μὲν φυλασσόντων, θαρραλεώτερον δ' εἰσβαλλόντων καὶ ἀντισχόντων τοῖς, εἴ πη ἰσχύσαιεν, κακοποιούσι τὰ ἡμέτερα.

ε'. Ὅπως, ἀλούσης πάλαι τῆς πόλεως παρ' Ἰταλῶν, ἐξησθένησε τὰ κατὰ τὴν ἀνατολήν καὶ περὶ τοῦ Χαθηνοῦ. Ἐξ ὅτου δ' ἡ Κωνσταντίνου Ῥωμαίοις ἐάλω καὶ ἦν ἐπαναστρέφειν ἀνάγκη τῇ πατρίδι τὰ τέκνα, καὶ πρότερον τῶν ἄλλων οἷς ἦν τὸ κρατεῖν, ξυνέβαινε μὲν ἔνθεν ἐξασθενεῖν ἐκείνους τῇ διαστάσει τῶν βασιλέων, ἔδει δ' ἐκείνοις πάντως προνοίας, καὶ μᾶλλον ἐφ' ᾧ καὶ καθ' ἑαυτοὺς οὐδὲν ἤττον θαρροῖεν, εἰ μὴδ' ἄλλοθεν, ἀλλ' οὖν νεῦρα πολέμου τὸν σφῶν πλοῦτον ἔχουσιν. Ἀλλὰ χρόνῳ ὕστερον, τῆς βασιλείας μεταπεσούσης, Χαθηνός τις, ᾧ δὴ καὶ τὸ τῆς ἐπαρχίας ἀξίωμα ἐσαῦθις ἐπέθηκεν ὁ κρατῶν, τὰ πολλὰ παρ' ἐκείνῳ δυνάμενος ἐξ αἰτίων ὅσον οὐκέτι ῥηθησομένων ἐκεῖθεν γὰρ καὶ ὁ παρῶν λόγος εἰς κατάστασιν τὴν πρέπουσαν ἀναχθῆσεται, ἐκεῖνος τοίνυν, συμφέρον δοκεῖν ἐθέλων συμβουλεύειν τῷ βασιλεῖ 33 ὁ Παλαιολόγος δ' οὗτος ἦν Μιχαήλ, βουλὴν εἰσάγει τήνδε καὶ λίαν ἐπισφαλῆ, ὡς τὸ πρᾶγμα ἔδειξεν ὕστερον. Καὶ δεχθεὶς ὡς δῆθεν συμφερόντως λέγων, πέμπεται καταπράξαι ἃ φθάσας βεβούλευται. Καὶ δὴ ἐπιστὰς ταχέως τοῖς τόποις γὰρ ἦν πρὸς τὰ ἐπεσταλμένα βραδύνειν ὅλως αὐτὸν καταρξάμενον, ἄνδρας βαθυπλούτους εὐρῶν καὶ κτήμασι καὶ θρέμμασι βρίθοντας, στρατεύει τούτους ἐκ τῶν σφετέρων ἐκείνων καὶ οἷς ὁ ἐκάστου βίος συνεκεκρότητο καί, εἰς τεσσαράκοντα νομίσματα τῷ ἐνὶ συμποσώσας, καὶ τούτων τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν αὐτοῦ, τὸ λοιπὸν τοῦ τεθέντος τέλους, οὐκ ὀλίγον ὄν, τῷ βασιλικῷ ταμείῳ εἰσκομίζεσθαι ἔταξεν. Ὁ καὶ πρᾶχθὲν πρῶτως, παθόντων τῶν ἀνδρῶν ἃ οὐκ ἤλπισαν πώποτε, ἐπέκλασέ τε τὴν προθυμίαν βουλομένοις καὶ καθυφείκεσαν τῆς δυνάμεως.

Π'. Ὅπως οἱ Πέρσαι κατέσχον τὰ τῆς Ῥωμαΐδος ὄρη. Ἐντεῦθεν καὶ τοῖς τῶν Περσῶν μαχίμοις καὶ οἷς ἐν μαχαίρα τὸ ζῆν, τῶν ἄλλων ὑποκλιθέντων τοῖς Τοχάροις, ἄρτι κατασχοῦσι τὴν τῆς Περσίδος ἀρχήν, συμφέρον ἐδόκει ἀφηνιάζουσι καταφεύγειν πρὸς τὰ τῶν ὀρῶν ὄχυρῶτερα καί, τὰ πλησίον κατατρέχοντας, νόμῳ ληστῶν ἀποζῆν. Ὁ καὶ γεγονός, συνέστησαν καθ' αὐτοὺς πλεῖστοι καὶ συχνάκις ἰσχυροὶ ἐπετίθεντο ἀσθενέσι γενομένοις τοῖς ἡμετέροις καί, περιόντες κατ' ὀλίγον ἄδυνα τούντων, ὑπέικειν ἐποίουν. Καὶ τάχα ἂν ἐσχωροῦντες ὀσημέραι τοῖς ἐναντίοις τῶν θριγκῶν παρεχώρησαν, εἰ μὴ γε ταχθείσαις ῥόγαις γὰρ σφέτερα οὐκ εἶχον κατέχειν μῶγίς ὑπεῖκον προσοικοῦντες ἀντέχειν. Καὶ ἀντεῖχον τέως, τὰ πλεῖστα μὲν καὶ ἐξ ἑαυτῶν, ἦν δ' οὐ καὶ πολλῶν ἐπεισφρούντων τῶν ἐναντίων, δῆλα τιθέντες τῷ ἡμετέρῳ στρατεύματι καὶ ἄπρακτον πολλάκις τὴν ἐκείνων ἐπισύστασιν καθιστῶντες. Καὶ ταῦτ' ἦσαν, ἕως ἐδίδοντο ῥόγαι καιροῖς ὠρισμένοις κατὰ τὸ σύνηθες. Πλὴν φυλάσσεσθαι μόνον ἦν τὸ κακὸν ἐπιὸν καὶ μὴ προσχωρεῖν σφᾶς ἔτι, μὴδὲ περιγίγνεσθαι, μὴδ' αὐτοὺς ζητεῖν κακοῦν τὴν ἐκείνων κατατρέχοντας, 35 ἀλλ' ἑαυτοὺς συντηρεῖν ἐπὶ τῆς οἰκείας μένοντας, ὡς μαχουμένων μὲν, ὅτ' ἐκεῖνοι ἐπὶ

μέσου τῆς ἡμετέρας τὸν πόλεμον ἐξενέγκαιεν, μὴ μαχουμένων δέ, εἰ μὴ ἐκεῖνοι θέλοιεν πολεμεῖν. Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ ταύτας οἱ ἄρχοντες ἐγλισχρεύοντο, καὶ μόλις καὶ ὑπερήμερον καὶ παρὰ τὸ ἀρχαῖον μείον ἦν τὸ διδόμενον, ἐφ' ᾧ περ καὶ οἱ κατὰ καιροὺς τῶν στρατευμάτων ἡγεμόνες μερίτας ἐκ κλεμμάτων ἑαυτοὺς εἰσήγον, ἀπώλετο μὲν ἡ πληθὺς ἐκείνων, τῶν μὲν ἔργον μαχαίρας γεγονότων, τῶν δὲ καὶ προσχωρησάντων τοῖς ἐναντίοις, ἄλλων δὲ καὶ ἀλλαχοῦ που, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἐκεῖσε προσμένουσι φευκτὰ τὰ δεινὰ, μετοικησάντων καὶ ὡς εἶχον διαγαγόντων τὸν βίον, κατὰ πολλὴν δὲ τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν κατέσχον οἱ ἐναντίοι τὰ ὀχυρώματα, ἐξ ὧν καὶ κατατρέχειν οἰοί τ' ἦσαν, ὁσάκις ἦν αὐτοῖς βουλομένοις, καὶ κακῶς ποιεῖν οὐχ ὅπως τοὺς προσχώρους τούτους γὰρ εἶχον αὐτόθεν, ἀλλὰ καὶ ὧν ἐς μακρὰν ἀπέιχον. Τοῖς δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατεύμασι ἀσχολίαν παρεῖχον οὐ τὴν τυχοῦσαν, πρὸς ἐκείνους ἐφ' ᾧ περ ἐπίσχειν ἐς αἰεὶ ῥέπουσι καὶ τῶν ἄλλων ἀφεμένοις, οὐκ ὀλίγης χρηζόντων ἐπικουρίας, καὶ μᾶλλον τῶν πρὸς δύσιν, ἃ δὴ καὶ κενωθέντων τῶν ἀνατολικῶν ἐκεῖσε τάξεων πρότερον ἢ ταῦτα γενέσθαι, μὴ ὅτι γε τὰ ἐῷα προσεζημίουν, ἀλλὰ καὶ καθ' αὐτὰ ἀπόρως εἶχον, τῶν δυτικῶν ποτὲ μὲν ἐφ' ἡμᾶς, ποτὲ δ' ἐπ' ἐκείνους τρεπομένων, καὶ τῆς τῆς γνώμης ἀστασία τριβὴν ἐμποιοῦντων καὶ ἀμφοτέροις, ὡς, παρόντων μὲν τῶν στρατευμάτων, χωρὶς ὑποκλίνειν ἀνάγκης, ἀνακωχῆς δὲ γενομένης ἐπὶ σμικρόν, πρὸς θάτερα αὐθις ῥαδίως τρέπεσθαι, εἰ μόνον ἴοιεν μεθ' ὅπλων ἐπ' αὐτούς. Οὕτω δ' ἐχόντων τῶν τῆς ἀνατολῆς καὶ οὕτω τῶν δυσχερῶν ἐπιόντων, ἐς ὃ τύχης ὕστερον τάκειθι πράγματα προὔβησαν ἐσαυθις ἐροῦμεν, προσθέντες καὶ τὰς αἰτίας· τέως δ' οὖν ἐπαναλαβόντες τὸν λόγον, τὴν ἀρχὴν, ἐξ οὗ περ καὶ οὐ χειρόν ἄρχεσθαι, καταστήσομεν. 37

ζ'. Ὅπως ἐπὶ βασιλέως τοῦ Ἰωάννου ἐπὶ τῆς εἰς βασιλεῖς πίστει ὁ Παλαιολόγος Μιχαὴλ κατησφαλίζετο. Ἦδη μὲν αὐτοκρατοῦντος μετὰ πατέρα τοῦ Λάσκαρι Θεοδώρου, ὁ ἐπὶ θυγατρὶ αὐτανεψίου ἐκείνου γαμβρὸς ὁ Παλαιολόγος Μιχαὴλ τῷ τοῦ μεγάλου κονοσταύλου διέπρεπεν ἀξιώματι δ' ἀξίωμα προνόμιον εἶχεν ἐκ παλαιοῦ εἰς χεῖρας ἄγειν τὸν ἔχοντα τοῦτο ἅπαν τὸ ἐξ Ἰταλῶν στρατιωτικὸν καὶ ὑπήκοον, ὑποπτος μὲν εἰς βασιλείαν αἰεὶ ποτ' ὧν καὶ δῆλος, ἐξ ὧν ὑποκαθημένως εἶχε, νεωτερίσων, εἰ καιροῦ λάβηται, τὰ πιστὰ δὲ δούς τῷ τοῦ κρατοῦντος πατρὶ ἀσφαλέσιν ὄρκοις καὶ δὴ καὶ ἀρχιερατικαῖς ἐμπεδωθεὶς ἀφοριζούσαις τῶν πιστῶν ἐκείνων ἀραῖς, εἴ που καὶ ἀποστατεῖν προαιροῖτο καὶ δυσνοεῖν ὅλως τοῖς βασιλεύουσι. Καὶ ταῦτ' ἐπράττετο, ὅτε, τὴν τῶν δυσικῶν ἐμπεπιστευμένος παρὰ τοῦ βασιλέως ἀρχὴν, αἰτίαν ἔσχε τοῦ συνθήκας ποιεῖν δι' ἀπορρήτων πρὸς τὸν δεσπότην τῶν δυσικῶν Μιχαὴλ τὸν Ἄγγελον, ἐφ' ᾧ κατεγγυῆσαι μὲν τὸν δεσπότην ἐκείνῳ τὴν ἰδίαν παῖδα πρὸς γάμον, αὐτὸν δὲ παραδοῦναι τὴν τοῦ βασιλέως χώραν καὶ, ὑπ' ἐκείνῳ γενόμενον, συμπράττειν ὡς εἰκὸς τὴν ἀρχὴν τῷ δεσπότη καὶ πενθερῷ. Προσαγγελθεὶς δ' ἐπὶ τούτῳ πρὸς βασιλέα πρὸς οἰκέτου, ᾧ δὴ καὶ τὰ τῆς βουλῆς, ὡς ἐκεῖνος κατηγορῶν ἔλεγε, προσαντίθετο, ἀνήρπαστό τε τὴν ταχίστην, παραλυθεὶς τῆς ἀρχῆς, καὶ τῆς φυλακῆς σιδηρὸς ῥόδετος ἐρριπτεῖτο. Μὴ δήλου δὲ γενέσθαι δυναμένου τοῦ κατηγορήματος, ἀδελφον ὃν εἶτ' ἀληθεύοι ὁ προσαγγέλλων, ὡς ἐκεῖνος ἰσχυρίζετο, εἴτε συκοφαντοίη, ὡς ὁ Παλαιολόγος ἀντεπιφέρων ἔτοιμος ἦν ὑπὲρ ἀληθείας μονομαχεῖν κατὰ τι κρατήσαν ἐπὶ τοῖς ἀδήλοις τῶν προσαγγελῶν ἀρχαῖον ἔθος τοῖς 39 βασιλεῦσιν, ὅμως τὴν ὑποψίαν οὐκ εἶχε διολισθαίνειν καὶ τὸ τῆς ἀπιστίας ἔγκλημα εἰς τέλος διαδιδράσκειν, ἀλλ' ἐφ' ἱκανὸν χρόνον τῆς φυλακῆς κατείχετο δέσμιος, καὶ ἡ ὑποψία προσῆν. Ὡς δ' οὐ χρῆν ὑπὲρ ἐκείνου ἄλλον τολμᾶν καὶ πρεσβεύειν τῷ βασιλεῖ, ὁ τῆνικαδε πατριαρχεῦων Μανουὴλ, ἐπὶ μῆσι πλείστοις συνδιάγων κατὰ Λυδίαν τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ πρὸς ἔξοδον ἦν καὶ δῆλος ἦν ὁ κρατῶν πρὸς χάριν τελεῖν τι τῷ ἱερεῖ προθυμούμενος, αὐτίκ' ἐκεῖνος, ἀφείς τᾶλλα, τὴν ὑπὲρ τοῦ σιδηροδέτου πρεσβεῖαν εἰσήγε καὶ ὡς συκοφαντούμενον ἰκέτευε κατοικτεῖρειν.

«Εἰ δ' οὖν, ἀλλ' εἰ μὴ παρὰ σοὶ καθαρῶς, ἔφη, τῆς ὑποψίας ἀφεῖται, ᾧ βασιλεῦ, ἀλλ' ἐκεῖνος τὸ πιστὸν δώσει πρὸς τούπιόν, τὰς τῆς ἐκκλησίας ἐφ' ἑαυτὸν ἐπιτιμήσεις καταδεξάμενος· αἷς καὶ μάλα κατεμπεδούμενος, καὶ αὐτὸ δὴ τὸ ἀκατέργαστον τοῦ νοὸς περὶ ἀποστασίας ἐνθύμιον οὐ προσήσεται, ἀλλὰ γε χριστιανὸς ὢν τὴν τοῦ Θεοῦ δίκην φυλάζεται καὶ ἀδόλως ἐμμενεῖ τοῖς ὄρκοις εἰς τὴν πρὸς σὲ πίστιν καὶ τὸ γένος τὸ σόν.» Οὕτως εἰπόντος, δυσωπεῖται τὴν δέησιν ὁ κρατῶν καὶ ἐπινεύει πρὸς τὴν τοῦ κατακρίτου συμπάθειαν, εὐμενῆ συνόλως ἐκείνῳ τὴν ἰδίαν γενέσθαι ψυχὴν κατεγγυησάμενος, εἰ κάκεῖνος τὰ τῆς εἰσέπειτα πρὸς αὐτὸν εὐνοίας, ὡς ὁ ἱερεὺς ὑπέσχετο, πιστὰ καταστήσειε. Καὶ δὴ περὶ πού τὴν Ἀχυράους ὁ ἱερεὺς γεγωνῶς, συνάμα καὶ πλείστοις ἀρχιερεῦσι, στέλλει πρὸς τὸν κρατοῦντα, οὕτως ἐκείνου πρὸς τὸν ἀρχιθύτην συνταξαμένον καὶ οὕτω τάξαντος, τινὰ τῶν αὐτοῦ οἰκείων καὶ ἱερωσύνη κοσμούμενον, ὃν ὁ κρατῶν δεξάμενος ἀνίησι μὲν παραυτίκα τὸν κατεχόμενον τῶν δεσμῶν, ἀπολύει δ' ἀσμένως πρὸς τὸν ἱεράρχην, ὀπαδοὺς αὐτῷ συνεξαγαγών. Ἄμα γοῦν ἐπέστη καὶ ἅμα, παρὰ τῆς συνόδου τὰ εἰκότα ἐνωτισάμενος, τὴν ἐκείνων ἐπιτίμησιν εἰς ἀσφαλῆ τῶν πρὸς βασιλέα ἰδίων ὄρκων βεβαίωσιν δέχεται. Καὶ πρὸς τὸν κρατοῦντα αὐθις ἐπανιών, πολλῆς τῆς παρ' ἐκείνου εὐμενείας ἐτύγχανεν. Οὕτω τοιγαροῦν ἔχων καὶ οὕτω σπεύδων ἑαυτὸν φυλάττειν 41 πάσης καχυποψίας ἀνώτερον, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ἀξιώματος ἐπέβη μεγίστου, πολλῶ πλέον πρὸς τὸν μετ' αὐτὸν τὸ κράτος ἔχοντα ἀλῶναι ταῖς ὑποψίαις διεφυλάττετο.

η'. Ὅπως ὁ δεῦτερος Λάσκαρις, πολλοὺς τῶν ἐν ἀξιώμασιν ὑπερορῶν, ἐτέρους ἀντικαθίστη. Ἄλλ' ἐπειδὴ θερμὸς ἦν ἐκεῖνος πρὸς πάντα, ἔτι δὲ καὶ τὴν τοῦ κατα φρονεῖσθαι δόξαν ἡ γὰρ νόσος ἐπεισπεσοῦσα καὶ μᾶλλον τρύχουσα ἔπειθε δεινὰ ὑπιδέσθαι, παραλύει μὲν τοῦ ἀξιώματος εἰς πρωτοβεστιάριου τεταγμένον τιμὴν τὸν Ῥαοὺλ Ἀλέξιον, ἀντείσάγει δ' εἰς ταύτην τὸν ἐξ Ἀτραμυτίου Γεώργιον τὸν Μουζάλωνα, συνοικίσας αὐτῷ καὶ τὴν ἐκ Καντακουζηνῶν Θεοδώραν, τοῦ Παλαιολόγου οὖσαν ἀδελφιδὴν, τὸν δὲ μετ' ἐκείνον Ἀνδρόνικον μέγαν δομέστικον καθιστᾷ, τὴν τοῦ Ῥαοὺλ θυγατέρα οἱ συναρμόσας, τὸν δὲ γε τρίτον τῶν ἀδελφῶν προβάλλεται πρωθιερακάριον, ἄνδρας οὐκ εὐγενείας μὲν μετέχοντας τὸ παράπαν, εἰς παιδοπούλους δὲ αὐθεντοπουλευομένῳ τεταγμένους αὐτῷ. Δύο μέντοι γε τῶν μεγιστάνων τῶν ὀμμάτων στερεῖ, ὧν ὁ μὲν εἰς υἱὸς ἦν τοῦ Στρατηγοῦ πούλου Ἀλεξίου, ὁ Κωνσταντῖνος, ὃς ἠξιοῦτο καὶ κήδουστὴν γὰρ ἀδελφιδὴν τοῦ βασιλέως Ἰωάννου, ἐκείνου διδόντος, εἶχε περιφανοῦς καὶ μάλα λαμπροῦ, ἄτερος δὲ ὁ Φιλῆς ἦν Θεόδωρος. Καὶ πόλλ' ἄττα ἐκαινοτόμει, 43 τὴν ὄφρυν τῶν πρὸς αἵματος καθαιρῶν καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἐντεῦθεν ἑαυτῷ, ὡς ᾤετο, προμηθούμενος· οὐ γὰρ ἀναπνεῖν εἶα ἐκείνον ἢ νόσος, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τὰ μὴ καλὰ φανταζόμενον.

θ'. Ὅπως ὁ Κότυς τὸν Παλαιολόγον παρασκευάζει αὐτομολῆσαι πρὸς Πέρσας. Τότε δὴ καὶ τοῦ Παλαιολόγου εἰς κεφαλὴν τεταγμένου Μεσοθινίας καὶ αὐτῶν Ὀπιτιμάτων, ἐκείνου προστάξαντος, καὶ τὰ πολλὰ κατ' Ἰταλῶν πράττοντος, προσῆει τις τῶν ἐκ τοῦ παλατίου, Κότυς ἐπώνυμον τῷ ἀνδρὶ καὶ ἐς τὰ μάλιστα οἱ τῶν φίλων ὢν, καὶ δῆλος ἦν περὶ τούτῳ ἀγωνιῶν ἐξ ὧν πρὸς αὐτὸν διεξῆει. Καί· «Εἰ μὴ φυγαδεῖα χρήσαιο, ἔλεγεν, ἡμερῶν ὀλίγων εἰς μέγα συμφορᾶς τὰ κατὰ σὲ προβήσεται· ἀλλ' οὐδ' ἐμοὶ τούντεῦθεν ἀκίνδυνον μένειν, ἀλλ' αὐτομολητέον πρὸς Πέρσας καὶ ἀμφοτέροις, εἴ σοι μέλει τῶν ὀφθαλμῶν.» Ταῦτα λέγει καὶ πείθει πληροφορῶν, φίλος ὢν, τὸν ἀεὶ περὶ ἑαυτῷ δεδιότα διὰ τὴν ὑποτρέχουσαν τῆς ἀρχῆς ὑποψίαν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὸν θεῖον τούτου, εἰς μέγαν χαρτουλάριον τεταγμένον, Παλαιολόγον Μιχαὴλ καὶ αὐτὸν ἀκούοντα, ἀκίνδυνον εἶα ἢ ὑποψία, ἀλλά, περὶ τῆς ἀρχῆς ἐρωτηθέντα, ἀπλοϊκῶς φάναι λέγεται ὡς, εἰ κεχρεώσθηταί τῳ πρὸς Θεοῦ τὸ ἄρξαι, ἀνυπαίτιος ὁ καλούμενος· οὐ δὴ χάριν καὶ νεμεσηθεὶς οἷον παρὰ τοῦ κρατοῦντος, εἰ τοιοῦτος ὢν τοιοῦτοις μετεωρίζει τὸν νοῦν, τῇ φυλακῇ δίδοται

δέσμιος. Τότε τοίνυν μαθών καὶ ὡς εἰκὸς δείσας, εἰ μένων μὲν κινδυνεῦοι, δεινὸν ἤγειτο καὶ λίαν ἔλεεινόν, τὸ δ' αὐτομολεῖν αὐθις πρὸς ἀλλοτρίους σωτήριον μὲν, ἀλλ' ἐπίμωμον ἔκρινε. Τέως δὲ δυοῖν νομιζόμενοι κακοῖν, τοῦ φόβου προστεθέντος, αἰρεῖται τοῦλαττον. Καὶ δὴ ἐκ πολλῶν, ὡς εἶχε, προμηθευ σάμενος τὸ ἀφώρατον, παραλαβὼν καὶ τινὰς τῶν οἰκείων καὶ τὸν ποταμὸν περαιωθεὶς Σάγγαριν, τὴν εὐθὺ Περσίδος ἀνά κράτος ἵεται καὶ τῷ σουλτὰν 45 προσχωρεῖ. Ὁ δ' ἀσμένως δέχεται τοῦτον καὶ τιμᾷ τοῖς προσήκουσι. Τέως δὲ γε κὰν τῇ ἀλλοδαπῇ σημαίαις βασιλικαῖς παραταξάμενος σὺν ἐκείνοις, κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ σουλτὰν ἀριστεύει, τὸν βασιλέα, εἴ που ἀκούσοι, ἐντεῦθεν ἐκμειλισσόμενος. Εἶτα μεταμεληθεὶς οἶον καὶ παλινδρομεῖν προαιρούμενος, τῷ τηνικάδε Ἰκονίου προσέρχεται καὶ οἱ μεσίτη χράται πρὸς βασιλέα, εἴ πως, τὰ πιστὰ γράμμασι δόντος ἐκείνου ἢ μὴν τὴν ὀργὴν καθαρῶς ἀνασχεῖν, αὐτῷ καὶ πάλιν ἐπανελθεῖν γένοιτο. Τοῦ δ' ἱεράρχου γράμμασι σχεδιάσαντος τὴν πρεσβείαν, ὁ κρατῶν κατένευσε τὴν συμπάθειαν, καὶ βασιλικαῖς συλλαβαῖς ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ μή τι παθεῖν ἀνήκεστον ἐξ ὀργῆς ἐπάνεισιν· ὁ δὲ καὶ δέχεται τοῦτον πρόφρων ταπεινωθέντα καὶ ἀγκαλιζέται προσιόντα καὶ ὁμολογοῦντα ὡς ἑαυτῷ σύννοιδε πταίσας ἀσύγγνωστα συμπαθεῖ, καὶ ἐπὶ τῆς προτέρας ἔχων τιμῆς.

ί'. Ὅπως ἐπανελθὼν ὁ Παλαιολόγος καὶ δεχθεὶς στέλλεται στρατηγὸς ἐν τοῖς κατὰ τὴν δύσιν. Ἐπεὶ καὶ τῆς κατὰ δύσιν Ἐπιδάμνου κατειλημμένης πρὸς τῶν ἡμετέρων, ἠγγέλλετο τὸ συμβάν, καὶ τοῖς ἐκεῖσε ἔδει μὲν ἀρχιερέως, ἔδει δ' ἡγεμόνος καὶ στρατιώτιδος τάξεως, ἀρχιερέως ἐπικηρυχθέντος τοῦ Χαλκούτζη, ὃς καὶ τὴν τοῦ μεγάλου σκευοφύλακος ἐπὶ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας εἶχε τιμὴν, τούτῳ συνεκπέμπει κάκεινον ἡγεμονεύσοντα τῶν ἐκεῖ, προστάξας συμπράττειν τὸ δόξαν καὶ ἄλλοις μὲν ἀρχηγοῖς τοῖς ἐκεῖ, μάλιστα δὲ γε τῷ ἱερεῖ. Ὡς γοῦν Θετταλίας διὰ ταχέων ἐπέβησαν καὶ ἤδη πρὸς τῷ περαιουῦσθαι τὸν ποταμὸν Βαρδάριον ἦσαν, περαιουῦται μὲν ὁ ἡγεμὼν σὺν ταῖς τάξεσι πρότερον, 47 εὕρισκε δὲ τὰ τῆδε συγκεχυμένα καὶ πρὸς ἀπιστίαν κλίναντα, ὅτε καὶ ὁ τοῦ δεσπότη Μιχαὴλ ἐκ νοθείας σκότιος παῖς Μανουήλ, τυχὼν ἐκεῖσε σὺν ἱκανῷ στρατεύματι καὶ συμπλακεὶς τῷ πολέμῳ, τὰ πρῶτα μὲν, ὁμόσε χωρήσας τῷ ἡγεμόνι, τῷ κοντῷ συνωθεῖ καὶ ρίπτει, ἔπειτα δὲ, συστάντος καὶ ἐπικαθεσθέντος τῷ ἵππῳ, παρ' ἐκείνου καιρίαν βάλλεται, μὴ λαβῶν ἴσην.

ια'. Ὅπως ἀποστέλλεται Χαδηνὸς ἀναγαγεῖν αὐτὸν σιδηρόδετον. Ἀλλὰ τοῦ Δυρραχίου πρὸς Θεσσαλονίκην ὑποστραφέντος διὰ τὴν σύγχυσιν κάκεινου ὡς εἰκὸς διαπονουμένου, ἐφ' ᾧ συσταλείη τὸ ἀνθιστάμενον, φήμη προτρέχει τὸν τῶν βασιλικῶν ἵππων κόμητα Χαδηνὸν ὅσον οὐκ ἤδη καταλαμβάνειν Θεσσαλονίκην ἀγγέλλουσα, οὐκ ἄλλου χάριν ἢ τοῦ τὸν Παλαιολόγον καθέξοντα ὡς βασιλέα δέσμιον ἐνεγκεῖν· καὶ ὅς ἔφθασε γὰρ διατρίβων ἐν Θεσσαλονίκῃ τῷ τηνικάδε, ἀκούσας τὸ φημιζόμενον, δεινὰ ἐποίει καὶ στρέφων ἦν ἐπὶ λογισμῶν τί ποτε ἄρα τῷ βασιλεῖ δόξαν, ὡς ἑαυτὸν οὐχ ὡς ἔπεμψεν ἐπανάγει, ἀλλὰ τιμῇ προπέμψας ἐπανελθεῖν ἀναγκάσει ζεῖν θέλει μετ' ἀτιμίας καί, ὄν συμπαθείας ἡξίου διὰ γραμμάτων καὶ οὕτω καθαρῶς ἀμνημονεῖν ἐώκει τῶν πεπραγμένων, ὡς καὶ ἡγεμονίας ἀξιῶν μεγίστης, τοῦτον, τὰς συνθήκας ἀναλαμβάνων, ὡς ἐφ' ὁμολογουμέναις καθοσιώσεσι κατακρίνει. Ὅμως οὐκ ἔχων ὅποι τῶν λογισμῶν καὶ τῶν ὁδῶν τράποιτο, ἐπὶ Θεὸν καταφεύγει ἔγνω· κοινοῦταί τε τῷ Δυρραχίου τὰ κατὰ γνώμην καὶ οἱ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἰκετείας συνάρασθαι δέεται. Εὐθὺς τοίνυν ἐδόκει γὰρ αὐτόθεν καὶ τὸ πρᾶγμα θεοφιλέσει τῆς τοῦ Ἀκαπνίου μονῆς ὑμολογεῖται παράκλησις νυκτὸς ἀφ' ἐσπέρας, τῆς ἐπιγενησομένης ἡμέρας ἐν νῶ θέντος τοῦ ἀρχιερέως τὴν ἱεράν τελέσαι μυσταγωγίαν. Ὡς γοῦν ἐπέφωσκεν ἡ ἡμέρα καὶ τὰς νομιζόμενας ὥρας διελθεῖν ἔμελλεν ὁ ἀρχιερεὺς, ἐφ' ᾧ λειτουργήσειε, σιγὴν μὲν ἐπισκίπτει τοῖς ἔξωθεν, αὐτὸς

δὲ κατὰ μόνας ὠμίλει Θεῶ καὶ τὰς συνήθεις καὶ προτελε στικὰς εὐχὰς μεθ' ὅτι πλείστης ἀπεδίδου τῆς ἡσυχίας. 49 Τότε δὴ τότε λέγεται ἀκοῦσαι φωνῆς τῆς αὐτῆς ἐκεῖνον ἐκ τρίτου, οὐχ ἅμα, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ καιροῦ τινος διαλείποντος· καὶ ἡ φωνὴ λέξις ἦν οὐ συνήθης, οὔτε μὴν οὐχ ὅπως Ἑλληνικῇ, ἀλλ' οὐδέ τι ἐτέρα γλώσση προσήκειν δοκοῦσα· μάρπου γὰρ ἐλέγετο, καὶ πλεον οὐκ ἦν· ἐφ' ᾧ δὴ θαυμάσαντα τὸν ἀρχιερέα εὐθὺς προσελθεῖν τῷ Θεσσαλονίκης Δισύπατος δ' ἦν Μανουήλ καὶ ἀπαγγεῖλαι ὅπως τε σταθεῖ εἰς τὴν διὰ ψαλμωδίας ἐντυχίαν Θεοῦ καὶ ὅπως ἀπροόπτως ἀφίκοιτο ἡ φωνή, λογιζομένῳ περὶ ὧν λογίζεσθαι ἔφη· καὶ τόν, ἐφ' ἱκανὸν τὴν λέξιν σκεψάμενον, τὸ συμβὰν ἐπὶ τῷ πάλαι βεκλᾶς λαβεῖν ἐπὶ λογισμῶν καί, τὰ στοιχεῖα τῆς λέξεως ἀναπτύξαντα, ἀριδῆλως φάναι τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων τῷ Παλαιολόγῳ μνηστεύεσθαι· Μιχαήλ γὰρ ἄναξ Ῥωμαίων Παλαιολόγος ὀξέως ὑμνηθῆ σεται, ὡς ἔλεγε, τὴν λέξιν δηλοῦν. Εἰσὶ δ' οἵτινες λέγουσι μῆτε τὸν Δυρραχίου τοιαῦτ' ἀκοῦσαι, μῆτε τὸν Θεσσαλονίκης τοιαῦτα φοιβάσασθαι, ἀλλὰ, σοφὸν ἐκεῖνον ὄντα καὶ περὶ τοιαύτας βίβλους, αἱ δὴ καὶ βασιλείας τὰς ἐς τοῦπιόν διατυποῦσιν, ἐπτοημένον, φιλοπονώτερον ἐρευνῶντα, περὶ τοιούτων ἐγνωκέναι καὶ δὴ, γνωρίσαι θέλοντα ταῦτα ᾧ γε καὶ ἡ τῆς βασιλείας κατηγγυᾶτο περιωπὴ καὶ ἀναφέρειν οἷον ἐκεῖνον τῆς λύπης, ἐπεὶ καὶ περὶ αὐτῆ τῆ ζωῆ ἐδεδόκει, τὸ μὲν ἐκ βίβλων εἰδέναι λέγειν, μὴ ἔχειν ἐκείνῳ πιστεύειν, τὸ δ' ἐκ Θεοῦ φανερώς ἀκοῦσαι, μὴ καὶ πολλάκις τὸν λόγον οὐδὲ γὰρ ἀραρότως εἶχε ταῖς βίβλοις ἐπ' ἀδήλοις ταῖς ἀποβάσει πιστεύειν διαπεσεῖν δεδοικέναι, καὶ διὰ ταῦτα, τῷ Δυρραχίου περὶ τῶν τοιούτων κοινολογησάμενον, αὐτῷ μὲν ὑποθέσθαι λέγειν τῆς φωνῆς ἀκοῦσαι, ἐκεῖνον δ' ἀναπτύσσειν προσποιεῖσθαι πρὸς ὅπερ καὶ βούλοιο τὴν παρ' αὐτοῦ συντεθεῖσαν λέξιν. Ἄ δὴ τῷ Παλαιολόγῳ μυστικῶς πιστεύοντες καὶ ἀμφοτέρω, ἐκεῖνον μὲν ἐπ' ἀγαθαῖς ἐλπίσιν εἶχον μετεωρίζειν, ἑαυτοῖς δέ, 51 εἰ μὴ οὕτως ἀποβαίη, παραίτησιν ὑπελείποντο ὡς ἀμαρτοῦσι τῆς ἐξηγήσεως, ἄλλο τι τῆς φωνῆς τάχα δηλούσης ἢ ὡς ἐκείνοις ἐξήγητο. Πλὴν ἀλλ' ἐν τοσοῦτῳ φθάνει καὶ ὁ τῶν βασιλικῶν ἵππων κόμης, ὁ δηλωθεὶς Χαδηγός, καὶ ἐπιβαίνει ἀπτέρῳ τάχει Θεσσαλονίκης καὶ αὐτίκα τὸ πιστὸν τῆς φήμης ἔδειξε πράξας, τὸν Παλαιολόγον ἐν ἀσφαλεῖ κατασχών. Σιδήροις μέντοι οὐκ ἔγνω δεσμεύειν τῷ πόδε, ὡς δὴ οἱ καὶ προστεταγμένον ἦν, οὐκ οἶδ' εἴτε τὸ τοῦ ἀνδρὸς αἰδούμενος εὐγενές, εἴτε τι καὶ φιλίας πρὸς ἐκεῖνον ἔχων· τὸ γὰρ ὑπονοεῖν τι περὶ ἐκείνου τῶν ἀγαθῶν τὰ τῆς ὀργῆς οὐκ ἐδίδουν. Τέως δ' ἀφοσιωσάμενος ἐκείνῳ τὰ τῆς τιμῆς ὡς οἷόν τε ἀσφαλῶς, μὴ καὶ ἐπὶ πολλῶν ἐντὸς ἀτιμῶτο τῆς πόλεως τοῖς σιδήροις πεδούμενος, νυκτὸς ἔξεισιν. Ἐπεὶ δ' ἱκανῶς τῆς πόλεως ἀπηλλαττέτην, ὁ μὲν γνωρίζει τὰ ὀρισθέντα καὶ ὡς αὐτὸς ἐν προνοίᾳ τινὶ τῆς ἐκείνου χάριν τιμῆς καταπεφρονήκει τῶν ὀρισθέντων, οὐκ ἐς πλεον δὲ τὰ τῆς τόλμης οὐ γὰρ ἀσφαλῆς ἀμφοτέροις προβαίνειν ἐβούλετο· ὁ δ' αὖθις καὶ χάριν ὑπὲρ τούτου πολλὴν εὐκίως εἰδῶτι, ἔτοιμον παρεῖχεν ἑαυτὸν ἐκείνῳ τοῦ τὸ προσταττόμενον ἐκτελεῖν. Καὶ δὴ σιδήροις περιβαλὼν, ὥστ' ἐκεῖνον καὶ ἐπὶ θάτερα τῶν πλευρῶν τῷ ἵππῳ ἐπικαθέζεσθαι, οὕτω σὺν ἐκείνῳ τὴν ὁδὸν ἤνυσον καὶ ἀμφοτέρω. Συνέβαινε δὲ καὶ τις τότε, τὴν ὁδὸν ἀνυόντων, ὡς λέγεται, ἀγαθὸς ὄρνις καὶ οἷον προφοίβασμα τοῖς μικρὸν γενησομένοις ὕστερον. Τὸ δ' ἦν· διήρχοντο μὲν ὡς εἰκός, ὁ μὲν πρὸς τὸ μέλλον ἀλύων, ὁ δ' ἀναφέρων ὡς εἶχε τῆς λύπης ἐκεῖνον καὶ μεταβάλλειν πειρώμενος πρὸς τὸ εὐθυμότερον. Ἐπεὶ δέ ποτε τῆς πολλῆς ἀνανεύσας ἐκεῖνος λύπης προσέτατε ψάλλειν καὶ ὁ παρασταίη κατὰ νοῦν ἐκείνῳ καλλιφωνεῖν ἦν γὰρ, ὡς ἔοικε, καὶ εἶδησιν ἔχων ὁ φέρων πρὸς ταῦτα, ὡς ἄν, φησὶν, ἐντεῦθεν καὶ μικρὸν ἀνεθείμεν, τηνικάδ' ἐπήει ἐκείνῳ παραυτίκα ἐμμελῶς ψάλλειν· Νῦν προφητικὴ πρόρρησις πληρωθῆναι ἐπείγεται, οὐκ ἀνειμένως ἄλλως καὶ ἀναβεβλημένως, ἀλλ' ἐνθουσιαστικῶς οἷον μάλα ὑπερφωνοῦντι καὶ ὑπὲρ δύναμιν· ἐφ' ᾧ δὴ καὶ τὸν δεσμώτην τότε μεταβαλεῖν πρὸς τὸ εὐθυμότερον καὶ

ήσθηται δόξαι, ὡς μὲν ἦν δοκεῖν καὶ τῷ φαινομένῳ, τῇ μελωδίᾳ, τῇ δ' ἀληθείᾳ καὶ ὡς οὐκ ἦν τὸν μελωδοῦντα ὑπονοεῖν, τῷ ἐπὶ τοῖς παροῦσι δόξαντί οἱ χρησῶ ὄρνιθι. Ἄλλ' οὕτω μὲν ἐφ' ἡμέραις τὴν ὁδὸν ἐξανυσάντων καὶ ὡς βασιλέα φθασάντων, ἐμφανίζεται μὲν ὅσον τάχος ὁ πεμφθεὶς τῷ κρατοῦντι καὶ 53 ἀπαγγέλλει τὴν ἄφιξιν, τὸν δὲ μὴδὲ τὸ παράπαν εἰσαχθέντα ἢ εἰρκτὴ ὡς κατάκριτον δέχεται· ἦν δ' ἄλλως ὑπονοούμενον τό, ἐνευκαιρήσαντος τοῦ κρατοῦντος, ἐξετάσει τὰ κείνου δοθήσεσθαι μείζονι ἢ κατὰ τὸν τότε καιρόν. Ἀλλὰ χρόνος ἐτρίβετο μεταξὺ νοσοῦντος τοῦ αὐτοκράτορος, κάκεινον εἶχε δεσμώτην ἢ φυλακὴν, πλὴν οὐχ ὡς ἐφ' ὁμολογουμέναις καθοσιώσεσιν· οὐ γὰρ ἦν ἔγκλημα τὸ παράπαν, εἰ μὴ γε τὴν ὑποψίαν καὶ τὸ πολλοὺς ἐν ἀπορρήτοις ἐκφέρειν, πρὸς οὓς ἦν πιστεύειν ὑποφωνοῦντας τὸ μόρσιμον, ἔγκλημα θεῖη τις τῷ κατεχομένῳ. Ἐδόκει δὲ τέως καὶ ἡ πρόφασις ἔγκλημα. Ἡ δ' ἦν ..., ἀλλ' ἀνακτέον τὸν λόγον, ἴν' εὐμαθέστερον τῶν προκειμένων ἔχοιμεν.

ιβ'. Ὅπως νοσῶν ὁ βασιλεὺς πάντας ἐπὶ μαγείαις ὑπόπτει καὶ τὰ κατὰ τὴν Μάρθαν. Νόσος ἦν ἐνσκήψασα τῷ κρατοῦντι καὶ ἡ νόσος δεινὴ· ἐπέληπτο γὰρ καταπίπτων συχνάκις. Τὸ δ' ἦν, ὡς ἔοικεν, ἐκ ζέσεως φυσικῆς ἐγκαρδίου. Ὅθεν, οἴμαι, καὶ τὸ εὐφυὲς ἐκείνῳ καὶ ὑπὲρ τὸ προσῆκον ἦν, οὐ στέγοντος τοῦ μορίου τὸ πάθος κἀντεῦθεν ἐκτρεπομένου τοῦ εἰκότος, ὡς μὴδὲ χρησίμους πολλάκις ἀναπέμπειν τῷ ἐγκεφάλῳ τὰς ἀναπνεύσεις, ὅθεν καὶ τὸ λογίζεσθαι. Ἐν τούτῳ γὰρ καὶ φιλοσόφων ἔριν περὶ τοῦ φρονεῖν συμβιβάζειν τις ἔχοι· πηγὴ γὰρ λογισμῶν ἢ καρδία, πλὴν ἀναγομένων πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, ὡς ἐκεῖνος συμμετρίας ἢ μὴν ἀσυμμετρίας ἔχοι, οὕτως εἰδοποιεῖσθαι συμβαίνει τὸ ἀναγόμενον. Τότε τοίνυν ἐπιπιπτούσης συχνάκις τῆς νόσου, οὐκ οἶδ' ὀπόθεν, μήνιμα εἶναι τὸ πάθος ὁ πάσχων ἐκ μαγγανείας δαιμόνιον ὑπελάμβανε. Καὶ οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἔξω, οἷς ἦν τὰ τοιαῦτα πιστεύειν, τὸ ἔγκλημα προσέτριβον τοῖς Μουζάλωσι, παραλόγων καὶ ὡς οὐκ ἂν προσεδόκησαν τῶν ἀξιωματῶν τυχοῦσι· τῷ μέντοι γε πάσχοντι πᾶς ὑποπτος ἦν, εἰ μόνον τις ἐπὶ μαγγανείαις κατηγοροίη. Ὅθεν καὶ πλείστοι καὶ τῶν τυχόντων συναλαμβάνοντο, εἴ πού τις γρύξειεν ἐγκαλῶν. Καὶ ὁ μὲν διώκων μαγγανείας ἄλλον ὑπὲρ ἑαυτοῦ πολλάκις ἢ τοῦ πλησίον προὔβαλλε τοῦ ἔγκλημα, ὡς δίκας ληψόμενος ἀποδείξας· ἀναγόμενον δὲ πρὸς βασιλέα τὸ ἔγκλημα ἐκ τοῦ παραυτίκα οὐ γὰρ ἦν σιωπᾶν ἀκούσαντα, ὁ δέ, οὐχ ὑπὲρ ἄλλου του, ἀλλ' αὐτὸς 55 ἑαυτοῦ συνόλως ἀγωνιῶν, προσέταττεν ἐξετάζεσθαι. Παράστασις δὲ τοῦ μὴ ψήφοις ἀπάσαις τὸν κρινόμενον αἰρεῖσθαι οὐ μαρτύρων παραγωγαί, οὐ προτεινόμενοι ὄρκοι, οὐ βίων τῶν πρὸ τοῦ ἐξετάσει, οὐκ ἄλλ' ἄττα οἷς τὸ ψεῦδος ἐλέγχεται· ἀλλ' ἐν καὶ μόνον ἦν τὸ σῶζον τοὺς ἠλωκότας, εἰ μύδρον ἐκ πυρὸς ἤδη ζέοντα, ὃ δὴ καὶ ἅγιον ἐπεφήμιζον, τολμῶση χειρὶ κύψαντες ἀναλάβοιεν καὶ τρεῖς βηματίσειαν ἔχοντες, πρότερον τρισὶν ἡμέραις τοῦ ταῦτα γενέσθαι νηστεία καθηγνισμένοι καὶ προσευχῇ, ἐπισσημασμένοι καὶ τὴν χεῖρα κεκρυφάλῳ καὶ βούλλῃ, ὡς μὴ τις ἐπιχειροίη ἀλείφω τισίν, ἐφ' ᾧ μὴ ψαῦσαι μὴδὲ καῦσαι τὸ πῦρ. Καὶ εἶδεν ὁ γράφων, ἡβῶν τῷ τότε, ὑποστάντας τινὰς τοιαῦτα, πλὴν καὶ ἀλωβήτως ἀπαλλάξαντας, τὸ θαυμάσιον. Τότε τοίνυν ὄριστο μὲν καὶ ἄλλοις παρὰ τοῦ κρατοῦντος λαμβάνειν εἰς γάμον εὖ τοῦ γένους ἐχούσας, κἂν ἐκεῖνοι πολλάκις ἐκ σπερμάτων ἦσαν οὐκ εὐγενῶν· πλὴν τὸ εὐγενὲς ἐκείνοις πρὸς τοῦ κρατοῦντος ἔρρεπε, καί, ὡς σφᾶς ἔδει σεμνύνεσθαι ἀξιώμασιν, ἐν εὐεργεσίας μέρει καὶ ἀμφοτέροις τὸ κῆδος ὁ κρατῶν ἐτίθει, ὥστ' ἐκείνους μὲν ταῖς ματρῶναις, ὡς ὁ Ῥωμαῖος εἶποι, ὡς εἶκος μεγαλύνεσθαι, ἐκείνας δ' αὖθις συμμετέχειν τῶν ἀξιωματῶν τοῖς ἀγομένοις. Προστάττει τοίνυν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τινὶ τῶν εἰς παιδο πούλους ταχθέντων ἐκείνῳ, τοῦ πατρὸς ζῶντος, Βαλανιδιώτῃ τοὔπικλην, τὴν τῆς αὐταδέλφης τοῦ Παλαιολόγου Μαρίας, εἴτε καὶ Μάρθας, κόρην Θεοδώραν, ἦν τῷ Ταρχανειώτῃ μεγάλῳ δομεστικῷ ἐκείνην γεγέννηκεν, εἰς γάμον νόμιμον ἀγαγέσθαι. Καὶ ἦν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως αὐτοῖς βεβαία τις κατεγγύησις, κἀντεῦθεν, ἐπεὶ καὶ

πρὸς τὸν γάμον τὰ μέρη ἦσαν συγκάταινα, ὡς γαμβρὸς ἀνέδην τὴν τῆς κόρης οἰκίαν εἰσήρχετο. Ἄλλὰ παρερρῦη χρόνος ὀλίγος ὁ τὴν μνηστείαν ἐκείνην ἐπιμετρῶν, καὶ οὐκ οἶδ' ὅ τι παθῶν ὁ κρατῶν, πλὴν ἄλλ' ἡ ἔξουσία κρεῖσσον δικαίου, τῷ τοῦ Καβαλλαρίου υἱῷ Βασιλείῳ, εὐγενεῖ γε ὄντι, ἐξεδίδου εὖ γένους ἔχουσαν τὴν ῥηθεῖσαν. Ὁ δ' ἐν εὐεργεσίας μέρει δέχεται ἀσμένως τὸ δωρηθὲν καὶ κατεπέγει 57 τοὺς γάμους. Ταῖς μέντοι γε γυναιξί, πρὸς τὸ πρῶτον ῥεπούσαις συνάλλαγμα, προκατειλημμέναις ἄτιμον ἐχούσαις τὸ μεταβαίνειν, ἀπόστοργος ὁ νυμφίος ἦν. Τέως δέο γὰρ κρατῶν προσέταπτεν, ἐκουσῶν ἀκουσῶν ἐκείνων, τὰ νομιζόμενα ἐτελεῖτο, καὶ περιφανῶς οἱ ὑμέναιοι ἤγοντο. Ἄλλ' ὁ νυμφίος ἐφ' ἡμέραις οὐκ ἐπλήρου τῆς κόρης τὰ τῶν ἀνδρῶν· καὶ πυνθανομένου τοῦ βασιλέως ὅπως τοῦτο γένοιτο, ὁ δὲ πρῶτον μὲν ὑπεσκίαζε τὸν ἀπόλογον, ὡς μὴ θέλων ἐκκαλύπτειν δῆθεν, εἶθ' ὡς καὶ δραστικώτερον ἀνεκρίνετο, μαγγανείαν τὸ ἐμποδῶν ἔλεγε. Καὶ εὐθύς ὑποψία περὶ ἑαυτῷ τοῦ κρατοῦντος, καὶ θυμὸς μάλα δεινὸς καὶ οὐδὲν ὑφεῖναι δοκῶν, εἰ μὴ ὁμολογοῖτο ἡ μαγγανεία. Εὐθύς οὖν σάκκος ἀχυρμιάς, καὶ γυμνή συνάμα γαλαῖς ἡ εὐγενῆς γραῦς ἐντὸς συναπειληπτο, ὧν, λύγοις ἔξωθεν μυωπιζομένων, ταῖς τῶν ὀνύχων ἀκμαῖς ἐπερονᾶτο ἡ πάσχουσα, ἐφ' ᾧ ἀναγκαζομένην καὶ ἄκουσαν ἐξειπεῖν τὸ ἀπόρητον. Ἄλλ' οὐκ ἦν πλέον παρ' ἐκείνης ἀκούειν ἢ τὸ μὴ συνειδέναι τι τοιοῦτον ἑαυτῇ πραξάση καὶ ὡς οὐκ οἶδ' εἰ ὁ νυμφίος μεμίσσηται τῇ παιδί, ἄλλω τῷ πρότερον κατηγορημένῃ. Ὁ μέντοι γε βασιλεύς, εἴτε τὸ πρὸς τὴν ὑποψίαν καὶ ἔτι ἀμετάθετον ἔχων, ὡς ἐκείνην, μαγγανείαις εἰθισμένην, εἰκὸς καὶ κατ' αὐτοῦ τολμῆσαι τοιοῦτοις χρῆσασθαι, συνυποπτουμένου καὶ τὰδελεφοῦ, ὑπ' αὐτῇ τραφέντος καὶ στεργομένου, εἴτε μὴν καὶ εἰς ἔννοιαν ἐλθῶν μήπως, τῶν πραχθέντων ὡς εἰκὸς ἀκουσθέντων, ὁ Παλαιολόγος, ὑβριοπαθήσας ὡς ἀδελφός, πρὸς νεωτερισμὸν ἀποκλίνειν, οὕτως ἔχων, πέμψας καὶ τῆς ἡγεμονίας ἐκείνων παραλύσας, ἀνάγει δέσμιον, τῷ μὲν δοκεῖν περὶ τοῦ τῆς μαγγανείας ἐγκλήματος ἀπολογοσόμενον, τῇ δ' ἀληθείᾳ πρόσχημα ἦν τὸ πραχθὲν δειλίας τοῦ μὴ τι νεωτερίσαι ἀκούσαντα. Τὸ δ' ἦν δῆλον ἐκ τοῦ μὴ ὅπως μετ' ὀλίγον τῆς εἰρκτῆς ἐκείνων ἐσαυθις ἀνακαλεῖσθαι καὶ συμπαθεῖν, ἀλλὰ καί, περὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς αὐτοῦ πράγμασι δεδοικότα διὰ τὴν νόσον, ἀνάδοχον ἀξιοῦν εἶναι τῷ γένει καὶ ἀπομνημονεύειν τὴν χάριν αὐτῷ ἐν τούτοις, ὅτι, παθεῖν κακῶς ἄξιον ὄντα διὰ τὰ φθάσαντα, οὐδὲν ἐκείνων ἐκ συμπαθείας ἀνήκεστον ἔδρασε.

ιγ'. Θάνατος τοῦ βασιλέως Θεοδώρου καὶ τὰ ἔτι ζῶντος αὐτοῦ κατορθώματα. Τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου πρὸς τὸ φθινοπωρινὸν ἀποκλίνοντος, ἐπὶ τέτρασι παισὶ μεταλλάττει τὸ βιοῦν ὁ κρατῶν, τρισὶ μὲν θηλυτέραις, ἐνὶ δ' ἐνναέτει 59 ἄρρени παπωνυμοῦντι τῷ Ἰωάννῃ· αἱ γὰρ πρῶται τῶν θυγατέρων, ἡ μὲν τῷ Βουλγαρίας ἄρχοντι Κωνσταντίνῳ τῷ Τείχῳ, ἡ δὲ τῷ τοῦ δυσικοῦ δεσπότη Μιχαήλ παιδί Νικηφόρῳ, πρὸς γάμον ἔφθασαν ἐκδοθῆναι. Ὁ δὲ καὶ προεσήμνηε τι σημεῖον· ἡλιος γὰρ ἐκλελοίπει ἐφ' ὥραν, τρίτην ὥραν τῆς ἔκτης ἡμέρας, καὶ βαθὺ σκότος τὸ πᾶν κατειλήφει, ὥστε καὶ ἄστρα φανῆναι κατ' οὐρανόν. Καὶ δὲ ἀρπάζεται καὶ πρὸ ὥρας ἀνὴρ βασιλικῶς μὲν καὶ γεννηθεὶς καὶ τραφεὶς, βασιλικῶς δ' ἀναχθεὶς τε καὶ παιδευθεὶς, κἂν εἰ τῷ πατρὶ οὐ προσεῶκει τὸ βαθὺ τε καὶ συνετόν, πρὸς ὅ τι λέξοι καὶ πράξοι, καὶ τὸ τῆς γνώμης στερρόν τε καὶ ἀμετάθετον, ἀλλ' οὖν ἐκ πάππου μὲν ἔχων τὸ ἐς πάντ' ὀξὺ καὶ μεγαλόφρον καὶ ἀρεϊκόν, ἐκ δὲ μητρὸς τὸ φιλοδωρότατον, ὡς ὄλαις χερσὶ τοῖς ὑπηκόοις τὰ χρήματα ἐξαντλεῖν καὶ ἐξαντλοῦντα οὐχ ὅπως ἀνιάσθαι, ἀλλὰ καὶ χαίρειν, φιλολογώτατος δ' ἐς τὰ μάλιστα ὧν, καὶ πᾶσι μὲν λογίοις εὐεργετικῶς προσφερόμενος, οὐχ ἡττον δὲ καὶ αὐτὸς λογικῇ παιδείᾳ προσεσχηκῶς, οὐ μᾶλλον ἐκ μαθήσεως ἢ φύσεως τὴν περὶ τὸ γράφειν δύναμιν ἔχων, ὡς καὶ πολλὰ ἐπιρρῦδην ἐκτιθέναι, εἰ μόνον ὀρμήσειεν· ἔδει γὰρ, καὶ σιωπῶ τὰ πλεῖστα, εἰ περιφανῆς ἀγίου ἐφειστήκει μνήμη, οὐδὲν προσθέντα ἢ ὅπως τῶν

πραγμάτων μικρὸν ἀνεθέντα, ἐνὸς τῶν τοῦ κλήρου σχολαιότερον τὸν προκαταρκτικὸν τοῦ ὄρθρου μονολογοῦντος ἐξάψαλμον, κανόνα πλακῆναι τῷ μνημονευομένῳ ἐς ὅτι μάλιστα ἄριστον, ὥστε καὶ παμπληθὲς ἐκινδύνευεν εὐεργετεῖσθαι μὴ ὅτι τοὺς ψάλλοντας, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς τῶν ὕμνων ἀκρωμένους, κἂν τῶν προκοιτούντων ἦν τις, κἂν τῶν ὄπλοφόρων καὶ σωματοφυλακούντων τῷ βασιλεῖ, κἂν ἄλλως ὑπηρετοίῃ τοῖς βασιλείοις, κἂν ἄλλος ἄλλοθεν 61 ἐπελθῶν· πᾶσι γὰρ ἐξ ἴσου τὸ βασιλικὸν ἀνεξαντλήτως ἐπέχεεν ἔλεος, στρατιώταις δὲ μᾶλλον καὶ οἷς ὁ λόγος τὸ σπουδαζόμενον ἦν. Οὐ γὰρ ἦν ἡμέρα, οὐ νύξ, οὐ καιρὸς δυσθυμίας, οὐχ ὥρα χαρᾶς, οὐκ ἀνατέλλων ἥλιος, οὐ δυόμενος, ὅτε τις εὐεργεσίας δίχα τὸν ἄνακτα, ἢ εὖ ἐκεῖνος πάσχων, ἢ ἄλλων τὰ ἴσα πασχόντων, ὄραν ἢ καὶ ἀκούειν εἶχε. Τοιοῦτος δ' ὢν, βαρὺς ἔδοξε τοῖς ἐν τέλει, ὅτι, οὐ κατ' εὐγένειαν καὶ κῆδος βασιλικόν, ἀλλ' ἀριστίνδην τοὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐκλεγόμενος, τοῖς προσήκουσιν ἐσέμνυεν ἀξιώμασιν· οἷς δὲ συνέβαινε προσγενέσιν εἶναι καὶ οἱ πρὸς αἵματος, ἀρκεῖν ἔκρινε τὸ τοιοῦτον καὶ ἰκανὸν εἰς λόγον σεμνώματος. Τὸ δ' ἦν, εἰ σκοποῖ τις, ἀρετὴν ὀφέλλοντος ἄρχοντος καὶ παρακαλοῦντος πρὸς εὐδοκίμησιν τὸ ὑπήκοον· οὐ γὰρ βλακείας χάριν, ἀλλ' ἀριστείας καὶ τοῦ καλῶς ἄγεσθαί τε πρὸς ἐκεῖνον καὶ ἄγειν ἄλλους, τὰς βασιλικὰς φιλοτησίας ἔκρινε διανέμεσθαι. Καὶ τὸ φοβερὸν προσῆν, ὡς ἐτοιμῶς καὶ τὸν ἄλλως ἢ ὡς ἔδει ποιοῦντα κολάζεσθαι καὶ τὸν κατορθοῦντα εὐεργετεῖσθαι· οὐ γὰρ μικρὸν τὸ τοῦ μεγιστᾶνος σφάλμα ἢ μὴν ἔμπαλιν τὸ κατόρθωμα, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἐκτομίου πάθει προσέοικεν, ὡς τῇ τοῦ μορίου ἀφαιρέσει, μέγαν ἔχοντος λόγον τῇ φύσει, πάντα συμπαρασπᾶσθαι καὶ παρατρέπεσθαι, τὸ δὲ κατόρθωμα τῷ τοῦ κύκλου κέντρῳ, παμπόλλην ἀσφάλειαν τῇ περιφερείᾳ προσέμοντι, εἰ κατὰ χώραν ἐκεῖνο μένοι. Καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλε τὴν ἀρχὴν διοικεῖν κατὰ τὸ προσῆκον ὅστις ὑπὸ τοιῷδε πατρί, μηδ' ὄνομα βασιλείας ἔχων, ὢν ἐξ ἐκεῖνου καὶ μόνος, ὅμως ἀγῆλατεῖν ἀσφαλῶς προὔδιδάσκετο;

ιδ'. Ὅπως ἐπαιδεύετο ὁ Λάσκαρις παρὰ τοῦ πατρὸς Ἰωάννου, εἰς βασιλείαν ἀναγόμενος. Ὅς ἐπεὶ ποτε καὶ χρυσοφορῶν ἐξήει εἰς κυνηγέσιον, ὑπέστρεφε μὲν ἐκεῖνος ἐκεῖθεν, συνήντα δὲ κατὰ τὸ προστυχόν τῷ πατρί, καὶ δὴ προσκυνήσαντί οἱ μὴ βλέπειν ἐκεῖνος μηδὲ προσέχειν προσεποιεῖτο καὶ προσιόντος ἡμέλει· ὃ δὴ καὶ συμβαῖνον ὀργῆς πρὸς αὐτὸν πατρόθεν σημείον, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ἦν, ἔδοξεν. Ὅθεν ἀλύων καὶ ὃ τι ἀμάρτοι διανοούμενος καὶ ζητῶν, πρόσσεισιν οὐ μάλα θαρρούντως τῷ πατρί κατ' ἰδίαν. Ὁ δ' ἰδὼν 63 εὐθέως καὶ ἀλαστήσας πρὸς ἐκεῖνον οἶον, τὴν τῆς ἀμπεχόνης ἀκαιρίαν ὠνείδιζε καί· «Τί καλὸν συνειδῶς ἑαυτῷ δράσας Ῥωμαίους, ἔφη, τὰ ἐκείνων ἐκχέεις ἐν διατριβαῖς μηδὲν τὸ ἀναγκαῖον ἐχούσας αἵματα· ἢ γὰρ οὐκ οἶδας, φησίν, αἵματα εἶναι Ῥωμαίων τὰ χρυσόσημα ταῦτα καὶ σῆρικὰ, οἷς ὑπὲρ ἐκείνων ἔδει χρῆσθαι, ἐκείνων γε οὐσί; Ζητεῖς δὲ μαθεῖν καὶ ὑπὲρ ἐκείνων πότε; Ὅτε δηλαδὴ ἐπιστάσι πρέσβεσιν ἐξ ἀλλοδαπῆς τὸν ἐκείνων πλοῦτον λαμπριμονοῦντες δηλοῦν ἔχοιμεν· ὁ γὰρ βασιλέων πλοῦτος πλοῦτος τῶν ὑπηκόων λογίζεται· παρ' ἦν αἰτίαν καὶ τὸ εἰς δουλείαν καθυπέεικεν ἑτέροις σφίσι οὕτως ἔχουσι καὶ λίαν ἀπώμοτον· οἷς σὺ διακενῆς χρώμενος, οὐ λογίζῃ τὸ πλημμελὲς ὀπόσον;» Οὕτω καὶ ἐπὶ τοιούτοις ὁ εἰς βασιλείαν ἀναχθησόμενος ἐπαιδεύετο.

ιε'. Ὅπως ὁ πρωτοβεστιάριος Μουζάλων τοῦ μειρακίσκου βασιλέως Ἰωάννου ἐπετρόπευεν. Τότε δὲ θανόντος ἐκείνου, ἐπεὶ καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος Μουζάλων τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ἀφήλικος βασιλέως ἔχειν ἠγγέλλετο παρὰ τοῦ πατρὸς τε καὶ βασιλέως, τὸν μοναχὸν ὑπελθόντος, τῷ μὲν μειρακίσκῳ ἐκείνῳ ἄνακτι Ἰωάννῃ, οὐχ οἶω τ' ὄντι διὰ τὴν ἡλικίαν τὸ ἀσφαλὲς περιποιεῖν ἑαυτῷ, προνοίας ἔδει πάντως τοῦ μή τι παθεῖν ἀπροόπτως, πολλῶν ὄντων τῶν ἐπιβουλευόντων, κἂν τι μικρὸν κινηθεῖ, εὐθὺς δρασειόντων τὰ μέγιστα. Διὸ καὶ τῷ κατὰ τὸν Ἑρμόν τῆς Μαγνησίας φρουρίῳ ἐκεῖνον φέροντες ἐγκατέστησαν, συχνοὺς τοὺς ὀπτῆρας ἐπὶ βασιλικαῖς

ὕπηρεσίαις τάξαντες. Οἱ δὲ μεγιστᾶνες, οἱ μὲν ἐν ταῖς τιμαῖς ἔτι μένοντες, οἱ δὲ καὶ τῶν ὄπη ποτὲ γῆς ἀκηδέες ἔμενον ἐξ ὀργῆς γωνιῶν ἐξάλμενοι, τῶν μὲν πραγμάτων ἐλευθέρως εἶχον, τῆς δὲ γλώσσης οὐπω θαρροῦντες οἱ γὰρ Μουζάλωνες ἐφειστήκεισαν, ἐβυσσοδόμευον τὰς ὀργάς, καὶ πάντες προσεποιούντο πρὸς ἐκείνους τὸ εὐπειθές, ὡς ὑπὸ βασιλεῖ δῆθεν τελοῦντες τῷ μειρακίσκῳ, εἰ καὶ ὁδᾶξ οἱ παθόντες παρὰ τοῦ πατρός, φαγόντος τοὺς τῆς ὀργῆς 65 ὄμφακας καὶ κόνδου πικρίας ἐκείνους ποτίσαντος, αἰμωδιᾶν ὠρέγοντο τὸν υἱόν· πλὴν καὶ οὕτως ἔχοντες δυσμενείας, οἱ μὲν τῷ ἐπιτροπευομένῳ καὶ νέῳ, οἱ δὲ τοῖς ἐφεστηκόσι, παθόντες μὲν τι καὶ ἐξ ἐκείνων τὸ πρῖν, οὐ μὴν δ' ἄλλ' οὐδ' ἡ Νέμεσις ἡρεμεῖν εἶα, οὕτω παρὰ τὸ εἰκὸς τιμηθέντων, μὴ δυσμεναίνοντας κακουργεῖν, τῷ πρὸς ἐκείνους τέως φόβῳ συγκατεκλίνοντο. Τότε δ' ὁ πρῶτος τῶν Μουζαλώνων, ὃς καὶ τῷ τοῦ πρωτοβεστιαρίου τετίμητο ἀξιώματι, ὀρών τὸν φθόνον πολὺν καὶ δεινὸν ὑφέρποντα καὶ ὡς βασιλεῖαν παρὰ πολλῶν ὑποπεύοιτο, κάντεϋθεν τὸν μέγαν κίνδυνον ὑφορώμενος, ἔγνω, συνετὸς ὢν, πείρα τὸ στράτευμα δοκιμάσαι, ἅμα δὲ καὶ τοὺς μεγιστᾶνας γνωρίσαι ὅπως ἔχοιεν ἐκείνῳ τῆς διαθέσεως, πολλὰ πρότερον ὑποταγῆς καὶ δουλείας σύμβολα πρὸς τὸν ἀφήλικα δεσπότην σπουδάζων, οἷς λέγοι καὶ πράττοι, ἐνδείκνυσθαι. Τότε τοίνυν συγκαλεσάμενος ὅσον ἦν τὸ τῆς γερουσίας καὶ ὅσον τοῦ βασιλείου γένους, ὅσον τε τῶν ἀρχόντων καὶ ὅσον τῆς στρατιωτικῆς τάξεως, παρόντων ἐκεῖσε καὶ τῶν τοῦ προπάππου τοῦ βασιλέως Λάσκαρι αὐταδέλφων, ὃς δὴ καὶ οὗτος τὸ πάλαι βασιλείας διέπρεπεν διαδήματι καὶ τὰ τῆς Ῥωμαϊδος πράγματα συγχυθέντα ὡς εἶχεν ἀνεκαλεῖτο, οὐδὲ τῶν τυφλῶν ἐκεῖθεν ἀπόντων Ὁ Στρατηγόπουλος δ' οὗτοι ἦσαν καὶ ὁ Φιλῆς, καὶ παντὸς ἄλλου μεγιστᾶνος συμπληροῦντος τὸν σύλλογον, ἐφ' ὑψηλοῦ στάς, ὡς ἂν ἅμα οἱ τε πρῶτοι ἀκούοιεν καὶ οἱ ὕστατοι, ἔλεγε τάδε.

III. Δημηγορία τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος. «Τὸ μὲν τὰ ἡμέτερα ἀρχῆθεν πρὸς ὑμᾶς ἀρτίως συντάττειν, εὐγενεῖς ἄνδρες καὶ σύντροφοι, περιττόν, οἶμαι, δοκεῖ καὶ τοῦ παρόντος ἔξω καιροῦ· ἀνάγκη γὰρ ἐπείγει, ταῦτα παρέντας, τὰ κατὰ πόδας διεξιέναι. Τέως δ' οὐκ ἄλλο μόνον οὐ γεννηθέντες ἐν τοῖς βασιλείοις, ὑπὸ πατρὶ ὑπηρετοῦντι κάκείνῳ τοῖς βασιλεῦσιν ἐτρέφημεν, καὶ προσληφθέντες ὡς ἀνήχθημεν παιδευόμενοι ὑπὸ τοῦ μακαρίτου βασιλέως ἡμῶν, ὑψηγεμονεύοντες τῷ πατρί· καὶ ὡς πιστῶς ὑπηρετοῦμεν, προσκείμενοι ἐφ' οἷς ἂν καὶ προστάσοι, ἀγάπην φόβῳ μιγνύντες, πάντες ἂν μαρτυρήσοιτε. Οὐ γὰρ ἦν ἡμᾶς ἐπ' ἄλλο τι τρέπεσθαι ἢ καθυπουργεῖν ἀδόλως τῷ κυριεύοντι, κἂν ἴσως τὸ εὐδοκίμεῖν οὐκ ἦν ἐφ' οἷς προϋθυμούμεθα· πίστιν δὲ μετὰ προθυμίας, κἂν μὴ ἀνύη τις, καὶ δύσνον νικᾶν εὐδοκίμησιν οἶδαμεν. Τὸ δὲ καὶ τιμὰς λαβεῖν ἡμᾶς καὶ τῶν ἀξιωματῶν παρ' ὃ προσεδοκῶμεν τὰ μέγιστα, βασιλεύσαντος τοῦ 67 δεσπότη, ἐκείνου θέλοντος ἦν. Τί γὰρ ἡμῖν καὶ ἡνυστο θαυμαστόν, ὥστε καὶ τιμηθῆναι τοσαῦτα; Ὅμως ἐδόκει τῷ βασιλεύοντι, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῶν ἀξιωματῶν ἦμεν, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ κακεντρεχῶς ὑπέρχεσθαι τὸν καιρὸν καὶ τὰ ἐξ βλάβην τισὶ πραγματεύεσθαι· οἶδεν εἰς τοῦτο τὸ ἡμέτερον συνειδός. Οὔτε γὰρ τὸ τοιοῦτον ἤρξεν ἡμῖν τῆς τιμῆς, καὶ τὸ μετὰ ταῦτα κρατύνειν οὕτως αὐτὴν καὶ λίαν ἠγοῦμεθα τῶν αἰσχίστων· ἀνδρὶ γὰρ δυναμένῳ μέγα παρ' ἄρχοντι, εἰ τοὺς ἄλλους πτερνίζοι, ὑποβάλλων τὰ μὴ καθήκοντα, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ δικαίως ἂν νεμεσήσειεν. Ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ θωπείαις ἀγενέσι καὶ ἀνελευθέροις ὑποποιήσεσιν ὑποτρέχειν τὸν ἄρχοντα καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐφέλκεσθαι τὰς θύρας τῆς ἐκείνου εὐμενείας, τοῖς ἑτέροις ἐπιζυγοῦντας, ἔδειξαν αἱ πολλαὶ τῶν ἐκείνου πληγῶν ἐπιφοραὶ, ὥστε πολλάκις ἡμᾶς ἐγγίζειν τῷ θανάτῳ μαστιγομένους. Ὅπως δὲ καὶ πρὸς ὑμῶν ἕκαστον ἀγάπης εἶχομεν καὶ ὡς τὴν ὑμετέραν παρ' ἐκείνῳ ἀποδοχὴν τοῦ παντὸς ἐτιμώμεθα, πολλοὺς οἶμαι γινώσκοντας ἐξεπιεῖν· εἰ δὲ πῃ καὶ μὴ ἀνύοιμεν ἰκετεύοντες, οὐ πρὸς ἡμᾶς οἶδα τοῦτο. Πλὴν τὸ

δύσκολον τοῦ καιροῦ περιβάλλειν μεγίσταις ὑποψίαις καὶ τοὺς μηδὲν δικαίως ἂν ἐγκληθῆ σομένους, εἰ ὀρθῶς τις κρίνοι, οὐδὲν ἀπεικὸς ἴσως· ἡ γὰρ τοῦ καιροῦ δυσκολία, ἀψαμένη καὶ τῶν μεγίστων καὶ οἷς οὐκ ἦν παθεῖν ἐκ δικαίου, ἐκεῖ νοῖς μὲν συμφορὰν, ἡμῖν δὲ ὑποψιάνου γὰρ κακίαν εἵπομεν ἐκ τοῦ εἰκότος προσῆψε· πλὴν ἐκάστου κριτῆς τὸ θεῖον ὄμμα, ὃς οἶδε καὶ κακίαν κολάζειν μηδὲν ἐχόντων παραλογίζεσθαι. Οὕτως ἡμεῖς ἐλεύθεροι τῶν τοιούτων, ἂν τισι συνέβῃ καὶ τὰ ἀνήκεστα. Τὸ γὰρ ἐκείνου θέλημα περιῆν παντὸς ἐμποδῶν ἰσταμένου· ὧ δὴ καὶ προσίστασθαι μὴ καὶ κίνδυνος ἦν ἐξ ἀνάγκης, καὶ ἡ ἀκαιρία προσῆν. Κρείσσω γὰρ βασιλεύς, ὅτ' ὀργίζοιτο χεῖροιν. Καὶ ταῦτα μὲν ὥστε δεῖξαι μήτε τὰ ἀξιώματα σπουδάσαντας σχεῖν, μήτε τῆς ἐπί τινας τῶν μεγιστάνων τοῦ βασιλέως ὀργῆς δικαίως ἔχειν ἡμᾶς αἰτιᾶσθαι τινας. Ἄλλ' ἦν μὲν ἴσως καὶ πταῖσμά τι, ἦν δ' ἄλλοις καὶ οὐκ ἐπ' ἀγαθοῖς ὑποψία, ἦν δὲ καὶ βασιλέως ἐπὶ τισι θέλημα θυμῶ συγκροτούμενον· καὶ ἄλλος, ἀγαθὸς ὢν, ἀδόκιμος ἔδοξε καὶ παρώραται, ἥκιστ' ἄξιός ὢν. Ἦν οὖν ἐκείνων καιρὸς, οὕτω δόξαν τῷ κρείττονι, ἀλλὰ νῦν, οἴμαι, ἔστι 69 καὶ τῆς ἀνέσεως. Ἴδου γὰρ ὁ κρατῶν ἐκποδῶν, καὶ ὁ ἐξ ἐκείνου ἄξιός ἄρχειν μεῖράξ ἐστιν, ὡς ὀρατέ· καὶ διὰ τοῦτο πολλῆς μὲν πιστοῖς οὔσι τῆς ἐπ' αὐτῷ δεῖ φροντίδος, συχνῆς δὲ τῆς ἐπιμελείας, ὡς ἂν καὶ πρὸς τοὺς ἐντὸς καὶ πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἀγρυπνεῖν ὀφείλουσι, μήπως λαθόν τι τῶν ἀνηκέστων γένηται. Ὅπως δὲ καὶ καλῶς ἔχει καὶ δίκαιον πιστοτέραν τὴν ὑπηρεσίαν νῦν ἢ τὸ πρότερον συντηρεῖν τῷ δεσπόζοντι, οὐδὲν ὑποστειλὰ μενος λέξω. Πρῶτον μὲν τὸ νέαις τῆς ἡλικίας φροντίσιν ἀττάλλειν καὶ μηδὲν ὑπορύττειν τὸν βασιλεύοντα πρὸς τὰ παρὰ τῶν ἀρχομένων πραττόμενα ἐφέλκοντός ἐστιν ἐφ' ἑαυτὸν τὴν παρὰ πάντων εὐνοίαν, μηδὲν ὑπονοούντων πείσεσθαι, καί, τοῦ φόβου ἀπόντος, μὴ δειλιῶν τις περὶ ἑαυτῷ ἔτοιμος ἐσεῖται τὰ τῆς ἀγάπης ἐνδείκνυσθαι· τὸ γὰρ σπουδαῖον, ἐφ' ὧ τις ὑπηρετοίῃ, ἢ φόβου ἢ μὴν ἀγάπης συνιστώντων καὶ ἡμῖν ἀνάγκης πάντως οὔσης ὑπηρετεῖν, ἀπόντος τοῦ φόβου, τῇ ἀγάπῃ τὸ πᾶν περιστήσεται· παρούσης δὲ καθαρᾶς τῆς ἀγάπης καὶ ἀθολώτου, οὐκ ἔστιν ὅστις καθυφήσει τοῦ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ἐπιβάλλοντος, ὥστε καὶ ἀμελεῖν. Καὶ πρῶτον μὲν τοῦτο· δεῦτερον δὲ καὶ ὅτι ὑπὸ νέῳ καθισταμένῳ δεσπότη βασιλεύοντι, ὅτε καὶ μὴ ἀναγκαίαν τὴν εὐεργεσίαν οὔσαν τὴν ἀπ' ἐκείνου πρὸς τὸ ὑπήκοον ὁ καιρὸς ἀναγκαίαν ποιεῖ, οὐχ ὅπως ἐκφύγοιμεν κακῶς παθεῖν μέλλοντες ζητήσαιμεν, ἀλλ' ὅπως εὖ παθεῖν ἡμῖν γένοιτο ἐλπίζοιμεν ἂν προσδοκῶντες. Ἐτοιμῶς δὲ καὶ ὧν περ ἐκάστος θέλει, εἰ μόνον ἄξιός κρίνοιτο, τυχεῖν ἔστι, καὶ τὸ δασιλὲς τῆς εὐεργεσίας προσέσται· νέος γὰρ ὢν ὁ κρατῶν καὶ ὑπὸ κηδεμόσι τελῶν τῇ μὲν σφετέρᾳ βουλήσει, ὅθεν πολλάκις καὶ τὸ σφάλλεσθαι πρὸς τὸ πρέπον ἐστίν, ἀρχοντικοῦ τύφου τοὺς λογισμοὺς ὑπερβαίνοντος, οὐχ ἔξει χώραν διδόναι. Τοῖς δὲ κηδεμόσιν ἔστι καὶ προσελθεῖν ἐκ τοῦ παρακρήμα καὶ νύξαι λέγοντα συνεχέστερον· τῷ γοῦν ἐλπίζειν ἐντεῦθεν ῥαδίως τυχεῖν ὢν ἔραται τις, πῶς οὐ μετὰ ῥαστώνης ἀπάσης δουλευτέον τῷ βασιλεῖ; Χωρὶς δὲ τούτων, καὶ σιωπῶ τὰ πλεῖστα, τότε μὲν γὰρ καὶ δέος ἦν μὴ κατορθώσας παρακρουσθῆ τις, ἄλλων τὴν βασιλικὴν ὑποποιουμένων ὀρμὴν τρόποις οἷς ἐκείνη πέφυκε κλέπτεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο οὗτ' ἦν σπουδάζειν ἐπὶ τῷ μεῖζον ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους πράττειν πειραῖσθαι, τοῦ δυναμένου λέγειν πρὸς βασιλέα καὶ μαρτυρεῖν καθαρῶς οὐκ ὄντος, καὶ μάταιος ἦν ἡ σπουδὴ τῷ σπουδάζοντι, παραλογιζομένῳ πολλάκις καὶ ζημιουμένῳ τὴν ἐφ' οἷς ἔπραξεν εὐδοκίμησιν. 71 Νῦν δ' ἄλλ' ἐπὶ τῶν κηδεμόνων τῶν πραγμάτων τελουμένων, καλῶς ἂν ἔχοι τὴν ἐκάστου σπουδὴν φανεράν εἶναι καὶ τοῖς ἀμείνοσιν ἀνταμείβεσθαι· διὸ καὶ σπουδαστέον ἡμῖν, ἐπεὶ οὐκ ἔστι τὸ τὸν βασιλέα δεδιέναι, τὸ ὑπὲρ τοῦ βασιλέως φοβεῖσθαι, ὡς ἐντεῦθεν ἢ εὖ, εἰ σῶζοιτ' ἐκεῖνος, ἢ κακῶς, εἰ μὴ σῶζοιτο, ἡμῖν ἐλπίζειν συμβαίνειν. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἐμοὺς συστρατιώτας ὑμᾶς καὶ συντρόφους· πρὸς δὲ τοὺς οἷς ὑπερέχει τὸ γένος καὶ διαπρέπει τὰ ἀξιώματα,

ἐπέρχεται μοι μετὰ παρρησίας καὶ τῆς προσηκούσης ἐλευθερίας εἰπεῖν, ὡς ἀληθῆ λέξοντι. Ἐγὼ οὐτ' ἰδίαις καὶ αὐτοβούλοις προαιρέσεσιν, οὔτε μὴν σκοπῶ τινι καὶ μελέτῃ ταῖς τοῦ βασιλέως προσανέχειν ἐπιτροπαῖς ἤρημαι, ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἐπιστολὰς πληρῶν βασιλέως, ἔπειτα δέ ..., ἀλλ' οὐ βούλομαι λέγειν. Πλὴν καὶ ὑμῶν θελώντων, οὕτω καὶ μόνον προσανέχειν καὶ ἔτι ταῖς ἐπιτροπαῖς βούλομαι· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ὑμεῖς μὲν τὸν ἐπιτροπεύσοντα ἐφιστᾶτε, ἐμοὶ δ' ἀρκέσει τὸ ἐπ' ἐσχάτοις τάττεσθαι. Κἂν τις τὴν βασιλικὴν σωτηρίαν πρεπόντως πολυωροίῃ, καὶ ἰδιωτεύσας ἀγαπήσω καὶ προσλιπαρήσω μὴ ὀργίζεσθαι τὸν δεσπότην, εἰ λυπεῖν τινὰς ὑμῶν δοκοῖη τὸ ἐμὸν ἀξίωμα· κρεῖσσον γὰρ ὡς ἓνα τῶν στρατιωτῶν ἐξυπηρετοῦντα ἀσφαλῶς διάγειν ἢ φόβῳ καὶ ὑπονοίαις μετ' ἀξιώματος ζῆν. Ἴδου τοίνυν κατ' ἀγαθὴν πάντως πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ὑπήκοον εὐπειθεῖ, καὶ τὸ στρατιωτικὸν εὐτακτεῖ, καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν ἡρεμεῖ. Καὶ πολλοὶ τινες ὑμεῖς καὶ μεγάλοι, οἱ μὲν πρὸς αἵματος τῷ κρατοῦντι, οἱ δὲ καὶ τοῖς ἀξιώμασι διαπρέποντες καὶ καθ' ὃ τι ἂν τις εἴποι καλὸν καὶ γενναῖον ὑπερτεροῦντες· καὶ ἀνάγκης οὔσης νεοκομεῖσθαι τὸν βασιλέα, ἐκλεγέσθω μὲν ὁ μὴ ἀπάδων, ἔψομαι δὲ καγὼ καὶ τῷ κοινῷ ψηφίσματι θήσομαι· οὐ γὰρ ἰδίας συστάσεις, ἀλλὰ τὴν τοῦ βασιλέως προὔργου παντὸς ποιούμεθα. Κἂν οὐ θέλοι τις, ἄλλων ψηφιζομένων, οὐδὲν ἀνύσειεν ἂν μὴ θέλων ἐκεῖνος· ἢ γὰρ ὑμετέρα ὑπερτερήσει βούλησις. Οὕτως ἐγὼ δημοτικῶς ἔχω ὥστε καὶ μηδὲν ἐπὶ μηδενὶ ἀξιούμενος μείζονι ἀγαπᾶν καί, θελώντων μὲν προφρόνων ὑμῶν, ἐπὶ τῶν πραγμάτων μένειν αἰρεῖσθαι, μὴ θελώντων δέ, πάντ' ἔαν καὶ μηδὲν πολυπραγμονεῖν ἐθέλειν, κἂν ζημιῶμαι τὰ ἔσχατα. Παρακαλῶ τοίνυν, μηδὲν ὑποκρυπτομένους, καὶ ὑμᾶς ἀληθῆς ἐρεῖν· τίς γὰρ ἢ τῆς δειλίας ἀνάγκη τοῦ μὴ τὸ παριστάμενον λέγειν; Ὁ γὰρ ἀντιλέξων οὐκ ἔστι, καὶ φόβος οὐδεὶς, ἢν τις τὸ δοκοῦν λέγειν αἰρήται. Αὐτόθεν τοιγαρ οὖν καὶ βουλευέτω τις καὶ πραττέτω σὺν ἄλλοις τὸ χρήσιμον· καὶ τό τινι 73 παραστὰν εἰς γνώμην εἰπεῖν ἀσφαλές, ὡς εὐμενῶς ἀκουσομένων, κἂν ὃ τι λέξειε· δεσπότη γὰρ προσκρούειν ἴσως οὐκ ἀσφαλές, ἐξ ἴσου δὲ προσφερομένῳ τῷ λέγοντι τὰ τῆς παρρησίας ἔχοι καιρὸν, ὡς μείζονος ὄν ἢ κατ' ἐκείνους τὸ κρίνειν· ἀλλὰ καὶ τούτου νῦν οὐχ ὑπόντος, ὁ λέξων ὃ τι καὶ βούλεται ἐκατέρωθεν ἔχει τὸ εἰς αὐτὸν ἀκίνδυνον.» Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ πρωτοβεστιαρίου, ἀθροῦν μὲν τὸ πλῆθος ζυμμιγῆ τὴν φωνὴν ἀφήκαν καὶ ὑπεραποδεχομένοις ἐώκεσαν τὸ ὑπ' ἐκείνῳ μετὰ τὸν βασιλέα τετάχθαι· ἐμφανεῖς τε ἦσαν ἐνασμενίζοντες μὲν τῷ κρατοῦντι, παρενεύοντες δὲ κἀκείνῳ πλείστους καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς τοὺς ἐπαίνους, ὡς ἀξίῳ μετ' ἐκείνον σφῶν ἄρχειν, ἐθεράπευον τὸν καιρὸν οὐχ ἥττον, τὴν παρακινδύνευσιν δεδιότες, ἢ τὰ κατὰ νοῦν ἔλεγον. Τῶν δὲ γε μεγιστάνων ἄλλος ἄλλο τι πρὸς τὸ παρὸν ὑποφωνοῦντες, δῆλοι ἦσαν τῷ καιρῷ χαρὶ ζόμενοι, σεμνολογοῦντες οἷον καὶ ἑαυτῶν ἐκείνον ὑπερτιθέμενοι. Τῶν δὲ συμβάντων τοσοῦτον ἀπέιχον ἐκείνον δοκεῖν αἰτιάσθαι ὥστε καὶ τῷ βασιλεῖ μόνῳ τὰς αἰτίας προσῆπτον καὶ ὠμολόγουν οὐκ ἔξω τοῦ δικαίου παθεῖν, εἰ μὴ δι' ἓν ἄλλο ἢ τό, ὑπὸ δεσπότην τελοῦντας, τὴν σφῶν εἰς χεῖρας ζωὴν ἔχοντα, ἐκείνῳ καὶ μόνον δοκοῦν ὑπευθύνους εἶναι καὶ τιμωρεῖσθαι.

ιζ'. Ἀπολογία πρὸς τὴν δημηγορίαν τοῦ Παλαιολόγου. Ὁ δὲ γε Παλαιολόγος Μιχαὴλ καὶ μέγας κονοσταῦλος τὸ τηνικαῦτα, ἢ καὶ ταῖς ἀληθείαις ὧν θεῖος ἐκ γυναικὸς ἐκείνου καὶ συμμετέχειν ὡσπερ τοῦ γένους ἐκείνῳ οὕτω καὶ τῆς δόξης οἰόμενος, ἢ μὴν καὶ θωπευτικῶς πρὸς τὸν καιρὸν ὑπερχόμενος, μετὰ τὴν τῶν ἄλλων ἀπολογίαν καὶ τὴν ἐμφαινομένην ὑπόπτωσιν, παρρησιαστικώτερον πρὸς τοὺς λόγους ἀπελογεῖτο· «Καὶ τί ποτε ἄρα τοιαῦτα λέγειν παρέστη σοι πρὸς ἡμᾶς ἀρτίως, ὁ ταῖς ἀξίαις ὑπερέχων καὶ τῶν ἄλλων κρίσει βασιλεῖ ὑπερφερόμενος; Τί δὲ καὶ περὶ ἡμῶν σοι ἠκουσται, ὡς ἐγκοτεῖν δῆθεν δοκούντων διοικοῦντι τὰ βασιλέως; Τίς δὲ σε καὶ αἰτιάσαιτο δικαίως ὧν, ὀργισθέντος τοῦ βασιλέως, ζυνέβη οἱ παθεῖν;

Οὐδεὶς εἰς τόσον προεληλύθει ἀγνοίας ὥστε καὶ βασιλέως ὀργὴν ἀγνοεῖν καὶ τὴν τοῦ καιροῦ μὴ εἰδέναι πικρίαν, ὅποση ἦν καὶ ὅπως ἐφήπται πᾶσι, καὶ μᾶλλον τοῖς πλησιάζουσι· καὶ τί γάρ, εἰ μὴ πόρρω τῶν ἡμετέρων ἔτυχεν ὦν κακὸν γένους ἀλλοδαπός; Πλὴν ἐπεὶ ξυμβαίνει 75 δουλοῦσθαι, ὄρκους καὶ συνθήκας ἐπὶ πίστει ξυνηρημένους, οὐδὲν ἀπεικὸς καὶ πάσχειν ἀνήκεστα, δοκοῦν ἐκείνῳ, κἂν μηδεὶς ἐποτρύνῃ ἐπηρεάζων τῷ πεισομένῳ. Ὅπου τοίνυν τῆς αἰτίας καὶ ὁ δρᾶσας ἀφεῖται τοῖς τὰ τῆς μοναρχίας ἐπισταμένοις ἴδια, σχολῇ γ' ἂν ἀλῶεν ἄλλοι, συκοφαντεῖν ὑπονοούμενοι καὶ ἐξάπτειν τὰ τῆς ὀργῆς. Γέγονε ταῦτα καὶ παρήλθε, καὶ τὸ περὶ τοιούτων ἀρτίως διεξιέναι ὁμοιον ὥσπερ ἂν εἰ περὶ νεκρῶν ὅπως ἐντεῦθεν ἀπῆλθον ἐπολυπραγμονοῦμεν· ὡς γὰρ ἐκεῖ τὸ χρεῶν ἀναγκαῖον, κἂν νόσος ἐνσκήψῃ, κἂν μὴ, οὕτως ἐνταῦθα τὸ παθεῖν ἐγγὺς τοῦ χρεῶν, κἂν εἶεν οἱ λόγους ὑποβαλλόμενοι, κἂν μὴ εἶεν· καὶ τὸ τεταγμένον ὑπ' ἄλλῳ καὶ δοῦλον ὄντα ὅσον εἰς λύπην παθεῖν δικαίως, τοσοῦτον εἰς παραμυθίαν τὸ ἀδίκως, κἂν τὰ μέγιστα πάσχοι, παθεῖν. Ποῦ τοίνυν καιρὸς τῶν τοιούτων ἡμῖν, οὕτως ἔχουσι, τῶν πραγμάτων μεμνησθαι καὶ μηδὲν προσῆκον ἡμῖν ἔγκλημα περιάπτειν; Τὸ δ' ὑμᾶς παρὰ τοῦ βασιλέως τιμᾶσθαι τοῖς μείζουσιν ἀξιώμασιν οὐ θέλημα μόνον ἦν βασιλέως καὶ σχέσις περὶ ὑμᾶς ἄκαιρος καὶ ὀρμὴ τις ἀλογός τε καὶ περιττήμαίνοντο ἂν τις, εἰ οὕτως ὑπονοοῖτο, ἀλλὰ τὰ ὑμῖν προσόντα πλεονεκτήματα καὶ τὸ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς εἰδέναι καὶ λέγειν καὶ πράττειν καὶ ἢ πρὸς ἐκείνους ἄδολος πίστις καὶ καθαρὰ καὶ τὸ τῶν βασιλείων πραγμάτων ὑπερπονεῖν καὶ τᾶλλα οἷς ἂν ὁ ἀληθὴς ἀνὴρ σεμνύνοιο, τοιαύτην ἔχων κατάστασιν, ταῦτα τὴν βασιλέως ἔπειθε γνώμην καλῶς ἔχειν ὑμῖν καὶ τιμᾶν τοῖς προσήκουσι. Τί δὲ καὶ παρὰ τοῦτο καὶ τις ἠδίκηται; Ὡσπερ ἂν οὐκ ἄλλως ἦν τοὺς ἄλλους τιμᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν ἐσχάτῃ τάξει ὑμεῖς τάττοισθε. Εἰ μὲν γὰρ οὕτως ἦν τὸ τοὺς ἄλλους τιμᾶσθαι ἐκ τοῦ ὑμᾶς παροραῖσθαι, καλῶς ἂν εἶχεν ὑμᾶς ἐν αἰτίαις εἶναι· ἐπεὶ δὲ ἦν ἅμα καὶ ὑμᾶς τιμᾶσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις οὐδὲν ἦττον τὰ τῶν ἀξιωματῶν ὡς εἰκὸς προσνέμεσθαι, καὶ τοὺς μὲν τὰ οἰκεῖα ἔχειν, τοὺς δὲ καὶ λαμβάνειν παρὰ βασιλέως τὰ σφίσι προσήκοντα, ποῦ δίκαιον, εἰ μὴ ἦν ἄμφω καὶ ἐνεχώρει, οὕτω δοκοῦν βασιλεῖ, ὅμως ὑμᾶς, δεξιᾶς πειρωμένους τῆς τύχης, αἰτίους τῆς ἐκείνων δυσπραγίας κρίνεσθαι; Παῦσαι τοίνυν τοιούτους λογισμοὺς στρέφων ἐν τῇ ψυχῇ, ἐξ ὧν συμβαίνει οὐκ ὀλίγα λυπεῖσθαι καὶ τοὺς ἀκούοντας, ὡς ἔγωγε, πολλὰ ἂν εἴπειν ἔχων περὶ τούτων, ἐν καὶ μόνον ἐρῶ, ὡς, εἴπερ ἐπ' ἀλλοδαπῆς ἦτε τοιοῦτοι ὄντες, πολλὰ ἂν ἠυξάμην ἂν ἐν ἀκαρεῖ, εἴπερ οἷόν τε, τοῖς ἡμετέροις, οὕτως καὶ μᾶλλον ἔχουσιν, ἐπιστῆναι, ἢ ἄλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ 77 χρήμασι καὶ τρόποις ἐτέροις ζητεῖν τὴν ὑμετέραν πρὸς ἡμᾶς ἀφίξιν καὶ ἀξιοῦν ἐπιστάντας τῶν ἡμετέρων ἀντιλαμβάνεσθαι. Σὺ δέ, ὥσπερ ἂν ἀξιώτερος ἄλλος ἦν εἰς κηδεμονίαν βασιλικήν, τὴν ἡμετέραν βούλησιν ἀνα μένεις. Τίς τοίνυν ἰκανὸς ἀναλύειν ψῆφον βασιλείου; Τίς δὲ παρὰ σὲ τὸ ἐχέγγυον ἔχων φανεῖται ἐπὶ μεγίστῃ τοιαύτῃ προσεδρεία καὶ βασιλικοῖς πράγμασι; Σὺ γὰρ καὶ ταῖς ἀξίαις προέχεις καὶ συνέσει, ὡς οὐδὲν ἐλλείπων, ὑπερτερεῖς. Ἄρχε τοίνυν, καὶ προνόει μὲν βασιλέως, προνόει δὲ καὶ τῶν τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας πραγμάτων, καὶ ἡμεῖς εὐπειθοῦντες ἐψόμεθα· οὐ γὰρ πάντες ἄρξομεν, οὐδὲ πάντες ἐπιτάττειν ἔχομεν· ἀναρχον γὰρ τὸ πολύαρχον. Ἐπεὶ δ' ἕνα προέχειν μετὰ βασιλέα τῶν ἀναγκαίων ἐστὶ, τίς ἄλλος καὶ προάρχειν ἄξιος, εἰ μὴ ὁ ταῖς ἀξίαις ὑπερφερόμενος; Τὸ γοῦν ἐμὸν ὅσον ἦν εἴπειν, εἴρηται· ὅτῳ δ' ἐτέρως δοκεῖ, καλὸν ἐξείπειν τέως· οὐ γὰρ δέος κωλύσει, καὶ ἀκουσόμεθα, ἂν ἄλλως τέως ἔχοι τις λέγειν. Ἀλλὰ μηδέ τις τῶν πάντων, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ἐστὶ μανθάνειν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐξ ὧν ἀκούω λεγόντων, ἀμφιγνωμονήσοι πρὸς τὰ λεγόμενα.» Ταῦτα τοῦ μεγάλου κονοσταύλου διεξεληθόντος, οἱ ἐν τέλει πάντες, ὡς ἀπὸ μιᾶς ὥσπερ ὀρμῆς καὶ προθέσεως, ὡς δῆθεν μὴ πλέον ἔχοντες λέγειν, ἐμφανεῖς ἦσαν συντιθέμενοι τοῖς ῥηθεῖσι· μᾶλλον μὲν οὖν ὥχθησάν τε καὶ βαρυνόμενοις ἐώκεσαν

παραχρήμα, εἰ ἄλλο τι παρὰ τὰ λεχθέντα λέγειν ὑπονοοῖτό τις ἐκεῖσε παρών. Ὅθεν καὶ προϋλάμβανεν ἄλλος ἄλλον λέξων τὰ πρὸς χάριν καὶ δείξων ὡς τὸ ὑπ' ἐκείνῳ τάττεσθαι τοῦ ἄρχειν αὐτὸν ἐκείνον περὶ πλείονος ἄγοι. Τὰ δ' ἦσαν σκῆψις καὶ κόμπος ἄλλως, ὡς ἔδειξε. Τότε γοῦν τοῦ συλλόγου διαλυθέντος, τὰ πιστὰ λαβὼν ἐντεῦθεν ὁ πρωτοβεστιάριος τοῦ, καὶ ἐκόντων δῆθεν τῶν μεγιστάνων, βασιλέως καὶ τῶν πραγμάτων αὐτὸν καὶ μόνον ἐκείνον εἶναι διαφερόντως τὸν φροντιστήν, ἀναλαβὼν τὴν πᾶσαν δύναμιν, ἐπὶ Μαγνησίας ἐχώρει. Καὶ δὴ τὰς φυλακὰς τὴν μὲν βασιλέως ἀνδράσι πιστοῖς ἐγχειρίσας, τὴν δὲ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου ἐτέροις ὁμοίως πιστοῖς καὶ ἀξίοις, ἀπὸ πολλῶν τὸ ἐχέγγυον ἔχουσιν, ὧν δὴ ὁ λογοθέτης τότε τῶν ἀγγελῶν ὁ Ἁγιοθεοδωρίτης ἐξηγεῖτο, αὐτὸς ἐπὶ ταῖς τῶν κοινῶν διοικήσεσι μετὰ τῶν λοιπῶν ἐσπουδαιοτρίβει. Συνετάττοντο 79 τοῖνυν προστάγματα πανταχοῦ πόλεων τῆς Ῥωμαίων γῆς ἀποσταλησόμενα, καὶ κατ' ἄλλας μὲν χρείας ἐτέρας, τὸ δὲ πλεῖστον καὶ μέγιστον κατὰ τε δήλωσιν τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως, ἅμα δὲ καὶ τῆς τοῦ νέου βασιλέως ἀναρρήσεως, καὶ τοῦ εἰς ἐκείνον προστίθεσθαι χάριν συνθήκαις ὄρκων κατὰ τὸ σῶνθητες. Καὶ ἐξετίθεντο μὲν τὰ προσταττόμενα παμπληθεί, τὰς δὲ δι' ἐρυθρῶν βασιλικὰς ὑποσημάνσεις, ἐπεὶ οὐκ ἦν τὸν νέον βασιλέα χεῖρα κινεῖν καὶ ὑποσημαίνεσθαι, τῷ δηλωθέντι λογοθέτῃ τῶν ἀγγελῶν ποιεῖν ἐνεδίδοσαν. Ὁ μὲν οὖν πρωτοβεστιάριος πρὸς ταῖς περὶ τῶν ὄλων φροντίσιν ἦν καὶ ἀσχόλως εἶχεν, ἐλευθέρῳ χρώμενος, ὡς μηδὲν ὑπειδόμενος, τῷ φρονήματι ἐφ' οἷς ἔπραττεν.

ιη'. Ἐπίθεσις τοῦ στρατοῦ κατὰ τῶν Μουζαλώνων. Ἦν δὲ ἄρα ὁ πρὸς ἐκείνον φθόνος οἰδαίνων βαρὺς καὶ δεινὸς ὑφείρπεν ἐκείνῳ, μὴ τὸ σύνολον ἐπαΐοντι. Καὶ ἡ σκῆψις τῶν ἀπορρήτων κατ' ἐκείνου τοῖς ὀργιζομένοις ὡς πιθανή· ἐδόκουν γὰρ καὶ ὑπὲρ βασιλέων ζηλοῦν, τοῦ μὲν ὅτι μαγγανείαις ταῖς παρ' ἐκείνων συσκευασθείσαις νοσοίῃ καὶ ὡς κακῶς ἀπαλλάξειε πρόωρος, τοῦ δὲ ὅτι βασιλεῖᾶ καὶ ὑφαρπάζειν τὴν ἀρχὴν μελετᾷ καὶ μεῖζον ἢ καθ' αὐτὸν φρονεῖ, περιφρονῶν τοῦ βασιλέως καὶ τὴν βασιλείαν εὐπροσώπως ὑποποιούμενος. Τοῖς δὲ τῶν ξενικῶν Ἰταλοῖς, οὓς δὴ καὶ ὑπὸ χεῖρα εἶχεν ὁ μέγας κονοσταῦλος, καὶ ἄλλα ἴδι' ἄττα ἦσαν τῆς κατ' ἐκείνον ὀρμῆς αἰτιάματα, ὡς παρὰ Μουζαλώνων, καὶ μᾶλλον ἐνὸς τοῦ πρώτου, στεροῖντο, ζῶντος βασιλέως, τῶν εἰς ῥόγας αὐτοῖς ἀποτεταγμένων, ὡς καταφρονοῖντο ἐφ' οἷς ἐδικαίουν ἑαυτοὺς τετιμῆσθαι, ὡς τῆς πρὸς τὸν βασιλέα ἀποκλείοντο παρρησίας εἰσηγήσεσι ταῖς ἐκείνου, ὡς ἀτιμοῖντο, τοῦ πρωτοβεστιαρίου προστάσσοντος. Τούτοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις τὸ ξανθὸν τε καὶ ἀριμάνιον γένος ἐρεθιζόμενοι ἔτοιμοι ἦσαν κατασφάττειν ἐκείνους, εἰ μόνον τις παρορμῶη. Αἰτίαν δ' ἔσχεν εἰς τοῦτο, ὡς ὁ τῶν πολλῶν λόγος ἔχει, ὁ τούτων τῆς φάλαγγος ἐξηγούμενος, ὃς καὶ πάλαι μὲν ὠρμημένους αὐτούς, τότε δ' ἐξαφθέντας πλέον, ἀνεθέντας τοῦ φόβου καὶ δρασεῖοντας τὰ ἀνήκεστα ἐξ ἐτόιμου, ἠρέθισε τὸν φόνον ἐπιτολμῆσαι, καιρὸν ἔχοντας. Καὶ ὁ λόγος ἐκ τῶν ὑστέρων φέρει τὸ πιθανόν· οὐδὲ γὰρ 81 ἂν ἐτόλμων, εἰ μὴ τινὰς προβιβάσεις εἶχον, ἄλλοεθνεῖς ὄντες καὶ τὸ πλέον ἐπήλυδες. Καὶ εἰ οὕτως εἶχον καὶ μόνως θαρρεῖν, ἀνάγκη παντὸς μᾶλλον τὸν ἄγοντα ὑποπτεῦσθαι.

ιθ'. Ὅπως παρὰ τοῦ στρατοῦ ἐτολμήθη ὁ φόνος τοῖς Μουζάλωσιν. Τέως δ' οὖν ἡ ἐπὶ τῷ ἀποικομένῳ ἐννάτῃ κειμένῳ παρῆν, καὶ ἔδει τὴν μνήμην ἄγειν ἐκείνῳ κατὰ τὸ σῶνθητες. Ἀνέρχονται τοῖνυν εἰς τὴν τῶν Σωσάνδρων μονήν, ὅπου καὶ ὁ νεκρὸς τοῦ βασιλέως ἐχόμενα τοῦ πατρὸς τέθαπτο, τῶν ἱερωμένων ὅσοι παρῆσαν ἐκεῖσε· ἀνέρχονται δὲ καὶ οἱ ἐν τέλει πάντες, χωρὶς δ' ἐκείνων καὶ τῶν γυναικῶν αἰ προὔχουσαι καὶ ματρῶναι, καὶ πᾶν ὅσον ἦν ὑπηρετικὸν τοῖς κρατοῦσι. Τὸ μέντοι γε στρατιωτικόν, ἐκ προνοίας καὶ μᾶλλον, κάτω περὶ τὸν βασιλέα ἐγκαταλέλειπτο. Ὡς γοῦν πανοικὶ καὶ οἱ Μουζάλωνες ἦσαν, ἰδίαν παρὰ τοὺς ἄλλους στοργὴν πρὸς τὸν θανόντα ἐπιδεικνύμενοι, τότε τὸ στρατιωτικόν, διαφερόντως δὲ τὸ Ἰταλικόν τε καὶ ξενικόν, ἀρπάσαντες τὸν καιρὸν, οἱ μὲν ἀμύνεσθαι τοὺς λυπήσαντας ὀρεγόμενοι, οἱ

δ' ἐφηδόμενοι τοῖς, εἰ δυνηθεῖεν ἐκεῖνοι, τολμη θησομένοις ταῖς γὰρ καινοτομίαις ἀεὶ ποτε χαίρουσιν ἄνθρωποι, καὶ ῥᾶόν τις, ἰδὼν καινὸν κακὸν τελεσθὲν, ἐφησθεῖη παθοῦσιν ἢ ἀγαθὸν συνησθεῖη τοῖς ἀπολαύσασιν, συμμιγεῖς τῷ πλήθει γενόμενοι, φωνὰς ἠφίου δεινὰς κάτωθεν ἄνω καὶ μὴ φαινομένῳ τῷ βασιλεῖ καὶ ἐπενεκάουν κατὰ τῶν δῆθεν ἀπίστων, τοὺς Μουζάλωνας αἰνιττόμενοι, ζῆλον ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τοῦ γένους ἐνδεικνυμένοις ἐοικότες θερμόν. Καὶ ἴνα μὴ φθάσειαν ἐκεῖνοι πρὸ τοῦ παθεῖν δράσαντες, δεδιότες δῆθεν, ἐπέσπευδον τὴν ἐπ' ἐκείνους τοῦ βασιλέως ἐγχώρησιν καὶ ἅμ' ἐδήλουν ὡς εἶπερ ὁ βασιλεύων ἐφήσει· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἐκεῖνοι καὶ οὕτως ἐπιδραμοῦνται καὶ καταπράζονται. Ταῦτα λεγόντων ἅμα καὶ θορυβούντων, οἱ τὴν βασιλικὴν φυλακὴν ἐπιτετραμμένοι, δηλωθὲν κάκεινοις τὸ τόλμημα ἢ καὶ παρά του τὸ πρότερον ἢ μὴν ἅμα τῷ θορυβεῖν ἐκείνους, δεισαντες δῆθεν, ἐξάγουσιν εὐθύς τὸ παιδίον κατὰ δυσωπίαν ἐλπιζομένην, ὡς ἐκείνους ἐμφαίνειν ποιοῦντας ἐμφανῆ τὸν κρατοῦντα. Ὡς δὲ φανέντος τοῦ νέου, καὶ μείζων ἦρετο ἡ φωνὴ καὶ ἀτακτὸ 83 τερον ἐθορύβουν, χειρὶ κατανεύειν οἱ ἅμφ' ἐκεῖνον ἐκεῖνον διδάσκουσι· τὸ δ' ἦν ἅμα κροῦον καὶ πρὸς ἀμφοτέρα, ὅτι τε ἀναστέλλοι τὸν θόρυβον καὶ ὅτι ἐκχωροῖ διδούς. Καὶ τοῖς μὲν περὶ τὸν νέον ἄρχοντα ἰκανὸν εἰς ἀπολογία ἐσύστερον πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἢ τῆς χειρὸς κατάνευσιν ὑπολέλειπτο, ὡς δῆθεν ἐπισχεῖν οἰκονομοῦσι τὸν θόρυβον, τοῖς δὲ καὶ λίαν ἄρκοῦν ἐνομιζέτο πρὸς ἐκχώρησιν. Εὐθύς οὖν βοή ἦρθη, ὡς ἐκχωροῦντος τοῦ βασιλέως, καὶ ἅμ' ἐχέοντο παμπληθεῖ, καὶ ὡς τιμωρὸς τῆς βασιλικῆς σωτηρίας συνέθεεν ἕκαστος, ὡς καὶ προκινδυνεύσειν, εἰ δέοι· καὶ ἀλλήλους τῷ θορύβῳ παρακροτοῦντες, ἐπὶ τῆς μονῆς ἠπέιγοντο τῶν Σωσάνδρων, τὰ ἔσχατα κακὰ τοὺς, ὡς αὐτοὶ ἔλεγον, δύσνους τῷ βασιλεῖ κρᾶτει πραξιόντες. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ ἔμενον μὴ συναπιόντες, προμηθέστερον ποιοῦντες ἢ τολμη ρότερον καὶ ἅμα, εἰ ἐκποδῶν γενομένους τοὺς καθ' ὧν συνέθεον μάθοιεν, ἀνθαδέστερον δρασειόντες ἐπὶ ταῖς σκηναῖς πρὸς τὸ ἐκφορεῖν τὰ κειμήλια· μὴ γὰρ εἶναι τὸν κωλύσοντα, οὕτω τῶν κεκτημένων ἀπολωλότων. Ὡς γοῦν οἱ μὲν συνάμα καὶ τισι τῶν ἐν τέλει, τῆς ὑμνωδίας τελομένης, ἐντὸς εἰστήκεισαν τοῦ ναοῦ, οἱ δὲ συνέθεον πανδημεῖ, θορυβοῦντες παρά τὸ σύνητες, καὶ ἤδη τοῖς ἐντὸς ἐμφανεῖς ἦσαν εὐθὺς τῆς μονῆς ἴοντες, τινὲς τῶν ἐκτὸς ὄντων ὑπηρετῶν, τὸν ἐκείνων ὑποτοπάσαντες θόρυβον, μὴ τί που καὶ τῶν ἀπειρημένων δράσαιεν, σχεδὸν αὐτόνομοι ὄντες, ἅμα δὲ καὶ τὸν νεωτερισμὸν ὑποπτέοντες, δηλοῦσι σὺν ὠχρῷ τῷ προσώπῳ τοῖς ἔνδον. Οἱ δὲ σπουδῆ τοῖς κυρίοις τὸ δηλωθὲν ἀπαγγέλλουσι καὶ ὡς ἐπιζυγῶσαι τὰς τῆς μονῆς πύλας τοῖς ἐρχομένοις συμφέρει, μάλα θερμῶς εἰσηγοῦνται. Οἱ δ' ἠμέλουν ἀκούοντες μηδὲ γὰρ ἔχειν συμβαλεῖν ὁπόθεν ἐπὶ σφετέρῳ κακῷ ἴοιεν οἱ συνθέοντες, ἔρχεσθαι δὲ κάκεινους εἰς τὰς κοινὰς ἐκεῖνας τελετὰς ὑπελάμβανον. Ὡς δὲ καὶ αὐθις ἐξεληθόντες ἐκεῖνοι πλησιασάντων καὶ μᾶλλον τὸ θορυβῶδες καὶ ἄτακτον ὑπενόουν, ἔτι μᾶλλον κατωρρώδουν καὶ μετὰ σπουδῆς εἰσήγγελλον τὰ γιγνόμενα, καὶ ἐπ' ἐκείνοις ἄλλοι ταχυδρομοῦντες, καὶ αὐθις ἄλλοι· οὐδὲ γὰρ ἦν ὅστις τότε βλέπων μὴ ἐπὶ κακῷ μεγίστῳ τὴν ἐκείνων ἄφιξιν ὑπενόει. Ὅθεν καὶ πολλοὶ μὲν, περὶ ἑαυτοῖς 85 δεδιότες ἐκ τῶν οὐ καλῶν ἐκείνων ὑποψιῶν, ἄλλος ἄλλαχοῦ κατεδύοντο· οἷς δ' ἔμελε τῶν Μουζαλώνων πλέον τῶν ἄλλων, προσιόντες καὶ αὐθις ἀτάκτῳ ἦθει προσώπου, τὴν εἰσβολὴν τῶν ἀνδρῶν ὑπεμίμησκον· καὶ ἐφεκτέον τὸ τάχος ἔλεγον προκαταλαβοῦσι τὴν ἐκείνων ὁρμὴν διὰ τῆς τῶν πυλῶν ἐπιθέσεως, μήπως καὶ φθάσωσιν εἰσελθόντες· μηδὲ γὰρ ἐπὶ καλῷ τινι τὸν τοσοῦτον θόρυβον εἶναι, ἀλλ' εἷς τι λήξειν κακόν. Οἱ δὲ τῶν φόβους λεγόντων οὐκ ἦσαν ὅλως· ἦγε γὰρ, οἶμαι, τούτους τὸ μόρσιμον, καὶ τὸ λεγόμενον ἀληθές, ὡς ἀφαιρεῖται τὰς φρένας ὃν ἀπολέσαι μέλλει τὸ θεῖον. Οὐ μὴν δὲ ἀλλ' οὐδὲ τοῖς παροῦσι τῶν μεγιστάνων ἔμελε τὸ δρώμενον ἀκούουσι, εἴτε κατὰ τινα πρόγνωσιν τῶν μελλόντων, εἴτε μὴν καὶ αὐτοῖς οὐ μέλον, κἂν ὅ τι καὶ δράσειαν συναχθέντες. Ἄλλ' ἐν τοσοῦτῳ τὰς εἰσόδους

προκαταλαμβάνουσι καὶ κρατοῦσιν οἱ ἐπιόντες, καὶ ἄμ' εἰσχεομένων ἐντὸς πανικοὶ θόρυβοι ἦσαν, καὶ οἷς ἔδρων τε καὶ ἠπέιλον πρότερον ἢ τὸν ναὸν εἰσελθεῖν δῆλοι ἦσαν φονῶντες. Ἦν οὖν τῷ πρωτοβεστιαρίῳ γραμματικὸς οἰκεῖος, Θεοφύλακτος τοῦνομα καὶ ἐμὸς συγγενής, προσόμοιος τῷ κυρίῳ τὰ πάντα. Ἐξελθόντος γοῦν ἐπὶ τῷ μαθεῖν ἐκείνου, σφάλλει τοὺς ἐπιόντας ἢ ὁμοιότης, συναιρομένης καὶ τῆς ἀμπεχόνης, πενθίμου οὔσης ἐπ' ἴσης καὶ μικροῖς καὶ μεγάλοις διὰ τὸν τοῦ βασιλέως θάνατον, κάκεινον ὑποτοπάσαντες τὸν ζητούμενον εἶναι, εὐθύς ἀναιροῦσι κοπίσι μυρίαίς· οὐ γὰρ ἦν ὅστις καὶ τεθνηκότι τὸ ἔγχος οὐκ ἔβαπτεν ἐπ' ἐκείνῳ· ὡς δὲ ἐγὼ τινος ἤκουσα, καὶ ἀπερρόφουν ἐκ τῆς δεινῆς μανίας τοῦ αἵματος. Πλὴν ἀλλ' εὐθύς οὐκ ἠγγόουν σφαλέντες· τὸ γὰρ πέδιλον ὑποφανέν τοῦ ποδός, μέλαν ὄν, τῶν δεδρακότων φανεράν ἄγνοιαν κατηγορεῖ. Καὶ παραυτίκα μεθ' ὅτι πλείστης μανίας καὶ ταραχῆς ξιφῆρεις ἐμπίπτουσι τῷ ναῶ, καὶ παραχρήμα, φανέντων τῶν φονῶντων ἐκείνων, ὁ μὲν ἱερός ὕμνος κατασιγάζεται, ἄλλων ἀλλαχοῦ τῶν ψαλλόντων σκεδαννυμένων καὶ παραδουμένων γωνίαις καὶ τόποις οἷς ἠλπιζον σῶζεσθαι. Οἱ δὲ Μουζάλωνες, ὁ μὲν τοῖς ἀδύτοις προστρέχει καί, τὴν μυστικὴν τράπεζαν ὑπελθὼν, ἐκεῖθεν ᾤετο σῶζεσθαι, ὁ δ' ὀπίσθεν τῆς τοῦ ναοῦ πύλης ἑαυτὸν 87 συνωθήσας, ἐφ' αὐτῷ ὑφείλκε στερρῶς καὶ ὡς εἶχεν, ὡς συνιζάνειν ἐν ἐπιπέδῳ οἱ τὴν θύραν, ὡς καὶ προσκολλᾶσθαι δοκεῖν ἠνεωγμένην τῷ ἀντιθύρῳ, μηδενὸς ἐμποδῶν ὄντος· ὁ δ' ἐκείνων γαμβρός· οὗτος γὰρ ὡσπερ τῆς εὐπραγίας τοῖς συγγενέσι μετεῖχεν, οὕτω καὶ κοινωνὸς ἔμελλε γενέσθαι τῆς δυσπραγίας, ἀλλαχοῦ περὶ που τὸ τῶν βασιλέων ἠρῶν ὡς εἶχε παραδουόμενος, λαθεῖν ἔσπευδεν· ὁ μέντοι γε πρωτοβεστιαρίος, ἐν τοῖς ἀδύτοις καὶ αὐτὸς εἰσελθὼν τοῦ ναοῦ καὶ πρὸς τῇ κόγχῃ γενόμενος τῆς προθέσεως, ἐπὶ τι κιονῶδες ἰστάμενον ὑπανέρχεται καὶ τῷ ἐκεῖσε σκοτῶδει σὺν τοῖς ἀδύτοις θαρρεῖ. Ἄλλ' οὐκ ἦν οἰστισινοῦν ἐκείνων διαδρᾶσαι τὸν κίνδυνον. Πλείστοι γὰρ ὄντες οἱ ἐφορμῶντες τοὺς μὲν ἄλλους ἐποίουν φεύγειν, περὶ τῇ σφετέρᾳ ζωῇ δεδιότος ἐκάστου, ἀπενεοῦσθαι δὲ καὶ τοὺς ἐν τέλει συνέβαινε, μηδὲν ἔχοντας πράττειν. Ἐκεῖνοι δέ, ἐκ πολλοῦ τοῦ πρὸς τὸ θαρρεῖν περιόντος, παράβακχόν τι καὶ μανικὸν ἐφαλλόμενοι, ἀκριβῶς ἠρεύνων, μηδὲν τῶν τοῦ ναοῦ καταλιπόντες ἀνεξερεύνητον· ὅθεν καὶ ἄλλος ἄλλον εὐρών τε καὶ κατασχών, ἀπηνῶς καὶ ὡς αὐτῷ δοκοῦν διεχρᾶτο. Οὐ μὴν δὲ οἱ ἄλλοι κατερραθύμουν, ἀλλ' ἐφ' ἐνὶ πολλοῖς τινες περιστάντες ἔβαλλον, ἔπληττον, ἠκίζοντο καὶ νεκρὸν τὸν ἄθλιον, ὡς καὶ εἰς πολλὰ τὸν ἕνα κατακεκόφθαι· οὕτως ὠπλιζεν αὐτοὺς ἢ κακία, καὶ ὁ θυμὸς μεμνηνὸς θῆρας ἐδείκνυ. Τὸν μέντοι γε πρωτοβεστιαρίον, Κάρουλος τις, τῶν ἀδύτων κατατολμήσας καὶ τὰ πολλὰ διερευνησάμενος, ἐπεὶ οὐχ εὕρισκεν, ἀπειπὼν, ἔμελλεν ὑποστρέφειν, ἀλλ' ἢ μοῖρα οὐδ' ἐκείνον εἶα τοῦ πάθους ἐκτός· τὴν γὰρ πρόθεσιν εἰσελθὼν καὶ τῆδε κάκεισε περιβλεψάμενος, ἐπὶ γόνασι συνιζάνοντα κάτωθεν εἶδε τὸν οἴκτιστον καὶ ἰδὼν ὀρμᾶ καθαιρεῖν ἀπηνῶς. Καὶ ὅς δυσωπεῖ, τὸ οἰκεῖον αἶμα πολλοῦ τινος ἐξωνούμενος· ὁ δὲ οὔτε πρὸς τὸ σχῆμα τῆς ἰκετείας ἀπείδεν, οὔτε μὴν ὑπεκλάσθη τοῖς ἐπηγγελμένοις, ἀλλ' εὐθύς κατασχών ἀναιρεῖ ξιφιδίῳ. Καὶ δῆλον γεγονὸς τὸ πραχθέν, οὐκ ἦν ὅστις ἀπὴν ἐκεῖθεν, ἀλλ' ἕκαστος ἐπιστάς, ὡς εἶχεν οὐτάζων καὶ μεθ' ὕβρεων, ἠκίζε, καὶ ἐς τοσοῦτον μελεῖστί κατεδάσαντο ὥστε καὶ τοὺς ἐνταφιαστὰς ὕστερον, σάκκῳ τὰ μέλη καταθέντας, οὕτως ἐκφορῆσαι καὶ τάφῳ δοῦναι. Ἐπεὶ δ' εἰς τέλος τοῖς ἀνημέροις ἐκείνοις ἐπράχθη τὸ τόλμημα, σὺς 89 τρόπον θήξαντες τοὺς ὀδόντας, ὡς μηδὲ καὶ τοὺς ἐν τέλει κατωπαδὶς ἐκείνων ἔχειν ἴστασθαι καὶ ἐλέγχειν ἢ μὴν ἐρωτᾶν τί παθόντες καὶ τίνος ὀρμήσαντος τοιαῦτα πράττειεν, ἐπὶ τὰς σκηνὰς εὐθύς ὤρων τῶν φονεῦ θέντων, καὶ ᾧ προστετύχει ἕκαστος, μεθ' ὅτι γενναίου τοῦ παραστήματος, ὡς οὐδενὸς καινοῦ γεγονότος, ἐξεφόρουν ἐπεγγελῶντες, καὶ τὸ ἐπὶ γλώσσης ἔγκλημα συχνάκις λεγόμενον ἦν· «Οἱ ἐχθροὶ καὶ δύσνοι τοῖς βασιλεῦσιν, οἱ βασιλειῶντες, οἱ παντὶ τρόπῳ, εἰ μὴ

κεκώλυντο, οἷοί τ' ἄρξαι, οἱ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀλιτήριοι, οἱ μαγγανείαις μὲν τὸν πατέρα μεθ' ὑπουλότητος ὑπελθόντες, φυλακῆς δὲ δόξη καὶ ἀσφαλείας τῷ υἱῷ ἐφεδρεύοντες, ὡς δεδώκασιν ἀξίας καὶ ὡς ἔδει τὰς δίκας, ὡς εἰκότως διαπεπράχεται καὶ ὡς εὐνοϊκῶς τοῦ λοιποῦ δουλεύσομεν τῷ δεσπότη, τῶν ἐκεῖθεν ἀπαλλαγέντες κακῶν.» Ταῦτ' ἔλεγον, καὶ λείαν Μυσῶν τὰ κείνων ἐποίουν, ἀμφοτέραις ἕξαν τλοῦντες τὸν πλοῦτον ἐκ τῶν σκηνῶν. Τούτων οὖν οὕτω τελεσθέντων, μηδενὸς οἴου τε δοκοῦντος μαργῶντι πλήθει καὶ ἀναρχία ἐμποδῶν ἴστασθαι, τῶν μὲν ταῖς ἀληθείαις δεδιότων, τῶν δὲ καὶ κατὰ προσποίησινσημεῖον δέ· καὶ γὰρ τῆς τοῦ πρωτοβεστιαρίου συζύγου ἐκεῖσε παρούσης καὶ δεινὰ ποιούσης τε καὶ λεγούσης ἐπὶ τοῖς τολμηθεῖσιν, ἐμβριθέστερον ὁ μέγας κονοσταῦλος καὶ θεῖος αὐτόθεν ἐπέιχεν, ἐπιτάττων σιγᾶν φοβουμένη μὴ καὶ αὐτὴ πάθοι, εἰ μὴ σιγῶν, τὰ ὅμοια, ὡς γοῦν συνεχέθησαν ἅπαντες καὶ κύριοι καὶ ὑπηρέται ἐπ' ἴσης εἶχον τῶν φοβερῶν, ἐκάστου ζητοῦντος τὸ σῶζεσθαι, ἀπαίρουσιν ἐντεῦθεν εὐθύς, ἐφ' ὃ τι καὶ παραγένοιτο μὴ φροντίσαντες καὶ σὺν οὐδενὶ κόσμῳ φεύγοντες. Τῷ μὲν βασιλεῖ ἀσφαλῆ πλέον ἢ πρότερον τὰ τῆς φυλακῆς ἐφιστῶσι, μὴ τι καὶ νεωτερισθῆ πλέον. Οὕτω συγχυθέντων ἀπάντων, ἕκαστος δὲ τὰ καθ' ἑαυτὸν ὡς εἶχε κατησφαλίζετο.

κ'. Ὅπως τῶν μεγιστάνων διὰ ταῦτά τινες ἀπεχώρουν, οἱ δὲ καὶ διεφυλάττοντο. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Καρυανίτην, πρωτοβεστιαρίτην τότε τυγχάνοντα, ἄνδρα γεραρὸν καὶ πολλοῦ τιнос ἄξιον, φυγῆ ἐχρῶντο πρὸς Πέρσας αὐτομο 91 λοῦντες, οὐ βασιλεῖ ἐγκοτοῦντες, ἀλλὰ περὶ ἑαυτοῖς δεδοικότες διὰ τὴν τῶν πραγμάτων σύγχυσιν· εἴτε γὰρ αὐτοβούλως ὄρμων οἱ ἐπιθέμενοι, μὴ τινος παρορμῶντος, ἔχειν καὶ πάλιν οὕτως ὄρμᾶν, μηδ' ὀτιοῦν κολασθέντας· εἴτε καὶ ἄλλοι σφᾶς ὄρμῶντας παρώτρυναν, ἐκείνους καὶ κατ' αὐτῶν παροτρύνειν ἔχειν, κάντεῦθεν κινδυνεύειν μὴ προσδοκῶντας πολλούς, καὶ μᾶλλον τοὺς ἐπ' ἐξουσίας ὄντας, οἷς ὁ φθόνος ὑφείρπε πολὺς καὶ δεινός. Οἱ μὲν οὖν διὰ ταῦτα αὐτονουχεῖ εὐθύς Περσίδος ἀνὰ κράτος ἤλαυνον, ἄλλοι δ' ἀλλαχοῦ ἀνεχώρουν, κινδύνους ὑφορώμενοι τοὺς μεγίστους, ἄλλοι δὲ καὶ ὡς οἷοί τ' ἦσαν διεφυλάττοντο. Ὁ μέντοι γε μέγας κονοσταῦλος, τοὺς ἀδελφούς ἐπιστήσας, νέους ὄντας καὶ συνετούς, ὧν ἄτερος μὲν Ἰωάννης, ὁ δὲ δεύτερος μετ' ἐκείνῳ Κωνσταντῖνος ἐλέγοντο, ὄφθικίους καὶ οὐπω σεμννομένους, τὰς πρεπούσας ἑαυτῷ φυλακὰς καθίστη. Ἐντεῦθεν καὶ συνεχέστερον μὲν ἐφοίτων πρὸς βασιλέα καὶ διημέρευον σὺν ἐκείνῳ, οἱ πλείους δὲ καὶ διενυκτέρευον· τὰ δὲ τῆς πρὸς ἐκείνῳ εὐνοίας καὶ πίστεως, καὶ μᾶλλον φιλοτιμούμενοι πρὸς ἀλλήλους ἐνεδεικνύοντο ἐμφανῆ καὶ ὡς οὐκ ἄλλως γε μείζονα.

κά'. Ὅπως ἐφιλονείκουν οἱ ἄρχοντες περὶ τὴν τοῦ βασιλέως κηδεμονίαν. Ὅμως καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐφιλονείκουν καὶ ἐρίζειν ἀπήρχοντο. Ἡ δὲ φιλονεικία ἐκ φιλοτιμίας σφίσιν ἐτύγχανεν· ἡμφισβήτητον γὰρ ἀλλήλοις τῆς περὶ τὸν βασιλέα φροντίδος, ἐκάστου τῶν ἐν ἀξιώματι ὄντων μὴ φέροντος τοῖς ὁμοίοις ὑποτετάχθαι. Ἦσαν γὰρ ἔνθεν μὲν οἱ ἐκ Λασκαρίων Τζαμάντουροι, γήρα τε καὶ συνέσει κεκοσμημένοι, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς τὸν νέον βασιλέα συγγενῶς ἔχειν καὶ παπρικῶς πολλὴν ἐνεποίει τὴν τοῦ ταῦτα ζητεῖν παρρησίαν, ἔνθεν δὲ οἱ ἐκ Τορνικίων τὸ γένος ἔλκοντες, ὧν ὁ πρῶτος καὶ μέγας πριμμικήριος ἦν· εἶχον γοῦν καὶ οὗτοι τὸ πρὸς τὸ ἀμφιβαλλόμενον ἰσχυρόν, τὸ ἀπὸ πατρὸς οἰκεῖον καὶ ἀδελφικὸν ἐν γράμμασι 93 πρὸς τὸν τοῦ νέου πάππον καὶ βασιλέα Ἰωάννην τὸν Δούκαν. Ἐκεῖθεν οἱ Στρατηγόπουλοι, ὧν τοῦ γένους ἐπίδοξος ὁ Ἀλέξιος, πολλὴν φέρων τὴν αἰδῶ ὡς εὐγερως ἀπὸ πάντων καὶ πλεῖστα προσέτι κατωρθωκῶς· οὗ καὶ ὁ παῖς Κωνσταντῖνος, γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφιδῆ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου, ἐξ ἀριστείας φανείς, ὕστερον στερεῖται τῶν ὀφθαλμῶν, ἄρτι Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι μοναρχήσαντος· αἰτίαν δ' ἔσχεν ὡς καθυπερηφανεύοιτο τοῦ κρατοῦντος, ὑπεροπτικῶς πρὸς ἐκείνον

ἔχων, νεωστὶ μετὰ τὸν πατέρα τῶν σκῆπτρων ἐπειλημμένον. Καὶ οἱ ἐκ τοῦ Ῥαοῦλ εὐγενεῖς ἄλλοι, μετὰ τὸν πατέρα τὸν τοῦ ἀξιώματος ἐκπεσόντα, ὡς φθάσαντες εἵπομεν, ἔτι νεάζοντες, καὶ Παλαιολόγοι. Σὺν οἷς καὶ Βατάτζαι καὶ οἱ τοῦ Φιλῆ, ὧν ὁ πατὴρ Θεόδωρος τετύφλωτο καὶ αὐτὸς σὺν τῷ Στρατηγοπούλῳ τῆς αὐτῆς ἐκείνῳ χάριν αἰτίας, σὺν Καβαλλαρίοις τε οἱ Νοστόγγοι καὶ οἱ Καμύτζαι, σὺν τε Ἀπρηνοῖς καὶ Ἀγγέλοις οἱ Λιβαδάριοι, Ταρχανειῶται, Φιλανθρωπηνοὶ καὶ οἱ εὐγενεῖς Καντακουζηνοί, καὶ ὅσοι ἄλλοι οἷς ἡ μεγαλογενῆς σειρὰ καὶ χρυσῆ συγκεκρικρότητα. 95 Ὁ μέντοι γε Νοστόγγος Γεώργιος καὶ προσεφιλοτιμεῖτο· ἐκυδροῦτο γὰρ τῶν ἄλλων εἰς κῆδος βασιλικὸν προτιμώμενος. Καὶ γὰρ ἔτι ζῶν ὁ κρατῶν, ἀρμόζειν εἰς γάμον αὐτῷ τὴν παῖδα διὰ βουλήσ ἔχων, πολλοῖς καὶ ἄλλοις ἐπίστευε τὴν βουλήν κἂν ἐπλήρου καὶ τὸ συνάλλαγμα, εἰ μὴ γε θάνατος, τῷ βασιλεῖ ἐπελθόν, ἐμποδῶν ἔσθι τῇ πράξει. Τότε δ' αὐθις ἐπιθαρροῦντα τοῖς ἐγνωσμένοις, ὡς καὶ πάλιν τυχεῖν ἔσθαι οἱ τοῦ κήδους, μέγα φρονεῖν ἢ ἐλπίς ἐποίει, καὶ κατηλαζονεῦετο πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ μᾶλλον τὸν αὐτὰ νέψιον, ὃς ἦν ὁ μέγας κοινοσταῦλος, διαφιλοτιμούμενος· ὅθεν κἂν τοῖς βασιλικοῖς προαυλίοις ἀνέδην ἐσκήνει καὶ καθ' ἡδονὴν διατριβῆς ἵππαζο μένοις τοῖς ἄρχουσιν ἐπὶ κοντῶν συντριβῆ ἢ καὶ κατὰ παίγνιον σύνηθες σφίσι τῆς σφαίρας, ἐκ μεγάλου τοῦ θάρρους συνιπάζετο καὶ συνέπαιζεν, ἐγγὺς ἰσταμέναις καὶ ὁρώσαις ταῖς βασιλίαιν ἐπιδεικνύμενος.

κβ'. Ὅπως προετιμήθη εἰς τοῦτο τῶν ἄλλων ὁ Παλαιολόγος. Τέως γε μὴν, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἀνεπιτρόπευτον μένειν τὸν βασιλέα, ἐν ἀφήλιξι γνωριζόμενον καὶ ἀπαλὸν ἦτορ φέροντα, συνελθόντες ἅμα οἱ ἐν τέλει καὶ βουλευσάμενοι ὡς οὐκ ἀσφαλὲς δίχα τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ ταύτης προεστῶ τοῦ Ἀρσένιος δ' οὗτος ἦν καθιστᾶν τὰ τοιαῦτα, πρὸς μὲν τὸν ἐξ Αὐτρωριανῶν πατριάρχην πέμπουσι τὴν ταχίστην μετακαλούμενοι Νικαίηθεν τοῦτον· αὐτῶν δὲ καθ' ἑαυτοὺς ἐφ' ἡμέραις διασκεπτομένων, ἄλλον ἄλλου εἰς κηδεμονίαν τοῦ βασιλέως προκρίνοντος, τέλος ἐπὶ τῷ μεγάλῳ κοινοσταύλῳ, τῷ ῥηθέντι Παλαιολόγῳ, ἢ κοινῇ βουλή κατανατᾶ, ὡς αὐτοῦ γε καὶ μόνου παρὰ τοὺς ἄλλους ἱκανοῦ πρὸς τοῦτο φανέντος· εἶπερ γὰρ ἄλλον, στρατηγικώτατον εἶναι τὸν ἄνδρα, καὶ οἱ ἐκ παλαιοῦ αὐταρκες εἶναι τὸ εὐγενές, καὶ τρίτον τὸ πρὸς τὸν κρατοῦντα συγγενές, ἅμα μὲν αὐτόθεν, ἅμα δὲ καὶ ἐκ τῆς συζύγουτῆς μὲν γὰρ δεύτερος αὐτανέψιος ἦν, τοῦ δὲ δευτέρου αὐτανεψίου υἱός, πολλὴν ἐμποιεῖν αὐτῷ τὴν εἰς τὸ κηδεμονικὸν τοῦ βασιλέως παρὰ τοὺς ἄλλους ἐκχώρησιν. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκείνου πρὸς τὸ προτιμᾶσθαι τῶν ἄλλων δίκαια ταῦτ' ἦσαν, καὶ ὁ ὑπὲρ ἐκείνου λέγων ταῦτα προὔβάλλετο. Παρέχει δὲ καὶ τὸ εἰκὸς ἐννοεῖν ὡς κάκεῖνος τὸ πρᾶγμα μετεχειρίζετο, 97 οὐκ ὀλίγους κλέπτων ταῖς ἀγαθαῖς ὑποσχέσεσι, καὶ μᾶλλον οἷς ἐκπεσεῖν τῶν ἀξιωμάτων ξυνέβη ἐκ τῆς τοῦ καιροῦ δυσκολίας τὸ πρότερον. Ὁ δὲ ὑπελθεῖν μὲν τὴν φροντίδα, μηδὲν μελλήσας, κατένευε, πένης ὦν καὶ μηδὲν ἔχων κατὰ τὸ μέτρον τοῦ ἀξιώματος φιλοτιμότερον διαζῆν· ὡς ἂν δὲ μὴ δοκοῖη τῷ ἐξ ἐτοίμου λαμβάνειν χάριν τοῖς παρέχουσιν ἔχειν, μηδ' ὡς φορτίον ἐπωμιζόμενος παραιτεῖσθαι, ἐζήτει μὲν καὶ τὴν τοῦ πατριάρχου ὅσον οὕτω ἐπιστησομένου συναίνεσιν, οὐ κατὰ χρεῖαν μᾶλλον, ἀλλ' ἴν' ἀσφαλέστερον τὸ γινόμενον καθιστῶτο. Πλὴν ἄλλ' ἀντιδοθῆναί οἱ καὶ τῆς ἐπὶ τῷ βασιλεῖ κηδεμονίας τὰ ὑψηλότερα τῶν ἀξιωμάτων προσαπαιτεῖ.

κγ'. Ὅπως ὁ Παλαιολόγος ἐτιμήθη εἰς μέγαν δοῦκα. Οἱ δὲ τῶν μὲν οἰκείων βουλευμάτων τὸ κῦρος οὐχ ἦττον καὶ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἠθέλον εἶναι, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ σφᾶς ἀναγκάζεσθαι ἐφ' οἷς ἐδέδοκτο σφίσι μεταβουλεύεσθαι· τὸ δὲ προβιβασθῆναι τὸν τοῦ βασιλέως ἐπίτροπον εἰς βαθμὸν τοῦ ἀξιώματος μείζονα εἰκὸς γε εἶναι διωμολόγουν, κάπὶ τούτῳ συνεφώνουν οἱ πλεῖστοι. Καὶ εἰς μέγαν δοῦκα ὁ τῶν βασιλικῶν πραγμάτων ἐπίτροπος μετατίθεται, τοῦ βασιλέως δῆθεν διδόντος· καὶ τὸ λοιπὸν ὁ Παλαιολόγος, μέγας δοῦξ καὶ τοῦ βασιλέως ἐπίτροπος φημιζόμενος,

πρὸς ταῖς φροντίσι τῶν κοινῶν ἦν καὶ ἐξ ἐπιτάγματος ἀπαραιτήτου, συμπραττόντων καὶ τῶν ἐν τέλει, διώκει ταῦτα. Καὶ πως καὶ ἀμηγέπη διὰ ταῦτα κατ' ἀναγκαίας χρείας τῶν βασιλικῶν ταμειῶν προσήπτετο. Ἦν γὰρ χρημάτων πλῆθος ἐναποτεθησαυρισμένον ἐν Μαγνησίᾳ, οὐ ῥαδίως ἀριθμητόν, συλλεγὲν καὶ ἀποτεθὲν παρ' Ἰωάννου τοῦ Δούκα καὶ βασιλέως· τὸ γὰρ παρὰ τοῦ παιδὸς ἐκείνου Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι συνα γόμενον ἰδίως ἄλλο τι χρῆμα, εἰς βασιλείας αὐταρκες ὄγκον, ἐν τῷ κατὰ τὰ ἄνω Σκαμάνδρου φρουρίῳ, τῷ οὕτω πως Ἀστριτζίῳ ὑποκοριζομένῳ, ἀσφαλῶς ἐναπέκειτο. Πλὴν οὐκ ἐκλογαὶ ταῦτα καὶ εἴσπραξις ἄδικος, οὐδ' ἀνθρώπων βίοι καὶ πενήτων οὐχ ἦττον ἢ χρυσὸς αἵματα, ἀλλὰ πλοῦτος ἔκ τε τῆς περὶ τὰ ἴδια προμηθείας καὶ ἐκ τῆς τῶν ἀλλοτριῶν κατὰ προσένεξιν εἰσφορᾶς συλλεγείς τε καὶ ἀυξηθείς· τὸν μὲν γὰρ ἐκ γεωπονίας συνήγον, τὸν δ' ἐξ ἀλλοδαπῆς συνέλεγον· πλὴν οὐχ ὥστε καὶ ἀποτεθησαυρίσθαι τὸν πάντα, μηδενὸς μετέχοντος, ἀλλ' ἐξαυριμένων τῶν ἀναγκαίων εἰς δόσεις 99 καὶ ῥόγας καὶ δαπανήματα, καὶ μᾶλλον εἰς ἐπιφανῶν μὲν ἀνδρῶν φιλοτιμίας, πενήτων δὲ χορηγίας, ὡς ἐκχεῖσθαι κατ' ἀεννάων ποταμῶν πλημμύρας τὸ βασιλικὸν ἔλεος· τὸ λοιπὸν τῶν χρημάτων τοῖς ταμείοις ἐντεθησαύριστο. Τὸ γὰρ ἐπὶ Κύρου καὶ Δαρείου τὸ πάλαι λεγόμενον ἐπ' ἐκείνοις ἀντικρυς ἦν, καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης πατὴρ Ῥωμαίων, ὁ δ' αὖ Θεόδωρος δεσπότης ἐπωνομάζοντο. Ἐς τόσον καὶ γὰρ ὁ μὲν Ἰωάννης προμηθευτικῶς τοῖς ἅπασιν εἶχεν ὥστε καί, ἰδίαν πρόνοιαν τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας τὰ λεγόμενα ζευγηλατεῖα ἡγούμενος, παρ' ἕκαστον κάστρον καὶ φρούριον κώμας ἐπὶ τούτοις καθίστη, ἐφ' ᾧπερ ἐκ τῆς ἐκείνων ἐπικαρπίας καὶ εἰσφορᾶς σιταρκοῖτο μὲν καὶ τὸ παρακείμενον φρούριον, ἔχοι δέ γε καὶ ὁ κρατῶν ἐντεῦθεν πολλοῖς ἢ καὶ πᾶσιν ἐξαντλεῖν τὰς τῆς εὐεργεσίας ἀμάρας. Ὁ δέ γε Θεόδωρος εἰ καὶ δραστικώτερον ἐχρυσολόγει ἐκ τῶν κοινῶν συνδόσεων, ἀλλ' εἰς τὸ πολλα πλάσιον ἐξεκένου γνώμης ἀπλότητι, ἐξ ὧν ἀμπώτιδες τινες καὶ χαρύβδεις, ὡς ἐκεῖ τῆς θαλάσσης, ἐνταῦθα τῶν χρημάτων ἐδείκνυντο· τὸ γὰρ ἀφαιρού μενον ἐπληροῦτο πάλιν ἐκ τοῦ ῥαδίως προσγινομένου, καὶ ἦν ἡ τοῦ ὄντος ἀφαίρεσις τοῦ προσγινομένου τοῖς ἀφαιρεθεῖσι πρόσθεσις πλείων, ἐκάστου μείον μὲν συνδιδόντος διὰ τὴν κοινὴν εἴσπραξιν, πλεον δ' ἔχοντος οὐπερ ἀφήρηται ἐκ τοῦ πάντας ἐκ βασιλέως ἔχειν, κἀντεῦθεν καὶ ἐπιχορηγεῖν ὅτου δέοιτό τις ἐκ τοῦ προχείρου κἀν τῷ δίδοναι μᾶλλον χαίρειν ἢ τῷ λαμβάνειν. Καὶ τί γὰρ ὁ τοῦ Χριστοῦ νόμος ἄλλο βούλεται ὁ δίδοναι πᾶσιν ἐπιτάττων αἰτοῦσιν ἢ ὥστε πάντας ἔχειν καὶ ἐξαπορεῖσθαι μηδένα, κοινού προκειμένου τοῦ νόμου, ὡς ἄλλου παρέξοντος ἐτόιμου, εἴ γε ἄλλος ἀπορήσει διδούς; Τοῖς δέ γε μικροψύχοις καὶ τὸ κατ' ἐγγύην χρέος εἰς πολλαπλάσιον πρόσεστι, καὶ ὁ ἐγγυητὴς Θεός, τὸ θαυμάσιον.

κδ'. Ὅπως νοσήσας ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης πολλὰ τοῖς πένησιν ἐχορήγησεν. Βούλομαι τοίνυν καὶ ἄλλο τι διηγῆσασθαι περὶ τούτων, παραιτοῦμαι δὲ ὅτι καὶ ὁ λόγος διὰ τὸ χρήσιμον παραβέβασται. Νόσος ἐνέσκηψε τῷ βασιλεῖ 101 Ἰωάννη ποτέ, ἀφαιρεθέντι τὴν ἐπ' ἀγαθοῖς βοηθὸν σύζυγον, τὴν οὐκ οἶδ' ὅ τι καὶ φῶ τῶν θαυμασίων ὀνομάτων Εἰρήνην, καὶ ἡ νόσος ὡς χαλεπὴ· ἐπέληπτο γὰρ διὰ τὸ γῆρας, οἶμαι. Τῶν γοῦν ἰατρῶν ἀπορούντων ἐφ' ὅ τι καὶ τράποιντο, αὐτὸς ἐπὶ Θεὸν καταφεύγει καὶ τὸ ἐκείνου πρὸς πάντας ἔλεος κατὰ τὸ δυνατόν ἐκμιμεῖται. Ὄριστο τοίνυν, καὶ σάκκοις ὁ χρυσὸς ἔξαν τλεῖται, καὶ ἀνὰ ἕξ καὶ τριάκοντα τῶν ἀκιβδήλων νομισμάτων ἐκάστη τῶν ὀπουδήποτε ἀπόρων δίδεται, χωρὶς τῶν εἰς θεῖους ναοὺς καὶ μονὰς καὶ θεοφιλεῖς ἄνδρας ἐξαντληθέντων, ἐπιμετρημένου τοῦ ἐλέους πλείστοις ἡμιόνων σάγμασιν· ἀλλ' ἐπιμετρεῖται τῷ ἐλέει τὸ τοῦ Θεοῦ ἔλεος, καὶ ῥαΐζει τῆς νόσου ὁ ἀσθενῶν, καὶ ἐπιγάννυνται ὡς εἰκὸς τῷ ἐλέει. Καὶ Ῥωμαῖοις ἀπολογεῖσθαι θέλων ὡς ἀμείωτα τὰ κοινά, τοῦ τοσοῦτου προ βάντος ἐλέου, αὐτὸν ἐκείνον τὸν ἐλεήσαντα τῶν λεγομένων ἔφερε μάρτυρα πρὸς τὸν πατριάρχην Μανουήλ, λέγων ὡς οὐδὲν ἐξήντηται τῶν κοινῶν, ἀλλ' ἐκ προμηθείας κτήσαιο

ταῦτα καὶ μελέτης ἰδίας, ἐξ ὧν γεωπονῶν οὐκ ἀνίει δι' εἰδημόνων ἀνδρῶν, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς δὴ τοῖς κτήμασι θρεμμάτων διαφόρων ἐπιμελούμενος. Οὕτως ἦν αὐτοῖς τὸ θεοφιλές, καὶ οὕτω τὸ φιλορρώμαιον ἔγνωστο.

κέ'. Ὅπως ἐπιπολαίως ὁ μέγας δούξ τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἀπτόμενος περιεποιεῖ ἑαυτῷ τὴν εὐνοίαν. Τότε δὲ πολλοῦ τινος ἐν Μαγνησίᾳ τεθησαυρισμένου χρήματος, οὐκ ἐξὸν ἦν τῷ μεγάλῳ δουκί τε καὶ ἐπιτρόπῳ ῥᾶστα λαμβάνειν καὶ χορηγεῖν, ὅπου ἦν βουλομένῳ οἱ ἐφειστήκει γὰρ τὸ Κελτικὸν καὶ πελεκυφόρον, ἐφέξον, ἦν τις ἐπιχειροίη, καὶ φυλακὴ ἦν τοῖς ταμείαις ὡς γνωστῶς δίδοσθαι, ὅπου τὸ ἀναγκαῖον τῆς χρείας ἀπήτει· ἐδίδοντο δὲ πολλάκις καὶ τισιν, ἐπιτάττοντος, προφάσει χρείας οὐκ οὔσης. Κάντεϋθεν ἀρχὰς ἑαυτῷ εὐμενείας προύκατε 103 βάλλετο, οἷς οὐκ ἦν τῆς εὐεργεσίας ἐπιλεληῆσθαι. Καὶ δικαίως ἂν ἀπολογη σόμενος, εἰ μὴ τινι παρεῖχεν αὐτὸς διὰ τὴν ἐνοῦσαν πενίαν, ὅμως ἀφορμὰς ἐδίδου λαμβάνειν τινὰς, οὐ μᾶλλον κατὰ φιλοτιμίαν ἢ κατὰ πρόνοιαν τῶν μελλόντων, ὡς ἔδειξε. Τὴν δ' ἐκείνου πενίαν, εἰπόντος ἐκείνου ποτέ, παρῶν καὶ ἀκούσας ὁ γράφων, εἰ μαρτυροίη, ψεύδους ἀλῶναι οὐ δέδοικεν, ἐπεὶ κάκείνῳ εἰς καύχημα δόξης ἦν ἡ πενία τότε λέγοντι· τρισὶ γὰρ καὶ μόνοις νομίμασι κατὰ τὰς κατ' οἶκον χρείας τὸ προσὸν αὐτῷ, ὅτε βασιλεύει, ὡς ἔλεγε, περίστατο. Καὶ τὸν Ἄγγελον, ἀδελφὸν ὄντα τῆς αὐτοῦ πενθερᾶς, ὃν καὶ μέγαν πριμμικῆριον αὐτὸς βασιλεύσας ἀπέδειξεν, ἐκάλει παρόντα, ὅπως αὐτὸς λαγχάνοι παρ' αὐτοῦ δίκας ὑπὲρ τῆς τῆς ἀδελφιδῆς προικὸς μαρτυρήσοντα· κάκείνος ἐγγὺς παραστὰς ἐμαρτύρει, καὶ ἡμεῖς ἠκούομεν λέγοντος καὶ ὄρκον προστιθέντος τοῖς λεγομένοις. Τότε τοιγαροῦν τοὺς πολλοὺς, καὶ μᾶλλον οἷς εὐγενὲς τὸ γένος, ὑποποιούμενος, παρεῖχεν ἐξ εὐλόγου δῆθεν προφάσεως τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἀπόνασθαι, αὐτὸς τέως ὡς εἶχεν συντηρῶν ἑαυτὸν τῶν λημμάτων ἀνώτερον.

κβ'. Ὅπως, ἐλθόντος τοῦ πατριάρχου, πολλὴν ὁ μέγας δούξ ἐπεδείξατο τὴν ὑπόπτωσιν. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ καὶ ὁ πατριάρχης σὺν τε τοῖς ἐκκρίτοις τοῦ κλήρου καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι παρεῖναι ἠκούετο· καὶ ὅς αὐτίκα μαθὼν πρὸ τῶν ἄλλων αὐτὸς ὑπαντᾷ μακρόθεν, τιμὴν τὴν μεγίστην ἀφοσιούμενος τῷ τε πατριάρχῃ καὶ παντὶ τῷ ἱερῷ πληρώματι, πεζῇ τε βαδίζων καὶ τὰς τῆς ἡμιόνου τοῦ ἱερέως χαλινούς κατέχων, ἕως καὶ αὐτῶν ἐντὸς ἀνακτόρων προηγούμενος καθιστᾷ. Καὶ δὴ σκηνὴν μὲν βασιλικὴν ἐκείνου χάριν ὑποστῆναι κελεύει, ἅμα μὲν καὶ κατὰ τὴν εἰς ἐκεῖνον τιμὴν, ὑποτρέχων ἐν πᾶσι καὶ θεραπεύων, ἅμα δὲ καὶ ἐς πρόφασιν ἀναγκαίαν τοῦ ἔχειν ἐκ τοῦ ῥάστου πλησιάζειν τῷ βασιλεῖ, τοῦ καιροῦ διδόντος, αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν πατριάρχην, μηδεμιᾶς ὥρας τοῦ κρατοῦντος ἀπολιμπάνεσθαι. Συγκεχωρήκει δὲ οἱ ἀσμένως πάντα, ὡς οὐκ ἄλλως ἐπιτροπεύσων, εἰ μὴ αὐτὸς γε κελεύει καὶ ἐπινεύει ἡ σύνοδος. Ὅθεν καὶ φέρων μὲν τὸν νέον εἰς χεῖρας τῷ πατριάρχῃ ποιεῖται, οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις μετὸν τῆς βουλῆς, ἐκείνου δ' ἐξαρτᾷ τὰ παρόντα, καὶ πολλάκις 105 ἄγει καὶ δείκνυσι τὰ κειμήλια, σιωπηλῶς τὴν ἐξουσίαν ἐμφαίνων ἐξημμένην ἐκείνου καὶ μόνου, κἂν αὐτὸς κελεύει, ἐκεῖθεν τοὺς ἄλλους ἔξοντας. Ἦν δὲ ἄρα οἱ τὸ σοφὸν ἐκείνῳ μὲν ἐνδιδόναι τῶν ὄλων ἄρχειν, αὐτὸν δ' ὑποποιούμενον τὸν ἐξάρχοντα, λαμβάνειν οἷόν τ' εἶναι, ὡς ἐπ' ἀναγκαίοις παρέξοντα. Καὶ ἐπεὶ ἀνάγκη ἦν ἐκ τῶν κοινῶν τοῖς περὶ τὸν πατριάρχην οἰκονομεῖσθαι, καὶ μᾶλλον τοῖς ἀρχιερεῦσι, τὰ ἐπιτήδεια, αὐτὸς λαμβάνων ἐδίδου καὶ προσεπεφιλοτιμεῖτο τὰ πλείονα, τὸ μὲν πρόδηλον ἐπ' ἀναγκαίαις ταῖς προφάσεσι, τὸ δὲ γε σπουδαζόμενον παρ' ἐκείνου σοφῶν ὀφθαλμοὺς ἐκτυφλώττειν δῶροις καὶ τὴν ἐκείνων ὑποποιεῖσθαι εὐνοίαν. Ὅ καὶ γινόμενον καθ' ἐκάστην ῥοπὴν εὐμενείας ἐνεποιεῖ μεγίστην παρ' ἐκείνων ἑαυτῷ διδόντι, καὶ τὰ τῆς πρὸς ἕκαστον ἐκείνων τιμῆς τε καὶ ὑποπτώσεως ἦσαν ὡς, ὀλίγον τὸ μεταξὺ διελθεῖν, καὶ πάντας ἔχειν ἐκείνους ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ ἄγειν δύνασθαι ὅπη βούλοιο. Οὐδὲ γὰρ ἦν, οὐκ ἦν ἐκείνων ὅστις οὐ δι' εὐφήμου μνήμης ἐκεῖνον μὴ

παρόντα ἐπὶ τοῦ κοινοῦ συνεδρίου ἐποίει καὶ ὃς οὐκ ἤξιου ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τὸν Παλαιολόγον ἐπὶ τῶν κοινῶν εἶναι κατασταθέντα, πλὴν καὶ ἐπὶ μεγίσταις ἀξίαις καὶ βασιλεωπάτορα φημιζόμενον. Ταῦτα δ' ἦσαν αἱ νυκτεριναὶ πρὸς ἐκείνους πέμψεις καὶ σκέψεις καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑποσχέσεις μεγίσταις συγκροτήσεσι.

κζ'. Ὅπως κατεδημαγώγουν τοὺς πλείστους οἱ ὑπὲρ τοῦ μεγάλου δουκὸς λέγοντες καὶ δεσπότης γέγονεν. Τῷ γὰρ ὑπούλῳ τῆς γνώμης καὶ τῷ τῶν τρόπων θωπευτικῷ οὕτως ἐάλωσαν πάντες ὡς, ἐκκλησίας γενομένης, ἐφ' ᾧ τοὺς ἱεράρχας συνάμα τοῖς ἐν τέλει περὶ τῆς ἀρχῆς σκέπτεσθαικαὶ ὁ καιρὸς ἐζήτει τὸν τῶν πραγμάτων ἀφηγησόμενον, τοὺς τοῦ ἱεροῦ καταλόγου πάντας ὑπὲρ ἐκείνου λέγειν καὶ μὴ λαλοῦντος· ὡς οὐ χρὴ τὸν τῆς βασιλείας ἐπίτροπον, καὶ ταῦτα τοιοῦτον ὄντα, κατὰ τοὺς ἄλλους εἶναι, ἀλλ' ἐξηρημένον τῶν πολλῶν, μεγίστῳ σεμνύνεσθαι καὶ βασιλικῷ ἀξιώματι. Ἐπὶ τί γὰρ καὶ φροντίζων ὀσημέραι πονοίη καὶ φόβον ἐφ' ἑαυτὸν τὸν μέγιστον ἔλκοι, εἰ μὴ τι καὶ κερδαίνειν ἔχοι ὁ τόσον ὄχλον ἀναδεξάμενος; Καὶ ἄλλως οὕτως αὐτῷ καὶ τὸ τῆς ἐπιταγῆς ἀνυστόν, εἴπερ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ὦν ἐπιτάττοι. Καλὸν σεμνύνεσθαι δεσποτεία τὸν τοῦ βασιλέως ἐπίτροπον· οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸς 107 τηρήσει τὰ τῆς εὐνοίας ἀθόλωτα πρὸς τὸν ἐκ γένους βασιλεύοντα, ἀξίαν νομί ζων ἀμοιβὴν τὸ ἀξίωμα. Τί δὲ καὶ ξένον κεκληθῆσθαι δεσπότην ᾧ δὴ καὶ ὁ πρὸς μητρὸς πάππος δεσπότης ἦν καὶ κατ' Ἰταλῶν κατώρθου τὰ μέγιστα; Ἦ γὰρ οὐκ οἶδαμεν τοῦτον ὡς θεοφιλῆ, ὡς ζῆλον ἔχοντα τοῦ καλοῦ, ὡς φιλομόναχον καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐκτόπως σέβοντα; Μαρτυρεῖ τὸ προσὸν αὐτῷ ταπεινὸν καὶ δημοτικὸν καὶ ἰλαρὸν πρὸς ἅπαντας, τὸ δέ γε φιλόδωρόν τε καὶ μεταδοτικὸν τὸ τῆς περιουσίας πενέστατον παραστήσει, ὥστε καλῶς ἂν ἔχοι καὶ συμφερόντως τοῖς πράγμασιν, εἰ πρὸς τῇ βασιλεωπατορίᾳ καὶ ἀξίως τιμῶτο ὁ ἐπιτροπεύων τοῦ βασιλεύοντος. Ταῦτά τινων προτεινόντων, πολλοὶ μὲν τῶν ἀρχιερέων ὡς δίκαιοις δοκοῦσι τοῖς λόγοις συνήνουν, καὶ τῶν ἐν τέλει τισὶ συνεδέδοκτο· οἱ ἄλλοι δὲ διεφιλονείκουν καὶ τὰς γνώμας ἀλλήλοις οὐμενοῦν οὐ συνέβαινον. Οἱ μὲν γὰρ, καὶ μᾶλλον οἱ ἐκ τῶν Λασκαρίων Τζαμάντουροι, σὺν οἷς καὶ ὁ Νοστόγγος Γεώργιος, τὸ μὲν βασιλεωπάτορα καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι μόλις μὲν, ἀλλ' ὅμως καὶ μὴ θέλοντες ἐνεδίδουν, ἱκανὸν δ' εἶναι τῷ ἐπιτρόπῳ τὸ τῆς δουκικῆς μεγαλεῖον ἀξίας δισχυρίζοντο· ὀφικίῳ δὲ βασιλείας φέροντι ὄνομα σεμνύνεσθαι τοῦτον καὶ τοιαύταις ἀξίαις τιμᾶσθαι κρείττοσιν ἢ κατ' αὐτόν, μὴ καὶ ἐπὶ τοῖς μεγίστοις τε καὶ τιμίοις παράβασις εἴη· εἶναι γὰρ βασιλίδας ὠραίας γάμων, ἅς ἀνάγκη γαμεῖσθαι τοῖς προέχειν δοκοῦσιν· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐταῖς ἐξ αὐτῶν μέγα τὸ δίκαιον ἔχειν τοιοῦτοις μετὰ τῶν συζύγων σεμνύνεσθαι ἀξιώμασιν, αὐταδέλφαις βασιλέως οὔσαις καὶ βασιλίσις ἐκ τριγωνίας ἢ καὶ τετραγωνίας μᾶλλον βασιλικῆς. Οἱ ἀμφὶ τὸν Στρατηγόπουλον δὲ Ἀλέξιον καὶ οἱ τοῦ Φιλῆ, καὶ σὺν αὐτοῖς οἱ Τορνίκιοι καὶ οἱ τυφλοὶ μᾶλλον, οἱ δὴ καὶ παθόντες ἀμύνειν ἤθελον, σὺν δ' αὐτοῖς καὶ ὅσοι κατὰ συγγένειαν ἢ οὔσαν ἢ ἐλπιζομένην τοῖς Παλαιολόγοις προσέκειντο, ἰσχυρῶς ἀντέσπων, δίκαιον εἶναι λέγοντες καὶ ἄλλως συμφέρον τὸν ἐγγὺς βασιλέως ὄντα καὶ πατρὸς ὄνομα φέροντα τιμᾶσθαι καὶ δεσποτεία· οὕτω γὰρ εἶναι τὸ συγκεχωρηκὸς αὐτῷ παρὰ 109 πάντων καὶ οὕτω τὰ πράγματα διθύνεσθαι. Παιδὶ γὰρ μὴ οἶω τε φρονεῖν τίς ἂν καὶ προσέξει; Εἰ δὲ καὶ ὁ ἀντ' ἐκείνου προστάσων ιδιώτης εἴη, οὐδὲν τὸ πρὸς ἀνάγκην πείθον ἐσεῖται. Μιμητέον τοίνυν τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν· ἐκεῖνοι γὰρ καθ' αὐτοὺς τὸ ἐλεύθερον ἔχοντες καὶ αὐτόγνωμον, κατὰ πλοῦν ἀναγκαῖον ἐμβάντες, ἐπίτροπον ἐκλεξάμενοι ἐφιστᾶσι τοῖς σφῶν πράγμασιν, ᾧ δὴ καὶ πείθονται δουλωθέντες ἐκόντες, εἴ τι καὶ λέγοι· ὁ δὲ γ' ἀπειθῶν δίδωσι τὰς δίκας ἀξίας, ὡς εἰς δεσπότην τὰ μέγιστα ἀμαρτῶν. Πλὴν οὐ καθ' αὐτοὺς καὶ ὡς ἕνα πάντων αὐτὸν καθιστᾶσιν, ἀλλὰ πρὸς τὸ σεμνότερον μετασχηματίζουσι καὶ τῷ τῆς καταστάσεως μεγαλειότερῳ τὸ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπ' αὐτοῦ φοβερὸν σχεδιάζουσιν.

Οὕτω καὶ πόλις καὶ ἀρχὴ συσταθήσεται πᾶσα, τοῦ ἐφεστῶτος ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ὄντος. Οἱ δὲ γε τυφλοὶ καὶ ἡλευθεροστόμουν καὶ παρρησιαστικώτερον· «Μὴ διὰ βρέφος ἔν, ἔλεγον, ἀρχὴ τοσαύτη καὶ τόσα πράγματα κινδυνεύσειαν, ἀλλὰ καταστατέον εἰς ἀρχὴν τὰ παρόντα, εἰ μέλλοιμεν σῶζεσθαι. Ἦ οὐκ οἶδαμεν ἔς ὅποσον δυστυχίας ἢ τῶν Ῥωμαίων προήλθεν ἀρχή, ὥστε καὶ ἀπελαθῆναι τῆς πατρίδος καὶ τὸ πᾶν ἀπολέσαι, μικροῖς περιγραφομένους ὀρίοις, βασιλέων ὄντων καὶ ταῦτα; Ἄλλ' ὅμως τῷ μὴ κατὰ τρόπον ἄρχεσθαι, ἐξ εὐπλοίας ὅτι θαυμαστῆς ἐναυάγησαν. Εἰ γοῦν τῷ μὴ καλῶς ἔς τὸ ἀκριβὲς ἄρχεσθαι τόσα συνέβη τὰ δυσχερῆ, τὸ μὴ ὄλως ἄρχεσθαι πόσον εἰς κίνδυνον; Ἡμῖν μὲν οὖν καλὸν μὲν καὶ τὸ πρὸς τὴν βασιλείαν πιστὸν ἦγηται, καλὸν δὲ καὶ τὸ τοῖς ὄρκοις ἐμμένοντας σῶζεσθαι· κἂν ἀπῆ τὸ σῶζεσθαι, μάταιον τὸ πιστόν. Κατὰ τί δὲ καὶ λυμανεῖται τῇ βασιλείᾳ, εἰ προσέσται τῷ φροντιστῇ τὸ ἀξίωμα; Μᾶλλον μὲν οὖν καὶ συνοίσει τὰ πλεῖστα· ὄνομα γὰρ τίμιον περιθέμενος, ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων κρατυνεῖ μᾶλλον τὴν ἀρχὴν τῷ κρατοῦντι· ἐκ γὰρ πολλοῦ τοῦ περιόντος πρέσβει μὲν χρηματίσοι, λαοῖς δ' ὀμιλήσοι, ἐπιτάξοι δὲ στρατιώταις καὶ ἄρχουσι, καὶ οὐδὲν ὅ τι μὴ ὡς εἰκὸς καταστήσοι, δυσωπουμένων τὸ ἀξίωμα πάντων. Εἰ δὲ τις τοῖς ἐξ ἴσου, κἂν ἄρχοι, προσφέροιο, οὐ πείσει ῥαδίως ὅ τι προστάσοι, μηδὲν ἐξ ὑπερτέρας χειρὸς ἐπιτιμᾶν τοῖς ἀνθισταμένοις δυνάμενος. Ῥωμαίων δὲ πολιτείαν εἰ καὶ ἄλλως ἢ κατὰ μοναρχίαν διοικεῖν 111 ἐθέλοι τις, θαυμάζοιμεν ἄν. Ἀμέλει τοι καὶ προηγείσθω μὲν, κἂν ἀτελῆς ὁ κρατῶν εἴη, τὸ μοναρχεῖν· μενεῖ γὰρ καὶ οὕτως, κἂν δοκοίη, τὸ σύνηθες. Ἀρισταρχήσεται δὲ κατ' ἀνάγκην τὸ καθ' ἡμᾶς μαθὼν μοναρχεῖσθαι, ἄρξει δ' εἰς τῶν λοιπῶν, δυνάμει προέχων καὶ ἀξιώματι, ὡς ἂν τῷ μὲν εἶς εἶναι τὸ μόναρχον εἰκονίζοιο, τὸ δὲ σὺν πολλοῖς πράττειν, ἀδυνατεῖν κινδυνεύων τοῦ μονήρους χάριν, νικῶν τῷ ἀξιώματι. Οὕτως ἐστὶν ἐπάναγκες τὸν ἐκλελεγμένον εἰς ἐπιτροπείαν τῷ βασιλεῖ μέγα φέρειν καὶ τὸ ἀξίωμα. Κἂν ὁ ταχθεὶς ἐξ ἡμῶν εἴη, αὐτῷ προσέσται καὶ τοῦτο· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἄλλος ζητεῖσθω, ὅτι μηδ' αὐτὸς ἀκλεῶς τὰς ἐπὶ τούτῳ φροντίδας εὐμαρῶς ὑπέρχεται. Κἂν ἐκεῖνος καὶ δίχα σεμνώματος καταδέχοιο τὴν ἐπὶ τοῖς πράγμασι προσεδρείαν, ἀλλ' οὖν ὁ τῆς ἀνάγκης λόγος οὕτως ἀπαιτεῖ, καθὼς καὶ λέλεκται, τὴν ἐπιτροπείαν γίγνεσθαι.»

κῆ'. Ὅπως ὁ πατριάρχης συνήνει τοῖς ὑπὲρ τοῦ Παλαιολόγου λέγουσιν. Τούτων ῥηθέντων τῶν λόγων, ἐπεὶ καὶ ὁ πρωτοθύτης τὴν πλείστην ῥοπὴν ἐδίδου τοῖς ὑπὲρ τοῦ Παλαιολόγου λέγουσι ... Προκατείληπτο γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τούτῳ ὡς καλῶς ἄρξοντι, προσπαθῶν ἐκ πολλοῦ, ἔτι δὲ καὶ τὸ μείζον τι πρᾶξαι ἐκ πολλῶν συνηπάζετο. Καὶ δῆλον ἐξ ὧν, ἀγγελθὲν αὐτῷ ἐν Νικαίᾳ ὡς τεθνήκει ὁ βασιλεὺς, οὕτω μαθόντων τῶν ἄλλων, ἐπίστευε μὲν τὸν λόγον τινὶ τῶν οἰκείων αὐτοῦ· ὁ Γεμιστὸς δ' οὗτος ἦν, ὃς καὶ μέχρι τοῦ μεγάλου οἰκονομάτου κατηντήκει κατὰ τὴν πόλιν ἐσύστερον· ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τῆς τῶν πραγμάτων διοικήσεως ὁ λόγος ἐκείνοις ἦν, τὸν Παλαιολόγον ἐκεῖνος προϋτίθει πάντων. Ἐπὶ τούτοις οὖν ὁ πατριάρχης, προκατειλημμένος ὧν, εὐθύς συγκάταινος ἦν τοῖς ὑπὲρ τοῦ Παλαιολόγου λεγομένοις καὶ τὴν δεσποτείαν αὐτῷ ἐψηφίζετο. Καὶ δὴ ὁ μὲν Παλαιολόγος τὸν μέγαν δοῦκα εἰς τὸν δεσπότην μετεσκευάζετο, ὁ δὲ βασιλεὺς παρεῖχε, συναιρομένου καὶ τοῦ πατριάρχου, τὰ τῆς δεσποτείας σύμβολα. Ἀμέλει καὶ ὡς δεσπότης ἐπεβάλλετο μὲν ἀνέδην τοῖς πᾶσιν, ὑπεποιεῖτο δὲ τοὺς ἐν τέλει φιλοτιμίαις ἀπάσαις καὶ 113 τοῖς ἐκ τῶν κοινῶν χαρίσμασι· βεβαίας δὲ καὶ τὰς πρὸς ἐκείνους ὑποσχέσεις παρεῖχε δοκεῖν ἐσύστερον, ἐξ ὧν ἐποίει τῷ τότε, καὶ φιλοτιμότερον προσεφέρετο. Τοῖς δὲ γε τοῦ ἱεροῦ καταλόγου καὶ ἐκ φιλοτιμοτέρας χειρὸς ἐχορήγει, καὶ κρύφα καὶ φανερῶς, τὸ μὲν ὡς ἀνάγκης οὔσης, ἐφ' ᾧ διαζῆν ἐκείνους, τὸ δὲ κρύβδην νυκτὸς πεμπομένων, καὶ τὸ μείζον ὑπορύττοντος καὶ ζητοῦντος, ὡς οὕτως αὐτάρκες ὄν ἐκείνω, εἰ συμβασιλεύοι τῷ βασιλεῖ. Προϋβάλλετο γὰρ κινδύνους καὶ φόβους

ἐπηρτημένους αὐτῶ καὶ τὰ τῶν Μουζαλώνων εἰσηγεν, ὡς κάκεινων οὕτως ἀπολωλότων ἐκ φθόνου, καὶ τὸ τῆς ὑποψίας δεινὸν ὑπεδείκνυ, ὡς αὐτίκα κινδυνεύσων, εἰ μὴ προσέχοι. Ὁ δὲ φυλάττειν ἄλλον ἐπιτραπείς, αὐτὸς πολλοὺς φυλαττόμενος, οὐκ ἔμμονον ἔξει τῷ φυλαττομένῳ τὴν ἀσχολίαν, περὶ ἑαυτῷ δεδοικῶς τὰ πλεῖστα· παντὶ δ' ἐγχωρεῖν μᾶλλον ἢ φύλακι δεῖσθαι φύλακος.

κθ'. Ὅπως ὑποποιούμενος ὁ Παλαιολόγος τοὺς πολλοὺς ἀπῆτει δι' αὐτῶν καὶ τὸ μέγιστον. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα προτείνων, πολὺς ἦν καὶ τὸ μεῖζον προσαπαιτῶν. Ἀμέλει τοι καὶ ὅσοις ὑπόπτως εἶχε καὶ πρὸς τὸ παρὸν δυσχεραίνοντας καὶ πρὸς τὸ μέλλον προσστησομένους, ἰσχὺν ἐντεῦθεν λαβὼν καὶ κράτος ἔχων τὸ μέγιστον, ἐκποδῶν ἐποίει, τοὺς μὲν ἐκουσίους ὑποχωροῦντας καὶ καθ' ἑαυτοὺς διάγοντας, τοὺς δὲ καὶ αὐτὸς καθειργνύς, ὡς ἄλλους μὲν ἀλλαχοῦ, τὸν δὲ Τζαμάντουρον εἰς Προῦσαν ἐξαποστεῖλαι καὶ οἱ φυλακὴν ὡς κατακρίτω ἐγκαταστήσαι. Οἱ δὲ γε προσκείμενοι τούτῳ καὶ λίαν ἐν ἐλπίσιν ἦσαν χρησταῖς καὶ ἀνέδην συνήργουν ἐς ὅτι μάλιστα. Θάτερον δὲ τῶν ἀδελφῶν Ἰωάννην τῷ τοῦ μεγάλου δομειστικού ἀξιώματι, τοῦ βασιλέως διδόντος δῆθεν, περιφανῆ καθίστα καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων μέγα δυνάμενον. Τότε τοίνυν καὶ μεῖζοσι θερμανθέντες ἐλπίσι, παρὰ τὸν πατριάρχην γενόμενοι καὶ τὴν σύνοδον, οὐκ ἀνήσειν ἔφασκον, εἰ μὴ γ' ὁ δεσπότης καὶ τοῦ μεζζονος ἐπιλήψαιτο· αὐτὸν γὰρ εἶναι καὶ μόνον τὸν μετὰ τὸν ἐκ γένους βασιλέα ἄξιον ἄρχειν καὶ σὺν ἐκείνῳ, καὶ δεῖν οὕτως ἔχουσι βασιλέως ἐντελοῦς, ἐς ὅ τι καὶ πράξει. Τὸ μὲν οὖν ἀναμένειν τὴν τοῦ ἀφήλικος ἡλικίαν, μὴ καὶ φθάσῃ τις κηδεμονίας δεόμενος ἐκποδῶν γεγονῶς πρὶν ἢ ὁ εὖ δράσων 115 ἐκείνον τελείαν λάβῃ τὴν ἡλικίαν. Τὸ δ' ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὄντα τὸν κηδεμόνα μὴ ὡς βασιλέα πράττειν, μὴ καὶ ἀβέβαιος ἢ χάρις καὶ ἄστατος ἦ. Ταῦτ' ἔλεγον οἱ ἐν τέλει καὶ τὸν πατριάρχην μαλακίζόμενον ἔπειθον· οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος ἡμέλει τῶν καθηκόντων καὶ οἷς ὁ ἱερός μαλάσσοιτο σύλλογος. Ὁριστο μὲν οὖν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναρρήσεως, ἑκατομβαιῶνος νουμηνία τῆς τότε τρεχούσης δευτέρας ἐπινεμήσεως.

λ'. Ὅπως ὁ ἐν τῇ δύσει δεσπότης Μιχαὴλ κατεπήρθη τῶν πραγμάτων. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ καὶ ὁ ἐν τῇ δύσει δεσπότης Μιχαὴλ, τοῦ προβεβασι λευκότος ἐκεῖσε Θεοδώρου ἀνεψιός, ἀκούσας τὰ κατ' ἀνατολήν ὡς εἶχον καὶ ὅτι, ἐκποδῶν γεγονότος τοῦ Λάσκαρι, ἐν μειρακυλλίσι μὲν ὁ ἐξ ἐκείνου Ἰωάννης τελεῖ, εἰς προνομὴν δὲ ἡ τῶν Ῥωμαίων βασιλεία κεῖται τῷ βουλομένῳ, ἀνάγει τὸν νοῦν πρὸς τὸν θεῖον Θεόδωρον, ὅπως κάκεινος, εὐγενὴς ὢν καὶ τὰ πρῶτα τῶν εὐγενῶν, τῆς πρώτης ἐκείνης συγχύσεως ξυμπεσοῦσης Ῥωμαίοις, ἑαυτὸν ἀναλαμβάνει καί, πλείστοις ὅσοις τοῖς κατ' Ἰταλῶν πολέμοις ἐνανδραγαθήσας, τῆς βασιλείας ἐπέληπτο, στεφθεῖς παρὰ τοῦ Ἀχριδῶν Ἰακώβου, καὶ τὰ κατὰ δύσιν τοὺς Ἰταλοὺς ἀφελόμενος προσεκλήσατο, μέγας ἐπὶ τῶν πραγμάτων φανείς, μέχρι καί, μοῖρα λαϊᾶ προσκρούσας καὶ κατασχεθεῖς τῷ Ἀσάν, ἀφηρέθη τῶν ὀφθαλμῶν. Ταῦτα τοίνυν ὁ Μιχαὴλ ἐν νῶ θέμενος καὶ καταλαζονευθεῖς τῶν πραγμάτων ἀρρώστως ἐχόντων, ἐπεὶ καὶ τὸ κατὰ πόλιν Ἰταλικὸν ἠσθένει τοῖς καθ' αὐτὸ πράγμασι, βουλήν βουλευέται ὡς λίαν νεανικὴν καὶ τῆς αὐτοῦ εὐγενείας ἀξίαν. Ἡ δὲ βουλή· πλείστας ὄσας συναθροίσας δυνάμεις καὶ τῇ πόλει 117 προσσχών, περικαθίσει καὶ πειραθῆναι κατασχεῖν, καὶ οὕτως βασιλεὺς ἀναγορευθῆναι Ῥωμαίων· μηδὲ γὰρ εἶναι πρὸς αὐτὸν μηδὲν μήτε Λάσκαριν μήτ' ἄλλον ὄντιναοῦν αὐτάρκη πρὸς βασιλείαν, εὐγενῆ γε ὄντα καὶ τῶν Ἀγγέλων. Καὶ δὴ ἐπεὶ γαμβροὺς ἐπὶ θυγατράσιν εἶχε τὸν τε ῥῆγα Πουλείας Μαφρέ, τὸν καὶ τῆς δεσποίνης τῶν Ῥωμαίων Ἄννης αὐτάδελφον, ἢ πρὸς τῷ γήρῳ ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἠρμόσατο ... Εἶχε μὲν οὖν ἐκείνον ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Ἑλένη γαμβρὸν ὁ δεσπότης, εἶχε δὲ καὶ ἄλλον ἐπὶ τῇ Ἄννῃ τὸν πρίγκιπα τῆς Ἀχαΐας Γουλιέλμον· πέμψας παρὰ μὲν τοῦ Μαφρέ τρισχιλίους οὓς αὐτοὶ λέγουσι καβαλλαρίους λαμβάνει, ἀνδρείους ἐκ Γερμανῶν, τὸν δὲ γε πρίγκιπα ὅλον εἶχε σὺν

τοῖς στρατεύμασιν. Εἶχε δὲ καὶ τὸν ἐκ νοθείας υἱὸν Ἰωάννην, μετὰ τοῦ οἰκείου λαοῦ τὰ μέγιστα συναιρόμενον· ἐκεῖνος καὶ γὰρ ἤδη καθ' αὐτόν, τῇ τοῦ Ταρωνᾶ θυγατρὶ συνών, λαὸν ἔξαιτον ἔχων, δυνατὸς ἦν καὶ μόνος στρατηγεῖν καὶ προσκτᾶσθαι· τοὺς γὰρ τὸ παλαιὸν Ἑλληνας, οὓς Ἀχιλλεὺς ἦγε, Μεγαλοβλαχίτας καλῶν, ἐπέφερετο, ὥστε μὴδ' ἔξω προ βαίνειν εἶα Βερροίας τὸν Παλαιολόγον καὶ μέγαν δομέστικον Ἰωάννην, τὸν Στρατηγόπουλον Ἀλέξιον καὶ τρίτον τὸν Ῥαοῦλ Ἰωάννην, συχνὰς δυνάμειπερὶ αὐτοὺς ἔχοντας. Τότε τοίνυν συναγαγὼν πάντας ὁ δεσπότης τοὺς εἰρημένους, ἔχων καὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἐς ὅτι πλείστους, προσκροῦσαι μὲν τὰ πρῶτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ συρρήξας, ὡς ᾤετο, προσβαλεῖν Θεσσαλονίκη καὶ τὰ κατὰ δύσιν καταδραμεῖν καὶ αὐτῆς δὴ πειραθῆναι Κωνσταντινου πόλεως ἐπὶ νοῦν ἔστρεφεν· εὐκαιρον γὰρ καὶ τοῦτο οἱ ξυνέπιπτεν, ἐξ αἰτίας τῆς ὅτι καὶ ὁ Μαφρὲ παρὰ πατρὸς Θευδερίχου ὡς κληρὸν τινα εἶχε τὸ τῆς ἐκκλησίας ἀποστατεῖν, ὥστε μὴ ξένον εἶναι τὸ Γερμανοὺς τοῖς ἐν 119 τῇ πόλει Ἰταλοῖς μάχεσθαι· καί γε ὁ πρίγκιψ καθ' αὐτόν ἦν, τὰ περὶ τε τὴν Ἀχαΐαν πᾶσαν καὶ τὸν Μορέαν προσκεκληρωμένος. Ἐπεὶ οὖν εἰς ταῦτόν αἱ δυνάμεις συνῆσαν καὶ ἤδη πρὸς πόλεμον ἠτοιμάζοντο οὐδὲ γὰρ οὐδ' οἱ στρατηγοὶ ἠρεμεῖν εἶχον, τόσον συνηθροῖσθαι τὸ Ἰταλικὸν πυνθα νόμενοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐτέρωθεν ἠύτρεπίζοντο, ὡς γοῦν ὅσον οὐπω ὁμαιχμήσαντες οἱ τοῦ δεσπότου ἔμελλον προσβαλεῖν, ἡ μυθευομένη Ἔρις ἐκείνη, ἡ μεταξὺ τῶν τριῶν θεαινῶν τὸ μῆλον ρίψασα πρὸς φιλονεικίαν τὴν περὶ κάλλους, ἐκείνη καὶ τούτοις ἐμπίπτει. Καὶ ἡ αἰτία παρὰ μικρὸν ἐμφορῆς.

λα΄. Ὅπως ὁ τῆς Ἀχαΐας πρίγκιψ Ῥωμαίοις ἐάλω. Λέγεται γὰρ τοὺς περὶ τὸν πρίγκιπα μεγιστᾶνας, οὓς ἐκεῖνοι καβαλλαρίους λέγουσι, τούτων τινὰς ἐποφθαλμίζειν κατ' ἔρωτας τῇ τοῦ Δούκα Ἰωάννου συζύγῳ, ἦν καὶ τοῦ Ταρωνᾶ θυγατέρα ὁ λόγος ἐδείκνυ. Τοῦτο δ' ἦν ἄρα τῷ ἐκείνης ἀνδρὶ εἰς προφανῆ τινα ὕβριν καὶ καταφρόνησιν· καὶ δὴ ὕβριοπαθῶν ἐκεῖνος ἐν τούτοις δεινὰ ἐποίει καὶ τοῖς ὕβρισασιν ἀνταμύνεσθαι κατηπεῖλει. Καὶ ἔρις ἦν ἀμφοτέρωθεν ἰσχυρά, καὶ εἰς πόλεμον ἐκορύσσετο, καὶ οἱ εἰς ὁμαιχμίαν κληθέντες κατ' ἀλλήλων συνίσταντο. Τότε λέγεται καὶ αὐτὸν πρίγκιπα, ὀρώντα τὴν μάχην, ἀγανακτεῖν, καὶ τοῖς μὲν σφετέροις μὴ ἔχειν ἐπιπλήττειν, τῷ δὲ γε Δούκα καὶ λίαν ἐπιμωκησάμενον χλευάσαι καὶ τὰ εἰς γένος, ὡς νόθος, μάλα λαμπρῶς ὄνειδίσαι, καὶ ὡς οὗτος εἶη φάναι, τὸν Νικηφόρον δείξας, ὁ ἐμὸς ἀδελφός, σὺ δὲ σκότιος καὶ οὐχ ὅπως ἐλεύθερος, ἀλλὰ καὶ δοῦλος αὐτοῦ. Ταῦτα μετ' ἐμβριθείας εἰπόντος τοῦ πρίγκιπος, Ἀχιλλεὺς ἦν ἄλλος ὁ Ἰωάννης μηνίσας. Τότε θέλων δεῖξαι αὐτὸς ὦν τὸ πᾶν τοῦ στρατοῦ καί, οἷς ἂν προσκείτο, ἐκείνους νικῶντας, πέμψας δι' ἀπορρήτων νυκτὸς τοῖς στρατηγοῖς διαμηνύεται ὡς αὐτὸς μετ' αὐτῶν 121 ἔσται καὶ ὡς ἐπιθήσεται τοῖς μετ' αὐτοῦ Ἰταλοῖς, βλαξὶ καὶ τρυφεροῖς οὖσιν, εἰ μόνον ἐκεῖνοι ὀρμῶεν. Πλὴν καθιστῶν πρὸς ἐκείνους τοὺς ὄρκους, τὰ πιστὰ ἐτήρει τοῖς περὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Νικηφόρον, ὥστε, ἀλωβήτους αὐτοὺς διατηρήσαντας, τοῖς λοιποῖς, Ἰταλοῖς οὖσι, καὶ διαφερόντως τοῖς τοῦ πρίγκιπος, ὁμόσε χωρεῖν. Ταῦτα συνθεμένων ἐκείνων καὶ ἀνταλλαζάντων εἰς ὄρκους τὰ ἱερὰ περιάμματα, συρρήγνυται μάχη μεγίστη ἔνθεν μὲν Ῥωμαίοις σὺν Πέρσαις καὶ Σκυθικῶ πλειστῶ, ἐκεῖθεν δὲ τοῖς τοῦ πρίγκιπος Ἰταλοῖς· τὸν γὰρ πατέρα καὶ ἀδελφὸν σὺν τοῖς περὶ ἐκείνους, σφίσι τὰ δεινὰ ἐπισείσας, ἀποναρκᾶν πρὸς τὴν μάχην ἐποίει καὶ οὐχ ὅπως τὸν πόλεμον ἀναβάλλεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πόδα ἀναχωρεῖν, αὐτὸς δέ, κατὰ νώτου τοῖς Ἰταλοῖς προσ ἐπιτιθέμενος, δεινὰ ἐποίει. Καὶ τότε ἔγνωσαν Ἰταλοὶ παραδεδομένοι καὶ ἀπεδίδρασκον· οὐ μὴν δὲ καὶ τὸν κίνδυνον ὑπεξέφυγον, ἀλλὰ πολλοί, τῷ Σκυθικῶ στρατεύματι συγκαταλαμβανόμενοι, συχνοῖς τοῖς ὀϊστοῖς τιτρωσκόμενοι ἔπιπτον, ἄλλοι δὲ τοῖς Πέρσαις ἠλίσκοντο. Καὶ τέλος αὐτὸς ὁ πρίγκιψ, θάμνω τινὶ παρεισδύς, ἐκεῖθεν ἐθάρρει λαθεῖν, ἀλλ' οὐκ ἦνυε τὸ παράπαν· ἐπιστάντες γὰρ καὶ αὐτὸν

ἀκλεῶς ἤρουν. Καὶ μέγα τι ἀκονιτὶ ἐν στενῷ κατόρθωμα τότε ἐπράττετο, ἐν ὀλίγῳ πόνῳ κέρδος νεανικόν. Τότε τοίνυν τὰ θαυμαστά καὶ μεγάλα οἱ στρατηγοὶ ἀπενεγκάμενοι λάφυρα, ἐφ' οἷς καὶ αὐτὸν δὴ τὸν τῆς Ἀχαΐας πρίγκιπα, ἐπ' ἀνατολὴν συνάμα καὶ τῷ περὶ αὐτοὺς στρατεύματι ἤλαυνον, κατοχυρώσαντες ὡς οἶόν τε πρότερον καὶ τοὺς κατὰ δύσιν τόπους, ὡς ἐπὶ πλεῖστον φυλάττειντο. Ὡς γοῦν ἐπανῆκον μετὰ λαμπρῶν τῶν τροπαίων, κατειλήφει μὲν καὶ ἔτι ὁ Στρατηγόπουλος ἐν ἀκαταστασίᾳ τὰ πράγματα, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ αὐτὸς τῷ Παλαιολόγῳ συναίρεται τῆς ὀρέξεως. Τὸν μέντοι γε πρίγκιπα κατὰ τὸ παρεστὸς μὲν τότε τῇ φυλακῇ ἐδίδουσαν· μετέπειτα δέ, ἀλούσης τῆς πόλεως ἂν καθ' εἰρμὸν καὶ ταῦτα ῥηθεῖη καὶ μὴ τὸ τῆς διηγήσεως συνεχῆς διακόπτοιο, εἰ καὶ ξυνέπεσεν ὕστερον, τῆς γοῦν πόλεως ἀλούσης, ἐτοῖν παραδραμόντων δυοῖν, ὁ μὲν πρίγκιψ τὸν 123 σοβαρὸν ἀχένα κλίνει τῷ βασιλεῖ καὶ ἄρτι πρῶτον βλέπειν ἐκεῖνον ἄνακτα Ῥωμανίας ἔλεγεν, ἐπιλημμένον ὡς ἐχρῆν τοῦ θρόνου, καὶ γε ἑαυτὸν πείθειν καθυποκλίνεσθαι καὶ εἰς πόδας πίπτειν βασιλεῖ γε ὄντι τελείῳ· εἰ δὲ βούλοιο, καὶ λύτρα δίδοναι ὑπὲρ αὐτοῦ ὧν ἔχει τὰ κάλλιστα, ἅ, εἰ μὴ γε ἀνά χειρας ἢ πόλις ἔκειτο, οὐκ ἂν ἤξιωντο τοῖς Ῥωμαίοις τοῦ μηδενός· νῦν δὲ καὶ λαβεῖν ἀσμένως πιστεύειν καὶ ἔχοντας ἱκανῶς μεγαλύνεσθαι. Καὶ ὁ μὲν πρίγκιψ ταῦτα, ἀξιῶν καὶ δοῦλος ἐς αἰὲς κεκληῖσθαι καὶ τι σημεῖον ἔχειν ἐκ βασιλείας τῆς δουλείας σύμβολον. Ὁ δὲ γε βασιλεύς, ἀκούσας μὲν καὶ τὰ λύτρα καὶ διαγνοὺς ἱκανάπολεις γὰρ ἐδίδου καὶ χώρας, ἀπόμοιραν ἑαυτοῦ ἐν Πελοποννήσῳ, ἱκανὰς εἰς δεσποτείας σέμνωμα μέγα, ἀποβλέψας δὲ καὶ πρὸς τὴν εἰσέπειτα τοῦ Λατίνου δουλείαν, ὡς ἐντεῦθεν καὶ μεγαλύνεσθαι τοὺς Ῥωμαίους καὶ γε κερδαίνειν, ἔγνω σπείσασθαι τὰ πρὸς τοῦτον. Ἐπὶ ῥητοῖς γοῦν ἐκβάλλει τοῦτόν τε τῆς φυλακῆς καὶ τῶν ἄμφ' αὐτὸν ὅσοι περιῆσαν ἐν φυλακαῖς προσταλαιπωρούμενοι, τιμᾶ δὲ καὶ δεξιοῦται τοῖς πρέπουσι καὶ οὕτως ἑαυτῷ οἰκειοῦται ὥστε καὶ ἀνάδοχον αὐτὸν καταστήσαι παιδὸς ἰδίου ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος κατὰ τινὰ πληροφορίαν μεγίστην· συνέθεντό τε μετὰ ταῦτα τοὺς ὄρκους φρικτοὺς, ὡς λέγουσί τινες, ὥστε καὶ φρύκτωρα ἀνάψαντας ἅμα τοῖς λεχθεῖσιν εἰς ὄρκους καὶ ἀρὰς τὰς παλαμναιοτάτας σβῆναι ποιῆσαι, ὃ δὴ καὶ εἰς ἀσφαλῆς τοῖς Ἰταλοῖς τῶν παρ' ἐκείνοις ἀφορισμῶν τελεῖται. Ἦσαν δὲ σφίσι αἱ συνθεσῖαι ἢ μὴν τὸν μὲν πρίγκιπα Ῥωμαίοις δοῦναι καὶ βασιλεῖ ἐξ αὐτῆς κατασχεῖν εἰς δεσποτεῖαν ἀναφαίρετον τὰ κατὰ Πελοπόννησον ταῦτα, Μονεμβασίαν, Μαΐνην, Ἰεράκιον, Μυζηθρᾶν· Ἀνάπλιον δὲ καὶ Ἄργος ἐν ἀμφιβόλοις ἐτίθεικαὶ ἅμα πᾶν τὸ περὶ τὴν Κινστέρναν θέμα, πολὺ γε ὄν τὸ μῆκος καὶ πολλοῖς βρῦον τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ γε αὐτὸν ἐς αἰὲς δοῦλον κεκληῖσθαι Ῥωμαίων καὶ βασιλέως καὶ ὀφρῖκιον ἐντεῦθεν εἰς δου 125 λείας σημεῖον ἀποφερόμενον, τὸν δὲ γε βασιλέα, σεμνύναντα τοῦτον τῷ τοῦ μεγάλου ἀξιώματι δομestίκου, μετὰ τιμῆς ἀποστεῖλαι συνάμα τοῖς ἄμφ' αὐτόν, ὅσοι καὶ περιόντες ἦσαν. Καὶ δὴ ἐπὶ τούτοις γεγνησίων τῶν σπονδῶν, αὐτὸν μὲν ἀπέστελλε σὺν τιμαῖς πρεπούσαις, τοὺς δὲ γε ληψομένους τὰ λύτρα προσεπεπόμφει. Καὶ γε ὁ πρίγκιψ τὰ ἴδια κατελάμβανε, πρίγκιψ Ἀχαΐας καὶ μέγας δομestικός Ῥωμανίας ἐπιφημιζόμενος, καὶ ἅμα τῷ ἐπιστῆναι, μηδὲν μελλήσας, ἀπεδίδου τὰ λύτρα, ὡς προῦπέσχετο. Κἂν ἐνέμεινε καὶ ἐς τέλος ἐνσπόνδως ἔχων πρὸς Ῥωμαίους, τῷ τῆς Ῥωμαίδος κλειζόμενος ὀφρῖκίῳ, εἰ μὴ γε ὁ πάπας ἀκούσας, παροξυνθεὶς καὶ ταῦτα πρὸς τοῦ ῥηγός, καὶ αὐτοῦ γε προσδραμόντος καὶ ἰκετεύσαντος γὰρ εἰς συνοῖσον ἐδόκει οἱ τὸ διὰ τέλος σπένδεσθαι πρὸς Ῥωμαίους, τὰς συνθήκας ἐκείνας διέλυε καὶ τοὺς ὄρκους παρ' οὐδὲν ἐτίθει, ὡς ἐν φυλακῇ καὶ ἀφύκτοις δεσμοῖς καὶ μὴ ἐκουσίως, ὡς ἐχρῆν, πράττοντος. Ὅθεν καὶ εἰς τὸ μετέπειτα συνεχεῖς καὶ μεγάλοι σφίσι καὶ ἀμφοτέρους ἀνερρώγασι πόλεμοι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο τῆδε.

λβ'. Ὅπως ὁ δεσπότης Μιχαὴλ νικᾷ Ῥωμαίους καὶ αἰρεῖ καίσαρα. Ὁ μέντοι γε δεσπότης Μιχαὴλ, νῦν μὲν καὶ ἀπὸ τούτων κολουθεῖς τῆς δυνάμεως πλείστη γὰρ

ἐχρᾶτο καὶ παρὰ τοῦ τῆς Ἀχαΐας πρίγκιπος τῆ συμμαχία, ἔτι δὲ καὶ παρὰ τῶν ἀμφὶ τὸν τότε σεβαστοκράτορα Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον μεθ' ὕστερον τὰ πολλὰ κακωθεὶς, ὡς καὶ ἐν στενῷ καταστῆναι πάμπαν τῶν τε χωρῶν καὶ αὐτῆς τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως, πέμψας πρὸς Μαφρέ, τὸν τῆς Πουλείας ῥῆγα καὶ γ' ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸν ἕνα τοῦ, καὶ πλείστην συμμαχίαν λαβὼν, παραδίδωσι τὰς δυνάμεις τῷ υἱῷ αὐτοῦ Νικηφόρου συμπράττων κάκεινος, ὃς καὶ, συμβαλὼν περὶ τὴν Τρικόνυφον τοῖς ἀμφὶ τὸν καίσαρα καὶ μάχην συρράξας δεινὴν, πλείστους τε πεσεῖν τῶν Νικαέων παρεσκεύασε, πλείστους τε καὶ ἄλλους οὓς μὲν φονεύσας, 127 οὓς δὲ περισχῶν, καὶ αὐτὸν αἰρεῖ καίσαρα. Ὡς δ' αὐθις σπονδῶν γενομένων ἐλύετο, τότε μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν συμπράττει, περὶ ὧν αὐτίκα ῥηθήσεται, ὕστερον δ' αὐθις τοῖς δυτικοῖς προσβαλὼν αἰρεῖται πάλιν καὶ τότε παρὰ τοῦ δεσπότη Μιχαὴλ πρὸς τὸν ῥῆγα Πουλείας τὸν Μαφρὲ ἀποστέλλεται καὶ γε τῆ παρ' ἐκείνῳ δίδεται φυλακῆ· χρόνῳ δ' ὕστερον τῆς δεσποίνης Ἄννης, ἀδελφῆς οὔσης Μαφρέ, ἀνταμείβεται. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἐσαῦθις ἐροῦμεν. 129

{ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ}.

Ὅπως ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος ἐν φροντίσιν ἦν περὶ τῆς ἀρχῆς. Ἀρσενίῳ δὲ τῷ πατριαρχοῦντι νέων ἤρξε φροντίδων ἢ τῆς ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ καταστάσεως τοῦ Παλαιολόγου ἀνάγκη, μεγάλη τις οὔσα καὶ ἀπαραίτητος. Πλὴν γὰρ ὀλίγων, καὶ τούτων καιρὸν οὐκ ἐχόντων διὰ τὴν τῶν ἄλλων, πολλῶν καὶ μεγάλων ὄντων, βούλησιν ἐφ' ᾧ ἐπίσχοιεν, φανερώς οἱ ἄλλοι πάντες μιᾶς βουλῆς ἦσαν καὶ γνώμης, ἀγαπητῶς ἔχοντες, εἰ βασιλεύοιντο ὑπ' ἐκείνῳ· ἀρίστην γὰρ βασιλείαν εἶναι οὐ τὴν ἀπὸ γένους, οὐδέ γε τὴν κληρωτὴν, ἦν ὀλίσθῳ τύχης τινὶ ἔστι λαγχάνειν καὶ τὸν ἀνάξιον, εἰς ἣν παρεισφθαρέντες πολλάκις λανθάνουσι καὶ οἱ κάκιστοι, οὓς δὴ καὶ ἀπο δοκιμάσειεν ἂν ὁ ἀγαθὸς ἄρχων καὶ ἐν ὑπηκόων ἐξετάζεσθαι μοίρα, ἀλλὰ τὴν ἐξ ἀρετῆς καὶ δοκιμασίας ἀρίστης ὧν ἄρχειν μέλλει. Αὕτη γὰρ καὶ λυσιτελὴς τοῖς πλήθεσιν, ἐνδόντων τῶν εἰς ἀρχὴν καταστάντων ἐπὶ τίνι καὶ προσεκλήθησαν. Ἰατρὸν γὰρ οὔτε τὸν ἐκ τύχης οὔτε τὸν ἐκ γένους εἰς τὸ ποιεῖν ὑγίαν τοῖς νοσοῦσιν ἀξιόχρεων εἴποιμεν· καὶ εἰ ἐκ γένους τὸν κυβερνή σοντα ἐγκρινοῦμεν, καταποντιστὴν μᾶλλον ἢ κυβερνήτην ἐπιστήσομεν τῇ νηϊ. Κινδυνεύειν δ' οὕτως καὶ τὸν μᾶλλον καθάρσεως, εἴτ' οὖν παιδεύσεως, εἰς τὸ καλῶς βασιλεύειν δεόμενον ἀκάθαρτον εἶναι μάλιστα, ἅμα γεννηθέντα καὶ ἅμα τρυφαῖς καὶ σπατάλαις παραληφθέντα βασιλικαῖς, ἐφεδρευούσης τε κολακείας, ἐκποδῶν δ' οὔσης ἀληθείας καὶ τῶν κακίστων ὡς καλλίστων ὑποκοριζομένων. Ὡς ὁ παλαιὸς λόγος ἔχει, ὅτε καὶ τὸ ἐμμελῶς βήττειν ἀκούειν ἦν ἐκ κολάκων τῷ ἅμα μὲν ἄρχοντι, ἅμα δὲ πάσχοντι, κἄν τις νουθετῶν ὑπογρύξοι, ὡς δύσνους καὶ κάκιστος διεβάλλετο, ὡς τὴν παραί 131 νεσιν πρόσταξιν ἐχόντων. Οἱ δὲ καὶ τὰ γενόμενα δυσχεραίνοντες οὐδὲν ἤττον κολακεύουσιν, ἀποσεμνύνοντες πλέον τοῦ μετρίου τὸν ἄρχοντα, καὶ τὸν τύφον συναύξουσιν· ἐκεῖνοι δέ, ὡς περ ἐπὶ σκηνηῆς διάφορα προσωπεῖα περιτιθέμενοι, πρὸς τὸ ἀρίστως βασιλεύειν τὸ γένος ἐχέγγυον οἴονται, ὡς περ ἐν ταῖς πρώταις τῶν σπερμάτων καταβολαῖς βασιλικῶν τινῶν δυνάμεων εἰς ἀρίστην ἡγεμονίαν ἐνουσῶν. Ταῦτα λέγοντες, ἐπέκειντο πλέον ἰδεῖν τὸν δεσπότην καὶ στεφηφόρον καὶ ἦνυτον, προσαναγκάζοντες συνεχῶς. Ἦν γὰρ καὶ ὁ Παλαιολόγος, ἐντεῦθεν συγκροτηθεὶς, τὰ αὐτὰ λέγων καὶ ὡς, εἰ μὴ ἄξιος τῆς ἡγεμονίας κριθεῖη καὶ ὁ ἐξ

αὐτοῦ, αὐτὸς ἐντεῦθεν ἐκείνον ἀποψηφίζεται· πλὴν καὶ πολλὰ τινὰ κατορθοῦν ὑπισχνεῖτο, τὴν μὲν ἐκκλησίαν ἀνυψοῦν ὅσον, τοὺς δ' ἱερωμένους καὶ πλεόν τοῦ μετρίου τιμᾶν, ἀξίαις τε μεγίσταις τοὺς ἀξίους τῶν ἐν τέλει προβιβάζειν καὶ κρίσεις ὑπεραποδέχεσθαι δικαίας καὶ τοὺς ἀρρεπῶς κρινοῦν τὰς ἐγκαθιστᾶν, ὧν καὶ μάλα καὶ πρῶτιστον τὸν Κακὸν Μιχαήλ, τὸν καὶ Σενά χηρεῖμ ἐπικεκλημένον, εὖ τῶν λόγων καὶ τῶν νόμων ἔχοντα, ἐν τῷ δοῦναι οἱ καὶ πρωτοασηκρήτις πάλαι σβεσθὲν ἀξίωμα καὶ οἱ θέλειν ἀσηκρήτις ὑποτάξαι, ἐφ' ᾧ ἀδεκάστως καὶ ἀνεριθεύτως κρίνοιν· ἔτι τε λόγον τιμῆσαι καὶ τοὺς ἐν λόγῳ περὶ πλείστου τῶν ἄλλων ποιεῖν· τὸ δὲ γε στρατιωτικὸν ὑπεραγαπᾶν καὶ τὰς ἐκείνων προνοίας, κἂν ἐν πολέμῳ πίπτοιεν, κἂν ἀποθνήσκοιεν, γονικὰς ἐγκαθιστᾶν τοῖς παισὶ, κἂν τισὶν αἱ γυναῖκες κατὰ γαστρὸς ἔχοιεν τὸ κυφο ρούμενον· εἰσπράξεων δ' ἀδίκων μηδ' ὄνομα εἶναι, μηδὲ χώραν διδόναι δια βολαῖς, ἀργοῦντος μὲν τοῦ ἐπὶ ταύταις μονομαχίου, ἀργοῦντος δὲ καὶ τοῦ σιδήρου, ὡς ἐπηρημένου καὶ κινδύνου μεγίστου, εἴ τις τολμῶη τῶν δυναμένων καὶ ἐν ἀρχαῖς ὑπέχειν τὸν μῦθρον καταναγκάζειν· τὰ δὲ τῆς πολιτείας οὕτως ἀφόβως ἐν εἰρήνῃ διατηρεῖσθαι ὥστε καὶ τοὺς εὐποροῦντας, ἱκανῶς τῆς περιουσίας ἔχοντας, ἐπιδεικνυμένους τὰ ὑπάρχοντα κυδροῦσθαι καὶ τὸ 133 παράπαν μὴ δεδιέναι· ἐπὶ πᾶσιν ὑπακούειν τῆς ἐκκλησίας καὶ μητέρα ταύτην ὡς εἰκὸς ἡγεῖσθαι καὶ πᾶν τὸ εἰς κατάστασιν αὐτῆς πραγματεῦσθαι. Ταῦτα δὲ προσετίθει, ὅτι καὶ ἐν ὑπονοίαις ὁ προβασιλεύων ἦν τοῦ καταφρονεῖν τῶν ἐκείνης προνομίων καὶ βασιλικῶς κατεπαίρεσθαι, ὥστε καὶ ἐπὶ πολλοῖς τὸν πατριάρχην λυπεῖσθαι καὶ τὴν τοῦ λαοῦ προστασίαν ἀποπροσποιεῖσθαι, μηδὲν, κἂν δικαίως ὑπὲρ τινων λέγοι, εἰσακουόμενον. Ἦσαν οὖν τότε τῷ πατριάρχῃ καὶ οἷς τῶν ἀρχιερέων τὸ εἰς τὸ μέλλον προμηθὲς ἦν διττοὶ τινες λογισμοί, πρὸς ἀμφοτέρα κρούοντες καὶ ἐκατέρωθεν ἰσχυροί· ὅτε γὰρ πρὸς τὴν τῆς βασιλείας ἐντέλειαν ἀποβλέψαιεν, καὶ τὸ παρ' ἀμφοῖν βασιλέοιεν, τοῦ μὲν νεοκομουμένου, τοῦ δ' ἐνεργοῦντος, ἄρχεσθαι ὡς καλὸν ὁμοῦ καὶ τῷ ὑπηκόῳ σωτήριον κατενόουν· πρὸς δὲ καὶ τὰ μέλλοντα προσγενήσεσθαι, ἅμα μὲν ἐξ ὧν τὴν ἱκανὴν πληροφορίαν ἐπὶ τάνδρῃ εἶχον ἐκ πλείστου, ἅμα δὲ καὶ ἐξ ὧν τότε ὑπισχνουμένου κατήκουον, ὑπεραποδεχομένοις ἐώκεσαν πραχθησόμενα. Ὅτε δ' αὖ πάλιν πρὸς τε τὸ τοῦ ἐνὸς ἀφιλονείκητόν τε καὶ ἀνερίθειτον καὶ τὸ ἐπὶ δυσὶ στασιαστικόν τε καὶ μάχιμον ἐννοήσαιεν, τὰς θ' ἐκατέρωθεν ἐπιβουλάς καὶ τὰς ὑποψίας ἐνὸς ἐπὶ θάτερον καὶ τέλος τὸν ἐφ' ἐνὶ κίνδυνον παρὰ τοῦ κρατήσαντος, διεφώνουν καὶ ἀπηγόρευον· εἶναι γὰρ τὴν βασιλείαν καὶ ἄλλως χρῆμα μὲν ὀρεκτόν καὶ τοῦ παντὸς ἄξιον, ὑποπτικὸν δ' ἄλλως, ὥστε καὶ μὴ οὔσαν κακίαν εἰδωλοποιῆσαι διὰ τὴν ὑποψίαν καὶ οὔσαν μετιέναι παρασκευάζειν τὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ὡς οὕτω μόνως ἀσφαλῶς βασιλεύσοντα, ἂν καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα μετή· ᾧ δὲ τις πρὸς ταῦτα καὶ ὑποστέλλοιτ' ἄν; Ἐπὶ τῷ μὴ τισὶν ἄδικος δόξαι τῇ μοναρχίᾳ ἐπιτιθέμενος, σοφόν τιν' εἰδὼς λόγον καὶ παλαιὸν ἐκ τραγωδίας εἶναι τὸν ἐξαιροῦντα τὸν ἐπὶ τῇ δόξῃ τῆς ἀδικίας μῶμον, λέγοντα, εἴπερ ἀδικεῖν δέοι, ὑπὲρ τυραννίδος κάλλιστον ἀδικεῖν. Ταῦτ' ἐκείνοις λογιζομένοις δέος ἐπήει· καὶ παρὰ ταῦτα μὲν πλησίον ἦσαν τοῦ πράττειν, τούτων δὲ προσκρουόντων τοὺς λογισμούς, ἀργοὶ πρὸς τὸ δρᾶν 135 ἦσαν, κἂν ὅσοι καὶ ὠρμων λέγειν. Νικᾷ δ' ὅμως τὸ μόρσιμον. Καὶ τοῦ μὲν τὴν ἀρχὴν ἐγχειρίζειν ἐκείνῳ οἱ πλείστοι γίνονται, καὶ σχεδὸν πάντες· ὅμως δ' ἐμπεδοῦν ὄρκοις φρικώδεσι καὶ ἀραῖον ἔχειν ὑπὲρ θατέρου θάτερον τοῦ μὴ τι δεινὸν βουλεύσασθαι κατ' ἀλλήλων τοὺς βασιλέας, τῶν εἰκότων ἐνόμισαν.

β'. Ὅπως ἀνίεσαν τὸν Παλαιολόγον ταῖς ἀραῖς αἷς ὑπέκειτο. Ἐτοίμως δ' ἀφήρουν καὶ τὸ δοκοῦν τοῖς πραττομένοις προίστασθαι, ἐφέσει τοῦ ταῦτα γενέσθαι. Ὡς γὰρ αἱ γεγονυῖαι συνθεσίαι τοῦ Παλαιολόγου πρὸς τὸν πάππον τοῦ βασιλέως καὶ αἱ δι' ἀφορισμῶν ἐμπεδώσεις ἢ μὴν μὴ τι κατὰ τοῦ γένους τοῦ βασιλείου

βουλευσασθαι παρά των προϋτείνοντο, ὡς ἰσθὸν ἀράχνης ὁ τῶν ἀρχιερέων σύλλογος τὰς συνθήκας ἐκείνας διέλυον· μηδὲ γὰρ εἶναι τὸ τοιοῦτον κατὰ τοῦ βασιλεύοντος κάκιστον βούλευμα, ἀλλὰ μᾶλλον συνεργίαν τῆς βασιλείας καὶ συντήρησιν ἀδιάδοχον, κατὰ καιρὸν συναιρομέ νου τῆς ἀρχῆς τῷ νέῳ βοηθείας χρήζοντι· τὰς τούντεϋθεν δὲ τῶν ὄρκων συμβάσεις ἐπὶ τοσοῦτον τὸ ἰσχυρὸν ἔχειν καὶ ἀδιάλυτον ὥστε καὶ τὰς προτέρας συνεῖναι ταύταις, ὡς καὶ ἀμφοτέραις τὸν Παλαιολόγον ἐνέχεσθαι, εἴ ποί τῷ νέῳ ἐπιβουλεύοι. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἀντιστρόφως ἐζήτει τὴν ἀρὰν τίθεσθαι καὶ τοὺς ὄρκους γίνεσθαι, εἴ ποῦ καὶ ὁ νέος κατ' αὐτοῦ μελετήσας διαπράξειτο, ὡς ἐξ ἀνάγκης τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι. Προβαίνει ταῦτα, καὶ γραφαῖς οἱ ὄρκοι κατασφαλίζονται· καὶ ὁ γράφων ὁ εἰς πρωτασηκρητῆς τεταγμένος Κακὸς ἦν.

γ'. Ὅπως ὤμνουν καὶ ἐπ' ἀμφοτέροις δουλείας ὄρκον Ῥωμαῖοι καὶ ἐν ποίοις διορισμοῖς. Τάττεται δὲ καὶ τοὺς ὀπουδήποτε τῆς Ῥωμαΐδος ὀμνύειν ἐπ' ἀμφοτέροις ὄρκον δουλείας κατὰ τὸ σῦνηθες. Πλήν προσέκειντο τοῖς συντεθειμένοις, ἐπ' ἀσφαλείᾳ καὶ ἀμφοτέρων μείζονι, ἢ μὴν ἔτοιμον εἶναι τὸ ὑπήκοον ἐπ' ἐκείνον ὀρμᾶν φονώση χειρὶ ὃς ἂν ἐπιβουλεύοι θατέρῳ· ὄρκωμότουν γὰρ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο, κατὰ φόβον, οἶμαι, ἢ χρεῖαν ἀληθινήν· εἰ δ' οὖν, 137 ἄλλ' οὐδὲν ἂν καταγνοίη τις μείζον τῶν ταῦτα πραττόντων ἢ τὸ ἐμφυλίους πολέμους τῷ κοινῷ προξενεῖν, εἴ ποτε τοῦτο συμβαίη. Ὅμως ἐδόκει ταῦτα, καὶ εἰς ἔργον τὰ βουλευόμενα προὔβαινον. Χεῖρα τοιγαροῦν ἐτίθουν, καὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων εὐαγγελίων ὤμνουν ἢ μὴν καὶ ἀμφοτέροις δουλεύειν καὶ ταῦτ' ἐκτελεῖν.

δ'. Ὅπως ὤμνυεν ὁ Παλαιολόγος ἐπὶ τῷ παιδί καὶ οἱ μεγιστᾶνες. Τέως δ' ἡ κυρία παρῆν, ἣτις ἦν, ὡς ἐρρέθη, ἑκατομβαιῶνος νομηνία. Καὶ πρῶτος αὐτὸς ὁ εἰς βασιλείαν προβιβαζόμενος ὤμνε τὰ εἰκότα ὑπὲρ τοῦ παιδός τε καὶ βασιλέως, πλήν οὐχ ὡς δουλεύσων, ἀλλ' ὡς συμβουλευσὼν ἐκείνῳ καὶ μηδὲν ἀνήκεστον μελετήσων κατ' ἐπιβουλήν. Ὅμνουν δὲ καὶ οἱ μεγιστᾶνες, καὶ ὡς δουλεύσοντες ἀμφοτέροις καὶ ὡς ἀμνοῦντες αὐτίκα, ἦν πού τις ἐπιβουλεύοι, τῷ ἐπιβουλευθέντι. Καὶ οὕτως τελεσθέντων τῶν ὄρκων, ἀσπίδι βασιλικῆ ἐνιζάνει ὁ εἰς τὴν βασιλείαν ἐτοιμαζόμενος, πρῶτον τὴν πόδε τοῖς βασιλικοῖς συμβόλοις ἐναρμοσθεῖς· καὶ χερσὶν ἔνθεν μὲν ἀρχιερέων, ἔνθεν δὲ μεγιστάνων ἀρθεῖς, ἀνακτορικοῖς παιάνοις καὶ κρότοις παρὰ πάντων ἐμεγαλύνετό τε καὶ ἐφημίζετο.

ε'. Ὅπως ὁ Παλαιολόγος καταστάς εἰς τὴν βασιλείαν ἐφιλοτιμεῖτο τὰ μέγιστα. Τὸ δ' ἐντεῦθεν οἱ μὲν τῆς γερουσίας προσήκουσιν ὀφρικόις ἐνεσεμνύνοντο. Καὶ ἄλλοις μὲν ἄλλα τὰ μὲν ἐδίδοντο, τὰ δ' ἐν ὑποσχέσειν ἦσαν· τὸν δ' αὐτάδελφον Ἰωάννην, μέγαν δομέστικον ἔτι ὄντα, τῷ τοῦ σεβαστοκράτορος σεμνύνειν ἀξιώματι ἐδικαίου καὶ οἱ τὴν τοῦ Τορνικίου Κωνσταντίνου θυγατέρα πρὸς γάμου κοινωσίαν συνήροττε, κἂν ἐν ἀναβολαῖς ἦν τὸ ἀξίωμα· θάτερον δὲ τῶν ἀδελφῶν Κωνσταντῖνον ἔτι εἶχεν ἐν ἰδιώταις, κατὰ καιρὸν τιμᾶν αὐτὸν καίσαρα προθυμούμενος, συνήροττε δὲ καὶ αὐτῷ πρὸς γάμον 139 τὴν τοῦ Βρανᾶ παῖδα, εὐγενῆ γε οὖσαν, σοφόν τι ποιῶν καὶ τοὺς ἐν τέλει τοῖς κήδεσι προσποιούμενος. Καὶ τοὺς μὲν τῆς γερουσίας οὕτω μεγαλοπρεπῶς ἐθεράπευε, προνοίας τούτοις ἐπαύξων καὶ προστιθεῖς, καὶ χαίρειν ἐφίεις τοῖς πᾶσι, τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν λαμβάνουσι, τὰ δ' ἐλπίζουσι. Τὸ δὲ στρατιωτικὸν τε καὶ τὴν πληθύν, τοὺς μὲν καθημερινᾶς φιλοτιμίαις ὠφελλε καὶ χρυσοβούλλοις τὰ ὑπεσχημένα τούτοις ἐπλήρου καὶ πρὸς τὸ μέλλον εὐθυμοτέρους καθίστα, ὡς ἀθανάτους τὰς τῆς ζωῆς προνοίας καὶ τὰ διδόμενα σιτηρέσια τοῖς παισὶν ἔξοντας, τοὺς δ' ἐθεράπευεν, ἀνοιγνὺς φυλακὰς καὶ χρεῶν δημοσίων ἀπολύων τοὺς ὠφληκότας, ἀπορουμένους τε τὰ πρὸς ζωὴν διδοὺς ἀφθονώτερα καὶ γε τοῖς ἡδικημένοις ἀμύνων καὶ φιλοτιμούμενος δαψιλέστερον, ὥστ' εἶναι ἅμα μὲν ἀνενεγκεῖν περὶ τούτου καὶ ἅμα προβαίνειν γράμμα βασιλικὸν

προστάσ σον ἐκείνω τὸ κατὰ βούλησιν, εἰ καὶ δυσὶ χρόνοις ὕστερον ἀνελάμβανε τὰ προστεταγμένα· κᾶν πού τις, ἐφ' οἷς εἶχεν ὀχλούμενος, τὸ γράμμα τῆς χάριτος προὔτεινεν, εὐθύς φανέν δευτέρας ἰνδικτιῶνος ὄν, τὴν δόσιν ἀπεψηφί ζετο, ὡς ἐν καιρῷ μηδὲν ἀκριβείας καὶ προσοχῆς ἔχον τὸ γεγονός. Τότε δὲ καὶ πόλλ' ἄττα τοῦ κοινοῦ ταμείου ἐξεφόρει καί, δημηγορῶν τοῖς συνει λεγμένοις πρὸς χάριν ἄπασαν, εἶτ' ἀμφοτέραις ἐκείνοις ἐξήντλει τὰ χρήματα, χύδην ἐκρίπτων κυνηδὸν συλλέγουσιν. Ἦν ταῦτα.

Π'. Ὅπως τὰς ἄκρας ὠχύρου καὶ μήπω στεφθεὶς ὁ Παλαιολόγος. Κάκεῖνος μὲν κατοχυροῦν τὰς ἄκρας προὔργου ποιούμενος, ἅμα δὲ καὶ δηλοποιούμενος αὐτῷ προσώπῳ τὴν τῆς βασιλείας ἀνάρρησιν, ἐπὶ Φίλα δελφείας ἔγνω χωρεῖν, λιπῶν τὸν νέον ἐν Μαγνησίᾳ, βασιλικῶς, ὡς ἔδει, θεραπευόμενον. Συνείπετο δὲ οἱ καὶ ἅπαν τὸ στρατιωτικόν, προασπίζον τοῦ βασιλέως μεθ' ὅτι πλείστης εὐνοίας καὶ πρὸς τὸ πονεῖν ὀρμῆς ἐτόιμου, ὅπου γε καὶ καθ' ὧν ἴοι, προθύμως πολεμησεῖοντες. Τὸν μέντοι γε πατριάρχην ἐς Νίκαιαν ἀποπέμπει, μετ' ὀλίγον καταλαβεῖν καὶ αὐτὸς ὑπισχνούμενος συνάμα τῷ νέῳ, ταινιωθησόμενοι καὶ ἀμφοτέροι. Ὁ μὲν οὖν πατριάρχης συνάμα τῷ κλήρῳ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι, συνταξάμενοι τὰ εἰκότα τοῖς βασι 141 λεῦσι, τῆς ἐπὶ Νίκαιαν ἤπτοντο· ὁ δὲ γε βασιλεύς, τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν καὶ συντάξας, συνάμα τοῖς ἐν τέλει ἐπὶ Φιλαδέλφειαν ἤλαυνε· καὶ δὴ ἐπιστὰς τῇ πόλει, ἐκεῖθεν τὰς ἄκρας ὠχύρου, τοὺς μὲν πέμπων, ἄλλους δ' ἐκεῖθεν δεχόμενος κατιόντας καὶ δώροις ὡς οἷόν τε φιλοτιμούμενος, προθύμους εἰς φυλακὴν ποιῶν καὶ θαρραλεωτέρους ἐλπίσι χρησταῖς καθιστάς. Προβάς δ' ἐκεῖθεν μικρὸν καὶ τὰ κύκλω περιελθὼν, καὶ τοὺς μὲν προσλαλιαῖς ἀγαθαῖς, τοὺς δὲ φιλοτιμίαις, τοὺς δὲ καὶ ὑποσχέσειν, ἔστι δ' οὐ καὶ φόβον κερνάς ἡμερότητι, βασιλικῶς τὰ παρεμπίπτοντα μετερχόμενος, ὡς οἷόν τε τάκεῖ καθίστα καὶ ἀσφαλέστερον φρουροῖς κατωχύρου. Εἶχε γὰρ τὴν ἐπὶ δύσιν μέριμναν, ὡς ἐτόιμως πρὸς τὸ ἀφηνιᾶν ἐχόντων, εἰ εὐχερείας τινὸς ἐπιδράττειντο. Ὅθεν καὶ πρέσβεις εἰς Πέρσας ἐξαποστεί λας, τοῦτο μὲν δηλώσοντας εἰς τὴν ἀρχὴν καταστάντα ὄν καὶ ἀκριβῶς ἰδόντες ἤδεσαν, τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἀμφὶ τὸν σουλτὰν περὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων κοινολογησομένους, οὐδὲ τούτοις ἀγνοοῦσι τὸν βασιλεύσαντα, ἀλλ' ἐς τὰ μάλιστα φίλοις οὖσιν, αὐτὸς τὴν ταχίστην ὑποστρέψας καὶ τὸν παῖδα παραλαβὼν, ὑπὸ πολλῇ τρυφῇ τε καὶ δορυφορίᾳ μεγίστη τῆς ἐπὶ τῆς Νικαίας ἤπτετο. Ὡς δ' ἐπέστησαν, μὴ μελλήσαντες οὐδὲ γὰρ ἦν ἀμελεῖν περὶ τῶν δυτικῶν σκοποῦμενοι, εὐθύς ἠὔτρεπίζοντο τὰ τῆς ταινιώσεως, ἐλπίζόντων πάντων, ὃ δὴ καὶ συγκείμενον ἦν, ταινιωθῆναι μὲν τὸν νέον βασιλικῶς καὶ πρώτως εὐφημηθῆναι, στεφανωθέντα, καὶ προκατάγειν τὸν θριάμβον, ἐκεῖνον δὲ καὶ τὴν ἐκείνου σύζυγον, ἐν ὑστέρω στεφανωθέντας, τῷ πρώτῳ μεθέψεσθαι κατὰ τὴν βασιλικὴν καὶ συνήθη προέλευσιν.

Ζ'. Ὅπως παρελογίσατο τὰς συνθήκας τῆς στεφηφορίας ὁ Παλαιολόγος. Τὸ δ' ἦν ἐκ πρώτης ἀφετηρίας δόλος καὶ παρασπόνδησις, εἰς οἷον ἤξον τέλος, οὐδὲν τὸ παράπαν ἀγνοηθὲν τοῖς πολλοῖς. Οἱ μὲν οὖν ἐν τέλει προκα τελήθησαν, εὖ παθόντες καὶ εὖ ἔτι τυχεῖν ἐλπίζοντες· ἐπέδησε δ' αὐτῶν τὰς γλώσσας, πλὴν ὀλίγων τινῶν, τὰ φιλοτιμήματα, καὶ εἶχον ἡσύχως καθ' ὅ τι πραχθείη. Τινὲς δὲ τῶν κακῶς παθόντων, εἰς ἄμυναν λογιζόμενοι τὴν τοῦ παιδὸς καταφρόνησιν, καὶ προσέχαιρον. Ὁ μέντοι γε πατριάρχης ἔτι καὶ αὐτὸς ἐν ἐλπίσιν ἦν τοῦ μηδὲν τι παραβαθῆναι τῶν συγκειμένων καὶ οὐδὲν τι 143 προσεξερεῦνα. Ἐκεῖνος δέ, τισὶ τῶν ἀρχιερέων τὸ σκέμμα κοινωσάμενος καὶ ὡς οὐκ ἄξιον εἶη παιδὶ ὄντι καὶ τὴν ἡλικίαν ἀτελεῖ τὴν τῆς βασιλείας ταινίωσιν προσδεδέχθαι καὶ οἱ προβεβηκότος ἤδη καὶ τὸν βίον κατατετριφότος ἐν πράγμασι προηγῆσθαι ἐν θριάμβοις καὶ εὐφημίαις, ἐθάρρει λαβὼν ὑπο σχέσεις, ὡς καὶ αὐτοῦς, ἀξιοῦντας ταῦτα καὶ ὡς δικαίους προσκειμένους τοῖς λεγομένοις, ἔχειν καὶ τὸν πατριάρχην συμπεῖθειν τὰς ἐπὶ τῷ παιδὶ ἀναρρήσεις

πρὸς τὸ παρὸν ἀναβαλέσθαι, ὡς ἐγκαίρως ταινιωθησομένω· εἶπετο δὲ πάντως ἐντεῦθεν, εἰ μὴ βασιλικῶς στέφοιτο, κὰν ταῖς εὐφημίαις καὶ πᾶσιν ἑτέροις τοῦ ἤδη ταινιωθέντος καθυστερεῖν· πλὴν σοφιστέον ἔλεγον τὴν ἐγχείρησιν καὶ ἅμα τελουμένων κινήτεον τὰ περὶ τούτου, ὅπως μὴ καὶ προαισθόμενος ὁ τὸ στέφος δώσων τὰς ταινιώσεις ὑπέρθοιτο.

η΄. Ὅπως ἐστέφθη ὁ Παλαιολόγος καὶ τὸ παιδίον παρεωράθη. Ἦν ταῦτα, καὶ ἡ κυρία τῶν ἡμερῶν παρῆν, καὶ πάντ' εὐτρεπῆ ἦσαν, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, τὰς στολὰς ἐνδύντες τὰς ἱεράς, πρὸς τὸ τὰ τῆς τελετῆς ἐνεργεῖν ἐτοίμως εἶχον καὶ τοὺς βασιλεύοντας περιέμενον. Ἄλλ' εὐθέως κοινοῦται τὸ σκέμμα, καὶ ταραχὴ ἦν, τῶν μὲν ταῦτα, τῶν δ' ἐκεῖνα λεγόντων. Τῶν δὲ γε τῆς γερουσίας τινὲς καὶ προσηπείλουν κακῶς δρᾶν τὸ παιδίον καὶ διαχρᾶσθαι, εἰ ἄλλως πράττειν ἢ ἐκκλησία βούλοιο. Λόγοι γοῦν ἐγένοντο, καὶ διεφιλονείκουν· ὁ δὲ πατριάρχης ἐν ἀμηχανία ἦν καὶ οὐκ εἶχεν οἷς προστεθεῖη. Παρήρχετο ἡ ἡμέρα, καὶ συμφωνεῖν οὐκ εἶχον. Μόλις οὖν καὶ μετὰ τὴν πολλὴν διαφιλονεικίαν οἱ ἀρχιερεῖς πάντες πλὴν τινων ὑποκλίνουσιν· ἦσαν δ' οὗτοι Ἀνδρόνικος ὁ τῶν Σάρδεων καὶ Μανουὴλ ὁ Θεσσαλονίκης, ὁ τοῦ πίκλην Ψαρᾶς καὶ Δισύπατος. Ἄλλ' ὁ τῶν Σάρδεων, ἅμα τῷ τὸν πατριάρχην πεισθῆναι, καὶ αὐτὸς συνεπέιθετο, τὰ πολλὰ συμβαλλομένου τῇ καταθέσει τοῦ τῆς κατὰ τὴν Ὀρεσιάδα Ἀδριανουπόλεως Γερμανοῦ, ἔτι δὲ Γρηγορίου Ἀγκύρας καὶ τοῦ Μελαγγεῖων Κωνσταντίνου· ὁ δὲ γ' Ἐφέσου Νικηφό 145 ρος, εὐλαβῆς ὢν ἀνὴρ καὶ τίμιος, οὐχ ὑπενόει τὸ ὑπορυττόμενον, ὡς ἐν ἀπλότητι ζῶν, καὶ εὐθύς συνυπήγετο. Τοῦτ' ἔπασχον καὶ ἄλλοι πολλοί. Ὁ δὲ πατριάρχης ἔγνω μὲν ἀπατηθεῖς, οὐκ εἶχε δὲ ὅ τι πράττοι, πολλῆς τῆς ἀνάγκης περιστάσης. Καὶ δὴ καθυπέγραφον μὲν οὗτοι τὰ ἐγνωσμένα, τῷ δὲ γε Θεσσαλονίκης οὐδ' ἀκουστὰ ταῦτ' ἦσαν, μηδ' ἄκροις ὡσὶ δέξασθαι καταδεχομένω· τὸν γὰρ τῆς βασιλείας κληρονόμον πρῶτον ἠξίου ἐν πᾶσι γίνεσθαι. Ὡς δὲ τὸ μάρπου ὑπεμνησέσκετο καὶ πέμπων ὁ βασιλεύων κατωνείδιζεν, ὡς αὐτὸς εἶη ὁ προαγγέλλων τὴν βασιλείαν ἐν ιδιώταις ἔτι τελοῦντι, ζῶντος τοῦ βασιλέως, ἐκεῖνος καὶ προσωμολόγει καὶ ἔτοιμον ἑαυτὸν παρεῖχεν δέχεσθαι τε καὶ στέργειν, εἶπερ ἐν ἅπασι προηγοῖτο ὁ κατὰ κληρονομίαν βασιλεύς. Ὡς δ' ἐκείνω παρίστων καὶ τὸ παιδίον, διερμηνεύοντες κατανεύειν τὸ ταινωθῆναι μόνον ἐκείνον καὶ αὐτὸν ἀγαπᾶνκαὶ δὴ ταῦτα πρὸς τὸν ἀρχιερέα ψελλίζον ἔλεγεν, ὡς καταδέχοιτο, εἰ μόνον αὐτὸ ζῶν, μηδὲν παθὸν ἔκ τινος πολλοὶ γὰρ καὶ ἠπείλουν προεξανίστασθαι, εἰ ἀντέχοιτο, καὶ τὸ Κελτικὸν πελεκυφόρον περιστὸς ἔτοιμον ἦν καὶ κατὰ φυλακὴν καὶ κατ' ἐπίθεσιν πράττειν, εἰ γ' ὀρισθεῖη παρὰ τῶν δυναμένων μάλιστα, ὁ ἀρχιερεύς, ὀλίγα τῶν παρὰ τοῦ παιδὸς λεγομένων φροντίζων, ἐνὸς ἦν τοῦ ὑπὲρ ἐκείνου ἀντέχεσθαι. Ἄλλ' ἀντίσχειν εἰς τέλος οὐκ εἶχε· πολλοὶ γὰρ καὶ προσωνεΐδιζον καὶ προὔτρέποντο νεμεσῶντες, εἰ μόνος αὐτὸς ὁμόσε τοσοῦτοις χωροῖη. Τότε τοιγαροῦν ὑπογράφει κάκεῖνος πεισθεῖς. Πλὴν εἰς πιθανὴν δοκοῦσαν παραίτησιν τὸ ὁμοιοτρόπως προσέθετο· τοῦ ὁμοίου γὰρ ἐπὶ χειρίστοις λαμβανομένου παρὰ τῷ ποιητῇ, ἐξέφηνεν ἐκεῖνος ἐκ τούτου τὸ ἀναγκαστικὸν καὶ κακώτροπον τῆς ὑπογραφῆς, ὡς οὐκ ἐν καλῇ πάντως πίστει καὶ χάριτι τὴν πρᾶξιν προσέμενος, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης καὶ βία τοῦ συνειδότος. Ὁ δὲ τὸ ὁμοῖον ὑπέφηνεν· ὁμοῖος γὰρ πόλεμος καὶ ὁμοῖον γῆρας τῷ ποιητῇ λελέχεται. Ἐπεὶ γοῦν τὰ τῆς βασιλείου τελετῆς ἦνυσται καὶ ἔδει χωρεῖν τοὺς στεφθέντας πρὸς τὰ ἀνάκτορα, προηγοῦντο μὲν οἱ τὸ στέφος δεξάμενοι, 147 μεθείπετο δὲ τὸ παιδίον, οὐκ ἐν στέφει βασιλικῶ, ἀλλ' ἐν μόνω κεκρυφάλῳ ἡμιτυμβίῳ, λίθοις καὶ μαργάροις κεκοσμημένω. Ἦν δ' ἐκείνω μέλον οὐδὲν μὴ νοοῦντι· ἕκαστος γὰρ τὸ καθ' ἑαυτὸν σκοπῶν οὐ προσεῖχεν. Ἐμελλε δ' αὐτοὺς πάντως ἡ Δίκη ἐς τὸ μετέπειτα μετελθεῖν, ὡς ἐγνώκαμεν.

θ΄. Ὅπως στεφθεῖς ὁ Μιχαὴλ ὑπεποιεῖτο τοὺς πολλοὺς καὶ λόγοις καὶ πράξεσιν. Τότε δὲ ἀτημελήτως τὸ παιδίον διάγον πρὸς παιγνίοις ἦν παιδικοῖς, καὶ ὁ

βασιλεύων ἐν δημηγορίαις τῆς ἡμέρας συχνάκις, εἴθ' ὕστερον καὶ προσφιλοτιμούμενος τοὺς πολλούς, κατὰ μέσον σφῶν ἐρρίπτει καὶ ἀμφοτέραις ἀργύρια· οἱ δὲ προσσυλλέγοντες ἀνύμνουν δῆθεν τὸν εὐεργέτην, παιδίον καὶ τὰ κατ' ἐκείνο χαίρειν ἔωντες, μηδ' οἱ κακοῦ εἰδότες γεγόνασιν· ἡ γὰρ κατὰ θατέρου ἐπιβουλή τοῦ ἑτέρου ἐντεῦθεν ἤρχετο. Τί γοῦν λοιπόν; Ὑγρῶν οὐσῶν ἔτι τῶν γεγραμμένων, αὐτοὶ κατημέλουν μὴ ξίφος κατὰ τὰ ὁμωμο σμένα κινεῖν. Οἱ δὲ τῆς ἐκκλησίας, κἂν ὁ κλῆρος ἡμέλει, ἀλλ' οἱ γε τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα φέροντες, τὴν μὴ ἔχοντες ἀμύνειν, τὸν λαὸν οὕτως κατενεπέδουν φρικώδεσιν ὄρκους ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἐν τῶν δύο τούτοις ἐπι συμβαίνειν, ἢ ἐμφυλίοις ἐνδιδόναι πολέμοις καὶ σφάττεσθαι, ἢ μὴν τὰ μέγιστα εἰς Θεὸν ἀμαρτάνειν ἐπιπορκοῦντας. Ἄλλ' ὡς ἔοικε τὸ παρὰ πολλοῖς ὑμνούμενον ἀληθές, ὡς τὸ μέλλον γενέσθαι ἀντιπράττει καὶ τῷ φρονεῖν. Ἐκεῖνος τοίνυν, μεθ' οὗ καὶ δημηγορήσειε, κοντοῖς καὶ σφαίραις τοῖς ἄρχουσι συνιπάζετο τε καὶ συνέπαιζε, καὶ τρυφή ἦν τοῖς βλέπουσι τὰ πραττόμενα. Εἰς τόσον δὲ τὸ πλῆθος δημηγορῶν εἰς ἄνεσιν ἔτρεπε καὶ σφιν χρηστὰς τὰς ἐλπίδας ὑπέτεινε, ὡς καλῶς εἰς τοῦπιόν βιώσουσιν, ὥστε καὶ χαρίτων ἀρχαίων πολιτικῶν ὑπεμίμησεν, ἐλευθερίας φερουσῶν σύμβολον. Ἦσαν δ' ἐκεῖναι προσκλώθειν τὰς γενειάδας πέκοντας καὶ χαίρειν ἀνέδη· καὶ 149 τινες προσέκλωθον δίχα, καὶ σφᾶς ἐώρων ἐγὼ γαννυμένους ὅτι τοῦτο κελεύει ὁ βασιλεύς, τὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων εὐμάρειαν ὑπισχνούμενος. Ἦσαν δὲ τινες οὐκ οἶδ' ὀπόθεν τῶν μελλόντων προφοιβασταὶ καὶ κλώθειν προσέταττον χαίρουσι τοῖς ἐλπίζομένοις, ὡς συροῦσι λυπούμενοις τοῖς πραττομένοις, εἰ πεινῶεν ἐσύτερον. Οἱ δ' ὡς εἰκαίως λεγομένοις οὐ προσεῖχον, ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν ἦσαν ἐλπίδων, κἂν φόβους τις λέγοι. Εἰ γοῦν ἀληθῆ τὰ φοιβάσματα, ἔδειξεν ὁ καιρός, καὶ ἡμεῖς κατὰ τόπον ἐροῦμεν, μηδὲν προσθέντες εἰς τὴν τῆς ἀληθείας σύστασιν. Τότε τοίνυν, ἐφ' ἡμέραις τισὶ διατρίψας κατὰ τὴν Νίκαιαν, ἐπεὶ παλι νοστεῖν ἔδει πρὸς Νύμφαιον, τῷ πατριάρχῃ συνταξάμενος καὶ τὸ παιδίον παραλαβὼν, ὁ κηδεύειν ὑποσχὼν ἑαυτὸν ἔξεισιν ἅμα τοῖς ἐν τέλει καὶ τῷ στρατῷ.

ί'. Ὅπως, ὑποστραφεῖς εἰς Νύμφαιον μετὰ τοῦ παιδός, πρέσβεις ἐδέχετο πανταχόθεν. Καὶ ὁ μὲν, καταλαβὼν τὸ Νύμφαιον, Περσῶν μὲν ἐδέχετο πρέσβεις καὶ δῶρα καὶ τῷ σουλτάν, καταιγιζομένῳ ἐκ παλιρροίας πραγμάτων, ὑπισχνεῖτο προσχωρήσαντα τῇ Ῥωμαίων ὑπταίαις τε δέχεσθαι χερσὶ καὶ εἰς καιρὸν πέμπειν αὐθις μετ' ἀσφαλείας, τῶν πραγμάτων ἡσυχασάντων. Ὁ γὰρ Μελλῆκ προσκεχωρήκει, καὶ δέος ἦν τῷ σουλτάν μήπως ἐκεῖνος ἐπανήξοι μεθ' ἰκανῆς καὶ ὄσσην οὐκ ἦν ὑποστήναι δυνάμεως. Ἐγγύας δ' ἐδίδου τοῦ μὴ φοβεῖσθαι τὴν πάλαι συνήθειαν. Ἐπρεσβεύοντο δὲ πρὸς ἐκεῖνον καὶ οἱ κατὰ τὴν μεγαλόπολιν Ἴταλοί, καὶ ἀνακωχὴν ἐδίδου τῇ πρὸς ἐκείνους μάχη, ὡς καὶ μετ' ὀλίγον κραταιότερον σπεισόμενος σφίσι, εἰ προτενοῦντός τινος ἐκπληροῖεν· πλὴν καὶ τοὺς πρέσβεις Ῥωμαίους καὶ ἐκ Ῥωμαίων ὄντας ὡς εἶχε μετεχειρίζετο καί, μηδὲν ἔχων ἐν τῇ πόλει, ζητούντων ἐδίδου, εἰ ἔξει, καὶ χρυσοβουλλείαις 151 λόγοις κατησφαλίζετο τὰ διδόμενα. Κάντεῦθεν προσεφέρετο ὡς ἰδίους καί, πεῖραν διδοὺς καὶ λαμβάνων, ἀνήρτα τὰ τῶν σπονδῶν, προσδοκῶν τι μεῖζον ἐξ ὧν ἐμάνθανε, τοῖς πρέσβεσιν ὁμιλῶν.

ια'. Ὅπως ὁ τοῦ βασιλέως ἀυτάδελφος Ἰωάννης τὰ ἀξιώματα ἐλάμβανε. Τοῖς δὲ δυτικοῖς καὶ προσετετήκει· ὅθεν καὶ τὸν οἰκεῖον ἀδελφὸν Ἰωάννην, μέγαν ἔτι δομέστικον ὄντα, συνάμα πλείσταις δυνάμεσι πέμπει, ὅς, τοῖς δυτικοῖς ἐπιστάς, φοβερὸν ἔδοξε πνέειν ἐκείνοις, ἅμα μὲν τῷ θερμῷ τῆς νεότητος, ἅμα δὲ καὶ τῷ περὶ ἐκεῖνον στρατεύματι κουφιζόμενος. Καὶ ἀπτέρῳ τάχει αἰρεῖ μὲν τὸ περὶ τὰ Κάνινα φρούριον, αἰρεῖ δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ Βελλάγραδα καὶ Πόλογον καὶ Κολώνειαν, χειροῦται δὲ καὶ Καστορίαν καὶ Πελαγονίαν καὶ Δεύρας, Τζέρνικόν τε καὶ Διάβολιν καὶ τὴν Πρίλαπον, Βοδεεινά τε καὶ Βόστρον, ἔλλιμνον νῆσον, Πέτραν, Πρέσπαν τε

καὶ Στερὶ δολα καὶ Ἀχρίδαν καὶ τὰ Ἰλλυριῶν ὀχυρώματα, καὶ ἕως Δυρραχίου φθάνει τὸ δόρυ κινῶν· προσβάλλει δὲ καὶ Πάτρα καὶ Τρίκκη. Καὶ τὰ κύκλω κατὰ συνθήκας κρατήσας, καὶ ἀμαχεῖ τὰ πλεῖστα, εἰς φόβον μέγαν καθίστησι τὸν δεσπότην καὶ ἐν στενῷ κομιδῇ. Τότε καὶ ἐγγίονος ἀξίων τύχης αὐτὸν πρὸς αὐτὸν καὶ ὁ κρατῶν, πέμψας τὰ σύμβολα, σεβαστοκράτορα καθιστᾷ.

ιβ'. Ὅπως Μιχαὴλ ὁ δεσπότης στενοχωρηθεὶς πέμπει τὴν σύζυγον καὶ τὸν υἱὸν πρὸς βασιλέα. Ὁ δὲ Μιχαὴλ, μεθό, συγγραμμένον ταῖς ἀπὸ τοῦ γαμβροῦ Μαφρὲ συμμα χίαις, τὰ κατὰ τὸν καίσαρα συνέβη περὶ ὧν μοι καὶ προανετάθη, νοῦν λαβῶν, ἀλούσης τῆς πόλεως, πέμπει πρὸς βασιλέα τὴν τε σύζυγον Θεοδώραν καὶ Ἰωάννην τὸν παῖδα, ἐκείνην μὲν τὰς εἰρηνικὰς πρεσβεύουσας, τὸν δ' υἱὸν 153 ἐσόμενον ὄμηρον, πλὴν ἐς διηνεκές, ἐφ' ὅσον ζῶη, ἀξόμενον καὶ τὴν συνοὶ κήσουςαν προσηκόντως, ἦν δὴ καὶ δώσει ὁ βασιλεύς. Τότε γοῦν ἐκεῖνος, διὰ τάχους καταστρεψάμενος τάκεϊ, ἀρεϊκῶς ἠγωνισμέ νος, μᾶλλον δὲ καὶ καταστήσας, φρουροὺς ἐμβαλῶν καὶ φυλακὰς ἐπιστήσας, ἐπανέζευξε μετὰ λαμπρῶν καὶ περιφανῶν τῶν τροπαίων, καὶ λείαν οὐκ ὀλίγην περιβαλλόμενος. Τιμᾷ τε τοῖς ἀξίοις ἐκείνων ὁ βασιλεύς, σὺν ἐκείνῳ δὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους μεγίσταις δωρούμενος ταῖς ἀξίαις.

ιγ'. Ὅπως τοὺς μεγιστᾶνας ἀξιώμασιν ἐτίμα ὁ κρατῶν. Τὸν μὲν οὖν Ἰωάννην δεσπότην ἐγκαθιστᾷ καὶ δέ γε πράξεις ἐκείνου καὶ μέγαν ἐφήμιζον, θάτερον δὲ τῶν ἀδελφῶν Κωνσταντῖνον σεβαστοκράτορα μετὰ καίσαρα· ἅμα γὰρ τὸν Ἰωάννην σεβαστοκράτορα καὶ αὐτὸν καίσαρα ἀπεδείκνυ. Τὸν δὲ γε πενθερὸν τοῦ δεσπότη, τὸν Τορνίκιον Κωνσταντῖνον, ἐκ μεγάλου πριμμικηρίου σεβαστοκράτορα καὶ αὐτὸν καθίστησι, πλὴν οὐ κατὰ τὸν πρῶτον καὶ ἀδελφόν· ἐκεῖνον γὰρ καὶ βασιλικοῖς ἀετοῖς κατὰ τὸ σύνηθες ἐμεγάλυνε, τοῦτον δὲ δίχα τῶν συμβόλων ἐκείνων ἐν μόνοις τοῖς κυανοῖς σεβαστοκράτορα ἔγραφεν. Ἐξεδίδου δὲ καὶ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα τὴν μετὰ τὴν προτέραν, ἦν ὁ δεσπότης εἶχε, τῷ τοῦ δεσπότη υἱῷ ἐκ δύσεως Ἰωάννη, ὃν καὶ ὡς ὄμηρον πεμφθῆναι τῷ βασιλεῖ παρὰ τοῦ πατρὸς ὁ λόγος προέγραφεν. Ἀλέξιον δὲ τὸν γέροντα Στρατηγόπουλον προῦβάλλετο καίσαρα, τὸν δὲ γέροντα Λάσκαριν τὸν τοῦ Τζαμαντούρου ἀδελφόν· αὐτὸς γὰρ ὑπέδου τὸν μοναχόν· μέγαν δοῦκα ἐφήμιζε. Ἰωάννην τε τὸν Ῥαοῦλ, υἱὸν τοῦ 155 πρωτοβεστιαρίου Ῥαοῦλ, καὶ τὸν τοῦ πηρωθέντος Φιλῆ υἱὸν Ἀλέξιον, τὸν μὲν, τῇ τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος, πρὸ μικροῦ χηρωθείση τρόπον ὃς εἴρηται, Θεοδώρα, ἀδελφιδῆ αὐτοῦ γε οὔση, Εὐλογίας ἐκ Καντακουζηνοῦ θυγατρὶ τῆς αὐτοῦ ἀταδέλφης, εἰς γάμον συναρμόσας, πρωτοβεστιαρίον ἀποκαθίστησι, τὸν δὲ, εἰς ἓν λέχος τῇ ἀταδέλφῃ ταύτης Μαρίας συναγαγῶν, μέγαν δομέστικον ἀποδείκνυσι. Τὴν δὲ ἐκ θατέρας τῶν ἀταδέλφων αὐτοῦ Μάρθας γεννηθεῖσαν Θεοδώραν, ἦν καὶ ὁ Καβαλλάριος Βασίλειος εἶχε, διαζεύξας ἐκείνον αὐτῆς, τῆς ἀταδέλφης δεηθείσης διὰ τὰ συμβάντα οἱ παρὰ τὴν αὐτοῦ αἰτίαν, τῷ Βαλανιδιώτῃ ἐκδίδωσιν, ὃν καὶ μέγαν στρατοπεδάρχην τιμᾷ· τοὺς δὲ ταύτης ἀταδέλφους, Μάρθας τῆς ἀταδέλφης υἱοῦς, νέους ὄντας, ὑπερηγάπα καὶ ἐντὸς τῶν βασιλείων εἶχεν ἐκτρεφομένους· Μιχαὴλ δ' ἦσαν καὶ Ἀνδρόνικος καὶ γε Ἰωάννης αὐτοῖς τὰ ὀνόματα, ὡς καὶ πολλῶ ὕστερον καὶ τὸν ἐκ δύσεως Παλαιολόγον Ἀνδρόνικον, ὃν καὶ ἐξάδελφον ἔγραφε, συναναβάντα τῷ δεσπότη συνάμα καὶ ἄλλοις πολλοῖς δυτικοῖς ἄρχουσι, συνοικίσας τῇ τοῦ Ῥαοῦλ θυγατρὶ, κεχωρωμένη οὔση καὶ ταύτῃ τοῦ Ἀνδρονίκου Μουζάλωνος, ὃν καὶ μέγαν δομέστικον ἀνεγράφομεν, πρωτοστράτορα ἀποδείκνυσι. Τότε δ' ἐπὶ τῷ ἀξιώματι τούτῳ καὶ τὸν Φιλανθρωπὴν Ἀλέξιον ἐγκαθίστα. Τὸν δὲ τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ ἀταδέλφον Ἄγγελον μέγαν ποιεῖ πριμμικηρίον, πρωτοσεβαστὸν δὲ τὸν Νοστόγγον Μιχαὴλ καὶ μυστικὸν τὸν Παλαιολόγον Μιχαὴλ, οὓς καὶ αὐτανεψίους ἐλέγομεν εἶναι κατὰ γένος τῷ βασιλεῖ. Ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἀρχόντων τοῖς ὀφικίοις

προσανε βίβαζεν, ὡς καὶ τὸν λογοθέτην τῶν ἀγγελῶν Ἀγιοθεοδωρίτην λογοθέτην τῶν 157 οἰκειακῶν ἐπαναβιβάζων ἐκάλει καὶ Μιχαὴλ τὸν Κακόν, πρωτασηκρητίς ἀναδείξας, εὐγενεῖ συνήρμοττε κόρη ἐκ τοῦ τῶν Φιλανθρωπηνῶν γένους, καὶ ἀπλῶς πολὺς ἦν τοὺς ἄρχοντας δεξιούμενος.

ιδ'. Ὅπως διὰ σπουδῆς εἶχεν ὁ βασιλεὺς τὸ τὴν πόλιν ἐλεῖν καὶ ὅπως Σηλυβρίαν εἶλεν. Ἦν οὖν αὐτῷ διὰ σπουδῆς μεγίστης καὶ τὴν πόλιν ἐλεῖν, καὶ προσηνάγ καζε, τρόπους ἐφευρίσκων μάχης πρὸς Ἰταλοὺς, καὶ τὰ κύκλω ταύτης προκαταλαβεῖν ἠπεύγετο. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἔτι παρ' Ἰταλῶν ἡ Σηλυβρία κατείχετο, πέμψας αἰρεῖ κατὰ κράτος καὶ τῶν Ῥωμαίων ποιεῖται τὴν πόλιν ἀκονιτί. Ἔτι τε προσεχώρουν ἐγγύτερον οἱ ἡμέτεροι καὶ τὰ ἔξω τῆς πόλεως ἐν χερσὶν εἶχον πλὴν Ἀφαμείας, ἰσχυροῦ φρουρίου κατεχομένου τοῖς Ἰταλοῖς. Ἦσαν δὲ τινες κατοικοῦντες ἀπὸ Χρυσείας τε καὶ ἐπέκεινα, ἀνέτους τὰς γνώμας ἔχοντες, εἴτε πρὸς Ῥωμαίους εἴτε πρὸς Ἰταλοὺς ἐθέλοιεν ἀποκλίνειν, τῶν μὲν Ῥωμαίων προσκειμένων αὐτοῖς οὐσι Ῥωμαίοις, τῶν δ' Ἰταλῶνφυλακὴν ἐκ τούτων πιστευόντων ἔχειν διὰ τὸ πρὸς αὐτοὺς σύνηθες· οὐ γὰρ ἦν ἑτέροις πιστεύειν. Τὸ δὲ καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐκδιῶξαι, μὴ καὶ κίνδυνος ἐκ τῆς ἐρημίας προσέσται. Ἦσαν γοῦν μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Ἰταλῶν καὶ διὰ τοῦτο ἐκέκληντο καὶ θεληματάριοι, τὴν ἔξω τῆς πόλεως γῆν καρπιζόμενοι καὶ διαζῶντες ἐκεῖθεν καὶ παρ' ἀμφοτέρων εἰς ἄνεσιν μένοντες, χρηζόντων ἑκατέρων τῆς ἐκείνων ἀγάπης, ὡς ἂν γε μὴ βλάπτοιτο· δῆλοι γὰρ ἦσαν διὰ μίσους τοὺς οὐκ οἰκείους ἔξοντες. Ἦν γὰρ καὶ τοὺς Ἰταλοὺς ἐκ τοῦ ἀναχωρεῖν ἐκεῖθεν ἐκείνους βλάπτεσθαι, ἐρημωθέντος τοῦ τόπου, καὶ τοὺς Ῥωμαίους, εἰ ἐγχειροῖεν ἐπὶ τι, μὴ ὅπως γε συνεργεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ κατὰ κράτος εἶργεσθαι παρ' αὐτῶν διὰ τὸ πρὸς ἐκείνους μῖσος καθαρῶς προσκειμένων τοῖς Ἰταλοῖς. Μετὰ γοῦν τὴν τῆς Σηλυβρίας ἄλωσιν οὐδὲν ἦν μέσον αὐτῶν τε καὶ τῶν ἡμετέρων, ἀλλ' εἴ που συντύχοιεν ἀλλήλοις, φιλικῶς εἶχον αὐτοῖ τε πρὸς ἐκείνους κἀκεῖνοι πρὸς τούτους, καὶ τρόπον μάχης οὐδέτεροι θατέρους ἐσκού λευον. 159 Ἐδόκει γοῦν τῷ βασιλεῖ δι' Ἑλλησπόντου περαιωθέντα τὴν Σηλυβρίαν ἄρτι ἀλοῦσαν καταλαβεῖν καὶ τὰ περὶ τοῦ πῶς ἂν ἡ πόλις Ῥωμαίοις ἀλώη, ἐκεῖ καθήμενον, πραγματεύεσθαι. Ἀλλὰ τὸ περὶ τὴν ἐκκλησίαν συμβὰν οὐκ εἶα τοῦτον διαπερᾶν.

ιε'. Ὅπως ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος τοῦ πατριαρχείου ὑπεξίσταται. Ὁ γὰρ πατριάρχης Ἀρσένιος, εἴτ' ἐπιλογισάμενος τὸ ἐπὶ τῷ βασιλεῖ πραχθέν, ὡς ἐξηπάτηται μὲν αὐτός, ὁ δὲ τῆς βασιλείας ὄρηξ ἀγέραστος μένει περιφρονούμενος, τῶν πραγμάτων ὄλων ὑπὸ τῷ Παλαιολόγῳ διοικου μένων, εἴτε καὶ ἄλλου νύξαντος, ὡς ἐπινυστάξει, μέγιστα πράξας καὶ ἄληστα, εἴτε τι καὶ ἄλλο τι τὸ λυποῦν ἠνοῦδὲ γὰρ ἐκεῖνος δῆλον ἦν ποιῶν ἐφ' ᾧ ἔξεχώρει, αἰτίας δ' ἐπλάττετο, ὡς καταφρονοῖτο καὶ ὡς οὐδὲν παρὰ βασιλεῖ ἀνύτοι, λέγων ὑπὲρ τῶν τῆ ἐκκλησίᾳ καθηκόντων, ἅμ' εἰπὼν πρὸς τὸν κλῆρον καὶ ἅμ' ὀρμήσας, τὴν πύλην τῆς πόλεως Νικαίας καταλαμβάνει πεζῇ καί, ὡς εἶχε τὸν περὶ αὐτὸν ὄχλον ἀποτιναξάμενος, ἀμεταστρεπτὶ ἵεται, ὀλίγους ἔχων τοὺς συνεπομένους. Καί τινι πρὸς τῷ τείχει, τῇ τοῦ Ἀγαλμά του, προσκαθίσας μονῇ, νυκτὶ τὴν πορείαν πιστεύει καὶ φέρων ἑαυτὸν τῇ τοῦ Πασχασίου μονῇ δίδωσι, μονῇ πρὸς ἡσυχίαν εὐθέτω, ἔνθεν μὲν ἐχούση τὴν θάλασσαν, ἔνθεν δ' ὑπερανωκισμένη τοῦ ποταμοῦ Δράκοντος, καὶ ἐφ' ἡσυχίας ἐκεῖσε καθῆστο. Καὶ ὁ μὲν, οὕτως τῷ τόπῳ ἐνησυχάζων, οὐδενὸς τῶν καθηκόντων τῇ πατριαρχίᾳ ἤπτετο, πάντ' ἐάσας, ἑαυτῷ δὲ μόνῳ προσλαλῶν καὶ Θεῷ. Οἱ δὲ τοῦ κλήρου καὶ ὅσοι τῶν ἀρχιερέων τῇ Νικαίᾳ ἐπεδήμουν δεινὸν τὸ συμβὰν ἠγοῦντο καὶ προσεπέστελλον ἰκετεύοντες, μὴ που καὶ βασιλεὺς ἀκούσας ἐν δεινῷ τὸ πραχθέν ποιήσοι· καὶ ἄλλως δίκαιον εἶναι, εἴ τίς που καὶ λυποῖ, αὐτοῦ που τοῦ πατριαρχείου καθῆσθαι καὶ γε ἐλέγχειν τὸν κατ' ἐπήρεια ἐνοχλοῦντα, προσαναφέροντα καὶ τῷ βασιλεῖ· εἰ δ' αὐτὸς καὶ μόνος εἶη ὁ ἐνοχλῶν, αὐτὸν νουθετεῖν, ἐλέγχειν, παρακαλεῖν, συλλαμ βανόντων

καὶ τῶν ἀρχιερέων καθ' ὅσον ἰσχύοιεν· τὸ δ' ἀναχωρεῖν μὴ προφανῶς 161 τὰς αἰτίας λέγοντι, μὴ καὶ μάταιον νομισθῆ τὸ ἐγχείρημα. Ἦν δὲ ἄρα καὶ ἀμφοτέροις ἀνήνυτα τὰ πραττόμενα, τοῖς τ' ἐπιστέλλουσι καὶ τῷ ἡσυχά ζοντι, δοκήσει τῶν μὲν τοῦ μὴ ἔχειν ἀποσπᾶν ἐκεῖθεν ἐκεῖνον, κἂν ὅ τι λέγοιεν, τοῦ δὲ τοῦ μὴ ἐπὶ ῥητοῖς ἰστᾶν τὰ τῆς ἀναχωρήσεως αἴτια, ἐφ' ᾧ πολλάκις καὶ θεραπεία γένοιτο. Τριβομένου δὲ τοῦ καιροῦ, φθάνει καὶ ἐς βασιλέα τὸ δρᾶμα καὶ βαρὺ αὐτίκα δοκεῖ ἀκουσθέν· καὶ ὅς τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀρχιερεῦσι τὸ πραχθὲν τῷ πατριάρχῃ κοινοῦται καὶ τὸ ποιητέον ζητεῖ. Τοῖς μὲν οὖν προτροπὴ ἦν ἐπὶ τὸ διὰ πλείστου τιθέναι τὴν ἀναχώρησιν τό τε τοῦ πράγματος ἄηθες καὶ ἡ τῆς εἰρήνης συνήθεια καὶ τὸ μὴ ἐξ ἑτοίμου δόξαι ἀποπροσποιεῖσθαι τὸν πρῶτον καὶ ζητεῖν ἕτερον, πρὸ δὲ τούτων ἀπάντων ἡ τοῦ βασιλέως παράκλησις Μιχαήλ, λιπαρῶς δεδιότος μὴ ἐφ' αὐτῷ τὰ τῆς ἀναχωρήσεως γένοιτο αἴτια· τὸ γὰρ συνειδὸς ἀρρεπὲς κριτήριον ἦν, καὶ τὸ λυποῦν οὐκ ἠγνόει, κἂν ἐκεῖνος οὐκ ἔλεγε φανερῶς, λύπην μόνην κωφὴν καὶ καταφρόνησιν προβαλλόμενος. Ἐκεῖσε γοῦν τῶν ὀπουδήποτε συναχθέντων ἱεραρχῶν, ζήτησις ἦν περὶ τούτων καὶ σκέψις. Καὶ τέλος πέμπουσι τοὺς περὶ τὸν Νικομηδείας Ἰωάννην ἔτυχε γὰρ τότε καὶ πατριάρχῃς τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Διομήδους προσμένων, ἀγγελοῦντας μὲν πρὸς αὐτὸν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς συνόδου, μετακαλουμένης αὐτὸν καὶ βαρεῖαν δοκούσης ἠγεῖσθαι τὴν ἀναχώρησιν, ἑτοίμου τ' οὔσης πρὸς τὸ μαθεῖν εἰπόντος τὰ αἴτια, πλὴν δὲ καὶ ὄνειδιοῦντας ὡς οὐ δεόντως διαπράξοιτο, ἀλλὰ, συναρπασθεὶς ἴσως ἐξ ὀδύνης, τὸ μὴ κατὰ τὸ εἶκος ποιήσειεν, ἦν ἔδει συναχθεῖσι δηλοῦν καὶ διορθοῦν ἀξιοῦν, πατριάρχῃν ὄντα καὶ τοὺς τῶν πατέρων κανόνας διὰ πλείστου τιθέμενον· ποῦ γὰρ τὸ ἐλέγχειν, ποῦ τὸ παρακαλεῖν, ποῦ τὸ ἐπιτιμᾶν, εἰ καὶ τούτου δεήσειε; Τέως δὲ καὶ ὡς θέλοιεν πάλιν μαθεῖν τὰς αἰτίας, ὡς καὶ θεραπεύειν, εἰ δύναιτο, ἑτοίμοι. Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν τὰ πρὸς ἐκεῖνον· προστέτακτο δὲ τοῖς ἀπαγγελοῦσιν ὡς, εἰ μὲν πραῦνοιτο, καὶ ἐπανήξειν ὑπόσχοιτο· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐτοὺς ἀναγκάζειν δυοῖν θάτερον ἐκτελεῖν, ἢ ἐπανελθεῖν πάλιν καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας 163 ἀναλαβεῖν, ἢ μὴν, εἰ μὴ βούλοιο, δίδόναι λίβελλον παραιτήσεως· μηδὲ γὰρ καλὸν εἶναι τὴν ἐκκλησίαν ἀποίμαντον. Ταύτας οἱ ἀμφὶ τὸν Νικομηδείας δεξάμενοι τὰς ἐπιστολάς ἐπὶ Νικαίας ἐχώρουν, σπουδῇ τὰ προστεταγμένα ἐπιτελέσοντες. Ὡς δ' ἐξελθόντες ἐπέστησαν τῇ ἐν ἧ κατώκει μονῇ, προσελθόντες τῷ πατριάρχῃ καθὼς εἶχον, τῆς ἀπὸ τῆς συνόδου κελεύσεως ἔλεγον. Ὁ δὲ, τὸν μὲν τῆς αἰτίας καιρὸν αὐτοῖς παρωχηκέναι φήσας, πρέπειν δὲ σιγῇ τῶν πραγμάτων ἐξίστασθαι μηδὲ γὰρ εἶναι θεραπεύειν τὰ ἀνὶ ἀτρευτα, ὅλος ἦν πρὸς τῷ παραιτεῖσθαι. Οἱ δ' ὡς πολλάκις προσβαλόντες ἐφ' ᾧ τῆς ἐκείνου γνώμης κρατήσειαν, ἐν ἀμηχανία τοῦ πράττειν τι καὶ ἀνύειν ἐγένοντο, ὅπερ εἶχον δι' ἀπορρήτων πράττειν, ἐπὶ τούτοις ἐξέφαινον· καὶ ἐξαιτούντων ἐκείνων παραίτησιν, εὐθύς παρηγεῖτο. Ὡς δ' ἔδει συντάττεσθαι ταύτην καὶ συνετάττετο, τοῦ Ἡρακλείας ὑπαγορευόντος, τὸ ἀνάξιος προστεθὲν τῆς ἱερωσύνης εἰς τὸ τῆς παραιτήσεως εὐλογον ἠγρίαινε τε τὸν ἄνδρα, καὶ ταραχὴ ἦν. Καί· «Τί δ' οὐκ ἀρκούμενοι, ἔλεγε, τῇ ἐκ λόγων ἢ μὴν καὶ πράξεως παραιτήσῃ, καὶ αἰτίαις οὐκ ἀγαθαῖς συμπλέκειν ἡμᾶς βούλεσθε; Ἐκόντες ἐξιστάμεθα τῶν πραγμάτων, οὐδὲν ἡμῖν μέλον, κἂν ὅ τι γένηται.» Οὕτω τοίνυν ἀποκρουσθέντες ἐμβριθῶς ἀποπεμπομένου, διὰ ταχέων τὸ μεταξὺ διανύσαντες, πρὸς τὸν κρατοῦντα καὶ τὴν σύνοδον ἀπαντῶσι· καὶ ἀπαγγέλλουσι μὲν τὰ τῷ πατριάρχῃ λεχθέντα, τέλος δὲ καὶ τὰ τῆς παραιτήσεως παρενείροντες ἀμετάθετον τὴν ἐκείνου γνώμην διεβεβαίουν· ἀπολήψεσθαι δὲ καὶ τὴν πείραν ἀσφαλεστέραν, εἰ, τινῶν σταλέντων, τὴν βακτηρίαν καὶ τὸ λαμπαδοῦχον ἀναλαβεῖν αὐτὸς εὐθέως παράσχοι. Ὁ δὲ καὶ γέγονε, καὶ παρεχώρει λαμβάνειν, εἰ βούλοιντο. Ὁ βασιλεὺς δ' ἐπὶ τούτοις οὐκέτ' ἀνεκτὸν ἠγούμενος ἀναμένειν, εἰς ἱκανὴν ἀπολογία τῷ πατριάρχῃ τῶν ἐπιγενησομένων καὶ τὴν παρ' ἑαυτοῦ λιπαρὰν νομίσας ἀξίωσιν, ἄλλως τε δὲ καὶ τοῦ

Ἐφέσου Νικηφόρου μὴ κατὰ κανόνας προβῆναι τὴν χειροτονίαν ἐκείνου διαβεβαιουῦντος· σπουδὴ γὰρ ἦν τοῦ κρατοῦντος τότε Θεοδώρου ἐφ' ᾧ ταινιῶσεσθαι καὶ τεταραγμένοις τοῖς κατὰ 165 δύσιν ἐπεισεσεῖν πράγμασι· παρ' ἦν αἰτίαν παρ' οὐδεμίαν μεταξὺ σχεδὸν ἡμέραν, ἀλλὰ συνεχῶς ἀπάσαις, τοὺς τῆς ἱερωσύνης βαθμοὺς ἐτελεῖτο πάντα καὶ οὕτως πρὸς τὴν πρώτην τῆς ἱεραρχίας τάξιν ἀνεβιβάζετο, διὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς τοῖς ἀρχιερεῦσιν ὑφῆκε πράττειν ὅ τι καὶ βούλοιντο. Καὶ δὴ σκεπτομένων ἐκείνων ἐπὶ πολλαῖς ταῖς ἡμέραις, οὐδὲν πλέον ὑπῆρξε τῷ πατριάρχῃ παθεῖν ἀνυπομονησίας καὶ καταγνώσεως, ὡς ἐξὸν λέγειν καὶ ζητεῖν διόρθωσιν μικροψυχοῦντι καὶ τοῦ θρόνου ἐτέροις παραχωροῦντι. Κάκεινοι μὲν οὕτως ἦν δὲ ἄρα, ὡς ἔδειξεν ὕστερον, τὸ ζητούμενον μὴ ὅτι γε δυσχερῆ θεραπείαν προσιέμενον, ἀλλὰ καὶ ὄλως ἀνίατον· διὸ καὶ δίκην τῆς ἀγνοίας ἀντικρυς ἐκουσίαν εἰς ἀπολογίαν τὴν πρὸς Θεὸν ἐπιτιθέναι ἠβούλετο ἑαυτῷ, μὴ κατ' ἐλπίδας προχωρησάντων αὐτῷ τῶν πραγμάτων.

117. Ὅπως ὁ Ἐφέσου Νικηφόρος πατριάρχης ἀποκατέστη. Ἐκεῖνοι δὲ τότε περὶ τοῦ τίς ἂν τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὸ ἐχέγγυον παραλήψαιτο τὰ πολλὰ ζητήσαντες, καὶ μᾶλλον οἱ δοκοῦντες, ὧν καὶ τὸ λοιπὸν τῶν ἀρχιερέων πλῆθος ἐξήρτηντο, τέλος μιᾶς ἐπὶ τῷ Ἐφέσου γνώμης γίνονται, ἀνδρὸς εὐλαβοῦς καὶ κατ' ἀρετὴν ἐπιδόξου καὶ λόγῳ μετρίως κοσμουμένου, γηρῶντος ἤδη, ᾧ δὴ καὶ ζῆλος ἦν ἰκανὸς ὡς ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν αὐτῆς νόμων καταφρονουμένων ἐκκαίεσθαι. Συμβὰν δὲ καί τι, ὃ δὴ καὶ τὸν ὅλον τῆς ἱεραρχίας χρόνον ἐκείνον ἐπέκνιζεν ἐψήφιστο γὰρ εἰς πατριαρχεῖον παρὰ τῆς συνόδου ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Δούκα πρὸ τοῦ πατριάρχου Μανουήλ, καὶ ὁ βασιλεύων τὰς ψήφους συνέχει, τὸν ζῆλον δεδιττόμενος τοῦ ἀνδρός, φήσας· «Ὅν οὐ δύναται τις ὑποστῆναι ἀρχιδιάκονον ὄντα, πῶς ἂν πατριαρχοῦντα ὑπομείνειε;» Διὸ δὴ καὶ τῆς Ἐφέσου προχειρισθείς, ὅμως ἡδικῆσθαι παρὰ βασιλέως εἰς τὴν ἰδίαν τιμὴν διετείνετο, τοῦτο δὴ 167 μεσολαβήσαν ἐποίει τότε τὸν ἄνδρα πειθήνιον προσκαλούμενον, καὶ τὴν ἐκλογὴν ἀσμένως ἐδέχετο· εἶναι γὰρ ἔκτοτε τεταγμένον εἰς τοῦτο παρὰ τῆς χάριτος, εἰ καί, κωλυθέντος παρὰ τὴν ῥηθεῖσαν αἰτίαν, ἰκανὴν γε οὔσαν καὶ ταύτην μᾶλλον εἰς σύστασιν ἑαυτοῦ, τὸν αὐτοῦ τόπον ἐξ ἀνάγκης ἀναπληρώσοντες εἰσήχθησαν ἕτεροι. Οὕτως ἐκεῖνος, τὴν ἐκλογὴν θεόθεν κατὰ τὴν δικαίαν ἐκείνου κρίσιν ὑπολογισάμενος, οὐδὲν ἀναβαλλόμενος, ἀναγορεύεται πατριάρχης. Ὅν δὴ καὶ ἐν τιμῇ μεγίστῃ ὁ βασιλεὺς πρὸς Νίκαιαν ἀποστείλας, αὐτὸς ἠπέιγετο πρὸς τὴν Λάμψακον, περαιωθησόμενος πρὸς τὴν ἀντιπέραν Καλλιούπολιν· συνεκρότει γὰρ καὶ δυνάμεις οὐκ ὀλίγας κατ' Ἰταλῶν, ἐφ' ᾧ προσκαθίσας πειρῶτο κρατῆσειν τὸ καταντικρὺ τῆς Βυζαντίδος φρούριον, τὸ οὕτω πως λεγόμενον Γαλατᾶν.

118. Ὅπως ὁ Σάρδεων καὶ ὁ Θεσσαλονίκης ἐπὶ τούτοις οὐ συνεφώνουν τοῖς ἄλλοις. Τότε τοίνυν ὁ τε Σάρδεων Ἀνδρόνικος καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Μανουήλ γὰρ Καλοφόρος Σμύρνης, εἰ καὶ παρητεῖτο, ἀλλ' οὖν αἰτίας ἐτέρας προὔβαλ' εἰς τοὺς ἑαυτῶν ἰκανὰς εἰς παραίτησιν, οἱ δὲ φανερώς ἀντέτεινον, καὶ τῷ δοκεῖν μὲν ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου κακῶς παροφθέντος ἐζήλουν, τῷ δὲ κρυπτομένῳ καὶ ὑπὲρ ὧν ὁ πατριάρχης ζηλῶν, ὡς τέως οὐκ ἀνυστῶν, ὑπεχώρει. Ὁ μὲντοι γε τότε πατριαρχεῶν Νικηφόρος, ὁ ἀπὸ Ἐφέσου, συγκροτούμενος μὲν τῇ συνόδῳ, πολλῷ δὲ πλέον καὶ τῇ τοῦ βασιλέως θελήσει, ἔχων καὶ πολὺν συναχθέντα ἐκ τῆς Ἐφέσου χρυσόν, ἐφίσταται τῇ Νικαίᾳ. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπειρᾶτο ποικίλως τῶν σχιζομένων ἀρχιερέων, ἐφ' ᾧ συνέλθοιεν τέ οἱ καὶ εἰρηνεύοιεν, καὶ πολὺς ἦν αὐτοὺς μετερχόμενος ἀπειλαῖς· ἀλλ' οὐκ ἔπειθε, πλέον δὲ παρέθηγε τὸν ζῆλον ἐκείνων, καὶ κατεγέλων τῶν μηνυμάτων. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθε πάντα πράξας, ἀντεισάγειν ἄλλους ταῖς ἐκκλησίαις ἐσκέπτετο· ὃ δὴ καὶ γέγονεν ὕστερον. Αὐτὸς δὲ τῶν ἄλλων ἀπειρῶτο, καὶ ἡ ταραχὴ πολλὴ ἦν, καὶ τὸ κατ' ἐκείνου σκάνδαλον ἤρετο· πλήν γὰρ

τῶν εἰς ἄρχοντας τεταγμένων τῆς ἐκκλησίας, οἱ λοιποὶ τὴν ἐκείνου κοινωνίαν ἀπέστεργον. Ὅμως οἱ μὲν ἐκόντως, οἱ δὲ καὶ ἀκόντως, πλὴν ὀλίγων, καθυπεκλίνοντο, διασεσεισμένοι δ' ὄντες τὰς γνώμας, πράξει τοὺς μὴ πειθομένους ὠχύρουν. Τὸ δὲ λαϊκὸν πλῆθος, τὸν νέον ποιμένα καὶ λίαν ἀποπροσποιούμενοι, ἐζήτουν τὸν γνήσιον. 169 Οὕτω γοῦν τεταραγμένων τῶν πραγμάτων, ἐπεὶ καὶ τὸν κρατοῦντα ἐμάνθανε μάχην μέλλειν συγκροτεῖν μεγίστην κατὰ φρουρίου τοῦ Γαλατᾶ, ὥσθ' αἰρήσειν, κἂν εἴ τι καὶ πάθοι ἐκεῖθεν γὰρ καὶ τὴν τῆς μεγαλοπόλεως ἠλπίζεν ἄλωσιν, ὀλίγον κατὰ Νίκαιαν διαμείνας, ὀρμήσας αὐτίκα καὶ κατὰ τὴν πύλην γεγονώς, τὸν κονιορτὸν τῶν βλαυτῶν ἀποτιναξάμενος ὡς εἰς μαρτύριον δῆθεν, ἐξήει καὶ διὰ τοῦ κατὰ τὴν Ἐλενόπολιν τῆς θαλάσσης πορθμοῦ πρὸς ἐκεῖνον ἠπέιγετο, ἅμα μὲν ἐνασμενίσων ἐκεῖθεν τῇ ἐκ βασιλέως παραμυθία, ἅμα δὲ καὶ μεγάλα ἠλπιζε, συγκροτουμένην μάχην βλέπων κατὰ τῆς πόλεως, ὡς ἀλούσης αὐτίκα τῆς ἐκκλησίας ἐπιβησόμενος, ἀπαλλαγείς Νικαίας καὶ τῶν ἐκεῖ. Ἐν ὄσῳ δὲ τὴν μεταξὺ πορείαν διήνυεν, ἐν Σηλυβρία καὶ ἔτι ἦν ὁ κρατῶν, ὅτε συνέβη καὶ Ἀνδρόνικον τὸν Σάρδεων ἐκεῖσε παρεῖναι· δυοῖν γὰρ σχιζομένοι, αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Θεσσαλονίκης Μανουήλ, ἐκεῖνος μὲν ἑαυτὸν εἰς ἔξορίαν ἐδίδου καὶ ἐξωρίζετο.

ιη'. Ὅπως ὁ Σάρδεων κατὰ Σηλυβρίαν μοναχικῶς ἀπεκείρατο. Ὁ δὲ Σάρδεων, σοφὸν τι οἰόμενος πράττειν, εἰ μὴ τῷ βασιλεῖ διαμάχοιτο, τοῦ πατριαρχεύοντος ἀφιστάμενος, ἔγνω δι' ἄλλης ὁδοῦ ὑπελθεῖν τὸν κρατοῦντα. Καὶ δὴ, ἐπεὶ ὁ μὲν Φιλαδελφείας Ἰωαννίκιος κατὰ τὴν μονὴν τοῦ Σωτῆρος ἱερούργει, τοῦ βασιλέως προτρεψαμένου, ὁ δὲ βασιλεὺς παρῆν καὶ ὁ Σάρδεων συμπαρῆν, προσελθὼν αὐτὸς βασιλεῖ, περὶ ἑαυτοῦ ὑπεμίμησκεν ὡς τὰ τῶν μοναχῶν ἀναληψόμενος ταῖς τοῦ Φιλαδελφείας χερσί. Καὶ ὅς οὐδὲ γὰρ ἠγνόει τὸ τῆς γνώμης τοῦ λέγοντος ὕπουλον, ὡς ἔξοντός ποτε, εἰ αἰροῖτο, πρόφασιν τὴν τοῦ ἀνακτος παρουσίαν, ὡς βία τῇ ἐκεῖθεν λαβόντος τὸ σχῆμα· μηδὲ γὰρ θέλειν ἐκ προαιρέσεως ἐκεῖνον μὲν καὶ τί παθῶν διηρώτα μετασηματίζεσθαι βούλοιο καὶ εἰς τί βλέπων τὸν ἡσύχιον καὶ ἀπράγμονα βίον αἰροῖτο· πλὴν οὐδεὶς, ἔλεγεν, ὁ κωλύσων, εἰ οὕτω βούλεται. Ἐκείνου δὲ τὰς αἰτίας συνείροντος καὶ τὴν τοῦ ὑπονοουμένου σκανδάλου δόξαν διὰ πολλῶν ἀναιροῦντος, ὁ βασιλεὺς διακόψας, ἐπεὶ καὶ τὰ τῆς λειτουργίας ἦνυστο, προσέρχεται μὲν τῷ λειτουργήσαντι καὶ σφραγίζεται, λαβὼν εἰς 171 ἀγιασμὸν καὶ τὸ ἱερὸν κλάσμα, ἐκείνους δ' ἀφείς, παραυτίκα ἐξέρχεται τοῦ νεώ, ὡς ὅ τι θέλοιεν, ἀπόντος ἐκείνου, πράξοντας. Ὁ δὲ καὶ οὕτως προσέρχεται καὶ τὸ σχῆμα δέχεται, Ἀθανάσιος ἀντ' Ἀνδρονίκου ὀνομασθεῖς.

ιθ'. Ὅπως πολλοὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δι' ὀλίγου θνήσκουσιν. Θαυμάσειε δ' ἂν τις καὶ τὴν Δίκην τότε· οὐδὲ γὰρ ἐξ αὐτομάτου γενέσθαι τὸν τόσων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων ὑποτοπάσειε θάνατον· θνήσκουσι γὰρ ἐγγὺς τῶν δέκα, ἐννέα μηνῶν, ἄνδρες πολὺ τὸ σεμνὸν καὶ ἀξιοπρεπὲς ἔχοντες, ἐφ' οἷς ἔλεγεν ὁ τοῦναρ ἰδὼν πρότερον ἢ θανεῖν ἐκείνους· ὁ Βέκκος δ' ἦν οὗτος Ἰωάννης, ὅς, ἐσύστερον καὶ μετὰ τὸν χαρτοφύλακα πατριαρχεύσας, πολλὰ πέπονθε τὰ δεινά, ὡς ὁ λόγος κατὰ καιρὸν ἐρεῖ. Τὸ γοῦν ὄναρ ἐκεῖνος ἰδὼν ἐξήγγελλεν οὕτως· ἔδοξε γὰρ ἐπ' ἀγχωμάλου πεδίου διερχομένους ἐφίππους τοὺς ἄρχοντας, πολλὴν ἐξηνυκότης ὁδόν, κατὰ χεῖλος στήναι μεγίστου καὶ φοβεροῦ ποταμοῦ παραρρέοντος, ἄρξασθαι δ' ἐκείνους κατὰ τὴν τάξιν τοῦ σφίσιν ἀποβησομένου θανάτου περᾶν, πρῶτον τόνδε καὶ δεῦτερον τόνδε καὶ ἐφεξῆς τοὺς λοιπούς· οὐδὲ γὰρ σύνδυο καὶ σύντρεις ἐπεραιούντο, ἀλλ' εἷς ἕκαστος καθ' αὐτόν. Ὡς γοῦν ὁ βλέπων ἰστάμενος καὶ θεωρῶν ἐξεπλήττετο, ἔμφροντις ὦν κἀκεῖνος ὅπως περαιωθήσεται, ἀκούει φωνῆς ἔκποθεν δικνουμένης· «Τί φροντίζεις; Οὐ σὺ νῦν διαβήσῃ τὸν ποταμόν· ἔνι γὰρ καιρὸς καθ' ὃν καὶ αὐτὸς ἐξ ἀνάγκης περαιωθήσῃ· νῦν δ' ἀπελθὼν σώζου, ἐν πραγμάτων ἡμέρα διατηρούμενος.» Οὕτως ἔλεγεν ὁ τοῦναρ ἰδὼν μετὰ χρόνους, καὶ ἡμεῖς ἀκούοντες

ἐθαυμάζομεν. Ἐκεῖνος δέ, καὶ ἄλλως φιλαλήθης ὢν, εἰς πίστιν τῶν λεγομένων προσετίθει καὶ ὄρκον, θαυμάζων ἅμα καὶ τὸ τῆς προνοίας δραστικόν τε καὶ ἄφυκτον.

κ'. Περὶ τῆς κατὰ τοῦ Γαλατᾶ φρουρίου τοῦ βασιλέως προσβολῆς. Ὡς γοῦν ὁ κρατῶν, τὰς δυνάμεις συναγαγὼν, πολλὰς οὖσας καὶ διαφόρους, τῷ Γαλατᾶ προσέβαλεν, αὐτὸς μὲν, ἐφ' ἱκανὸν μακρόθεν σκηνοποιησάμενος, ἐφ' ὑψηλοῦ καθῆστο, προσορῶν τὰ δρώμενα, ἅμα δὲ καὶ πειρώμενος εὐσύνοπτος εἶναι τοῖς ἐναντίοις πρὸς ἔκπληξιν, συνέρρεον δὲ πανταχόθεν δίκην ῥυάκων οἱ πολεμεῖν μέλλοντες, καὶ δὴ ὅσον ἐξωτέρω βέλους εἶναι καὶ 173 αὐτοὶ σκηνοποιησάμενοι, ἔτοιμοι προσβαλεῖν ἦσαν. Εὐθέως δὲ προσβολὰς ἐποιοῦντο μερισθέντες· ἔστι δ' οὗ καὶ τειχομαχικὰ στήσαντες ἐπειρῶντο τοῦ τείχους. Πλήθος δ' ἦν μείζον ἢ κατὰ πόλεμον τοιοῦτου φρουρίου· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις, πολλοῖς γε οὖσι καὶ ἰσχυροῖς μάχεσθαι, καὶ ἄνδρες τοξόται ἐκ τῶν κατὰ Νίκαιαν μερῶν ἐκεῖσε, προστάττοντος βασιλέως, συνήχθησαν καί, εὐσκοπα βάλλοντες, οὐδὲ παρακύπτειν τοὺς ἐντὸς εἶων, ἀλλ' ἀπήντων συχνῶς τοξαζόμενοι κατὰ στόμα, εἴ που φανεῖεν. Ἴταλοί δ' ἐκ διαδοχῆς καθ' ἡμέραν νέοι ταῖς ἀλιάσι διαπεραιούμενοι, διὰ τῆς πρὸς θαλάσση πύλης διεκπαιόμενοι, ἑαυτοὺς εἰσώθουν καί, ξύλοις μεγάλοις τὸ ἐντὸς εἰς περίπατον κρατυνάμενοι, καρτερῶς ἀπημύνοντο τοῦ τείχους, ἐξ ὧν συνέβαινε συχνοὺς καταπίπτειν τῶν ἔξω, ἐξ ἀφανοῦς βαλλομένους· ποσὶ γὰρ ἀσφαλέσιν ἐστῶτες, ἀκμηῆτες ἄνδρες ἐκ διαδοχῆς ἄρτι φανέντες ἐνέτεινόν τε ῥαδίως τὰ σφίσι συνήθη γε ἰοβόλα σκευὴ καί, σκεπόμενοι ταῖς ἐπάλξεσι, δι' ὀπῶν κατη κόντιζον. Οἱ ἔξω δὲ ταῖς τειχομαχίαις περιῆσαν, πετροβόλοις βάλλοντες μηχανήμασι, πρὸς ἃ, κληματίδας ξυμφορήσαντες ἐξ ἀμπέλων καὶ τὰ πονοῦντα τῶν μερῶν πυκάσαντες, ταῖς βολαῖς ἀντείχον. Αὐτοὶ δέ, προσκαταβαίνοντες ταῖς στοαῖς, τὸ ἀσφαλὲς μὲν κατὰ κεφαλῆς ἐκ τῶν κληματίδων εἶχον, ἐκεῖθεν δέ, κατὰ διοπτειάν ταῖς ὀπαῖς χρώμενοι, ὡς εἶχον ἡμύνοντο. Καὶ τοὺς μὲν πλήθος καὶ ἰσχύς μετ' ἐμπειρίας παρεκρότει, ἅμα δὲ καὶ τό, ἐφορῶντος τοῦ βασιλέως, μάχεσθαι, Ἴταλοὺς δὲ τὸ σπουδαῖόν τε καὶ εὐσύνετον, ἔτι δὲ καὶ τὸ ἐκ διαδοχῆς εἰς ἡμέραν προκινδυνεύειν, οἴκοθεν ὠρμημένους. Ἐκδρομαὶ μὲν οὖν οὐκ ἀσφαλεῖς σφίσι ἦσαν τῷ γὰρ πλήθει καὶ λίαν ἠττῶντο τῶν ἔξω, τόλμη δὲ τρεφομένη δέει συγκροτούμενοι, ὀσημέραι διεκαρτέρουν. Ἀγῶν δ' ἦν ἀμφοτέροις, τοῖς μὲν κατὰ κράτος ἐλεῖν, ὡς ἅμα τῷ φρουρίῳ τὴν πόλιν ἔξουσιν, τοῖς δ' ἀντέχειν, ὡς συναπολλυμένης ἐξ ἀνάγκης τῷ φρουρίῳ τῆς πόλεως. Κατήντα δ' ἡ μάχη σφίσι διαχρονίζουσι μαχομένοις τοῖς μὲν περὶ τὸν βασιλέα εἰς αἰδῶ προφανῆ τοῦ μὴ περιγενέσθαι φρουρίου ἐπὶ τοσοῦτον μαχομένους τόσον πλήθος, οὐδὲν σεμνὸν ἔχοντος καὶ τισιν ὀλίγοις διαφυλαττομένου, τοῖς δ' Ἴταλοῖς εἰς φιλοτιμίαν τοῦ τόσους μὴ περιγενέσθαι παρασκευάσαι, αὐτοὺς ὀλίγους ὄντας, 175 ὡς μηδὲ τολμᾶν ἐξιέναι, ἅμα δὲ καὶ τοῦ αὐτὸν βασιλέα δόξαι νικᾶν καὶ πᾶσαν τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐπὶ ταῦτόν συνελθοῦσαν ἅμα. Τότε γοῦν πολλῶν καθ' ἡμέραν ἐκ τοῦ τείχους βαλλομένων τε καὶ πιπτόντων ἰοβόλοις μεγίστοις μαγγάνοις, ὥστε καὶ οἰκτιζόντο κατειρωνευόμενοι, μὴ θέλοντες βάλλειν, ἀλλ' ἀποπέμπειν τὸν ἐντὸς τοῦ βέλους ἰόντα διὰ τὴν ἐγγύτητα, ὡς τῇ γυναικί, ὡς ἔλεγον, διασώζοιτο, καὶ ἅμα φήμης διαχεθείσης, ὡς ἐξ ἀποστολῆς ἐπέστησαν ἄλλοι πλεῖστοι καὶ ἰσχυροί, ὑπερπαθήσας οἶον διὰ τε τὸ τοῦ κόπου κενὸν καὶ μετὰ τὴν τῶν πεσόντων ἀποβολήν, εἰ καὶ γέλωτα ὠφλει μηδὲν καταπράξας, ἔγνω καταλύειν τὸν πόλεμον, πλὴν οὐ κατὰ συνθήκας, ἵν' ἑαυτῷ ἀπολογίαν εὐπρεπῆ καταλείψοι, ὡς καὶ πάλιν κατ' ἀγαθὰς ἐλπίδας ἐπιθησόμενος.

κα'. Περὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ βασιλέως Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου. Τότε δὲ τινες τῶν οἰκείων τῷ βασιλεῖ, κατ' ἄνεσιν διατριβῆς ἐξεληθόντες, ἐπέστησαν τῇ κατὰ τὸ ἑβδομον τοῦ Θεολόγου μονῆ, ὄνομα μόνον, οὐ σχῆμα σφζούση μονῆς· καὶ τὸν ἐκεῖσε ναὸν εἰσελθόντες, ἡρειμμένον καὶ τοῦτον καὶ εἰς θρεμμάτων ἔπαυλιν ὄντα,

καὶ τῆδε κάκεισε περιβλεπόμενοι καὶ τό ποτε τοῦ ναοῦ κάλλος ἐκ τῶν λειψάνων θαυμάζοντες ἦσαν δ' οὗτοι οἱ περὶ τὸν Ἱατρόπουλον Δημήτριον καὶ λογοθέτην τότε τῶν οἰκειακῶν, ὁρῶσιν αἴφνης κατὰ γωνίαν ἰστάμενον ἄνδρὸς πάλαι τεθνεῶτος λείψανον ὀλόκληρόν τε καὶ τὸ πᾶν ὀλομελές, γυμνὸν ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς. Εἶχε δὲ καὶ ἐπὶ στόματος καλάμην ποιμενικῆς σύριγγος, εἰς χλεύην τινῶν οὕτω ποιη σάντων οἷς ἔμελε τῶν θρεμμάτων. Ὡς δ' ἰδόντες ἐθαύμαζον μὲν τὴν τοῦ λειψάνου ὀλομέλειαν, διηπόρουν δὲ οὕτινος ἂν καὶ εἴη ὁ πεπηγὼς ἐκεῖνος καὶ ἔτι εἰς σῶμα συνιστάμενος χοῦς, ὁρῶσιν ἐκ δεξιῶν τὸ κενήριον καὶ ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένους στίχους δηλοῦντας τὸν κείμενον. Ἦν δ' οὗτος, ὡς ἐδήλουν τὰ γράμματα, ὁ Βουλγαροκτόνος Βασίλειος. Ὡς δ' ὑποστρέψαντες τὸ θεαθὲν σφίσι τῷ βασιλεῖ προσανέφερον, οἰκτίζεται αὐτίκα ὁ βασιλεὺς καί, 177 πέμψας σηρικὰ χρυσόσημα πέπλα, ἔτι δ' ἐξαποστείλας τοὺς ὑμνοπόλους σὺν οὐκ ὀλίγοις ἄρχουσιν, ὑπὸ πολλῇ τιμῇ καὶ δορυφορία, ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις, ἀνακομίζει ἐν θήκῃ τιμὰ πρὸς τὸν Γαλατᾶν τὸ λείψανον· κάκει προστάττει τῷ ἀνταδελφῷ σεβαστοκράτορι ἐνθεῖναι τῇ σφετέρᾳ σκηνῇ τὴν θήκην, πέπλοις τε χρυσοῖς ὑπ' ἀκοιμήτῳ φωτὶ, ἐχόμενα τῆς ἐκείνου στρωμνῆς θέντα, τιμᾶν τοῖς προσήκουσιν, ἕως, ἐκεῖθεν ἀναχωρούντων αὐτῶν εἰς Σηλυβρίαν, ἐντίμως καὶ λαμπρῶς μετακομίσαντες, ἐν τῇ τοῦ Σωτῆρος κατατιθεῖσι μονῇ. Ἐκεῖθεν τοίνυν ἐπανακάμπτουσι πρὸς τὸ Νύμφαιον καθιστῶντο τὰ κατὰ δύσιν ἄχρι καὶ Ὀρεστιάδος καὶ τὸ ἐπέκεινα, προφθασάσης τῆς βασιλέως φήμης καὶ καταστελλούσης τὸ ἀνορμοῦν.

κβ'. Ὅπως ὁ πατριαρχεῶν Νικηφόρος συνάμα βασιλεῖ καταλαμβάνει τὸ Νύμφαιον. Καταλαβόντων δὲ σὺν πολλῷ τάχει τὸ Νύμφαιον, ὁ πατριαρχεῶν, συνὼν τῷ κρατοῦντι, ἐπεὶ ὁ Θεσσαλονίκης καὶ ὁ τῶν Σάρδεων, τοῖς δόξασι σφίσι ἀμεταθέτως ἐμμένοντες, ἐκποδῶν ἦσαν ἐξωρισμένοι, ἀντικαθιστᾶ τούτων ἑτέρους ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τὸν μὲν Κυδώνην Ἰωαννίκιον, τῆς τῶν Σωσάν δρων μονῆς ἐξάρχοντα, Θεσσαλονίκης, τὸν δὲ γε Χαλαζᾶν Ἰάκωβον, ἐκ δύσεως προσχωρήσαντα τῷ κρατοῦντι, Σάρδεων ἀποδείκνυσιν. Εἶχε δὲ καὶ εἰς ψῆφον Σμύρνης τὸν Ἰσαάκ, ἄνδρα καὶ αὐτὸν γεραρόν, ἐκ τῆς κατὰ τὴν δύσιν τοῦ Μεσοποτάμου μονῆς ὀρμώμενον. Ἄλλ' ἐν τοσοῦτῳ τῆς ἐκείνου χειροτονίας φθάνει πεσὼν εἰς νόσον ὁ πατριάρχης, καὶ προτροπαῖς ἰδίαις ἢ μὴν καὶ τοῦ ἐξυπηρετοῦντος αὐτῶν καὶ τοῦτο γὰρ λέγεται· ἐκεῖνος γὰρ ἠναισθήτει, τὰ λοίσθια πνέων, ὁ ἐκ Θεσσαλονίκης Νικήτας Δυρραχίου 179 χειροτονεῖται. Ἄλλ' ἡ κυρία τότε τοῦ θανάτου ἐφίσταται τῷ πατριαρχεῶντι· καὶ ὁ ἐκ τῆς τοῦ Πέλοπος μοναχὸς ἐκ πριγκίπων Θεοδόσιος, ἀνὴρ εὐλαβῆς καὶ ἐπὶ πλείστοις χρόνοις ἀσκήσας, ἔτι δὲ καὶ τὴν συνουσίαν ἡδὺς καὶ χαρίεις καὶ ποικίλος τὴν ὁμιλίαν, ὡς μόνον ἐκεῖνον ἰδόντα τινά, κἂν τὰ μέγιστα λυποῖτο, χαρᾶς ἔμπλεων ἀπαλλάττειν, καί, ὡς εὔ ἔχων τοῦ γένους, θεῖος τοῦ κρατοῦντος ὀνομαζόμενος, τὴν οἰκονομίαν τοῦ ὅσον οὕτω τεθνηξομένου παρὰ τοῦ ἄνακτος ἐπιτρέπεται, ἐπεὶ τοῖ γε καὶ χρήμασιν ἐπλούτει ἐκ τῆς Ἐφέσου πολλοῖς. Τότε γοῦν νύξαι τὸν κείμενον λέγεται τὸν ἐπίτροπον, εἴ πως αἰροῖτο ἐπενδυθῆναι τὰ μοναχῶν· ὁ δὲ οὐχ ὅπως ἐπέισθη, ἀλλὰ καὶ βαρέως τὴν ὑπόμνησιν ἤνεγκεν, ὡς τεθνηξείων ἀρχιερέυς· καὶ δὴ ἐξ ἀνθρώπων γεγονότος ὡς τάχος, ὁ νεκρὸς ἐκείνου διακομίζεται πρὸς τὴν Ἐφεσον κἂν τῇ μητροπόλει τῷ τάφῳ δίδοται, ἀνὴρ τὸν βίον μὲν φοβερὸς, ἀκατάπληκτος δὲ τοῖς ἄρχουσι, τῶν δὲ γε φοβερῶν ὑπερόπτης, κατ' ἀρετὴν παιδιόθεν συνήθης, δόξας δὲ τότε τοῖς πολλοῖς ἐπαχθῆς, οὐ διὰ τὴν μετὰθεσιν τόσον ὅσον τό, ζῶντος πατριάρχου γνησίου, αὐτὸν μετὰτίθεσθαι.

κγ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς τὸν νέον Ἰωάννην ἀπεσκευάσατο. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς, ὅσον εἶχε διὰ γνώμης κατωρθωκῶς, μηδενὸς ἀντιπράττοντος τὸ γὰρ παιδίον κατ' ὀλίγον παρέρριπτο καὶ ἡσθῆναι πρὸς τὴν ἀρχὴν, ὡς καὶ αὐτὰ δὴ τὰ τῆς βασιλείας σύμβολα ἄχθος φέρειν κενόν· ὥριστο γὰρ καὶ ταῦτα ἀποβαλεῖν, διὰ τοῦτο

έν ἀνακωχαῖς ἦν καὶ ἐτρύφα, τῇ τῶν γυναικῶν ἀνταδέλφων θεραπεία θρυπτόμενος, αἷς καὶ εἰς πάντ' ἐχρῆτο, τῇ μὲν Μάρθα, ὡς αὐτῷ φανείση κατὰ μητέρα καὶ κατ' οἶκον ἀναγούση, τῷ μεγάλῳ δομεστικῷ εἰς ὁμόζυγον οὔση, πολλοῦ τινος τιμωμένῳ τῷ βασιλεῖο περίπυστος δ' ἦν ἐκεῖνος Ταρχανειώτης, τῇ δ' Εὐλογία, ὡς καὶ αὐτῇ καλῶς ἐχούση τοῦ ἦθους καὶ πλέον ἢ ἐκείνη τυρβα ζομένη πρὸς βασιλέα, οὐκ οἶδα δὲ εἰ καὶ τῷ ὑποτείνειν ἐλπίδας χρηστὰς ἐπὶ τῇ μεγαλοπόλει τῷ βασιλεῖ ὡς ταύτην αἰρήσοντι ἐκ μορσίμου. Τὸ δὲ μόρσι μόν, μεθὸ μὲν ἢ πόλις ἐάλω, ἐκείνη τρανῶ διηγείτο στόματι καὶ ἀπεθαύμαζε λέγουσα, ἔδει δὲ καὶ τὴν πρὸ τοῦ λέγουσαν θέλγειν. Τὸ δὲ ἦν, ὡς κατακοιμί ζοιτο μὲν ὁ βασιλεύς, ὑπὸ τίτθης βρέφος, ἐν λίκνῳ ποτέ, πολλάκις δ' ἠγγράινέ τε καὶ ἐκλαυθμύριζε, τὸν ὕπνον ἀποδιοπομπούμενον, ἐπεὶ δ' ἐκείνην ἔδει τινὶ 181 μελωδίᾳ τὸ ἀγριαῖνον κατασιγᾶν, πολλὰ μὲν ἐκ μελέτης συνεῖρε καὶ ἐμελώδει, οὐδενὶ δ' ἔθελγε τὸ παράπαν. Ἄλλ' ὅταν, μεμυκῶσι χεῖλεσιν ὑποκοριζομένη, τὸ περὶ τὴν πόλιν διεξήειν δὲ τὸ λεγόμενον ὡς εὐγε τῷ βασιλεῖ τῆς πόλεως καὶ ὡς κατὰ τὴν Χρυσέαν πύλιν εἰσελθεῖν μέλλοι καὶ ὡς τὸ καὶ τὸ ἐκεῖσε μεγαλυνόμενος ἐκτελέσειεν, αὐτίκα τούτοις ὥσπερ σειρήσι τὸ παιδίον θελγόμενον κατεσίγα καὶ πῶς μαλακῶς καὶ ἠδέως κατεκοιμίζετο. Οὕτως ἦσαν αἱ ἀντάδελφαι τῷ βασιλεῖ καὶ πάλαι μὲν εἰς προμήθειαν τὴν προσήκουσαν καὶ τότε δὲ πολυωροῦσαι τε καὶ κηδεύουσαι, ὕφ' αἷς λιπαρούσαις μὲν πολλά τισιν εἰς εὐεργεσίας ἔπραττε, συμβουλευούσαις δὲ προσεῖχε καὶ συγκατήνυε. Λέγεται δὲ καὶ ὡς βουλῇ σφῶν, καὶ μᾶλλον τῆς Εὐλογίας θατέρα γὰρ περὶ τὰ πλεῖστα μαλακώτερον εἶχεν, ἰδιωτεύειν τὸν Ἰωάννην αἰροῖτο.

κδ'. Τὰ κατὰ τὸν χαλυφᾶν καὶ τοὺς Πέρσας ὅπως Τοχάροις ὑπετάγησαν. Τηνικαῦτα καὶ τῶν Τοχάρων, οὓς ἡ κοινὴ Ἀταρίουσ λέγει συνήθεια, δίκην συρρευσάντων χειμάρρου κατὰ Περσίδος, ὁ μὲν χαλυφᾶς χρυσοῖς παρ' ἐκείνων ψωμιζόμενος ἐτελεύτα, οὐ μᾶλλον κατὰ χρεῖαν σφαγῆς ἢ κατὰ χλεύην, ὡς ἐξὸν τὸν χρυσὸν ἐκχέειν καὶ νικᾶν τὸν ἐχθρόν, ὁ δ' ἠγάπα πλέον ἐκεῖνον ἢ ἑαυτόν, ὡς καὶ χρυσοτραγήσων ἄντικρυς. Καὶ ὁ μὲν οὕτως κατ' οἰκείαν κρίσιν δῆθεν ἐπνίγετο, τὰ δὲ τῆς Περσίδος ἤδη ἐνόσει καὶ κακῶς εἶχεν, ὡς μηδὲ δίχα φόβου καὶ αὐτὸν τὸν σουλτάν Ἀζατίνην ἐᾶσθαι. Κατωρ ρώδουν γὰρ τὸ ἔθνος οἱ Πέρσαι καὶ κατημέλουν, ζητοῦντες καθ' αὐτὸν ὡς εἶχεν ἕκαστος σφῆζεσθαι. Καὶ τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲ τῆς Περσίδος ἐκλυδωνίζετο, τῶν σατραπῶν ἐπανισταμένων, ὥστε καὶ δύο τῶν μεγιστάνων ἐκεῖθεν προσχωρήσαι τῷ βασιλεῖ, τὸν σουλτάν, ὡς βλακικῶς διῆγε καὶ κατ' 183 ἰδιώτην ἀκόλαστον, ἐκ τοῦ προχείρου ὑπεριδόντας· οἱ Βασιλικοὶ δ' οὗτοι ἦσαν, ἄνδρες ἐκ Ῥόδου μὲν ἀνέκαθεν ὄντες, ἐκ θυμελικῆς δ' ἐπιτηδεύσεως τῷ σουλτάν προσωκκειωμένοι, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καί, ὡς εὔ ἤκοντες τοῦ φρονεῖν, τὰ πρῶτα φέροντες ἐν ἐκείνῳ, βρύοντες δὲ καὶ χρυσῷ πολλῷ, ὅσος ἦν ἐν ἐκπώμασιν καὶ ὅσος κατειργασμένος εἰς χαλυφικὸν νόμισμα· τὸ δὲ τῶν βήλων, ἔτι δὲ λίθων καὶ μαργάρων αὐταρκες ἦν τοὺς εἰδότας θαυμάσαι. Παλαιᾶς γοῦν φιλίας τῆς πρὸς τὸν βασιλέα ὑπομνησθέντες, ἱκανοῦ δοκοῦντος σφίσι καὶ τοῦ κρατοῦντος, εὔ παρ' ἐκείνων παθόντος πάλαι, κατὰ τοῦπιόν ἀπομνημονεύειν τὴν χάριν, βασιλέως καταστάντος καὶ δυναμένου, τὰ πιστὰ λαβόντες διὰ γραμμάτων ἐν ἀπορρήτοις βασιλικῶν καὶ τὰ καθ' αὐτοὺς εὔ διαθέμενοι, ὄλῳ ρυτῆρι πρὸς τὸν βασιλέα χωροῦσιν ἐν αὐτομόλων σχήματι. Ὁ δὲ δέχεται τε ἀσμένως καὶ τιμᾷ τοῖς προσήκουσι, τὸν μὲν παρακοιμώμενον τοῦ κοιτῶνος καταστησάμενος τὸν Βασίλειον, θάτερον δὲ τὸν Βασιλικὸν μέγαν ἐταιρειάρχην ἀποδείξας· καὶ ἐχρᾶτο τούτοις, δεξιοῖς ἐς ὅτι μάλιστα εἰς τὰ πράγματα φαινομένοις, καὶ ἢ πρὸς αὐτοὺς φιλία τοῦ βασιλέως προσῆν. Οἱ δὲ, πολλὰ μὲν οἰκοθεν ἔχοντες, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς οἰκονομίαν λαβόντες, πιστῶς μάλα καὶ εὐνοϊκῶς, κατὰ Ῥωμαίους μετασηματισθέντες, ὑπηρετοῦντο τῷ βασιλεῖ· οὐδὲν γὰρ οὕτως συνίστησι τὰς εἰς τὴν βασιλείαν εὐνοίας

ὡς ἢ κατ' ἀξίαν χάρις τοῖς ἀξίως οἰσομένοις ἐξ ἑτοίμου προτεινομένη. Τότε καὶ ὁ σουλτάν, ἔτι μᾶλλον τῶν ἀμφ' αὐτὸν κραδαιομένων, ἅμα μὲν διὰ τὸ φανέν τῶν Τοχάρων ἔθνος, ἅμα δὲ καὶ ἰδίων πραγμάτων ἕνεκα, καὶ μηδὲν ἔχων ὅ τι καὶ δράσειε, τῶν ἀπάντων διεγυγερμένων, ἔγνω ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις, πρὸς δὲ καὶ γηραιᾷ μητρί, χριστιανῇ ἐς τὰ μάλιστα οὔση, καὶ ἀδελφῇ, καταφεύγειν εἰς βασιλέα, ὡς ἐκεῖθεν καὶ μόνως ἔξω βοήθειαν καὶ κατὰ καιρὸν ἐπανήξων αὐθις ἐξ ὑπερτέρας χειρὸς καὶ ἰσχύος· μηδὲ γὰρ πιστεύειν ἔχειν ἐτέρω τὴν σωτηρίαν, ἐπεὶ καὶ ὁ προρρηθεὶς Μελέκ, πρὸ χρόνων αὐτομολήσας, παρὰ βασιλέως κατείχετο, ὃν δὴ καὶ αὐτὸν ὑπώπτευν ὁσημέραι μὴ λυθεὶς ἐπιστῆ μετὰ πλήθους καὶ οὐκ ἀνυστά οἱ τὰ εἰς ἀρχῆς κράτος ἐντεῦθεν γένοιτο. Ἐπίστευε δὲ καὶ ταῖς ἐς βασιλέα παλαιαῖς ἐκείναις 185 φιλοφρονήσεσι καὶ ἐθάρρει φανεῖς ἀνύσαι τὰ πρὸς θυμοῦ. Συμφορήσας τοιγαρ οὖν πλῆθος χρυσίων οὐ ραδίως ἀριθμητὸν καὶ τὸν Περσῶν πλοῦτον περιβαλλόμενος, ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις, τοῦ Πισσιδίας προαγωγούντος, ὡς βασιλέα χωρεῖ. Ὁ δέ, ὡς εἰκὸς ἀσμένως δεξάμενος, οὐκ εἶχεν ὅ τι χρήσαιτο τούτῳ· πλὴν μάλα φιλοφρονησάμενος πρὸς ἐκεῖνον καὶ θαρρεῖν διδούς ὡς κατὰ καιρὸν ἐπανήξοι καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλάβοι, αὐτοῦ συνεργούντος, ἐφῆκε διάγειν ὡς οἱ σύνηθες ἦν αὐτῶ οἴκοι τῆς Περσίδος ἄρχοντι. Ὅθεν καὶ σέλμασι βασιλικοῖς τῷ βασιλεῖ παρηδρίαζε καὶ φοβεροὺς περὶ αὐτὸν εἶχε σωματοφύλακας καὶ τοῖς τῆς ἀρχῆς συμβόλοις ἐχράτο, ἐρυθροβαφὲς πέδιλον ὑποδύμενος. Τὰ πιστὰ δὲ καὶ πρὸς τὸ εὖ πράξειν εἶχε διὰ τὴν ἐξ ὑπογούου χάριν ἣν κατὰ καιρὸν διδούς ἠλπίζε παρὰ τοῦ λαβόντος τὰ κρείττω· τὸ δὲ ἦν ἄρα οὐ σταθερά τις ἐλπίς τοῖς νοοῦσι βαθύτερον. Ἀλλὰ τότε, τὸν καιρὸν θεραπεύων, ὁ βασιλεὺς τοὺς μὲν περὶ αὐτόν, καὶ μᾶλλον γυναικας καὶ τέκνα, κατὰ συντήρησιν πρὸς Νίκαιαν πέμπει, τῷ μὲν δοκεῖν τὸ ἀσφαλὲς ἐκείνοις παρέχων, ἐφ' ᾧ μὴ βλαβεῖεν, ἀφύλακτοι ὄντες· οὐδὲ γὰρ καλὸν ἐδόκει συνεκστρατεύειν τῷ βασιλεῖ, ἀθήεις ὄντας καὶ τῆς γυναικωνίτιδος· τὸ δὲ πάλιν σφᾶς διατρίβειν ἐπ' ἀνατολῆς, ἀναχωροῦντος τοῦ βασιλέως, μὴ καὶ εἰς κίνδυνον γένοιτο. Τὸν δὲ γε σουλτάν συμπεριάγων αὐτῷ σὺν προσηκούσῃ τιμῇ, τὴν ἐπὶ τοῖς ἐκείνου συνεσκίαζε πρᾶξιν, ἦν τῷ μὲν δοκεῖν, ὡς εἴρηται, ὑπὲρ ἀσφαλείας ἐκείνων προσέταττε, τῇ δ' ἀληθείᾳ δι' ἐκείνων τὸ ἀσφαλὲς ἐχόντων τὸ ἐν ἀσφαλεῖ τὸν σουλτάν εἶναι καὶ μὴ συνισχημένον πραγματευόμενος. Προκατελάμβανε γὰρ τὴν πρὸς τὸν Τοχάρων ἄρχοντα Χαλαοῦ εἰρήνην, ὡς ἐνευκαιρήσοντος ἐντεῦθεν ἐκείνου τοῖς τῆς Περσίδος, μηδ' ὀνομαζομένου τοῦ σουλτάν ἐν ταύτῃ. Καὶ διὰ τοῦτο, ἡμερῶν ἐφ' ἡμέραις τριβομένων, τὰ τῶν Περσῶν ὑπεκλίνοντο τοῖς Τοχάροις, ὡς καὶ τινες οὓς ἂν εἴποι τις σκηνίτας καὶ τῇ πολιτεία ἀπηχθημένους, μὴ θέλοντας ὑποτάττεσθαι, καθ' αὐτοὺς εἶναι, ἐπειλημμένους τῶν ἡμετέρων ὀχυρωμάτων, πλὴν καὶ τὸν ἐντεῦθεν ὑπὸ 187 τοπάζοντας κίνδυνον, εἰ φανερώς ἐπιτιθεῖντο, κατὰ μὲν τὸ κοινὸν καὶ καθόλου ἐνσπόνδους εἶναι τῷ βασιλεῖ, καθ' ἕνα δὲ νυκτὸς λοχῶντας, τοῖς ἐκ τῶν ἡμετέρων κλέμμασι χρῆσθαι· ἃ δὴ καί, τῶν ἡμετέρων ἐξ ἴσου πρὸς ἐκείνους ποιούντων, οὐ πόνος ἦν. Ἐκ παντὸς δὲ τρόπου τὸ ἔθνος τῶν Τοχάρων δι' ἐννοίας ἔχων ὁ βασιλεὺς ὡς ἀνυπόστατον τὴν ὀρμὴν κατὰ τὸ εἰκὸς δοκοῦν ἔχειν, ἄρτι κινήσαν, τοὺς μὲν κατὰ τὰ ὀχυρώματα Πέρσας καὶ λίαν ὑπεποιεῖτο, ὡς θριγγοῖς ἐλπίζων χρῆσθαι, εἰ ἐπιβρίσειαν ἐκείνοι· ἐκείνοις δ' εἶχε διὰ μελέτης καὶ ἄλλως σπένδεσθαι διὰ κήδους· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ φοβερόν ἐδόκει καὶ μόνον πρὸς ἐκείνους πόλεμον ἐννοεῖν ὥστε καὶ ἕως ἐκείνου καὶ τοῦνομα μόνον εἰς φόβον ἠγεῖσθαι καὶ δεδιέναι.

κε'. Ὅπως εἶχον οἱ πρὶν βασιλεῖς περὶ Τοχάρους ἀκουόμενος. Πρῶν μὲν γὰρ ὁ Δούκας Ἰωάννης κλέος μόνον ἐκείνων ἤκουε καὶ κατωχύρου τὰ φρούρια σίτω καὶ ἄρμασιν, ὧν τὸν μὲν καὶ εἰς χρόνους προσέταττεν ἀποτίθεσθαι, βούλλαις μολυβδίναις τὸν ἐνόητα τοῖς ἐποίκοις σφραγίζων, φέροντας δ' ἔξωθεν ἐπιτάττων

σιτίζεσθαι, τὰ δὲ καὶ ἀναγκαῖα ἐτίθει τοῖς κτησομένοις, ὡς ἐκείνων πᾶν τὸ εἰς περιουσίαν ὄν ὑστερεῖν· προικοδοτοῦντας γὰρ μετὰ τὴν σεβασμίαν εἰκόνα τὰ ὄπλα προσέταττε καταγράφεσθαι· μηδὲ γὰρ ἔχειν εἰδέναι τί τὸ ἐξορμῆσαν τῶν σφῶν φωλεῶν ἔθνος καὶ ὁποίοις τοῖς ἦθεσι χρᾶται, κἂν εἰρηνεύειν θέλοι, κἂν μάχεσθαι. Τόσον ἦν ἄδηλον ἕως τότε τὸ ἔθνος· παρὰ πολλοῖς δ' ἐλέγοντο κυνοκέφαλοι καὶ γε διαίταις ἀπειρημέ ναις ἠκούοντο χρώμενοι, ὥστε καὶ ἀνθρωποφαγεῖν ἐπίστευοντο. Θεόδωρου δὲ τὴν ἀρχὴν βασιλεύσαντος, ἐπεὶ ἐλέγοντο διὰ Περσίδος πρὸς ἐκεῖνον πρεσβεύεσθαι καὶ ἦν ὁ λόγος ἀληθινός, φόβος καὶ τάραχος ἦν. Ἔγνων δ' ὅμως ὁ βασιλεύς, τὸ φοβερὸν πλασάμενος, ἐκείνους κατασοφίσα σθαι. Καὶ πρῶτον μὲν προαπέστειλεν ὡς δῆθεν ἀγγελοῦντας ἐπὶ Περσίδος ὡς ἐπ' αὐτοὺς εὐτρεπίζοιτο, καὶ οἱ ταχυδρομοῦντες ἐπέμποντο· μισθὸς δ' ἦν τοῖς ἀγγελοῦσι ταῦτα, εἰ κινδυνεύοιεν ἐνιστάμενοι καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἀνυπόστατον πᾶσιν ὁμολογοῦντες ἔθνεσι, δαψιλῆ τέκνοις σφετέροις καὶ γυναιξὶ σιτηρέσια. Εἶτα δὲ τοῖς πρέσβεσι προσελαύνουσι πέμψας τοὺς ὑπαντήσοντας, ὡς δῆθεν καὶ σφίσι τὰς ὁδοὺς ὀδηγήσαι, δι' ὅτι δυσχῶρων 189 ἐξεπίτηδες τόπων ἐκείνους διαβιβάζειν προσέταττε, κἂν τις ἀποκναίων ἐρωτῶν τὴν δυσχωρίαν, οὕτω πᾶσαν ἔχειν τὴν τῆς Ῥωμαΐδος γῆν ἀποκρίνεσθαι, ὡς ἐτοίμως ἐχόντων τῷ μὴ εἰδέναι πιστεύειν. Ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸς βασιλέα πολλὰ πονέσαντες παραγένοιτο, τῆνίκα καὶ ἄλλ' ἄττα φοβερά ὑπενόει, ὡς αὐτίκα καὶ ἐκ τῆς θεᾶς φοβήσων. Ἐπέταττε γὰρ τὰς δυνάμεις ἐν ταύτῳ συνελθεῖν καί, ὀπλισθέντας κατὰ φρήτρας καὶ φύλα καὶ τάξεις, ἐν ποσοῖς τισι τῶν ὁδῶν διαστήμασιν ἰσταμένους, καταφράκτους σιδήρῳ, φόβον κατὰ παιδιὰς ἐμποιεῖν· τὸ δὲ γε τῆς γερουσίας καὶ ὅσον ἦν τῶν ἐν τέλει καὶ τῷ βασιλεῖ πρὸς αἵματος, πάντας πρὸς τὸ μεγαλειότερον ἐσκευασμένους καὶ στολαῖς καὶ γενναίῳ τῆς ψυχῆς παραστήματι, ὡς αὐτίκα τὸ κατὰ πόδας λαπάζοντας, πολλακίς διόντας ἐξ ἀφανῶν, ἐς ταῦτο ξυμπίπτειν, ὡς τοὺς αὐτοὺς μὲν εἶναι ταῖς ἀληθείαις, δοκεῖν δ' ἄλλους καὶ ἄλλους καὶ μηδέποτε τοὺς αὐτοὺς, τρόπον δακτυλιδίου σφενδόνην μὴ ἔχοντος, ἦν τις βούλοιο ἐπ' ἐκείνου τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον θεωρεῖν, ὡς τὸ αὐτὸ μὲν πολλακίς λαμβανόμενον εἶναι, δοκεῖν δ' ἕτερον τῇ μεταλλαγῇ· αὐτὸν δὲ βασιλικῶς ἐσταλμένον, μηδὲν τῶν φοβερῶν ἐλλείποντα, ἄνω που καθῆσθαι, σπάθην φέροντα ταῖς χερσί, βήλοισ τε πολυτελέσι περικεκλεισμένον, ἄλλων καὶ αὐτῶν φοβερῶν περιισταμένων, ἰκανῶν ὄντων καὶ τούτων καταπληξαι τὸν ὄρωντα καθ' ἑαυτούς· οὕτως ποιεῖν χρηματίζειν τοῖς πρέσβεσι, μακρὰν μὲν ἰσταμέ νοις, ὅσον εἰκάζειν τὸν βασιλέα καὶ ὄραν τὰ δρώμενα, ἐξαίφνης δ' ἐξ ἀδήλου τῶν παραπετασμάτων διανοιχθέντων, οὕτως ἐγγενέσθαι σφίσι βλέπειν τὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου μάλα σοβαρευόμενον, ὀλίγα τε εἰπεῖν καὶ ἀκοῦσαι, μεταξὺ λογούντων τινῶν, φοβερά δὲ καὶ ταῦτα δοκοῦντα, ὡς μόνον λεγόμενα καταπληξαι· καὶ οὕτως ἐπ' ὀλίγον ἀφοσιωσάμενον τὸν χρηματισμόν, ἀποπέμπειν διὰ τῶν αὐτῶν καὶ πάλιν δυσχωριῶν τοῖς ὀδηγοῖς ἐπαναγομένους. Τὰ γοῦν πρότερα ταῦτ' ἦσαν, καὶ οὕτω δεδιότας ξυνέβαινε ἀντιφοβεῖν ἐκ συνέσεως. Τότε δ' ὁμαλῶς καὶ ἠπίως πάνυ ἐπεχείρουν πρεσβεύεσθαι μὲν ἐπ' ἐκείνους, ἐκεῖθεν δὲ πρέσβεις δέχεσθαι, ὡς αὐτίκα καὶ κατὰ κήδη σπένδεσθαι μελετᾶν. Οὕτω δὲ τῶν τῆς ἀνατολῆς μερῶν κρατυνομένων καὶ κατ' ἐλπίδας ἀγαθὰς ὄντων, τὰ κατὰ δύσιν καὶ αὐθις ἐκύμαινον. 191

κλ'. Περὶ τῶν κατὰ δύσιν καὶ ὅπως καῖσαρ προσέβαλεν ἐκ παρόδου τῇ πόλει. Ὁ γὰρ δεσπότης Μιχαήλ, μὴ εὐχερῶς φέρων στερούμενος τῶν φρουριῶν καὶ τῆς χώρας ἀπεληλαμένος ἦν ὁ θεῖος αὐτοῦ καὶ πατὴρ ὁ Θεόδωρος, ὃς καὶ βασιλικῆς ἀναρρήσεως κατὰ δύσιν ἠξιώθη, τοῦ Ἀχιριδῶν ταινιώσαντος Ἰακώβου, ἰδρῶσι πλείστοις καὶ σπάθῃ ἐκσπάσας τῶν Ἰταλῶν, τοῖς ἰδίους προσεποιήσατο, τούτων μὴ φέρων ὁ Μιχαήλ στερούμενος ἀνελάμβανε τε τὰς πρὸς τὸν βασιλέα συνθήκας καί, τοὺς κατὰ δύσιν ὑποποιούμενος, εὐχερῶς πρὸς ἑαυτὸν διὰ τὸ καὶ ἄλλως τῶν

δυτικῶν εὐρίπιστον ἔπειθεν ἀποκλίνειν αὐθις. Διὰ ταῦτα τὸν μὲν δεσπότην ὁ βασιλεὺς Ἰωάννην, σπουδῆ τὰ φοσάτα λαβόντα, προσέταττε τὸν πόλεμον πρὸς ἐκεῖνον ἐκφέρειν· ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Σικελικῆς ῥηγικῆς ἐξουσίας πολλὰ τῶν Ἰλλυριῶν καὶ τῆς Νέας Ἠπείρου προσεσφετερίσαντο, πέμπει κάκεισε τοὺς ἀντιταξομένους. Καὶ δὴ, τῷ καίσαρι Ἀλεξίῳ τὸ Σκυθικὸν παραδούς σὺν οὐ πολλοῖς ἄλλοις, πρῶτον πρὸς Θράκην ἐξώρμα, τὰ κατὰ τὴν Ὀρεστιάδα καλῶς ὡς εἶχε διαθησόμενον, ἐν δευτέρῳ κάκεινα τιθέμενος. Τὸ γὰρ Βουλγαρικὸν οὐκ ἤθελεν ἡρεμεῖν, καὶ μᾶλλον κατ' ἔχθραν καὶ μῖσος τὸ πρὸς βασιλέα, τῆς πρώτης τῶν θυγατέρων τοῦ Λάσκαρι Θεοδώρου καὶ βασιλέως Εἰρήνης τὸν σύζυγον Κων σταντῖνον, ὃν καὶ βασιλέα Βουλγάρων ὁ λόγος ἐδείκνυ, μάλα θερμῶς ἐξοτρυ νούσης κακοῦν τὴν χώραν, ἀντίποινα δῆθεν ὧν ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννης ἔπασχε. Τῷ γοῦν καίσαρι προστεταγμένον ἦν πρὸς βασιλέως, ἐπιστάντι τοῖς τῆς Θράκης μέρεσι, καὶ τῇ πόλει προσσχεῖν ἐκ παρόδου καὶ ἐπισεῖσαι μὲν ἀπειλοῦντα τὸ ξίφος τοῖς Ἰταλοῖς, μὴ μὴν δὲ καὶ ὅτιοῦν πράττειν· οὐ γὰρ ἰκανῶς εἶχε τῶν στρατευμάτων. Ὡς γοῦν τὴν Καλλίου ὁ καῖσαρ περαιωθεὶς κατέλαβεν, ἔγνω, πρότερον ἢ τοῖς κατωτέρω προσσχεῖν, κατὰ Σηλυβρίαν γενέσθαι καί, τῇ πόλει ἐκ τῶν δυτικῶν μερῶν προσεγγίσανταμηδὲ γὰρ εἶναι κωλύμην, ἀπάντων τῶν ἐκεῖ ὑποτεταγμένων τῷ βασιλεῖ, κατοπτεῦσαι μὲν καὶ ταύτην ὡς εἶχε 193 τότε καὶ μαθεῖν τὰ τῶν ἐντὸς πῶς ἔχοιεν, ἰδεῖν δὲ καὶ τοὺς θεληματαρίους, οὓς καὶ ὁ λόγος προέγραψε, καὶ ὁμιλῆσαι τὰ οἱ δοκοῦντα περὶ τῆς πόλεως. Ἐλθὼν οὖν καὶ σκηνήσας ἐν τοῖς παραπολίοις, προσεκαλεῖτο κρυφιδὸν τοὺς δοκοῦντας ἐκείνων καὶ γε κατεπίστευε σφίσι τὰ κατὰ νοῦν, ὑποτείνων κάκεινοις ἐλπίδας, εἰ συνεργοῖεν, τὰς μερίζουσ. Τῶν δὲ καιρὸν ἔχειν εἰπόντων, ὡς ἐγκαίρως ἐπιθησομένων τὸ γὰρ τῶν Ἰταλῶν πλώϊμον ὅσον ἦν ἐν τῇ πόλει ἐπὶ Δαφνουσίας, ὡς ἀλῶσον τὴν νῆσον, χωρεῖν καὶ γ' ἐπὶ πλείσταις ἡμέραις προσταλαιπωρεῖσθαι καθήμενον, ὄχλον δ' ἄλλως εἶναι τὸ κατὰ πόλιν καὶ πολέμων ἀπείρατον, ταῦτ' εἰπόντων καὶ τὰ πιστὰ διδόντων ὡς συνεργήσουσιν ὁμοιοῦσιν γὰρ σφίσι καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπὶ τούτῳ, ὁ καῖσαρ αὐτίκα, ὅτε μὲν πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων λόγους ἀπεῖδε καὶ τὴν προθυμίαν ἐώρα ὡς ἐτοίμως ἐχόντων προσβοηθεῖν, ἐθάρρει τὴν προσβολήν· ὅτε δὲ πρὸς τὸ τῆς ἐγχειρήσεως δυσχερὲς αὐθις ἀπέβλεπε καὶ τὸ κινδυνῶδες τοῦ πράγματος, εἰ οὕτως μετ' ὀλίγων καὶ ἐκ παρέργου πόλιν τοιαύτην, ἦν καὶ πολλὰ δυνάμεις οὐχ ἐλεῖν ἠδυνήθησαν, αὐτὸς ἐν ἀκαρεῖ παραστήσεται, κατώκνει καὶ ἀνεβάλλετο. Ὅμως καὶ τοὺς λόγους λαμβάνων ἐν κοινῷ τὸ πρακτέον ἐτίθει. Κάπειδὴ ὁ ἀνεψιὸς ἐκείνου Ἀλέξιος ἐπέκειτο προσβιάζων καὶ τις τῶν θεληματαρίων, Κουτριτζάκης τούπικλην, μετὰ θάρρους, ὅπως πραχθείη λέγων, τὸ ἔργον ὑφίστατοτὸ γὰρ εἰμαρμένον ἄφυκτον ὡσπερ ἐμψύχοις οὕτω καὶ πόλεσιν, ἀναθαρρεῖ τε κάκεινος καὶ πρὸς τὸ κρατῆσαι μετέωρος ἦν. Ὅθεν καὶ τῶν ἄλλων μαθόντων τε καὶ συμφωνησάντων ἐτοίμως συγκαταπράξαι οἱ τὸν λόχον, αὐτὸς μὲν ἄλλοτε μὲν περιῆει καὶ τὸν τόπον ὡς εἰκὸς κατεσκέπτετο, τότε δέ, τὴν ὑποψίαν διαφυλαττόμενος, ἐκποδῶν ὧν, τοῖς ὑποβαλλομένοις προσέχων, εὖ εἰδὼς τῶν τόπων, συνῆει καὶ προεσκέπτετο ὅπως ἄριστα γένοιτο καὶ μετὰ σπουδῆς τὸ μελετώμενον σφίσι, μήπως καί, ἀνταλαλαζάντων τινῶν, τὸ ἐν κρυπτῷ φωραθείη.

195

κζ'. Ὅπως ἡ πόλις ἐάλω. Ὡς γοῦν ἔστη τὸ πᾶν τῆς βουλῆς, καὶ ὁ καιρὸς ἐτάττετο· νυκτὸς γὰρ τὴν ἐπιβουλήν συνοίσειν καὶ ἐκ τοῦ αἰφνιδίου, μὴ προσδοκῶντων, ἔγνωσαν. Κάκεινοις μὲν μέλον ἦν, ἐπαναβεβηκότας τὸ τεῖχος διὰ κλιμάκων ἀσφοητί, τοὺς φυλάττειν τε τεταγμένους καταρριπτεῖν ἄνωθεν καὶ τὴν τῆς Πηγῆς πύλην ἀνοίγειν, σφῆνας ἐμβαλόντας, τὸν ἐκ λίθων μόνων προσαρμόζοντα ταύτῃ τοῖχον κατερηριφότας πρότερον, τῷ δὲ καίσαρι, τοὺς στρατιώτας διὰ νυκτὸς ἐφελκόμενον, ἐτοίμως εἰσβάλλειν καὶ κατὰ τὴν ἀνοιχθεῖσαν

πύλην εισέρχεσθαι. Εὐθύς, τῆς ὠρισμένης νυκτὸς ἐπιστάσης, οἱ μὲν ἦσαν πρὸς τοῦργω καί, τόπον εὐθετον στοχασάμενοι, ἐκεῖσε προσῆγον τὴν κλίμακα, εὐφυλάκτως τὸ σύμπαν ἔχοντες, μήπως τοῖς φύλαξι φωραθεῖεν καὶ τὴν θήραν ἀνασοβήσωσι, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ μέγιστος αὐτοῖς κίνδυνος ἐπιστῆ, εἰ ἄλλων ἐπιβουλεύοντες. Καῖσαρ δὲ τῆς νυκτὸς ἐκείνης, τὸ Σκυθικὸν καὶ ὅσον ἦν ἄλλο λαβών, ἠπεύγετο πρὸς τὴν πόλιν καί, ἐπεὶ πρότερον ἢ τοῦ πράττειν ἐκείνους ἔφθασαν καὶ ἡ νύξ ἀργοῦσι παρώχето, περιδεῶς εἶχε πρὸς τὴν ἀργίαν καὶ ἀντεπιβουλήν ὑπώπτευν. Ἄλλ' ὁ Κουτριτζάκης ἀνελάμβανε τε τῆς δειλίας ἐκεῖνον καὶ ἐλπίζειν εὐθαρσῶς παρεῖχεν, ὡς ἐκείνων τι πραττόντων ἐντός. Οὐ μὴν δὲ καὶ τῆς ὑποψίας ὁ καῖσαρ ὑφίετο· ποῦ γὰρ καὶ ὑπενόησεν ἀργεῖν ἐκείνους, ἐφ' ᾧ κατερείπειν τὸν ἐπὶ τῇ πύλῃ τῆς Πηγῆς ἐκ λίθων ξηρῶν ἐπιτειχισμόν. Ὅθεν καὶ ἐμφανεῖς προεξεδέχετο τοὺς κινδύνους καὶ δῆλος ἦν χλευασθεῖς ἀλύωνό γὰρ θεραπεύειν ἠλπισμένος ἐπίβουλος ὑπὸ πτεύετο, καὶ συνδέειν ἐδοκίμαζε τὸν ἀναλαμβάνοντα, ὡς συνειδῶτα τοῖς ἐντός τὴν ἐπιβουλήν· ὅθεν καὶ συνέδει, διδόντος ἐκείνου καὶ ἔτοιμον ἑαυτὸν παρεχομένου παθεῖν ὅ τι βούλοιο, εἰ ἐκεῖνοι ἐπιβουλεύοιεν· συγκατῆνει δὲ τοῖς λεγομένοις καὶ ὁ Ἀλέξιος, ἐπιθαρρύνων τὸν θεῖον καὶ τὸ δέος ἀπο κρουόμενος. Καὶ ὁ μὲν περὶ τὴν μονὴν τῆς Πηγῆς προσεκάθητο, τὸν 197 στρατὸν κατέχων σιγῇ καὶ μετέωρος ὢν πρὸς τὸ σύμβολον· τὸ δ' ἦν ἡ τῶν βασιλέων εὐφημία ἐπὶ τοῦ τείχους ὑψηλοφωνεῖσθαι μέλλουσα. Οἱ δέ, ἡσύχως καθ' ἓνα ὑπαναβάντες τὰς κλίμακας, προσπαίουσιν εὐθύς τοῖς φρουροῖς κοιμωμένοις, Ἴταλοῖς γε οὔσι, καὶ σφιν οἱ ἐπιόντες ὄναρ ἐπέστησαν φοβερόν· εὐθύς γὰρ τοὺς μὲν μηδ' αἰσθομένους, ἐκ ποδῶν κατασχόντες, ἐρρίπτουν, σφάττοντες πρότερον, τοὺς δὲ καὶ τῆς ταραχῆς ἐπαίοντας καὶ πρὸς φυγὴν τρεπομένους φθάνοντες κατεσπάθιζον, ὡς μηδ' ἄγγελον τῶν δρωμένων ὑπολελεῖσθαι, ὅπου γε καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ κωλύσοντος φόβον ἐνίκων αἰ προθυμῖαι, καὶ δῆλοι ἦσαν, ἦν τις ἀντισταίη, μαχοῦμενοι. Ἐλθόντες δὲ πρὸς τὴν τῆς Πηγῆς πύλην καὶ ταύτην ἀναπεφραγμένην εὐρόντες λίθοις, κατέσπων εὐθέως κάκ μέσου ποιοῦντες τοὺς λίθους, δίοδον τῇ στρατιᾷ προητοιμαζόντων εὐμαρῇ, εἶτα δὲ καὶ σφισι χαλκείοις τοὺς θαιρούς τῶν πυλῶν ἐκκρούσαντες κατασπῶσι. Καὶ εὐθύς ἔτυχε γὰρ παρῶν ἐκεῖσε καὶ τῶν ἱερωμένων ὁ Λακερᾶς, ἐκ τῶν θεληματαρίων ὢν καὶ αὐτὸς καὶ συνεργῶν ἀνδρικῶς, ὑπαναβαίνει τὸ τεῖχος, συνάμα Γλαβάτω τινὶ καὶ λοιποῖς ἑτέροις. Οὐδὲ γὰρ ἔτι ἐτόλμα, καὶ ἡ φωνὴ συναπεσβέσθαι τῷ δέει ἐγγὺς ἐκινδύνευεν, ὅπου γε καὶ τὸ τεῖχος δοκεῖν ὁ φόβος ἐδίδου κραδαίνεσθαι, ὡς καὶ καταπίπτειν τὸν μέγα φωνήσαντα τὴν τῶν κρατούντων εὐφημίαν· ὅμως, παρακροτούμενος τοῖς ἑτέροις, τρεμούση φωνῇ τὴν βασιλικὴν ὑπεσὴ μαινεῖν εὐφημίαν, καὶ συνήχουν οἱ κάτω τοῖς ἄνω, καὶ ἡ φωνὴ διήρετο καθ' ὅσον ἦν ὑψηλότερον. Τότε καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν καῖσαρα, τὴν φωνὴν παραδοκοῦντες, ἀκούσαντες ἐκπηδῶσι τοῦ λόχου καὶ ἅμα τάχει ἀπτέρῳ ἐπὶ τῆς πύλης ἐχώρουν καὶ προκαταλαμβάνοντες εἰσχέονται παμπληθεῖ. Ἔτι δ' ὑπ' αὐγαῖς ταῖς πρώταις τῆς ἡμέρας οὔσης, ἐξαίφνης τὴν χώραν κατέθεον καὶ ἐπόρθουν τὸ προστυχὸν σκυλεύοντες. Τὸ δὲ γε Σκυθικόν, εὐσυνέτως μὴ σκεδαννύμενον, εἶργον τὸ προσγινόμενον ἐκ τῆς πόλεως πλήθος, εἶ που συσταῖέν τινες, μαθησεῖοντες τὸ γινόμενον· πλάσματι γὰρ τὸ πραχθὲν ἐώκει λεγόμενον. Ὁ μὲντοι γε καῖσαρ, στρατεῖαις πολλάκις ἐσχολακῶς καὶ εἰδῶς τὰ τῶν ἀλώσεων δυσχερῆ, δεδιὼς σχολῇ προσέβαλεν, ἕως, τῆς ἡμέρας ὑπαυγασάσης τέλεον, μάθοι τὴν ἐντός δύναμιν ἀκριβέστερον. Μεταλαμβάνει δὲ τὴν δειλίαν ταύτην ἕτερος θόρυβος, ἱκανῶν Ἰταλῶν φανέντων ἐν ὄπλοις καὶ ἰσχυρῶς φαινομένων ἔχειν ἀμύνειν. Ἐγγὺς δ' ἐλθεῖν ἐκινδύνευε διὰ ταῦτα πάλιν τραπέσθαι τε καὶ τὴν πρᾶξιν ἀναβαλέσθαι· οὐδὲ γὰρ εἰς μάχην οἱ εἰσελθόντες ἀξιόχρεω ἐνομίζοντο οἱ, μόλις εἰς πεῖραν καὶ λόχον ἀρκέσοντες. Ἀλλὰ προσ 199 τίθενται τούτοις καὶ οἱ θεληματάριοι, καὶ ἄλλως μὲν θαρραλέοι ὄντες, ὅμως δὲ καὶ ὁ περὶ τῶν

ὄλων κίνδυνος τότε καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς σφᾶς ἐποίει ἀνδρίζεσθαι, ὡς μὴ περιεσομένους, ἂν κρατοῖεν οἱ Ἴταλοί. Τῷ τοι καὶ συσταθέντες καὶ ἑαυτοὺς ἀρτύναντες ἀντείχον καὶ περιῆσαν, ὀλίγους μὲν ἀποβαλόντες, ἐνίκων δὲ καὶ κατετροποῦντο καὶ νῶτα διδόντας τῷ εἰς φυγὴν τραπέσθαι ὑποδῦναι σκότος ἐποίουν, ἔνθα ἂν καὶ σωθεῖεν. Τότε τοιγαροῦν τὸ μὲν Σκυθικὸν ἀνέδην ταῖς σκυλεύσεσιν ἐπεβάλλοντο καί, ἀποθήκαις τῶν χρειωδῶν προσπαίοντες, ἐνεφοροῦντο τῶν ἀναγκαίων. Ὅμως δέ γε καὶ πάλιν ἀμφὶ τὸν καίσαρα συνελέγοντο τῆς ἡμέρας πολλάκις καί, περιστοιχιζόμενοι τοῦτον, ἐφρούρουν τε καὶ ἐφρουροῦντο, ὡς, ἦν τινες φανεῖν, εἰσβαλοῦντες προθύμως. Ὁ δέ γε βασιλεὺς ἐκείνων ὁ Βαλδουῖνος, ἐκπλαγεὶς οἷον ἀκούσας καὶ τῶν φρενῶν ἕξω γενόμενος, οὐδὲν ἄλλ' ἢ πρὸς τῷ φυγεῖν ἦν. Καὶ δὴ καταλιπὼν τὰ τῶν Βλαχερνῶν ἀνάκτορα, ὡς οὐ δυνατῆς ἀμύνειν δοκούσης τῆς γῆς, δρόμῳ χωρεῖ ἐπίστευε γὰρ τῇ θαλάσῃ πλέον πρὸς τὸ μέγα παλάτιον, καὶ ὡς εἶχεν, ἀφείς μὲν καλύπτραν, ἀφείς δὲ καὶ σπάθην, τὰ τῆς αὐτοῦ βασιλείας σύμβολα, νηὶ καταβάς πιστεύει τὴν σωτηρίαν. Τῆς ἡμέρας δὲ ταύτης οἱ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπιστάντες φάλαγγος ἐφ' ᾧπερ εὐρήσειν καὶ καθέξειν τὸν βασιλεύοντα, τῆς φυγῆς ἐχρῶντο συμβόλοις τοῖς τῆς βασιλείας συμβόλοις καὶ ἀπεθάρρουν πλέον ἐντεῦθεν, δραπέτου γεγονότος τοῦ ἐπὶ τῷ φυλάσσειν τεταγμένου· τὴν δέ γε καλύπτραν καὶ τὸ ξίφος ἀναλαβόντες, ἀπαρχὴν αὐτάρκη ταῦτα τῶν κατὰ πόλιν λαφύρων καὶ ἀκροθίνιον ἐποιοῦντο. Καὶ ἅμα σημεῖον ἦν τοῖς ἐπ' ἐκείνῳ θαρροῦσιν ὡς οὐδὲν ἐκεῖθεν ἀγαπήσαντος φεύγειν ἔχοιεν. Ἐπεὶ δ' ἔκπυστον ἐγένετο τὸπραχθέν, αὐτῶν γε καὶ ἔτι κατεπτηχότων καὶ μὴ καθαρῶς πιστευόντων ἔχειν τὰ ἐν χερσὶ κρατούμενα, ἀφικνεῖται ταχέως καὶ ἐπὶ τοὺς περὶ τὴν Δαφνουσίαν, φήμη γε οὕσα καὶ θεός, ἡ φήμη, καὶ ἅμ' ἤκουσαν καὶ ἅμα διαπεφωνήκεσαν, περὶ ταῖς σφετέραις γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις κατορρωδήσαντες. Ὅμως ἐτάχυναν ἐπιστῆναι καὶ ὡς εἶχον ἀμῦναι· περὶ γὰρ τριάκοντα καὶ πρὸς λόγος ἔχει μακρὰς ναυσὶ μονήρεσιν 201 τε καὶ τριήρεσι κατὰ Δαφνουσίας χρήσασθαι. Ταύταις ἀπάσαις ταχυναυτοῦ σαις ἠπείγοντο πρὸς τὴν πόλιν, ἅμα θαρροῦντες καὶ τῷ ἐκ Σικελίας μεγίστῳ πλοίῳ, πολλοὺς ἔχοντι τοὺς ἐπιβάτας, ὡς καὶ αὐτοὺς συναμύνειν τῷ γένει καὶ τοῖς ἐπιούσιν ὁμόσε χωρεῖν· καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοιαύταις ἐλπίσιν ἠπείγοντο. Ὁ δὲ καῖσαρ, προαισθόμενος τούτων τὴν ἔφοδον, τοὺς Ῥωμαῖζοντας προσκαλεῖται, οἱ καὶ ὡς Ῥωμαῖοι ἐκόντες ἄκοντες συνήργουν τοῖς ἡμετέροις. Ἦν οὖν τότε οἰκεῖος τῷ Βαλδουῖνῳ θεράπων, ὁ Φύλαξ λεγόμενος Ἰωάννης, ἀνὴρ βαθὺς καὶ τοῦ φρονεῖν εὐήκων εἰς τὸ ἀκρότατον, ὃς καὶ βουλὴν εἰσάγει τότε μάλα καιρίαν καὶ τῷ καιρῷ πρόσφορον, ἦν κἂν ἄλλος εἰσάγειν ἀπώκνησε, πρὸς τὸ τοῦ πράγματος ὀλέθριον ἀποβλέψας. Εἰδὼς γὰρ ἐκείνους μαχουμένους ἐξ ἀνάγκης καὶ ὑπὲρ δύναμιν ὑπὲρ τε γυναικῶν καὶ γνησίων, οἴκων τε καὶ περιουσίας ἀπάσης, καὶ συὸς τρόπον ἐπιτεθησομένους ὑπὲρ αὐτῶν, ὥστε ἢ περιγενέσθαι ἢ μὴν πεσεῖν εὐκλεῶς, εὐβούλως μερίζει τὴν χρεῖαν καὶ πῦρ μὲν ἐμβαλεῖν ὑποτίθεται, ὡς, καυσουμένων καὶ οἴκων καὶ περιττῆς καὶ ἀχρήστου ὕλης, γυναικῶν δὲ καὶ παίδων ἐξ ἀνάγκης διαφυλαζομένων τῷ ἐκδραμεῖν, ἔστι δ' οὐ καὶ φυλαζόντων καὶ τινα τῆς καθαρᾶς καὶ εἰς πλοῦτον ὕλης, ἐκείνους δ' ἐκ νηῶν ἰδόντας πυρὶ μὲν οἴκους ἀμαθυνομένους, γυναῖκας δὲ καὶ παῖδας τὰς χεῖρας ἐκτείνοντας εἰς ἀντίληψιν, τῶν μὲν ὑπεριδεῖν ὡς μηκέτ' ὄντων, ἐκείνους δ' ἐκζητεῖν καὶ σῶζειν, καὶ οὕτως χάριν τοὺς διδόντας τιθέναι τοῖς ἐκζητοῦσιν, ἀγαπῶσιν, εἰ αὐτοὶ καὶ γυναῖκες καὶ τέκνα σῶζοιντο· εἶναι γὰρ ἐξ ἐτοίμου τούτοις καὶ τὰς τριήρεις ὑποδεξαμένας τὸ πλῆθος κἂν ἄλλοι θέλοιν, καὶ αὐτοῖς ἐφιέναι· ἰκανὴ γὰρ ἡ ἐκ Σικελίας ναὺς αὐτοὺς ὑποδέχεσθαι. Οὕτω τῆς βουλῆς ῥηθείσης καὶ ἀγαθῆς δοξάσης, καὶ μᾶλλον ἀντέχειν μὴ ἔχουσι διὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ὀλιγότητα, πῦρ ὑφάπτουσι παραυτικά, ὅπου μᾶλλον ἐκείνων οἴκοι καὶ πράγματα· ὃ δὴ καὶ νεμόμενον τοὺς οἴκους ἐσπόδει. Ἐξέθεον δ' οἱ ἐν οἴκοις, τεθορυβημένοι

μελισσών τρόπον καπνιζομένων, καί, τούς λόφους τῆς πόλεως καταλαμβάνοντες, γυμνοὶ ὡς εἶχον, ἅμα δὲ καὶ περιδεεῖς περὶ τῆς σφῶν σωτηρίας, δακρυοὺς παρεκάλουν τούς ἕξω θεωμένους τὰ δρώμενα. Τότε δὴ καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ τοῦ δρᾶν τι γενόμενοι εἶτε γὰρ 203 ἀνύοιεν, οὐ καλῶς ἔχειν αὐτοὺς γυμνωθέντας, καὶ ἅμα κινδύνου τοῖς σφετέροις ἐπικειμένον· εἶτε δὲ καὶ μὴ νικῶεν, τελέως αὐταῖς γυναίξιν καὶ τέκνοις ὀλέσθαι, πρὸς ἰκεσίαν τρέπονται καὶ τούς οἰκείους μάλα θερμῶς ἐξαιτοῦνται, εἰ μὲν βούλονται, συνάμα καὶ τοῖς περιοῦσι πράγμασιν· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐτάρκες εἶναι τούτοις τὸ σῶς ἀπολαβεῖν τούς γνησίους. Τότε τοίνυν δεινὰ τε καὶ σχέτλια ἐτελοῦντο, μέγιστα ὧν ὄψει καὶ ἀκοῇ παρειλήφει τις· γυναῖκες γὰρ ἀνύβριστοι καὶ παρθένοι ὑφ' ἐνὶ χιτῶνι, διερωγῶτι καὶ τούτῳ, τοῖς τυχοῦσι περιστελλόμενοι, νηλίποις ποσὶν ὑπὸ πολλῶν ὄψεσιν ἀτίμως πρὸς τούς οἰκείους ἐξέθεον. Καὶ δίκας ἐτίννουον ἄντικρυς Ἴταλοὶ ὧν ἐκεῖνοί ποτε πρὸς Ῥωμαίους ἐποίουν· ἅμα δὲ καὶ τὸ παλαιὸν θέσπιον ἐπληροῦτο· Ἀλέξιος, Ἀλεξόπουλος καὶ ἐπὶ τούτοις Κουτριτζάκης. Ἐφθασε γὰρ καὶ πρὸ τοῦ ταῦτα γενέσθαι ὁ συγγραψάμενος ἀκούειν παρὰ πατρὸς ὁμιλοῦντος ἄλλω καὶ τὸν τοιοῦτον λόγον λέγοντος. Ὡς γὰρ πολῖται ὄντες ἐκεῖνοι τὰ οἴκοι ἐζήτουν καί, εἴ ποθι ἄλωσις τῆς πατρίδος συμβαίη, ἐσκόπουν ὑπὸ φωτὶ νυκτός ἦν δ' ἐγὼ ὁ τὸν κηρὸν κατέχων καὶ φαίνων ἐκείνοις, τοῦτο ξυνέβαινε λέγεσθαι παρ' ἐκείνων ὡς εἰδότες τάχα ὀπόθ' ἀλώη· ἐπὶ γὰρ γενησομένου τινὸς βασιλέως Ἀλεξίου ὑπενόουν τὴν τῆς πόλεως ἄλωσιν γίνεσθαι καὶ τινῶν ἄλλων, οὓς ἔλεγεν ὁ χρησμός. Ἦσαν δ' οὗτοι ὁ καῖσαρ Ἀλέξιος ἄντικρυς, ὁ ἀνεψιὸς ἐκείνου Ἀλέξιος, τὰ πολλὰ συμβαλλόμενος, καὶ ὁ δοκῶν τῶν θεληματαρίων Κουτριτζάκης, ὃς καὶ τὴν βουλήν πρῶτος ὑπεσήμαινε τῆς ἀλώσεως. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως κατὰ τὴν πόλιν ἐπράχθησαν· ἐπεὶ δ' ἐχρῆν πανταχοῦ φημιζέσθαι τὰ πραχθέντα, καὶ μᾶλλον ὅσον τὸ θαυμασιώτερον εἶχον, ὡς ἐκ παρόδου ἀλῶναι τοιαύτην πόλιν τοῖς γε μὴ ἐπὶ τούτῳ τὴν ἀρχὴν ἀφιγμένοις, τινὲς τῶν ταχυδρομούντων ἐπὶ συγχαρίαις ἔθεον πανταχοῦ γῆς, ὡς ἀλώη ἀγγελοῦντες τὸ μέγα ἄστν, ἡμέρας ἐπισήμου, ἐφ' ἑορτῇ τῆς θεομῆ τορος Ἄννης, μηνὸς ἀνθεστηριῶνος, ἀκονιτὶ σχεδὸν καὶ ὡς οὐκ ἤλπισάν ποτε οἱ ἀλόντες· σημεῖον δ' ἀληθείας τῶν λεγομένων ἐκείνοις ἦν κοκκοβαφῆς σάρισσα δεικνυμένη. 205

κῆ'. Περὶ τοῦ πρωτασηκρήτις Συναχηρεῖμ, τί ἔπραξεν διὰ τὴν τῆς πόλεως ἄλωσιν. Ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς Νικομήδειαν ἔφθασαν, ἐνεστῶσης τῆς πανηγύρεως τοῦ ἐν μάρτυσι μεγίστου Παντελεήμονος, ἔτυχε δ' ἐκεῖσε καὶ ὁ Κακὸς Συναχηρεῖμ, ἐν πρωτασηκρήτις ὀφφικίῳ μεγαλυνόμενος, καὶ τὸ φημιζόμενον ἤκουε· πρῶτον μὲν διηπίσται καὶ ὡς πλάσμα τὸν λόγον ἀπέπεμπε· ὡς δ' ἐξελθὼν ἤκουσε καὶ ἐπίστευεν, εἰσελθὼν ἅμα καὶ τῶν σφετέρων γενείων ἀπριξ ταῖς χερσὶ δραζάμενος, «Ὡ οἶον, εἶπεν, ἀκούω. Τοῦτο ταῖς ἡμετέραις ἡμέραις ἐταμιεύετο· τί γε ἀμαρτοῦσιν, ὡς ἐπιζῆν καὶ βλέπειν τσαῦτα δεινὰ; Τοῦ λοιποῦ καλόν τις μὴ ἐλπίζετω, ἐπεὶ Ῥωμαῖοι καὶ αὐθὶς πατοῦσι τὴν πόλιν.» Ταῦτ' ἔλεγεν ἐκεῖνος καὶ δῆλος ἦν δυσχεραίνων τὰ παρὰ πολλοῖς θαυμαζόμενα. Ὅπου δὲ κατήντησαν ταῦτα, ὁ λόγος κατὰ τόπον ἐρεῖ.

κθ'. Ὅπως ἤκουσται τῷ βασιλεῖ ἢ τῆς πόλεως ἄλωσις. Τότε πολλοὶ καὶ πρὸς βασιλέα ἠπεύγοντο, κατὰ τὸ Νύμφαιον διατρίβοντα, καὶ ἀντεφιλονεῖκουν ἀλλήλοις, ὅστις ἂν προφθάσας κηρύξοι τὰ εὐαγγέλια. Προφθάνει δὲ τις κατὰ σπουδὴν, μηδὲ παρὰ τοῦ καῖσαρος γράμματα κομιζόμενος. Καὶ ἐπεὶ μηδένα ἔδει ἀκούειν τῆς ἀγγελίας πρό γε βασιλέως αὐτοῦ, ἐκεῖνος, μὴ οἶός τε ὧν τῆς πρὸς τὸν βασιλέα προσόδου τυγχάνειν, ἀπελθὼν ἀπαγγέλλει τῇ ἀδελφῇ τοῦ βασιλέως Εὐλογία ὡς ἀλώη καθαρῶς τὸ Βυζάντιον. Ἐκείνη δ' εὐθὺς τὸν λόγον δεξαμένη, ἔωθεν καὶ παρὰ τὸ σύνηθες ἐλθοῦσα πρὸς τὰ ἀνάκτορα, ἐφίσταται ὑπνοῦντι τῷ βασιλεῖ. Τὸ γοῦν διυπνὶ ζεῖν ἅμα καὶ λέγειν τοιαύτην ἀγγελίαν οὐκ ἐδοκίμαζε, μήπως καὶ πάθοι τι, ἐξαίφνης καὶ παρὰ προσδοκίαν ἀκούσας ἅμα τῷ τὸν ὕπνον διολισθεῖν, σοφόν τι καὶ

οὐ κατὰ γυναικας ποιῶσα. Τοῦ γὰρ ἐμφύτου πνεύματος μετὰ τὴν τροφήν περὶ τὴν πέψιν ἀσχολουμένου καὶ ἐντὸς εἰσδύνοντος, ἀνάγκη τὰς αἰσθήσεις ἢ ἀργεῖν ὑπνούντων ἢ ἀτονεῖν γρηγορούντων, μὴ σφίσι ἐπιπο 207 λάζοντος, εἶτα κἂν τι περὶ τὰ αἰσθητὰ συμβαίῃ, μὴ καταστάντος κατὰ χώραν ὑπνούντων, καὶ τι καὶ πρὸς ἀντίληψιν προσβιάζωνται, εἰ μὲν ὁμαλὸν καὶ τῶν συνήθων ἐστὶ τὸ ἀντιλαμβανόμενον, αἴφνης ἀκούσαντας, κατερραθυμημένως προσέσθαι, εἰ δ' ἀτηρὸν ἄλλως ἢ τοῦμπαλιν χάριεν καὶ τι τῶν ἀσυνήθων, μὴ ἱκανῶς ἔτι πρὸς ἀντίληψιν ἐχούσας, θορυβεῖσθαι καί, τῇ ψυχῇ εὐθέως τεθο ρυβημένας προσπαιούσας, ἔκπληξιν ἀπεργάζεσθαι. Τότε τοίνυν ἐκείνη τῆς τοῦ βασιλέως ἀσφαλείας οὐχ ἦττον τοῦ τὰ ἡδέα λέγειν προϋνόει καὶ κατ' ὀλίγον πρὸς γρήγορσιν ἀνελάμβανε· τῶν γὰρ τοῦ ποδὸς δακτύλων τὸν μέγιστον κατασχοῦσα, μετρίως ἐπίεζε τοῖς δακτύλοις, ὡς ὁμαλῶς διυπνίσουσα, καὶ διύπνιζε παραυτικά· καὶ ὅς, τῇ μοναχῇ ἐνιδῶν ἰσταμένη, ὅ τι παθοῦσα πράττει τοιαῦτα διεπυθάνετο. Ἡ δὲ γέλωτι μὲν καὶ χαροπῶ τῷ ἦθει ἐμφανῆς ἦν τὰ καθ' ἡδονὴν ἐροῦσα, οὐ μὴν δ' ἐκ τοῦ παραυ τίκα τὰ κατὰ νοῦν ἐξήγγελλε, μέχρις ἂν κατασταίῃ κατὰ τὸ εἶκος τὸ φρονοῦν. Ἐπεὶ δὲ καθίστατο καὶ αὐθις ἠρώτα, μαθεῖν γλιχόμενος τὸ ἡδυνοῦν, ὡς ὑπε νόει, τότε προσετίθει τὰ εὐαγγέλια, ὡς ἢ τε πόλις ἀλώη, ὅ τε καῖσαρ μετὰ τοῦ Σκυθικοῦ ἐντὸς ἀνέδην διάγοι, καὶ ὡς εὐαγγέλια ἐκεῖθεν κομίσαιτο παρ' ἀνδρὸς ἐκεῖθεν ἦκοντος, ἐπὶ τούτοις ἰσχυριζομένου τὰ μάλιστα ὡς ἐκεῖ πραττομένων παρόντος. Ἐπεὶ δὲ καὶ εἰ ἀποσταλείη παρὰ τοῦ καίσαρος οὗτος ἀνεπυθάνετο, ἡ δὲ οὐκ εἰδέναι μὲν ἔφασκεν, ὅμως αὐτὸν παρόντα αὐτάρκη εἶναι ἀποκρινεῖσθαι. Ὁ μέντοι γε βασιλεύς, ἐννοῶν μὲν καὶ τὸ τοῦ πράγματος ξένον καὶ δὴ καὶ ὡς οὐκ ἀποστέλλοι ὁ καῖσαρ ἐπὶ τούτοις, ἐννοῶν δὲ καὶ τὸ τῶν ἐφεπομένων πλῆθος ὡς ἔλαττον ὄν ἢ ταῦτα πράττειν καὶ ὡς, εἰ βου ληθείη, οὐκ ἂν ἡδυνήθη, οὐδ' ὄλως τοῖς λεγομένοις ἑαυτὸν ἐδίδου· τὸ δὲ χλεύην καὶ πάλιν εἶναι, μὴ καὶ ἀβέλτερος εἶη ὁ ταῦτα συσκευαζόμενος. Αὐτὸς οὖν ἔγνω καθίσας διερωτᾶν τὸν ἦκοντα, οὐ τῷ τοῖς ῥηθησομένοις ἐξ ἐτοίμου θήσεσθαι, τῷ δὲ νομίζειν ἐκεῖνον, εἰς φόβον καταστάντα βασιλι κόν, τάληθῆ λέξειν, τάληθῆς ἐλπίζων πυθέσθαι. Εἰσήγετο τοίνυν, τοῦ βασι λέως προστάξαντος, καὶ ἐρωτώμενος ἔλεγε καὶ ὡς ἴδοι ἐπιτελεσθεῖσαν τὴν ἄλωσιν ἐβεβαίου· λέγων οὖν καθ' ἕκαστον, πολλοῖς μὲν ἐνειργάζετο πίστιν, πᾶσι δὲ κατάπληξιν. Ὁ μέντοι γε βασιλεύς, παρὰ τοὺς πολλοὺς δοκεῖν θέλων εἰδέναι, καὶ μᾶλλον ἐπὶ στρατείαις, καὶ ἅμα, ψευδῶν μὲν ὄντων τῶν λεγομένων, μὴ ξυναρπαγῆς ἔγκλημα φέρειν, ἀληθινῶν δέ, τὸ μετὰ δοκούσης ἀσφαλείας τῶν ὡς αὐτὸν ἀναφερομένων ἐπιλαμβάνεσθαι κερδαίνειν, προσέ 209 ταττε φυλάττεσθαι δεδεμένον· πλὴν ἄσμενοι ἦσαν ἅπαντες, εἰ πιστεύοιντο Ἴταλοὶ οὕτω τῆς πόλεως ἐξωθούμενοι. Ὡς δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας πλείους οἱ πεμπόμενοι πρὸς καῖσαρος ἦσαν καὶ ἐπὶ τούτοις ὁ τὴν καλύπτραν καὶ τὴν σπάθην τοῦ Βαλδουίνου ὡς βέβαιον κομίζων τεκμήριον, βασιλεῖ δὲ καὶ τὰ γράμματα ὅπως εἶη ἢ πόλις συνειλημμένη ἐδήλουν, οὐκέτι ἀμφίβολος ἦν, ἀλλ' ἐπίστευε. Καὶ ἀντεδίδου μὲν τῶν λόγων τὰ μείζω· τὸν μέντοι γε πρύτανιν τούτων καὶ παροχέα ὡς δυνατὸν ἐμεγάλυνεν· οὐδὲ γὰρ μικρὸν οὕτως ὤφετο τῇ ἐκείνου βασιλείᾳ προστεθῆναι τοιοῦτον κατόρθωμα. Καὶ δὴ μεγίστης ἐορτῆς ἄγων ἡμέραν ἐκείνην, μετμηφιάζετο μὲν πρὸς τὸ μεγαλιό τερον, συνεκάλει δὲ τοὺς συνησομένους, καὶ αὐτοὺς ὡς εἶκος ἐστολισμένους ποικίλοις, καὶ σφίσι δημηγορῶν συνήδετο, μηδὲ τοὺς πόρρω κενοὺς ἀφιεῖς ἡδονῆς, ἀλλὰ γε καὶ πρὸς ἐκείνους γράμματα πέμπων, συνεκάλει πάντας πρὸς εὐχαριστίαν τοῦ Κρείττονος.

λ'. Δημηγορία βασιλέως ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς πόλεως. «Οἴδατε, λέγων πρὸς τοὺς παρόντας, ἄνδρες βασιλείας ὑπήκοοι τῆς Ῥωμαίων, ὅσοι τε μεγιστᾶνες καὶ ἡμῖν πρὸς αἵματος καὶ ὅσοι τοῦ πλήθους, ὅπως πάλαι, τοῦ θείου μηνίσαντος, ἀνέμοις ἐξώσταις οἶον τοῖς Ἴταλοῖς ἐξώσθησαν τῆς πατρίδος οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι καὶ ὡς εἰς στενὸν

τὰ τῆς ἐκείνων ἀρχῆς κατηντήκεσαν. Καὶ παρεῶ τὰ πάλαι, ὅτε ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ πρὸς ἕω μὲν Εὐφράτη καὶ Τίγριδι, πρὸς δύσιν δὲ Σικελία καὶ τοῖς πρόσω Πουλείας ὠρίζετο, Αἰθίοπας δ' εἶχε πρὸς νότον καὶ πρὸς βορρᾶν τὰ προσάρκτια· ἀφήμι ταῦτα. Ἄλλ' οἶδατε πάντως ἀκούοντες ὡς ταύτης δὴ τῆς θαλάσσης ἐντὸς πρὸς ἡπειρον οὐ δυοῖν καὶ τριῶν ἡμερῶν, ἀλλ' ἔστιν ὅπου καὶ δέκα καὶ τούτων πλεον, τόπου διάστημα παρὰ τῶν ἡμετέρων τότε κατείχετο, χωρὶς ἀπασῶν νήσων, καὶ τῶν μεγίστων. Ἀλλά, Θεοῦ θέλοντος ἢ μᾶλλον παραχωροῦντος, κατ' εἴσπραξιν τῶν εἰς ἐκεῖνον πλημμελημάτων, αὐτῆς ὡσανεὶ τινος καρδίας τῆς πατρίδος παθούσης, συνενεκρώθησαν πάντα· καὶ τὰ μὲν Ἴταλοί, τὰ δὲ Πέρσαι, Βούλγαροί τε καὶ Τριβαλλοὶ καὶ πάντες ἄλλοι διεμερίσαντο, ἔστι δ' ἅ καὶ Ῥωμαῖοι τῇ βασιλείᾳ ὑπήκοοι νοσοφισά μενοι καθ' αὐτοὺς ἦσαν δεσπόζοντες. Τὰ δὲ γ' ἡμέτερα Νικαία καὶ Προύση 211 καὶ τρίτη Φιλαδελφεία καὶ τοῖς περίξ διεγνωνρίζοντο. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα πῶς καὶ αὐθις ἀνεζώθησαν καὶ γε ἀναζωοῦνται κατὰ μικρόν, ἐλεοῦντος πάλιν τοῦ θεοῦ, τί χρὴ καὶ λέγειν; Πλὴν ἄλλ' οὐδὲ τούτων ἦν ἀσφαλῶς ἔχειν, λειπούσης τῆς βασιλίδος. Ποῖος γὰρ ἡμῖν οὐ προσκρούων ὠνείδισεν, εἴ που καὶ διαπρεσβευσαίμεθα, ὡς ἀπόλισι καὶ πόρρω τοῦ βασιλείου θρόνου κατ' ἀνάγκην διάγουσιν; Ἄστρασι τοίνυν τὴν πατρίδα διασημαιομένους ζητεῖν τὰ λοιπὰ καὶ ἀνακαλεῖσθαι παρὰ τῶν κατεχόντων, μηδ' εἶναι τὴν ἀγωγὴν εὐλογον. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν βασιλέων πολλὰ πονεσάντων, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ἡμῶν πρότρίτα παθόντων, οὐδὲν ἠνύσθη· τὸ γὰρ καὶ φυλαττο μένης πόλεως εἰς κενὸν ἀγρυπνεῖν καὶ εἰς χεῖρας κειμένης αὐθις γενέσθαι εἰς μάτην τοὺς πειρωμένους πονεῖν, Θεοῦ ἐστι μάλιστα, Θεοῦ ὃς οἶδε καὶ τὴν εἰς κίνδυνον νομιζομένην κεῖσθαι φυλάττειν, ἀφύλακτον οὔσαν, καὶ τὴν ἰσχυροῖς ὀπλίταις ὠχυρωμένην ἐγκαταλείπειν εἰς χεῖρας πίπτειν τῶν πολεμίων· τὸ γὰρ πολλὰ καὶ μεγάλα πραγματευσαμένους περὶ αὐτῆς καὶ διὰ τοσοῦτων περαιωθέντας δεινῶν, μηδὲν ἐξανύειν, πολλαπλασίους ὄντας τῶν ἐνοικούντων, δεικνύντος Θεοῦ ἦν ὡς ἔργον ἐκείνου καὶ μόνου ἐξ ἐλέους ἔσται τὸ δοῦναι, οὗ δὴ καὶ τὸ λαβεῖν ἐπιστεύετο. Ἐφθασε τοίνυν ἡ τῆς εὐσπλαγχνίας κυρία, καὶ τὸ ξένον, ἡμῶν βασιλευόντων τῶν τις ἂν εἴποι ἀγαθὸν ἐχόντων. Καὶ δὴ εὐχαριστεῖν ἐστὶ δίκαιον ἀπολαβόντας τὴν πατρίδα καὶ γε ἐλπίζειν, ὡσπερ, καταπεσούσης ταύτης, συγκατέπιπτον τὰ λοιπὰ, οὕτως, ἀνακληθείσης αὐτῆς, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἀνακληθήσεσθαι ταῦτα· ἡ γὰρ παλίμπους περιστήσεται Δίκη, καὶ πολλῶν πρὶν φρυαττομένων ἀυχένες σὺν Θεῷ δ' εἰρήσθωκαθυποκλιθήσονται πρὸς τὸ ταπεινότερον. Εἰ μὲν οὖν οἱ πατέρες ἡμῶν οὐκ εἶδον τὸ τοῦ Θεοῦ ἔλεος, ἀλλ' ἡμῖν ἰδεῖν γέγονεν, υἱοῖς ἐκείνων γε οὖσιν· οὐ γὰρ προσώποις, ἀλλὰ γένεσιν ἐς τὰ μάλιστα, καὶ τὴν εὐεργεσίαν καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ Θεοῦ γενέσθαι. Τοῦτ' ἐπράχθη καὶ ἐπὶ τῶν πάλαι. Καὶ τοῖς πατράσιν ἐπαγγειλάμενος τὴν ἀγαθὴν 213 γῆν ἐκείνην τὴν πάλαι προαγγελθεῖσαν τῷ Ἀβραάμ, ὡς αὐτίκα τῆς Αἰγύπτου ἀπαλλαγεῖσι ληψομένοις ἐκείνην, ὁ δὲ ἐκείνων μὲν ἐπὶ τῆς ἐρήμου πεσεῖν τὰ ὄστα παρεσκεύασε, τοῖς δ' υἱέσι πληροὶ τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ οὐ διέπεσεν ἡ ὑπόσχεσις· οὕτω δικαίους μέτροις καὶ σταθμοῖς αἱ θεῖαι πράξεις οἰκονομοῦνται. Καιρὸς γοῦν μετοικεῖν, προστάσσοντος τοῦ Θεοῦ, οὐ σκιαδεῖοις ἐκ φύλλων ἐν λαμπήναισταῦτα γὰρ ἦσαν τὸ πάλαι, ἀλλὰ σκεπομένοις χάριτι τοῦ Θεοῦ. Καὶ δὴ ἐξ αὐτῆς ἅμα πεμφθῆτω τις τῶν ἀρχόντων καὶ λαμβανέτω τοὺς οἴκους οἱ πανοικεῖ κατοικήσει. Εἰ μὲν συμβαίνοι τοὺς πατρίους εἶναι καὶ τοὺς τοῦ γένους περιόντας ἔτι, εἰ ἂν σχήσοι· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ τις ἐκλεγέσθω τοὺς ἀρμοδίους· ἐχρῆν γάρ, Θεοῦ διδόντος τὴν χάριν, κατὰ νόμους ἐκείνου ποιεῖν καὶ προσφιλοτιμεῖσθαι τὸ μέρος ἐκάστω. Οὐδὲ γὰρ ἡμῖν μόνοις, ἀλλὰ καὶ ὑμῖν δίκαιον ἡγεῖσθαι τὸ θεῖον χαρίζεσθαι· καὶ ὡσπερ τὸ ἀπερρίφθαι κοινὸν τὸ τῆς ὀργῆς ἅμα πίνουσι κόνδυ, οὕτω καὶ τὸ ἐπανακαλεῖσθαι καθολικὸν τὴν εὐεργεσίαν λαμβάνουσιν· ἔψονται δ' ἐφεξῆς ἄλλοι, καὶ οὕτω πάλιν τὸ κενωθὲν

ἀναπληρωθήσεται, πόλιν ἀντὶ πολιχνίων αἰρουμένων, τὴν ὄνομα ἔχουσαν τῶν ἀνωνύμων καὶ εὐτελῶν. Οὐ μὴν δὲ καὶ καταφρονητέον τῶν τῆδε ἀσφάλεια γὰρ τῶν ἐντὸς μεγίστη, εἰ τὰ κύκλω φεύγοι τὸν σάλον· ταῦτα δὲ τὸν σάλον φευξοῦνται, πολυωρούντων τῶν οἰκητόρων ἅμα τοῖς πεμπομένοις ἄρχουσιν. Ἄλλὰ τὰ μὲν κατὰ καιρὸν καὶ λεχθήσονται καὶπραχθήσονται, Θεοῦ συναιρομένου δι' ἔλεος· νῦν δ' ἄγε κάκεινοις δι' ὧν ἐπεμετρήθη ἡμῖν ἡ χάρις καὶ γὰρ δίκαιον γράφοντες τὰ εἰκότα δείξωμεν, χάριν σφίσι εἰδότες μετὰ Θεόν.» Τῷ τοι καὶ ἐκ τοῦ παραχρήμα κελεύει γραφήναι τὰ χαριστήρια, ἐκλέγεται δὲ καὶ οἷς ἂν πεμφθεῖσι τὴν κληροδοτήσιν ἐπιτρέψοι τῶν μεγιστάνων· τοῖς γὰρ πολλοῖς γε καὶ ἀνεβάλλετο τὸ δίδοναι, καὶ πρόφασις ἐκείνῳ τό, διὰ σπάθης ἐλόντος, μηδένα εἶναι τὸν δικάως ἂν τῶν ἰδίων, εἴ που παρεῖεν, ἐπὶ τῆς πόλεως ἀνθεξόμενον· περιῆσαν γὰρ ἔτι οὐκ ὀλίγα καὶ τῶν τυχόντων, ἐν ὀκτῶ μόνους πρὸς τοῖς πεντήκοντα ἔτεσι κατεχομένης τοῖς ἐχθροῖς τῆς πόλεως· ἐν οἷς καὶ πάντα ἂν περιῆσαν, εἴ γε εἰρήνην εἶχον πρὸς ἐκείνους 215 οἱ βασιλεῖς· εἰ γὰρ μὴ τῶν ἐπιτηδείων ἐκ τῶν συχνῶν μαχῶν ἐν σπάνει ἐγένοντο, οὐκ ἂν καὶ τῶν θαυμαστῶν ναῶν ἤπτοντο. Πλὴν τὰ ξένα κατέχοντες καὶ αἰὲν ἐν δειλία ὄντες τοῦ ἐξωσθῆναι τῶν μὴ σφίσι προσηκόντων, ἔσπευδον ἄλλος ἄλλο τι εἰς χεῖρας τὸ ἀλλότριον ἔχων ὑποσπᾶν τε καὶ ὑποκλέπτειν, ὡς ἐπὶ πολὺ μὴ ἔξω. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς, ταῦτ' εἰπὼν τε καὶ πράξας, διὰ ταχέων ἀπέστειλε πρὸς τὸν καίσαρα, οὔθ' ἅπαξ ἕνα οὔτε τοὺς πάντας ἅμα, ἀλλὰ συχνοὺς καθ' ἡμέραν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἅμα μὲν πλειστάκις πρὸς ἐκείνου ζητῶν μανθάνειν περὶ ἐκάστων, ἅμα δ' ἐπιτάττων καὶ καθιστάναι τάκεῖ, ὡς μετ' οὐ πολὺ κάκεινος σὺν τοῖς ἄμφ' αὐτὸν ἐπιδημήσων· εὐτρεπίζεσθαι γὰρ καὶ τὰ τῶν παλατίων προσέταττεν. Οἱ δὲ γε μεγιστᾶνες καὶ αὐτοὶ καθ' ἕνα τὸν οἰκεῖον ἀπέστειλλον, ὡς αἰτήσοντάς τε καὶ ληψομένους τὰς κατοικίας· μηδὲ γὰρ καὶ αὐτοῖς εἶναι βραδύνειν, βασιλέως κινήθοντος. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἐπιστάντες, καθὼς ἕκαστος εἶχε, τοῖς προστεταγμένοις προσεῖχον. Ὁ καίσαρ τε διένεμε τοὺς οἴκους τοῖς τε προσώποις καὶ ταῖς ἀξίαις προσηκόντως· ἅμα δὲ καὶ διὰ σπουδῆς συνεχοῦς εἶχε, μηδ' ἀναπνεῖν ἐώμενος ταῖς φροντίσιν, ἡμέρας μὲν καθιστᾶν τὸ πλῆθος, Ῥωμαίοις μὲν πιστεύων, Ἰταλοὺς δ' ὑποπτεύων· ἦν γὰρ ἐνσεσωρευμένον πλῆθος, ζύγκλυδες ἄλλως καὶ ἀπόλεμοι ἄνδρες, ταῖς χειρὸς ἐργασίαις προσέχον. Ὅμως δὲ καὶ τὴν τούτων ὀρμήν, ὡς ἐπιθησο μένωντὸ γὰρ τοῦ γένους ἀλλότριον, τό τ' ἐξ ὑπογύου γυμνωθῆναι τῶν ὄντων καὶ πρὸς τὸ νεωτερίσειν ἐτοίμως ἂν ἔχειν, ὡς οὐ πολλῶν τῶν ἀντι στησομένων ὄντων, ἅμα δὲ καὶ μὴ ἀτρεμούντων ἔτι, ἔπειθε δεδιέναι. Ταῦτ' ἐν νῶ βαλλόμενος, ἡμέρας μὲν διὰ μελέτης εἶχε καταστέλλειν τὸ πλῆθος, φόβον ἐμποιῶν ὠμμένος, νυκτὸς δὲ διατάττων τοὺς διατρέχοντας καὶ νυκτεπάρχου τρόπον ἀγυιᾶν ἐκάστην προσερευνῶν, μὴ κακὸς ἔξω πλανῶτο· πανταχοῦ γὰρ ἐκέκλαστο καὶ τὸ τεῖχος, καὶ ἦν ῥαδίως εἰσελθεῖν τε καὶ ἐξελθεῖν, καὶ πυλῶν κεκλεισμένων, ᾧ δὴ τοιαῦτα πράττειν ἦν βουλομένῳ. Ἄλλὰ καθ' ἡμέραν ἐπισωρευόμενοι πλείους ἔξωθεν, ξυνδιέφερον μὲν τὰς φροντίδας ἐκείνῳ, ἐν ἀφοβίᾳ δὲ τοὺς ἡμετέρους καθίστων. 217

λα'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς εἴσεισιν εἰς τὴν πόλιν μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἀρχόντων. Ὁ δὲ βασιλεὺς, συνταξάμενος ὅσον ἦν τὸ περὶ αὐτόν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν αὐγούσταν, ἔτι δὲ καὶ τὸ νεογιλὸν θάλος τὸν ἐξ ἐκείνης Ἀνδρόνικον, οὗ δὴ καὶ τῆ προσηγορία τὸν πατέρα οὐκέτ' ὄντα ἐτίμα, οὗ τὴν μνήμην ὡς φιλοπάτωρ καὶ ἐνόρκιον ἐφ' ἐκάστῳ ἐτίθει, τὸν μέγαν ἐπὶ γλώσσης φέρων δομέστικον, καὶ τὴν τῆς αὐγούστης μητέρα, ἦν μεγάλην κυρίαν κατὰ τιμὴν ὠνόμαζον οἱ πολλοί, συνάμα τῆ γερουσία πάση καὶ τῆ συγκλήτῳ τὴν ἐπὶ τῆς πόλεως ὠδευε καὶ δὴ, περαιωσάμενος τὸν Ἑλλησποντον, ἐκεῖθεν ἐχώρει πρὸς τὸ Βυζάντιον. Ἐλθὼν δὲ καὶ τὴν Χρυσέαν πύλην κατειληφώς, ἐκεῖ καθήμενος ἐφ' ἡμέραις, τὴν ἐς πόλιν εἴσοδον, ὅπως θεοφιλῶς ἅμα καὶ μεγα λοπρεπῶς γένοιτο, ἀνεσκόπει τε καὶ συνέταττε. Καὶ δὴ

πέμψας ἄγει ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος τὴν σεβασμίαν εἰκόνα τῆς ἀγνῆς θεομήτορος, ἣν λόγος ἔργον μὲν εἶναι τοῦ θεοῦ Λουκᾶ, ἐκεῖσέ που παρούσης κάκεινης καὶ θεωμένης, δῶρον δὲ μετὰ ταῦτα γενέσθαι Πουλχερία τῆ βασιλίδι παρὰ τῆς νύμφης αὐτῆς Εὐδοκίας τῆς ἐξ Ἀθηνῶν καὶ δεσποίνης, καὶ δῶρον ἀξιοχρεῶν ὄντως ἐκ Παλαιστίνης ἀποσταλέν· ὑπὸ δὲ ταύτῃ ὁδηγῶ γε οὔση, δι' ἧς ἐπεπιστεύκει καὶ ἀπολήψεσθαι, εἰσελεύων τὴν πόλιν, ἀποχρώντως ἠγεῖτό οἱ ἔχειν τὴν εἰς ἐκείνην ἀπονέμειν χάριν. Ἔταττε δὲ καὶ τῶν ἐκεῖσε ἀρχιερέων ἕνα, τὸν τῆς Κυζίκου Γεώργιον, τὴν στολὴν ὑπενδύντα, τὰ τῆς εὐχῆς ἄγειν καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν πραττομένων εὐχαριστίαν ἀποπληροῦν. Ἦνοικτο τοιγαροῦν ἡ Χρυσέα πύλη χρονία, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς τῆς εὐχῆς ἐξῆρχεν. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς καὶ πᾶν τὸ περὶ αὐτὸν σχολαίῳ ποδὶ καὶ ἀνατεταμένη διανοίᾳ μεθ' ὅτι πλείστης τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀνθομολογήσεως 219 τὴν πόλιν εἰσέρχεται, πεζῆ βαδίζων καὶ τὸ τῆς βασιλείας σοβαρόν, ὡς μὴ τοι αὐτῆ τελετῇ πρέπον συνόλως, ἀποτιθέμενος. Ἦν δὲ τότε καὶ τὸ τῆς ἡμέρας μεσημβρινόν, τοῦ μετρίου πλέον ἐκκαῖον, τοῦ ἡλίου κατὰ κορυφὴν ἴσταμένου, καὶ ἡ τῶν συνειλεγμένων προθυμία πρὸς τὸ πνίγος διεφιλονεῖκει, ὡς, εἴ τι καὶ συμβαίῃ, καταληψομένων συνάμα τῷ βασιλεῖ τὸ μέγα παλάτιον· τὸ γὰρ τῶν Βλαχερνῶν οὐκ εὐτρεπῶς ἦν ἔχειν πρὸς τὴν τῶν βασιλέων κατοίκησιν· ἔγμε γὰρ καπνοῦ καὶ λιγνύος Ἰταλικῆς, ἣν οἱ τοῦ Βαλδουίνου δαιταλευταὶ ἐκ πολλῆς τῆς ἰδιωτείας ἐκείνου τοῖς τῶν ἀνακτόρων τοίχοις προσέπαττον, ὡς ἔργον εἶναι τὴν ἐκείνων κάθαρσιν, ἅμα δ' ὅτι καὶ εἰς ἀσφάλειαν ἰκανῶς εἶχε βασιλεῦσι πρῶτως ἐπιβάσι πόλεως, τῶν πραγμάτων τεταραγμένως ἐχούσης. Τὸ μὲν οὖν ἡσυχία χαῖρον τοῦ δήμου, ἄρτι πρῶτως βασιλέα Ῥωμαίων ἐν τοῖς ἀνακτόροις θεώμενον, μεταβαλὸν τὴν ἔκπληξιν εἰς χαράν, ἐν ἐλπίσιν ἦν τοῦ λοιποῦ εὐπραγεῖν ὑπὸ τούτῳ βασιλευόμενον. Δοκοῦσι δέ μοι πρὸς ἐκείνην τὴν ὄψιν καὶ οἱ κατὰ τὴν πόλιν Ἰταλοὶ μεταβαλέσθαι ἂν καὶ ἀγαπᾶν, οὕτω πραχθέντωνμηδὲ γὰρ ἀδοξεῖν τοιούτῳ δουλεύοντας, εἰ μὴ γε ἡ κατὰ γένος κόρυζα εἰς ὀλιγωρίαν ἐτύφου καὶ ἄλλως ἐξ ὑπογούου τὰ δεινὰ παθόντας. Πλὴν τελεσθείσης τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐπὶ κρότοις ἐπινικίοις καὶ θείοις ἄσμασι, τὴν μὲν νύκτα φρουραῖς ἀσφαλέσι διείληπτο τὸ παλάτιον.

λβ'. Ὅπως προσηνέγκατο βασιλεὺς ταῖς τῶν Λατίνων φυλαῖς εἰσελθών. Πρωΐας δὲ ὄλος ἦν πρὸς βουλαῖς, ὅπως τε, τὰ κατὰ τὴν πόλιν καταστήσας, ὀχυρώσει φρουροῖς τὸ ἄστει καὶ ὅπως ἂν, τοῖς δοκοῦσι τῶν Ἰταλικῶν γενῶν οὗτοι δ' ἦσαν Γεννουῖται τε καὶ Βενετικοὶ καὶ τρίτοι Πισσαῖοισοφῶς προσενεγκάμενος, καὶ ὑφ' αὐτῷ ποιήσοι· οὕτω γὰρ ἂν, αὐτῶν ὑπο ποιηθέντων, οἶων τ' ὄντων τὰ μέγιστα συγκροτεῖν ἐς ὃ τι καὶ ρέψοιεν, τοὺς ἄλλους καὶ μὴ θέλοντας ἡρεμεῖν. Ὅθεν καὶ προσκαλούμενος ἡμέρας ὅλης ἐχρημάτιζε τὰ εἰκότα καὶ ταῖς τῶν ἐλπίδων ἀμείνοσιν ὑπέσπα τε τῆς πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς οἰκειότητος καὶ κατ' ὀλίγον προσεποιεῖτο καὶ γε τὰς ὁρμὰς σφίσι σοφῶς ταῖς χάρισιν ὑπετέμνετο. Αἱ δ' ἦσαν ἐν καλῷ τε τῆς πόλεως κατοικεῖν ἀνέδην, τόσον τοῦ τόπου λαβόντας, καὶ τὴν σφίσι συνήθη τάξιν ὑπ' ἄρχοντι πεμπομένῳ παρὰ τοῦ κοινοῦ συνεδρίου τοῦ γένους αὐτῶν, ὃν καὶ 221 ποτεστάτον ἐξουσιαστὴν εἶποι ἂν ἡ Ἑλλήνων γλῶσσα, νόμοις ἰδίους προσ ἔχοντας, πολιτεύεσθαι, ἀτέλειαν δ' ἔχειν καὶ ἐλευθερίαν ἐφ' ἅπασιν ναυσὶ χρωμένους καὶ μεταχειρίζοντας κατ' ἐμπορίαν τὰ πράγματα. Καὶ ταῦτα μὲν Γεννουῖταις τὰ ἐπαγγέλματα· Βενετικοῖς δὲ καὶ Πισσαίοις τὰ ὅμοια προσεφιλοτιμεῖτο, τοῖς μὲν ὑπὸ μπαϊούλῳ, ὃν Ἑλλήν ἂν εἶποι ἐπὶ τροπον, τοῖς δὲ Πισσαίοις ὑπὸ κουσοῦλῳ, ἐφόρῳ, νόμοις τοῖς αὐτῶν χρωμέ νοις, πράττειν τὰ ἑαυτῶν ἀκωλύτως, ἐλευθέρους διαβιούοντας. Πλὴν τοῖς μὲν Γεννουῖταις οὐκ εἶχε πιστεῦειν, ἐντὸς περικεκλεισμένοις τοῦ ἄστεος, πολλοῖς γε οὔσι καὶ οὐ κατ' ἐκείνους ἀμφοτέρους συνάμα, ἐκείνους δ' ἡλαττωμένους τῷ πλήθει ἐντὸς κατέχων οὐκ ἤλγει. Τὸ γοῦν διαιρεῖν τὰ γένη καὶ

τοῖς μὲν παροῦσι φιλικῶς ἔχειν, τοῖς δὲ καὶ ἀποῦσι πόρρωθεν δώροις ὑποχαλᾶν τὰς ὁρμάς, δεικνύντος ἦν ὡς δεδίει τὴν ὁμαιχιμίαν, καὶ μᾶλλον ὅτι Βαλδουῖνος, φυγαῖς χρησάμενος καὶ Καρούλω συμμίζας, ἀνδρὶ σοβαρῶ καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον φρονοῦντι, συνήλλαττε λαμβάνων ἐφ' υἱῶ τὴν ἐκείνου παῖδα καὶ οἱ ὡς ἔδνα τὴν πόλιν, ἦν οὐκ εἶχε, διδούς· ὁ δ' ἐλάμβανε καὶ μὴ ἔχοντος παρ' ἐκείνου, ἐλπίζων ὡς καταλήψαιτο, στόλον ἐξαρτύσας.

λγ'. Ὅπως ἐτάχθησαν τὰ κατὰ τὴν πόλιν παρὰ βασιλέως. Πρῶτον γοῦν τῶν ἐκείνου ἔργων ἐντὸς τοῦ πολίσματος τοὺς ἐποίκους εἰσάγειν τε καὶ οἰκίζειν, πρὸς τῇ θαλάσῃ κατωκισμένους τὸ πρότερον. Δεύτερον κληροδοτεῖν τοῖς ἐν τέλει, ἐκτός τε καὶ ἐντὸς πόλεως, τόπους εἰς γεωργίαν, ἐξηρημένης τῆς εἰς χάριν γονικευθείσης τοῖς θεληματαρίοις τῆς ἐκείνων σπουδῆς καὶ εὐνοίας ἔνεκα, γῆς ἀγαθῆς εἰς καρπογονίαν καὶ ἄρε τώσης εἰς πᾶν τὸ καταβαλλόμενον, ἔτι τ' ἀφοσιοῦν ταῖς μοναῖς ἐτέρας μάλα πιείρας· ἦν γὰρ αὐτῶ τὸ σπούδασμα καὶ ταύταις προσαρμόττειν τὰς ἕξω, αἱ δὴ ὑπὸ πολλῶ πλούτῳ κατ' ἀνατολήν παμπληθές, αὐτάρκως ἔχουσαι τῶν ἐπιτηδείων, συνίσταντο· οὕτω γὰρ ἐκεῖθεν καὶ ταύτας συνιστᾶν ἐγνώκει. 223 Τρίτον τοῖς συνειλεγμένοις ἐκδιδόναι τόπον, ἐφ' ᾧ κτίζοιεν ἐπὶ τέλει. Τὸ δὲ πρὸ τούτων καὶ μείζον ἀρήγειν ἐπανηκούσαις πρὸς τὸ πρῶτον τὸ δοκεῖν μοναῖς εἶναι, ἀνακτίζειν τε καὶ τὸ πόλισμα, πάνυ σπουδαίως τοὺς ἀπὸ στρατιωτῶν ἐλαφροὺς εἰσάγοντα· μηδὲ γὰρ ἡρεμήσειν, οὕτως ἐξελαθέντας, τοὺς πρὶν κατέχοντας, ἀλλὰ στόλῳ συνεπιθήσεται. Τῶ τοι καὶ στόλον ἐξήρτυε καὶ ἐναυπηγεῖτο καὶ τοὺς προσελώντας ἐκ τῶν χωρῶν εἰς χιλιάδας ἔταττε πλείους. Ἄλλα τε πολλὰ κατέπραττε, τὰ μὲν κατὰ χρείαν, τὰ δὲ καὶ κατ' ἐκπληξιν, προαναπέλλων τὰς ἐπιθέσεις.

λδ'. Ὅποια ἦσαν αἱ περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου τῶν ἀρχιερέων βουλαί. Ἦν δὲ ἄρα μέλον ἐκείνῳ καὶ τῆς ἐκκλησίας, οὕτω κεκηρωμένης ποιμένος. Συνῆγε τοῖνυν τοὺς ἱεράρχας καὶ βουλαῖς σὺν αὐτοῖς ἐχρήτο, τὸ ποιητέον θέλων μανθάνειν. Τοῖς μὲν οὖν ἐδόκει ἀνακαλεῖσθαι ἔτι περιόντα τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον· μηδὲ γὰρ κανονικῶς προβῆναι τὰ κατ' ἐκείνον· ἔδει γὰρ ἐπιμένειν παρακαλοῦντας καὶ μὴ ἔαν παρευθὺς ἀνέγκλητον ὄντα. Τοῖς δὲ τοῦμπαλιν αὐτὸν μὲν μένειν ἐφ' οἷς κατέγνωστο· ἱκανὴν γὰρ εἶναι καὶ εἰς παραίτησιν τὴν ἐκχώρησιν, καὶ τὸ ἀξιούμενον μὴ καταδέχεσθαι, ἀλλ' ἀποπέμπειν τοὺς ἰκετεύοντας, δηλοῦντος ἦν ὡς ἀπολέγοι τὴν προστασίαν. Τούτων οὕτω κινουμένων καὶ λεγομένων, ὁ βασιλεὺς καὶ ἀμφοτέροις τιθεμένῳ ἐώκει προμηθείας τῆς κατ' αὐτὸν ἔνεκα. Τό τε γὰρ ἐκεῖνον μετακαλεῖσθαι καὶ ἐφιστᾶν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασιν εὖ ἔχειν ἐδόκει, εἰ ὑπ' ἐκείνῳ πατριαρχοῦντι τὰ κατὰ γνώμην προβαίη, ὥστε καὶ ὅ τι αἰροῖτο πράττειν καὶ μηδὲν μηδέσιν ὑπολελειφθαι εἰς σκανδάλου πρόφασιν· ἐδεδίει δ' αὐθις μήπως ἐκκρουσθεῖς ἀμάρτη τῶν κατὰ γνώμην καὶ οἱ ἐντεῦθεν βυθὸς πραγμάτων ἀναρραγείη. Τὸ δ' ὑπερφρονεῖν καὶ ἀντικαθιστᾶν ἕτερον, προβαίνειν μὲν ἀκωλύτως ταῖς πράξεσιν οὐκ ἀμήχανον ἐλογίζετο, ταραχὴν δ' ἄλλως εἶναι, δι' ἣν οὐδὲ τὰ γινόμενα προσήσεσθαι τινας, δεινὰ καὶ ἄλλως ὄντα, τῶν εἰκότων ἔκρινε. Μέσος οὖν ἐναπειλημμένος ἀμφοτέρων τῶν λογισμῶν, ἐν 225 ἀπορία καθειστήκει τοῦ τίσι τίθεσθαι. Ὅμως ἐκχωρῶν τῷ καιρῷ προϊόντι, ὡς κρεῖττόν τι ἐπάξοντι, ἀφείς κατὰ σφᾶς τοὺς ἱεράρχας περὶ τούτου βουλεύεσθαι, ὥστε καὶ ὁμολογεῖν ἀλλήλοις μὴ διαφωνοῦντας, αὐτὸς ἐπὶ τὰς τῶν κοινῶν ἐτρέπετο διοικήσεις, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ ἀφροντίστως ἐκείνων ἔχειν.

λε'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐκποδῶν τὸν νέον Ἰωάννην ἐποίει καὶ ὅπως κατοικίζοντο Ἴταλοί. Τὸ γὰρ κατὰ νοῦν βυσσοδομευόμενον οὐχ ἡσυχάζειν ἐποίει τοὺς λογισμούς. Οὐκ ἀφανῆς γὰρ ἦν ἐξ ὧν τοῖς ὑπονοουμένοις τῷ Ἰωάννῃ προσκεῖσθαι ἔγκλημα δυσνοίας πρὸς ἑαυτὸν ἐπῆγε καὶ ὑπεβλέπετο, ἔστι δ' οὗ καί, αἰτίας πλαττόμενος, ἀπηνῶς ἐκόλαζε, μηδὲ μέχρις ὀνόματος κοινωνὸν ἐπὶ τῇ

βασιλεία θέλων ἔχειν τὸν Ἰωάννην καὶ τὸ ἐκποδῶν τῶν ὄλων καταστῆσαι διὰ πλείστου ποιούμενος. Ἦν δὲ τὸ μὲν ἐρεθίζον εἰς ταῦτα τῶν μὲν ἀνθρώπων οἱ περὶ τὴν ἀδελφὴν Εὐλογίαν, τῶν δὲ πραγμάτων τὸ τὸν υἱὸν Ἀνδρόνικον τῇ ἡλικίᾳ προκόπτειν, ὃν μὴ κατὰ βασιλέας ἀνάγειν δεινὸν ἐποιεῖτο καὶ οἱ οὐ φορητὸν ἐνομίζετο, τὸ δὲ πλεόν ἢ μεγίστη φιλοτιμία καὶ τὸ ἄκαιρον ὑπερήφανον μένειν ἐπὶ μετρίοις οὐκ ἀρκουμένου. Ἡ δὲ τοῦ δοκεῖν οὐκ ἀλογίστως ταῦτα βούλεσθαι πρόφασις ἢ τῆς πόλεως ἄλωσις, εἰς θρόνον βασιλείας λογιζομένη αὐτάρκης τῷ κατασχόντι· αὐτὸν δ' εἶναι καὶ μόνον τὸν εἰς ταύτην κληθέντα προτείνων, αὐτὸν καὶ μόνον βασιλεύειν συνελογίζετο. Ἔτι δ' ὅμως ὑπουλον ἦν τὸ δεινὸν καὶ τοῖς πολλοῖς οὐκ εὐσύνοπτον, εἰ καὶ πως οἱ βαθύτερον ἐπιβάλλοντες ἔκ τε πολλῶν ἄλλων καὶ τοῦ μὴ συνεισελθεῖν τὴν πόλιν ἐκείνῳ τὸν Ἰωάννην οὐ δυσχερῶς εἶχον ὑπιδέσθαι τὸ μελετώμενον, ὃ δὴ, τρεφόμενον ὑπ' ἀγρίας πλεονεξίας, εἰς Θεὸν πειθούσης ἀμαρτάνειν τὰ μέγιστα διὰ τῆς τῶν ὄρκων παραβάσεως, μείζον ἤρετο ἢ ὥστε παρορᾶσθαι τῷ μελετῶντι. Τὸ δ' ἦν ἄρα τὸ τοῖς Ῥωμαίοις μεγάλων ἄρξαν κακῶν καὶ ταραχῆς ἀνυποίστου ῥεχθέν. Τότε δὲ τὰ τῆς πόλεως ὡς οἷόν τε καθιστὰς πρὸς τὸ ἀσφαλέστερον, Γεννουίτας μὲν, τοὺς τ' ὄντας, τοὺς τε προσδοκωμένους, προσγενέσθαι πλείστους ἐνιδῶν καὶ δυσχερεῖς ἢ ὥστε καὶ ὑποκλίνεσθαι ῥαδίως Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ταῖς τυχούσαις προφάσεσιν ὑποκινηθησομένους ἂν ὡς ὑπερ ὄφρυς καὶ σοβαροῦς, ἐντὸς μένειν τῆς πόλεως οὐκ ἐγνώκει συμφέρον, ἰδίᾳ δὲ προσκαθῆσθαι. Καὶ πρότερον μὲν κατὰ τὴν Ἡράκλειαν τῆς Θράκης 227 φέρων κατώκιζεν, ὕστερον δὲ καταντικρὺ τῆς Περαίας παρὰ μόνον τὸ τοῦ Γαλατᾶ φρούριον ἀσφαλὲς ἐδοκίμαζε κατοικίζειν. Βενετικούς δὲ καὶ Πισσαίους, τὸ κατὰ πλῆθος ὀλίγον, μένειν ἐντὸς ἐδικαίου, ἀποκεκριμένους καὶ τούτους τῶν ἄλλων. Ὅθεν καὶ ἐν ἀκινδύνῳ τῷ καθ' αὐτὸν ἐκέλευε μὲν αὐτίκα τὸ τ' ἐντὸς ἀνοικοδομηθὲν πρὸς τῷ κατὰ θάλασσαν μέρει τῆς ἀγορᾶς φρούριον, τὸ τ' ἐκτός, τὸ τοῦ Γαλατᾶ, ἀμφοτέρω κατερεῖψαι, καὶ οὕτως Γεννουίτας μὲν κατὰ τὴν πρὸς δύσιν Περαίαν πρὸς τῷ Γαλατᾶ, σφᾶς αὐτοὺς ἐπιμήκιστον παρεκτείνοντας, κατοικεῖν, τοῖς δὲ λοιποῖς ἀποταχθῆναι ἰδίους τόπους πρὸς οἴκησιν. Ἐχειν δ' ἕκαστον γένος τοὺς ἰδίους φόρους ἀκωλύτως προσέταττε.

ΛΛ'. Τὰ κατὰ τοὺς εἰς τὸν πάπαν καὶ τοὺς Ἰταλοὺς πρέσβεις τοῦ βασιλέως. Διεπρεσβεύετο δὲ καὶ πρὸς τὸν πάπαν διὰ ταχέων, ἐκμειλίσσω δώροις. Δύο δ' ἦσαν οἱ πρέσβεις, εἷς μὲν ὁ Νικηφορίτζης λεγόμενος, ἄτερος δὲ ὁ Ἀλουβάρδης, ἄνδρες εἰς ὑπογραμματέας μὲν τελοῦντες πρὶν τῷ τῶν Ἰταλῶν βασιλεῖ τῷ Βαλδουίνῳ, αἰτίαν δὲ προδοσίας πρὸς Ῥωμαίους σχόντες· οἷς δὴ καὶ τὴν Ἰταλίαν καταλαβοῦσι κίνδυνος ἐπεισπίπτει βαρῦς, ὃν οὐδ' αὐτὸ τὸ σχῆμα τῶν πρέσβων παρητεῖτο. Ἄλλ' εἰ καὶ τὰ τῆς προδοσίας ὄνειδη ταῖς τιμαῖς συνεκάλυπτεν ὁ κρατῶν εἰς αὐτὸν παραπρεσβευόντων ἐκ πόλεως, ἀλλ' ἐκεῖνοι, χαλεποί γε ὄντες καὶ ἄλλως, παρακνιζόμενοι δὲ καὶ τῇ στερήσει τῆς πόλεως εἰς μανίαν μείζονα, κατὰ τῶν πεμφθέντων ἐπ' αἰτίαις τῆς προδοσίας, ὡς ἐπιστάντες ἐωρῶντο, τιμωρεῖν ὥρμητο. Ὅθεν καὶ τὸν μὲν Νικηφορίτζην κατασχόντες ἐκ ποδῶν ἐς κεφαλὴν ζῶντα ἀνηλεῶς ἐξέδερον, τιμωροῦντες αἰτιασθέντα, ἅμα δὲ καὶ ἐπ' ἀτιμία τοῦ πέμψαντος· ὁ δ' Ἀλουβάρδης, προγνοὺς τὴν ἐπιβουλήν, ἀνὰ κράτος φεύγει. Καὶ ταῦτα μὲν τόνδε τὸν τρόπον συνέβη τοῖς παρ' Ἰταλίαν πεμφθεῖσι πρέσβεσιν.

229 {ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ}.

Ὅπως ἐσκόπει ὁ βασιλεὺς τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον. Ὁ δὲ βασιλεὺς, πολλαῖς στοιχιζόμενος ταῖς ἐννοίαις, ὡς ἄλλως οὐκ ὄν πατριάρχου δίχα τὰ τῆς

ἐκκλησίας ἰθύνεσθαι, ἐσκόπει καθ' ἑαυτὸν πῶς ἂν καὶ τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην κατασταίῃ καὶ τὰ κατὰ γνώμην ἐκβαίῃ. Θατέρου δ' εὐδοήσαντος, εἰ θάτερον ἀπολείποιτο, τὸ πᾶν ἂν χωλεύειν ἀναγκασθῆναι ἤγεϊτο· εἴτε γάρ, καταστάντος τοῦ πατριάρχου, αὐτὸς ἐμποδίζοιτο ταῖς βουλήσεσιν, ἐπὶ μεγίστοις ἀτυχεῖν· εἴτ' ἀπόντος ἐκείνου, αὐτὸς τὰ κατὰ βούλησιν πράττει, τῶν πρὸς αὐτοῦ μὲν ἤκιστα ἀμαρτάνειν, πολλοὺς δέ, συμπλέκοντας ταῦτα τῷ περὶ τὸν πατριάρχην συμβάντι, ὡς οὐκ ἐνδίκως ἀπρακτοῦντος, μεγίστην αἴρειν τὴν ταραχὴν, καὶ προσεῖναι τὸ εὐλογον, ὡς, εἰ παρῆν, πάντως ἐμποδῶν ἂν ἐκείνον στήναι ταῖς ἐπινοίαις· νῦν δέ, προαιρουμένου τοῦ βασιλέως παρανομεῖν, παρανόμοις ἄλλαις ἀρχαῖς συμπέρασμα παράνομον ἐπεισῆχθαι, ὡς καὶ τὸν πατριάρχην παραλογίσασθαι καὶ τὸν βασιλέα πτερνίσαι ταῖς οὐ καλαῖς περὶ τὸ θεῖον ὑπολήψεσιν, ὡς ἐκείνου ἢ μὴ ἐφορῶντος ἢ μὴ μετελευσομένου τὸν ἀμαρτήσαντα· τὰ δ' εἰς μεγάλην εἶναι οἱ τὴν ταραχὴν, ὡς καὶ κίνδυνον ὑπονοεῖσθαι. Ταῦθ' ὁ κρατῶν λογιζόμενος συνάπτειν ἤθελε τὰ ἀσύναπτα, τὴν τε τοῦ πατριάρχου ἀποκατάστασιν καὶ τὴν τοῦ γνησίου βασιλέως ἀπραξίαν· τὰ δ' ἦσαν λίνον μὴ λίνῳ συγκλώθοντα πράττειν. Ἔγνω γοῦν πειραῖσθαι τοῦ πατριάρχου, εἰ, οὕτως τῶν κατὰ τὸν Ἰωάννην ἐχόντων ἀπηρητημένως πάντη καὶ ἀνεμιμένως, αὐτὸς κατανεύοι τὴν εἰς τὴν πόλιν εἴσοδον, πρὸς δὲ καὶ τὴν προστασίαν τῆς ἐκκλησίας, καὶ εἰ στέφειν αὐθις ἐκείνον βασιλικῶς κατὰ τὸ δεύτερον ἐπὶ τῆς πόλεως προαιροῖτοεῖναι γὰρ καὶ ἄλλως δίκαιον 231 πρῶτως εἰσαχθέντα καὶ πρῶτον τῶν βασιλέων στέφεσθαι, ὡς, εἰ διδοίη ταῦτα, ἐλπίζειν καὶ τὰ πᾶσι τούτοις ὡς ἐφησυχάσοι πραχθέντων. Τρισὶ δ' ὤφετο πείσειν τοιαῦτα λέγοντα, τῷ τε μεμαλακίσθαι τοῦτον τῷ χρόνῳ ἐν ὑπερορίαις διάγοντα, τῷ τε δεδιέναι μὴ καὶ αὐθις ἀντικαταστή ἄλλος, γεγονός καὶ ἐπ' ἄλλῳ ἤδη, καὶ τρίτῳ τῷ ἀνάγκῃ εἶναι καὶ αὐτὸν ἐρᾶν τῆς πατρίδος, ἧς ἀδύνατον ἐπιβῆναι, καὶ ταῦτα μεθ' ὑπερτάτης τιμῆς τε καὶ δόξης, μὴ ταῦθ' ὑπισχνούμενον ἐκτελεῖν· εἰ δέ γε μὴ πείθοιτο, αὐτάρκες πρὸς ἐκείνον εἶναι οἱ τὸ ἀξιῶσαι. Τοιούτοις τοιγαροῦν λογισμοῖς ὁ βασιλεύων συγκροτηθεὶς, ἔτι τῶν ἀρχιερέων διαφωνούντων, προστίθεται καὶ αὐτὸς τοῖς ἐκείνον ψηφίζομένοις, καὶ ἀμφιρρέπει τὰ τῆδε, προστεθέντος τοῦ βασιλέως· θάτερον δὲ μέρος ὡς ἀσθενῆσαν ἐντεῦθεν συγκατακλίνεται, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ἐπὶ ῥητοῖς πρὸς βασιλέως καὶ τῆς συνόδου καλοῖτο· ἦν γὰρ καὶ αὐτοῖς ἰδίως προσαπαιτούμενον ἀμνημονεῖν μὲν σφίσι τῆς εἴτε προπετείας εἴτ' ἀδικίας χρὴ λέγειν καὶ παραυτίκα κοινωνεῖν ἐκείνοις τῶν ἱερῶν καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Νικηφόρου χειροτονηθέντας δέχεσθαι καὶ μὴ σχίζειν τὴν ἐκκλησίαν ἕκ τινος μικροψυχίας, μηδὲν ἐχούσης καιρόν. Ταῦτα συνθέντες, ἀποστέλλουσι τοὺς ἀπαγ γελοῦντας. Ὁ δ' ὡς ἤκουσεν τῶν διαμνηνυμάτων, πρῶτον μὲν ἐσχετλίαζεν, εἰ καλοῖτο προσαπαιτούμενος καὶ μὴ παρακαλοῖτο συγγνώμην τῶν ἡμαρτημένων παρίσχειν· τὸ μὲν γὰρ δίκαιον ἐχόντων ἐφ' οἷς ἔπραξαν εἶναι, τὸ δ' ἀμαρτόντων. Ὅμως παρακαλούμενος ἐπραῦντο καὶ ἔτοιμος ἦν πρὸς τὸ προσχωρεῖν· πλὴν πεζῆ καὶ θαλάσσει τὴν πορείαν ἐκείθεν διηνηκῶς, ἐν τοῖς Ῥουφίνου γίνεται, ὡς τοῦτο μὲν προσαναπαυσόμενος, τοῦτο δὲ καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἐντελέστερον ἐκ τοῦ παρασχεδὸν δώσων ἐφ' οἷς ἀπήτητο. 233

β'. Ὅπως μετακληθεὶς ὁ πατριάρχης εἰς τὴν πόλιν εἰσάγεται καὶ στέφει αὐθις τὸν βασιλέα. Ἐκεῖσε τοιγαροῦν πεμπομένων πρὸς τε τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συνόδου καὶ κινουμένων τῶν ζητημάτων, ὁ δέ, τὰ μὲν διδούς, τὰ δὲ καὶ προσυποσχόμενος, περαιούται τε τὴν ταχίστην καὶ, τῆς πόλεως ἐπιβάς, ψήφῳ κοινῇ καὶ γνώμῃ τὴν ἐκκλησίαν καταλαμβάνει. Πρῶτος οὖν ὁ βασιλεύς, ἀπολογούμενος ἐκείνῳ περὶ τῶν πραχθέντων, μεγάλας ἠγάλλε ταῖς τιμαῖς καὶ ταῖς εἰς τὴν ἐκκλησίαν προσόδοις ἐτίμα. Καὶ τὸ μὲν ἱερὸν ἅπαν μετεποίει πρὸς τὴν προτέραν κατάστασιν, ἐκτραπὲν ἐπὶ πολλοῖς παρὰ τῶν Ἰταλῶν· καὶ δὴ ἐπιστήσας τὸν μοναχὸν Ῥουχᾶν, ἄνδρα δραστήριον ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, μετεκόσμη τε τὸ βῆμα καὶ ἄμβωνα καὶ σωλέαν καὶ

ἄλλ' ἄττα βασιλικαῖς ἐξόδοις ἀνωκοδόμει· εἶτα πέπλοις καὶ σκεύεσιν ἱεροῖς τὸ θεῖον τέμενος καθίστα πρὸς τὸ εὐπρε πέστερον· ἔτι τε καὶ χώρας προσετίθει τῇ ἐκκλησίᾳ, φθάσας προσθεῖναι καὶ ἄλλας εἰς τὴν τῶν ὑμνοπόλων οἰκονομίαν, ὡς μὴ ἐνδεῶς τε τῶν ἐπιτη δειῶν ἔχοντες ἀμελοῖεν. Ὁ δ' ἀρχιερεὺς καὶ ὡς εἰς τιμὴν μὲν τοῦ θεοῦ ταῦτα γινόμενα συνόλως προσαπεδέχετο, εἰδέναι δὲ καὶ χάριν ἰδίως, ὡς χάριν αὐτοῦ γίνοντο, τῶν εἰκότων ἐνόμιζεν. Ὅθεν καὶ στέφειν ἤθελε τὸν διδόντα καὶ ἀμνημονεῖν τῶν πραχθέντων τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἠβούλετο, τοῖς δὲ γε παρὰ τοῦ Νικηφόρου χειροθετηθεῖσιν ἐκχωρήσας τὰ τῆς ἀρχιερωσύνης ἅπαντα, παρὰ μόνον τὸ συλλειτουργεῖν, ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐχρήτο· εἶναι γὰρ νομιζεσθαι δίκαια τὰ εἰς ἐκείνον πραχθέντα καὶ αὐτῷ συνδοκεῖν, εἰ τὴν ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκείνων κοινωνίαν καταδέχοιτο. Ἐπεὶ δ' ἔδει καὶ περὶ τοῦ ἐκ δευτέρου στέφειν τὸν βασιλέα κοινολογεῖσθαι, ἐτοίμως καὶ ταῦτ' ἐδίδου. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ τῶν ἡμερῶν κυρία παρῆν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τεμένους μεγαλοπρεπῶς ἔστεφε· μνήμη δ' οὐκ ἦν τὸ σύνολον Ἰωάννου, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ τῷ καίσαρι Ἀλεξίῳ προσεπεφιλοτίμητο, ὡς δι' αὐτοῦ ἀλούσης τῆς πόλεως, τὸ μετὰ τε τοὺς βασιλεῖς καὶ τὸν πατριάρχην ἐν ταῖς συναπταῖς μνημονεύεσθαι. 235

γ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς διεπρεσβεύετο πρὸς Τοχάρους, κήδη ποιῶν, καὶ πρὸς Αἰθίοπας. Τότε δὴ τῷ βασιλεῖ τῶν πραγμάτων καλῶς καὶ ὡς ἤθελε καταστάντων, ἐξήγοντο καὶ πρὸς τοὺς μακρὰν πρεσβεῖαι, τοῦτο μὲν πρὸς τὸν ἄρχοντα τῶν Τοχάρων Χαλαοῦ, τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τὸν τῶν Αἰθιοπῶν σουλτάν. Τὸν γὰρ τῶν Περσῶν μεθ' ἑαυτοῦ εἶχε τὸν Ἀζατίνην, ἐπὶ τῆς πόλεως βλακικῶς διάγοντα, κώμοις καὶ μέθαις ἀνὰ πᾶσαν διημερεύοντα ἄμφοδον· κενῆς γὰρ οὔσης ἀνθρώπων ἔτι τῆς πόλεως, συνέβαινε τὰς ἀμφοδούς ὡς ἐρημίας εἶναι, ἐφ' αἷς ἐκεῖνος ἀνέδην καθήμενος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτόν, πολλοῖς καὶ μεγάλοις οὔσιν, ὠργιάζε τε τῷ Διονύσῳ καὶ ἐμεθύσκετο. Πρὸς γοῦν ἐκείνους εἶχε διαπρεσβεύεσθαι καὶ αὐθις λαμβάνειν ἐκεῖθεν πρέσβεις. Τῷ μὲν οὖν Χαλαοῦ μετὰ τοῦ μοναχοῦ καὶ ἱερέως Πρίγκιπος ἐξεδίδου τὴν ἐκ τῆς Διπλοβατατζίνης ἐκ νοθείας παῖδα Μαρίαν. Καὶ ὁ Πρίγκιψ, ἀρχιμανδρίτης ὢν τότε τῆς τοῦ Παντοκράτορος μονῆς, ὑπὸ μεγάλαις φαντασίαις τε καὶ ἀβρότησι συνάμα καὶ πλούτῳ παντοδαπῷ τὴν κόρην ἐκόμιζεν, ἐπιφερόμενος καὶ σκηρικὸν νεῶν ἐκ πέπλων στιβαρῶν ἐκ μετάξης, τὰς δὲ γε τῶν ἀγίων μορφὰς χρυσῷ πεποιημένας ἔχοντα, σταυροῖς καὶ σχοίνοις ἐρηρησμένον, καὶ ἅγια σκευὴ πολύτιμα κατὰ χρεῖαν τῆς ἱεῶς θυσίας. Καὶ οὕτω μὲν πρὸς τὸ μεγαλειότερον τὸ συνάλλαγμα ἐξηρτύετο, κἂν τοῦ Χαλαοῦ ἐξ ἀνθρώπων γεγονότος πρὶν ἐκείνους φθάσαι, ἡ κόρη τῷ υἱεῖ ἐκείνου Ἀπαγᾶ, διαδόχῳ γε τῆς ἀρχῆς καταλειφθέντι, ἐν ὑστέρω φθάσασα ἐνηρμόζετο. 237 Τὸν δὲ γε τῶν Αἰθιοπῶν σουλτάν ἄλλη τις χρεῖα τῷ βασιλεῖ σπένδεσθαι κατηνάγκαζεν· ἐκ Κομάνων γὰρ ὢν ἐκεῖνος, εἷς τῶν εἰς δουλείαν ἀποδεδο μένων, τὸ γένος ἐζήτει κατ' αἰτίαν συνετὴν ὅτι καὶ ἐπαίνων ἐγγύς. Τὰ γὰρ ἀντικρὺ ἀλλήλων κλίματα τῆς γῆς, τό τε βόρειον καὶ τὸ νότιον, ἐμφύτοις τισὶ δυνάμεσιν ἐπὶ τε σωματικῇ καὶ ψυχικῇ διαθέσει ἀντιπεπόνθασιν, ὥσπερ δῆτα καὶ κράσεσιν, ἐν αἷς οὐ μόνον ζῶων ἀλόγων πρὸς ὅμοια ζῶα διαφορὰς εὗροι τις ἐμφανεῖς, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἀνθρώπων· βορείοις γὰρ τὰ ζῶα λελεύκωται, νοτίοις δὲ μεμελάνωται· ἄνθρωποι δὲ ἐν μὲν βορείοις ἀσύνετοι, ἄλλως καὶ μόλις λογικοὶ καταλαμβανόμενοι, ἐν οἷς οὐ λογικαὶ ἐπιστῆμαι, οὐ μαθήματα φυσικά, οὐ γνῶσις, οὐ φρόνησις, οὐ περὶ τὸν βίον οἰκονομίαι καὶ τεχνῶν ἐργασίαι καὶ τᾶλλα οἷς τῶν ἀλόγων ἄνθρωποι διαστέλλονται, ὄρμας μέντοι παραβόλους καὶ πρὸς μάχην ἐτοίμους ἔχοντες, ὡς ἐτοίμως ὀρμήσοντες, ἦν τις ἐποτρύνει, παράβολόν τι καὶ βακχικὸν θύοντες ἐπ' ἀλλήλοις καὶ τῷ Ἄρει σπένδοντες. Ἐν δὲ νοτίοις τούναντίον ἅπαν· ἐκεῖνοι γὰρ εὐφυεῖς μὲν ἄλλως καὶ ἄγαν συνετοὶ καὶ ἄριστοι τὰ ἐς πολιτείαν καὶ τέχνας καὶ λογικὰ μαθήματα καὶ βουλάς ἐφ' ἐκάστῳ, νωθοὶ δὲ τὰ ἐς ὄρμας καὶ

μαλακοὶ πρὸς μάχας καὶ ἀπραγμοσύνη μᾶλλον συζῶντες, ὀλίγα ἔχειν ἢ πολλὰ πολυπραγμονοῦντες αἰρούμενοι. Τούτων δὲ τὸν ἥλιον αἰτιάσαιτ' ἄν τις φυσικευόμενος, τῷ μὲν ὀμιλεῖν ὀλίγα καὶ πρὸς ὀλίγον οὐ μετρίως θερμαίνοντα τὸν ἐγκέφαλον, ὅθεν καὶ ἡ εὐφυΐα προσγίγνεσθαι πέφυκε, τὸ δέρμα δὲ συμπιλοῦντα ἀπεργαζόμενον τοῖς μέλεσι τὴν στερρότητα, ἐπὶ δὲ θάτερα τῶν μερῶν τῷ ἐπὶ πλέον ὀμιλεῖν θερμαίνοντα μὲν εἰς εὐφυΐαν, ἔκλυτον δ' εἰς ἀνδρίαν ἀπεργαζόμενον τὴν ὀλομέλειαν τῶν σωμάτων· συμμετατίθεσθαι γὰρ τοῖς σώμασι τὰς ψυχὰς ὁ φυσικὸς λόγος δίδωσι. Διὰ τοι ταῦτα καὶ πρότερον μὲν πολλοῦ ἐτίμων τὸ Σκυθικὸν Αἰθίοπες, κατὰ δουλείαν μὲν κτώμενοι, ἄλλως δὲ στρατιώταις ὑπὲρ αὐτῶν χρώμενοι. Τότε δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχὴν καταστάντος Σκύθου, τὸ Σκυθικὸν ἀνεζητεῖτο, ὡς στρατεύματος σφίσι ἐκεῖθεν συστησομένου, ὅπερ οὐκ ἄλλως ἦν αὐτοῖς ὠνουμένοις μετακομίζειν, εἰ μὴ διὰ τοῦ στενοῦ τις Εὐξείνῳ προσβάλλοι θαλάσση· τοῦτο δὲ ποιεῖν μὴ ἀξιοῦντας τὸν βασιλέα ἀμήχανον. Διὸ καὶ πολλαῖς ἐδωρεῖτο τοῦτον ἀποστολαῖς, ἐφ' ᾧ τὰς ἐκεῖθεν δια 239 πλωϊζόμενας νῆας ῥαδίως Εὐξείνῳ προσβάλλειν, καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς πολλὰ διδόντας μείρακας Σκυθικοὺς ἐξωνεῖσθαι καὶ πρὸς τὰ ἴδια ἐπανήκοντας φέρειν· ὃ δὴ καὶ πολλακίς γεγονὸς ἔγνωμεν, ἐκεῖθεν μὲν τῶν χαρισμάτων πρὸς βασιλέα διαπεμπομένων, ἐντεῦθεν δ' ἀνοιγομένης σφίσι τῆς πρὸς ἐκείνους κελεύθου.

δ'. Περὶ καμηλοπαρδάλεως, ὁποῖόν ἐστιν. Ἐν δὲ τοῖς χαρίσμασιν ἦν καὶ καμηλοπάρδαλις, ζῶον ἀσύνηθες καὶ θαυμάσιον, περὶ οὗ ὀλίγα βούλομαι λέγειν, τοῖς μὲν ἰδοῦσιν ὑπόμνησιν, τοῖς δὲ μὴ θεασαμένοις διδασκαλίαν. Σῶμα τούτῳ μέτριον κατ' ὄνους οὐς κἀνθωνας ὀνομάζομεν· δέρμα κατὰ παρδάλεις λευκὸν καὶ πυρραῖς φολίσι κατάστικτον· θέσις σώματος κατὰ τὰς καμήλους ἐξ ὀπισθίων βουβῶνων ἐς ὦμους ἀνωφερές, τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν ὑπερκειμένων αὐτάρκως τῶν ὀπισθεν· τράχηλος κατὰ γεράνους ἐπὶ μήκιστον ἐκτεινόμενος καὶ ἐς κεφαλὴν ἀναγόμενος, ὡς ἀγέρωχον τὸ ζῶον ἐγκαθιστᾶν· κεφαλὴ βαιὰ καὶ καμη λοειδῆς τῷ σχήματι· λευκὸν τὴν κοιλίαν, καὶ ἀπὸ τραχήλου διὰ ῥάχεως πάσης καὶ ἕως οὐρᾶς μετρίως γραμμὴν ἐπὶ στάθμην μέλαιναν ἰθύντατα περικείμενον· πόδες λεπτοὶ κατ' ἐλάφους καὶ διχηλοῦντες. Ἡμερον δ' ἄλλως, ὡς καὶ παισὶ παίζεσθαι ἀγόμενον ἐκ ῥινός, καὶ πειθήνιον ἐς ὅπου θέλοις ὀρμᾶν· ποηφάγον καὶ ἄρτω καὶ κριθῇ κατὰ τὸ πρόβατον ψωμι ζόμενον· τὸ δ' ἦθος χειρόθες. Ἡ δ' ἄμυνα τούτῳ πρὸς τὸ λυποῦντῷ μεγίστῳ γὰρ μέρει καὶ τοῦτο φιλοτιμεῖται τοῖς ζῴοις ἢ φύσις, ὡς, εἴ τις ἐπιτίθοιτο, προσαμυνεῖσθαι οὐχ ὀπλῆ κατὰ τοὺς ἵππους, οὐ κέρατι κατὰ βοῦς οὐδὲ γὰρ κέρασιν ἔστεπται, οὐκ ὀδόντι κατὰ τοὺς κάπρους, οὐκ ὄνυξι κατὰ τὰς γαλαῶς, μόνοις δὲ τοῖς ὀδοῦσιν, οἶμαι, διὰ δηγμάτων μετρίων, ὅσον καὶ ἀποσοβεῖν τὸ λυποῦν μὴ βλάπτειν· οὐδὲ γὰρ τις ἰὸς τοῖς ὀδοῦσιν ἐντέθραπται κατ' ἐκεῖνα ἃ δὴ τοῖς τοιούτοις ἢ φύσις ὀπλίζει. Τοῦτο, ὡσεὶ τι τέρας, ἐκεῖθεν πρὸς βασιλέα διακομισθέν, ἐκάστης θέαμα ἦν καὶ τρυφὴ τοῖς ὀρῶσι δι' ἀγορᾶς ἐλκόμενον. 241 Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῷ κρατοῦντι πεπράχεται δοκῆσει τοῦ συνοίσειν τοῖς ἡμετέροις. Καὶ ὅσον μὲν εἰς εἰρήνην ἀνυστὸν ἦν τὸ πραγματευόμενον, ἄλλως δὲ καὶ ἐς μέγιστον ἐλυμήνατο.

ε'. Ὅπως αὐξηθέντες Αἰθίοπες τὰ κατὰ Συρίαν διεπράξαντο καὶ τὰ κατὰ τὸν Νογᾶν. Ταῖς γὰρ συνεχέσι μετακομίσει τῶν βορέαθεν μειρακίσκων πλήθος ἐν καιρῷ συστὰν στρατιωτικὸν ἠΰξησέ τε τὴν τῶν Αἰθιόπων ὀρμὴν καὶ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἐπήδων, ὡς πολλακίς, τῷ κατὰ σφᾶς ἀσφαλεῖ θαρροῦντας, ὑπερορίους ἐκφέρειν πολέμους καὶ κατὰ χριστιανῶν ἀνδρίζεσθαι. Τῶν γὰρ Ἰταλῶν τὴν τῆς Συρίας ἀπάσης παραλίαν κατεχόντων καὶ Φοινίκης ἀρχόντων καὶ αὐτῆς Ἀντιοχείας τὸ κράτος ἐχόντων, διαμφοισθητούντων δ' ἐξ ὑπερτέρας ἰσχύος καὶ τῶν τῆς Παλαιστίνης τόπων, ὡς ἀγιότητος δόξαν ἐχόντων, καὶ μάλα εἰκότως διὰ τὰς ἐκεῖσε τοῦ Σωτῆρος διατριβὰς καὶ τὰ πάθη καὶ τὰ τῆς οἰκονομίας τεραστικά, αὐτοὶ γε, θαρσήσαντες ταῖς

ἐκ τῶν Σκυθῶν συστάσαις δυνάμεσιν, ἐξελθόντες πᾶσαν ἐκείνην τὴν γῆν Μυσῶν, τὸ λεγόμενον, λείαν ἐποίουν, ἕως οὗ κατ' ὀλίγονοῦδὲ γὰρ ἦν τοῖς Ἰταλοῖς πρὸς αὐτοὺς σπένδεσθαι, ἐχθροὺς γε ὄντας καὶ λεγομένους τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ αὐτῶν δὴ τῶν μεγίστων πόλεων ἐξώσαντες, αὐτὰς εἰς ἕδος κατήρειψαν. Καὶ νῦν κεῖται μὲν ἡ περιφανὴς Ἀντιόχεια, κεῖται δὲ ἡ Ἀπάμεια, κατέσκαπται τε Τύρος καὶ Βηρυτός, καὶ Σιδῶν τὰ ὅμοια πάσχει. Ἐτέρωθεν δὲ θρηνεῖ Λαοδίκεια, Τρίπολις τε καὶ Πτολεμαῖς, τὰ μεγάλα τῶν Ἰταλῶν ἄσπεα, ὡς οὐδ' ἂν ἦσαν λογίζονται. Καὶ δὴ Δαμασκὸς ἡ καλλίστη, τὰ ποτε τῆς Ῥωμαΐδος ὄρια καθ' ἑῶν, ἠφάνισται παντελῶς· καὶ ὅλως πλὴν τῶν εἰς Ἀρμενίου τελοῦντων οὐδὲν ὅ τι συνίσταται. Ὁ δὲ παμπληθὴς ἐκείνων λαὸς πανταχοῦ γῆς διεσπάρη ἄνευθεν τῶν πεσόντων, τῶν μὲν πολέμου νόμῳ, τῶν δὲ καὶ ἄλλως νόμῳ μαρτυρικῶ, μὴ καταδεχομένων τὴν ἄρνησιν. Καὶ 243 ταῦτα μὲν Αἰθιοπῶν τὸ χριστιανικὸν ἀπώναντο ταῖς ἡμετέραις ἀβουλίαις ἢ κακονοιῖαις ἢ αὐτονόμοις ὁρμαῖς καὶ ὀρέξεσι. Τοχάρων δὲ τοῦ θράσου καὶ ἔτι ἀνέχομεν, οὐ δυνάμεσιν οὐμενοῦν θαρσα λέαις, ἀλλὰ φιλικαῖς εἴτ' οὖν δουλικαῖς ὑπελεύεσει, κήδη ποιοῦντες καὶ δωροφοροῦντες συχνάκις τὰ κάλλιστα τε καὶ μέγιστα, ὡς καὶ δεύτερον ἄλλο μετὰ ταῦτα καὶ χρόνοις ὑστέροις συνέστη πρὸς τοὺς δυτικούς Τοχάρους, ἔκποθεν ἀφανῶν ἐπιστάντας καὶ τὰ βόρεια κατασχόντας, συνάλλαγμα τῶ ἄρχοντι τούτων Νογᾶ, ἐκδόντος τοῦ βασιλέως ἑτέραν παῖδά οἱ ἐκ σκοτίων σπερμάτων γεγεννημένην, Εὐφροσύνην τούνομα, ἐξ ᾧν συνέβαινε μετὰ φιλίας ἐκείνους ἔχειν ἃ δὴ προσταλαιπωροῦντες πολέμῳ μόλις ἂν ἐκτῶντο.

Π'. Ὅπως αἱ τρεῖς βασιλίδες ἀνδράσιν ἠρμόσθησαν καὶ ὁποίοις. Τῶ μὲν οὖν βασιλεῖ μετὰ ταῦτα διέγνωστο ἀπαλλαγῆναι καὶ τῶν βασιλίδων τῶν καὶ αὐταδέλφων τοῦ παιδὸς Ἰωάννου, δοκουσῶν ἔχειν καὶ τούτων τὸ μέρος κληρὸν βασιλείας ἀπὸ πατρός· καὶ διὰ τοῦτο βαθύ τι σκοπῶν, ἐκεῖνος Ῥωμαίους αὐταῖς οὐ συνήρμοττε. Τὴν μὲν γὰρ τῶ ἀπὸ τοῦ Μορέου εὐγενεῖ Λατίνῳ, Μαίῳ Δεβελικούρτῳ λεγομένῳ, συνῆγεν εἰς λέχος, ἐνταῦθ' ἐνδημήσαντι· τὴν δὲ δευτέραν Λατίνῳ μεγιστᾶνι, ὃν ἂν ἐκεῖνοι φαῖεν σεμνύοντες κόντον, ὄνομα Βιντιμίλια, ἀπὸ Γεννούας τότε προσελθόντι κατὰ φήμην τῶ βασιλεῖ, εἰς γάμον ἐκδοὺς καὶ δώροις τὰ εἰκότα φιλοφρονησάμενος, ἀποπέμπει συνάμ' ἐκείνην συζύγῳ· τὴν δὲ τρίτην Βουλγάρῳ τῶ Ὀσφεντισθλάβῳ, κατὰ Μυσίαν τῶν κατὰ τὸν Αἴμον ὀρεινῶν ἄρχοντι, δίδωσι. Καὶ οὕτως ἐκεῖ νῶν ἀπαλλαγεῖς καὶ τῶν φροντίδων τῶν ἐπὶ ταύταις ραΐσας, ἑτέραις πράξεσιν ἐπιβάλλεται. 245

Ζ'. Τὰ κατὰ τὴν δέσποιναν Ἀλαμάναν Ἄνναν. Φθάνει μὲν οὖν τῶ πρὸς τὴν Ἀλαμάναν Ἄνναν, ἣν συνοικοῦσαν ἐπ' ὀλίγον εἶχεν ὁ τοῦ Λάσκαρι πατὴρ Ἰωάννης ἐν ἐσχάτῳ γήρᾳ, Φερδερίχου τοῦ τῆς Σικελίας ἄρχοντος παῖδα, τοῦ Μαφρὲ δ' ἀδελφῆν, ἣν δὴ καὶ ἐκ πρεσβείας ἐλθοῦσαν ταινιώσας ὁ δηλωθεὶς βασιλεὺς Ἰωάννης αὐγούσταν δεικνὺς σύνοικον εἶχε καὶ ἔστεργε ... Τῶ γοῦν πρὸς αὐτὴν ἔρωτι ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀλοὺς ἐν ἀσφαλεῖ μὲν εἶχεν, ἐφ' ᾧ τάχα μὴ ἀποδρᾶναι πρὸς τοὺς οἰκείους, ὅμως δ' ἐκείνη προνοῶν τῶν ἐπιτηδείων βασιλικῶς, πάντα τρόπον ἐπέιρα τῆς σωφροσύνης ἐκείνης περιγενέσθαι. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθε, πολλὰ πράττων καὶ δεξιούμενος μηδὲ γὰρ ἂν καλὸν εἶναι καὶ εὐπρεπές, βασιλέως ἀκούσασαν δάμαρτα οὕτω μεγίστου καὶ φοβεροῦ, ἐν ὑστέρω τὸ λέχος αἰσχῦναι καὶ τῶ δούλῳ, εἰ καὶ βασιλεῦσι νῦν, παλλακεύεσθαι, μεγίστην οὔσαν καὶ ἐκ μεγίστων, ἄλλον τινὰ τρόπον ἔγνω θεραπεύειν τὸν τυραννοῦντα μανικὸν ἔρωτα. Καὶ δὴ αὐτῇ μὲν ὑπέσχετο ἑαυτῶ συνοικίσειν εἰς γάμον, ἀφέντα τὴν ἑαυτοῦ, πλὴν ἐπὶ δοκούσαις εὐλόγοις προφάσεσιν, ἃς καὶ προὔτεινεν ἐπὶ πολλῶν· καλὴν μὲν εἶναι τὴν Θεοδώρανούτῳ γὰρ ὠνομάζετο ἢ αὐγούστα καὶ γένους ἀξίου τούτου βασιλικοῦ, καὶ μηδὲν ἔχειν ἐπαιτιᾶσθαι ἢ γένους ἢ σωφροσύνης, τρόπων παραβεβασμένων, ἢ τοῦ μὴ φίλανδρον εἶναι καὶ οἱ ἀξίαν συμβασιλεύειν· ἀλλ' ἀναγκαῖον εἶναι πάντως εὐφυλακτότερον καὶ

πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἔχειν, ἐπὶ τῆς πόλεως ὄντας, ἧς πολὺς μὲν ὁ ζῆλος, ἀναγκαῖος δ' ὁ κίνδυνος, οὐκ ὀλίγων ἐπείσφρειν ἐχόντων, καὶ ταῦτ' Ἰταλῶν τῶν ἐχόντων πρότερον παρακεκνισμένων καὶ ἄλλως εἰς μῆνιν, ὅτι ἔχοντες ἀφηρέθησαν· καὶ νῦν παρακινήθοντας στόλον ἀκούεσθαι φοβερὸν ἐξαρτύεσθαι, αὐτοὺς δ' ἀντωπεῖν ὄρμαϊς τοιαύταις μὴ ἔχειν· οὔτε γὰρ ναυσὶ τοσαύταις εἶναι πρὸς ἐκείνους ἀντέχειν, οὔτε μὴν οἴους τ' εἶναι 247 στρατεύμασι πολεμεῖν κατὰ γῆν· τοὺς δέ γε Βουλγάρους καὶ αὐτοὺς ἐτέρωθεν ἀπειλεῖν εἰσβάλλειν διὰ Θράκης, καὶ μᾶλλον τῆς τῶ τῶν Βουλγάρων ἄρχοντι Κωνσταντίνῳ συνοικουμένης Εἰρήνης μὴ ἡρεμεῖν ἐώσης τὸν σύζυγον τῆ πρὸς τὸν βασιλεύοντα ἀπεχθεία· κύκλω γοῦν τῶν ἐχθρῶν παρακινουμένων, χρῆναι φυλάσσεσθαι τὰς ἐπιθέσεις ἐς ὅσον δυνατόν, ἰδίως δὲ δεδιέναι καὶ τοὺς τῆς βασιλίδος Ἄννης οἰκείους, ὡς ἐτοίμως διὰ ταύτην κάκείνους τοῖς ἄλλοις συνεξορμήσοντας· εἰ δέ τι προμηθευσαίμεθα κρεῖττον, καιρὸν ἔχοντες, μὴ μόνον ἐχθροὺς ἐκείνους, ἀλλὰ καὶ φίλους γίνεσθαι, αἰδουμένους τὸ κῆδος καὶ κατ' ἀγχιστείαν, εἰ συνοικίσομεν ἑαυτοῖς τὴν ἐκείνων, οἰκείως πρὸς ἡμᾶς ἔχοντας. Ταῦτα τοῦ βασιλέως βουλευομένου καὶ σοφιστικῶς λέγοντος ἔπειθε γὰρ ὁ ἐκκαίων ἔρωσ, καὶ μᾶλλον παρὰ τῆς δεσποίνης Ἄννης περιφρονούμενος, ἡ βασιλὶς Θεοδώρα πυθομένη χαλεπῶς εἶχεν ἐνέγκαι, εἰ, δέσποινα ἐστεμμένη οὔσα καὶ γνησίᾳ γυνή, ὑπ' ἀνδρὶ τε τῶ βασιλεῖ τεκοῦσα παῖδας, καὶ πρῶτον μὲν ἀποιχόμενον ἄλλον τὸν Μανουήλ, εἶτα δὲ καὶ τὸν περιόντα Ἀνδρόνικον, ὃν βασιλικῶς ὁ πατὴρ τρέφοι, καὶ τρίτον τὸν ἐπὶ τῆς πόλεως γεννηθέντα τὸν πορφυρογέννητον Κωνσταντῖνον, τοιαῦτα πάθοι ἀπολειφθεῖσα, στερηθεῖσα μὲν τοῦ ἀνδρός, στερηθεῖσα δὲ καὶ τῆς βασιλείας καὶ πάσης ἀπερριμμένη τιμῆς, τὴν δ' ἀντίζηλον ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας ὀρώσα συμβασιλεύουσιν τῶ ἀνδρὶ. Ὅθεν καὶ πρὸς τὸν πατριάρχην πέμψασα ἰκετεύει τοιαύτην συμφορὰν ἀμῦναι ταύτη καὶ νόμων θείων ὑπερμαχεῖν ἀξιοῖ· ὃς δὴ μαθὼν καὶ ἀγάμενος, εἰ τοιούτοις ἐπιχειροῖ ὁ βασιλεὺς καὶ ἀνέδην τῶν ἀθίκτων ἄπτεται, ὡς καὶ τοὺς κειμένους νόμους ἐθέλειν καταπατεῖν, αὐτὸς τοιοῦτος μὴ νομιζόμενος πρότερον, δεινὰ ἐποίει καὶ διεμήνυε, τὸ μὲν ὀνειδίζων, τὸ δ' ἐπισείων ἐκείνῳ καὶ τὴν ἐκ Θεοῦ ἀγανάκτησιν. Τὰς δέ γε προφάσεις ὡς ἰστὸν ἀράχνης διέλυε· τὸ γὰρ φόβον ἀνθρώπινον δεδιότα φόβον θεῖον παρ' οὐδὲν τίθεσθαι κακῶς κρίνειν εἰδότος εἶναι τὸ φοβερὸν· τὸ μέντοι γε τοὺς θεῖους νόμους φοβεῖσθαι ἀφοβίαν εἶναι μεγίστην τῶ φοβουμένῳ, κἂν ὅ τι προτείνῃ τις ἐπὶ τῶ φοβεῖν. Ταῦτα τοῦ πατριάρχου καὶ λέγοντος καὶ μηνύοντος, ἔτι δ' ἐτοίμου ὄντος ἀποκόπτειν ἐκείνον, εἰ ἄλλο τι πράττοι, τῆς τοῦ Χριστοῦ ὀλομελείας ὡς 249 μέλος σεσηπὸς ἤδη καὶ θεραπείαν μὴ προσιέμενον, ἐπεὶ ἔγνω προσκρούσας ὁ βασιλεύων ἰσχυροτέρῳ τῶν αὐτοῦ δυνάμεων καὶ ὡς πρὸς Κρήτα κρητίζει δῆθεν τὸν ἤδη μαθόντα τὰς ἐκείνου ἐπιχειρήσεις οὐδὲ γὰρ ἐπὶ μικρὸν οὐδ' ἐκείνου ἡρεμεῖν εἶα τοὺς λογισμοὺς ἢ τοῦ παιδὸς Ἰωάννου ἐπὶ τῆ βασιλείᾳ παρόρασις, πρῦμναν τε κρούεται, τὸ τοῦ λόγου, καί, ὡς εἶχεν ἐφοδιάσας τὴν δέσποιναν Ἄνναν, ἐπὶ τὰ οἰκεῖα πέμπειν αἰρεῖται, πλὴν ἐπ' ἀνταμοιβῆ τοῦ παρὰ τὰ δελφῶ ταύτης Μαφρὲ κατεχομένου καίσαρος· ἐκεῖ γὰρ οἱ ὁ πενθερὸς ἐκείνου Μιχαήλ ὁ δεσπότης, τοῦτον κρατήσας, ἐξέπεμψεν, ὡς προείρηται. Ὅτι δὲ σκῆψις ἦν ἐκείνῳ τὸ προβαλλόμενον, καὶ μόνον ἔρωτος θεραπεία καὶ οὐ τοῦ κοινῆς προμήθεια, ὁ τῶν πραγμάτων εἰδὼς ἀκριβῶς τὴν μελέτην συνελογίζετο.

ἢ. Τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν Ἄννης τῆς δεσποίνης Μαφρὲ καὶ τὸν Κάρουλον. Ἡ γὰρ Ἄννα Φερδερύχου μὲν ἦν θυγάτηρ, Μαφρὲ δ' αὐταδέλφη, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, ἀποστατῶν τοῦ πάπα καὶ τῶν τοῦ πάπα καί, ὡς αὐτοὶ φαῖεν ἄν, τῆς αὐτῶν ἐκκλησίας· οὐδὲ γὰρ ἠβούλοντο κατὰ τοὺς ἄλλους καὶ αὐτοὶ εὐπειθεῖν τε καὶ ὑποκατακλίνεσθαι καθ' ὅ τι καὶ λέξοι καὶ πράξοι ὁ τῆς ἐκκλησίας ἐπειλημμένος, ἀλλ' αὐτονόμοις χαίρειν ὄρμαϊς καὶ οὕτως ἐπὶ Σικελίας καὶ τῶν ἐκτὸς τὴν ἀρχὴν

διοικεῖν. Ὑβριοπαθῶν δ' ὁ πάπας πρὸς ταῦτα, εὐρῶν δραστήριον ἄνδρα, ἀδελφὸν ῥηγὸς τῶν Φραντζίσκων ὄντα καὶ εἰς κόντους τεταγμένον, τὸν Κάρουλον, τὸν κατ' ἐκείνων ὡς δῆθεν ἀποστατῶν ἐγχειρίζει πόλεμον, τάξας ἐκείνον εἰς τὴν αὐτῶν ῥήγα καὶ πόλεμον ἐμβαλὼν ἐκείνοις ἐντεῦθεν ἀκήρυκτον. Πῶς οὖν οἱ τόσον διαφερόμενοι πρὸς τὸν Κάρουλον ὁμαιχεμῖν κατὰ τοῦ βασιλέως ἔμελλον πώποτε; Ὅμως τὸ μελετώμενον ἀπεκρούσθη, καὶ ὁ βασιλεὺς ἔμενεν ἐπὶ τρόπου καὶ τὰ αὐτοῦ ἔπραττε. Τὰ δ' ἦσαν τὸ βουλάς ὑφαίνειν σὺν ἄρχουσιν, ὅπως 251 ἀνακτίζοιτο μὲν ἡ πόλις διὰ ταχέων ἐπ' ἀδήλω τοῦ τί Ἴταλοι φρονοῖεν περὶ αὐτῆς δέος γὰρ μὴ ἀφανῶς ἐπιθοῖντο, ὅπως δὲ φυλαχθεῖη Ῥωμαίοις, ἐπιστάντων ἐκείνων, καὶ μὴ φανέντες λαφύξαιεν, ὡς ἐξ ἀνάγκης κραταιότερον ἐπιθέμενοι· οὐδὲ γὰρ ἡρεμεῖν οὐδὲ μικρὸν ἠκούοντο, ἀλλὰ στόλον μέγιστον ἀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης κατὰ τῆς πόλεως ἐξαρτύεσθαι.

θ'. Ὅπως σανίσιν ἀνυψοῦντο τὰ πρὸς τῇ θαλάσῃ τείχη τῆς πόλεως καὶ διὰ τί καὶ περὶ ἐτοιμασίας τοῦ βασιλέως. Ἐδόκει γοῦν πρὸς τὰ παραστάντα διὰ ταχέων ἀνυψοῦν τὰ τείχη τῆς πόλεως, καὶ μᾶλλον τὰ πρὸς τῇ θαλάσῃ, ἃ δὴ καὶ χθαμαλὰ ἦσαν εἰκότως, θαλασσοκρατοῦντος τότε τοῦ πρώτως ἀνεγείραντος Κωνσταντίνου τοῦ οὐχ ἦττον τὸ σέβας ἢ τὰς πράξεις μεγίστου, κατεπεύγοντος δὲ τοῦ καιροῦ, ἐπεὶ οὐκ ἔχοιεν πέτραις σὺν τιτάνῳ τὴν ἀνοικοδόμησιν ἐκτελεῖν, μόσσυσι, σανίσι πλατεῖαις καὶ ἐπιμήκεσι, σὺν τῷ καὶ στιβαραῖς πρὸς τὸ πρὸς τὰς ἐπιφορὰς ἀντέχειν εἶναι, τοὺς τε πύργους καὶ τὰ τείχη προσανυψοῦν· πρὸς δέ γε τὸ αὐτάρκως ἔχειν τῶν ἀνθεξόντων ἐντός, πλήθος στρατιωτῶν ἔξωθεν εἰσοὶ κίττειν, πλὴν ἐλαφρῶν, ὡς ἐντός μενούντων ἐπὶ τοῦ τῆς μάχης καιροῦ, ἦν δέ τι δέοι καὶ ἀπὸ γῆς ἐκφέρειν πόλεμον, εἶναι τοὺς ὑποστησομένους ἐκ στρατευμάτων μεγάλων βασιλικῶν· τὰ δέ γε τῆς τροφῆς αὐτοῖς, εἰ ἐπὶ μήκιστον παραμένοιεν προσκαθήμενοι, ἐτοιμῶς ἀπὸ τῆς πόλεως ἐτοιμάζεσθαι· εἶσα χθέντων γὰρ βοῶν ἰκανῶν εἰς γεωργίαν τῶν ἀρουρῶν, ὅπου ἂν εἴησαν αὐταὶ καὶ παρ' ὧν κατέχοιντο, τῶν ἐντός λέγω τῆς πόλεως, αὐτοὺς γεωργεῖν ἔχειν, νεοῦντας καὶ σπείροντας καὶ θερίζοντας, ὡς εἶναι καὶ τοῖς ἀνθρώποις αὐτάρκη τροφήν, πρὸς τῷ καὶ ταρίχη προεισαχθῆναι τοῦτο μὲν ἐξ ὑείων κρεῶν, τοῦτο δέ γε καὶ ἐκ τοῦ τῶν προβάτων γάλακτος· καὶ χιλὸν τοῖς ἵπποις προσοπομέ νειν, εἶναι δὲ καὶ γεωργοῦσιν ἐντός τὰς ἐς τροφήν ἀνθρωπίνην τῶν ζώων ἐξ ἀνάγκης περιγινόμενα, ὡς τρέφειν ἰκανῶς ἔχουσι· περιβλήματα δὲ ἐκ βοείων 253 δερμάτων ταῖς σανίσιν ἐπιτεθεῖσθαι, μὴ καὶ πῦρ ἐναύσαντες ἐκκαίοιεν οἱ πολέμοι. Τὰ μὲν οὖν τῶν σανίδων εἰς ἔργον ἐξέβη, καὶ πύργοι μὲν ὡς ἐπὶ τρεῖς ἀνυψοῦντο πήχεις, τείχη δὲ ἀναλόγως τοῖς πύργοις τὴν αὔξην ἐλάμβανον· τὰ δὲ λοιπὰ ὑπερετίθεντο, ὡς ἐπὶ καιροῦ πράζοντες. Τὸ δ' ἐλαφροῖς τῶν στρατιωτῶν οἰκίζειν τὴν πόλιν καὶ λίαν ἐπ' ἀνάγκης εἶχεν· ὅπου γε καὶ Λάκωσι πλείστοις, ὕστερον ἐκ τοῦ Μορέου ἀφιγμένοις, ἐπιμερίσας τόπους, ἐπὶ τῆς πόλεως παρέιχε κατοικεῖν ὡς αὐτόχθοσι καί, ρόγαις ἐτησίοις δωροῦ μενος καὶ πλείστοις ἄλλοις φιλοτιμίαις, ἐπὶ πολλοῖς καὶ ἐντός καὶ ἐκτός ἐχρᾶτο, ὡς ἀξίαν τριβὴν ἐν πολέμοις ἔχουσι. Τῷ δέ γε Γασμουλικῷ, οὐς δὴ συμμίκτους ἢ τῶν Ἰταλῶν εἶπαιε γλῶσσα ἦσαν γὰρ ἔκ τε Ῥωμαίων καὶ Λατίνων γεγεννημένοι, καὶ προσανεπαύετο ἐκπέμπων ἐπὶ νηῶν· ἦσαν γὰρ τὸ μὲν προμηθὲς εἰς πολέμους καὶ συνετὸν ἐκ Ῥωμαίων, τὸ δ' ὀρμητικὸν τε καὶ αὐθαδὲς ἐκ Λατίνων ἔχοντες· καὶ δὴ ἐξ ἐκείνων καὶ στόλον μέτριον ἐξηρτύετο καὶ προσεκτάτο τὰ τῶν νήσων ἐγγύτερα, ρόγας μὲν ἀποτάττων αὐτοῖς ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμείου καὶ φιλοτιμίαις αὔξων τὰς προθυμίας, ἀντιλαμ βάνων δ' ἐκ τῆς ἐκείνων σπουδῆς καὶ ἐργασίας πλείονα. Εἶχε γὰρ ταῖς ἀληθείαις καὶ τὸ εὐεργετικὸν πρὸς ἅπαντας καὶ ἀμφοτέραις ἐξήντλει, πολλῶν προαποκειμένων, οὐκ οἶδα εἴτε τις τὴν φύσιν τοιοῦτος ὢν, ἢ προσποιοῦμενος δι' ἄλλα μέγιστα τὸ φιλότιμον, ἀναγκαστικὰς τὰς εὐνοίας ὑποποιοῦμενος, ὡς δῆθεν οὐκ ἐνδίκως ἄρξας,

ἢ, τό γε τρίτον, πρὸς τὰς τῶν προτέρων βασιλέων εὐεργεσίας ἀντιβαλλόμενος, κἂν μὴ τόσας εὐηργέτει, μηδ' οὕτως. Τέως δέ γε κατὰ βασιλεῖς ἠναγκάζετο χρᾶσθαι τοῖς πράγμασι, μὴ καὶ δόξοι σκηνικῶς τὸ ἄρχειν ἐπιτηδεύων. Οὔτε γὰρ ἥλιος ποθεινὸς μὴ τὰς ἀκτῖνας παρίσχων τοῦτο μὲν γῆ, τοῦτο δ' ἀνθρώποις καὶ ζώοις ἅπασιν, οὔτε βασιλεὺς τὸ ἀληθινὸν πρὸς τὸ ἄρχειν ἔξει μὴ τοὺς ὑπηκόους εὐεργετῶν· 255 ὅστις δὲ βασιλεύων γλίσχρος ἐστὶ πρὸς τὸ διδόναι, ἐκεῖνος σκηνήν βασιλείας, οὐ βασιλείαν, μεταχειρίζει. Τεκμήριον δὲ ὁ ἐπὶ σκηνῆς Ἄγα μέμνων καὶ ὁ Οἰνόμαος, Οἰδίπους τε καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ καὶ Ἄδραστος βασιλεὺς Ἄργους καὶ οἱ λοιποί, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγω τῶν ἐπὶ σκηνῆς βασιλέων. Πότε γὰρ ἐξ ἐκείνων τις εὖ πάθοι, πότε δὲ καὶ εὐεργετηθεῖη, ὑποκρινομένων τὰ τῶν βασιλέων πρόσωπα; Ἄλλ' ἐκείνοις μὲν ἔστι καὶ ἀπολογεῖσθαι καὶ τὴν μέμψιν διαφεύγειν τὴν τῶν πολλῶν· σχήματα γὰρ προσώπων καὶ οὐ πρόσωπα ὄντας, ἀνάγκη καὶ σχήμασι μόνοις εὐεργετεῖν. Τούτοις δέ γε τίς ἀπολογία καὶ ὑπολέλειπται μὴ διδοῦσιν; Εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ σχηματίζονται καὶ οὗτοι τὸν βασιλέα, βασιλεῖς μὴ ὄντες μηδ' ὅπως οὖν. Τοιοῦτοι δ' ὄντες, τί ἀξιοῦσι τιμᾶσθαι, μὴ ἀληθινῶς βασιλεύοντες; Ἡ γὰρ τιμὴ βασιλεῖ μετὸν καὶ οὐ σκηνικῶς βασιλεύοντι. Ταῦθ' ὀρών ἐκεῖνος, καὶ μᾶλλον ἐξ ὑπογούου βλέπων τοὺς παρὰ τῶν ἀπελθόντων βασιλέων εὐεργετούμενους, συνειδὸς ἔχων ἠλέγχετο, καὶ εὐηργέτει μὲν, πλὴν οὐχ ὅσον ἐκεῖνοι, τὸ μὲν διὰ τὴν ἀνάγκην καὶ τοὺς ἐλέγχους δεδιῶς ὡς κατ' ὀφθαλμοὺς ὄντας, τὸ δὲ τῇ φύσει χρώμενος ἴσως, μὴ παρακατέχειν αἰρούμενος ζωὴν ταλαιπώρων ἀνθρώπων, τῶν προὔργου παντὸς ἀναγκαίου πορίζειν ἔχοντος τὴν τροφήν ἐπὶ θεραπείαν ἐκείνων ἰόντων κατὰ τι ἀρχαῖον νόμιμον. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως καὶ παρακαίρια, ἐφ' ᾧ μόνον δεῖξαι φύσει προσὸν τῇ βασιλείᾳ τὸ εὐεργετικόν· οὐ ἐκεῖνος αὐτάρκως μετεῖχεν, οὐ τὰ πολλά γε μικρολογούμενος. Ἀπέστελλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐπιδόξους τῆς Ἰταλίας, καὶ μᾶλλον τοὺς τῆς ἐκκλησίας, φίλους ἐκείνους καὶ μακρόθεν κτώμενος.

ί. Ὅπως τὸν Ἰωάννην ὁ βασιλεὺς ἐκποδῶν ποιῶν ἐξετύφλου. Τότε δ' ἐνευκαιρήσας ἐκ τῶν ἄλλων, τὸν τῆς καρδίας ἔμμονον λογισμὸν ἔγνω καταστέλλειν κακίστοις ἐπιχειρήμασιν. Ὁ μὲν οὖν λογισμὸς τὸ καὶ εἰσέπειτά οἱ συνάρχειν τὸν Ἰωάννην καὶ δυοῖν κεφαλαῖν, τὸ τοῦ λόγου, μίαν ἐπικεῖσθαι καλύπτραν καὶ λίαν ἀπαῖδον εἶχε, χωρὶς καὶ τοῦ μὴ ἐν ἀσφαλεῖ καθίστασθαι· τὸν μὲν γὰρ οὗτος, τὸν δ' ἐκεῖνος στέρξοι, ἀνὰ μέρος ἀποστέρων τὸν ἕτερον, καὶ οὕτως ἄτακτον τὸ πολύαρχον· χρῆναι γοῦν σβεννύειν 257 τὸ εἰς ἐκεῖνον τῶν πολλῶν θάρρος καὶ δὴ καταρξάμενον τελειοῦν· ἡμισυ γὰρ τοῦ παντὸς τὴν ἀρχὴν φασὶν τινες, ἀρχὴν δ' εἶναι τὸ οἶον κατασιγασθῆναι τὴν ἐκείνου μνήμην, ὡς μηδὲ συνάρχειν ὑπολαμβάνεσθαι· τῷ γὰρ καὶ δευτέρον στεφομένου μὴ κάκεινον συντιμᾶσθαι καὶ συνευφημεῖσθαι, τοῦ πατριάρχου στέφοντος, ἡρέμα πως ὑπορρεῖν ἀνάγκη· καὶ γ' εὐχερὲς ἂν εἶναι καὶ τὸ πλέον ἐπιτεθῆναι, ὡς μηδ' ἐλπίδα ὑπολελειφθαι. Τούτοις καταστρατηγηθέντος τοῖς λογισμοῖς τοῦ βασιλέως ὑπέκαιε γὰρ αὐτὸν ὁ τῆς μοναρχίας ἔρως, καὶ τὴν παρερχομένην δόξαν περὶ πλείονος ἐτίθει τοῦ θείου φόβου διὰ τὴν τοῦ πλείονος ὄρεξιν, βουλήν βουλευέται μάλα μὲν αἰσχίστην, μάλα δὲ καὶ Θεοῦ πόρρω βάλλουσαν, καὶ πέμψας ἐκτυφλοῦν τὸν παῖδα προσέταττε, παιδίον ἀπαλὸν καὶ μηδὲν ἔτι σχεδὸν τελέως ἢ τὸ χαίρειν ἢ τὸ λυπεῖσθαι μαθόν, καὶ γ' ἐν ἴσῳ τιθέμενον τό τ' ἄρχειν καὶ τὸ ἄρχεσθαι, μόνῳ δὲ τῷ πατριάρχῃ πιστεῦον καὶ τοῖς οὕτω τὰ κατ' αὐτὸν διοικοῦσι, καὶ μηδὲ ὅ τί ἐστὶν ὄρκος εἰδός, ἐξ οὗ καὶ θαρρεῖν εἶχε μὲν οὐκ αὐτός, ἀλλ' οἱ περὶ ἐκεῖνον, ἐκεῖνον σῶζεσθαι. Γίνεται γοῦν ὡς τὴν ἀρχὴν προσετάχθη, καὶ τὸ βρέφους μικρὸν ὑπερβεβηκὸς παιδίον στερεῖται τοῦ βλέπειν, τοῦτο μόνον φιλανθρωπευσαμένων τῶν περὶ τὸν Ἐξώτροχον ἐξυπηρετούμενων τῷ μιαιῶν τολμήματι τὸ μὴ σιδήροις ἐκπυρωθεῖσι τοὺς ὀφθαλμοὺς λυμήνασθαι, ἀλλ' ἠχεῖω τινὶ πυρωθέντι ἐπὶ τῶν ὄψεων φερομένῳ ἐξοπτῆσαι τῷ νεανίσκῳ τοὺς

ὄφθαλμούς, ἀπομαρνανθέντας τῇ ἐκπυρώσει καὶ ἡρέμα σβεσθέντας τὸ ὀπτικόν. Μεθὸ δὲ ταῦτ' ἔτολμήθη κατ' αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ Σωτῆρος καθ' ἣν ἄρα καὶ ἐγεννήθη, χειρὶ μὲν παρανόμῳ, προστάξει δὲ παρανομωτέρῳ, φέροντες ἐκ Χηλῆς φόρτον ἔλειπνόν καὶ οἶον ἄψυχον, τῷ πρὸς θάλασσαν τῆς Δακιβύζης φρουρίῳ ἐν ἀσφαλεῖ κατακλείουσι καὶ οἱ φρουροὶ ἐγκαθίστανται, ἀποταχθέντος αὐτάρκους σιτηρεσίου τῷ ἐγκεκλεισμένῳ. Ὅρκοι δ' ἐκεῖνοι καὶ συνθεσῖαι καὶ ἐμπεδώσεις φρικταὶ ὡς λάχανα κατεδήδοτο βασιλεῖ δοκοῦντι θεοφίλειαν ἔχειν, δι' ἣν καὶ προὔτιμᾶτο 259 παρὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀρχήν. Ἄλλ' ἦν ἄρα τὸ λεγόμενον ἀληθές, ὡς ἀρχὰ δείξει ἄνδρα· ἔδειξε γὰρ ἡ ἀρχὴ κάκεινον, ὅπως ἔμελέ οἱ τοῦ δικαίου καὶ τῆς περὶ τὸν Θεὸν εὐλαβείας. Πλὴν τυφλώτων κάκεινος τῇ τῆς δόξης ματαιότητι τὴν ψυχὴν, ἐκτυφλοῦν ἐκέλευε σωματικῶς τὸν ἀναίτιον.

ια'. Τὰ περὶ τοῦ Ὀλοβώλου Μανουήλ καὶ τῆς τῶν λοιπῶν ὑποβλέψεως διὰ τὸν Ἰωάννην. Τότε καὶ αἰτίας πλασάμενος τῷ Ὀλοβώλῳ Μανουήλ, παιδίῳ ὄντι καὶ εἰς τοὺς οἰκείους τότε τελοῦντι γραμματικούς, ὑπερπαθοῦντι δ' ὅμως τοῦ Ἰωάννου, τοιαῦτα παθόντος ἀδίκως, ὧ Δίκη, καὶ παρὰ τὸ εἶκος, ἀφαιρεῖται ρίνος αὐτῆς μετὰ τῶν χειλέων· ἐκεῖνος δέ, παραυτίκα ῥακενδυτήσας, τὴν μονὴν τοῦ Προδρόμου εἰσέρχεται. Καὶ δὴ ἄλλους πλείστους διὰ ταῦτα ὑποβλεπόμενος, τοὺς μὲν ἐν οὐδεμιᾷ ἔταττε μοίρᾳ, τοὺς δὲ καὶ ἐκόλαζε. Τοιοῦτον γὰρ τὸ μὴ ἐννόμως ἄρχειν, ἀλλὰ τυραννικῶς· οἷς γὰρ ἁμαρτάνειν συμβαίνει τὸν ἄρχοντα, τούτοις ὑπειδόμενον τοὺς τῶν ἀνθρώπων εὐσυνειδήτους ἄχθεσθαι, ἐπεὶ οὐκ ἔστιν ἐκεῖνον μετανοεῖν ἐφ' οἷς ἐπράχθη καὶ συγγνώμην ζητεῖν παραιτούμενον, ἀνάγκη, δικαίως πιστεύοντα ἀπεχθάνεσθαι, μισεῖν ἐντεῦθεν τοὺς ὑπονοουμένους καὶ τιμωρεῖν. Ἦν οὖν τότε κατὰ τὸ ἀρχεῖον ταραχὴ λογισμῶν φόβῳ σύμμικτος, τῶν μὲν λογισμῶν μηδὲ τὸν ἀνάληγτον φύσει ἡρεμεῖν ἐώντων, τοῦ δὲ φόβου, ὡς μή τις μαθῶν προσαγγεῖλοι καὶ οὐ φυκτὰ οἱ τὰ τῆς κολάσεως γένοιτο, παρευθὺς συστέλλοντος· δεινὴ γὰρ ἐν προσαγγελίαις διαφερόντως ἦν ἡ τοῦ τινα δοκεῖν προσκεῖσθαι τῷ παιδί Ἰωάννη καὶ συμπαθεῖν.

ιβ'. Τὰ κατὰ τοὺς Ζυγηνοὺς, ὅπως ἀπεστάτησαν βασιλέως διὰ τὸν Ἰωάννην. Παρ' ἣν αἰτίαν καὶ ὀλίγον ὕστερον οἱ κατὰ τῆς Νικαίας ἄκρας χωρῖται, ἀγρόται μὲν ὄντες καὶ γεωργία προσέχοντες, θαρραλέοι δ' ἄλλως, πίσυνοι 261 τόξοις, ἅμα δὲ καὶ ταῖς κατὰ σφᾶς δυσχωρίαις τὸ πιστὸν ἔχοντες, ὡς οὐ ῥαδίως πεισόμενοι, κἄν τι πράττοιεν, εὐρόντες ἤκοντ' ἀποθνήσκον νόσῳ λελυμασμένον τοὺς ὄφθαλμούς, φήμης προοδευούσης ἐκείνου παρὰ τῶν συσκευασμένων τὸ δρᾶμα ὡς αὐτὸς εἶη τὸ παιδίον ὁ Ἰωάννης, ἀπριξ συναχθέντες ἔχονται τούτου, ἅμα μὲν ὡς δεσπότου ὑπονοουμένου σφίσιν, ἐφ' ᾧπερ καὶ, ὅρκοις τοῖς πρὸς τὸν πατέρα πεδούμενοι, ταῖς ὑπὲρ ἐκείνου προθυμίαις ἐσφάδαζον, ἅμα δὲ καὶ ὡς ἡδικομένῳ προσαμύνοντες. Καὶ ἀποστατεῖν ἤρξαντο, δῆλοι ὄντες ἐξ ὧν ἐποίουν τοῖς ἐπιθησομένοις πολεμῆσιοντες· καὶ δὴ περιστειλαντες τοῖς εἰκόσιν ἐκεῖνον καὶ δουλικῶς προσφερόμενοι, προΐστων εἰς βασιλέα καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ κινδυνεύειν ὤρμων. Ὁ μέντοι γε βασιλεύς, μαθὼν τὰ περὶ τούτου, ἀνέζει τε τῷ θυμῷ καὶ καθεκτὸς οὐκ ἦν, εἰ ἄκραι τοιαῦτα παρασπᾶσθαι τῆς ἐντρεχούσης φήμης ἔνεκα κινδυνεύουσιν, ἐξ ὧν εἶκος εἶναι καὶ ἄλλους παρακινεῖσθαι πλείστους ἀποστατεῖν. Ὅθεν καὶ πάσαις ταῖς κατ' ἐκείνων προθυμίαις ἐνεδίδου καὶ ἅπαν τὸ στρατιωτικὸν ἐν ταῦτῳ συλλέξας ἀπέστειλε πολέμους πολεμήσοντας ἐμφυλίους. Καὶ γε πολλοί, τῆς κατὰ σφᾶς ἰσχύος κρείττονες, ὤρμων δοκῆσαι τῆς πρὸς βασιλέα εὐνοίας, καὶ ἔρις ἦν, ἦν τις προκινδυνεύσας χαρίσαιτο. Οἱ δέ, μαθόντες πολλοὺς καθ' αὐτῶν ὀρμῶντας ὡς ἀποστατῶν ἀντικρυς, τὴν μὲν ἀποστασίαν πολλοῦ τινος συγκαλύπτειν ἐδέησαν, ὥστε καὶ ὠμολόγουν καὶ μέγα τι ἐδόκουν πράττειν εἰς δεῖγμα τῆς κατὰ σφᾶς εὐσεβείας, εἴ γε καὶ ὑπὲρ βασιλέως καὶ ἡδικομένου κινδυνεύοιεν· καὶ σύνθημα ἦν

ἐκείνοις ἔν, ἢ νικᾶν ἢ πάντας πίπτειν. Ὅθεν περισχόντες τὰ ὀχυρώματα, ἀπ' αὐτῶν τε τὰ διὰ τόξων βέλη ἐνίεσαν καθ' ὅστις ἂν καὶ ἐγγὺς προσβάλλοι καὶ προ πηδῶντες γυμνῆται προσέβαλον, τόλμη τε προσπίπτοντες μείζονι, κατῆ κόντιζον μὴ καταθαρροῦντας ἐκείνων τοὺς στρατιώτας. Οἱ δὲ καὶ πονοῦντες ὑφίσταντο καὶ δεινὸν ποιοῦντες, εἰ πλειόνων ὀλίγοι καὶ ἄγροικοὶ ἀστικῶν περιγένοιτο· προσεβοήθουν τε ἀλλήλοις καὶ ἐπέπιπτον κραταιότερον, καὶ πολλοὺς μὲν ἐφθειρον, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ ὑποχαλᾶν ἦν τὰς ὀρμὰς σφίσι. Μᾶλλον μὲν οὖν κακουμένοις καὶ παρὰ τὴν αὐτῶν ὑπόληψιν ἐπήει ἀνδρίζεσθαι καί, ἀπτέρω τάχει τὰς δυσχωρίας καταλαμβάνοντες, ἀπ' αὐτῶν ἠμύνοντο βάλλοντες. Τοῖς δὲ οὔτε κατὰ τὰς φάραγγας προσιτὸν ἦν, καὶ τὸ μακρόθεν βάλλειν μάταιον ἐνομιζέτο· ἐπενδύμενοι γὰρ ἐκείνοι τὰ δένδρα βάλλειν 263 μὲν εἶχον καὶ κατευστοχεῖν καθ' οὗ τις τὸ βέλος ἐντείνας τὸ τόξον ἀνίει, βάλλεσθαι δὲ οὐδὲ τὸ παράπαν ἦν. Ἀπορουμένων δὲ πάντοθεν τῶν ἐκτός, μηδὲν ἐχόντων ἢ προσβάλλοιεν, ἐδόκει πῦρ ἐνίεναι· ταύτη γὰρ καὶ μόνως ἀποχωρησάντων αὐτοὺς ἔχειν ἐγγίζοντας τοῖς οἴκοις αὐτῶν ἐπεισπίπτειν· ἀλλ' ἢ δυσχωρία οὐχ ὑπήκουε τῷ πυρί· ἐφ' ὅσον γὰρ τὸ πῦρ ἤπτετο, ἐπὶ τοσοῦτον ὑποχωροῦντες ἐκείνοι καὶ κατὰ θάτερα παραταττόμενοι ἐκάκουν τοὺς ἐνιέντας καὶ ἀπεκώλυον. Ἐκείνοις δ' ἦσαν οὕτως καὶ τὰ κατ' οἶκον ἐν ἀσφαλεῖ, ὡς γυναῖκας μὲν καὶ παιδάρια ταῖς ἐσωτέραις παραδύεσθαι δυσχωρίαις, ἀμάξαις δὲ καὶ σταυροῖς ἐπιμήκεσι διειλῆφθαι τὸν κύκλω τόπον, ὡς μηδ' εἰσβάλλοντας τολμᾶν εἰσελθεῖν. Ἐπιπτον τοίνυν καθ' ἡμέραν οἱ δοκιμώτατοι, τῇ τοῦ θυμοῦ παραθηγόμενοι ζέσει, καὶ οὐκ ἐπ' ὀλίγον ἐκαινοτομοῦντο στρατεύματα, οἷά τε δοκοῦντα καὶ μεγάλων δυνάμεων κατευμεγεθεῖν, οὐς ὀλίγοι τινὲς πρὸς ἐκείνους, πλείους ὄντας, καὶ ἀγρόται ἐπὶ πλείστον τοῦ καιροῦ κακουμένους τῷ πολέμῳ κατηγωνίζοντο. Πρὸς τούτοις τε αὐτοὶ μὲν ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ, κἂν ὅ τι ποιοῖεν οἱ ἕξω μὴ ἐπαίοντες, τῷ τοῖς τόποις κατωχὺ ρῶσθαι, κἂν πλείους ὅτι προσβάλλοιεν· οὐδὲν γὰρ ἦν ἢ αὐτούς, προσπίπτοντας ἀλλήλοις, τῇ ῥύμῃ τῶν τόξων μηδ' ἀντισχεῖν ἔχοντας, παραπόλλυσθαι. Ἐκείνους δέ, εἴ πού ποτε καὶ μερισθεῖεν κατὰ χρείας ἀνάγκην, ἀπολελεῖμ μένους ὀλίγους ἐκασταχοῦ, κινδυνεύειν συνέβαιεν ἐξ αἰτίας τοῦ τοὺς μὲν, τὴν χώραν πρὸς αὐτῶν ἔχοντας καὶ μηδὲν εἰς κίνδυνον κατὰ νώτου προσδοκῶντας ἔχειν, τετραμμένους πρὸς τοὺς πρόσθεν, ἐπηλυγαζομένους καὶ τούτους ἐκ φόβων δένδρεσι κατολιγωρεῖν, τοὺς δέ, προσδοκῶντας ἐφ' ἅπασι καὶ κύκλω τὸν κίνδυνον ἐκδεχομένους, πολυωρεῖν, καὶ οὕτως συχναῖς ἐκείνους ὅπου παρείκοι χρωμένους ταῖς ἐκδρομαῖς ἐπεισπίπτειν καὶ ῥοπάλοισι γὰρ εἶχον ἅπαντες σπάθαςκαταγωνίζεσθαι. Οὕτω γοῦν ἐπὶ πολὺ τοῦ πολέμου συνισταμένου καὶ τῶν πραγμάτων τριβομένων, ἐπεὶ οὐκ ἦν σφίσι μαχομένοις περιγίγνεσθαι τῶν ἀφισταμένων, ἔγνωσαν εὐσυνέτως ὑπέρχεσθαι μετ' εἰρήνης, οὐ πάντας ἅμα· ἀδύνατα γὰρ οὕτως ἦν ὑποκατακλίνεσθαι σπενδομένους· τοῖς γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐγνωσμένοις ἐμμένοντες, μεταβάλλειν ἠδοῦντο τὸν πλησίον ἕκαστος, καὶ τὸ δύσελπι σφίσι προσῆν ὡς ἀπολουμένοις, εἰ ἐνδοῖεν. Τῷ τοι καὶ καθ' ἓνα πέμποντες τῶν μὲν συμβάντων ἀμνηστίαν ἔχειν καὶ βασιλέα καὶ αὐτοὺς ὑπισχυοῦντο, ἐκείνοις δὲ μὴ διηνεκῆ τὴν ἐπὶ κακίστοις ὁμόνοιαν πρὸς τοὺς ἄλλους ἔχειν 265 ὡς οἷόν τε συνεβούλευον, καὶ σφᾶς, εἰ θέλοιν, προῆγον εἰς τόπους σεσημασμένους ὄντας, πλήν μεθ' ὁμήρωνος γὰρ ἀπατᾶν ὀρέγεσθαι, ἐντυγχάνειν, ἐξ ὧν εἶναι μανθάνειν ὅποσα πρὸς βασιλέως εὐεργετηθήσονται, ἐνδόντες μὲν τὰς ἐνστάσεις τῷ σπένδεσθαι, προδόντες δὲ καὶ τὸν εἰς βασιλέα φημιζόμενον πλάνον· μηδὲ γὰρ εἶναι τοῦτον τὸν Λάσκαριν Ἰωάννην, μηδ' ἂν πάντες λέγοιεν· αὐτὸν γὰρ ἀποκεκλεῖσθαι τῷ τῆς Δακιβύζης φρουρίῳ καὶ ἀσφαλῶς ἐγκαθεῖργνυσθαι· ἦν δὲ τις καὶ βούλοιοτο βλέπειν, ὑφ' ὄρκους λαβὼν τὰ ἰσχυρὰ φρικώδεσι, προσεῖναι τοῦτον εἶναι καὶ βλέπειν. Τούτοις καὶ πλείοσιν ἐκείνους ὑπεξάγοντες καθ' ἡμέραν, ἅμα δὲ καὶ προσπέμποντες ἱκανά,

μόλις ἔπειθον καὶ ἐδούλουν τὰς γνώμας, χρυσίῳ μερίζοντες. Καὶ νῦν μὲν τοῦτον, νῦν δ' ἐκεῖνον ὑπερχόμενοι τοῖς μηνύμασι, τοῦτο μὲν θεραπεύοντες, τοῦτο δέ γε καὶ ὑπισχνούμενοι, παρέπειθον τοὺς πολλούς, καὶ μᾶλλον τοὺς ἐπιδήλους· οἳ δὴ ὀσημέραι πλέον μαλακίζόμενοι ὑποψίαν τοῦ προδιδόναι παρεῖχον τοῖς ἄλλοις. Πλὴν καὶ τῆς μεταβολῆς αἰσθανόμενοι οὐκ εἶχον ὅ τι καὶ πράξειαν· μόνους γὰρ τοὺς σπενδομένους ὑπελάμβανον σῶζεσθαι, κάκεινοις ὀσημέραι πολλοὶ προσετίθεντο δέει τοῦ κινδυνεύειν. Ἦσαν δὲ καὶ τινες οἳ πολὺ κρεῖττονα τὸν ἐν τῷ πολέμῳ ἡγοῦντο θάνατον τῆς προσδοκωμένης, εἰ καθυφεῖντο καὶ προδοθεῖεν, κολάσεως, καὶ ἀντέχειν διὰ ταῦτα διὰ τέλους ἤθελον.

ιγ'. Ἀπολογία τῶν Ζυγηνῶν πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τοῦ ὄντος ὡς Ἰωάννην ὑπεδέξαντο. Ἐπλεονέκτουν δὲ μᾶλλον οἳ καὶ τὰ ὑπὲρ τοῦ τυφλώττοντος προβαλλόμενοι. Καί· «Τί γάρ, ἔλεγον, δίκαιον ἡμῖν πέπρακται ἐπὶ τῷ ἀλλοδαπῷ τῷδε, εἰ κάκεῖνος εἶη, εἰ ἄλλος; Ἐπειδὴ δεξάμενοι ἐτίθεμεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς ψυχάς, γυναῖκας καὶ αὐτὰ τὰ γνήσια προβαλλόμενοι, ἐς ὃ σωθεῖν ὁ εἰς χεῖρας ἡμετέρας καταφυγών, νῦν μεταβαλόντες καταπροώμεθα; Τί δ' ἡμῖν εἰς ἀπολογία πρὸς τοὺς μεμφομένους ἐσεῖται προδοῦσι; Ὅτι παρώτρυνε μὴ θέλοντας; Ἄλλ' ἡμῖν γλιχομένοις ὑπὲρ δεσπότου πάσχειν ἐπέστη. Ἄλλ' ὅτι τὰ καθ' ἡμᾶς ἐν ταραχῇ κατέστησεν; Ἄλλ' ἡμῖν γε προθυμούμενοις μᾶλλον ἢ τούτῳ μέμψαιτό τις. Ἄλλ' ὅτι ὑπεκρίθη τὸν βασιλέα καὶ προσικέτευσε; Καὶ πρῶτον μὲν τίς οἶδεν ἂν ἀληθῆ ταῦτα; Ῥᾶον αὐτοῖς ἄλλον ἀντὶ τοῦ ἀληθοῦς ἐμφανίζεις καὶ ἀπατᾶν, εἰ ἐπισταῖμεν, ἢ τοῦτον ἄλλον ὄντα ἐκεῖνον ὑποκρινεῖσθαι. Εἴτα ἔστω καὶ τοῦτο. Πλὴν πᾶσι μὲν ἢ τοῦ πλείονος ἔφεσις, καὶ ἀγαπητὸν μὲν αὐτὸν ἕκαστον ὄντα τὸν σπουδαζόμενον τῶν καλῶν τυγχάνειν· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καὶ τὸ δοκοῦντα μεγαλύνεσθαι μοῖραν 267 οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλοτιμίας ἔχει. Τί οὖν ἑαυτοῖς ἀφέμενοι μέμφεσθαι, συναρπασθεῖσιν οὕτως καὶ κίνδυνον ἐπανηρημένοις, μῶμον ἐκείνῳ προστρίβομεν καὶ ἀντὶ τοῦ σῶζειν μεγίστῳ κινδύνῳ περιβάλλομεν; Ἄλλως τε, εἰ καὶ οἳ τὰ παγχάλεπα πέπρακται, τὸ γοῦν σχῆμα τῆς ἰκετείας ἰκανὸν καὶ τὸν κάκιστον σῶζειν. Οὐδὲ γὰρ ἂν τί παθεῖν ἐκεῖνον, ἀλλὰ τί ποιεῖν ἡμᾶς ἄξιον προσκοπεῖν.» Ταῦτα τινῶν λεγόντων, ἐδόκει τισὶν ἀδοξεῖν τὰ μεγάλα, εἰ καταπροῖντο τὸν ἰκέτην. Καὶ τὸ μὲν διηνεκῶς πολεμεῖν καὶ γὰρ ἂν ἀνάγκη τοῦτ' εἶναι μὴ περιγενομένους τῶν πάντων· τοῦτο δ' ἦν ἀδύνατον ὡς κινδυνῶδες καὶ ἄλλως ὄν ἀπρεπὲς ἀπέλεγον, τὸ δ' αὖθις καταπροεμένους τὸν ξένον σπένδεσθαι ἐπίμωμον ἔκρινον καὶ ἄδικον πάντη πρὸς τὸν ἠκότα, εἰ πιστεύσας ἐκείνοις σφάζοιτο. Τῷ τοι καὶ τὴν μέσην χωροῦντες, αὐτὸν μὲν ἀπεῖπον μὴ προδιδόναι, αὐτοὺς δὲ σπένδεσθαι οὕτως, εἰ θέλοιν· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ διὰ τέλους μαχεῖσθαι συνετίθεντο. Ἐν τοσοῦτῳ οὖν τοῦ καιροῦ τριβομένου καὶ τῶν μὲν μηδὲν ἐχόντων ποιεῖν, τῶν δὲ μὴ τι ἀποκρινεῖσθαι, ὁ μὲν ξένος ἀνεῖτο φεύγειν εἰς Πέρσας· οἷς δ' ἦσαν ὑποσχέσεις παρὰ τῶν τῆδε καὶ συνθεσῖαι, ἐσπένδοντο, τὰ πιστὰ λαβόντες τοῦ μὴ παθεῖν. Οἳ δὲ, ταῖς σπονδαῖς πρὸς ἐκείνους ἡμερωθέντες, τοῖς ἄλλοις κακῶς καὶ ἀπηνῶς προσεφέροντο καὶ προσετίμων ζημίαις οὐ φορηταῖς καὶ μείζουσιν ἢ ὥστ' ἐνεγκεῖν ἐκείνους· τὸ δ' ἐλαύνειν ἐκεῖθεν ἐξορίζοντας, ἄσμενοι ἂν εἰς τιμωρίαν μεγίστην πράξοντες, ὅμως ἐκωλύοντο πράττειν, μὴ καὶ τὰς ἄκρας ἐρημοῦν ἀνδρῶν τὰς ὁρμὰς τῶν Περσῶν ἀνέχειν δυναμένων. Ταῦτα περὶ τοὺς Τρικοκκιώτας καὶ τοὺς Ζυγηνοὺς διαπραξάμενοι, ἀνεχώρουν ἐπ' οἴκων.

ιδ'. Ὅπως διετέθη ὁ πατριάρχης μαθὼν τὰ συμβάντα καὶ ὅπως τὸν βασιλέα ἀφώρισεν. Τὸ μὲντοι περὶ τὸν παῖδα Ἰωάννην συμβάν, μέγιστον ὄν ἢ ὥστε κρυβῆναι, ἔκπυστον γέγονε καὶ τῷ πατριάρχῃ. Ὁ δ' ἀκούσας ἐν δεινῷ ἐτίθει τὴν ἀγγελίαν καὶ οὐκ εἶχεν ὅ τι καὶ πράξει, οὐδὲ καθεκτὸς ἦν ἀλύων. Εἴτα μὴ κρίνας ἀσφαλὲς ἑαυτῷ ἐπὶ τοιαύταις πράξεσι σιωπᾶν καὶ μὴ ἐπεζιέναι ἐπιτιμῶντα, προσκαλεσάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν ἱεράρχας καὶ δεινὰ σχετλιάσας τὸ πρῶτον ὡς χλευασθεῖς καὶ ὅτι νόμοι

καταφρονοῖντο Θεοῦ διὰ τῆς τῶν ὄρκων παραβασίας ὑπεραγανακτήσας, τέλος τί δεῖ ποιεῖν κατεσκεπέτετο, ὡς 269 μὴ ψεῦδος ἀληθείας κατακαυχῆσαιτο καὶ ὁ ἀδικήσας κερδαίνειν δόξοι, ἀνεχο μένης τῆς Δίκης. «Τὸ γοῦν ἐξ ἡμῶν, ἔφη, ἂν ἐκείνη περιαργοίη, δίκαιον γίνεσθαι, ὡς ἂν τῷ περὶ τούτων ἀγανακτεῖν μισοπόνηροι δόξωμεν.» Ταῦτα τοῦ πατριάρχου λέγοντος, ἀπήχθοντο μὲν οἱ περὶ ἐκείνον ἐκτόπως καὶ ἀπεστύγουν τὰ πεπραγμένα, τὸ δὲ πᾶν ἐπ' ἐκείνῳ κείσθαι διωμολόγουν, ὡς καὶ αὐτῶν ἐψομένων, εἴ τι ἂν ἐκείνῳ καὶ δόξοι. Ὁ δέ, ὄρκων ἐκείνων καταστενάξας καὶ μνησθεὶς ὅπως ἐμπεδοῖντο καὶ ἄλλοι μὴ οἰοί τε πράττειν τὰ ὁμωμοσμένα, αὐτὸς τὸ εἰς ἐκείνον ἦκον ποιεῖν ἀνεδέχετο μόνος. Πλὴν οὐ σωματικῶς σφάττειν ἠρεῖτο οὐδὲ γὰρ ἄξιον· ὅσον δ' ἦκε κατὰ ψυχὴν πράττειν, οὐκ ἐρραθύμει. Τὸ δ' ἦν πάντως ὅπερ διὰ τῆς μαχαίρας τοῦ Πνεύματος γίνεται, ὃ ἐστὶ ρῆμα Θεοῦ, ὡς διαιρεῖν τὸν ἄξιον καὶ τὸν ἀνάξιον, καὶ τὸν μὲν εὐλογεῖν, τὸν δ' ἐκπέμπειν τῆς ὀλομελείας τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ταῦτα στήσας καθ' ἑαυτόν, τῶν ἄλλων τῷ μὲν δικαίῳ δυσωπουμένων, τῷ δὲ φοβερῷ συστελλομένων, μὴ καὶ ἀναιδέστερον ἀπεργάσαιτο, πέμψας ἐκεῖνος ἅμα τε ἐλέγχει ἀσεβήσαντα καὶ ἅμ' ἐπιφέρει τὴν τοῦ Πνεύματος τομὴν, τὸν ἀφορισμόν. Ἐνταῦθά τις καὶ μέμψαιτο τοῖς γεγονόσι, ὡς οὐ κατὰ τρόπον γεγονόσι, καὶ ὑπεραπολογῆσαιτο τῶν πραξάντων πάλιν, ὡς οὐκ ἄλλως ποιεῖν ἐχόντων. Καὶ ἡ μὲν μέμψις, ὅτι, θεὸς τὸν δεσμόν, ὑψῆκε τοῖς τοῦ κλήρου ψάλλειν ἐκείνου χάριν, ὥστε οἱ καὶ κοινωνεῖν ἐκείνους διὰ τῶν ἱερῶν τελετῶν, αὐτὸς τε τὰς ἱεράς ἐτέλει μυσταγωγίας, ἐφ' αἷς ἦν ἀριδῆλως τὸν δεσμοῖς πνευματικοῖς κατεχόμενον μνημονεύεσθαι. Ἡ δ' ἐπὶ τούτοις ἀπολογία, ὅτι αὐτάρκως εἶχε τοιοῦτῳ προσώπῳ τὰ τῆς ἐπιτιμήσεως, ὡς, εἰ καὶ προσετίθετο πλεον, κινδυνεύειν συγκεχύσθαι τὰ πάντα κατὰ τὸν Ἐμπεδόκλειον σφαῖρον καὶ τι καὶ παράλογον προβῆναι, τοῦ βασιλέως ἀπαυθαδίσαντος. Εἰ γὰρ δυσχερὲς μέγαν οἶκον μικρὰν δυστυχίαν δέχεσθαι, ὥσπερ καὶ μικρὸν μεγάλην, ἀλλ' οὖν τὸ τὴν μεγάλην δυστυχίαν τῷ μεγίστῳ οἴκῳ ἐπισηπεσοῦσαν μὴ κατὰ τὸ εἶκος ἐκμειλιχθεῖσαν καθυφιέναι τῆς ἀπηνείας οὐκ ὀλίγα βλάβειεν ἄν. Οἰδίποδες ταῦτα καὶ θοῖναι Θυέστου καὶ 271 πλάναι Ὀδύσειοι μαρτυρήσουσιν. Οὕτω μὲν οὖν τοῦ πατριάρχου μετελθόντος τὸ τοῦ βασιλέως τόλμημα, ἐκὼν μὴ θέλων δέχεται τὴν ἐπιτίμησιν ὁ κρατῶν καί, τόπον διδούς τῷ δικαίῳ θυμῷ, ἡσύχαζεν, οὔτε μεμφόμενος οὐ γὰρ οἱ ἄξιον, καὶ τὰ τῆς πράξεως ὡς εἶχεν ἀπελογεῖτο. Ὅμως ἐν ἀφύκτοις οὐκ ἀγνοῶν κατεχόμενος, ἡρέμα διέφερε τὴν ὀργὴν καὶ καιρὸν μετανοίας ἐζήτει, ἐφ' ᾧ τὴν συγχώρησιν δέξασθαι· ἤλπιζε γὰρ ὡς, εἰ μικρὸν ἡσυχάσας, εἶτα, μεταγνῶναι δόξας, τὴν λύσιν ζητοῖη, ἔψεται οἱ παραυτικά καὶ ἡ συγχώρησις.

ιε'. Ὅπως διὰ τῶν τριήρων ἠνδραγάθουν ὁ τοῦ στόλου τῆς Ῥωμαΐδος λαός. Ἀμέλει τοι καὶ μικρὸν ἐπισχῶν τὰ αὐτοῦ ἔπραττεν. Ὁ δ' οὖν σὴς τοῦ συνειδότος ὡς ὀστέον τὴν καρδίαν ἐβόσκετο, καὶ ταπεινὸς ἐδόκει, κἂν τῷ σοβαρῷ τῆς βασιλείας αἶρεσθαι προὔνοετο, ἐφ' ᾧ μὴ καταφρονούμενος καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀποτυγχάνοι. Τὸ γοῦν ναυτικὸν ἔπλει, καὶ αἱ τριήρεις, ταῖς νήσοις προσίσχουσαι, οὐκ ὀλίγας ἐκείνων ἦρουν, καὶ παραυτικά αἱ ἀλοῦσαι φρουροῖς ἡσφαλίζοντο, καὶ Ῥωμαῖοις προσεκτῶντο αἱ Λατίνοις δουλεύουσαι· ἐξ ὧν ἀλίσκομένη μὲν ἔγνωστο Νάξος, αἰρουμένη δὲ Πάρος ἠκούετο, καὶ Κέως καὶ Κάρυστος Ὠρεῶν κατὰ καιροῦς ἰδίους συναλαμβάνοντο, καὶ σὺν ἄλλοις ἄκρα Πελοποννήσου ἀμφὶ Μονεμβασίαν σὺν Σπάρτῃ καὶ Λακεδαίμονι ὑπὸ Ῥωμαῖοις ἐγένοντο.

ιϛ'. Ὅπως οἱ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως τὰς τῶν δυτικῶν ἐνεχειρίσθησαν διοικήσεις. Τότε τοίνυν τοῖς ἀδελφοῖς ἐγχειρίσας τὰ δυσικά, τῷ μὲν δεσπότη Ἰωάννῃ τὰς ἀνατολικὰς παραδοὺς δυνάμεις συνάμα τῷ Σκυθικῷ, τὰ κατὰ γῆν προσέταττε μετιέναι καὶ τὰ τῶν Ἰλλυριῶν μεθέπειν καὶ Τριβαλλῶν καὶ τὰ Πηνειοῦ πέραν, τὴν ἰδίως Ἑλλάδα λεγομένην, κατατρέχειν, τῷ δεσπότη Μιχαὴλ πολεμοῦντα· οὐδὲ γὰρ

ἦν αὐτὸν προφασίζεσθαι ὅτι, ἔξω που τῆς πατρίδος ὄντος 273 τοῦ βασιλέως, δικαιοῖτ' ἂν κάκεῖνος τὰ μέρη κατέχειν. Τὸν δέ γε σεβα στοκράτορα Κωνσταντῖνον, ναυσὶν ἐμβιβάσας, ἐπὶ Μονεμβασίας ἐκπέμπει, παραδοὺς κάκείνω ὅσον ἦν ἐκ Μαγεδῶνος Ῥωμαίων καὶ τὸ Περσικὸν ἅπαν· τὸ γὰρ Ἰταλικόν, μὴ ἀρμόζον πρὸς μάχην Ἰταλικήν, ὁ δεσπότης συνεπεφέρετο. Συνῆσαν δὲ τῷ μὲν δεσπότη πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι τῶν μεγιστάνων καὶ ὁ Καντακουζηνὸς Μιχαήλ ὁ καὶ μέγας ἐν ὑστέρω κονοσταῦλος, οἱ ἀνεψιοὶ ἐκείνου Ταρχανειῶται καὶ ἄλλοι συχνοὶ ἐκ τῆς δύσεως τῷ βασιλεῖ προσχωρήσαντες, τῷ δέ γε σεβαστοκράτορι ἄλλοι τε πλεῖστοι καὶ ὁ μέγας δομέστικος ὁ Φιλῆς Ἀλέξιος, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ Μακρηνός, ὃν παρακοιμώμενον ὁ κρατῶν εἶχε. Τὸ δέ γε ναυτικὸν ἔπλει ἐξ ἧρος ἐς ἄρκτουρον κὰν πολλοῖς ηὑστόχει. Ἦγε δὲ τοῦτο ὁ Φιλανθρωπηνὸς ὁ πρωτοστράτωρ Ἀλέξιος, ἀνὴρ γεραρὸς καὶ γενναῖος, παρὰ τοσοῦτον εἰργόμενος τῷ μεγαλοδουκάτῳ σεμνύνεσθαι ἀξιώματι παρ' ὅσον ἦν ἄλλος ἐπὶ τοῦ ἀξιώματος, ὁ τοῦ παλαιοῦ Λάσκαρι τοῦ βασιλέως αὐτάδελφος, ἔξωρος ἤδη καὶ παρηβηκῶς, ἐπὶ τῆς Κωνσταντίνου καθήμενος, βουλαῖς καθ' ἡσυχίαν τῷ βασιλεῖ τῆς τῶν κοινῶν φροντίδος ὡς ἐνὸν συναιρόμενος. Ὁ μὲντοι γε Φιλανθρωπηνὸς ἀγχιστεύων τῷ βασιλεῖ· τὸν γὰρ ἀνεψιὸν ἐκείνου, τὸν τῆς Μάρθας υἱὸν Μιχαήλ, εἶχε γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρί. Ὁ γοῦν τοιοῦτος κατεῖχε τὸ πλοῖμον καὶ ἦρος ἐξαρτυόμενος στόλον ἀπέπλεεν. Ὅμως δ' ἐσῦστερον, θανόντος τοῦ Λάσκαρι, τὴν τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀξίαν παρὰ βασιλέως εἰς ἀμοιβὴν τῶν κόπων ἐλάμβανεν, ὡς ρηθήσεται. 275 Ἄλλ' οὔτοι μὲν τριχῆ κοσμούμενοι ἀνά μέρος τὰ κατὰ δύσιν μεθεῖπον. Καὶ ὁ μὲν δεσπότης τῷ Μιχαήλ δεσπότη ἐπέιχε καὶ ἀνεκαλεῖτο τὴν ἐκείνου χώραν, ὡς πάλαι τῇ βασιλείᾳ προσήκουσαν. Ὁ δὲ εἶχε μὲν πρότερον προφασίζεσθαι καὶ ἐπροφασίζετο πιθανολογούμενος ὡς οὐκ ἀνάγκη, αὐτοῦ τοῦ βασιλέως τὸν τῆς βασιλείας θρόνονό δ' ἦν ἡ Κωνσταντινούπολις κατέχοντος, αὐτὸν ἀπαιτεῖσθαι τὸ λείπον· ἀπαιτητέα γὰρ εἶναι μᾶλλον τὸν θρόνον τοὺς Ἰταλοὺς ἢ ἐκείνον τὰ κατὰ δύσιν, οὕτως ἀνηρημένους πάμπαν καὶ μόλις ὀριζομένους Θεσσαλονίκη. Τοιαῦτα γοῦν ἀπελογεῖτο πρότερον. Τότε δὲ ἀλλὰ χώραν ἦν οἱ γονεῖς ἐκείνου πόνοις καὶ ἰδρῶσι καὶ μόνον, οὐχ αἵμασι στάζοντες, προσεκλήσαντο καὶ κληρὸν κατέλιπον τοῖς παισὶ, πῶς ἂν καὶ δικαίως ἀπαιτούμενος ἀποδώῃ; Ἰταλοὺς γὰρ ἀφαιρουμένους καὶ μὴ Ῥωμαίους κατὰ τὸ δίκαιον ἔχειν καὶ τοῖς ἐξ ἐκείνων εἰς διαδοχὴν καταλείπειν ὡς σφέτερον κληρὸν ἐξ ἀρετῆς· εὖ γὰρ καὶ λελέχθαι ὡς οὐδὲν οὐδενὸς πλὴν τοῦ σπουδάζοντος κατὰ πόλεμον. Καὶ οὕτω μὲν διαμφισβητούντων, τὰ Ῥωμαίων τῷ δεσπότη στρατεύματα κατετρίβοντο. Ὁ δέ γε σεβαστοκράτωρ, τῇ Μονεμβασία καὶ τοῖς πέριξ προσκαθήμενος, καθημερινὸς πολέμους πρὸς τὸν πρίντζην ἐξῆγεμῆδὲ γὰρ ἀρκεῖσθαι τῷ μέρει τῆς νήσου, πᾶσαν δὲ κρατῆσαι θέλων, ὑπάρχους ἔχων τὸν τε μέγαν δομέστικον τὸν Φιλῆν καὶ τὸν παρακοιμώμενον Μακρηνόν, ὡς ἐνὸν ἠγωνίζετο.

ιζ'. Τὰ κατὰ τὸν παρακοιμώμενον Μακρηνὸν Ἰωάννην. Ἦν δ' εὐδοκιμῶν ὁ παρακοιμώμενος καὶ παρ' ἐχθροῖς ὄνομα ἔχων ἐπὶ στρατεία καὶ τὸ φοβερὸν ἐνδεικνύμενος, ὥστε καί, τοῦ σεβαστοκράτορος ἐκεῖθεν ἐπαναζεύξαντος ὕστερον, αὐτοὺς ἐγκαταλελειφθαι καὶ τοῦ στρατεύματος ἄρχειν καὶ δὴ μαχομένους πολλάκις μὲν εὐστοχεῖν, μίαν δέ γε σφαλέντας κατὰ πόλεμον κρατηθῆναι καὶ ἀμφοτέρους. Τότε τοίνυν ἐπ' ὀλίγον κατεχομένων ἐν φυλακαῖς, ὁ μὲν μέγας δομέστικος ἀποθνήσκει, ἡ δ' ἐκείνου πενθερὰ Εὐλογία δεινὰ ἐποίει τῷ βασιλεῖ προσαγγέλλουσα ὡς προδῶ μὲν ὁ παρακοιμώμενος τὸν ἐκείνης γαμβρὸν καὶ ὡς ἐπίτηδες κρατηθεῖ καὶ οὗτος εἰς πόλεμον, ὀρύσσων βόθρον τῷ συστρατήγῳ, καὶ ὡς ἀληθῶς ἐπὶ τούτοις κατηγορεῖται, λόγους ἔχων καὶ συμφωνίας πρὸς τὸν πρίντζην λαμβάνειν τὴν 277 τοῦ Λάσκαρι Θεοδώρου τοῦ βασιλέως θυγατέρα κεχῆρωτο γὰρ τοῦ ἀνδρός, ἐκεῖσέ που διάγουσαν, καὶ μετ' αὐτῶν εἶναι, παραδόντα τὴν χώραν, καὶ ἀντιπράττειν τῷ

βασιλεῖ. Ταῦτα λέγουσα καί γε προστιθεῖσα, ἡ Εὐλογία πρὸς τὸν ἀδελφὸν πιθανὴ ἐδόκει· ἦν γὰρ ἐκ πολλοῦ τοιαῦτα ἀκούσας περὶ ἐκείνου καὶ ὁ βασιλεὺς. Συνίστα δὲ τὰς κατηγορίας καὶ τὰ τοῦ ἀνδρὸς κατορθώματα, ὡς εἰκὸς εἶναι οὕτως εὐδοκιμοῦντα ὑπελθεῖν ἐκείνον τὸν πρίντζην καὶ τοιαῦτα μετ' αὐτοῦ συσκευάζεσθαι. Τὸ δὲ γε πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως κῆδος καὶ λίαν ἱκανὸν οἰόμενος πείθειν ἐκείνον, ὡς μεγίστοις ἐπιγαμβρευόμενον, καὶ λίαν παρέκνιζεν εἰς ὀργὴν διὰ τὴν τοῦ μίσους τῆς γυναικὸς ὑποψίαν. Ὅθεν καὶ ὡς ἀληθινὰ τὰ πιθανὰ δεξάμενος, τιμωρεῖν ἤθελε παραυτίκα καὶ παρὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐν τῇ φυλακῇ συνισχημένον τὸν ἄνδρα. Καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνταλλάττει μεγίστων προσώπων Ἰταλικῶν καὶ παρασχεδὸν τῶν ὀφθαλμῶν ἀφαιρεῖται, ἀξίας ἀντιδόσεις διδούς τῶν ἀνδραγαθημάτων ὧν ἐκείνος εἰργάζετο κατὰ πόλεμον, τοῖς ἐχθροῖς γενναίως καὶ ἀνδρικῶς ἀνθιστάμενος. Ἄλλ' οὕτω μὲν καὶ ταῦτα συνέβη. Ὁ δὲ γε πρωτοστράτωρ Φιλανθρωπηνὸς Ἀλέξιος, ταῖς νήσοις προσ ἰσχων τὰς ναῦς τὸ γὰρ Γασμουλικὸν θαρρούντως εἶχε πρὸς μάχας, ὡς αὐτοὺς μὲν πρὸς μάχην, τοὺς δὲ γε λεγομένους προσελῶντας εἰς ἔλασίαν καὶ μόνην τάττεσθαι, προσέτι δὲ καὶ Λακωνικὸν ἔχων, οὓς δὴ ἀπὸ Πελοποννήσου μετώκιζεν ὁ κρατῶν, τούτους πάντας ἐπὶ νηῶν φέρων, ἐκάκου τὰς νήσους καὶ τὸν τῶν ἐχθρῶν πλοῦτον προσῆγε τῷ βασιλεῖ.

ιη'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς τὰ περὶ τὸν Αἴμον διατεθείκει, αὐτὸς ἐπιτάττων τοῖς στρατηγοῖς τῶν δυνάμεων, οἴκοι καθήμενος. Οὐ μὴν δ' ἄλλ' οὐδὲ βασιλεὺς οἴκοι καθήμενος ἠπράκτει καὶ τῶν πραγμάτων κατερραθύμει· πόθεν; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Εἶχε γὰρ ταῖς ἀληθείαις καὶ βασιλικὸν φρόνημα ὁ ἀνὴρ καὶ οὐ κατεδέχετο περιφρονούμενος. Ὅθεν καὶ συχνάκις μὲν πρὸς τὸν πάπαν πρέσβεις ἐξῆγε καὶ δώροις ὑπῆρχετο· αἰὲν γὰρ ἐκεῖθεν τὸν κίνδυνον καθυπώπτειεν, ὡς μηδ' ὀπωσοῦν ἡρεμησόντων τῶν Ἰταλῶν· δι' ὧν καὶ τάκεῖθι ὡς ἐνὸν κατασφαλιζόμενος, ἐπεχειρεῖ τοῖς 279 ἄλλοις θαρρούντως. Συχνάκις οὖν πρεσβείαις καὶ δεξιώσειςι μὴ μόνον πάπαν, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν καδδηνάλιων καὶ τῶν παρ' ἐκείνῳ δυναμένων ἐξεμειλίσσετο. Πρὸς δὲ γε τοὺς Βουλγάρους, οὐδ' ἐκείνους ἡρεμεῖν εἶα, ἀλλ' ἐκ τοῦ σύνεγγυς παρεκίνοι· ἦν γὰρ καὶ ἄλλως προφανὲς τὸ πρὸς ἐκείνον ἔχθος τοῦ Κωνσταντίνου, ἐξοτρυνόμενου παρὰ τῆς γυναικὸς Εἰρήνης τοῦ παιδὸς χάριν Ἰωάννου, ἀδελφοῦ γε ὄντος, καὶ ὧν ἐξ ὑπογύου οὐκ ἐνδίκως, ὧ Δίκη, πέπονθεν. Ἀνάγκη δ' ἦν ἔχθος ἔχοντα παρ' ἐκείνων τὸν βασιλέα καὶ αὐτὸν ἐχθραίνειν καὶ ἀντιξύνειν τὸν ζύοντα. Μέχρις οὖν Ὀρεσιάδος ὀριζομένης τῆς Ῥωμαΐδος καὶ μόλις πρότερον, ὡς τῶν ἐκεῖθεν ὑπὸ Βουλγάρους ὄντων, πέμπων αὐτὸς συχνὰς ἀποστολὰς στρατευμάτων, αὐτὸς ἐντεῦθεν διαταττόμενος, τὸ θαυμάσιον καὶ γὰρ ἃ μὲν ζυνέβη ἰδεῖν, τούτοις γινώσκων, τοὺς πεμπομένους ἐπέταττε καὶ ὅπου προσκαθίσαιντ' ἂν καὶ ὅπως ξυμβαλοῖεν καὶ ὅθεν ὀρμήσαιντ' ἂν, ἢ ἐκ λόχων ἢ φανεροί, ἡμέρας ἢ καὶ νυκτός, τάττων ἐντεῦθεν τὰ πάντα· εἰ δ' οὐκ εἶδε τὸν τόπον, κελεύων διαγράφειν τοὺς εἰδότας, αὐτὸς καθίστα προστάττων, καὶ ἦν ἐπληρωμένη κρίσις τῷ παρακούσαντι, αὐτὸς τοῖνυν, πέμπων τὰς δυνάμεις τῷ τότε, συχνὰ τῶν ἐκεῖ ὑφ' αὐτῷ ἐποίει, καὶ ἠλίσκετο μὲν Φιλιπούπολις, ἐκρατεῖτο δὲ Στενίμαχος φρούριον, καὶ ἅπας ὁ Ἔξω τοῦ Αἴμου Ζυγὸς συγκατεῖχετο. Ἐάλω δὲ, τοῦ Μυτζῆ διδόντος, ὡς λεχθήσεται, καὶ Μεσέμβρεια μεγάλη πόλις, καὶ Ἀγχίαλος συνηλίσκετο· καὶ γε τὰ περίξ ἐκείνων, ἅπαξ γευσάμενα τῆς μεταβολῆς, ἠγάπων ὑπὸ βασιλεῖ διοικούμενα. Κωνσταντίνῳ δὲ διὰ ταῦτα ἔκκληξις ἐπίπτει, καὶ ἀμύνεσθαι μὲν οὐκ εἶχε τὸ τηνικάδε, ὅμως δ' ἐνεκότει τοῖς πεπραγμένοις καὶ καιρὸν ἐζήτει, ὃν δὴ καὶ τῶν πραγμάτων ψυχὴν λέγουσιν, ἀξίως ἀμυνεῖσθαι. 281

ιθ'. Ὅπως, ὑπερχόμενος τὸν πατριάρχην, ὁ βασιλεὺς τὴν τοῦ ἀφορισμοῦ λύσιν ἐζήτει. Τῷ μέντοι γε βασιλεῖ καὶ ταῦτα πράττοντι οἱ λογισμοὶ ὁσημέραι διεταράσσοντο· οὐ γὰρ ἡρεμεῖν ἐκείνον εἶα τὸ συνειδὸς· τὸ γὰρ τοιούτοις δεσμοῖς

συνδεδέσθαι ἴσα καὶ τὸ μηδὲν εἶναι ἐτίθει. Τῷ τοι καὶ μήτε τόπον ἀπολογίας ἔχων, μήτ' ἐπίνοιαν τοῦ τὴν δίκην ἀποθέσθαι, ὑπ' ἀμηχανίας ἐπὶ μεσίτας πνεύματι ζῶντας καὶ συνήθεις τῷ πατριάρχῃ ἐτρέπετο καὶ κατηντι βόλει θερμῶς τοῦ δεσμοῦ τὸν ἰκέτην ἀνεῖναι καὶ μετεγνώκоти τὴν θεραπείαν ἐπάγειν, ἣν ἐκεῖνος βούλεται· εἶναι γὰρ ἔτοιμον πράττειν ὃ τι προστάσσοι, τὸ μέντοι γε γεγονός ἀποίητον θεῖναι μὴ δυνατόν ὅπως εἶναι. Οἱ δέ, παρὰ τὸν πατριάρχῃ ἐρχόμενοι, ἀπήγγελλον μὲν καὶ τὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἀφ' αὐτῶν δὲ πλείστα προσετίθουν, τῷ βασιλεῖ χαριζόμενοι. Ὁ δ' ὑπερέωρα τὴν δέησιν καὶ οὐδ' ὅπως προσεῖχε· περιστερὰν γὰρ βαλεῖν εἰς τὸν κόλπον ἔφη κάκεινην, μετασηματισθεῖσαν εἰς ὄφιν, δῆξαι πρὸς θάνατον. Ὑπεδήλου δὲ δι' ἀμφοῖν τῶν ἐναντιωτῶν ζῶων τὸν αὐτὸν βασιλέα καὶ ἕνα, οὐ φύσιν, ἀλλὰ γνώμην σφίσι παρεικαζόμενον. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ πατριάρχῃ καὶ πλείω τούτων, καὶ ὡς οὐδ' ἄν, εἴ τι καὶ γένοιτο, τὸν ἀφορισμὸν λύσειε, κἂν προσαπειλῇ τὰ κακά, κἂν αὐτὸν θάνατον. Οἱ δ' ὑπονοστοῦντες καὶ τὰ τοῦ πατριάρχου δηλοῦντες εἰς ἀμηχανίαν πλείστην ἐνέβαλλον τὸν κρατοῦντα. Καὶ ὅς ἐπειδὴ καὶ τὸ αὐτοπρόσωπον ἀντιφάρμακον λέγουσι τοῦτο γὰρ εἶναι ταῖς ὑπονοίαις καὶ τὴν Γοργῶ, αὐτὸς ἔγνω προσερχόμενος ἐντυγχά νειν καὶ τὴν λύσιν ἐξομολογούμενος ἐκζητεῖν. Ἐφίστατο τοῖνυν πολλάκις· καὶ ὁ μὲν ἐζήτει τὴν θεραπείαν τοῦ τραύματος, ὁ δὲ τὰ τῆς θεραπείας πράττειν προσέταττε, πλὴν οὐκ ἐπὶ ῥητοῖς, ἀλλ' ἀορίστως καὶ ἀφανῶς. Καὶ ὁ μὲν ῥητῶς ἐζήτει μαθεῖν ἐπὶ τῷ ποιεῖν προθύμως ὃ τι καὶ λέγοι, ὁ δὲ καὶ πάλιν ἀορισταίνων ἔλεγε· «Ποίει τὴν θεραπείαν καὶ δέξομαι.» Ὡς δὲ πολλάκις ἐκεῖνος μὲν ἐζήτει τὰ φάρμακα, ὁ δ' οὐ φανερώς ἔλεγεν, εἰπεῖν τὸν βασιλέα· «Καὶ τίς οἶδεν εἰ καὶ πλείω ποιοῦντα οὐ προσθήσῃ τοῦ δέξασθαι;» Καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι ὡς μεγάλων ἀμαρτημάτων μεγάλην εἶναι δεῖ καὶ τὴν ἀντίποινον θεραπείαν. Καὶ τὸν βασιλέα, πρὸς τὸ βαθύτερον βάψαντα· «Τί δαί, εἰπεῖν, 283 μὴ τῆς βασιλείας ἐκστῆναι κελεύεις;» Καὶ οὕτω λέγοντα, τὴν σπάθην ἀπο ζώννυσθαι καὶ διδόναι, τῆς ἐκείνου διανοίας ἀποπειρώμενον. Ἐκείνου δὲ τὴν χεῖρα κατὰ σπουδὴν προτείναντος, ἐφ' ᾧ λαμβάνειν τὸ δῆθεν διδόμενον, μήπω τελέως καὶ τῆς ὀσφύος ἀπολυθέν, παλινωδῖαν τε ἄδειν τὸν βασιλέα καὶ ὡς ἐπιβούλω οἱ τῆς σφετέρας ζωῆς ὄνειδίσειν, εἰ οὕτω βούλεται. Πλὴν καὶ τὴν ἐπὶ κεφαλῆς καλύπτραν ἀποτιθέμενος, ἐς πόδας ἐκείνῳ ἑαυτὸν ἐρρίπτει καί, πολλῶν βλεπόντων, οὐ κατηδεῖτο. Ὁ δ' ἀπέπεμπεν ἐμβριθῶς καὶ ὑπερέωρα ἀπρίξ τῶν γονάτων ἐχόμενον. Οὕτως ἢ ἀμαρτία περιδεές, οὕτως ἢ ἀρετὴ τίμιον. Ὡς δὲ πολλάκις παρακαλῶν ἠκολούθει καὶ κατηνάγκαζεν, ἐκεῖνος, εὐθύς τὴν κέλλαν ὑποδυόμενος, ἀπεζύγου τε τὰς θύρας αὐτῷ κατὰ πρόσωπον καὶ ἄργον ἠφίει. Ταῦτα πολλάκις προσίων καὶ δράσας τε καὶ παθῶν καὶ μηδὲν ἀνύων, ἐξηγρίαινε τε αὐτίκα καὶ σκληρότητα τοῦ πατριάρχου ἐπὶ πολλῶν κατηγόρει, καὶ ὡς τὰ κοινὰ κελεύει καταπροεῖσθαι διελοιδόρει, καὶ μήτε φόρους ἐκλέγειν μήτε τέλη πράττειν μήτε μεταχειρίζειν πράγματα μήτε μὴν διοικεῖν τὴν ἀρχὴν ὅπως προστάττων, οὕτω θεραπεύειν αἰρεῖται ὁ τῶν ἡμετέρων θεραπυτής. Καὶ τέλος ἐπετίθει πολλάκις ὡς, ἐπεὶ καὶ κανόνων ὑπερφρονεῖ ὅρι ζόντων μετάνοιαν, προσπίπτειν τῷ τῆς Ἰώμης πάπα καιρὸς καὶ ἀντιβολεῖν σῶζεσθαι. Οὕτως ἔχων, ἐγκοτῶν ἐντεῦθεν καὶ βαρυνόμενος, ἐπὶ τὴν τῶν κοινῶν διοίκησιν πάλιν ἐτρέπετο, ἀπειπάμενος μὲν προσπίπτειν καὶ αὐθις ἦδει γὰρ οὐκ ἀνύσων, ἐγκαίρως δὲ τὴν ἄμνηναν διαθέσθαι τῶν δεόντων ἠγεῖτο.

κ'. Ὅπως συνῆλθον ἐν ταύτῳ κατὰ συνθεσίας οἱ δεσπότες Ἰωάννης τε καὶ Μιχαὴλ ὁ τῆς δύσεως. Τότε τοῖνυν καὶ πάλιν ἀπεπειράτο τῶν δυτικῶν· οὐδὲ γὰρ ἦν, οὐκ ἦν, ἐπὶ ταύτῳ μένειν ἐκείνους, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἦν ἡρεμεῖν καὶ τὸν δεσπότην Ἰωάννην οὐδὲ πρὸς ὀλίγον, ἅμα μὲν καθέδρα, ἅμα δὲ καὶ ὀρητηριῶ θεσσαλονίκη χρώμενον. Ἐνθεν τοι καὶ αὐθις, καίτοι τῶν κατ' ἀνατολὴν πονούντων, ἅμα δυνάμεσι πλείστα τὸν δεσπότην ἐκπέμπει. Καὶ δὴ τὴν ταχίστην ἐπιβὰς ἐκεῖνος

Θεσσαλονίκης συντάττε τε τὰς δυνάμεις καὶ πόλεμον ἐξάγειν κατὰ 285 Μιχαὴλ ἠϋτρεπίζετο. Καὶ μηδὲ τελέως ἀκουσθεὶς ἐπιστάς, ἅμ' ἠκούετο καὶ ἅμα ταῖς χώραις προσέβαλλε, λείαν τε πλείστην περιβαλλόμενος ὑποστρέφει. Καὶ ὁ μὲν τὰς δυνάμεις κατεῖχε διαχειμεριούσας περὶ τὸν Βαρδάριον, ὡς ἅμα ἦρι προσβαλῶν αὐθις. Ὁ δὲ Μιχαὴλ, φόβῳ ληφθεὶς οὐ μετριώτῳ γὰρ δεσπότην καὶ ἐξ ἀκοῆς ἐδεδίττετο, τὰ πολλὰ πρὸ τοῦ τῷ Ἰταλικῷ στρατεύματι φρυαττόμενος· διὰ γὰρ τὸ πρὸς τὸν τοῦ Φερδερῖχου παῖδα τὸν Μαφρὲ κῆδος ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἔτοιμον βοηθῆσον εἶχε τὸ ἐκεῖθεν στρατιωτικόν, ἀφείς τὸ ἐπ' ἐκείνοις θαρρεῖν, ἐπὶ σπονδὰς καταφεύγει καὶ πέμψας ἰκετεύει τὸν Ἰωάννην, κατα κλαιόμενός τε τὰς προτέρας παλιμβολίας καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐχέγγυον ἀσφαλὲς τοὺς ὄρκους ἐδίδου· ἐζήτει τε καὶ συνελθεῖν ἅμ' ἐκείνῳ καὶ πίστιν γενέσθαι βεβαίαν ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους θέας ἠβούλετο. Ὁ γοῦν δεσπότης, τὴν πρεσβείαν δεξάμενος, ὡς λαβῶν παρὰ βασιλέως ἐκχώρησιν, ἐκέλευε τοὺς ὄρκους γενέσθαι· καὶ δὴ συνελθὼν αὐτῷ ἐφ' ὀρισθείσης ἡμέρας καὶ κατασπα σάμενος ἀπλάστῳ ἦθει, εἰ κάκεῖνος καὶ πάλιν τὸν δόλον ἔκρυπτεν, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐκπέμπει.

κά'. Ὅπως ὁ δεσπότης Ἰωάννης, ἀπαλλαγείς τῶν δυτικῶν, τοῖς κατ' ἀνατολήν ἐχθροῖς προσβάλλει, καὶ μερικὸς ἔπαινος τούτου. Τὸν μέντοι γε δεσπότην Ἰωάννην μετακαλεσάμενος ἐκ Θεσσαλονίκης ὁ βασιλεὺς, μικρὸν ὅσον συνδιατρίψαντά οἱ, ἅμα ταῖς δυνάμεισι πρὸς ἀνατολήν ἐκπέμπει, τοῖς Πέρσαις ὡς ἦν συμμίξοντα. Ἦν δὲ κάκεῖνῳ τρυφή τὸ ἐκείνοις ἐφιστάναι καὶ τι τῆς αὐτοῦ δόξης ἄξιον διαπράξασθαι. Ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις ὁ ἀνὴρ ὀξύτατος, ὡς νῦν μὲν ἐνταῦθα ἀκούεσθαι, νῦν δὲ παρεῖναι ὅπου τις μηδὲ προσεδόκησεν ἂν πώποτε. Σκευὰς δ' ἐκείνας καὶ σαγμάτων πλήθη καὶ θεραπείας ἀφείς, ἐσπέρας ἐνσκευαζόμενος, ἵπποις ἐχρᾶτο ταχυδρομοῦσι καὶ τοῖς μηδ' εἰς νοῦν τὴν ἐκείνου ἔχουσι παρουσίαν ἐφίστατο. Καὶ ἵνα μὴ καταχαλῶτο τὸ σῶμα κινούμενον ἐφ' ἵππων καὶ ἀναβρασσόμενον συνεχῶς, κειρίαις τὸ σῶμα διείληπτό τε καὶ συνεσφίγγετο. Διὰ ταῦτα καὶ ἠνδραγάθει τὰ μέγιστα, φοβερὸς ἅπασιν ὢν, ἅμ' ἀκουόμενος καὶ ἅμ' ἐφιστάμενος. Τὸ μέντοι γε στρατιωτικὸν καὶ λόγους ἔθαλπε καὶ δώροις ἐθεράπευε καί, τὸ μέγιστον, οὐ δεσποτικῶς ἐκείνοις, ἀλλ' ἀδελφικῶς προσεφέρετο, ἀνὴρ 287 θεοφιλῆς καὶ πρᾶος καὶ χρηστὸς ἀνυπόκριτος. Εἰς δὲ φιλοδορίαν καὶ πάντας ἐνίκα. Ἐπήνθει δὲ καὶ τὸ σῶφρον ἐκείνῳ, ὡς μηδὲν παρὰ μίαν ἀκουσθῆναι ὑποταγεῖσαν αὐτῷ πλὴν τὴν σύζυγον εἰς ἡδονῆς νόθου κλωπεῖαν· ἐκείνη δ' ἐκ νοθείας καὶ μόνη τούτῳ θυγάτριον φυσικόν, ἀλλ' οὐ νόμιμον, ἀπεγέννησεν, ὃ καὶ τῷ μέπε Ἰβηρίας Δαυῖδ εἰς γάμον ἐδίδοδο. Τὰ δ' ἄλλα μέτριος ἦν καὶ καρτερικὸς ἐφ' ἅπασιν, εἰς δ' οἰκειακὴν τάξιν καὶ λίαν φιλότιμος καὶ τὸ σύμπαν περιφανής. Καὶ ἀκριβῆ σημεῖα τῆς μὲν φιλαγαθίας αὐτοῦ καὶ φιλοκαλίας περὶ τοὺς οἰκειοὺς, ἐξ ὧν ἐκείνους παιδεύεσθαι συνέβαινε ἐς τὸ ἀκριβὲς καὶ εἰς ἀληθινὰ νοῦς ὑπηρετάς ἀποβαίνειν, τό, θανόντος ἐκείνου, τοὺς ἐκείνου θεραπευτὰς ἐπ' ἀξιώμασι μεγίστοις ἀξίους λογισθῆναι δουλεύειν τῷ βασιλεῖ· τῆς δὲ γ' ἀφιλοχρηματίας ἢ μᾶλλον μισοχρηματίας, εἶπειν οἰκειότερον, καὶ τὸ πάντα στρατιώταις προῖεσθαι, ἐξὸν πιθάκνας ἔχειν χρημάτων καὶ ὑπερπλουτεῖν, ὡς πολλοὺς καὶ μεγάλους διενεγκόντα πολέμους καὶ χώρας πάσας ταῖς στρατιωτικαῖς ἐμπειρίαις παραστησάμενον, ἔτι δὲ κάκ τῶν ἐνότων εἰς ἰδίας οἰκονομίας προσκτᾶσθαι πλείονα, τὸ μετριώτατον, ὅτι καὶ πολλοῖς δοκεῖ ἀρετῆς ἄκρας σημεῖον τὸ τὰ οἰκεῖα καρπίζεσθαι, μηδὲν ἐξῶθεν προσκτωμένους. Ὁ δὲ, τοιαύτας εἰς τὸ πλουτεῖν ἀφορμὰς προβαλλομένης τῆς τύχης, τὸ οὕτω πλουτεῖν ἐκ πλεονεξίας ἐκτόπως ἀπέστυγε καὶ ἐμίσει, μόνη τῇ δόξῃ ἐνασμενίζων, ἧς οὐδὲν εἶχε προτιμᾶν ἄλλο· μόνη γὰρ τῶν κατὰ βίον πραγμάτων δόξα τοῖς ἀπελθοῦσι παρέπεσθαι πέφυκε. Καὶ ὁ μὲν νόμος τοῦ τῶν χριστιανῶν νομοθέτου Χριστοῦ, οὐ Σόλωνος οὐδὲ Λυκούργου, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ πλάστου καὶ ποιητοῦ καὶ Θεοῦ, ἐκ τῶν προσόντων

διδόναι καὶ ἀντιλαμβάνειν τὰ μείζω· ὁ δὴ καὶ πιστευτέον ἐπάναγκες, εἰ πιστεύοι τις τῷ Χριστῷ, μὴ μόνον καθότι βαπτίζοιτο, ἀλλὰ καὶ καθότι ἀληθινὸν ἐκείνον ἔχοι, ἐφ' οἷς ἐπαγγέλλεται· βαπτισθέντα δὲ καὶ πιστεύσαντα, μὴ καὶ τοῖς λόγοις πιστεύειν ἐκείνου, μηδὲ τὸ πρῶτως πιστεύειν ἔχειν, κἂν ὅ τι λέγοι. Καὶ ὁ μὲν Χριστοῦ νόμος οὗτος ἀνταμείβεσθαι κατὰ τὸ ἑκατονταπλάσιον ἐπαγγέλλεται· χωρὶς δὲ καὶ τοῦ προσδοκᾶν ταῦτα, ἀπόχη καὶ μόνη ἢ παραμένουσα δόξα, 289 ἴν' εἴποι τις καὶ κατ' ἄνθρωπον, πείθειν τὸν συνετὸν οὐχ ὅπως πλεονεκτικῶς χρηματίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ προσόντα τοῖς τυχοῦσι προΐεσθαι· ἐξαίρω δέ γε τοῦ λόγου τοὺς ἐπ' ἀναγκαίαις δοκούσαις χρεῖαις τινὰ τῶν ὄντων παρακατὰ τέχοντας, εἰ μὴ γε καὶ αὐθις ἔχοιεν ἐκπορίζεσθαι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ δεσπότης Ἰωάννης καὶ λῖαν ἔγνω καὶ γνοὺς τὰ οἱ συνοίσοντα ἔπραττεν. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀμφὶ τὸν μοναχὸν Νεῖλον, ὃς ἐκ Σικελίας μὲν ὤρμητο, ἐπὶ κακῶ δὲ τῆς τῶν Ῥωμαίων πολιτείας ἐπέστη, διδάσκων γλισχεύεσθαι καὶ προμηθεῖς εἶναι τοὺς ἀνθρώπους περὶ τὴν δόσιν, μήπως λαθῶν τις, μετρίως τῶν πραγμάτων ἔχων, λαβῶν τῷ μὲν διδόντι τὴν τοῦ κακῶς οἰκονομεῖν τὰ οἱ προσόντα προστρίψοι μέμψιν, τὴν δὲ χάριν ἐκείνην οὐκ ἐπὶ μισθῷ, ἀλλ' ἐν κενοῖς γενέσθαι παρασκευάσοι, ὡς ἐντεῦθεν μηδένα διδόναι τῶν πάντων ἐξ ἀνάγκης ἐχόντων τι, διότι καὶ τοῦ εὖ πάσχειν κατὰ τὸν ἐκείνων νόμον ἀπείργοιτ' ἂν εὐπρεπῶς καὶ οὕτως ὁ τῆς μεταδόσεως ἀσθενοῖη νόμος ... Ὡς πῶς ταῦτά τις καὶ ἐξαγγεῖλοι, ἰδίου χρήζοντα καιροῦ; Ὁ γοῦν δεσπότης, ἔχων πρὸς τοῖς ἄλλοις καλοῖς καὶ τὸ φιλομόναχον, ἐκείνους που παρεισφρήσαντας τῇ οἰκίᾳ ὡς ἀρετῆς φίλους δέχεται, κἀντεῦθεν σύγχυσις τις ἐπὶ μικρὸν περὶ τὰς τῶν οἰκείων δόσεις ἐκ τῆς ἐκείνων διδασκαλίας ἐπηκολούθει. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν δεσπότην οὕτως· ἐνέαζε γὰρ ταῖς προθυμίαις καὶ δῆλος ἦν τὴν τῆς Ῥωμαϊδος σύστασιν περὶ πλείστου ποιούμενος. Τότε τοίνυν τῶν κατὰ τὴν ἔω πραγμάτων κακῶς ἐχόντων, σὺν πολλῷ τῷ τάχει τοῖς κατὰ τὸν Μαϊάνδρον τόποις ἐπεχωρίαζεν. Ἔτι δὲ καὶ αἱ περιφανεῖς κατ' ἐκείνο καὶ μεγάλαι μοναὶ ὑπὸ σκοπῷ καὶ φύλακι τῷ δεσπότη συνίσταντο. Καὶ δὴ ἃ μὲν οἱ Πέρσαι προκαταλαμβάνοντες κατέσχον, συνεκχωρησάντων τῶν πολλῶν ἐκεῖθεν τοῖς βασιλεῦσι κἀκείνου λείποντος, τὰ περὶ τὴν Στρόβιλον λέγω καὶ τὴν Σταδιοτραχίαν, ὡς ἀδύνατα ὄντα ἐπανακεκλήσθαι, οὐδ' ἐπε 291 χεῖρει κατὰ πείραν κατασχεῖν. Ὅσον δ' ἦν τὸ κατὰ Μαϊάνδρον καὶ Τράλλεις καὶ Κάυστρον καὶ τὰ τῆς Ἀσίας βαθύτατα, ἐκράτνυε τε προπολεμῶν καὶ τῆς κατὰ σφᾶς ἀσφαλείας μετέχειν ἐδίδου. Τοὺς δὲ γε Μαγεδωνίτας ἐκάκου γὰρ αὐτοὺς τό, πολλῶν ἔνθεν εἰς τὰς κατὰ δύσιν δουλείας μεταγομένων, καταθαρρεῖν τῶν λελειμμένων τοὺς Πέρσας καὶ λῖαν συνίστα καὶ ἠσφαλί ζετο· ἦν γὰρ τὸ ἐκείνων πλῆθος πίσυνον τόξοις καὶ περὶ τὸ ἀντιμαχεῖν δεξιώτατον· καὶ γε τὰς προθυμίας ἐρρώννυ χρυσίῳ καὶ σφᾶς ἐδωρεῖτο φιλοτιμίαις. Οἱ μέντοι γε Πέρσαι, τὸ τάχος τῆς ἐπιστάσιος μαθόντες, κατωρρώδουν τε καὶ αὐθις παλινοστοῦντες ταῖς δυσχωρίαις ἐνεδύοντο· ἀπο γνόντες δὲ τοῦ θαρρεῖν, αὐτίκα διεπρεσβεύοντο, ἀπέλυόν τε τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἡγάπων σωζόμενοι. Ὁ δὲ τὸ μὲν ἡσυχίαν σχήσειν ἐκείνους εἰσαῦθις καὶ μάλα θαρρῶν ἐπίστευεν, οὐκ ἐξ ὧν ἐκείνοι διωμολόγουν, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς οἶδεν ἐπιθησόμενος καὶ νικήσων, εἴ που καὶ παρακινηθεῖεν· τὸ δὲ μὴ παθεῖν ἀντίποινα ὧν ἔδρασαν τοὺς προσχώρους οὐκ ἐδικαίου τὸ σύνολον. Πλὴν ἰκετεύοντας προσεδέχετο καὶ σφίσι ὄρους ἐτίθει, ἐς ὅποσον ἂν καὶ κινηθεῖεν προσκαταβαίνοντες ταῖς νομαῖς, ὡς τὰς μεγίστας δώσοντες δίκας, εἰ παρασπονδοῖεν. Καὶ οὕτω μὲν τὰ κατὰ τὴν ἔω ὁ δεσπότης καθιστῶν τῆς προτέρας δυσκληρίας ἀνελάμβανε τοὺς ἐκεῖ καὶ θαρρεῖν παρεῖχεν ἀνέδην τὰς αὐτῶν γεωργοῦντας καρπίζεσθαι.

κβ'. Ὅπως ἐνόσει ἀπολλύμενα τὰ κατὰ Μαρυανδηνοὺς, τὰ Βουκελλάριά τε καὶ ἡ Παφλαγονία. Ἐνόσει δὲ τὰ τῶν Βουκελλαρίων, Μαρυανδηνῶν τε καὶ Παφλαγόνων καὶ λῖαν οἰκτρῶς. Τὸ δ' αἴτιον ὅτι τοῦ κρατοῦντος τὰ τεθησαυρισμένα

σκορπί σαντος κατά τε κήδη τὰ πρὸς τὰ ἔθνη καὶ βαρείας φιλοτιμίας, συχναιῖς ἀποστολαῖς χρωμένου. Οὐκ οἶδα δὲ εἰ καὶ σκῆψις ἦν τὸ προβαλλόμενον, τὸ ἐνδεὲς δηλαδὴ πρὸς τὰς χρείας· μὴ καὶ μᾶλλον ἦν τὸ ὑπ' ὀδόντα λεγόμενον, 293 ὡς, τὸ ὑπήκοον ὑποπτεύων διὰ τὰ συμβάντα, τὸν λαὸν κακοῦν ζημίαις συμφέρον ἔγνω, μὴ καὶ κατεξανασταῖεν τρυφῶντες. Ταύτης γοῦν τῆς αἰτίας ἢ οὔσης ἢ καὶ δοκούσης ἔνεκα, συχναιῖς ἀναγραφαῖς τὰς χώρας ἐκαλαμάτο. Ἐνεπίστευε δὲ τὰς τοιαύτας οἰκονομίας καὶ ἐξισώσεις ἀνδράσιν οὐδέσι, μεγάλων ἐπὶ τούτοις τεταγμένων τὸ πρότερον· καῖσαρ γὰρ Ῥωμανὸς καὶ μέγας δομέστικος ὁ τοῦ βασιλέως πατήρ ἐξισωταὶ κατὰ Σκάμανδρον ἦσαν· πλὴν ἐχρυσολόγουν ἐντεῦθεν καὶ τῷ κοινῷ ταμειῷ προσῆγον τὰ χρήματα. Τοῦτο συμβάν καὶ τοῖς Παφλαγόσι καὶ γε τοῖς προσωτέρω, ἠργυρολογοῦντο τῷ χρόνῳ κάμνοντες. Τῶν μὲν γὰρ χρειωδῶν καὶ λίαν εἶχον, εὐπόρως διδούσης τῆς γῆς, νομισμάτων δὲ πενιχρῶς εἶχον, ὡς πάντων γεωργούντων τὰ ἀναγκαῖα. Κεφαλαιουμένων γοῦν τῶν τελῶν ἐπὶ νομίσμασι χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου, διδόντες τὸ τεθὲν ἐξ ἀνάγκης ἐξηποροῦντο. Ἦσαν δ' ἄλλως καὶ στρατείας οὐδὲν εἰδότες οἱ πλεῖστοι. Ὅμως ἔθλους φιλοκερδοῦς πονηρίαν πολλὰ ἂν κάμοι τις διορθοῦν θέλων, εἰ καὶ μὴ πάσχοι· εἰ δὲ πάσχει, οὐκ ἔστιν ὅπως μὴ ἀπρακτεῖν πᾶσαν ἐπίνοιαν. Ἐκεῖνοι τοίνυν, καὶ μᾶλλον οἱ ταῖς ἄκραις προσκαθήμενοι, τῷ τε πάσχειν ἐνθένδε καὶ τῷ ἐλπίζειν ἐκεῖθεν τὰ λῶνα, εἰ μόνον προσχωροῖεν ἐκόντες, προσχωρεῖν ἔγνωσαν καὶ ὁσημέραι προσετίθεντο Πέρσαις. Τοῦτο γοῦν οὐκ ἐπ' ὀλίγον γενόμενον, συνάμ' ἐκείνοις οἱ Πέρσαι, ὀδηγοῖς ἅμα καὶ συμμάχοις χρώμενοι, καταθαρρεῖν εἶχον τῶν λελειμμένων. Καὶ πρῶτον μὲν, ἐκδρομὰς ποιοῦντες, κατέθεον τὴν γῆν ἐκείνων καὶ σκυλεύοντες οὐ γὰρ ἐθάρρουν μένειν ὑπέστρεφον· εἶτα τῶν μὲν ὑποκλινομένων, τῶν δὲ καὶ ἀποικιζομένων δέει τῷ περὶ τοῦ ζῆν, ἐσχωρεῖν ἐκ τοῦ ῥᾶστα τοῖς ἐναντίοις ἦν, καὶ, κατασχόντες τὴν χώραν, κακὸν ἦσαν γειτόνημα τοῖς πλησίον. Τῷ μέντοι γε βασιλεῖ δόξαν ἀνακλητέον ἐκείνην εἶναι, ὅτε δὴ καὶ θελήσοι, ὡς ἐπὶ θύρας οὔσαν, οὐ μέλον ἦν, ἀλλὰ πρὸς τοῖς δυσικοῖς πᾶσαν εἶχε τὴν ἀσχολίαν, τὰ ἐν ποσὶ κατα προἰέμενος. Εἴωθε γὰρ αἰεὶ τὸ μὲν ἀνὰ χεῖρας καταφρονεῖσθαι διὰ τὸ σύννητες, ζητεῖσθαι δὲ γε τὸ μὴ κρατούμενον, ὡς θέλξον ἤδη ἐξ ἀσυνήθους προσγεγονός. 295

κγ'. Τὰ περὶ τοῦ φανέντος κομήτου ἐκ βορρᾶ ἐπὶ μῆσι τοῖς θέρουσ καὶ τῆς ἐπὶ δύσιν ἐκστρατείας τοῦ βασιλέως καὶ περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου. Οὕτω τοίνυν ἐκείνων κακουμένων, ἀστήρ κομήτης ἐκ δύσεως κατὰ τὸ ἑωθινὸν ἐξέλαμπεν ἐξ ἤρος ἐς φθινόπωρον, ἐφόβει δὲ τοὺς ὀρώντας, πυρὶ καπνὸν σύμμικτον ἀποπάλλων, ὡς τι κακὸν προσημαίνων. Οὐ γὰρ ἦν, οὐκ ἦν, φαινομένων τοιούτων ἐξαισίων κατ' οὐρανόν, μὴ καὶ τινα κατὰ γῆν καὶ ἔθνη παρὰ τὸ σύννητες γίνεσθαι. Εἰ δὲ καὶ τῶν κομητῶν εἶεν οἱ φοβερῶτατοι, ὡς ἐκεῖνος ἦν τότε, τὸ κακὸν πρόδηλον ἐλευσόμενον. Μαρτύριον δὲ τοῦ λόγου καὶ τὸ λεγόμενον Οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ· προστιθεῖσι γὰρ καὶ τὸ λείπον οἱ εὖ εἰδότες τῶν τοιούτων, τὸ φύσει κακός, ὡς γίνεσθαι τὸ σύμπαν ἴαμβον. Τότε τοίνυν δόξαν τῷ βασιλεῖ, τῶν δυτικῶν καὶ αὐθις κινουμένων, ὡς καὶ παρασπᾶσθαι παρ' ἐκείνων τὰ τούτων, οὐκ ὀλίγας δυνάμεις συναγαγόν, τῆς ἐπὶ τῆς Θεσσαλονίκης ἤπτετο, ὡς ἐκεῖθεν συναρτύσων τὰ τοῦ πολέμου. Εἰς Ξάνθειαν οὖν καταντήσας, ἐκεῖσε κατασχεῖν ἔγνω διαχειμεριούσας τὰς συντάξεις. Τοῦ καιροῦ γοῦν τριβομένουσυνήχθησαν γὰρ ἅμφ' ἐκεῖνον καὶ τῶν ἱεραρχῶν οὐκ ὀλίγοι, καὶ ἦν σκέψις περὶ τοῦ πατριάρχου. Ἐκεῖ γὰρ καὶ τισιν ἐκινούντο λόγοι πρὸς ἐκεῖνον ἀναφερόμενοι ἔγκλημα ὡς δῆθεν καθοσιώσεως· καὶ διὰ ταῦτα διεμνήετο καὶ πατριάρχης κατὰ Ξάνθειαν ἀπαντᾶν, πεμφθέντων δυοῖν ἀρχιερέοιν εἰς τοῦτο. Κάκεῖνος οὐχ ὑπακούων, ὅμως τὸν καιρὸν θεραπεύων, καὶ ἅπαξ καὶ δις ἐκ τῶν τοῦ κλήρου ὡς βασιλέα ἀπέστελλε, τοῦτο μὲν καὶ εἰρηνικῶς περὶ τῶν βασιλικῶν ὑγειῶν μαθησόμενος, τοῦτο δὲ καὶ ἀνὰ μέρος ἀπολογούμενος τῷ προτείνειν αἰτίαν

δοκοῦσαν εὐλογον τοῦ μὴ παραγίνεσθαι. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἐκὼν ἄκων τὰς ἀπολογίας ἐδέχετο καὶ προσεποιεῖτο τὰς εἰρηνικάς, καὶ πρὸς μὲν τὸν πατριάρχην ἀντιπέμπων τὰ φιλικὰ ὑπεκρίνετο καὶ οἱ εὐμενῶς ἔχειν ἐδόκει. Τοῖς μὲν ἀρχιερεῦσιν, ὡς 297 ἐννοεῖν ἤνουδὲ γὰρ ἠφίει τὸ ἔγκλημα, κατὰ τὸ λεληθὸς ἠφίει τὰ περὶ τούτου ζητεῖν· οὐδὲ γὰρ ἐχρῆν, δημηγορῶν ἔλεγε, τὴν τοῦ παντὸς καρδίαν τὸν βασιλέα μὴ παρὰ τῆς ἐκκλησίας τὴν θάλψιν ἔχειν, ἀλλ' ἐκεῖθεν ὡς τινα φθοροποιὸν ἀέρα τὴν δύσνοιαν εἰσδεχόμενον κινδυνεύειν. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ κρατῶν καὶ ἄλλα προὔτεινε πλεῖστα, ἀποπροσποιούμενος μὲν τὴν πρὸς τὸν πατριάρχην δοκοῦσαν δυσμένειαν, ἐκείνοις δὲ προσανατιθεὶς ἐρευνᾶν, ὡς ἄξιον ὄν ζητεῖσθαι κατὰ σχολὴν τὰ κινούμενα.

κδ'. Τὰ περὶ τοῦ Βέκκου καὶ Ξιφιλίνου τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀρχόντων. Συμβαίνει δὲ τι κατὰ τὴν πόλιν, ὃ δὴ καὶ τὸν βασιλέα εἰς ἄμυναν ἐξήρθε. Ἦπτετο δὲ τὸ δεινὸν καὶ τοῦ πατριάρχου, κἂν πλαγίως, ὡς ἄλλων πασχόντων. Τοῦ γὰρ Βέκκου τὸ χαρτοφυλακικὸν ἀξίωμα ἔχονταςπρο νόμιον δ' ἐστὶ τὸ προτροπαῖς ἐκείνου τὰς ἱερολογίας γίνεσθαι, τῶν τις ἱερέων ἐκδουλεύων ἐν τῷ κατὰ τὸν Φάρον ναῶ τῶν μεγάλων ἀνακτόρων νυμφίους ἱερολόγει δίχα τῆς τοῦ χαρτοφύλακος προτροπῆς· καὶ εὐθὺς ἀκουσθέν, ὡς πρόστιμον ἐκείνῳ ἢ τῆς ἱερωσύνης ἐπίσχεσις ἦν. Τοῦτο γοῦν οὐκ ἔδοξε τοιοῦτον ἢ τι ἄλλο μέτριον τῷ βασιλεῖ ἀγγελθέν, ἀλλ' ἀφορισμὸς ἀντικρυς τοῦ βασιλικοῦ κληρικοῦ. Καὶ εὐθύςσυνυπενόει γὰρ καὶ τὸν πατριάρχην ὡς δῆθεν συμπράξαντα, ὑβριοπαθῶν οἶον ὡς ὑπεροπτικῶς ἔχοντας, θυμῷ ἦν κάτοχος, καὶ ὀργῇ ἦν κατὰ τῶν τῆς ἐκκλησίας κοινή· καὶ ὡς ὁ πατριάρχης, κεκραγῶς ἐπήγε, τεθέληκε ταῦτα, τὸ τῆς βασιλείας κράτος ἐξουθενεῖσθαι καὶ τὰ ἱερά ἀνάκτορα ἀφορίζεσθαι. Ἦν γὰρ καὶ τοῦτο λῆμμα πρὸς τὸ παριστάμενον, ὅτι ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων ἔτυχεν ὁ πρεσβύτερος, ὅτε οἱ, τοῦ χαρτοφύλακος πέμψαντος, διεμηνύετο ἢ ἐπίσχεσις. Καὶ δὴ τὸν μὲν πατριάρχην οὐκ εἶχεν ὅπως ἀμύνοιτο, ἄλλον δὲ τρόπον βαθύτερον καὶ τὸν καταφρονήσαντα ἀμυνεῖσθαι καὶ τὸν πατριάρχην λυπήσειν ἢ μὴν δόξειν ὡς ἀμυνεῖσθαι καὶ πλέον δύναιτο προύνόει. Καὶ πέμψας διὰ ταχέων τῷ σεβαστοκράτορι Τορνικίῳ προσέταττεναὐτῷ γὰρ τότε τὰ τῆς πόλεως ἐπιτέτραπτοκαταχαλᾶν μὲν τὰς οἰκίας τοῦ τε χαρτοφύλακος καὶ τοῦ μεγάλου οἰκονόμουοὔτος δ' ἦν ὁ Ξιφιλῖνος Θεόδωρος, ἐκριζοῦν δὲ τὰς ἀμπέλους καὶ αὐτοὺς δεσμίους ὡς ἐκείνον πέμπειν. Ἦβούλετο δὲ τὸ 299 προσταττόμενον κυνὶ λέοντα ἐκδεδίττεσθαι καί γε, τούτων ἀποκλινάντων πρὸς βασιλέα διὰ τῆς ἐπὶ τῇ τιμωρίᾳ προσπαθείας, μηδὲν οἶόν τ' εἶναι τὸν πατριάρχην, καθ' αὐτὸν ὄντα, πράττειν καὶ οὕτω κάκεῖνον ὑποχαλᾶν ἀναγ κάζεσθαι. Ὁ γοῦν σεβαστοκράτωρ ἐπιστὰς ἔτοιμος ἦν κατὰ τὰ ἐπιτεταγμένα πράττειν· ἀλλ' ἐκείνοι, τὴν ἔφοδον προαισθόμενοι, ἅμα γυναιξὶ καὶ παισὶ τῷ ἱερῷ προσφεύγουσιν, ὡς ἐκεῖθεν τὴν ἀσυλίαν ἔξοντες. Ὡς δ' ἐκεῖνος, ἐπιστὰς τῷ ναῶ, ἐκοπᾶν ἐπειρᾶτοῦ ἡδεῖ γὰρ βλαβησόμενος μὴ ἀνύσας, λέων ἦν μετὰ ξίφους ὁ πατριάρχης, αὐτίκα προσυπαντῶν, καὶ ἐμβριθῶς ἀπέ πεμπε τὸν ἐπιόντα καί· «Τί παθόντες, ἔλεγεν, ὀφθαλμοὺς καὶ χεῖρας καὶ ἀκοὰς ἡμετέρας, τοὺς μὲν ἐκτυφλοῦν, τὰς δ' ἐκκόπτειν, τὰς δ' ἀποφράττειν πειρᾶσθε;» Ἐπεβοᾶτο δὲ καὶ Θεὸν καὶ ἀνθρώπους ὡς ἀδικοῖτο πλεονεκτοῦ μενος· μηδὲ γὰρ δίκαιον εἶναι Θεῷ καθιερωμένους ἀνδρας εὐθύνεσθαι κοσμικοῖς. Ὡς δ' ἀπεπάγη πρὸς ταῦτα ὁ πρὸ μικροῦ ὑπέροφρος, ὡς ἐκσπάσων, κἂν εἴ τι γένηται, τοῖς μὲν ἀνδράσιν τὸ ἱερὸν πατοῦσιν αἰ ὄρμαι ἀνεῖντο μὴ δεδιόσιν, ἐκείνος δὲ πρὸς τὰς οἰκίας τρέπεται. Ἀμπέλους δ' ἐπιθέσθαι οὐκ ἦν, ὅτι οὐδ' ἦσαν ἐκείνοις ἄμπελοι τῆδε. Ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκιῶν ἀποτρέπεται, ὡς μὴ σφίσιν ἀληθῶς οὐσῶν, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς ἐκκλησίας λογιζομένων. Ἐκκρουσθεὶς οὖν τοῖς ὄλοις, ὁ ἐπιτιμητῆς ἐκείνος πέμπει Νικαίαζε καὶ τὰ προστεταγμένα ἐπὶ τοῖς σφῶν κτήμασι διαπράττεται· κωλυθεὶς δὲ ἀπο πέμπειν δεσμίους, ὡς ἢ πρόσταξις εἶχε, συνεβούλευε σφίσιν αὐτοὺς ἀνέτους ὡς βασιλέα

χωρεῖν, τοῦ ἀληθῶς φρουρίου ἀποσπασθέντας, ὅς ἦν ὁ ναὸς ἄντικρυς ἀπολογίαν γὰρ ἐκείνον ἔχειν πρὸς βασιλέα τὴν ἀσυλίαν τοῦ ἱεροῦ καὶ τὴν τοῦ πατριάρχου κώλυσιν, καὶ ὡς αὐτοὺς, εὐθὺ τοῦ βασιλέως ὀρμῶντας, δεσμεύειν οὐκ ἦν, ὡς παρ' αὐτοῖς μενούσης τῆς προσφυγῆς τοῦτο μὲν τῷ ἐκόντας ἀποφοιτᾶν, τοῦτο δὲ καὶ τῷ τὸν πατριάρχην ἐπιτιμῶντα ἀμφέπειν πανταχοῦ διάγοντας. Προσέτι δὲ καὶ τὸ τῆς εἰς βασιλέα προσόδου σχῆμα τὸ ἀνέτους σφᾶς διατηρεῖσθαι δίδωσι· πρόσωπον γὰρ βασιλέως θεώμενον συμπαθείας ἀνάγκην ἔχειν, κἂν γοῦν πρὸς ὦραν τοῖς κατακρίτοις. 301 Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια λέγων, ἔπειθέ τε τοὺς ἄνδρας ἀποφοιτᾶν τε τοῦ ναοῦ καὶ πρὸς βασιλέα χωρεῖν. Καὶ δὴ παρὰ τοῦ πατριάρχου ἐκχωρηθέντες, δόξαν συνοῖσον σφίσι τὸ ἀπελθεῖντὰ γὰρ συμβάντα τούτοις πικρά, καὶ ὡς εἰ ἐπὶ καθοσιώσει ἠὲ ἠθύνοντο, εὐθύς, ταῖς τοῦ ἱερέως ἐφοδιασθέντες εὐχαῖς τε καὶ εὐλογίαις, τῆς πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην φερούσης ἄπτονται. Ἄ μὲν οὖν ἐπιμίξασιν ἐκείνοις Θεσσαλονίκη καὶ βασιλεῖ προσελθοῦσι συνέβη, οὐ τοῦ παρόντος λέγειν καιροῦ. Πλὴν εἰκάσαιτ' ἂν τις ὡς οὐκ ἂν εὖ ἐκεῖθεν ἔπαθον, εἰ μὴ γε θεραπεύουσι τὸν καιρὸν συνέβη ταῦτα παθεῖν· τὸ δ' ἦν μεμονῶσθαι τὸν πατριάρχην, ὑποκλιθέντων, ὡς καὶ τῶν ἄλλων, ἐκείνων.

κέ'. Τὰ περὶ τοῦ σουλτάν Ἀζατίνου καὶ τὰ περὶ τῶν Τοχάρων. Ἀναληπτέον καὶ τὸ τοῦ σουλτάν Ἀζατίνου, ὅς μοῖρά τις γέγονε δυστυχῆς Μακεδόσιν, εἶπω δὲ καὶ Θραξί· καὶ τὸ τοῦ κομήτου προάγγελμα εἰς ἔκβασιν ἔθετο προφανῆ. Ἐκεῖνος γὰρ ἐπὶ πλείστον τῆ Κωνσταντίνου προστετηκῶς καὶ ὁσημέραι προσδοκῶν ἐπανήξειν μεθ' ὅτι πλείστης ἰσχύος, ἐπεὶ τὸ ἐν ἐλπίσιν ἀπέγνωστοῦ ἴδει γὰρ ἄλλα τὸν βασιλέα πραγματευόμενον, καὶ τὸ κῆδος ἔπειθε τὸ πρὸς τὸν Ἀπαγᾶν ὡς οὐκέθ' ὑποστρέψειεν, εὐρῶν καιρὸν τῷ τότε ὄν ἢ τοῦ βασιλέως ἀπουσία δέοντά οἱ παρεῖχεν, διαμηνύεται τῶν τινι συγγενῶν, ἐπιδόξω γε ὄντι κατὰ τὰ πρὸς ἄρκτον μέρη τοῦ Εὐξείνου πόντου, δυσωπῶν ἐπαμῦναί οἱ ἀσιδήρως πεφυλακισμένω παρὰ φίλω τῷ βασιλεῖ, οὐδὲν ἐχθροῦ διαφέροντι· εἶναι γὰρ ἐκείνω, εἰ βούλοιο βοηθεῖν, συνελθεῖν Κωνσταντίνω καὶ σπεύδοντα παροτρῦναι πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἐπίθεσιν· καὶ αὐτὸν δὲ οἰκονομεῖν παρ' ἐκείνον ἰέναι, καὶ οὕτως ἐκείνω συνόντα ῥᾶον καθ' ὁδὸν ἐκπεσεῖν εἰς χεῖρας ἐκείνοις, εἰ μόνον Τοχάροις συν ἐξίοι ἅμα Κωνσταντίνω μετὰ Βουλγάρων· καὶ εἰ μὲν ἀλῶ καὶ αὐτὸς βασιλεύς, 303 εὖ εἶναι τοῖς ἐπιθησομένοις· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ λείαν περιβαλλομένους πλείστην ὄσην, ἔτι δὲ καὶ τῶν τοῦ βασιλέως πολλὰ λαβόντας ἐπαναζευγνύειν, τὸ κρεῖττον τῆς λείας διαφερόντως καὶ αὐτὸν ἀγομένους· μεμνήσθαι τε συγγενείας καὶ δόξης προτέρας· καὶ εἰ μὴ δι' ἄμφω, καὶ ὡς συγγενῆ σπεύδειν καὶ ὡς ἐλπίζοντα μεταλαμβάνειν πάλιν τὰ μείζω θαρρεῖν, ἀλλ' οὖν δι' ἐν τούτων ἄξιον συμπράττειν οἴεσθαι, ἢ ὡς συγγενῆ βοηθοῦντα ἢ ὡς εἰδότα κατελεοῦντα. Ταῦτα δηλώσας τῷ θεῷ δι' ἀπορρήτων, τὰ πιστὰ λαβὼν ἐκεῖθεν διὰ γραμμάτων, προσεποιεῖτο ἐφετὴν εἶναι οἱ τὴν βασιλέως θέαν καὶ γράμμασιν ἐδήλου τῷ βασιλεῖ καὶ ἰκέτευσεν ἐφεῖναι παρ' ἐκείνον γενέσθαι· οὐδὲ γὰρ ἀνεκτά οἱ εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ἐστερηῆσθαι τῆς βασιλικῆς ὄψεως. Εἰ γοῦν προστάσοι· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐτὸν ἤξειν καὶ οὕτως, ἐπεὶ πόθος ἐπέιγει καὶ τυραννεῖ. Ταῦτα μαθὼν, ὁ βασιλεύς καὶ ποῦ γὰρ τὸν δόλον εἶχεν ὑπονοεῖν; διὰ γραμμάτων ἐφίησιν ἀφικέσθαι παρ' ἐκείνον· ἰδεῖν γὰρ καὶ δυτικούς τόπους ἐγγενέσθαι οἱ, οὓς οὐκ ἦν ὄρᾶν, κατ' ἀνατολὰς διάγοντα. Ὁ μὲν οὖν σουλτάν ἐκχωρηθεὶς τὴν ἔξοδον ἐπετάχυνε καί, πλῆθος χρημάτων ἀφείς, ἔτι δὲ καὶ γυναῖκας καὶ τέκνα καὶ ἀδελφὴν καὶ μητέρα, τὸ μὲν ἐπιλύων τὴν ὑποψίαν, τὸ δὲ καὶ τὰ ἐμποδῶν ὑποτεμῖν ἄριστον γνοὺς, ἔξεισι σὺν τοῖς οἰκειοῖς τῆς πόλεως καὶ καταλαβεῖν τὸν βασιλέα ἠπειγέτο. Ὁ δὲ γε ῥηθεὶς θεῖος ἐκείνου, παρὰ τὸν βασιλέα Βουλγάρων τὸν Κωνσταντίνον γεγονώς, ἢ μᾶλλον τὴν ἐκεῖ νου σύζυγον, τὰς κατὰ βασιλέως ὑποθήκας προτείνων, καὶ πάλαι παρακε κινημένους ἔπειθε. Καὶ δὴ πέμψας μετακαλεῖται πλῆθος Τοχάρων, ὡς κερδανοῦντας αὐτίκα, εἰ ἐπεξίοιεν ἅμ'

αὐτῶ καὶ Βουλγάροις. Οἱ δέ, καὶ ἄλλως πλῆθος ὄντες αὐτόνομον ἔτιούπω γὰρ τελέως τῷ Νογᾶ καθ' ὑπηκόους ὑποτετάχατο· ὁ γὰρ Νογᾶς τότε πρώτως ἀποστατεῖν τῶν δεσπο τῶν ἤρχετο καὶ φίλος ἦν κατ' αὐτοὺς ἐν ἴσῳ διάγων, ὅτι καὶ μετ' αὐτῶν ἀποσταλεῖς παρ' ἐκείνων, οὐ τῷ κἀνη, ὡς αὐτοὶ φαῖεν, τὰς χώρας ἐκτᾶτο, ἀλλ' ἀρετώσας ἰδὼν, ἑαυτῶ σὺν ἐκείνοις ἐσφετερίζετο, ἅμ' ἀκούοντες τότε ἔσπευδον, δίκην κυνῶν, ἀγαθὰς χώρας κατατρωξείοντες. Ἔτι δὲ καὶ τὸ κῆδος τὸ πρὸς Νογᾶν οὕπω ἦν συνεστός, ὅπερ μετὰ ταῦτα ἐπὶ νόθῳ θυγατρὶ τῇ Εὐφροσύνῃ ὁ κρατῶν πρὸς ἐκείνον ἔμελλε συνιστᾶν. Ταῦτ' ἄρα καὶ ἅμα μὲν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν πόλιν, τὰ κατὰ δύσιν περιελθὼν, ἐνέτεινε τὰς ὁδοὺς, ἅμα δ' ἐκείνοι ἐξαίφνης καταδραμόντες, σὺν 305 Κωνσταντίνῳ τὰς δυσχωρίας τοῦ Αἴμου διεκπαίοντες παμπληθεῖ, φανερώς ἐστρατοπεδεύοντο. Οὐκ ἦν δὲ τούτοις ἡ σύνταξις μία καὶ ἐφ' ἐνὶ τόπῳ κυροῦσα, ἀλλ' ἀγγελιδὼν κατ' οὐλαμοὺς ἐσκεδάννυντο καὶ κατὰ λόχους ἅμα τοῖς ἄλλοις προσέβαλλον καὶ δεινὰ ἐποίουν, σκυλεύοντες, σφάττοντες, ἅπα γόμενοι, οὐδὲν ὅ τι τῶν κακῶν μὴ πράττοντες. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς, τὰ κατ' αὐτοὺς ὡς εἰκὸς ἀκούσασούδὲ γὰρ λάθρα καὶ πεφυλαγμένως τὰς εἰσβολὰς ἐποιοῦντο, ἀλλὰ δίκην πυρὸς ἀγρίου διὰ ταχέων τὸν χώρον ἅπαντα διελάμβανον, τὰς φρένας κατασεισθεῖς ἀθρόον, ἐπεισπεσούσης τῆς φήμης, ἐν ἀμηχανίᾳ παντοῖα τοῦ ποῖ τράποιτο ἦν. Οὔτε γὰρ ἦν μάχεσθαι συνταξά μενον· αἱ γὰρ δυνάμεις προδιελύθησαν εἰς τὰ ἴδια, καὶ μετ' ὀλίγων ἐκείνος καὶ τῶν τῆς αὐλαίας αὐτοῦ ἐπανεζεύγνυ, καὶ ἄλλως δὲ ἀμάχητα πρὸς Ῥωμαίους τὰ τῶν Τοχάρων. Οὔτε μὴν φεύγειν εὐώδει· κύκλῳ γὰρ διειληφό τεσ καὶ περισχόντες τὰ ὀχυρώματα, σὺν οὐδενὶ φόβῳ διέθεον πανταχοῦ, οὓς μὲν σφάττοντες παμπληθεῖ, οὓς δὲ καὶ ἀπάγοντες ἔλεεινὰ τοῖς βαρβάροις σκυῖλα, ὡς μηδὲν εἶναι ὅπου προβάς τις ἤθελε σῶζεσθαι ἐπεικῶς ἐλεύθερον. Καὶ δὴ κύκλῳ περιστάντες ὅσον οὕπω προσμίξιν ἠλπίζοντο τῷ κρατοῦντι· οὐδὲ γὰρ ὅσον καὶ ἡμισείας ἡμέρας ἰππηλατοῦντι διάστημα ἦν τῆς ὁδοῦ, ἐφ' ὅσον παρ' ἐκάτερα οἱ πολέμιοι διηγγέλλοντο τὰ δεινὰ πράττειν, ὡς ἐκείνους ἐσπέρας κατασκηνοῦν ὅθεν πρωΐας ἐξώρμα ὁ βασιλεὺς καὶ ἄλλους ἐκεῖθεν ἐξορμᾶν τήμερον ὅπου χθὲς ἐκείνος κατέμεινε. Τόση τις ἦν τότε σύγχυσις τῶν ἐπιόντων ὡς μηδ' αὐτοὺς κατὰ φάλαγγας μένειν, ἀλλὰ πανταχοῦ ἐκθέειν λημμάτων ἐλπίδι ὑπὲρ δέος τοῦ παθεῖν ἅπαν. Ἦν δ' ἀνὰ μέρος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ἐφ' ἀμάξης φερόμενος τὸ γὰρ σκέλος κατεαγῶς ποτε, οὐκ εἶχε κατὰ τρόπον τοῖς ποσὶν εἰς ὁδὸν τότε χρᾶσθαι οὔτε πεζῇ, οὐχ ἦττον δὲ καὶ μεθ' ἵππων, τοὺς Βουλγάρους ἅμφ' αὐτὸν ἔχων καὶ αἰὲν βασιλεῖ ὄπη σκηνοίῃ ἐπέχων, ὡς καταληψόμενος μονωθέντα. Οἱ γὰρ περὶ τὸν βασιλέα πάντες, ὅσον ἦν θεραπευτικὸν καὶ οἰκίδιον, ἅμφ' αὐτοῖς ἕκαστος δείσαντες, ἄλλος ἄλλοσέ πη ὀρμῇ πάσῃ φεύγοντες παρεδύοντο, ἀφέντες καὶ βασιλέα περὶ ἑαυτοῦ φροντίζειν ὅπως σωθεῖ· σπουδὴν γὰρ ἕκαστος ἐποιεῖτο τοῦ μόνον σωθῆναι, καὶ ἀμελεῖν παρεσκευάζον τοῦ πλησίον οὓς μὲν οἱ προμηθεῖς φόβοι, οὓς δὲ καὶ δειλίαι 307 ἄκαιροι, τοὺς μὲν ὡς ἐξ ἀνάγκης, εἰ μὴ σπουδάσαιεν, ἀλώσεσθαι προσ δοκῶντας, τοὺς δέ, μηδ' εἰδότας οἱ κακοῦ γεγόνασι, τῷ βλέπειν ἄλλους εἰς ἔννοιαν ἐρχομένους, καὶ διὰ ταῦτ' ἀποχωροῦντας ὄπη τις ἠλπιζε σωθῆσεσθαι. Οὐ γὰρ ἦν συνησπικότης κατὰ συντάξεις ἐπιόντας δέχεσθαι τοὺς ἐχθρούς· ὁ γὰρ ἄγων ἐκείνους καὶ αὐτὸς συντετάρακτό τε τῷ αἰφνιδίῳ καὶ ὄπη φύγοι ἐσκέπτετο. Ὀλίγους γοῦν περὶ αὐτὸν ἔχων, καὶ μάλιστα τοὺς οἰκειοτάτους καὶ οἷς ἐπίστευε πλέον, σὺν ἐκείνοις ἅμα μὲν τὰς ὑποχωρήσεις τῶν φοβερῶν ἐποιεῖτο καὶ ἅμ' ἑτέροις φοβεροῖς προσέκρουεν, ὡς τοὺς μὲν ἀποδιδράσκειν, τοῖς δ' ἐμπίπτειν, καὶ τῶν προτέρων μὴ φθάνειν ἀνεῖσθαι φόβων καὶ δευτέρους ἐκδέχεσθαι μείζους· καὶ γὰρ αὐτὰ τὰ τῶν ὀρῶν ἀναστήματα φαντασίαν παρεῖχον πολεμίων, ἐπεισπεσούσης δειλίας ἀφάτου. Ὅμως δὲ καὶ ἄλλως ἠγγέλλετο τὸ δεινόν· οὐ γὰρ ἦν ὅστις καὶ προσιῶν ἢ καὶ φανείς ἐξ ἐτοίμου οὐ φόβον ἠγγέλλε. Κᾶν πού τι καὶ παρεσκευάζετο πρὸς τοὺς ἐχθροὺς συγκατιέναι ἐπὶ τῷ

μαθεῖν ὅποσοι καὶ ὅπως ἴοιεν, οἱ περὶ ἐκεῖνον διὰ τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου κατεῖχον, ὡς ἐπὶ μόνον ὄραῖν τὸ σῶζεσθαι. Μόλις γοῦν, νυξὶ καὶ παροδίασι βοηθούμενος, προσβαίνει τῷ Γάνῳ, ἀπολιπὼν τοὺς λοιποὺς ζητεῖν ὅποι σῶζονται· τῶν γὰρ κατόπιν ἰόντων καὶ μάλ' ἀπεγίνωσκεν ὡς ἄλωσο μένων· ἦσαν δ' οὗτοι οἱ δὴ τὸ βασιλικὸν ταμεῖον διεκόμιζον καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν σουλτὰν Ἀζατίνην. Ἐκεῖνος μὲν οὖν, ὑποδὺς τὸ ὄρος, ταχυδρόμους πέμπων, ἔνθεν μὲν ἐσκέπτετο τοὺς ἐχθροὺς ἐπιόντας λανθάνων ἐκφεύγειν, ἔνθεν δὲ καὶ ταχυναυτοῦσαν τριήρη προσσχεῖν διὰ ταχέων τοῖς ὄρεσι παρεσκευάζε. Καὶ δὴ τοὺς μὲν, ἐκ τόπου τόπον ἀμείβων, συνετῶς ἐμφανεῖς ὄντας κατὰ τὸ λεληθὸς διεδίδρασκε· τὴν δὲ μαθὼν εὐτρεπισθεῖσαν παρεῖναι, συγκαταβάς τοῖς λοιποῖς τοῦ ὄρους, ἐπέβαινέ τε καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν διεσώζετο. Οἱ δ' ἄλλοι, διασκεδαννύμενοι πανταχοῦ τῆς Θράκης, οἱ μὲν ἠλίσκοντο, οἱ δ' ἐκ τοῦ παρὰ δόξαν καὶ διεσώζοντο. Οἱ μέντοι γε τῶν οἰκείων, οἷς τε τὸ κοινὸν ταμεῖον ἐπετέτραπτο, σὺν τούτοις δὲ καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν σουλτὰν, τὰς τῶν ἐχθρῶν μόλις διαδράντες χεῖρας, τὸ τῆς Αἴνου φρούριον ὑπεισδύντες, τῶν δεινῶν ἀναπνέουσιν. Οὐ μὴν δὲ καὶ εἰς πολὺ σφίσις ἦν ἡ τῶν πόνων ἄνεσις, ἀλλ' ἐκεῖνοι, μαθόντες τὰ περὶ τοῦ σουλτὰν καὶ ὅτι τῇ Αἴνῳ προσμένει, ἅμα δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἐκεῖσε 309 πανδημεῖ συνάμα καὶ τῷ Κωνσταντίνῳ συναθροισθέντες, τὴν πόλιν περιεκάθηον καὶ δεινὰ ἐποίουν, δῆλοι ὄντες ὡς ἀνάστατον ποιήσαντες. Ἠκροβολίζοντο γοῦν καθ' ἡμέραν, περικυκλοῦντες τὸ φρούριον, καὶ ἠπέιλουν τοῖς ἐντός, εἰ μὴ προδοῖεν, τὰ χεῖριστα. Οἱ δέ, ὀρῶντες μὲν καὶ τὰ δεινὰ ἐν χρῶ σφίσις ὄντα καὶ ὡς οὐ φυκτὰ τὰ κατὰ σφᾶς, εἰ ἐπιβρίσειαν πλῆθος ὄντες οὐδ' ἐπὶ μικρὸν λογιζόμενοι, ὀρῶντες δὲ καὶ τὸ φρούριον ὡς κατερηριμμένον καὶ ἐνδῶσον αὐτίκα, εἰ μηχανήμασι προσκρουσθῆ, ἐν δεινοῖς ἦσαν. Πλὴν οὐδ' οἷ γε κατερραθύμουν μὴ καὶ προνοεῖν ἑαυτοῖς τὰ εἰς σωτηρίαν. Ἐν μέρει δὲ καὶ οἱ περὶ τὸ κοινὸν ταμεῖον ἐν ἐννοίαις μείζουσιν ἢ φέρειν ἦσαν, πῶς ἂν διασωθεῖ τὸσος σωρὸς χρημάτων, ὅσος ἐν νομίμασι καὶ ὅσος ἐν διαφόροις θεωρούμενος εἶδεσι. Καί γε καὶ περὶ πλείονος τῆς σφῶν σωτηρίας ποιοῦντες, δεινὸν ἠγούμενοι, καὶ πεσόντων ἐκείνων, εἰ τόσων τὸ κοινὸν στεροῖτο, πρόνοιαν φυλακῆς ἐποίουν. Καὶ δὴ λίθους μὲν ἐκείνους καὶ μαργάρους τῶν πέπλων ἀπέσπων καὶ ἐν ἀφανεῖ κατέκρυπτον ἅμα καὶ τοῖς βασιλείοις φορέμασι, καὶ πᾶν εἴ τι λαμπρὸν καὶ τίμιον παραβύοντες ἐτήρουν, αὐτοὶ δὲ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἦσαν σὺν τοῖς λοιποῖς καί, ἐφ' ὅσον ἴσχυον, παρεσκευάζοντο, ἔνδοθεν βάλλοντες τόξοις τε καὶ σφενδόναις. Ἄλλ' οὐκ ἦνυτον τὸ παράπαν· τῷ γὰρ πλήθει οἱ ἐχθροὶ περιήσαν καὶ κλίμακας εὐτρεπίσαντες ἐπιθεῖναι τοῖς τείχεσιν ἐπειρῶντο· παρῶτρυνε γὰρ ἐκείνους πλέον καὶ ἡ τῶν χρημάτων εἰς χεῖρας ὅσον οὐπω γενησομένων ἐλπίς, καὶ ἐπέβριθον, ὡς λαφύζοντες. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν τὸ πολὺ πλῆθος, οἷς οὐκ ἦν ἄλλο ἢ τὸ κερδαίνειν προὔργου παντός· οἱ δὲ γε προεστῶτες καὶ οἷς ἦν ἡ σκέψις τὸ μὲν κερδαίνειν τοὺς ἐκείνων καὶ ἔξωθεν ἐκ τῆς χώρας εἶχον ἔτοιμον ὄν καὶ πλέον ἢ τὴν σφῶν ἐμπιπλᾶν ἐπιθυμίαν, αὐτοὺς δ' εἰ ἀστοχοῖεν τῶν ἐξ ἀρχῆς προκειμένων γέλωτα ὄφλειν ἐνόμιζον. Ὅθεν καὶ πέμψαντες, μετὰ τὴν παράστασιν τῶν δεινῶν καὶ τὸ δεῖξαι ὡς ἱκανοὶ εἰσι περιγενέσθαι καὶ πάντ' ἔχειν, ἐφ' ἐνὶ τῷ σουλτὰν τὸ πᾶν ἐτίθουν καὶ ἀπήτουν ἐκεῖνον, ἅμα λαῶ τε καὶ χρήμασι, καὶ τούντεῦθεν καθυπισχνοῦντο σφίσι τὴν ἄδειαν. Τοῖς δ' ἀκούσασιν ἢ βουλή διάνδιχα ἦν· τοῖς μὲν γὰρ ἐδόκει διδόναι, ὡς κρεῖττον ὄν, αὐτὸν ἐκουσίως ἐκδόντας, τᾶλλα περιποιεῖν ἢ, μὴ θέλοντας, πρὸς τῷ συναποβαλεῖν αὐτῷ τὰ πάντα, καὶ αὐτοὺς κινδυνεύειν· οἱ δὲ τὸν ἐκ βασιλέως ἀντετίθουν φόβον καὶ ὡς ὑπομονητέον ἔλεγον· τάχα γὰρ κάκεῖθεν προσαποστελεῖ δύναμιν γὰρ ἀμελήσειν τόσων χρημάτων καὶ προσβοηθήσει διὰ θαλάσσης καὶ ἡμῖν ἐπαμυνεῖ τὸν κίνδυνον· εἰ δ' οὖν, 311 ἀλλὰ τὴν τοῦ σουλτὰν κεφαλὴν ἀποτεμόντας ἔξω τοῦ τείχους τοῖς ἐχθροῖς ῥίπτειν, ὡς ἢ καταδοκήσασιν ἀποχωρεῖν, ἢ, ὀρμηθέντων ἀμύνεσθαι, ἡμᾶς ἀντέχειν ἕως θανάτου καὶ ἢ Θεοῦ που συνεργία

περιγενέσθαι, ἢ πίπτειν ὑπὲρ τῆς εἰς βασιλέα πίστεως. Ταῦτα βουλευομένων, ἐκράτει μὲν ἢ δευτέρα βουλή· καρτερεῖν καὶ ἔτι, ἐκδεχομένους βοήθειαν, καὶ τοῖς μὲν ἕξω ἀναρτᾶν ἐλπίδας ὡς ἐκδωσειόντας, αὐτοὺς δὲ μένοντας εὖ τὰ κατὰ σφᾶς ὡς οἷόν τε τίθεσθαι, ὡς ἀνθεξομένους, ἐφ' ὅσον παρείκοι, καὶ μὴ βοηθείας φανείσης. Εἰ δὲ κινδυνεύοιεν, πλεόνων ἐπιβρισάντων τῶν χαλεπῶν, κεφαλὴν μὲν τοῦ σουλτάν μῆτ' ἐκκόπτειν μῆτε ρίπτειν· παραβόλων γὰρ ἀνδρῶν καὶ θανα τῶντων τὸ τόλμημα εἶναι· τὸ δ' ἐν σπονδαῖς ἀποδιδόναι τοῦ σώζεσθαι τὰ λοιπὰ εὐβούλου ἐγγὺς προνοίας. Τούτοις συγκροτηθέντες τοῖς λόγοις, πέμπουσι τὴν ταχίστην καὶ ὑπισχνοῦνται βουλευσαμένους ἐφ' ἱκανὸν ἐξανύειν ὃ τι ζητοῖεν. Καὶ ἦν μὲν αὐθημερὸν ἢ ἀνακωχή· οὐ μὴν δὲ καὶ ἐς πλεόν ἡφίου, ἀλλ' ἐπολιόρκουν κυκλοῦντες καὶ μάχην καρτερὰν συνίστων, πρὸς ἣν οἱ ἐντὸς ἀντέχειν κατηναγκάζοντο· καὶ πολλὴ ἦν ἡ ἐξ ἀμφοτέρων ἕρις. Ὡς δ' οἱ ἐντὸς ἤδη ἠσθένουν καὶ ὁ κίνδυνος ἦν κατὰ κεφαλῆς, πρεσβεύονται παρ' ἐκείνους ἢ μὴν ἐκδιδόναι, πλὴν ὑφ' ὄρκους τοῖς κατὰ Θεοῦ καὶ θείων πρὸς γὰρ τὸν Κωνσταντῖνον διεμηνύοντο ἀσφαλῶς γενομένοις. Οὕτω διαπρεσβευσάμενοι καὶ οὕτω συνθέμενοι, κατανευσάντων κάκεινων, ἐπὶ πᾶσι χρῶνται τῷ ἐκείσε ἀρχιερεῖ. Ὁ δέ, τὴν ἱερατικὴν στολὴν ἐνδύς, λαβὼν τὰς θείας εἰκόνας, σὺν παντί τε ἕξεισι κλήρω καὶ παρὰ τὸν Κωνσταντῖνον γίνεται. Καὶ δὴ τελεσθέντων τῶν ὄρκων ὑπὸ Θεῶ καὶ τῷ ἱεράρχῃ, εἴσεισι μὲν ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκείνοι δ' εὐθύς καὶ σουλτάν καὶ πάντα τὰ ἐκείνου σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐκδιδούσι. Καὶ αὐτίκα ἀνεχώρουν λαβόντες, μηδὲν ἄλλο προσεπιθέντες· ἦσαν γὰρ τὰ τῶν ὄρκων ἢ μὴν τὸν σουλτάν λαβόντας ἀρκεσθῆναι, μηδὲν πράξαντας πλεόν. Ἄλλ' ὡς ἔοικε, τὸ μοιρίδιον ἰσχυρόν, κἂν ὃ τι βουλευσαίτο τις ἀντι περισταῖν τὸ μόρσιμον· τῆς γὰρ ἐπιγενομένης ἡμέρας καὶ δευτέρας μετὰ τὴν πρᾶξιν, φαίνονται κατὰ θάλασσαν καὶ αἰ τοῦ βασιλέως τριήρεις. Καὶ αἰ μὲν ὅσον οὕτω ἐνώρμουν πρὸς τοῖς λιμέσι, τοῖς δὲ μετέμελε τῶν συμβάντων, ἀλλ' οὐκ εἶχόν τι πράττειν, οὕτω γενομένων· τῷ γὰρ Ἐπιμηθεῖ μεταμέλειν ἦν, ἀλλ' οὐκ ἐξανύοι τὸ σύνολον. Ὅθεν καὶ ἐπεὶ οὐκ εἶχον μεταμελόμενοι τὸ 313 γεγονός ἀποίητον θεῖναι, ἐπὶ τοῖς χρήμασι τοῦ ἀσφαλοῦς προϋνόουν, μὴ καὶ ἐπὶ τούτοις σφαλεῖν· ἐπεπλήμμυρε γὰρ καὶ ἔτι ὁ τόπος ἐχθρῶν, διασκε δαννυμένου τοῦ πλήθους. Τῷ τοι καὶ καταντικρὺ μὲν τῆς πύλης τῆς πόλεως τὰς τριήρεις ἔστησαν φέροντες, στίφος δ' ὀπλιτῶν ὡς τεῖχος ἐφ' ἐκάτερα στήσαντες, οὕτως ἐξῆγον τὰ τῶν βασιλείων χρημάτων καὶ φέροντες ταῖς τριήρεσιν ἐναπετίθουν. Τέλος δὲ καὶ αὐτοὶ ἐμβάντες ἀπέπλεον. Ἐπεὶ δὲ κατέλαβον τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τῷ βασιλεῖ ἠγγέλλοντο τὰ πραχθέντα, αὐτίκ' ἐκεῖνος, πρὸς τὴν ἀγγελίαν παροξυνθείς, ἄσχετος ἦν τῷ θυμῷ καὶ δεινὰ ἐποίει. Καὶ δὴ τὸν μὲν ἀρχιερέα εἰς τὴν παρὰ τῆς ἐκκλησίας κρίσιν καθίστα· καὶ ἐκρίνετο καὶ ἐγγὺς ἦλθε τοῦ κινδυνεύειν εἰς τὴν ἰδίαν ἐπιτιμίαν, ὡς τοῖς πραχθεῖσι μεσολαβήσας ἐκεῖνος· τοὺς μέντοι γ' οἰκείους ὁ βασιλεὺς, μαστίξας καὶ ὡς ἦν γυναικείαις ἀτιμώσας στολαῖς, ἀπὸ προσώπου ἐποίει· καὶ πέμψας τὰς μὲν τοῦ σουλτάν εἰς γυναῖκα καὶ θυγατέρα, ἔτι δὲ καὶ μητέρα καὶ ἀδελφὴν ταττομένας καὶ τοὺς ἐκείνου παῖδας, σὺν τοῖς περὶ ἐκείνους ἅπασιν, εἰρκταῖς ἀσφαλέσιν ἐδίδου. Ὅσον δ' ἦν ἐκείνῳ πλῆθος χρημάτων ἐν ἀργύρῳ τε καὶ χρυσῷ καὶ πέπλοις ἐξάλλοις, ἔτι δὲ καὶ στολαῖς καὶ ζώναις, ἀλλὰ καὶ μαργάροις καὶ λίθοις, πάμπολυ ὄν, ὡς φασι, καὶ ἱκανὸν εἰς τρυφὴν Περσικὴν, τῷ κοινῷ ταμιεῖῳ προσανατίθησι.

κβ'. Ὅπως ὑπεδέξατο ὁ πατριάρχης ἐλθόντα τὸν βασιλέα καὶ μεθ' ὅσου ἐλέγχου καὶ ζήλου. Τέως δέ, πρότερον ἢ ταῦτα γενέσθαι, ἐπεὶ πολὺς ἦν ὁ πατριάρχης κωλύων τὸν βασιλέα κατὰ χριστιανῶν ἐκστρατεύειν, ὡς οὐκ εὐοδήσοντα πάντως, ἐμφυλίους κινοῦντα πολέμους, τότε μὴ κατὰ τρόπον βασιλικὸν τῇ Κωνσταντίνου ἐπιδημήσαντι, τῷ μεγάλῳ νεῶ ἐπιστάντι, ἐφ' ᾧ προσκυνησαὶ καὶ ἀποδοῦναι τὰ τῆς εὐχαριστίας ῥύσια, κατελθὼν ὁ πατριάρχης ὠνείδιζέ τε εὐθύς, προσεπιτιθεὶς καὶ τὰς

εἰς Θεὸν τῆς σωτηρίας ἐκείνου εὐχαριστίας, καί· «Τῷ Θεῷ χάρις, ἔλεγεν, ὅτι σέσωσαι καὶ χερσὶν οὐ παραδέδοσαι τῶν τὴν σὴν ψυχὴν ζητούντων ἐχθρῶν. Τί δαὶ τὰ παρ' ἐμοῦ σοι τότε λεγόμενα; Ἦ οὐ μέμνη ὡς τὴν ἐκστρατείαν ἐκώλυον, ὡς οὐ συνοίσουσιν ἄντικρυς; Οὐ 315 τοὺς ἐμφυλίους πολέμους ἀπέλεγον μὴ ζητεῖν; Καὶ τί γε ἄλλο ἢ σὲ καὶ τὰς σὰς δυνάμεις εἰς μάχην τῷ δεσπότη Μιχαήλ ἰέναι καὶ τοῖς ἐκείνου στρατεύμασιν; Οὐχ ἅμα σὺ μὲν τῷ Χριστοῦ ἐνεσημάνθης ὀνόματι κάκεινος λάτρης Χριστοῦ; Τίσιν εὐκτέον, ἔλεγον τότε, ποιῶντας τὰς εἰς Θεὸν ἰκεσίας, καὶ κατὰ τίνων ὁμιλητέον Θεῷ ὡς ἐκσπόνδων ἐχθρῶν; Αἱ ὑπὲρ ὑμῶν εὐχαὶ καὶ ὑπὲρ ἐκείνων πάντως, ἐπειδήπερ καὶ μιᾶς μάνδρας ἐστὲ τοῦ Χριστοῦ. Νῦν δέ, ἀλλ' εὐλογητὸς Κύριος ὁ ῥυσάμενός σε ἐξ ἐχθρῶν ἀνόμων· ἐπέσεισε γάρ σοι σφέας, ἐφ' ᾧπερ ἀναμνήσαι ὡς οὐς μὲν ὡς ἐχθροὺς ἐζήτει, οὐκ ἐχθραντέοι πάντως δικαίως. Ὅρα δὲ τοὺς ἐχθροὺς, εἰ βούλει, οἷς οὐκ ἂν ὁμοσε χωρήσαις, ἦν μὴ 'γὼ θέλωμι. Ἔδειξε τοίνυν καὶ τοὺς ἐχθροὺς καί, φοβήσας μόνον, μεταβαλὼν ἐρρύσατο· οὕτως οἶδε Κύριος κρίματα ποιῶν.» Ταῦτα τοῦ πατριάρχου λέγοντος, εὐμενῶς ὁ κρατῶν ἐδέχετο τὰς ἐλέγξεις καὶ προσεπῆνει· ἀντιλέγειν γὰρ ὡς δικαίους οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἐπῆγεν ὡς δῆθεν ἀπολογούμενος ὡς καὶ εἰρήνην μᾶλλον τὰ τῆς ὁδοῦ κατηντήκεσαν καὶ ὡς κῆδος μεσολαβῆσαν τὰς εἰσαυθὶς σπονδὰς ἐβεβαίωσεν. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς, οὕτως εἰπώνου γὰρ ὁ καιρὸς ἐδίδου καὶ πλείονα λέγειν, ἀποπεμφθεὶς ταῖς εὐχαῖς, ἐχώρει πρὸς τὸ παλάτιον, τὰ δὲ περὶ τοῦ κήδους οὕτως ἦσαν.

κζ'. Κῆδος ἐπὶ τε τῇ θυγατρὶ τῆς Εὐλογίας Ἄννη καὶ Νικηφόρῳ δεσπότη, υἱῷ τοῦ δεσπότη Μιχαήλ. Ἐπειδὴ γὰρ πολλάκις ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς καὶ τὰς δυνάμεις προσβαλὼν ἀπεκρούετο ἐχρᾶτο γὰρ καὶ ὁ Μιχαήλ τῷ Ἰταλικῷ εἰς βοήθειαν καί, καρτερῶς κρατυνάμενος τὰς δυνάμεις, ἀντεῖχε, καὶ οὐδὲν ὁ ἐπιὼν ἦνυε, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ προσεζημιούτο ταῖς ἐν κενοῖς ἀσχολίαις, μόλις μετὰ τὴν πολλὴν πείραν, ἰκετεύσαντος τοῦ δεσπότη καὶ πρεσβείαις συχναῖς ἐκμειλι ξαμένου τὸν αὐτοκράτορα, πρὸς εἰρήνην καὶ οὗτος ἀπέκλινε. Καὶ ἐπεὶ παῖδες ἦσαν τῷ Μιχαήλ τρεῖς μὲν γνήσιοι, ὧν ὁ μὲν Ἰωάννης ἀνὰ χεῖρας ἦν τοῦ κρατοῦντος, πεμφθεὶς μὲν πρὸς πατρός, δοθεὶς δὲ παρὰ μητρὸς ἠκούσης εἰς ὄμηρον, ὃν καὶ γαμβρὸν τοῦ σεβαστοκράτορος Τορνικίου ὁ λόγος προὔπεδείκνυ, δύο δὲ παρὰ τῷ πατρί, Νικηφόρος τε καὶ Δημήτριος, ἕτερος δ' ἐκ νοθείας ὁ Ἰωάννης. Καὶ ὁ μὲν Δημήτριος ἀντίπαις ἦν ἔτι καὶ ἐν ἀπραγμοσύνῃ ζῶν διετελεῖ, ὁ δὲ γε Νικηφόρος κεχέρωτο γυναικός γὰρ 317 θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Λάσκαρι ἐτεθνήκει· τούτῳ ἐγνώκεσαν καὶ ἀμφὸ τεροὶ τὴν τρίτην τῶν τῆς Εὐλογίας θυγατέρων Ἄνναν ἐκδοθῆναι πρὸς γάμον, δεσπότη γε ὄντι, ἐκ τοῦ προτέρου κήδους παρὰ τοῦ προβεβασιευκότος Ἰωάννου ἔχοντι τὸ ἀξίωμα. Καὶ δὴ μετὰ πολλῆς δορυφορίας ἀποστείλας τὴν Ἄνναν, τοὺς γάμους ἐτέλει· εἶτα καὶ τὸν Νικηφόρον εἰς ἑαυτὸν συγκαλέσας κατὰ τὴν Κωνσταντίνου, κρατύνει μὲν τὸ ἀξίωμα καί, τιμαῖς μεγαλύνας καὶ δώροις ἀγήλας, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐκπέμπει. Καὶ οὕτως τὰ κατὰ δύσιν καταστήσας, τὰ τῆς ἀνατολῆς πονοῦντα προσανεκτᾶτο, καὶ ἄλλους μὲν πλείστους προσαποστέλλων, ἐξαιρέτως δὲ τὸν δεσπότην Ἰωάννην, ᾧ δὴ ἐπεθάρρει αὐτάρκη τὴν τῶν κακουμένων ἐπικουρίαν· ταῖς γὰρ ἀληθείαις, ἀσχολουμένου τοῦ βασιλέως τοῖς δυτικοῖς, ὡς δῆθεν ἀνακαλουμένου τῇ βασιλείᾳ τὸ λείπον, ἠσθένει τὰ καθ' ἕω διχόθεν, τῷ τε τὰς ἐκεῖ δυνάμεις πρὸς τὴν δύσιν ἐκπέμπεσθαι καὶ τῷ καταμελεῖσθαι μακρόθεν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, τῶν δυτικῶν ἡσυχασάντων, πέμπων ὁ βασιλεὺς ὡς οἶόν τε ἀνεκτᾶτο καὶ πρὸς τὸ πρότερον ἐπανῆγεν· οὐ γὰρ ἦν, οὐκ ἦν, τοῦ δεσπότη φανέντος ἐκεῖσε, τοὺς Πέρσας μὴ ἡρεμεῖν, ἢ μᾶλλον καὶ μὴ σὺν φόβῳ πλείονι ἀναστέλλεσθαι. κη'. Περὶ τοῦ φημισθέντος ψεύδους διὰ Τοχάρων ἐπιδρομῆν κατὰ Νίκαιαν. Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους, μηνὸς κρονίου, τῶν θείων ἡμερῶν τῆς νηστείας τελουμένης, ἡμέρα τῆς δευτέρας ἐβδομάδος δευτέρα, συνέβη τῇ Νικαίᾳ ἐκ παραδόξου τε καὶ ἐξαίφνης πρᾶγμα

πραχθὲν μὲν φοβερὸν καὶ μηδενὶ ἄλλω εἰς λόγον ὑπερβολῆς παραχωροῦν τῶν πρωτείων, κὰν ὅ τι καὶ ὅπως συμβαίῃ, ὅσον τῇ προσβολῇ καὶ μόνῃ καὶ τῇ τῶν δεινῶν προσδοκία, ὡς ἤδη μεγίστοις κακοῖς περιβεβλήσθαι ἀναγκαῖον εἶναι τοῖς δεχομένοις καὶ μηδὲν τῶν εἰς σωτηρίαν ἐλπίζειν, λεγόμενον δὲ μὴ τόσον ἔχον εἰς φόβον καὶ συστολήν. Εἴωθε γὰρ ὁ λόγος τοῖς μετρίοις μέγεθος ἐπιφέρειν, ὡς οἷός τ' ἐκείνων περιεῖναι, τοῖς δὲ μεγίστοις ἐξατονῶν, ὕστερος σφῶν φαίνεσθαι. Πλὴν καλὸν 319 ἐν τοῖς τοιούτοις μὴ τοῖς λεγομένοις ἐμμένειν, τοῖς λόγοις προσέχοντας, ἀλλὰ καὶ ἐς μάλα τὸν νοῦν ἐπανάγειν καὶ ὡς ἐπ' αὐτῶν ὄντας τῶν πραγμάτων ἀναπολεῖν τὰ λεγόμενα. Πρώτῃ τοίνυν φυλακῇ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὑπεραναβεβηκότος τὸν ὀρίζοντα τοῦ ἡλίου ὅσον καὶ ἐπὶ μοίρας ζωδίου τριάκοντα, ἐπ' ἔργοις ὄντων τῶν ἀνθρώπων, τῶν μὲν πνευματικοῖς, τῶν δὲ καὶ σωματικοῖς, ἐξαίφνης φημίζεται λόγος, οὐκ ἐν τῷδε μὲν τῷ μέρει τῆς πόλεως, ἐν τῷδε δ' οὐ, ἀλλὰ κύκλῳ περὶ τὴν πόλιν ἄπασαν, Τοχάρων ἔθνος, τῷ πλήθει θαρσῆσαν, τοὺς τῶν πυλῶν κρεουργῆσαν φύλακας, εἰσελθεῖν τὴν πόλιν μεθ' ὅτι πλειστων καὶ δεινῶν ὀρμημάτων, ὥστ' ἐν ἀκαρεῖ τοὺς ἐμπίπτοντας σφίσι ἀπροσδοκῆτως ἀπηνῶς κατασφάττειν. Καὶ ὁ λόγος ἅμα μὲν ἐρρέθη, ἅμα δὲ καὶ τὴν πόλιν περιελάμβανεν. Ἐκπηδήσαντες τοιγαροῦν τῶν οἰκιῶν, καθὼς ἕκαστος ἔχων εὐρέθη, ἐξέθεον ἀσυντάκτως κατὰ τὰς ἀμφόδους, καὶ οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δ' ἐκεῖθεν φερόμενοι ἀλλήλοις προσέπιπτον. Ἦν δὲ καὶ τούτοις κάκεινοις εἷς καὶ ὁ αὐτὸς πόνος· καὶ ὡς περ κατὰ νώτου καὶ ἀμφοτέροις ἐπέιγοντος τοῦ κακοῦ, συγκρούοντες ἀλλήλοις, ἄτεροι ἐξ ἐτέρων μανθάνειν ἤθελον τίς ἢ φήμη καὶ εἰ ἀληθὴ τὰ λεγόμενα. Οὔτε δ' οὔτοι οὔτ' ἐκεῖνοι ἀσφαλῶς εἶχον φράζειν, πλὴν τοῦ ἀληθῆ εἶναι ταῦτα, συμφώνως ἀπάντων ἰσχυριζομένων εἰς τοῦτο· καὶ ἕκαστος περὶ ἑαυτῷ ἀμφιβόλως ἔχων τοῦ σῶζεσθαι, ἀναμφιβόλως εἶχε περὶ τὴν φήμην. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐκείνοις ἦσαν, κατόπιν ἄλλοι ἐκτρέχοντες ἐτραγῶδουν τὰς συμφορὰς καὶ οἰκείους ἔλεγον ὀφθαλμοῖς τεθεᾶσθαι τοὺς ἐπιόντας τὸν ἐντυγχάνοντα σφίσι μεληδὸν κατασφάττοντας, ὡς εἶναι τὴν ἐκείνων θάνατον ἅμα καὶ θάνατον οἴκτιστον, τῶν φόβων, οἴμαι, εἰδωλοποιούντων τὰ πάθη καὶ γρηγοροῦσι καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα πλαττόντων ὀφθαλμοῖς τὸ ὀπτικὸν πλανωμένοις καὶ τῆς ἀληθείας ἀποτυγχάνουσι. Τὸ γὰρ κατὰ νοῦν φοβερὸν λαμβάνον τὸ ὀπτικόν, ὡς τοῖς ἔξω σκοτασθὲν διὰ τὸ περιὸν τῆς δειλίας καὶ μὴ κατὰ τρόπον βλέπον, προσεῖχεν ὡς ἀληθεῖ εἰδωλοπλαστομένῳ τῇ φαντασίᾳ καὶ ὃ ὑπενόει μόνον ὡς ὄν ὑπετόπαζε. Τί γὰρ ἐκείνοις ἠβούλετο τὸ τὰ ἀνύπαρκτα ὡς ἐν ὑποστάσει ὄντα πιστοῦσθαι; Οἱ δ' ἀκούοντες τῶν πρόσθεν μὲν ἐξεκρούοντο, παλινδρομοῦντες δ' ἐς οἴκους οἱ μὲν ταῖς γωνίαις ἐζήτουν παραδύεσθαι κατὰ τὸ σφίσι αὐτοῖς εἰς σωτηρίαν ἱκανὸν νομιζόμενον, καὶ οἱ μὲν τάφους πάλαι κατατεθνεῶτων ἀνοιγνύντες εἰσέδυνον, οἱ δ' ἀσφαλῆσι τόποις ἑαυτοὺς ἐνεπίστευον. Ἄλλοι δὲ, ἀνδρῶδες τι καὶ θαρραλέον ἠγούμενοι 321 πράττειν, ὅπλα τε περιετίθουν καὶ λόγχαις σὺν ἀσπίσιν ἐχρῶντο καὶ τὸν ἠγησόμενον ἐξεζήτουν. Ἦσαν δὲ τότε ὁ μὲν εἰς προστασίαν τῆς πόλεως τεταγμένος, οὐκ εὖ εἰδὼς πολέμων, ἀλλὰ λημμάτων, ὁ Μανουηλίτης Νικόλαος, τιμὴν ἔχων τὸ προκαθῆσθαι τῆς πόλεως, ἄλλοι δὲ πλεῖστοι πολεμικαῖς ἐμπειρίαις ἐντεθραμμένοι, οἷς οὐδεμία τις ἐνήν τὸ τληνικάδ' ἔννοια τοῦ πολλάκις καὶ ψεῦδος εἶναι τὸ φημιζόμενον, ἀλλὰ πᾶσι κοινὸς προσπεπαίκει φόβος· καὶ μὴ μόνον τὸ κατὰ σφᾶς ἤθελον, ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν, σῶζεσθαι. Ὀπλισθέντες τοιγαροῦν διέθεον πᾶσαν τὴν πόλιν, οἷά τινες διάττοντες συνεχεῖς· καὶ οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δ' ἐκεῖθεν μεθ' ὀρμῆς ἐξαλλόμενοι, οὐδὲν ἑώρων τῶν λεγομένων, μόνων δὲ ὀδυρμῶν καὶ στεναγμάτων ἤκουον, ὡς ἀλόντος τοῦ ἄστεος καὶ ὡς τοῦ δεινοῦ σφίσι ἐν χρωῖ γεγονότος· καὶ σχῆμα ἦν ἄντικρυς ἀλούσης πόλεως τὰ πραττόμενα, πλὴν οὐκ ἐκ τῶν δρώντων εἰκονιζομένων τῶν χαλεπῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν πασχόντων τὰ τῆς ἀλώσεως. Οὐ γὰρ κενὸς ἐκάλει κενόν, ὡς

ληψόμενος τὸν ἀργὸν πρὸς τὸ λήψεσθαι, οὐδὲ πλήρης ὢν ἄλλος παρώτρυνεν ἕτερον, ἀλλ' οἷον ἐκπασθέντες τῷ φοβόληπτοι γεγονέναι καὶ τοῖς οἰκείοις ὡς ἄλλοτρίοις προσπαίοντες, ὑπώπτουν καὶ τοὺς συνήθεις ὡς πολεμίους, παρὰ τοσοῦτον οὐ σφάττοντες παρ' ὅσον καὶ τὸ πρὸς ἐκείνων παθεῖν ἐφυλάττοντο, δῦσμοροι τῆς ὁμαιχμίας καὶ ἄθλιοι τῆς κατὰ σφᾶς προθυμίας ἕκαστος. Τότε καὶ οἱ ἐν εἰρκταῖς σιδήροις πεδούμενοι πολλοὶ γὰρ τῶν πολεμίων κρατηθέντες ὡς εἰρκτὴν λήθης τὴν ἐν Νικαίᾳ φυλακὴν κατεκρίνοντο, ὡς οὐ ῥαδίως ἂν ἀποδράντες, ἐκείνοι τοίνυν, τὴν κοινὴν θεώμενοι ταραχὴν, ἐπίστευον τοὺς ἐχθροὺς εἰσιέναι καὶ κρατῆσαι τὸ ἄστυ, οὐκ ἐξ ὧν ἐκείνους ἔβλεπον, ἀλλ' ἐξ ὧν τὸν τῶν ἐποίκων θόρυβον ἐθεῶντο. Καὶ δὴ τῶν πεδῶν ἐκλυθέντες, οὐραγοὶ τινες ἦσαν προεκθεούσης τῆς φάλαγγος, πλὴν οὐ κατ' ἄμυναν, ἀλλὰ κατὰ προθυμίαν τοῦ φυλάσσεσθαι. Ἦν δὲ τὸ τῆς ἐκδρομῆς τέλος ἐπὶ τὰς πύλας ἰέναι τῆς πόλεως. Καὶ ὁ λαὸς εἶπετο χύδην, καὶ ἐν ἀλογίστῳ τῇ καθ' αὐτὸν ἀσθενείᾳ ὠρρώδουν ἕκαστος, ὡς ἢ τεθνηξόμενος, τῶν πρώτων πεσόντων, εἰ οἱ πολέμιοι ἔξωθεν διεκπαίοιεν, ἢ, τούτων ἀνωθούντων τοὺς εἰσχεομένους καὶ ἀναστελλόντων ἔνδοθεν, αὐτὸς οὐραγῶν 323 συνεξελευσόμενος τε καὶ ἐκφευξόμενος. Τὸ δὲ ἦν ἄρα ὄνειδος αὐτοῖς· προσπεσόντες γὰρ ταῖς πύλαις, οὐ μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς προθέσεως ἐπήρχοντό τε καὶ ἀνεχώρουν, ἀλλ' ἐν ταραχῇ καὶ σὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἐμπίπτοντες, μεθ' ἡσυχίας καὶ σὺν καταστάσει τῇ προσηκούσῃ ἀνεζεύγνυον. Εὕρισκον γὰρ καθ' ἡσυχίαν καθημένους τοὺς φύλακας καὶ μηδὲν ἐπαίοντας τῶν ἀνὰ τὴν πόλιν γενομένων. Ὅθεν καὶ οὐ μᾶλλον ἤλγουν ὡς τόσον ἠπατημένοι ἢ ὠρρώδουν ἐν ἄλλαις πύλαις ἐλπίζομενον τὸ κακόν· ὃ δὴ καὶ πλείω παρεῖχεν ἐκείνοις τὴν ταραχὴν, εἰ οὕτω βραδυνάντων, τῆς πρὸς τὰς μηδένα φόβον ἐχούσας πύλας ἀπτομένων, οἱ ἐχθροὶ καθ' ἐτέρας πύλας μετ' εὐχερείας πάσης εἰσελῶεν. Καὶ δὴ ἐκεῖθεν διασκιδνάμενοι, οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δ' ἐκεῖθεν ἰόντες, ἅμα καθ' ἡμίσεις ταῖς καθ' ἑκάτερον πύλαις ἐφίσταντο, ἀπογνόντες ὡς μὴ πονούσης τῆς καθ' ἕω. Ὡς δὲ τὰ ἴσα καὶ ἐν ἐκείναις εὗροντὴν γὰρ πρὸς αἰγιαλὸν οὐδεὶς ὡς προδώσουσαν καθυπώπτειν, εἰς ἐν συναχθέντες, καθίσταντό τε τὰς ψυχὰς καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ τοῦ τί πράττειν ἦσαν· μὴ γὰρ ἂν κατ' ἀέρος πεσεῖν τοὺς ἐχθροὺς, πτέρυγας περιθέντας. Ὡς δὲ καὶ τὴν ἐς αἰγιαλὸν φέρουσαν ἐπιστάντες ἐλευθέραν καὶ ταύτην δέους εὗρον παντός, τῶν φυλάκων εἰς χλεύην τιθεμένων σφίσι τὴν ἀπάτην, ἀνέπνευσάν τε εὐθέως τοῦ δέους καὶ τὴν αἰτίαν τῆς φήμης ἠρεύνων· μὴ γὰρ ἂν αὐτόθεν γῆς μυκησαμένης ἐξενεχθῆναι, εἰ μὴ τις πρῶτος τὸν φόβον ἐψευδολόγησεν. Ἐπὶ πολλὰς γοῦν τραπόμενοι τὰς ὁδοὺς, μηδὲ τὸ τυχὸν παριδόντες, ἦν τις προβάλλοιτο, οὐδὲν πλέον εἶχον εὐρέσθαι τοῦ ἐξ ἀφανοῦς ἅμα τε γεννηθῆναι καὶ ἅμα τραφέντα συνδιειληφέναι τὰς τῶν πολλῶν ἀκοάς. Τὸ δ' ἐκ προχείρου καὶ πιθανὸν εἰς αἰτίαν τὸ τῆς εἰκόνας τῆς θεομήτορος καθ' ἰκεσίαν ἐκφερομένης πλήθος ἔπεσθαι γυναικῶν, ἃς δὴ καὶ ἐκφωνεῖν ἀναγκαῖον τὴν δέησιν, κατόπιν ἠκούσας. Τούτων οὖν ὀλοφυρτικῶς κατὰ Περσῶν καὶ Τοχάρων θεοκλυτουσῶν, εἰκὸς τὰ τῆς φωνῆς διελθεῖν, καὶ συμβῆναι τὰς μὲν κατ' ἐκείνων μεγαλοφωνούσας ποτνιαῖσθαι, τοὺς δὲ πέριξ καὶ ἔξωθεν, τὴν φωνὴν δεχομένους, τὰ κατ' ἐκείνων ὡς περὶ ἐκείνων ἐρχομένων ὑποτοπάζειν, καὶ οὕτω διαδοθῆναι συνάμα φόβῳ τὸν λόγον καὶ, τὰς τῶν πολλῶν ἀκοὰς πληροῦντα, παραθῆξαι τὸν θόρυβον. 325 Ἄλλ' ἐκείνοι μὲν οὕτως· ὁ δὲ γε βασιλεὺς, μετὰ ταῦτα μαθὼν ὅπως γένοιτο, ὑπερεπάθησέ τε καὶ πέμψας διὰ γραμμάτων τὰ πολλὰ κατεμέμψατο· μηδὲ γὰρ ἀνδρῶν εἶναι φρονίμων καὶ νοῦν ἐχόντων, πρὸς τὸ παρεμπίπτον τῆς φήμης θορυβουμένους εὐθύς, θορυβεῖν· δεῖν γὰρ ἐννοεῖν τὸ τοῦ πράγματος ἀνυπόστατον καὶ ὅπως ἐχθροί, μὴ περικαθήμενοι πόλιν μηδ' ἐν χρῶ τῶν πύργων ὄντες, ἀλλὰ μόλις καὶ ἀκουόμενοι διάγοντες ἐν Περσίδι, αὐτίκα παμπληθὲς ἀπέχοντες πετασθέντες ἐμβαῖεν δίχα πολέμου καὶ προσβοῆς λῆς.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα γράψας καὶ ὄνειδίσας, ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἐξῆς καθίστα πρὸς τὸ εὐφυλακτότερον τὸν λαόν. 329

{ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ}.

Δημηγορία βασιλέως πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς περὶ τῶν καθ' αὐτόν. Ἄρχεται δ' ἐνθένδε τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον. Ὁ γὰρ βασιλεὺς, πᾶς γιγνόμενος πρὸς τὸ πεῖσαι αὐτῷ τε ἠπίως προσενέγκασθαι καὶ τὸν δεσμὸν λύειν, ἐπεὶ ἀπέγνωστό οἱ τὰ τοῦ σκοποῦ, πολὺς ἦν ὀριγνόμενος ἐκ παντὸς τρόπου ἐκεῖνον ἀποσκευάσασθαι. Ὅθεν καὶ πολλάκις τοὺς ἀρχιερεῖς συγκαλῶν, ἐμαρτύρητο τὴν ἀνάγκην, ὡς δέον ὄν, ἀνέδην ἄγοντα τῶν ἄλλων σχολῆν, τὰ τῆς ἀρχῆς, πολλὰ ὄντα καὶ δυσεξάνυστα, προσκοπεῖν. Ὁ δὲ κάκείνοις ἐνείλουμένος ἐξ ἀνάγκης ἀπαραιτήτου, ὡς μέγα τι καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ πατριάρχου δεσμὸν ἐφόλκιον ἐπισύρεται. Ἐχρῆν δ' οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τῷ πράγματι νεμεσᾶν, εἰ, πλημμελήματος μὴ οἴου τ' ὄντος τῆ εἰς τὸ ἀρχαῖον τῶν πραγμάτων ἐπανακάμψει ἐξαληλίφθαι, ὁ πρὸς τὸ θεραπεύειν τατ τόμενος δυοῖν θάτερον πράττοι, ἢ τὰ πρότερα ὡς εἶχεν ἀνταπειτῶν, ἢ τὴν θεραπείαν ἀναβαλλόμενος· τὸ μὲν γὰρ ἀδύνατον, τὸ δὲ πάντως ἀνοικονόμητον. Καὶ δέον ὄν παραινεῖν καὶ τὴν τοῦ μεταγνῶναι δεικνύειν ὁδὸν καὶ τῷ μηδὲν τοῦ πλημμελήματος αἰσθομένῳ ἢ καὶ καταρραθυμοῦντι ἐκ προαιρέσεως, ὁ δὲ καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ νυττόμενον τῷ γνησίως μεταγνῶναι καὶ τὴν θερα πείαν ἐκτόπως θέλοντα δέχεσθαι, κἂν τομαῖς κἂν καυστήρσιν οἰκονομοῖτο, ἐκεῖνος ἀπωθεῖται καὶ τῷ μεταγνῶναι τὸ ἀπογνῶναι συνείρει, ὡς κρεῖττον ὄν μὴ μεταγνῶναι ἢ ἀπογνῶναι μεταγνόντα· τὸ μὲν γὰρ ἀναληγσίαν κατηγορεῖ, τὸ δ' ἀπώλειαν αἰωνίζουσαν· αὐτὸν μὲν οὖν καὶ πολλάκις προσελθόντα ἀποπέμπεσθαι καί, ζητοῦντα τοὺς τρόπους τῆς ἰατρείας, οὐχ ὅπως 331 λαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ προσονειδίζεσθαι, καὶ τέλος οὐδὲν ἄλλο πυνθάνεσθαι πλὴν τὸ ἀνάγκην εἶναι τὸ τραῦμα ἰᾶσθαι, ὅπως δ' ἰῶτο μὴ μανθάνειν, ἀλλὰ πρὸς τὸ πράττειν προτρέπεσθαι, μηδὲν εἰδότα τῶν πράττειν ὀφειλομένων, εἶναι δ' ὑποπεύειν τὸ πᾶν χλεύην. «Ὡρα γοῦν δεδοικέναι μὴ τι καὶ πράττοντος ἐκεῖνος ἀναλαμβάνων τὸ ἔγκλημα, ὡς μηδενοῦς αὐτάρκους γενομένου, μὴ καταδέχοιτο καὶ οὕτω πονέσας ἀνήνυτα γνῶσομαι. Ὁ δ' οὖν καὶ ἐμφαίνει πλαγίως, ἀκούσαντες ἂν διαγνῶτε ἢ ὄλως συμφέροι· ἀποθέσει γὰρ βασιλείας καὶ ἰδιωτισμῷ μετιέναι τὸ ἔγκλημα βούλεται. Τὸ δὲ ῶ ἂν καὶ συνενέγκοι σκοπῶν, οὐδ' ὄλως εὐρίσκω. Ἐπὶ μὲν οὖν τοῖς κοινοῖς, αὐτόθεν δῆλον, καὶ οὐδὲν δεῖ ἐρωτῶντας μανθάνειν· τὸ γὰρ μήτ' ἐκεῖνου οἴου τε ὄντος τὰ πράγματα διοικεῖν καὶ μηδὲ συμβάντος ἐκστήναι, ὡς μέγα τι τὴν ἐρημίαν λογίζεσθαι, οὐδὲν ἄλλ' ἢ ζητοῦντος οἶμαι κοινὸν ὄλεθρον καὶ Τελχίνος τρόπον ἐνδεικνυμένου. Ὁ δὲ καὶ μᾶλλον διαφερόντως τῶν ἄλλων ἄπτεσθαι τῶν ἐμῶν, μακρὰν ἂν τὴν δημηγορίαν κατέτεινα ἂν, ἢν μὴ γε καὶ ἀφ' ἐνὸς μόνου οἴος τ' ἦν παριστᾶν τὴν βλάβην. Τί γὰρ μοι καὶ ἐχέγγυον τοῦδε αὐθις ἀπραγμόνως βιῶσαι, καταθεμένῳ τὴν ἐξουσίαν; Τί δὲ γυναικὶ καὶ παισὶ μᾶλλον, οἷς ἂν παρευθὺς μοῖραν ἐφεδρεύειν ἀνάγκη ἢς ὁ τυχῶν οὐ γηθήσειεν; Ἐμοὶ μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἀμφισβητεῖν ἐκείνῳ τῆς πνευματικῆς ἰδμοσύνης, κἂν ὅ τι κελεύοι· τέως δ' ἐν τούτοις πολλοῦ γε δέω προσεπαινεῖν. Ποῦ γὰρ καὶ τίνι ποτ' ἔθνη τὸ τοιοῦτον ἔβλαστε; Καὶ εἰς τί παράδειγμα βλέπων ὁ ἱεράρχης ἀνεμεσήτως ἀξιοῦν ἔχοι τοῦτο καὶ ἐν ἡμῖν; Ἥ οὐκ οἶδε τὸν τοιαύτης γευσάμενον καθάπαξ μεταβολῆς μὴ τρόπον εἶναι μετεγκλίνειν πρὸς ἄλλο ἢ μετεγκλίναντα τελευτᾶν; Πόσοις γὰρ ἐφεδρεύεται βασιλεία; Ὅποσοις δὲ καὶ ἡ πίστις ἔψυκται ἐπὶ τοῦ σχήματος, σφωζομένου καὶ ἔτι τοῦ βασιλέως, οὐς καὶ καθυφεικότος ὠρμημένους πάλαι θαρρεῖν ἀνάγκη. Κἂν αὐτοὶ μὴ δρῶεν ἰάπτοντες ἄλλως, ἀλλὰ τῷ γ' ἐπὶ τῆς ἀρχῆς 333 καταστάντι, ὡσπερ ἀντιζηλοῦν εἰκόσ, οὕτω καὶ δρᾶν τὰ χεῖριστα ράδιον. Τί δὲ καὶ ἀνάγειν τὴν ἀρχὴν

ἔδει, ὄν μετ' οὐ πολὺ κατάγειν ἠβούλετο, ὡς γεύσαντα μόνον ἀποστερεῖν; Χωρὶς δὲ τούτων καὶ Θεόν, εἴπερ τινὶ ἄλλω μεγίστῳ, καὶ καταστάσει βασιλείας συνιέναι πιστεύομεν. Θεοῦ δὲ βουλὴν διασκεδᾶν ἐθέλειν, ὡς μὲν τολμηρόν, ὡς δ' αὐθαδῆς, ὡς δὲ καὶ μέγαν ἔχον τοῖς τολμῶσι τὸν κίνδυνον. Ταῦτα τοίνυν ἐνθυμουμένους, δεῖ καὶ ὑμᾶς τῷ δικαίῳ τῆς βασιλείας συμπράττειν καὶ μὴ οὕτω καταμελεῖν ἡμῶν, ἐπὶ τοσοῦτον ἀπαγοχόμενων τοῖς λογισμοῖς. Τί δαί, οὐ τῇ ἐκκλησίᾳ μετάνοια ὤριστα, οὐ νόμοι ταύτης θεῖοι προβέβληνται, οὐχ ὑμεῖς κατ' ἐκείνους τοὺς πολλοὺς θεραπεύετε; Ἦ τοῖς βασιλεῦσι διαφερόντως πρὸς τοὺς πολλοὺς οἱ τῆς ἐκκλησίας πρόκεινται νόμοι; Εἰ δ' οὖν, ἀλλ' εἰ μὴ παρ' ὑμῖν μετάνοιας θεσμοί, ἀλλαχοῦ τῶν ἐκκλησιῶν εἰσι, καὶ προσδραμοῦμαι ταύταις καὶ παρ' ἐκείνων θεραπευθήσομαι. Ἡμῖν μὲν οὖν τὰ κατὰ γνώμην εἴρηται, ὑμῖν δὲ σκεπτέον τὸ ποιητέον βουλευομένοις συνάμ' ἐκείνῳ· οὐδὲ γὰρ καὶ εἰσέτι ἀνέξομαι πάσχειν ἀνιάτα. Καλὸν γὰρ ἢ παρ' ὑμῖν ἰᾶσθαι, ἢ ζητεῖν τὸν τρόπον τῆς θεραπείας ἐτέρωθεν.» Ταῦτα τοῦ βασιλέως τοῖς ἀρχιερεῦσι διαλαλήσαντος καὶ οἷον πρὸς τὰ τῆς μάχης ἀκροβολισαμένου, ἐκείνοι, ἐφ' ἐκάστῳ τῶν λεγομένων τοῖς ἀχθομένοις προσεικότες, δῆλοι ἦσαν τὰ πρὸς βασιλέα τοῦ πατριάρχου συνόλως οὐκ ἀποδεχόμενοι· καὶ διὰ τοῦτο πολλὰ καὶ αὐτοὶ προτιθέντες καὶ ἅμα συνείροντες, θεραπεύειν ἤθελον τὸν κρατοῦντα. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ καθυπισχοῦντο, μόνον καὶ αὐτοῦ βασιλέως προσπέψαντος, αὐτοὶ τὰ μέγала συλλήψεσθαι.

β'. Ὅπως τὸν τοῦ Γαλησίου Ἰωσήφ πρὸς τὸν πατριάρχην ἀπέστελλεν ὁ κρατῶν, ζητῶν λύσιν τοῦ ἀφορισμοῦ. Ὁ γοῦν βασιλεὺς καὶ ἄλλους μὲν καθ' ἓνα πλείστους ἀπέστελλεν, ἀξίων τὸν ἱεράρχην λῦσαί οἱ τὴν ἀθυμίαν, ἐτοίμῳ ὄντι, ὡς ἐκεῖνος ὑπισχνεῖτο, τὸ κελευόμενον ἐκπληροῦν· τέλος δὲ καὶ τὸν τῆς μονῆς τοῦ Γαλησίου προϊστάμενον Ἰωσήφ, ὃς δὴ καὶ Γαλησίου φανερώτερον ἐκαλεῖτο, ἄνδρα πνευματικὸν 335 καὶ εἰς πατέρα τεταγμένον τῷ βασιλεῖ, ἀποπέμπων κατηντιβόλει δέχεσθαι τὴν πρεσβείαν καὶ συγκατανεύειν τῇ ἀξιώσει. Ἄλλ' ὁ πατριάρχης, πολλὰ μὲν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἰκετευόμενος, ὡς οὐκ ἄξιον λεγόντων οὕτως ἐπὶ τοσοῦτον τῷ ἐπιτιμῷ συνίσχεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τοῦ πνευματικοῦ ἐκείνου καὶ θεοῦ ἀνδρὸς ἀξιούμενος, ἐφ' ᾧ τὴν παιδείαν ἄλλως οἴκο νομοίη, τὸν δεσμὸν λύσας, καὶ προστιμῶν τῷ βασιλεῖ τῶν εἰκότων, ὁ δὲ καὶ μᾶλλον ἠγρίαινε καὶ ἀμεταθέτως εἶχε τῆς γνώμης, ὡς καὶ τοῖς πρεσβέουσιν ἐπιπλήττειν καὶ αὐτῷ δὴ τῷ Ἰωσήφ γενναίως ἐπέχειν, τολμῶντι ὡς δῆθεν τὰ τῆς βασιλέως ἀναδοχῆς παρὰ τὴν ἐκείνου θέλησιν. Αἰρεῖ δὲ καὶ λόγος παρὰ πολλοῖς ὡς καὶ ἐπιτιμήσειεν, ἐφ' ᾧ μὴδὲ πνευματικὸς ἀναδέχοιτο· ὃ δὴ κἂν γεγονὸς ἢ ἐφυλάχθη, ἢ καὶ παραβαθὲν ἐλύθη ἢ καὶ ἄλτου ἐμεινεν, κἂν μὴ γεγονὸς ἐφημίσθη, ὡς καὶ ὁ Ἰωσήφ, πατριαρχεύσας ὕστερον, ἀπολογούμενος ὑπὲρ τούτου, δισχυρίζετο, ὅμως πολὺς ἐντεῦθεν ἀνερράγη κλύδων τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἰσχυρὸν προτεινόντων τῶν Ἀρσενιατῶν κατ' ἐκείνου ἔγκλημα πατριαρχεύσαντος σχιζομένων.

γ'. Ὅπως λίβελλος κατηγορίας κατὰ τοῦ πατριάρχου ἐδόθη τῷ βασιλεῖ. Τότε τοίνυν, βοηδρομιῶνος ἰσταμένου καὶ τῶν συνήθων νηστειῶν τελουμένων, ἑορτῆς ἀγομένης ἦν Ἀκάθιστον σύνηθες ὀνομάζειν, τῶν τις τοῦ κλήρου, ἐν νοταρίοις τῷ πατριάρχῃ τελῶν μετὰ τὸν σφῶν πριμμικήριον, ὃν καὶ μεσίτην εἰώθασιν οἱ πολλοὶ σεμνύοντες λέγειν, τούτικλην Ἐψητόπουλος, λίβελλον κατηγορημάτων πλήρη συνθέμενος, ἀσμένως ἐγχειρίζει τῷ βασιλεῖ, νυκτὸς τότε οὔσης, μετὰ τὴν τῆς ὑμνωδίας ἐκπλήρωσιν. Ὁ δέ, τοὺς παρατυχόντας ἐκ τῶν τοῦ κλήρου συγκαλέσας ἅμα, ἠρώτα εἰ καὶ αὐτοὶ συνοῖδασιν 337 τῷ Ἐψητοπούλῳ τὰ οἱ πραχθέντα· ὡς δ' οὐκ ἦν κατανεῦσαι ἀκούοντας πλὴν ἑνὸς ἢ καὶ δευτέρου, περὶ τε τῶν κεφαλαίων διεπυθάνετο καὶ ὁποίας εἶη τῆς ὑπολήψεως ὁ τὸν λίβελλον ἐγχειρίσας. Ὡς δ' ἐμαρτύρουν μὲν τῷ δόντι τὰ μέτρα, περὶ δὲ τῶν κεφαλαίων ἀπελογοῦντο ἀνάγκην

τὸν εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας ἀποδυσάμενον καὶ τοὺς συνειδότας ἔχειν, ὁ βασιλεύς, εὐθὺς οἰηθεὶς εἰς χεῖρας ἐντεῦθεν ἔχειν τὸν λέοντα, ἀπρὶξ εἶχετο τῶν γραμμάτων καὶ καιρὸν ἐτίθει τῆς περὶ τούτων σκέψεως. Οἷς δὲ κεφαλαίοις ὁ λίβελλος συγκεκρότητο, τὰ δ' ἦσαν, ὡς εἰπεῖν καθ' ἕκαστον· πρῶτον τὸ ἐν ἀρχῇ τῆς ὀρθρινῆς ὑμνωδίας τὸν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ψαλμὸν ἐγκόψαι, μόνῳ δὲ τῷ τρισαγίῳ καὶ τῷ ἐπ' αὐτῷ μνημοσύνῳ κελεῦσαι προοιμιάζεσθαι· δεύτερον τὸ προσκεῖσθαι τοῖς τοῦ σουλτὰν εὐμενῶς, ὡς καὶ σφιν ἐφείναι τῷ λουτρῷ τῆς ἐκκλησίας συχνάκις ἐλλούεσθαι, τιμίων χαρακτήρων σταυροῦ ἐκείσε τοῖς μαρμάρους ἐγκεχαραγμένων, Ἀγαρηνοῖς οὖσι καὶ ἀμυήτοις· τρίτον ὡς καὶ τοῖς υἱέσιν ἐκείνου τῷ ἰδίῳ μοναχῷ μεταδιδόναι τῶν ἀγιασμάτων κελεύσειεν, ἄδηλον ὃν εἰ τῷ θείῳ λουτρῷ ἐτελέσθησαν· καὶ τὸ ἐπὶ τούτοις ὡς αὐτὸς ὁ σουλτὰν σὺν τοῖς σατράπαις αὐτοῦ κατὰ τὸ ὀρθρινὸν τῆς λαμπρᾶς καὶ μεγάλης κυριακῆς τῷ πατριάρχῃ λιτανεύοντι συνέλθοι τε καὶ συλλιτανεύσει. Καὶ ἃ μὲν τῷ λιβέλλῳ διειλήφατο, ταῦτά τε καὶ τοιαῦθ' ἕτερα. Τῷ μέντοι γε πατριάρχῃ τὸ παράπαν ἀγνοεῖν οὐκ ἦν, ὅμως δὲ Θεῷ τὸ πᾶν ἐπιτρέπων ἡσύχαζεν. Ὁ δὲ γε βασιλεύς, τῶν γραμμάτων ἅπαξ ἐπειλημμένος, τοὺς ἐπιδημοῦντας τῇ Κωνσταντίνου τῶν ἀρχιερέων ἐπισυνῆγε καὶ δὴ προὔτεινε μὲν ἐκείνοις εἰς γνῶσιν τὰ γράμματα, ἐκοινοῦτο δὲ σφίσι τὴν σκέψιν ὅπως ποιοίη· οὐ γὰρ ἦν ὑπερθέσθαι πράγμα δοκοῦν συμβαλέσθαι τῷ σκοπῷ, κἂν οὐκ ἐδόκει ἀποχρῶν πρὸς τὸ τὸν πατριάρχῃν δεδίξασθαι. Ἐκεῖνος γὰρ καὶ μὴ πρὸς ἀπολογία ἐτι καλούμενος ἀπελογεῖτο· τὸ μὲν τοῦ ψαλμοῦ, ὡς αὐτὸς εἶη ὁ τάξας τοῦτο τὸ πρῶτον, ὡς τοῖς μοναχοῖς σύνηθες ὄν, κἂν τῇ ἐκκλησίᾳ τελεῖσθαι καὶ αὐτὸς ἀθετοίη πάλιν, ὡς αὐτάρκους δοκοῦντος τοῦ τρισαγίου σὺν τῷ μνημοσύνῳ εἰς εὐχῆς ἐκπλήρωσιν· καὶ δικαίως ἂν ἀπολογησόμενος, εἰ καὶ τοῦτο τελοίη, οὕτω τοῦ βασιλέως ἔχοντος, πῶς ἂν δικαίως ἐγκαλοῖτο καθυφίεις τοῦ παντός; Τὸ δὲ τοὺς τοῦ σουλτὰν ἐπὶ τῷ λουτρῷ λούεσθαι, αὐτὸν μὲν μὴτ' εἰδέναι μήτε κελεύειν· τέως δικαίως ἂν ἐκκλείοντο πάντων ἐκείνοι τῶν λοετρῶν, οὐχ ἦττον ἢ τοῦ τῆς ἐκκλησίας, ὡς τῶν ἄλλων πρὸς τοῖς χαράγμασι τοῦ σταυροῦ καὶ εἰκόνων εὐμοιρούντων ἀγίων· εἰ δὲ τᾶλλα σφίσι ἀνεῖται καὶ ἀσεβέσιν οὖσιν, εἰς τί τοῦ τῆς ἐκκλησίας λουτρῶνος διαφερόντως ἐκδιωχθήσονται; «Τὸ δὲ τῷ σουλτὰν καὶ τοῖς υἱέσιν ὡς χριστιανοῖς προσφέρεσθαι, ἀρχιερέως μὲν μαρτυροῦντος τοῦ Πισσιδίας, ἀνεύθυνον οἶμαι· εἰ δ' ἄλλως ἐλέγχοντο ἔχοντες, ἐκείνου καὶ μόνου, ἄλλ' οὐκ ἐμὸν τὸ πλημμέλημα.» Ἄλλ' οὐχ ἰκανὰ ταῦτα τοῖς ἀμφὶ τὸν βασιλέα ἐδόκουν τὰς εὐθύνας ἐξελέσθαι τῷ πατριάρχῃ, ἀλλὰ σύνοδον ἤθελε συγκροτεῖν ἐξ ἀπάντων ἀρχιερέων, παρόντων ἐνταῦθα καὶ πατριαρχῶν δύο, τοῦ τε Ἀλεξανδρείας Νικολάου καὶ τοῦ Ἀντιοχείας Εὐθυμίου. Ὅθεν καὶ βασιλικαῖς συλλαβαῖς μετεστέλλετο τοὺς ἀρχιερεῖς πανταχόθεν, ὥστε, παρωχηκυίας τῆς ἑορτῆς, ἀνυπερθέτως ἀπαντᾶν πάντας, μηδεμιᾶς προφάσεως ἀποχρησούσης πρὸς παραίτησιν τοῦ μὴ ἀπαντᾶν εὐθέως, δεξαμένους τὰ γράμματα. Ἄμα γοῦν τελείῳ ἦρι συνήγοντο, καὶ τὰ κατὰ τὸν πατριάρχῃν συναχθεῖσιν ἐπιμελέστερον ἐκινούντο.

δ'. Ὅπως καὶ ὅπου ἐζητοῦντο τὰ κατὰ τὸν πατριάρχῃν Ἀρσένιον. Τόπος δὲ τῆς αὐτῶν συνόδου ὁ βασιλικὸς Ἀλεξιακὸς τρίκλιнос ἦν, ἵνα δὴ καὶ προὔκαθητο μὲν ὁ κρατῶν, συγκαθέζοντο δὲ καὶ οἱ μεγιστᾶνες καὶ ὅσον τὸ ἐν ἀξιώμασιν ἦν, συνηδρίαζον δ' οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ πᾶν τὸ τῆς 341 συγκλήτου παρίσταντο. Συνῆσαν δὲ καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν μονῶν οἱ προὔχοντες μονήρεις συνάμα τοῖς σφῶν προεστῶσιν· ἄλλ' οὐδὲ τὸ τῆς πολιτείας ὅσον ἦν περιφανὲς καὶ δῆλον ἀπῆν. Καὶ ὁ μὲν κατηγορῶν, ἐς μέσον παριῶν, τὸν λίβελλον προὔτεινεν, ὁ δ' ἀνεγινώσκετο ἐπὶ πάντων. Καὶ ἐπεὶ ἐδόκει προκαλεῖσθαι καὶ τὸν πατριάρχῃν, πέμποντες τρεῖς μὲν τῶν ἀρχιερέων, τρεῖς δὲ καὶ τῶν κληρικῶν, προσεκάλουν ἀπαντήσοντα πρὸς ἀπόλογον. Ὁ δ' ἀνένευε πάμπαν καὶ γε κρίσιν μὲν μὴ παραιτεῖσθαι, τρόπον δὲ κρίσεως καὶ

τόπον καὶ πρόσωπα φεύγειν ἔλεγε, καὶ δικαίως, ὡς οἶεσθαι· πατριάρχην γὰρ κρίνεσθαι, παρόντος μὲν βασιλέως, παρόντων δὲ μεγιστάνων καὶ κοσμικῶν, καὶ ἐν ἀνακτόρων, καὶ ταῦτα καὶ βασιλέως οὕτως ἔχοντος καὶ εἰς ἄμυναν προειλημμένου, οὐκ ἄξιον οὐδὲ τῶν δικαίων εἶναι τὸ σύμπαν. Ταῦτα πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ πατριάρχου λέγοντος, γραφῇ ἐδίδοντο τὰ λεγόμενα, ὡς μὴ τι συκοφαντηθεῖη. Οἱ δ' ὑποστρέφοντες ἐδήλουν πάντα μετ' ἀσφαλείας τοῖς ἀποστείλασι, καὶ ὁ σύλλογος διελύετο. Τοῦτο δις εἶτα καὶ τρίς γεγονός ἐκ τινων καιριακῶν διαλειμμάτων ἔμελε γὰρ καὶ κανόνων ἐκείνοις τοιαῦτα πράττουσιν, οὐδὲν ἦν πλέον ἐκ τούτων ὅτι μὴ τὸν πατριάρχην παραιτεῖσθαι τὸν τρόπον τῆς κρίσεως, τοὺς δ' ἀντεπιστέλλειν ἐκείνῳ, ὡς ἐπιστημονάρχου τοῦ βασιλέως εἶναι δικαιουμένου ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι, μὴ δίκαιον εἶναι μηδ' εὐλόγον τὰ τοιαῦτα, μέγιστ' ὄντα, δίχα βασιλικῆς ἐπιστασίας κινεῖσθαι.

ε'. Ὅπως ὁ πατριάρχης πρὸς βασιλέα ἀφίκοιτο καὶ ὅπως παρὰ μικρὸν παραλογισθεῖη. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐπράττετο, ἐννοήσας ὁ πατριάρχης, ὁ καὶ ἀληθὲς ἦν, ὡς οὐδὲν ἐστὶν ἄλλο τὸ κινεῖν τοιαῦτα ἢ τὸ τοῦ κρατοῦντος πρὸς αὐτὸν ἀμυντικόν, ὅτε καὶ κινδυνεύοι κακῶ τὸ κακὸν ἰᾶσθαι, τῇ τοῦ πατριάρχου καταδίκη τὸ πρὸς ἐκείνου ἀπεχθὲς καὶ ὀχλῶδες, ὥστε καὶ ἀπεσκευάσθαι ταῦτα βούλεσθαι, παριδῶν πᾶσαν μικροψυχίαν, ἵππου τε ἐπιβαίνει, μὴ πρότερον εἰώθως ἐξ οὗ τὴν Κωνσταντίνου κατέλαβε, καὶ βασιλεῖ πρόσσειν. Ἡμέρα δ' ἦν καθ' ἣν ταῦτ' ἐπράττετο κυριώνυμος. Ὁ γοῦν βασιλεὺς, καιρὸν ἐκείνον οἰηθεὶς ἐπιστῆναι ὃν καὶ ἐζήτει πάλα, τὸν τῆς ἀνέσεως ἔπειθε γὰρ ἐννοεῖν τοιαῦτ' ἐκείνον τό τ' ἐπιβῆναι ἵππου τὸν πατριάρχην 343 καὶ παρὰ τὸ σύννηθες πρᾶξαι, τὰ τε κινούμενα, ὡς ἐν χρῶ καταδίκης αὐτὸν γεγενῆσθαι, καὶ ὡς ἐκμειλίξασθαι παραγένοιτο, φιλοφρόνως τε ὑπαντᾷ καὶ ἀσμένως ὑποδέχεται προσιόντα καὶ πλεῖστον ὅσον ὁμιλεῖ τὰ χαρίεντα. Ὡς γοῦν καιρὸς τῆς ἱεραῆς λειτουργίας ἐπέστη καὶ ἤδη ἦν ὁ κρατῶν πρὸς τῷ τῷ ναῶ ἐπιστῆναι, πέμψας ἐκείνός τινα τῶν αὐτοῦ τοὺς ἐπὶ τῆς λειτουργίας κατησφαλίζετο καὶ ἐκέλευεν, ἅμα θεασαμένους αὐτόν, μήτε περιμένειν τὴν πρὸς τὰς ἀγίας εἰκόνας προσέλευσιν αὐτοῦ προσκυνήσοντος, μήτ' ἄλλο τι περιαργοῦντας πράττειν, ἀλλ' εὐθὺς ἐκφωνεῖν μὲν τὸν διάκονον τὸ εὐλόγησον, εὐλογεῖν δὲ τὸν Θεὸν μεγαλοφώνως τὸν ἱερέα κατὰ τὸ σύννηθες καὶ τῆς λειτουργίας ἀπάρχεσθαι. Τοῦτο δ' ἦν πάντως πρὸς ὃ ταῦτ' ἐκείνος παρεσκευάζετο, τὸ τὸν ἱεράρχην ἅμ' αὐτῷ ἐπ' ἐκκλησίας συναγαγεῖν κἀντεῦθεν σιωπηλῶς τὴν τοῦ δεσμοῦ λύσιν πραγματευσάμενον ἔχειν. Καὶ δὴ ἠυτρέπιστο μὲν τὰ τῆς ἱεραῆς λειτουργίας, ὁ κληρὸς δ' ἅπας, μετασκευασάμενος τοῖς εἰκόσι, παραδοκοῦντες τὸν βασιλέα ὅσον οὐπω ἀφιζόμενον περιέμενον. Ὁ δὲ βασιλεὺς, εὐστόχως τοῦ ἱεροῦ μανδύου τὸν πατριάρχην κατέχων, κατὰ τινα ποσὰ διαστήματα, ἅμα μὲν ἰστάμενος ὠμίλει, ἅμα δὲ καὶ ὡς ἐπὶ τὸν ναὸν προσήγετο. Ὡς δὲ ποτε τοῦ οὐδοῦ ἐπέβη καὶ ὁ διάκονος τὸ εὐλόγησον ἐξεβόα καὶ εὐθὺς ἢ τοῦ ἱερέως εὐλόγησις, ἐκσπᾶται τῷ παραδόξῳ ὁ πατριάρχης καί, τὸν δόλον συνεῖς αὐτίκα, ἀντέσπα καὶ τῆς χειρὸς τοῦ κρατοῦντος ἐξώλισθε καί· «Τί, λέγων, οὕτω δολερῶς κλέπτεις τὴν εὐλογίαν καὶ παραλογίζῃ τὸ θεῖον, ἄνθρωπος ὢν, οὐ δέον ὃν οὐδὲ συμφέρον;» Ἔτι δὲ καί· «Καλά γε ταῦτα, προσονειδίζων, καὶ γε βασιλεῖ καὶ ἐννόμως ἄρχειν προαιρουμένῳ πρέποντα καὶ δὴ φορητὰ τοῖς ἄλλοις ἀκοῦσαι, ὥστε καὶ ἐπαινεῖν», εὐθὺς ἀετὸς ἦν λιπῶν ἐκείνον καταιδεσθέντα καὶ ἀφιπτάμενος καί, διὰ τῆς σιδηρᾶς τοῦ τρικλίνου πύλης ὡς τάχος πεζῇ διαθέων, ἢ ποδῶν εἶχεν ἐχώρει πρὸς θάλασσαν καί, νεὼς ἐπιβάς, κατελάμβανε τὰ οἰκεῖα. Ὁ μὲντοι γε βασιλεὺς, ὑβριοπαθήσας οἶον καὶ αἰδεσθεῖς, προσποιεῖται δ' οὖν ὅμως τὸ μεγαλόψυχον. Καὶ ἐπεὶ τέλος ἢ ἱερά λειτουργία ἐλάμβανε νεν, ἐξεληθὼν, σταθεὶς ἐν τῷ Ἀλεξιακῷ τρικλίνῳ, τοὺς τε τῶν ἱεραρχῶν παρατυχόντας καὶ τοὺς τοῦ κλήρου μεταστειλάμενος, ἐπενεκάλει τῷ πατριάρχῃ σκληρότητα, καί· «Ἴδετε,

λέγων, πῶς ἀμαθῶς οὕτω τῶν 345 ἡμετέρων χειρῶν ἀπεδίδρασκε· καὶ εἰ λυπήσων ἐφάνη, κατὰ τί γε καὶ παρ' ἡμᾶς ἀφίεται; Ἄλλ' ὡς ἔοικε, τοὺς ἐλέγχους διαφυγγάνειν πραγματευόμενος, ἔλαθεν ἑαυτὸν συνωθήσας μάλιστα πρὸς τὴν δίκην. Μὴ οὖν ἐπὶ πλεον φυγοδικῶν κερδαινέτω· ἀλλ' ἐπεὶ τὸ τρίτον ἐναπολέλειπται μήνυμα, συναχθέντων γενέσθω καὶ τοῦτο. Καὶ εἰ μὲν ἀπαντήσῃ, κρινέσθω· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ὑμῖν γε μελήσει πῶς ἂν φυγοδικοῦντα μετελεύσησθε. Τὸ δ' ἐμὸν ἀναθετέον Θεῶ, ὅπως ἂν ὡς ἐκείνῳ βουλευτὸν οἰκονομηθεῖη.» Ταῦτ' εἰπὼν καὶ προσθεὶς κάκεῖνα κατὰ τινὰ πρόληψιν εὐμεθόδως ὅτι καὶ τὸ τούτους πολλακίς ἀναφέροντας περὶ τῶν κατὰ τὰς σφῶν ἐκκλησίας μὴ εἰσακουέσθαι, αἰτίαν μίαν εἶναι τὴν τοῦ πατριάρχου πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν καὶ ὡς, εἰ ἐκποδῶν τὸ σκάνδαλον γένηται, αὐτοὺς τὰ μεγάλα παρ' αὐτῷ δύνασθαι, καταπαύει τὸν λόγον.

¶. Ὅπως, συναχθέντων τῶν ἀρχιερέων, τὸ τέλειον μήνυμα καὶ ἐπὶ τούτῳ ἡ ἀπόφασις γέγονεν. Τῆς δὲ μετ' αὐτὴν ἡμέρας συναχθέντων ἅμα καὶ πάλιν, μετὰ πολλὰ τὰ λαληθέντα καὶ τὴν τοῦ βασιλέως οἶον παραίτησιν, ὡς μηδὲ αὐτὸν θέλειν παρεῖναι, εἰ μὴ γε τῆς ἐκκλησίας δεσμοὶ ἐξεχώρουν καὶ προσκατηνάγκαζον, καὶ τὸ λοιπὸν πέμπεται μήνυμα, ἀρχιερέων κἂν τούτῳ μεσολαβησάντων καὶ κληρικῶν. Ὡς δὲ καὶ αὐθις ὁ πατριάρχης ἀπεῖπε τὴν ἄφιξιν, προστιθεὶς ὡς· «Τὸ δοκοῦν ὑμῖν ἀπόντος γενέσθω· οὐδὲ γὰρ ἀπαντήσασθαι, κἂν ὅ τι γένοιτο», τότε μετὰ τὴν πολλὴν σκέψιν οἱ ἱεράρχαι, κανόνισιν οἶον ἐπερείδουσθαι θέλοντες, εἶχον μὲν καὶ τὸν τῆς φυγοδικίας κανόνα τῶν ἀποστόλων, τὰ πολλὰ σφίσι πρὸς τὸ τὰ δοκοῦντα ἀποφαίνεσθαι συμβαλλόμενον· ὅμως δὲ γε ἐν ἀσφαλεῖ βουλόμενοι πράττειν, ἐπεὶ καὶ ἐπὶ πάσης, ὡς εἶπεῖν, τῆς πόλεως ταῦτ' ἔπραττον, τοῦ βασιλέως οἰκονομοῦντος διὰ τὴν τῆς ἀπεχθείας ὑποτρέχουσαν ὑποψίαν καὶ ἵνα μὴ καὶ αὐθις σχίζοιντο, μαθόντες τὰ γεγονότα, παρὶ στων καὶ αὐθις ἐπὶ μέσου τὸν Ἐψητόπουλον. Καὶ ὁ λίβελλος καθ' ἓν κεφάλαιον ὑπανεγινώσκετο, καὶ εἰ ἔχει τοὺς μαρτυρήσοντας ἡρωτᾶτο. Ὁ δὲ· «Πραγμάτων φανερῶν, εἶπεν, οὐ τόνδε ἢ τόνδε ἀνάγκη εἶναι τὸν μάρτυρα, ἀλλ' ἅμα σύμπαντας, ὅτι καὶ πάντες συνοῖδασι γενομένοις.» Ὡς γοῦν ἐκλεγέντες τινὲς ἡρωτήθησαν τῶν τοῦ κλήρου, καὶ μᾶλλον περὶ τοῦ σουλτάν, εἰ 347 συλλιτανεύσας τῷ πατριάρχῃ συγκαθίσσειεν, ἀναγινωσκομένου τοῦ θεολογικοῦ λόγου κατὰ τὸ σύνηδες, εὐθὺς ὠμολόγουν οὕτω γενέσθαι· τὸν δὲ σουλτάν εἰ χριστιανὸς ἐστὶν εἴτε καὶ μὴ, μὴ εἰδέναι ἔφασκον, τέως δ' ἐκείνον τότε χριστιανὸν νομίζειν ἄντικρυς. Οἱ γοῦν κρίνοντες τοῦτο μόνον λαμβάνειν ἠθέλον τὸ συλλιτανεύσαντα καθεσθῆναι, τὸ δ' εἴτε χριστιανὸς εἴτε καὶ μὴ, αὐτοῖς ἔφασκον ζητητέον εἶναι· καὶ ἐπὶ τούτοις πολλοὶ παρήγοντο μαρτυρήσοντας τὸ σέβας ἐκείνῳ μὴ κατὰ χριστιανούς εἶναι, οὐκ οἶδ' εἴτ' ἀληθῶς, εἴτε μὴν καὶ θεραπεύοντες τὸν κρατοῦντα. Τέως δὲ γε, ὡς ὕστερον ἡμᾶς πυνθάνεσθαι, τῶν τοιούτων τέλος λαβόντων, ὁ σουλτάν, ἀποστείλας πρὸς τὸν κρατοῦντα, ἐπεὶ παρὰ τὴν αὐτοῦ αἰτίαν μεμαθήκει τὸν πατριάρχῃν ἐξελαθέντα, σὺν ἄλλοις οἷς ἐμήνυε, καὶ τοῦτο χαριέντως ἢ μᾶλλον καὶ βαθέως ἀπτόμενος προσεμήνυε, ἀξιῶν στείλαί οἱ τῶν ἐκείνου διαφερόντως τὰ ἱερά περιάμματα, ἃ δὴ καὶ ἐγκόλπια ὁ κοινὸς ὀνομάζει λόγος, καί, εἰ βούλοιο, καὶ χοίρου ταριχευθέντα μηρόν, ὡς ὀρεγόμενος φάγοι. Καὶ τοῦτ' ἦν τότε τῷ βασιλεῖ περὶ τοῦ πατριάρχου ἔλεγχος ἄντικρυς, τῷ μὲν εἶναι τῶν θείων ἐκτυπωμάτων προσκυνητὴν τὸ σέβας αὐτοῦ παριστῶντος, τῷ δὲ καὶ κρεῶν ὑείων ὀρέγεσθαι τὴν κατὰ χριστιανούς πολιτείαν ἐμφαίνοντος. Τότε δὲ ὡς ἀτελέστου περὶ τοῦ σουλτάν βουλευομένων ἐκείνων, ἐδόκει κίνδυνος ἐξῆφθαι τῷ πατριάρχῃ. Ἦσαν δ' ἄλλοι οἱ καὶ γλαφυρότερον ἐπεχείρουν δῆθεν προσεπιτιθέμενοι ταῖς κατηγορίαις ὡς, εἶπερ κάκεῖνος εἰς χριστιανούς ἀληθῶς ἐτέλει, τὸ γοῦν περὶ ἐκείνον Περσικὸν καλὸν ἦν ἐκτόπως τὸν πατριάρχῃν φυλάττεσθαι· μηδὲ γὰρ κάκεῖνους πάντας χριστιανούς εἶναι ἢ καὶ λογίζεσθαι. Ὡς γοῦν πρὸς τὸ τὰ δοκοῦντα ἀποφαίνεσθαι

ἦσαν, οἱ μὲν πλείους, ἢ καὶ πάντες παρά τινασὸ Ποντοηρακλείας Θεόδωρος οὗτος ἦν, ὁ Εὐχαΐτων Ἀλέξιος, ὁ Βρύσεως Ἰωάννης, καὶ μετ' αὐτῶν ἄλλοι· ὁ γὰρ Μιτυλήνης Γρηγόριος, τὰ πολλὰ τῷ πατριάρχῃ προσέχων, ἐπεὶ τὴν δίκην ἀπληρημένην ἑώρα οἱ, νόσον σκηψάμενος ἀπῆν, ὧ δὴ καὶ μετ' ἐμβριθείας ὁ κρατῶν, ἐμὲ ὡς νοτάριον ἀποστέλλων, ἢ ἀπαντᾶν ἢ διδόναι τὴν γνώμην ἐκέλευε, καὶ μόλις 349 τὴν οἰκείαν γνώμην τῷ τε Λαρίσσης Θωμᾶ, τῷ Ναυπάκτου Ἰωάννη καὶ τῷ Ἀδριανουπόλεως Γερμανῶ προσανέτιθετο, οἱ γοῦν παρὰ τοὺς εἰρημένους ἐκ τοῦ παραχρῆμα καθαίρεσιν τοῦ πατριάρχου κατεψηφίζοντο, πλὴν ὡς φυγο δικοῦντος τὸ πλεόν· τὸ γὰρ τοῦ σουλτάν, εἴτε χριστιανὸς εἶη εἴτε καὶ μὴ, ἐπ' ἀμφιβόλοις ἐτίθουν· ἀποχρῶν δὲ πρὸς καταδίκην τῷ κατηγορουμένῳ τὸ τῆς φυγοδικίας καὶ μόνον ἐνόμιζον ἔγκλημα, ὡς ἐπ' ἐγκλήμασι τῷ φυγοδι κούντι συμβαῖνον. Οἱ δὲ καὶ σφίσιν ἀντέβαινον ἰκανῶς, ὡς, εἰ μὲν ὡς κοι νωνήσας ἄλλοσεβέσιν ὁ πατριάρχης εὐθύνοιο, πρῶτον μὲν, ἀλλ' ἄδηλον ὃν εἰ ἀσεβεῖς ἐκεῖνοι, τὸ ἔγκλημα συμβαίνειν ἐξασθενεῖν· εἰ δὲ καὶ ταῖς ἀληθείαις ἔξω τῆς αὐλῆς τοῦ Χριστοῦ ὁ σουλτάν, τὸν μὲν πατριάρχην καὶ οὕτως ἀνεύθυνον εἶναι, τοῦ παντὸς ἐπὶ τῷ μαρτυροῦντι κειμένου δ' ἦν ὁ Πισσιδίας Μακάριος· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ συνευθύνεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους τῷ πατριάρχῃ, χριστιανούς γε ὄντας καὶ προσκεκληρωμένους τῷ θείῳ, καθ' ὄνδηποτοῦν εὐρισκομένους βαθμόν, οἷς δὴ καὶ ὠφείλετο ἐξ ἀνάγκης ὑπομιμησκειν τῷ πατριάρχῃ καὶ ἀναστέλλειν τὴν ἐκεῖθεν βεβήλωσιν· τὸ δὲ τούτους παραδραμόντας ἐπὶ μόνῳ τῷ πατριάρχῃ τὴν δίκην ἰστᾶν, μὴ εἶναι τὸ παράπαν δίκαιον, μὴδ' ἐπιεικῶς εὐλογον. Ὁ δ' οὖν Πισσιδίας, πρὸς τὸ ἀποβησόμενον ἀφορῶντὸ γὰρ ἔγκλημα μαρτύριον ἦν τοῦ καὶ τοῦτον τῇ καταδίκῃ συνυπάγεσθαι· οὐ γὰρ ἂν δόξαιεν πάντως δικαίως τὸν πατριάρχην καταδικάζειν, εἰ μὴ καὶ αὐτὸν εὐθύνοιεν, ἐφ' ἡσυχίας καθήμενος ἦν. Τόσον δ' ἐκεῖνοις ἔμελε τούτου ὥστε οὐδὲ τὸ πρῶτον συνεκαλέσαντο μαθεῖν ἐξ ἐκείνου τὰ περὶ τοῦ σουλτάν. Τέως δ' ὅμως οὐκ ἦν αὐτὸν δέχεσθαι τοὺς δι' αὐτὸν ἐπενεγκόντας τὴν τῆς δίκης ψῆφον τῷ πατριάρχῃ· ὃ δὴ καὶ συνέβη, ἐξορισθέντος ἅμα τῷ καθαιρεθῆναι, ἢ μᾶλλον καὶ ἐρήμην ἀλῶναι, κάκεινου. Ὡς δέ, πολλῶν τότε κατατεινομένων λόγων, τέλος καὶ οὗτοι συνῆλθον τοῖς ἄλλοις ἐκόντες ἄκοντες, κυροῦται ἡ ψῆφος, καὶ ὁ πατριάρχης ἐπὶ καθαιρέσει καταδικάζεται. Λῦσαν δ' αἰψηρὰν 351 ἀγορὴν, ποιητικῶς φάναι, τῶν βασιλέων εὐφημηθέντων κατὰ τὸ σύνθηες. Πλὴν καὶ δύο τάττονται τῶν ἱεραρχῶν ἀπελθόντας τὰ παρὰ τῆς συνόδουπραχθέντα σημῆναι τῷ καταδίκῳ.

ζ. Ὅπως ἀπελθόντες τρεῖς ἀρχιερεῖς ἐξ ἀποστολῆς τῶν ἄλλων τῷ πατριάρχῃ τὰ τῆς καθαιρέσεως παρεδήλωσαν. Ὁψίας γοῦν δείλης πρὸς ἐκεῖνον ἀπληρητότες, παρόντος καὶ τοῦ κλήρου παντός, ἐδήλουν τε τὴν ἀπόφασιν καὶ ὡς ἐξελεῖν ἐτοιμασθεῖη διεκελεύοντο. Ὁ δέ, πρῶτον μὲν εὐχαριστήσας Θεῷ, ἔτοιμον ἑαυτὸν παρεῖχεν ἀπέρχεσθαι, ὅπῃ καὶ βούλοιντο. Ἐπειτα δὲ καὶ πρὸς τὸν κλῆρον στραφεῖς· «Τὰ μὲν κατ' ἐμὲ ὅπως συνέβη, παραχωρῶντος Θεοῦ, οἴδατε, τέκνα· δεῖ δ' ὅμως εὐπειθεῖν τῷ θείῳ θελήματι, κἂν ὅπως οἰκονομηθεῖ τὰ καθ' ἡμᾶς. Ἡμεῖς μὲν οὖν ποιμένες ταχθέντες κρίμασιν οἷς οἶδε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ καλέσαν, εἰ καὶ ἀναξίου, ἡμᾶς, ὅπως κατὰ τὸ δυνατόν ἡμῖν ἐποιμάναμεν καὶ τὰ καθ' ὑμᾶς διεξήγομεν, οὐ καλῶς μὲν ἴσως, ἰκανῶς δὲ κατὰ τὴν ἡμετέραν δύναμιν, οἴδατε. Τί τὰ δῆλα καὶ λέγω; Ὅμως πολλοὺς μὲν ἴσως καὶ ἐλυπήσαμεν, παρὰ πολλῶν δὲ καὶ ἐλυπήθημεν, συνδιαφέροντες ἀλλήλοις τὰς ἀπεχθείας τὰς παρὰ ἀλλήλων. Τοιαῦτα γὰρ τὰ τῆς ἐκκλησίας σπλάγχνα, ὡς καί, βαρυνομένων ἡμῶν ὡς πατέρων, ὑμᾶς ὡς τέκνα ἀνέχεσθαι καί, ἀπεχθανομένων τινῶν, ἡμᾶς αὖθις, ἀλογοῦντας τῆς ἀπεχθείας, ὡς μέλη γνήσια περιέπειν τοὺς ἀπεχθανομένους. Νῦν οὖν καιρὸς ἀλλήλοις ἀφεῖναι τὰ ὀφειλήματα. Καὶ δὴ τὸ μὲν ἀπ' ἑμαυτοῦ ἐκπληρῶ καὶ συγχωρῶ πᾶσι καὶ ὅπῃ τῷ Θεῷ βουλευτὸν προθύμως ἀπέρχομαι· ὑμεῖς δὲ ἀλλὰ τὰ τῶν σκευῶν τῆς ἐκκλησίας

καὶ ὅσα ἐν πέπλοις τιμίους καὶ λειψάνους ἀγίων καὶ βίβλοις ἀπελθόντες καὶ καθ' ἕν ἰδόντες καὶ ἀναψηλαφήσαντες παραδέξασθε, μὴ καὶ τις καὶ ἱεροσυλίας ἡμᾶς γράψῃται. Καὶ τὸ λοιπὸν χαίρετε ἐν Κυρίῳ, τέκνα, καὶ σῶζεσθε. Ἡμῖν δὲ ὁ ἐπενδύτης καὶ τὸ πυξίον καὶ τρία τῶν νομισμάτων, ἃ δὴ καὶ τῷ πατριαρχεῖῳ προσβαίνοντες εἶχομεν κατὰ κανόνα τῶν μοναχῶν, καὶ ταῦτα ἰδίους κόποις τοῖς ἐκ μεταγραφῆς ψαλτῆρος κτηθέντα, πάλιν λαβόντες ἔξιμεν.» 353 Ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα πρὸς τὸν κλῆρον εἰπὼν, ὥστε καὶ ἐκ τοῦ σχεδὸν ἀπελθεῖν τινὰς ἐπὶ τῇ τῶν ἀγίων παραλήψει, ὧν καὶ αὐτὸς ἦν, στραφεὶς πρὸς τοὺς πεμφθέντας· «Ἀδελφοί, εἶπεν, ἰδοὺ ἠτοιμάσθη καὶ οὐ ταραχθῆ σομαι, κἂν ὅ τι καὶ ἐπ' ἐμοὶ βούλοισθε. Τὸ οὖν ὑμέτερον, ὡς φατε, κατεπρά χθη. Πραττέτω καὶ τὸ λείπον ὁ βασιλεὺς καὶ ὅπου ἰτέον ἡμῖν ἐξ αὐτῆς κελευέτω, ἢ μᾶλλον πεμπέτω καὶ τοὺς ἀπάξοντας· οὐδὲ γὰρ ἐρίσομεν τὸ παράπαν, κἂν ξίφος προσετοιμάζοι κἂν θάνατον.» Ταῦτ' εἰπὼν, ἀπέπεμπε μετ' εἰρήνης πάντας, αὐτὸς δὲ τοῖς ὄλοις ἐξαμελήσας ἐκάθητο, τὸ ἀπὸ τοῦ κρατοῦντος ἀναμένων πρόσταγμα.

ή'. Ὅπως πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐξάγει τοῦ πατριαρχείου τὸν πατριάρχην καὶ τὰ τότε συμβάντα. Νυξ ἦν, περί που τὰ τελευταῖα πυαντιῶνος, ὅτε καὶ πρὸς τὸ αἰθριώτερον καθίσταται ὁ ἀήρ, τῶν ἀπὸ τοῦ χειμῶνος ἀπαλλαγείς δυσχερῶν, τὸ πολὺ τῆς νοτίδος ἀποβαλὼν. Καὶ δὴ πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἐκείνης οἱ τοῦ βασιλέως πέμπονται, ἐφ' ᾧπερ, τὸν καταδικασθέντα καταγαγόντας, ἀπαγαγεῖν ὅπου καὶ προσετάχθησαν. Ὡς γοῦν αὐτίκα κατήγετο, ἐπιβὰς τοῦ μεγί στοῦ ναοῦ, στὰς πρὸς ταῖς μεγίσταις πύλαις, ἀφωσίῳ τῷ δεσπότη Χριστῷ τὰ εὐχαριστήρια, προσκυνῶν τε καὶ συνταττόμενος. Ὡς δ' ἔμελλε διὰ τῆς κατ' ἀνατολὰς πύλης ἐξέρχεσθαι, ἐφ' ᾧ καταλαβεῖν τὸ ἐν τῇ Βαρβάρᾳ κελλύδριον τοῦ θαυματουργοῦ Νικολάου, ὃ δὴ καὶ συνίστατο τότε πρὸς τῇ θαλάσῃ καὶ ὡς μετόχιον τῇ Ὁξειᾷ ἠρμόζετο ἐκεῖ γὰρ προχείρως κατεδικάζετο ἀπελθεῖν, καὶ τοῦτο κατ' οἰκονομίαν, οἶμαι, Θεοῦ, ὅτι καὶ τὸ ράκος ἐκεῖνος ἐν τῇ Ὁξειᾷ πρώτως ὑπέδου, τὸν μοναχὸν μεταμφιεννύμενος, ὡς τοίνυν πρὸς τῇ ἐξόδῳ τῆς ἐκκλησίας ἦν, αἰθρίας ἐς τότε οὔσης κατ' οὐρανόν, ἐξαίφνης νέφος σκοτόεν ἐπλήρου τὸ πᾶν, καὶ ῥαγδαῖος συνάμα χαλάζη κατεφέρετο ὑετός, χρῆμά τε ἐξαισίον ἀστραπῶν τὸν ἀέρα πυρεκβολοῦν ἐξέκαιε καὶ κτύποι βροντῶν συνεχεῖς τὰ τῶν ἀκουόντων συνετάρασσον ὦτα. Κάκεινος ἐν τόσοις δεινοῖς τοῖς ἀπάγουσιν εἴλκετο, ἕως καὶ ἐς τὴν μονὴν κατηντήκεσαν. Ἐκεῖσε διαγαγόντος τὴν ἡμέραν, τῇ ἐπιγενομένη νυκτὶ 355 νηὶ ἀλιάδι ἐνθήμενοι, περιώριζον ἀνὰ τὴν Προϊκόνησον, τῷ ἐκεῖσε μονυδρίῳ τῷ ἄνω τῆς ἐγχωρίως λεγομένης Σούδας κειμένῳ ἐγκατακλείσαντες, τάξαντες καὶ ὀπτῆρας ἐκ τῶν βασιλικῶν, ὡς μὴ θεῶτο τοῖς βουλομένοις.

θ'. Ὅπως οἱ τῆς ἀνατολῆς πατριάρχαι, ὃ τε Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Ἀντιοχείας, περὶ τὴν καθαίρεσιν τοῦ πατριάρχου διετέθησαν. Οὕτω μὲν οὖν τὰ κατ' ἐκεῖνον διαταξάμενοι, ἐπεὶ καὶ τοὺς πατριάρχας ἐπ' ἐκείνῳ γνωμοδοτεῖν τῶν ἀναγκαίων ἐνόμιζον, ἀξιουμένων ἐκείνων, ὃ μὲν Ἀντιοχείας Εὐθύμιος, ὠρμημένος καὶ πάλαι εἰς τὴν κατ' ἐκείνου ἀπέχθειαν, ὡς μὴ παρ' ἐκείνου εἰς κοινωνίαν δεχόμενος, αἰτίαν φέρων, εἰ ἀληθῆ ἄδηλον ὄν, ὅμως δὲ φέρων ἐκ φήμης ὡς συγκοινωνοίη κατὰ τι τοῖς Ἀρμενίοις, τότε διὰ ταῦτα καὶ προσαπεδέχετο τὸ ἐκποδῶν ἐκεῖνον γενέσθαι καὶ συνῆνει γνωμοδοτῶν, ὃ δ' Ἀλεξανδρείας Νικόλαος τοσοῦτου συναινεῖν ἐδέησεν ὥστε καὶ καθάπαξ τῶν καταψηφισαμένων ἐσχίζετο καὶ ἔμεινεν ἕως τέλους ἐν τούτῳ, μηδὲν μεταλλάξας τῶν ἐγνωσμένων.

ί'. Ὅπως ἤθελεν ὁ πατριάρχης, ἐπὶ τῆς τιμῆς ὧν, ἀνακαλεῖσθαι ὡς ἀρχιερέα τὸν Σάρδεων. Τῶν δ' ἀρχιερέων, πλὴν τῶν προτέρων ἐκείνων, Μανουήλ τε τοῦ Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ Σάρδεων Ἀνδρονίκου, οὐδεὶς ἄλλος ἦν ὁ σχιζόμενος. Τὸν δ' Ἀνδρόνικον, ὡς καὶ κατὰ μοναχοὺς ἀποκαρεῖη, φθάσαντες εἶπομεν· ὄν καὶ ἐπὶ τῆς

αὐτοῦ πατριαρχίας Ἀρσένιος, εὖ εἰδὼς ὡς δι' ἐκείνον τὸ πρῶτον ἐξορισθέντα ὑπέδου τὰ μοναχῶν ἐξεπίτηδες, ἤθελεν ἀνορθοῦν, ἀποθέμενον εὐθέως τὰ ράκη, ἀλλ' οὐκ ἐξεγένετό οἱ εἰς τοῦτο καὶ τοὺς ἱεράρχας συμπεῖθειν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος, τότε τῷ πατριάρχῃ κατ' ἰδίαν κοινο λογησάμενος, εὖρεν, εἰ μόνον θελήσοι καὶ ἡ σύνοδος, κατανεύοντα, ἐξελθὼν ἐκεῖθεν, ἔγνω πείρα διδόναι τὸ πρᾶγμα. Καὶ δὴ κατὰ μίαν τῶν συνοδικῶν ἡμερῶν, συνεγνωκότες καὶ τοῦ πατριάρχου, μανδύαν τε ἀρχιερατικὸν περιβάλλεται καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν ἱερὰν ἐπιτίθεται κίδαριν καί, καθεσθεὶς ἕξω, καιρὸν ἐζήτησε συνελθεῖν τῇ συνόδῳ, τῷ πατριάρχῃ συνεδρευούσῃ. Ὡς δ' 357 ἠγγέλλετο τῇ συνόδῳ τὰ περὶ τούτου περιμένοντος καὶ ἀρχιερατικῶς ἐστολίσθαι ἐμάνθανον, δεινὰ ἐποίουν καὶ οὐκ ἤθελον δέχεσθαι. Ὡς δέ τις ἐκείνων καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἐνεφάνιζε τὴν ἐκείνου, ἐν ἧ' ἐπέγραφεν ἑαυτὸν οἰκείαις χερσὶν Ἀθανάσιον, αὐτίκα τῷ μὲν πατριάρχῃ τὴν τοῦ βοηθεῖν ὀρμὴν ἠμβλύσθαι καὶ τὸ ὑπὲρ ἐκείνου θερμὸν ἐψῦχθαι συνέβαινε, τῷ δ' ἀνακοπέντι καθυφεῖναι τῆς πείρας καὶ ἀπραγμόνως ἐντεῦθεν διάγειν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον· τότε δὲ πολλοὶ τῶν τε μοναχῶν καὶ τῆς λαώδους μοίρας ἀποσχισθέντες καθ' αὐτοὺς συνελέγοντο, «μὴ ἄψη, μηδὲ θίγῃς τὸ παράπαν, λέγοντες, ὅς ἂν συναινοίῃ τῇ καθαιρέσει τοῦ πατριάρχου ἢ μὴν κοινωνοίῃ τοῖς συναινοῦσιν». Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς, ἐπεὶ οὐκ ἦν τὴν ἐκκλησίαν ἀποίμαντον διαμένειν, τοῖς μὲν ἀρχιερεῦσιν ἐφήκε ψηφίζεσθαι τὸν σφίσι δοκοῦντα, αὐτὸς δέ, βαθύ τι συνορῶν καὶ ἀναστέλλειν θέλων τὰ σχίσματα, σὺνάξιν τε κοινὴν παραγγέλλει καί, πάντων ἐν ταύτῳ συλλεγόντων, ἐκ τοῦ παραθύρου τῆς αὐτοῦ κέλλης, ὃ δὴ καὶ σιδηροῖς, τοῦτο μὲν ὀρθοῖς, τοῦτο δ' ἐγκαρσίοις, περιεδρυφακτοῦτο τοῖς κάμαξι, λόγων ἤπτετο πρὸς αὐτοὺς τοιῶνδε.

ια'. Δημηγορία τοῦ βασιλέως περὶ τῶν σχιζομένων. «Ἐγὼ νομίζω, ὦ τῆς ἐμῆς βασιλείας ὑπήκοοι, μηδένα τῶν ἀπάντων ὑμῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἦκειν φρενοβλαβείας ὥστε μὴ ἑαυτῷ δύνασθαι χρᾶσθαι συμβούλῳ, ἀλλὰ τῷ πέλας. Εἰ γὰρ καὶ ἡ παρὰ τῶν ἄλλων βουλή συλλαμβά νειν τὰ πλεῖστα πέφυκε τοῖς βουλευομένοις ταύτη γὰρ καὶ συμβουλή λέγεται, εἰς ταῦτ' ἀναγομένων ἀμφοῖν τῶν βουλῶν, ἀλλ' ἀναγκαῖον τοῦτο ἐφ' ὅσοις ἐπ' ἀμφιβόλῳ κεῖται τὸ βουλευόμενον, ὡς ἀμφοτέρωθεν λογισμοὺς ἰσορροποῦς κινεῖσθαι, κἂν ὁποῖας τις ἄψηται· ἐφ' ὅσοις δὲ ἑτερορρεπῆ τὰ τῆς δόξης, ὡς ἐντεῦθεν μὲν μετὰ τοῦ καλοῦ καὶ τὸ πάγιον ἀνα φαίνεσθαι, ἐκεῖθεν δὲ δῆλον εἶναι τὸ βλάπτον, εἰκαῖον ὄντως καὶ ἀλυσιτελές, λογισμῶν συντρόφων ὑπερορῶντα, ἀλλοτρίοις χρᾶσθαι, οἷς ἔνι μὲν ἀβουλία, ἔνι δ' ὄρεξις· πρὸς τούτοις καὶ τὸ ξένον ἀεί ποτ' ἀνάληπτον, ὡς παντὸς τοῦ οἰκείου πεφυκός πιέζειν. Δεῖ τοίνυν γε καὶ ὑμᾶς τοῖς ἀφ' ἑαυτῶν λογισμοῖς προηγουμένως χρᾶσθαι καὶ οὕτω δοκιμάζειν τοὺς ἕξωθεν. Ὡς δέ, τῶν οἰκείων ὑπερφρονῶν, ἑαυτὸν τοῖς ἕξωθεν λογιζομένοις παρέχει, ὡς, 359 εἴ τι ἂν φέροιν ἐκεῖνοι, προσέξων, ὁ τοιοῦτος ὁμολογῶν ἴστω ὡς ἄφρων ἐστὶ τὸ καθ' αὐτόν· ἄφρονος δὲ πάντως τὸ μήτ' ἀφ' ἑαυτοῦ συνιέναι καὶ τό, κἂν τις καὶ τῶν ἕξωθεν λέγοι, μὴ διακρίνειν εἰδέναι τὸ κρεῖττον τε καὶ τὸ χεῖρον· καὶ λοιπὸν οὐδὲ τῆς θυραίας ἐκείνῳ συμβουλῆς ὄφελος. Τὰ γοῦν ξυμπεσόντα οἴδατε πάντως, καὶ οὐδὲν ἐξ ὑμῶν τῶν γενομένων κέκρυπται· ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ ὠκονομεῖτο ἢ ἐφ' ἐκάστῳ ὑμῶν ἐνταυθοῖ συνδρομή, οὕτω τοῦ ἡμετέρου κελεύσαντος κράτους. Τοῦτο γὰρ καὶ ἄλλοτε ξυνέβη· πλὴν τὸ ἐπὶ ταῖς αἰτίαις διαλλάττον ἀμφισβητεῖν παρέξει τισί. Τότε μὲν οὖν ἐθελίμου παραιτουμένου τοῦ ἐπὶ τῆς πατριαρχίας ὄντος, ἄλλος ἀντικαθίστατο· νῦν δὲ καὶ ἐπὶ κεφαλαίοις καθαιρεθέντος, ὡς οἴδατε, ἄλλον ἐγκαταστῆναι τὸ εἰκὸς δίδωσιν. Ὁ γοῦν ἐκ τοῦ παρελθόντος ἐσφάλη, τοῦτο πρὸς τὸ μέλλον βέλτιστον προοικονομεῖν. Τότε τοίνυν τινὲς τῶν τῆς ὀχλῶδους μοίρας καὶ ἀπαιδευτῶν, οἷς ἡ ταραχὴ τῆς ἐκκλησίας ἀσμένισις, παρεισδυόμενοι ταῖς τῶν ἀνθρώπων οἰκείαις, πορισμὸν εἶχον ἐντεῦθεν τὸ σχίσμα. Κἂν μετῆμεν ἐκείνους, εἰ μή γε τὸ βραχὺ τοῦ καιροῦ ἐκείνοις τε τῆς ἀταξίας καὶ ἡμῖν τῆς ἐπεξελεύσεως ἐμποδῶν

ώρμημένοις ἔσθη. Τοιοῦτόν τι καὶ τὰ νῦν ὑποπτεύεται γίνεσθαι· οὐ γὰρ ἀπόλωλεν ἡ ἀταξία, ὡς τινας, ἐπειλημμένους αἰτίας, πάλιν ἀνασοβεῖν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ σχίζειν πειρᾶσθαι. Τὸ γοῦν ἐκείνους ζητεῖν, φύσιν ἔχοντας ἀντικρυς ἐξ ἔθισμοῦ συνεχοῦς ταῖς γωνίαις ἐπηλυγάζεσθαι καὶ κρυφῆδὸν τὸ αὐτῶν πράττειν ἔργον, ἄλλως δέ γε καὶ περιττόν· τοῖς δ' ὑπαγομένοις οὕτως ἀβούλως τοῖς ἐκείνων ὀαρισμοῖς προστιμᾶν τῶν χειρίστων οὐ κατοκνήσομεν. Εἰς τί γὰρ καὶ τις σκανδαλισθεῖ; Ὅτι μεταλλάττεται τι τῆς δόξης αὐτῶ; Ἄλλ' οὐδὲν τῶν ἡμετέρων παραβέβασται· μὴ δὴ τι καὶ παραβαθεῖ τὸ σύνολον. Ἄλλ' ὅτι τοῦ συνήθους ἐξέστραπται; Ἄλλ' οὐδὲν ἔχοι ἄν τις εἰπεῖν, κἂν πολλὰ κάμοι. Ἄλλ' ὅτι ὑπὸ ποιμένα τελοῦντες, ἐκείνου παρα κινήθέντος αἰτίαις ἱκαναῖς, ἄλλου τὸ παράπαν οὐκ εὐμοιρήσετε; Ἄλλὰ μὴν καὶ εὐμοιρήσετε καὶ κρειττόνως ὑπ' ἐκείνῳ διάξετε ποιμαινόμενοι. Τίνοι γὰρ ἄπ' ἐκείνου τῶν πάντων εὖ ἐξεγένετο πράξειν καὶ τὰ τῆς ἡμετέρας εὐμενείας ἔξιν, ἦν που ἀβουλήτοις καὶ περιπέσοι; Διὰ τί; Καὶ πάντως οὐ νῦν εἰς ταῦτόν ὑμᾶς συνῆξα σκοπῶν ὅπως ἂν αὐτὸς τοῦ ἡμετέρου κράτους κατηγοροῖν· ἀλλὰ τὴν αἰτίαν λέγω, καὶ οὐκ ἐπικρύπτομαι, τοῦ μὴ τι 361 τυγχάνειν τῶν προσηκόντων ἐκ βασιλικῆς νεύσεως τὸν ἐλέους χρήζοντα. Οὔτε γὰρ ἐκείνῳ τὰ πρὸς ἡμᾶς εὐδοα, κωλυούσης τῆς ἀπεχθείας, οὔθ' ἡμῖν, μὴ παρ' ἐκείνου ἀξιουμένοις, τὰ τῆς εὐμενείας ἀνυστὰ πρὸς τὸν χρήζοντα· ὅπου γε καὶ εἰ ἡξίου, οὐκ ἂν ἐτύγχανε τῶν δεόντων· καὶ τί γὰρ δεῖ ἐπι κρύπτειν; Οὐχ ἡμῶν πρὸς τὸ εὖ πράττειν ἀποπεφυκότων, ἀλλ' ἐκείνου μὴ οἰκονομοῦντος τῇ ἀξιώσει τὸ εὖχαρι. Τίκτεσθαι γὰρ χάριν τῇ χάριτι μεμαθήκαμεν, καὶ οὐκ ἦν ἀξάνειν τὸν ἔρωτα γεννηθέντα, μὴ ἐπιγεννηθέντος καὶ τοῦ ἀντέρωτος. Τάχα ἂν μυθολόγον με οἰηθείητε· ἀλλὰ τὸ τοῦ μύθου ὡς ἀληθεῖα προσπαῖον ἐπαινετόν. Ἐφησε γὰρ καὶ τις τῶν ἔξω ἔρη μίας γείτονα τὴν αὐθάδειαν· τῷ γὰρ αὐθάδει οὐδεὶς προσέξει προσβάλλων, κἀντεῦθεν ἐρημωθέντι τῶν ἄλλων καθ' αὐτὸν αὐτὸν διάγειν ξυμβαίη. Τί γοῦν τὸ εἰσέπειτα; Εἰδήσετε πάντως καὶ εὐμενείας ὑμῖν προσβαλλούσας ἀκτίνας, τοῦ ποιμένος κινουῦντος τὴν ἡμετέραν γνώμην ὑπερτάτοις μεσιτείας τρόποις. Μόνον μὴ τις ἐνδῶ πρὸς τὸ χεῖρον, μηδέ τις, τὸ καθ' αὐτὸν σκοπῶν καὶ μόνον, ἐν οὐ παικτοῖς παιζέτω, μηδ' οὐκ ἐπ' ἀνυστοῖς σπου δαζέτω· τὰ γὰρ καθ' ἕκαστον ὀλισθήματα ἐμπιπλάσι πραγμάτων τὰς πόλεις, καί, ἐνὸς ἀμαρτόντος, πολλοὶ τῶν κακῶν ἀπηύρων. Φεύγετε τοῖνυν τὰς παρασυναξεῖς καὶ τοῖς σχίσμασιν ἀπεχθάνεσθε. Πολλοὶ σακκοφόροι ταῖς οἰκίαις ὑμῶν παρεισδύσσονται, οὐχ ὅπως ὑμῖν εὖ γένηται προμηθεύμενοι, ἀλλ' ὅπως ἂν αὐτοῖς παρ' ὑμῶν πορισθεῖ τὰ κατὰ χρεῖαν σκοποῦντες. Εἶτα κατηγορήσουσι μὲν βασιλέων, καινὰ δὲ τοῖς παλαιοῖς μίξαντες, μὴ καλῶς ἔχειν τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐποίησιν καὶ διὰ τοῦτο καὶ αὐτοὺς τάχα πλανᾶσθαι, τὴν διόρθωσιν οὕτω γὰρ ἐκείνοι ἴσως ἂν καὶ λέξειαν διαβάλλοντες ἀποκαραδοκοῦντας. Τί γοῦν ποιητέον ὑμῖν ἐστι; Τὸ μὲν μεταδιδόναι καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν ὄντων οὐ φθόνος· πραττέτω τις ὡς βούλεται τοῦτο. Τὸ δὲ τοῖς λόγοις αὐτῶν καθυπάγεσθαι καὶ σὺν ἐκείνοις πλανᾶσθαι οὐ μοι δοκεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀνεκτόν, οὔθ' ὑμῖν ἀσφαλές. Διὸ προφθάνει τῆς τιμωρίας ἡ ἀπειλή, μήπως ἐπὶ τῶν ἔργων γεγονώς τις παθὼν εἴσεται. Ἀνάγκη γὰρ τοῖς ὀλίγοις συνδιαστρέφεσθαι τοὺς πολλοὺς· καὶ τούντεῦθεν τίς οὕτω νυστάζων ὡς 363 μὴ ζητεῖν στῆσαι τὴν ῥύμην; Ἐγὼ μὲν οὖν διακελεύομαι καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικί, καὶ πρεσβύτῃ καὶ νέῳ, ἀστικῷ τε αὖ καὶ ἀγροίκῳ, δοκιμάζειν πρῶτον τοὺς πλησιάζοντας καὶ οὕτω χρᾶσθαι. Τὸ γὰρ νοσοῦν ἐκ τῶν ὑγιαίνοντων ἔχει τὰς βοηθείας· εἰ δ' αὐτοὶ τὰς γνώμας νοσοῖεν, τί ἂν τοῖς ἄλλοις παρά σχοιεν ἀγαθόν; Ἄλλὰ τὰ μὲν ἐκείνων ὁ καιρὸς ἴσως δείξει· ὑμῖν δὲ τὴν ἐκείνων κακίαν ἀπομοργνυμένοις καὶ τοῦ ὀρθοῦ ἐκκλίνουσιν οὐ συνοίσει· κἂν ἐκεῖνοι διαδιδράσκοιεν, ὑμῖν τὸ ἔγκλημα περιστήσεται. Μέγα μὲν ἐρῶν οἶδα, ὅμως δὲ καὶ ὑμῖν δοκοῦν, ὅτι τὸ τοῦ σχίσματος ἔγκλημα ἐν ἴσῳ καὶ ἀπιστίας τεθήσεται, καὶ ὁ ἐγκληθεὶς ἐπὶ τούτῳ κολάσεις ὑφέξει καθο σιώσεως.

Ἵμεῖς γοῦν οἴδατε ὅπως ἔξετε πρὸς τὰ παρόντα, ὡς ἢ τῷ ἡσυχάζειν ἐπ' ἀγαθοῖς ἐσόμενοι, ἢ τῷ τοιαῦτα ζητεῖν, μηδὲν ὅλως ὑμῖν προσήκοντα, τιμωρηθησόμενοι.» Ὁ μὲν οὖν βασιλεύς, τούτοις τε καὶ ἄλλοις τοιούτοις τὰς προαναφωνήσεις δούς τῷ λαῷ, ἀπολύει ἐπ' οἴκων πορεύεσθαι τῶν οἰκείων ἕκαστον.

ιβ'. Ὅπως ψηφίζεται ὁ τῆς Ἀδριανοῦ Γερμανὸς εἰς τὸ πατριαρχεῖον καὶ ὁποῖος οὗτος. Οἱ ἀρχιερεῖς δέ, τὸ ἐνδόσιμον λαβόντες ψηφίζεσθαι τὸν δοκοῦντα σφίσι καὶ ἐπὶ τῇ μεγίστῃ προστασίᾳ τὸν ἐπιτήδειον, ἐν ταύτῳ συνίασι πάντες κατὰ τὸ ἱερὸν καὶ μέγα τῶν Βλαχερνῶν τέμενος καί, ἄλλον ἄλλου προβαλλομένου, τέλος ἐφ' ἐνὶ πάντες συμφωνοῦσι, τῷ Ἀδριανουπόλεως Γερμανῷ, ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ τὸν τρόπον καὶ ἱεραῖς διεξαγωγαῖς πρέποντι, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἐκ βασιλέως ἐκ παλαιοῦ πλουτοῦντι διάθεσιν. Ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ ταῖς ἀληθείαις φιλόκαλος μὲν καὶ φιλόλογος ἐς ἄκρον· καλὸν δ' ἅπαν εἰδὼς ὃ ἂν καὶ εἰς τὰ πράγματα χρησιμεῖοι, μὴ μόνον εἰς ἀρετὴν, ἐν προτιμήσει πολλάκις τῶν ἐπαίνων ἐτίθει τὸν μετ' ἐντρεχείας καὶ τὸ ἐς ψυχὴν ἀσφαλὲς ἔχοντα τοῦ ὅλως ἀρετῆς συζῶντος γυμνῆ, εἰ κατὰ βίον καὶ μὴ ἐπ' ἐρημίας διάγοι. Ὅθεν λόγιος μὲν οὐκ ἦν, λογιῶν δὲ μετ' αἰδοῦς καὶ τοῦ πρέποντος προσεφέρετο καὶ λόγους ἀκούων ἠγάπα καὶ φίλος ἦν ἐς τὰ μάλιστα τῶν τοιούτων, ὡς καὶ αὐτὸς τοῦ καλοῦ τῷ μισῷ ἴσχειν. Ἀρετῆς δὲ μετῆν τῷ ἀνδρὶ οὐχ ἦν ἂν οἱ παρόντες αἰνοῖεν, ἢ μᾶλλον οἱ παρ' ἑαυτοῖς 365 προὔχουν δοκοῦντες τῶν ἄλλων, βρώματα καὶ πόσεις φιλοκρινοῦντες καὶ ἡμέρας τούτων ἐκάστῳ πρεπούσας καὶ παρὰ τὸ εἶκος προσνέμοντες, πεζῆ τε καὶ βάδην αἰρούμενοι διέρχεσθαι τὰς ὁδοὺς, ἀνιπτόποδες καὶ χαμαιεῦναι καὶ μονοχίτωνες, ἐν δευτέρῳ δὲ τούτων τὸν οἶκτον καὶ τὴν ἀγάπην τιθέμενοι, ἔτι δὲ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν συμπάθειαν καί, τὸ ὅλον εἰπεῖν, τὴν διάκρισιν, σκληροὶ τινες ὄντες καὶ τοῖς ἄλλοις μωμητικοὶ καὶ μεμψίμοιροι, ὡς ἑαυτοῖς σφίσι καὶ μόνοις τὴν ἀρετὴν περιποιεῖν αἰρούμενοι, κἂν ὅτι ἐκεῖνοι καὶ πράττοιεν, ἀλλ' ἀρετῆς τῆς κατ' ἀνθρώπον ὄντως, καθ' ἣν ἂν καὶ ὁ ἀληθινὸς χαρακτηρίζοιτο ἄνθρωπος, καὶ μᾶλλον ὁ ἐπ' ἐξουσίας, ὃ δὴ καὶ τὸ μετριοπαθὲς τοῦ ἀπαθοῦς μᾶλλον ὀφείλεται· οὐ δὴ βίου εἰ ἐξαρεῖς τὴν διάκρισιν, τὸ πᾶν ἀπώλεσας ἐξ ἑνός. Τοιαύτη τοίνυν κοσμούμενος ἀρετῆς, ἦν δὴ καὶ πολιτικὴν τινες λέγουσι καὶ τὸν κατ' αὐτὴν βίον πολιτικόν, μέσον ὄντα θεωρητικοῦ τε καὶ ἀπολαυστικοῦ, ὃ δηλωθεὶς τῆς Ὁρεστιάδος ἀρχιερέως, προκριθεὶς τῶν ἄλλων καὶ γὰρ ἐλέγετο κἂν τῷ κατ' ἀνατολὴν ὄρει τῷ Μέλανι καὶ τῇ κατ' ἐκεῖνο μονῇ ἐγχρονίσας ἀσκήσαι τὸ πάλαι τὰ μέγιστα, παρὰ τῶν λοιπῶν ἠξιοῦτο τὴν προστασίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀναδέξασθαι. Σὺν οἷς καὶ ὁ βασιλεὺς τὴν ψῆφον ἀποδεξάμενος κατηντιβόλει τὸν ἄνδρα καὶ ἐφ' ἡμέραις προσιῶν ὅλαις ὁρμαῖς παρώτρυνε καὶ ἠξίου μὴ ἀποπέμψασθαι τὰ τῆς κλήσεως.

ιγ'. Ὅπως ἀνάγεται Γερμανὸς εἰς τὸ πατριαρχεῖον καὶ τί διαπράττεται. Καὶ δὴ παρακληθεὶς εἶξε· καὶ μὴνὸς μαιμακτηριῶνος ἐν τῇ τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἑορτῇ, ὑπὸ τόμῳ κοινῷ γεγονότι, πατριάρχης ἐπικηρύσσεται καί, σφίσι ἅμα συλλειτουργήσας, τῷ ἱερῷ ἐφίζάνει θρόνῳ καὶ τῶν ἄλλων προΐσταται. Ἄμα δὲ τῷ προσβῆναι τῷ θρόνῳ, ἔργον ἐκεῖνῳ ἀσχολίας πάσης 367 ὑπέρτερον τιμᾶν τε τοῖς προσήκουσι τοὺς ἀρετῆς δοκοῦντας ἢ καὶ λόγῳ προέχειν τῶν ἄλλων, τοὺς μὲν ἀξιώμασι, τοὺς δὲ φιλοτησίαις ἀπάσαις καὶ δώροις παντοίοις. Ἦν γὰρ καὶ περιφρονητὴς χρυσίου τὰ μάλιστα, ὡς μὴδὲ κεκτῆσθαι βαλάντιον, ἀλλὰ τὸ προσαγόμενον ἔκποθεν ἐπὶ τῆς στιβάδος ἐκεῖνου κελεύειν τίθεσθαι, ὡς ἔτοιμον εἶναι ταῖς χρεῖαις τῆς εὐπορίας, ὅπου ἂν ἐκεῖνος κελεύσοι. Τοιούτῳ δ' ὄντι ἐκεῖνῳ τὸ τῆς μὲν ἀπλότητος πλεονέκτημα εἰς κατηγορίαν ἀδιαφορότητος περίστατο, τὸ δὲ τῆς εἰς βασιλέα αἰδοῦς τε καὶ κυβερνήσεως εἰς ἔγκλημα κολακείας καὶ ψεύδους πρὸς τοὺς πολλοὺς ἀντικρυς. Τῷ γὰρ ἀπλῶς τοῦ τρόπου καὶ ἀνυπούλῳ καὶ ἐλευθερίῳ πρὸς τὸ τοῖς παροῦσι χρῆσθαι μὲν καὶ αὐτόν, ἐφείναι δὲ καὶ τοῖς ἰδίῳις χρᾶσθαι, τὴν τοῦ καταχρᾶσθαι προσειλήφει

δόξαν. Τῷ δὲ κυβερνᾶν τὸν κρατοῦντα, καὶ μᾶλλον ἐφ' ἰκετεῖαις, ὅτε μὲν ἐκεῖνος προσαναφέρων ἡξίου, ὁ δὲ κρατῶν οὐ ῥαδίως κατένευε, κάντεῦθεν κατὰ τὸ δοκοῦν ὠκονόμει τῷ δεομένῳ τὸν ἔλπισμόν, ὡς μὴ ἀπογνοίη ἀποπεμφθεὶς, ἐλπίζων ἴσως ἀνύειν ἐσῦστερον, κἂν λέγων πολλάκις οὐκ ἦνυε, τὴν τοῦ ψεύδους ὑποψίαν προσκτώμενος, κατεκρίνετο. Τὰ δὲ ἐγκλήματα ταῦτα, καθάπαξ ταῖς τῶν πολλῶν ψυχαῖς ἐνιζήσαντα, ἐξήπτε τὸ ἀπὸ τῶν πολλῶν μῖσος, ὅτι τε ἀντίζηλος εἶη τῷ πατριάρχῃ, τὴν ἐκείνου κατασχὼν ἐκκλησίαν, καὶ ὅτι ἀπὸ θρόνου τῆς θυγατρὸς τῷ θρόνῳ τῷ τῆς μητρόσουτῳ γὰρ τὰς ἐκκλησίας ἐκάλουσανέδην οὕτω καὶ ἀυθαδῶς εἰσπηδήσειεν. Ὅθεν καὶ δυσὶν ἐνισχομένου ἐγκλήμασιν, οὐκ ἦν ὅστις ἀγαθὸν ἐλάλει περὶ ἐκείνου, τῶν μὲν προσκειμένων τῷ πατριάρχῃ, τῶν δὲ καὶ ἐπομένων ἴσως ταῖς γνώμαις ἐκείνων. Ἦσαν δὲ καὶ τῶν περιττῶν καὶ εἰς κακηγορίας εὐκόλων οἱ καὶ προσονειδίζοντες Μαρκουτζᾶν προσωνόμαζον, προσάπτοντες ὄνομα Περσικόν, ἐξ αἰτίας τῆς ὅτι ἐκεῖνος τὸ σύνεγγυς γένος Λαζῶς ἦν, τὸ δ' ἀνέκαθεν καὶ Γαβρᾶς. Τέως τὸν τρόπον μεμφόμενοι τὸν ἐκείνου δῆθεν, τοῦτο μὲν ὡς ἀπερίσκεπτον καὶ θρασύν, μὴ εἰδότος ἧς οὐ μετὸν ἐπιβαίνει τιμῆς, τοῦτο δὲ καὶ ὡς ἐπὶ κολακείᾳ διαβαλλόμενον τῇ 369 πρὸς βασιλέα, προσεμωκῶντο τὸ γένος, ὡς ἐκεῖθεν ὄν ὀπόθεν καὶ τὸ Περσικόν εἶναι διωμολόγητο. Ὅμως γέρων ὦν καὶ παιδευσὶν ἀρχαίαν ἔχων ἐκκλησιαστικὴν ἐκ Γερμανοῦ τοῦ μακαρίτου, πολλὰ τῶν τῆς τάξεως τῆς ἐκκλησίας καθίστα πρὸς τὸ ἀρχαιότερον, παρηρημένα καὶ χρόνῳ καὶ ἀμελείαις.

ιδ'. Ὅπως τὸν Ὀλοβῶλον μεταγαγὼν ὁ πατριαρχεῦων εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ὀφικίῳ ῥήτορος ἐτίμα καὶ διδάσκαλον καθίστα. Τὸ δὲ μεῖζον ὅτι καὶ φιλολόγος ὦν ἐς τὰ μάλιστα, τῷ Ὀλοβῶλῳ, εὐφυεῖ γε ὄντι καὶ πλήρει λόγων, καὶ προσετητήκει, ὥστ' ἀποχρῶν κατὰ τὸ παρεστὸς ἡγούμενος, τοῦτο μὲν εἰς τὴν ἐκείνου παραμυθίαν, παθόντος οἷα πεπόνθει, τοῦτο δὲ καὶ εἰς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀγωγὴν εἰς παιδευσὶν λογικὴν, τὸ ἐκεῖνον ἐκ τῆς τοῦ Προδρόμου μονῆς ἐξελεῖν καὶ προσοκεῖλαι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἔργον πάσης ἀσχολίας ἐπέκεινα τίθεται τὸ ὑπὲρ τούτου πρεσβεῦσαι τῷ βασιλεῖ καὶ τὸ τῆς πρεσβείας ἐπαγωγὸν προβαλέσθαι, ὡς· «Ἦδη μὲν ὁ Ἀκροπολίτης καὶ μέγας λογοθέτης Γεώργιος, ἐφ' ἱκανὸν ἐκ προστάξεως σῆς, βασιλεῦ, ἐνιδρώσας παραδιδούς τὰ μαθήματα, ἤδη καὶ ἀποκεκαμήκει, καὶ χρεῖα ἐστὶν ἄλλους ἀνάγεσθαι, καὶ τῶν ἄλλων οὐχ ἤττον τοὺς τῆς ἐκκλησίας, παρ' ὅσον καὶ ἀνάγκη προβαίνειν τούτους τῷ λόγῳ, ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς χρεῖαις ὡς μάλιστα χρησιμεύσοντας. Κατάνευε τοίνυν ἡμῖν ἀξιοῦσιν, ὡς ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας πρεσβεύουσι, καὶ ἐξευμενίζου τῷ Ὀλοβῶλῳ, καὶ δέχομαι τοῦτον καὶ κατὰ τὸ εἶκὸς τιμῆσαι καὶ εἰς διδάσκαλον καταστήσαι τοῖς προσφοιτῶσι τῆς λογικῆς παιδείσεως.» Καὶ ταῦτα μὲν τὸν πατριάρχῃν ἐκεῖνον εἰπεῖν, καὶ εἰπόντος εὐθὺς κατανεῦσαι τὸν βασιλέα καὶ τῇ ἀξιώσει καθυποκλῖναι. Ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις κάκεῖνος πρὸς τὰ παλαιὰ τῆς Κωνσταντίνου παρακνιζόμενος, ὡς καταστήσαι μὲν κλήρους, ἕνα μὲν ἐπὶ τῷ περιωνύμῳ τῶν Ἀποστόλων ναῶ, θάτερον δὲ ἐπὶ τῷ τῶν Βλαχερνῶν, καὶ ὕμνοπόλους ἐρρόγους τάξει τοῖς κλήροις τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ἱερεῖς, συστήσασθαι δὲ καὶ κατὰ τὸν τοῦ μεγάλου Παύλου νεῶν ἐν τοῖς ἀρχαίοις ὀρφανοτροφείοις γραμματικευομένων σχολῆν καὶ ῥόγαις ἐτησίοις ἐπιρρωννύειν τὸν τε διδάσκαλον καὶ τοὺς παῖδας, ὡς ἐφιστάνειν ἐνίστε τῇ σχολῇ καὶ ὀποῖος ἕκαστος καὶ ὀπη λόγων προκόπτοι, ἔστι δ' οὐ καὶ τὰ εἰκότα φιλοτιμεῖσθαι, 371 εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἄνεσιν τοῖς παισὶ διδόναι τῆς ἀσχολίας κατὰ τι πάτριον σύνηθες. Τότε δ' οὖν ὑποκλιθέντα ταῖς τοῦ ἱεράρχου αἰτήσεσι, προσπαθησαί τε αὐτίκα τῷ καταδίκῳ καὶ ἐξελεῖν κελεῦσαι· ὄν δὴ κάκεῖνος δεξάμενος πολλοῖς ἦν ἀγάλλων τοῖς ἀγαθοῖς, προσεπισφραγίσας καὶ ῥήτορα, καὶ ὑπ' αὐτῷ διδάσκοντι πᾶσιν ἐξηνοίγνυ τὸ τῶν μαθημάτων διδασκαλεῖον.

ιε'. Ὅπως ἐγκληθέντες τινὲς τῶν τοῦ παλατίου καθοσιώσεως καὶ τὸν πατριάρχῃν εἰσηγον Ἀρσένιον. Τοῦ ἔτους δ' ἐκείνου καὶ καθοσιώσεως ἔγκλημα τοῖς

περὶ τὸν Φραγγό πουλον, οἰκεῖον βασιλεῖ γε ὄντα, κάκεινοις ἀριθμουμένοις εἰς δώδεκα, προσετρίβετο, ὧν δὴ καὶ κατὰ τοῦ βασιλέως μελετησάντων ὡς κτενούτων εἰ εὐδοοῖεν αὐτικά, Κάρουλός τις, ᾧ δὴ καὶ τὴν πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος σφαγὴν ὁ λόγος ἐξεργασθεῖσαν ἐδείκνυ τὸ πάλαι, εἷς κάκεινος εἰς κοινωνίαν τῆς τε βουλῆς καὶ τῆς πράξεως προσκληθεῖς· ὁ δέ, μὴ ἀναμείνας γενέσθαι τῷ κρατοῦντι κακὸς ἐκ πράξεως, ἐκ προσαγγελίας ἐφάνη κακὸς τοῖς καλέσασι καὶ εὐθὺς προσήγγελλε, καὶ ἠλίσκοντο. Οἱ δὴ καὶ ἐταζόμενοι ταῖς βασάνοις, ἐφ' ᾧπερ τοὺς συνειδότας εἶπεῖν, καὶ μᾶλλον εἰ καὶ ὁ πατριάρχης συνήδει πραξίουσιν, οἱ δὲ ἄλλους μὲν οὐκ εἶχον ὁμολογεῖν, τὸν δέ γε πατριάρχην, κἂν ἀληθῶς κἂν ἐκ βίας τῆς ἐκ βασάνων, τῇ εἰδήσει ἔλεγον συνεσχῆσθαι αὐτὸν προσαναγγειλάντων. Κάκεινοις μὲν ἀπήντων αἱ δίκαι βαρεῖαι, ποινὰς διαφόρους κατὰ τῶν ἀμαρτημάτων λόγον ἐπάγουσαι. Ἄλλ' οὐδ' ὁ πατριάρχης ἀνεῖτο τοῦ προστριβέντος ἐγκλήματος, ἀλλ' ἐπέχων καὶ μᾶλλον ἐπεμβαίνων κειμένῳ οἱ, ὁ βασιλεὺς ἐπενεκάλει τὸ ἐγκλημα πρὸς τὴν σύνοδον καὶ δεινὰ ἐποίει, εἰ μὴ ἐκδικοῖτο μὴ ἀνεχόμενος· αὐτοὺς μὲν γὰρ ἐπ' ἐγκλήμασιν ἐκκλησιαστικοῖς τὴν δίκην ἐπαγαγεῖν, αὐτὸν δέ, εἰ μὴ καὶ ἐπὶ τῷ πρὸς βασιλέα ἐγκλήματι ὑπόσχοι ἑτέραν δίκην τὴν πρέπουσαν ὁ προδήλως κατηγορούμενος, μὴ ἀνεκτῶς τὸ σύνολον ἔχειν, κἂν ὅ τι πεπόνθει πρότερον· μηδὲ γὰρ εἶναι καλὸν μηδὲ δίκαιον τὸν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως πολυωρεῖν ὀφείλοντα τοῖς ἐχθροῖς βασιλέα καταπροΐεσθαι. Ὡς γοῦν, σκεπτομένων τὰ περὶ τούτου, ἐδόκει καλὸν ἀποστέλλειν καὶ ἐρωτᾶν, κἂν εἰ ὁμολογοῖη ἢ καὶ μὴ ὁμολογῶν ἀλίσκοιτο, ἐπιφέρειν τὴν δίκην, εἰ δ' οὐκ, καὶ ἐσαῦθις σκέπτεσθαι, ὁ βασιλεὺς αὐτόθεν ἡξίου σχεδιασθῆναι τὸν 373 τῆς συνόδου ἀφορισμὸν καὶ οὕτως ἀπελθόντας οὐς ἂν καὶ τάξειαν ἔρεσθαι καί, εἰ ὁμολογοῖη, ἐπενηνέχθαι τὸ πρόστιμον δίκαιον ὃν ὑπὲρ βασιλέως τῷ κατὰ βασιλέως τοῖς ἐπιθησομένοις συμπράττοντι, εἰ δ' οὐκ, καὶ μὴ ὁμολογῶντος, τὸν δεσμὸν κείσθαι καὶ ἐπαναρτᾶσθαι οἱ πρὸς ὅ τι καὶ σύνοιδε περὶ τούτων, ὥστε ἐνέχεσθαι μὲν, εἰ τέως ἀλίσκοιτο κακουργῶν, εἰ δ' οὐκ, ἐλεύθερον εἶναι τοῦ βάρους, ὡς ἀδίκως διαβαλλόμενον. Ταῦτα τοῦ βασιλέως προσαπαίτησαντος, καὶ ἡ τῶν ἀρχιερέων πληθὺς συγκατένευον.

III'. Ὅπως ὁ συγγραφεὺς συνάμ' ἀρχιερεῦσιν εἰς ἐκεῖνον πέμπεται καὶ περὶ ὧν αὐτοῖς συνέβη. Καὶ δὴ σχεδιάζεται μὲν τὸ τῆς δίκης γράμμα, ἐκλέγονται δὲ τὴν ταχίστην ἐκ μὲν σφῶν αὐτῶν δύο, ὃ τε Νεοκαισαρείας Μονοκωνσταντίνος, φίλος ὧν καὶ μᾶλλον ἐκείνῳ, καὶ ὁ Μωκησοῦ, προεδρεύων τότε τῆς ἐκκλησίας Προικονήσου κατὰ λόγον ἐπιδόσεως, ἐκ δέ γε τῶν κληρικῶν ὁ τὸ τηνικάδε ἐπὶ τῶν σεκρέτων Γαληνὸς καὶ σὺν αὐτοῖς ἐγὼ τέταρτος, βία μὲν συνυπαχθεῖς καὶ κελεύσει βασιλικῇ, τέως δ' ὅτι παρ' ἐκεῖνον ἰκοίμην, καὶ τὸ μέρος προσαποδεχόμενος. Πέμπτην μὲν τότε καὶ εἰκοστὴν ἦγεν ὁ ἀνθεστηριῶν· καὶ ἡμεῖς, τῆς νηὸς ἐπιβάντες, δυσὶν ἡμέραις ὕστερον προσσχόντες τῇ νήσῳ, τῷ πατριάρχῃ ἐμφανιζόμεθα, καὶ περὶ τῶν προκειμένων πρὸς ἐκεῖνον γίνονται λόγοι. Ὁ δὲ ἡγρίαινέ τε παραυτικά, μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐνεγκῶν, καί· «Τί μοι κακὸν πρὸς τὸν βασιλέα πέπρακται, μετ' ὀδύνης πλείστης καὶ συνοχῆς ἔλεγεν, εἰ αὐτὸν μὲν ἐγώ, ἰδιώτην ὄντα, τῆς βασιλείας ἐπέβησα, ἐμὲ δ' ἐκεῖνος, πατριάρχην εὐρών, οὐ καλαῖς αἰτίαις ἠτίμωσε; Καὶ νῦν γε κάθημαι ἐπ' ἀκρωρείας ταυτησὶ ὡσεὶ τις ἀτίμητος μετανάστης, τὸν παρὰ τῶν χριστιανῶν καθ' ἐκάστην ἀπεκδεχόμενος ἔλεον. Ὅμως καλὰ τὰ συμ 375 βάντα, καλὰ ταῦτα, καὶ ὁ πατριάρχης αὐτοῦ εὐλογεῖτω σὺν τῇ Εὐλογία τάκεινῳ πραττόμενα.» Ἐδήλου δ' ὁ λόγος τὴν αὐταδέλφην τοῦ βασιλέως, ἣ δὴ καὶ κακῶς εἶχεν ἐκεῖνος, ὡς τὰ κατὰ τοῦ παιδὸς Ἰωάννου συμβουλεύσασθαι τῷ βασιλεῖ. Ὡς δ' ἀνεπτύσσετο καὶ τὸ γράμμα ὑπαναγνωσθησόμενον, ἐκεῖνος, γνοὺς ἔκποθεν τὸ ἐκεῖ ἐκφερόμενον, πολὺς ἦν ἀντιβαίνων καὶ ἀντισπῶν μὴ ἀκούειν ὅλως καὶ προσαπεχώρει ταχέως ὑπαναγινωσκομένου, ὡς μὴ ἀκούσειε. Κάκεινων ἐπικαταλαμβανόντων

ἀποδιδράσκοντα παρὰ τὸ καθήκον κινου μένοις καὶ ταχέσι ποσί, ἐπέβυε τὰ ὄτα τοῖς παρηρητημένοις τῆς καλύπτρας ἐκατέρωθεν τῶν ὠτων ὠτίοις, ὡς μηδ' ἐπαίειν ἀναγινωσκομένου τοῦ γράμματος. Τέλος δυσθυμίας οὐρανόν τε καὶ γῆν ἐπεμαρτύρετο μεγίστη φωνῇ ὧν δὴ καὶ πάσχοι· καὶ μὴ μόνον οἷς εἶπον οἱ κατειπόντες ἤξιου προσέχειν, ἀλλ' ἅ καὶ ἀντήκουον ἂν παρ' αὐτοῦ, εἴπερ ἀνέφερον, ὅλως προσηξίου σκοπεῖν, εἰ μὴ ἐπέιχοντο ἐμβριθῶς, εἰ μὴ καὶ μέγας ἠπειλοῦντο κολὰ ζεσθαι πρὸς Θεοῦ, ἐπιχειροῦντες ὅλως. Καὶ ὡς· «Καλῶς ἄν, ἔλεγεν, ἠρχιερατεύσαμεν, φόνον τῷ βασιλεῖ συνυφαίνοντες, οἱ δὴ καί, ἐν ἐσχατιᾷ ταύτη παραρριφθέντες, Θεὸν εἰς καλὸν ἐπιληφθαι τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἴκε τεύομεν, κἂν ἐκεῖνος λιμῶ καὶ δίψει ἐπ' ἐρημίας ὡς καταδίκους ἀπόλλυσι.» Ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα ἐν ὀδύνη ψυχῆς καὶ πικρίας ἐξενεγκών, τὰ μὲν αὐτῷ βασιλεῖ, τὰ δὲ καὶ τῷ ἐς τὸν θρόνον καταστάντι προσονειδίσας, ἢ ἐποικτι σάμενος μᾶλλον, ἀπέπεμπεν. Ἡμεῖς δὲ καὶ αὐθις τῆς ἐπελθούσης ἡμέρας προσελθόντες καί, ὅσον ἦν τὰ προσανακείμενα ἐκτελέσαντες, ἀφωρμῶμεν τοῦ λιμένος αὐτίκα καί, τοῦ βορέου λαμπροῦ καταβαίνοντος, διὰ τῶν κατὰ δύσιν τῆς νήσου μερῶν ἀνεκτότερον ἠγοῦμεθα πλέειν, ἐπισκεπομένους τοῖς ὄρεσιν. Ἀλλὰ μᾶλλον ὁ κλύδων μέγιστος ἐπηγείρετο, καὶ ὠδινεν ἢ θάλασσα πλέον, καί, τῷ Γαληνολιμένῳ μόλις προσσχόντες τὴν ναῦν, ὃν δὴ καὶ Γαγίλολιμὴν ἰδιωτικῶς οἱ ἐπιχώριοι παραφθείροντες λέγουσι, μέγας ἐκεῖσε φοβεροῖς ἐνετύχομεν, κατ' εἴσπραξιν, οἶμαι, τοῦ μὴ μετ' εὐλογίας 377 ἀπολυθῆναι τοῦ πατριάρχου· ὃ δὴ καὶ ἤθελε μὲν ἕκαστος ἀνὰ μέρος, ὡς ὕστερον ὠμολόγουν πρὸς ἀλλήλους μεταμελόμενοι, ὅμως δὲ τὴν ἐντεῦθεν κατηγορίαν ὑφορώμενοι κατημέλουν. Νυκτὸς γὰρ μέσης σεισμὸς ἐπεισπίπτει βαρὺς, καὶ τὸ ὄρος, θραυσθὲν καὶ πεσὼν εἰς θάλασσαν, τὸν ἐκεῖσε τόπον κατέκλυσε, δόκησιν τε καὶ ἡμᾶς κατακλυσθῆναι παρέσχε, κατ' αἰγιαλὸν μένοντας. Ἀλλὰ μόλις, πολλὰ τῇ θαλάσῃ προσταλαιπωρήσαντες, τῆς Κωνσταντίνου ἐπέβημεν, μηνὸς ἕξκαι δεκάτη ποσειδεῶνος, καί, τῷ πατριαρχοῦντι πρότερον προσελθόντες καὶ τὸ πᾶν ἀναγγείλαντες, θερμὴν ἀξίωσιν οἶον ἠξιοῦμεθα παρ' ἐκείνου πᾶν λυπηρὸν τῆς ἀπαγγελίας ὑπεξελέσθαι, πρὸς βασιλέα λέγοντας, καὶ εἴ τι λέλεκται. Ὅτω δ' ὠκονόμηται τὰ τότε πρὸς βασιλέα, ὥστ' ἀκούσαντα διαγῶναι μὲν τὴν ἀπολογίαν, ὅτι καὶ εἰκὸς ἀκούσαντα ἐπισχεῖν ἐκείνους, μὴ θέλοντα δὲ τοὺς καθ' ἡμῶν ἐμφανίζειν σιγᾶν, δεινὸν δὲ καὶ τὸ κακοπαθεῖν ἐκείνον ἠγήσασθαι, ὥστ' αὐτίκ' ἐπιτάξαι τριακοσίοις ἐτησίοις νομίμασιν ἐκείνόν τε καὶ τοὺς περὶ ἐκείνον καθικανοῦν, ὑπεραπολογούμενον καὶ μεθ' ὄρκου ὡς καὶ πρότερον ἐπιτάξοι οὕτως καὶ ὡς παρ' ἐκείνον μὴ θέλοντα δέχεσθαι τὸ μὴ δίδοσθαι ἦν, τέως δὲ καὶ αὐθις δεδιότα μὴ ὅπως δέχοιτο, προσανατιθέναι τῇ δεσποίνῃ τὴν χορηγίαν, ἐφ' ᾧ αὐτὸν μὲν ἀποστεῖλαι καὶ αὐθις φίλους ἐκείνῳ νομιζομένους κατὰ τινὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ παραμυθίαν τε καὶ εὐμένειαν, τὴν δὲ δέσποιναν μετ' ἐκείνων πέμπειν ὡς ἀφ' ἑαυτῆς τὰ νομίματα. Ὅ δὴ καὶ μετ' οὐ πολὺ πέπρακται, καὶ ἀποστέλλονται ὁ τῆς ἐκκλησίας ὑπομνηματογράφος Γεμιστός, ὁ τοῦ βασιλικοῦ κλήρου λαμπαδάριος ὁ Οἰναιώτης καὶ τρίτος ὁ τῆς Ἱερᾶς ἱερομόναχος Μάρκος, ἄνδρες ἐκ παλαιοῦ φίλοι ἐκείνῳ τὰ μάλιστα, οἷς δὴ καὶ παρὰ τῆς δεσποίνης τὰ εἰς χρεῖαν συναπεστέλλοντο. 379

ιζ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐβουλεύετο τὰ περὶ τῆς ἑαυτοῦ λύσεως καὶ πρὸς τίνος. Τῷ μὲν οὖν βασιλεῖ οὐκ ἦν ἐς τοσοῦτον τὰ τῆς σπουδῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ πλέον προσεπεζῆται, μᾶλλον δὲ καὶ οὐ χάριν ταῦτ' ἐπράττετο· τὸ δ' ἦν ἄρα ὅσον ἐν σπουδῇ ἐκείνῳ τοῦ ἀνυσθῆναι, τόσον ἐν ἀπορίᾳ τοῦ πῶς ἂν ἀνυσθῆι καὶ παρὰ τίνος. Ἦθελε μὲν οὖν τὴν τοῦ δεσμοῦ λύσιν γενέσθαι παρά τε τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς συνόδου, τὸν δὲ λύσαντα ὑφωρᾶτο μὴ καὶ δόξοι ἄλυτα λύων ἐκ τοῦ πρὸς ἐκείνον τὸν λαὸν ὀλιγώρως ἔχειν, τοῦτο μὲν διὰ τὸ μὴ ἐπ' ἐκείνῳ πληροφορεῖσθαι, τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὴν ἐμφαινομένην τοῦ θρόνου μετάθεσιν. Ὅ δ' ἐννοίας τοιαύτας ὑποβάλλων τῷ

βασιλεῖ ὁ δηλωθεὶς Γαλησίου ἦν Ἰωσήφ, ὃς οὐ τοσοῦτον ὑπερεπάθει τοῦ Ἀρσενίου ὅσον τῷ Γερμανῶ ἀπηχθάνετο διὰ τὴν ἐκ θρόνου εἰς θρόνον, ταπεινοῦ εἰς τὸν ὑπέρτατον, ἐπιπήδησιν. Τῷ τοι καὶ ἐσχίζετο μὲν ἐκεῖνος, ὑπέτεινε δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ οὐ καλὰς ἐννοίας περὶ ἐκείνου ὡς οὐ λύσοντος, ἄν γε καὶ λύοι· οὔτε γὰρ ἱκανὸν εἶναι τοῦτο παρὰ Θεῶ καὶ αὐτάρκες, οὔτ' ἀκατάγνωστον ἐν ἀνθρώποις. Ὡς γοῦν ταῦτ' ἔλεγεν ὁ εἰς πατέρα τεταγμένος τῷ βασιλεῖ καὶ πείθειν ἦν ἐκείνον ἐκ τοῦ προχείρου καὶ δι' ἄλλα μὲν πρὸς τὸ δοκεῖν ἱκανά, μάλιστα δὲ καὶ ὅτι ἐπ' ἐκείνῳ πεπληροφόρητο τὰ πολλά, πατρί γε νομιζομένῳ καὶ ἄλλως ἐν πνευματικαῖς ἐργασίαις διαβεβοημένῳ, ἐν ἐννοίαις μεγίσταις ὁ κρατῶν ἦν, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ τὸ σχίσμα πλέον ἐγένετο διὰ τὴν μετάθεσιν, κἂν ἐκεῖνος κατωλιγώρει τῆς εἰς αὐτὸν ὕβρεως καὶ γε οὐδὲν οὐδενὶ ἠνώχλει, κἂν πάντες προσήγγελλον. Μεταβαλὼν γοῦν τῆς γνώμης, ὁ βασιλεὺς πολὺς ἦν ὀριγνώμενος διὰ ταῦτα ἐκστῆναι τοῦ θρόνου τὸν Γερμανόν, κἂν μὴ ἐξ ἑαυτοῦ μαθὼν ὑπεκσταίη, ἀλλ' οὖν ἄλλον ἐπιθαρηῆσαι συμβουλεύειν ἐκείνῳ τὴν ὑποχώρησιν. Ἔτοιμος δ' ἦν εἰς τοῦτο παραυτίκα ὁ Ἰωσήφ, πλὴν ἀνεμφάτως καὶ ὡς ἂν οἰηθεῖ τις ἀγνοοῦντος τοῦ βασιλέως· ἐκεῖνος γὰρ καὶ εἰς τέλος τὴν ὑποψίαν ταύτην διεφυλάττετο.

ιη'. Ὅπως ὁ Ἰωσήφ τῷ Γερμανῶ συνεβούλευεν ἀποθέσθαι τὴν πατριαρχίαν. Καὶ δὴ, τοῦ βασιλέως ἐνδόντος, ἐν ἀπορρήτοις ὁ Ἰωσήφ τῷ Γερμανῶ προσιῶν ἐν σχήματι συμβούλου χρηστοῦ τὴν πατριαρχίαν συνεβούλευεν 381 ἀποθέσθαι· πολὺν γὰρ εἶναι τὸν τάραχον, καὶ οὐχ οἶόν τ' ἔσσεσθαι ἐς μακρὰν ἀντισχεῖν ἐκεῖνον, κἂν ὅσον παρὰ τοῦ βασιλέως συνέχοιτο· ἀπαυδήσειν γὰρ καὶ αὐτὸν βασιλέα, μαθόντα τὸ σχίσμα. «Ἦ οὐχ ὄρας ὅποσοι τε ἀμφὶ τὸν Ἰακίνθον, ὅποσοι τ' αὐθις ἀμφὶ τὴν Θεοδοσίαν καὶ τὸν αὐτὰ δελφον αὐτῆς τὸν Ἰωάννην τὸν τῆς Μάρθας καὶ τὴν ἑτεροθαλῆ ἀδελφὴν αὐτῶν τὴν Νοστογγόνισσαν συνέστησαν; Οὐ βλέπεις τοὺς μοναχοὺς ἀπο φοιτήσαντας τῶν μονῶν, αἷς ἐγγηράσαντες τοῖς ἀσκητικοῖς ἐνίδρωσαν πόνοις; Εἰ δ' ἐπὶ τῇ Εὐλογία θαρρεῖς, ἀλλ' ἴδε τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς Μάρθαν, ἴδε τὰς αὐτῆς θυγατέρας, ὅπως τῷ Ἀρσενίῳ προστετήκασιν καὶ σοῦ ὀλιγωροῦσιν ὡς μηδενός. Οἱ δὲ κοσμικοὶ, ἀλλ' οὐκ ἔχω σοι λέγειν ὅπως τῷ Ἰακίνθῳ πρόσκεινται καὶ τῇ Νοστογγονίσσῃ μοναχῇ, ἣν ἀδελφὴν οἶδας οὔσαν Θεοδοσίας καὶ Ἰωάννου τῶν εἰρημένων. Τί σοι γοῦν λοιπὸν ἔναπο λειφθήσεται, εἴ γε καὶ βασιλεὺς ἀπειπὼν ἀπολείψῃ σε; Σπεῦσον μετὰ τιμῆς ἐξελεθεῖν, ὡς καιρὸν ἔχεις τοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ πράττειν, μήπως, ἐπιστάντος σοι τοῦ καιροῦ καθ' ὃν ἀβουλήτως πράττειν ἀναγκασθήσῃ, καὶ γέλῳτα ὄφλοις, ἀποχωρῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἄκων.» Ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνος ἐν ὑποθήκης τρόπῳ πρὸς τὸν ἐπὶ τοῦ πατριαρχείου συνεῖρεν· ἀλλ' ἢ ὄρεξις προσίστατο τοῦ ἀκούοντος, καὶ ὁ λέγων οὐκ ἔπειθε. Ποῦ γὰρ καὶ εἰς νοῦν ἐκείνῳ ὡς καὶ βασιλεὺς ἐπινεύει πρὸς ταῦτα καὶ τὰ τῆς συμβουλῆς Ἰωσήφ ἐκεῖθεν προανακέκρουσται; Ἐμεινε γοῦν καὶ ἔτι καὶ ἐπεστοίβασε κληρικούς τε καὶ ἱεράρχας χειροτονῶν, ἀφορῶν πρὸς τὴν τοῦ κρατοῦντος εὐμένειαν. Τὸ δ' ἦν ἄρα χλεύη καὶ γέλῳς, καὶ τὸ εἰς ἐκεῖνον ἐλπίζειν ἴσον καὶ τῷ ἐν μνίοις θαλάσσης, ἐπεὶ τῆς νεῶς ἀποπέσοι, θαρροῦντι σώζεσθαι. Ἄλλ' ὁ κρατῶν, τὴν ὑποψίαν ἐκκλίνειν ἐθέλων, καὶ συνέχειν προσηποεῖτο καὶ εὐμενῶς προσεφέρετο καὶ παρεῖχεν ἐκείνῳ πλεῖστα, ἐφ' ᾧ διδοίη καὶ τὰς τῶν πολλῶν ἐξωνοῖτο γνώμας, ὥστε καὶ 383 τῆς τῶν Βαίῶν ἑορτῆς ἐπιστάσης, ὅτε καὶ ἡ συνήθης ἐξ ὄρθρου λιτανεῖα τελεῖται, αὐτὸς πέμψας πλεῖστα ἐξ ἀργύρου καὶ χαλκοῦ νομίσματα πρὸς τοῦ κρατοῦντος ἐλάμβανε καί, ἀρπεδόσιν ἐνδείσθαι παρασκευάσας τὰ συνήθως λεγόμενα ἐπικόμπια καὶ αὐτὸς μέχρι καὶ ἐς τῶν Τεσσαράκοντα Μαρτύρων τὴν λιτὴν κατατείνων, ῥιπτεῖν ἐκέλευε τῷ λαῷ. Καὶ τοιαῦτ' ἦσαν τὰ πρὸς ἐκεῖνον τοῦ βασιλέως ἐπικαλύμματα, ἐφ' ᾧ μὴ γνωσθεῖη μηδ' ἀμὴ γέπη τὴν ἐκείνου θέλων ἐξέλευσιν.

ιθ'. Περὶ Ἰακίνθου ὅστις καὶ ὄθεν, καὶ τῶν περὶ αὐτόν. Οὐ χεῖρον δὲ λέγειν καὶ τὰ περὶ Ἰακίνθου καὶ αὐτῆς δὴ Θεοδοσίας καὶ Ἰωάννου καὶ τῆς αὐτῶν ἑτεροθαλοῦς τῆς Νοστογογνίσσης. Ὁ μὲν οὖν Ἰακίνθος μοναχὸς ἦν ἐκ δύσεως καὶ γε Νικαίαθι γεγονώς, ἔν τινι τοῦ Ἀρχιστρατήγου ναῶ ἔγγυς τοῦ ἐκείσε πατριαρχείου προσκαθίσας, ξένος τε καὶ ἀγνώσ τὰ πλεῖστα, παῖδάς τε ἐπισυνάγει καί, τούτους ἀνάγων τὰ εἰς προπαίδειαν, ἐπορίζετο τὰς τροφάς. Ἀλλὰ τῷ πατριάρχῃ προσαγγέλλεται, ὡς δῆθεν ἀτακτῶν μοναχὸς παῖδας ἐκδιδάσκων· καὶ ὅς προσεκαλεῖτο καὶ ἀνηρώτα καί, ἐπεὶ δεξιὸν ἑώρα τὸν ἄνδρα καὶ ἄλλως ἀδεῆ τε καὶ εἰς παρρησίαν ἔτοιμον, ἦν δ' ὡς ἔλεγε καὶ τῶν ἱερωμένων, προσλαμβάνει τε τοῦτον καὶ ὡς οἰκείῳ ἔχρατο. Εἶτα συμβάντων τῶν κατὰ πατριάρχην, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς δόκιμος ἐφάνη ὑπὲρ τῶν ἐκείνου ζηλῶν, ἔτι μᾶλλον τὰ εἰς φιλίαν ἐκείνῳ συνήπτετο. Καὶ ἐπεὶ ἐν τῇ Κωνσταντίνου πάλιν ὁ πατριάρχης ἀνήγετο, συνῆν ἐκείνῳ πιστότατος τῶν οἰκείων, συνάμα καὶ Ἰγνατίῳ Ῥοδίῳ, ἀνδρὶ καὶ αὐτῷ εὐλαβείας πλήρει καὶ μοναχικῆς καταστάσεως. Συνήτην οὖν ἄμφω τῷ πατριάρχῃ, κοινωνοὶ καὶ τῶν θλίψεων καὶ τῶν βουλευμάτων, καὶ μᾶλλον ἐδεικνυέτην ζηλοῦντε ὑπὲρ ὧν καὶ ὁ πατριάρχης ζηλῶν ἠγωνίζετο. Ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἐξεβέβλητο τῆς πατριαρχίας, κάκεῖνοι, ὡς εἶχον παρεισδύντες γωνιῶν ἀφανείαοῦ γὰρ εἰῶντο τῷ πατριάρχῃ συνοπαδεῖν, τὰ τῆς ἀνάγκης ἀλγεινῶς μὲν, ἀλλ' ἀναγκαίως διέφερον. Καὶ ὁ μὲν φθάνει τὸν βίον ἐκ τοῦ πλησίον ὑπεξεληθῶν, Ἰακίνθος δὲ σὺν τοῖς ἄμφ' ἐκείνον, τὸν 385 βασιλικὸν ὑφορώμενος φόβον, ἐπεὶ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐκείνου Μάρθαν ἑώρα τῷ πατριάρχῃ προσκειμένην τὰ μάλιστα, ἐκείνη δὴ προσφοιτᾷ καὶ που καὶ παρεισδὺς ἐκεῖθεν εἶχε τὰ εἰς τροφήν, μηδὲν τοῦ βασιλέως εἰδότος. Ἦν οὖν τῇ μοναχῇ Μάρθα καὶ ὁ Ἰωάννης υἱός. Τριῶν γὰρ αὐτῇ τῶν ἀρρένων ὄντων, ὁ μὲν Μιχαήλ τε καὶ Ἀνδρόνικος συνῆσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ μετ' οὐ πολὺ τούτων ὁ μὲν τὸ τοῦ μεγάλου πριμμικηρίου ἀξίωμα ὁ Μιχαήλ, ὕστερος ὢν τοῦ Ἀνδρονίκου, παρὰ τοῦ κρατοῦντος ἐλάμβανεν, ἄτερος δὲ ὁ Ἀνδρόνικος μέγας κονοσταῦλος προεχειρίζετο· παρ' ἦν αἰτίαν καί, ἐπὶ ταῖς τιμαῖς ζηλοῦντος τοῦ πρώτου, πλεῖστα ξυμβεβήκει, ὡς κατὰ τόπον ἐροῦμεν. Καὶ οἱ μὲν δύο οὕτως συνήτην τῷ βασιλεῖ, μηδὲν πολυπραγμονοῦντες· ὁ δ' Ἰωάννης, ὕστερος ὢν, τέως μὲν πρὸς τοῦ θεοῦ καὶ δεσπότου Ἰωάννου, ἐκείνῳ καθυπηρετούμενος, ἐπαιδεύετο, τὴν δὲ μητέρα προσκειμένην βλέπων τῷ πατριάρχῃ, καὶ αὐτὸς ἐκτόπως ἐζήλου, μὴ ἄψη, μὴ θίγῃς μέχρι καὶ τῶν εὐτελεστάτων ὑποφωνῶν καὶ διατηρούμενος. Σὺν ἐκείνῳ ἦν καὶ ἡ ἀδελφὴ Θεοδοσία, τοῖς αὐτοῖς προσέχουσα, ἤδη κεχηρωμένη τοῦ ἀνδρὸς Βαλανιδιώτου καὶ πρὸς τὸ μοναχικὸν ἀποκλίνουσα. Συνῆν δὲ τούτοις, τὰ αὐτὰ φρονοῦσα, καὶ ἡ Νοστογογνίσσα μοναχῇ, ἦν ἑτεροθαλῆ ὁ λόγος ἐδείκνυ, ὅτι ἐκ προτέρας γυναικὸς τῷ Ταρχανειώτῃ γεγέννητο. Ἦσαν οὖν οὗτοι πάντες τῷ Ἰακίνθῳ συνόντες καὶ ζηλοῦντες ἐκτόπως ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου, κακῶς, ὡς Δίκη καὶ νόμοι θεοῖο, ἔξορισθέντος. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

κ'. Ὅπως καὶ διὰ τοῦ Σάρδεων Χαλαζᾶ ἐπιχειρεῖ ὁ βασιλεὺς τῷ πατριαρχοῦντι Γερμανῶ. Ὁ δὲ γε βασιλεὺς καὶ ἄλλην δευτέραν πεῖραν τῷ πατριαρχοῦντι ἀρτύει. Τοῦ γὰρ Χαλαζᾶ Σάρδεων, ἐφ' ἱκανὸν τῇ Κωνσταντίνου προσδιατρίψαντος, 387 ἐπεὶ ἔδει πρὸς τὴν λαχοῦσαν ἐκείνον ἀποδημεῖν, εἰς τοῦτο παρασκευαζομένου, ὑποθήκας ἐμπιστεύει οἱ δι' ἀπορρήτων ὁ βασιλεὺς, ἐφ' ᾧ ἢ αὐτοπροσώπως ἐντυχεῖν τῷ πατριαρχοῦντι καὶ τὰ αὐτὰ τῷ Ἰωσήφ εἰπεῖν πρὸς ἐκείνον, ἢ καὶ γράψαι καὶ ἐπιστεῖλαι, μᾶλλον ἐκ Χαλκηδόνας, ἐξορμῶντα πρὸς τὴν ἀνατολήν. Καὶ τὸ σκέμμα ὡς βαθύ τε καὶ εὐπρεπέστερό τε γὰρ ὑψίθρονον παρὰ τοὺς ἄλλους λέγειν πρὸς ἐκείνον τοιαῦτα ἐδίδου, καὶ τὸ χειροτονίας ὄντα τὸν Σάρδεων ἦν ὁ Ἀρσένιος οὐκ ἐδέχετο τοιαῦτα τῷ πατριάρχῃ παραινεῖν, δέον ὄν παρ' αὐτοῦ δεχθεὶς ἀγαπᾶνδεικνύντος ἂν εἴη ὡς, ἄλλο τι βαθύτερον ὑπορύσσων, τοιαῦτα λέγει τε καὶ συμβουλεύει οἱ ἀφεῖναι

τὸν θρόνον. Εἰ γὰρ μὴ τι ἄλλο, ἀλλ' οὖν τὸ τῆς μεταθέσεως ἂν καὶ παρ' ἄλλοις ὡς ἔγκλημα τῷ μετατιθεμένῳ ἰσχυρὸν ἐδόκει, ὥστε καὶ ἐκχωρεῖν ἀναγκάζεσθαι· ἀλλ' οὖν ἐκείνῳ, παρὰ τοιούτου τοῦ ἀπ' Ἐφέσου Νικηφόρου τὴν ἀρχιερωσύνην λαβόντι, προσίστατο ἂν τὰ μεγάλα, ὡς οὐ μᾶλλον ἐκείνον καταδικάζειν ἢ ἑαυτὸν, τοιαῦτα λέγοντι. Ἄ δὴ καὶ τὸν πατριαρχοῦντα, τότε λαβόντα τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα, ἐπειδὴ τὸν Θρακικὸν ἐκείνος περαιωθεὶς Βόσπορον, ἅμ' ἀπέβαινε τῆς νεῶς καὶ ἅμα τοιαῦτ' ἄττα κινητικὰ πρὸς παραίτησιν ἔγραφεν, εἰς οὐκ ἀγαθὰς ὑπονοίας ἐνήγε καὶ ὡς οὐκ ἂν ἐκείνος τολμῶη τοιαῦτα γράφειν καὶ τὸν πρῶτον αὐτοῦ καθυβρίζειν, εἰ μὴ γε ἄλλοθεν εἶχε τὸ ἐγκωροῦν. Τέως δὲ πείρα τὸ πρᾶγμα διδούς, παραυτὰ πρὸς τὸν βασιλέα πέμπειν ὡς εἶχεν ἔγνω τὸ γράμμα, μαρτύριον τὸ ἐκεῖθεν ἐκβησόμενον τῶν παρόντων θέμενος ἀψευδέστατον, ὡς, εἰ μὲν ἐπαλήθειαι τοῖς γραφεῖσιν ὁ βασιλεὺς κἂν δεινῶ θήσει τὸ πρᾶγμα, ὥστε καὶ ἀποστέλλειν καὶ ὑποστρέφειν καταναγκάζειν τὸν γράψαντα, ἐφ' ὧπερ κριθείη, τοιαῦτα πρὸς τὸν πρῶτον ἐκθέμενος, δῆλον εἶναι ὡς, οὐκ εἰδότος τοῦ βασιλέως, προέβη ταῦτα καὶ ἀσφαλῶς ἔχειν ἐντεῦθεν εἶναι τῆς καταστάσεως· εἰ δὲ μαθὼν παρ' οὐδὲν θήσει τὰ γεγραμμένα, ἀλλὰ προφάσει ἐπιλύει καὶ ἀναρτᾷ, ὡς κατὰ καιρὸν ἴσως ζητήσων, ἢ καὶ ἄλλως πως ἐπιστείλειεν, ὡς δῆθεν καταπαύων καὶ ἡμερῶν, τούντεῦθεν μὴ εἶναι πλέον εἰς τὸ μαθεῖν ὡς ὁ βασιλεὺς περὶ αὐτὸν ἠψικόρησε καὶ βουλή τούτου τὰ τοιαῦτα γέγραπται. Ταῦτ' ἐν νῶ θέμενος, 389 προσθεὶς ἐκ μηνυμάτων καὶ ἀλγεινά, ὡς λυποῖτο τὰ πλεῖστα, ἐκπέμπει τὸν τὸ γράμμα διακομίσοντα. Ὁ δὲ, λαβὼν τε καὶ ἀναγνούς, οὐχ ὅπως τοῖς γεγραμμένοις ἐπήλγησεν, ἀλλ' οἶον ἑαυτὸν ἐπαλαστήσας, εἰ οὕτω ταῖς τῶν κοινῶν σειραῖς συσφιγγόμενος, καὶ περὶ τοῦ πατριάρχου φροντίζειν ἐπαναγκάζοιτο, αὐτίκα μηδὲν μελλήσας μηνύει ὡς· «Ἐν χερσὶν αὐτὸς ἔχεις τὸν ἄνδρα, οὕτω τῶν κανόνων διδόντων, καὶ οἱ περὶ σὲ πολλοὶ τῶν τοιούτων κριταί, καὶ σοὶ τὰ περὶ τούτων ζητεῖν ἐφειμένον, ποίει ὡς βούλει· βασιλεῖ γὰρ οὐ μετὸν τούτων, ἀλλὰ πραγμάτων καὶ θορύβων τῶν κατ' αὐτήν, πολλῶν ὄντων καὶ ταῦτα καὶ ἀναγκαίων.» Ταῦτ' ἀντιμαθὼν ἀκούσας, ὁ πατριάρχης ἔγνω τὴν σκέψιν καί, ἀντιλέγειν ὅλως οὐκ ἔχων μηδὲ γὰρ ἐρίστα τὰ πρὸς βασιλέα εἶναι ἐκείνῳ, ἐξίστασθαι τοῦ πατριαρχείου παρεσκευάζετο.

κα'. Ὅπως ἐξήλθε τοῦ πατριαρχείου ὁ Γερμανός. Μὴν μὲν ἐφειστήκει τότε γαμηλιῶν, ἦγετο δὲ ἡ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἑορτή, ἦν καὶ Ὑψωσιν ὀνομάζομεν. Ἐν ταύτῃ γοῦν τὰ ὕστατα στολισάμενος καὶ τελέσας ἅμα μὲν τὴν Ὑψωσιν τοῦ σταυροῦ, ἅμα δὲ καὶ τὴν θείαν ἱεουργίαν, τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὀψίας δείλης, ἀποχωρεῖ καί, πρὸς τὰ ἐν τοῖς Μαγγάνοις αὐτοῦ κελλία τὰ πρὸς θάλασσαν ὠκοδομημένα ἐλθὼν, ἡσύχως διάγειν ἐκεῖ τὸν βίον ἠρεῖτο. Ἄλλ' ἅμα ἔω φωσκούση καὶ ὁ βασιλεὺς ἀκούσας εὐθὺς ἐφίσταται ἅμα μὲν συγκλήτῳ, ἅμα δ' ἀρχιερεῦσι καὶ παντὶ τῷ τῆς ἐκκλησίας πληρώματι, καὶ τὸν λυπούμενον προσποιεῖται καὶ ἀξιοῖ καὶ ἀπειλεῖ προσβιάζεσθαι, ἦν μὴ γε ἀκούοι, καὶ οὐδὲν ἐλλείπει προθυμίας τε καὶ θελήσεως τοῦ μὴ ἀνάγειν καὶ πάλιν αὐτόν· πρὸς Κρήτα δ' ἐκρήτιζε πάντως. Ταῦτ' ἄρα κάκεῖνος τὸν μὲν ἀγνοοῦντα προσεποιεῖτο καὶ χάριν τῆς εὐμενείας λέγειν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς εἰδήσειν οὐκ ὤκνει, αὐτὸν δ' εἶναι γήρα κατειργασμένον καὶ ἀσθενεῖα καὶ πρὸς τὸ διδόναι καὶ παραίτησιν τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου καὶ λίαν ἀσμένως ἔχοντα, ἦν καὶ δέχεσθαι ἀντηξίου καὶ βασιλέα καὶ τοὺς παρόντας ἀρχιερεῖς, ἅμ' ἐκβαλὼν καὶ δεικνὺς τὸ γράμμα· μηδὲ γὰρ ἂν τοῦ λοιποῦ, κἂν εἴ τι συμβαίη, τὴν προστασίαν λαμβάνειν, κἂν αὐτὸς ἀναγκάζοι ὁ βασιλεὺς. 391 Τότε τοιγαροῦν ὁ κρατῶν, ἔχων ἐν χερσὶ φανερῶς ὁ ἐν ἀδήλῳ ἠβούλετο, τοῦ μὲν αὐτὸν καὶ πάλιν προσαναγκάζειν ἀνήκε, σχῆμα δεικνὺς ἀπειπόντος, τὸ δ' ἀγάλλειν ἄλλως καὶ τιμᾶν ἠρεῖτο. Καὶ τὰ πρῶτα μὲν τὰ δοκοῦντά οἱ περὶ πατριάρχου ἐκείνον ἠρώτα, τῷ σύμβουλῳ ἀξιούσθαι ἐπ' ἄλλῳ προστησομένῳ ἐξημερῶν τὰ τῆς αὐτοῦ παραιτήσεως. Εἶτα καὶ τὸ πατέρα

ἔχειν αὐτὸν καὶ γράφειν προσεφιλοτιμεῖτο, ὃν ἐκεῖνος, ὡς λέγεται, πρῶτος τῶν ἄλλων νέον Κωνσταντῖνον προσεπευφήμει· τί δὲ μείζον εἶναι τοῦ εἰς πατέρα τετάχθαι τῷ νέῳ Κωνσταντίνῳ καὶ βασιλεῖ; Τὰ γὰρ περὶ τούτου πλατικῶς εἰπεῖν, ἔταξε μὲν Γερμανὸς πρῶτος, τῷ βασιλεῖ χαριζόμενος, οἷος ἐκεῖνος τὴν πρὸς τοὺς ἄρχοντας θεραπείαν, ὑπεραπεδέξατο δὲ βασιλεὺς, ὡς οὐχ ἀπλῶς συμβάντος, ἀλλ' ὅτι ποτὲ νηπιόθεν Κωνσταντῖνος παρὰ πατέρων, ὡς ἔλεγεν, ἦκουε. Οἱ δὲ Μανουὴλ λέγουσιν· ὁ καὶ ἀληθι νώτερον, οἶμαι, διὰ τὸ παρ' αὐτὸ προφοίβασμα ἰσαριθμήσοι τὰ μέτρα τὰ τοῦ βίου, τῆς κλήσεώς τε φημι καὶ τούπωνύμου. Ὁ δὲ καὶ τινας ἔσφαλε ἰστῶντας τοὺς χρόνους ἐν δεκαεπτὰ· τὸ γὰρ Παλαιολόγος Μιχαὴλ στοιχεῖα ἰζ'. φέρει· προσκείμενον δὲ τὸ Μανουὴλ τὸν εἰκοσιτέταρτον τῆς βασιλείας χρόνον ἐδήλωσεν ἄντικρυς. Τότε γοῦν καὶ περὶ τῆς κατ' ἐκεῖνον προσκοποῦντος προνοίας καὶ γε οὐκ ὀλίγα προσεπαγγελλομένου, ἐκεῖνον εἰπεῖν περὶ μὲν τοῦ τῆς ἐκκλησίας προστησομένου· «Ὅψεται Θεὸς τὸν εἰς τὸ ποιμαίνειν αὐτάρκη, πρὸς δὲ καὶ συνεπιλήψεται οἱ τῶν ἱερῶν μεριμνῶν. Τὸ δὲ εἰς πατέρα τετάχθαι τῷ βασιλεῖ μέγα μὲν καὶ ἄλλως σεμνόν· πλὴν ὃν καὶ Θεὸς εἰς υἰοθεσίαν προσεπελάβετο, τίς ἰκανὸς εἰς πατέρα κεκληῖσθαι τούτῳ, εἰ μὴ ὃν ἐκεῖνος καὶ μόνος ἄξιον εἰς τὴν ἐπιτροπείαν κρινεῖ; Τὸ μέντοι γε καὶ τῶν ἀναγκαίων προμηθεύεσθαι τε καὶ προνοεῖν περιττὸν ἄλλως καὶ οὐκ ἀναγκαῖον τοῖς καὶ τὸν τοὺς νεοσσούς τῶν κοράκων τρέφοντα ἔχουσι. Πλὴν ἀλλὰ καὶ ἡ ἐμὴ ἐκκλησία ἐδήλου δὲ τὴν Ἀδριανούπολιν, τὸν ἐμὸν ἀρχιερέα πλουτοῦσα, ἔχει τρέφειν καὶ ἄμφω συνάμα καὶ Θεῷ χορηγοῦντι.» Ταῦτα μὲν οὖν τότε ὁ Γερμανὸς ἐπὶ πᾶσι τοῖς προβληθεῖσι παραιτούμενος ἔλεγεν. 393

κβ'. Περὶ τοῦ Ἀδριανουπόλεως Βασιλείου, εἴτ' οὖν Βαρλαάμ. Ἦν δ' ὃν ἔλεγεν ἑαυτοῦ, τῇ Ἀδριανουπόλει ἐπικηρυχθέντα μετ' αὐτὸν παρ' αὐτοῦ, ὁ ἀνεψιὸς ἐκεῖνου Βαρλαάμ, εἴτ' οὖν Βασίλειος, ὃς πρὸς μὲν τὰ εἰς πνευματικὴν πολιτείαν καὶ λίαν ἀμελῶς εἶχεν, ἄλλως δέ, φιλόκοσμος ὢν, ἵπποις ἐχράτο, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὄπλοις, καὶ προσεφιλοτιμεῖτο ὁμόσε τοῖς πολεμίοις χωρῶν. Ταῦτ' ἄρα καὶ ζῶντος μὲν τοῦ θεοῦ, ἐν καταγνώσει ταῦτα πράττων συνεγινώσκετο· ὕστερον δὲ καὶ ἄλλων προστριβέντων αὐτῷ κατηγορημάτων, τοῦ γέροντος μεταλλάξαντος, ἐπεὶ, εἰς κρίσιν καλούμενος, ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις τὸν ἐπίληπτον ὑπεκρίνετο, ὡς προσποιεῖσθαι μηδὲν τῶν καθ' αὐτὸν εἶδέναι, τέλος ὑφίστατο τὴν ἀπὸ τῆς συνόδου καθαίρειν. Καὶ εὐθύς μεθ' ἡμέρας ὁ ἐκστάς δῆθεν ἔμφρων καὶ ὁ μηδὲ περὶ ἑαυτοῦ εἰδὼς ὅ τι ποιῶ καὶ ὅ τι πάσχοι, περὶ ὧν ἐκείνῳ λόγος οὐδεὶς διετείνετο, καὶ τὸν βασιλέα λιπαρῶς ἠξίου ἐφεῖναι οἱ χρᾶσθαι τῇ ἔξει καὶ στρατηγεῖν, ὡς οἶψ' ὄντι ὁμόσε τοῖς ἐχθροῖς ἴεσθαι καὶ συχνὰ τάκεινων ἰστᾶν τρόπαια. Τὸ δ' ἄρ' ἦν, τοῦ βασιλέως ἀκούσαντος, εἰς ὑπόψιαν ἐκείνῳ κακίστην, εἶτα καὶ κίνδυνον. Συννοήσας γὰρ ὁ κρατῶν ὡς ὁ ταῦτα λέγων δυνατὸς ἐσεῖται καὶ πράξαι τε γὰρ ἡλικία καὶ τὸ τοῦ σώματος ἰσχυρὸν καὶ τρίτον ἢ περὶ ταῦτα πείρα πιστὴν ἠγεῖσθαι τὴν ὑπόψιαν ἐδίδουκαὶ γ' ἐπειλημμένος ἀνέσεως οὐχ ὑπὲρ ἡμῶν μᾶλλον κατ' ἐκείνων, ἀλλὰ καθ' ἡμῶν μετ' ἐκείνων τῷ ἀποδρᾶναι καὶ μελετήσῃ ἴσως καὶ διαπράξεται, ἐν φυλακαῖς δέσμιον κατασχὼν ἐτήρει, μὴ καὶ φθάσοι, φησί, καθ' ἡμῶν ἐκτελέσας ἅ κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπηγγείλατο. Εἶτα τῆς περὶ ἐκεῖνον φροντίδος ἀνεῖσθαι θέλων, προστάσσει τῷ Τζυκανδήλῃ, ὀτρηνῶ γε ὄντι πρὸς ταῦτα, ἀπαγαγόντι πρὸς Νίκαιαν αὐτόν τε καὶ σὺν αὐτῷ Βούλγαρον, καὶ αὐτὸν ὄντα ἐν ὑπόψιᾳ τοῦ ἀποδρᾶναι, Τζουίλαν λεγόμενον, πρὸ τοῦ εἰς τὸ κάστρον εἰσαγαγεῖν, ἄμφω στερεῖσαι τῶν ὀφθαλμῶν· ὃ δὲ καὶ γέγονε μετὰ ταῦτα.

κγ'. Ὅπως εἰς πατριάρχην ψηφίζεται παρὰ τῶν ἀρχιερέων Ἰωσήφ. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς, τὸν Γερμανὸν ἀποσκευασάμενος, περὶ πατριάρχου συνεσκόπει τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς μηδὲν εἰδὼς δῆθεν, οὐδ' ἔτοιμον ἔχων ὃν καὶ ἐν καρδίᾳ προούκατεβάλετο. Οἷς γοῦν οὐκ ἐν ἐπιστάσει τὰ τούτων, τούτοις 395 ἐπιπολαίως

λογιζομένοις, ἔνθεν μὲν τοῦτον, ἔνθεν δ' ἐκεῖνον οἱ τῆς καρδίας ὑπέγραφον λογισμοί· ὅσοι δὲ καὶ εἰς νοῦν ἔβαπτον τοῦ κρατοῦντος καὶ κατηστόχουν τῶν ἐννοιῶν, ἐκείνοις εἷς καὶ μόνος ἐδόκει ὁ εἰς τὴν προστασίαν ἐπιτήδειος, ὁ καὶ θυμῆρης τῷ βασιλεῖ. Κοινῶς γοῦν συνδιασκεψάμενοι, τὸν Γαλησίου Ἰωσήφ ἐψηφίζοντο, ἄνδρα πνευματικόν τε καὶ ἀγαθόν, ἀπλοϊκόν καὶ εὐήθη τοὺς τρόπους, φέροντα δὲ τινα καὶ ἐκ τῶν ἀνακτόρων, ἐπεὶ, γυναικὶ συζῶν, τῷ τῆς μακαρίτιδος δεσποίνης Εἰρήνης συνετάττετο κλήρω καὶ κατ' ἀναγνώστας ἐξυπηρετεῖ, καὶ ἐλευθερίας ἱκανὰ δείγματα. Ἠγάπα δὲ καὶ τὸ τῶν εἰς χεῖρας πεσόντων μεταδιδόναι τοῖς ἄλλοις, ὅσα καὶ ἀσφαλῶς ἀποφίνασθαι, ὡς ἄλλοι δὴ τὸ γλισχρεῦεσθαι. Τὸ δὲ ξένον ὅτι καὶ τῇ μοναχικῇ πολιτείᾳ ἐνασμενίζων ἐν ψαλμωδίαις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ὑδροποσίαις ὅτ' ἔδει, ἐν πραότητι καὶ δικαιοσύνη καὶ ἡθει χρηστῷ καὶ ἀπλότῃ καὶ συνόλως ἀκαταγνώστῳ διαγωγῇ, οὐδὲ τῆς κατ' ἄνθρωπον ἀρετῆς ἡμέλει, τοῦ καὶ προεντυχεῖν τινα καὶ προσπτύξασθαι καὶ τὰ φιλικὰ συλλαλήσαι καὶ μειδιᾶσαι καὶ διαχεθῆναι πρὸς γέλωτα, εἴ που ἐλέχθη παρά τινος κατ' ἄνεσιν ἢ καὶ ἐπράχθη εὐχάρι, καὶ ὑπελθεῖν ἄρχουσι δυναμένοις καὶ ζητεῖν ὑπὲρ ἄλλων καὶ ἀβραῖς τραπέζαις σὺν διαφόροις οἴνοις τε καὶ τραγῆμασι τοὺς πολλοὺς ἐστιᾶν, καὶ μᾶλλον ὅσοις ὁ βίος ἄπορος καὶ ἀπάλαμνος καὶ τῆς καθ' αὐτοὺς ἀναδοχῆς ἔχρηζον. Τοῦ γοῦν τοιοῦτου καταδεξαμένου τὴν ψῆφον, ὁ βασιλεὺς εἰς πατριάρχην τοῦτον προβάλλεται, μηνὸς σκιροφοριῶνος εἰκοστῇ ὀγδῷ τῆς δεκάτης ἐπιμεμήσεως τοῦ #22|ψοε' ἔτους· ἑκατομβαιῶνος δὲ νομηνία χειροτονηθεὶς εἰς ἀρχιερέας τετέλεσται. Περὶ δέ γε τὴν χειροτονίαν καὶ τοιοῦτόν τι γίνεται.

κδ'. Ὅπως, παρευδοκιμηθέντος τοῦ Ἡρακλείας Πινακᾶ ὡς ὄντος ἐκ τῆς χειροτονίας τοῦ Γερμανοῦ, ὁ Μιτυλήνης Γρηγόριος χειροτονεῖ τὸν Ἰωσήφ. Ὁ γὰρ Πινακᾶς μοναχός, παρὰ Γερμανοῦ τὴν χειροτονίαν δεξάμενος, Ἡρακλείας τῆς κατὰ Θράκην ἢ ἀρχιποίμην, ᾧ δὴ καὶ προνόμιόν ἐστιν 397 ἐκ παλαιοῦ, δικαιομένῳ ἐκ Βυζαντίου ὡς ἀνεκάθεν τελούντος ὑπὸ τὴν Ἡράκλειαν, τὸν πατριάρχην χειροτονεῖν. Ἀπεπροσποιεῖτο γοῦν τὴν ἀπ' ἐκείνου χειροτονίαν ὁ Ἰωσήφ. Καὶ ὁ κρατῶν, σοφόν τι ποιῶν, ἐκεῖνον τότε προσκαλεῖται πρὸς τὰ ἀνάκτορα, ἐν τῷ κατ' ἐκεῖνα ναῶ λειτουργήσοντα· καὶ δὴ ἐκεῖνος μὲν ὑπὸ πολλῷ μισθῷ τὴν λειτουργίαν ἐπλήρου, ὁ δὲ γε Μιτυλήνης Γρηγόριος, ἐκ παλαιοῦ φέρων τὴν χειροτονίαν, χειροτονεῖν τὸν πατριάρχην ἐκλέγεται. Ὅλου γοῦν τοῦ μηνὸς ἐκείνου ὁ βασιλεὺς, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἐκεῖνῳ τῆς τοῦ ἀφορισμοῦ λύσεως προὔργιαίτερον, ἐδίδου τῷ πατριάρχῃ καιρὸν σὺν τοῖς ἀρχιερεῦσι σκέπτεσθαι πῶς ἂν καὶ κατὰ τρόπον γένηται, προλαμβάνων αὐτὸς ἐκάστης διὰ τοῦ πάντ' ἐκπληροῦν ραδίως, περὶ ὧν ὁ πατριάρχης ἐκεῖνον ἠξίου, εὐόδα ποιεῖν τὰ τῆς λύσεως. Ἐς τοσοῦτον γὰρ ἡδέως αὐτοῦ λέγοντος ἤκουεν ὥστε καί, δι' ὀρισμῶν πεμπομένων ἐκασταχοῦ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας, προσέταττεν αὐτὰς δὴ τὰς τοῦ πατριάρχου γραφὰς ἀντὶ προσταγμάτων ἰδίων δέχεσθαι τοὺς ἐπ' ἐξουσίας, προσαπειλουμένων καὶ κολάσεων τοῖς μὴ κατὰ τὰ ἐπιτεταγμένα, ὑπὲρ ὅτου ἂν καὶ γράψοι, τελέσουσιν. Ἦνοιξε μέντοι καὶ φυλακὰς καὶ πολλοὺς τῶν ἐγκεκλεισμένων ἐξείλετο τῶν δεσμῶν, καταδίκους συμπαθείας ἠξίωσεν, ἐξωρισμένους ἀνεκα λέσατο καὶ οἷς ἀπεχθῶς εἶχε κάκεινοις ἐξιλεοῦτο, τοῦ πατριάρχου μεσιτεύοντος.

κε'. Ὅπως ἐλύθη τοῦ ἀφορισμοῦ ὁ βασιλεὺς παρὰ τοῦ Ἰωσήφ. Ἐπέστη γοῦν ἡ μηνὸς ληναιῶνος δευτέρα, καθ' ἣν καὶ ἡ ἐκκλησία ἄγει τὴν τῆς Ὑπαπαντῆς ἑορτήν· καὶ ὁ πατριάρχης συνάμα πᾶσιν ἀρχιερεῦσιν, ὑπὸ πολλῷ τῷ τῶν λαμπάδων φωτὶ καὶ ὕμνοις τῇ ἑορτῇ πρέπουσιν, ἔτι δὲ καὶ ταῖς ὑπὲρ βασιλέως πρὸς Θεὸν ἱκετείαις, ὡς ἔδει καὶ περιφανῶς παννυ χεύσας, τὴν ἱεράν λειτουργίαν ἐπιτελεῖ. Καὶ ἤδη ὡς ἦνυστο πᾶσα, τοῦ βασιλέως ἐν βασιλικαῖς ἰσταμένου δορυφορίαις συνάμα συγκλήτῳ πάσῃ 399 καὶ πολιτείᾳ, προσιών τοῖς ἀγίοις προσεγγίζει θυρίοις, τῶν ἀρχιερέων

ἔνδον τοῦ βήματος ἰσταμένων. Ἀποθέμενος οὖν τὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καλύπτραν, ἀκαλύφω τῇ κεφαλῇ προσπίπτει Θεῶ καὶ ποσὶ προηγουμένως τοῦ πατριάρχου καὶ μεθ' ὅτι θερμῆς τῆς προθέσεως τὴν συγχώρησιν ἐξαιτεῖ, ὁμολογῶν μεγαλοφώνως τὸ τόλμημα. Καὶ δὴ ἐπ' ἐδάφους κειμένου τοῦ βασιλέως, ὁ πατριάρχης, χάρτην ἀνὰ χεῖρας ἔχων, ὥπερ ἡ συγχώρησις ἐνεγράπτο, διεξιὼν καὶ ῥητῶς τὸ πλημμέλημα λέγων, τὸ ἐπὶ τῷ τοῦ βασιλέως παιδί δηλαδὴ Ἰωάννη, συνεχώρει τρανῶ τῷ στόματι, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλος καὶ μετ' ἐκεῖνον ἕτερος καὶ καθεξῆς οἱ πάντες· ὧν ἐφ' ἐκάστῳ προσπίπτοντος καὶ τὴν συγχώρησιν αἰτουμένου, ἐκεῖνοι καθ' ἓνα, τὸν χάρτην ἔχοντες ἀνὰ χεῖρας, τὸν αὐτὸν τῷ πατριάρχει συνεχώρουν τρόπον, πολλῶν χρομένων δακρύων, καὶ μᾶλλον τῶν ἐκ τῆς συγκλήτου, πρὸς ἐξιλέωσιν. Καὶ τέλος ἀναστὰς καὶ τρύφους ἱεροῦ μετασχὼν καὶ ὡς εἰκὸς προσκυνήσας καὶ συνταξάμενος, ἐχώρει πρὸς τὰ ἀνάκτορα. Ἀπέταξε δὲ καὶ τῷ ἐγκεκλεισμένῳ κατὰ τὸ τῆς Δακιβύζης φρούριον Ἰωάννη εἰς τροφῆς οἰκονομίαν καὶ ἐνδυμά των τὰ ἱκανά, πολυωρῶν ἐκεῖνον συχνάκις τοῖς ἀναγκαίοις καὶ σχεδὸν καθ' ἐκάστην φιλοφρονούμενος. Ἐντεῦθεν καὶ πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τῶν κοινῶν σπουδαιότερον τρέπεται.

κλ'. Περὶ τοῦ κήδους τοῦ τε Ταρχανειώτου Ἀνδρονίκου καὶ υἱοῦ τῆς τοῦ βασιλέως ἀδελφῆς Μάρθας καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ δυτικοῦ Ἰωάννου. Καὶ ἐπεὶ πάλιν ἀνοιδαίνειν ὠρμων τὰ δυτικά, τοῦ δεσπότη Μιχαὴλ ἐξ ἀνθρώπων γεγονότος καὶ τὸν μὲν Νικηφόρον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ἀρχῇ καταλείψαντος, τῷ δὲ γε νόθῳ Ἰωάννη χώραν οὐκ ὀλίγην διανενηκότος ἰδίᾳ, καὶ ὁ μὲν Νικηφόρος ἡγάπα κατέχων τὰ ἑαυτοῦ, ὁ δὲ Ἰωάννης καὶ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν ὠρέγετο καί, τῶν τοῦ ἀδελφοῦ ἀποσχόμενος, τῶν ἡμετέρων προσήπτετο, σκυλεύων τὸ προστυχόν, πολέμῳ μὲν ἐκεῖνον ὁ βασιλεὺς μετιέναι οὐκ ἐδοκίμαζε, θερμουργὸν ὄντα καὶ νέον ἀρχῆς ἀψάμενον, δι' 401 εἰρήνης δ' ὑπελθεῖν καὶ κατὰ κῆδος σπένδουσαι πολλῶ κρεῖττον ἡγεῖτο τοῦ πολεμεῖν. Ὅθεν καὶ πρεσβείαις μὲν τὸ σκληρὸν ἐκεῖνου μαλάσσει καὶ αὐθὰ δεσ· ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος καὶ ὠραίαν γάμου ἔτρεφε θυγατέρα, ἡβούλετο διὰ κήδους βεβαιώσασθαι τὴν εἰρήνην. Ἦν γὰρ καὶ ἄλλως ὁ Ἰωάννης δραστήριος, ὡς καὶ τῇ τῶν ἐπιτηδευμάτων ταχυτήτι σὺν τῇ περὶ τὰς μάχας συνέσει καὶ λίαν ἀριστουργεῖν, καὶ εἰς δέος τὸν δεσπότην πολλακίς ἐτίθει, μήπως καὶ αὐτὸν ἐπιτηδεύμενος παρακρούσαιτο καὶ τῇ τῆς νίκης ἀδοξία περιβαλεῖν δυνηθείη. Διὰ ταῦτα καὶ σπεύσας ὁ βασιλεὺς λίαν σοφῶς τε καὶ ἀσφαλῶς τὴν ἐκεῖνου προκατελάμβανεν εὖνοιαν καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ καὶ υἱῷ τῷ τῆς Μάρθας Ἀνδρονίκῳ, πέμψας καὶ σὺν οὐκ ὀλίγῃ τιμῇ ἀγαγὼν, εἰς γάμον ἐδίδου, ὀνομάζων ἐξ ἀξιομάτων τὸν μὲν γαμβρὸν μέγαν κοινοσταῦλον, τὸν δὲ πενθερὸν Ἰωάννην σεβαστοκράτορα. Καὶ τῷ μὲν Ἰωάννη ἐσπένδετο διὰ ταῦτα, καὶ ὅσον τὸ μέρος ἐκεῖνου ἀνακωχὰς οὐ τὰς μικρὰς εἶχον τὰ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα. Οὐ μὴν δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἀποπεφροντίκει, ἀλλὰ πολὺς ἦν, ἔνθεν μὲν ἐκ θαλάσσης, τῷ ναυτικῷ χρώμενος, ἐκεῖθεν δὲ κατὰ γῆν, Τριβαλλοῖς τε καὶ Ἰλλυριοῖς προσεπέχων. Καὶ τὸ ναυτικὸν ἦγεν ἀνὴρ γενναῖος, ὁ Φιλαν θρωπηνός, πρωτοστράτωρ μὲν ἐξ ἀξίας, τοῦ δὲ μεγάλου δουκὸς Λάσκαρι, ἐξώρου ὄντος ἤδη καὶ μὴ οἴου τε πολέμοις ἐνασχολεῖσθαι καὶ μάχαις, τὸ γῆρας ἀνέχων καὶ τὴν ἐκεῖνου τάξιν ἀναπληρῶν. Καὶ ὁ μὲν Φιλανθρωπηνός ἐπέφερετο τὰ πρωτεῖα καὶ τοῖς ὅλοις ἐπεστάται, οἱ δ' ὑπ' ἐκείνῳ, πολλοὶ τε ὄντες καὶ μέγιστοι, εἰς λοχαγούς καὶ ταγματάρχας καὶ κόμητας καὶ ναυάρχους ἐτάττοντο. Ὁ γὰρ στόλος πολὺς καὶ πολλαῖς ναυσὶν ἐξηρτύετο· τὰς μέντοι γε ναῦς ἄνδρες ἐπλήρουν νεανικοὶ τὰς ὀρμὰς καὶ τὰς προθυμίας λαφυκτικοί, οἱ ἀνὰ τὴν πόλιν Γασμοῦλοι, οὓς ἂν ὁ Ῥωμαῖος διγενεῖς εἴποι, ἐκ Ῥωμαίων γυναικῶν γεννηθέντες τοῖς Ἰταλοῖς, ἄλλοι τε πλεῖστοι ἐκ τῶν Λακώνων, οὓς καὶ Τζάκωνας παραφθείροντες ἔλεγον, οὓς ἔκ τε Μορέου καὶ τῶν δυτικῶν μερῶν, ἅμα μὲν πολλούς, ἅμα δὲ καὶ μαχίμους, 403 ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις εἰς

Κωνσταντινούπολιν μετώκιζεν ὁ κρατῶν. Ἦσαν δ' αὐτοῖς καὶ εἰς ὑπηρετῶν τάξιν οἱ πανταχόθεν προσελῶντες, ὡς εἴ τις εἴποι νηῶν εἰς τὸ πρόσθεν ἐλάται, οὐς πανταχοῦ τῶν κατ' αἰγιαλοὺς χωρῶν, καλοῦς τε καὶ πλείστους, ἀπέταξεν ὁ κρατῶν· οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλῶς κατέχειν τὴν πόλιν τοῦς Ῥωμαίους, ὡς αὐτὸς ἔλεγε, μὴ τὸ πᾶν θαλασσοκρατοῦντας.

κζ'. Ὅπως καὶ ὁπόσας δυνάμει στρατηγοῦντος τοῦ δεσπότου καὶ ἐπὶ τοῖς δυτικοῖς συχνάκις ἐπιχωριάζοντος, τὰ ἀνατολικά ἀπώλοντο. Τῶν δὲ κατὰ γῆν ὁ δεσπότης Ἰωάννης ἐξηγούμενος πολλοὺς καὶ μεγάλους εἶχεν ὑφ' αὐτῷ στρατηγούς· τὸ δὲ στρατιωτικὸν ἐν ἀλλαγίαις, ὡς αὐτοὶ φαῖεν ἂν οἱ ἐπὶ τῶν ταγμάτων κοινολογοῦμενοι, πλείστοις συνίστατο. Ἦν γὰρ τὸ Παφλαγονικόν, πολὺ τε καὶ μέγιστον· ἦν δ' ἐξ Ἀλιζώνων πλείστον καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἀγαθόν, οὐς καὶ Μεσοθινίτας ὁ κοινὸς εἴποι λόγος. Ἦσαν ἔνθεν μὲν Θραῖκες, ἐκεῖθεν δὲ Φρύγες, ἔνθεν μὲν Μακεδόνες, ἐκεῖθεν δὲ Μυσοί, καὶ Κᾶρες ἄλλοι, καὶ πολὺ τὸ ἐκ Μαγεδῶνος καὶ γε τὸ Σκυθικὸν προσῆν, καὶ τὸ ξενικὸν Ἰταλικὸν πλείστον ἄλλο. Καὶ ἀπλῶς φάναι, τὸ ὅλον ἐν ἀνυποστάτῳ δυνάμει συνεκροτεῖτο, οὐς κινῶν ὁ δεσπότης φοβερὸς ἦν, ὄπηπερ ἐπισταίη, καὶ μᾶλλον τοῖς δυτικοῖς. Παρ' ἦν αἰτίαν καὶ τὰ τῆς ἀνατολῆς ἐξησθένουν, τῶν Περσῶν ἐπιθαρρῶν των καὶ εἰσβαλλόντων ταῖς χώραις παρὰ πᾶσαν τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν. Ὅθεν καὶ Μαϊάνδρος μὲν ἐξωκεῖτο, οὐκ ἀνδρῶν μόνων τῶν ἐν πλείσταις τε καὶ μεγίσταις χώραις, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν μοναχῶν· ἄλλη γὰρ Παλαιστίνη ὁ χώρος ὁ περὶ Μαϊάνδρον ἦν, οὐ βοσκημάτων καὶ μόνον ἀγέλας αὐξῆσαι καὶ ποιμνία, οὐδ' ἀνδρῶν φορὰν ἐνεγκεῖν ἀγαθός, ἀλλὰ καὶ μοναχῶν οὐρανοπολιτῶν ἐπιγείων συστήσαι πληθῆρας ἄριστος, παρὰ τοσοῦτον ἐπ' ἄλλοις τὰ πρωτεῖα φέρων πρὸς Παλαιστίνην παρ' ὅσον ἐνὶ καὶ μεγίστῳ ἡττάτο, τῷ τὰς διατριβὰς ἐκεῖσε γενέσθαι τοῦ ἔμοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. Καὶ οὕτω μὲν κατ' ὀλίγον Μαϊάνδρος ἠρημοῦτο, εἰσχωρῶντων ἐνδοτέρῳ τῶν ἐκεῖσε διὰ τὴν τῶν ἐθνῶν ἐπίθεσιν, ἅπας δὲ Ζυγὸς ἐκεῖνος τῶν 405 Νεοκάστρων, Ἄβαλά τε καὶ Καῦστρου χώραι καὶ Μαγεδῶν καὶ ἡ περὶ πυστος Καρία πᾶσα τοῖς ἐχθροῖς κατετρέχοντο· ἐῷ λέγειν Τραχεῖαν καὶ Στάδια, Στρόβιλόν τε καὶ τὰ ἀντίπεραν Ῥόδου· ἃ χθὲς καὶ πρώην ὑπὸ Ῥωμαίους τελοῦντα ἐχθρῶν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐγένοντο ὄρμητήρια. Τὰ δὲ πρὸς θατέρᾳ θαλάσῃ φύλα, ἴνα μὴ τὰ μέσα λέγω, ὅσα τε ἐν Μαρυανδηνοῖς τε καὶ Μόσυσι καὶ ὅσα ἐν τοῖς μεγαθύμοις Ἐνετοῖς ὄντα τῇ Ῥωμαίων ὑπήκουον, σὺν οἷς καὶ ἔτι τὰ ἔνδον μέχρι Σαγγάρεως, ἐπὶ τοσοῦτον ἠφάνιστο ὥστε καὶ Μαρυανδηνοῦ θρηνητῆρος χρῆζειν ἀξίως τάκεῖ θρηνήσοντος. Τῶν γὰρ δυνάμεων, πολλῶν τε καὶ θαυμαστῶν οὐσῶν, συγκατατριβομένων τοῖς δυτικοῖς καὶ κατ' ὀλίγον δαπανωμένων, τοῖς κατ' ἀνατολὴν τοσοῦτον ὁ κίνδυνος περιέστη ὥστε μὴδ' εἰς αὐτὴν Ἡράκλειαν τὴν τοῦ Πόντου βαδίζειν εἶναι πεζῇ τοῦς ὀρμωμένους ἐκ πόλεως, τῶν ἐκεῖσε ὀρίων τῷ Σαγγάρει περικλεισθέντων καὶ τῶν πέραν πάντων λείας γεγονότων οὐ Μυσῶν, ἀλλὰ γε Περσῶν. Μόνα δὲ τὰ πρὸς θάλασσαν φρούρια κατελείφθησαν, τὰ περὶ τε Κρῶμναν καὶ Ἄμαστριν καὶ Τίον καὶ Ἡράκλειαν, τόπων ὀνόματα μόνα σώζοντα· ἃ δὴ, εἰ μὴ τῇ θαλάσῃ προσεχωρῶντο, καὶ ταῦτα τῶν χωρῶν κατεχομένων τοῖς Πέρσαις, πάλαι ἂν ταῖς χώραις καὶ αὐτὰ συναπώλοντο. Ἐν δὲ τὸ συντελέσαν τῇ τούτων ἀπωλείᾳ καὶ τῶν ἄλλων μέγιστον, ὡς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἔλεγεν, ὅτε, μικρὸν πρὸ θανάτου πατῶν τὸν τόπον, ἑώρα, σὺν οὐκ ὀλίγῳ καὶ ταῦτα στρατῷ, καὶ τὰ πλείστα κατωκίττετο, ἢ τῶν πεμπομένων ἐκεῖσε ταξιαρχῶν γλισχρότης τε καὶ φειδωλίας καὶ ἢ ἐπὶ τῷ λαμβάνειν σπουδῆ, οὐ περιοριζομένη μέτρῳ καὶ κόρῳ, καὶ ἢ ἐκεῖθεν πρὸς τὸν κρατοῦντα ψευδολογία, μὴδὲν ἐκστρατεύοντα, ὡς ὀλίγιστόν τι ἀπώλετο, ὡς ἐπὶ μικροῖς ἢ ζημίαις, ὡς τὸ πᾶν ἐπὶ 407 κεφαλαίοις ἴσταται καὶ τὸ ἀφαιρεθὲν σπουδῆς ὀλίγης ἀνακαλεῖσθαι, καὶ τᾶλλα οἷς συνεχέσι, ποτίμοις μὲν τῷ φαινομένῳ, ἀλμυροῖς δὲ τῇ ἀληθείᾳ, τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς περιήντλουν καὶ

γράφοντες καὶ διαμηνυόμενοι. Τὸ δὲ τῆς ἀστρατείας αἴτιον, ὡς καὶ τοῦτο αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ὠμολόγει, τὸ συρραγὲν σχίσμα τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πολὺ τῶν ἀνυποτάκτων ῥακενδυτῶν τε καὶ σακκοφόρων πλῆθος καὶ ὁ πολὺς ἐκείνων φορυτὸς τῶν εἰς αὐτὸν κατηγορημάτων καὶ ἡ πρὸς ταῦτα δειλία τοῦ βασιλέως, τὴν ἀποστασίαν ὑποπτεύοντος. Οὐ γὰρ ἦν ἡσυχάζειν αὐτούς, ἀλλ' εἰσδυομένοις τὰς τῶν ἀνθρώπων οἰκίας, σφίσις ἦν ἐκ προχείρου συνείρειν τὰ πολλὰ κατὰ βασιλέως, ὡς τὸν κληρονόμον ἀδικήσειεν, ὡς ἐξελάσειεν τοῦ θρόνου τὸν πατριάρχην, ἀλλ' οἱ ὄρκοι, ἀλλ' αἱ συνθήκαι, ἀλλὰ τὸ καὶ τό, οἷς ἐκεῖνοι μὲν πορίζεσθαι εἶχον, πλεῖστα τῶν ἀκουόντων ἀπολαμβάνοντες. «Ἐμὲ δέ, φησὶν, οἱ φόβοι καὶ αἱ δειλῖαι περίσταντο, μὴ καὶ τι τῶν ἀβουλήτων νεωτερισθείη.» Ἐξ ὧν συνέβαινον ὑποψαίαι, ἅς ἀνάγκη φυλαττόμενον ἀποκεκλειῖσθαι καὶ ἡρεμεῖν, τὸ καθ' αὐτὸν πολυωροῦντα καὶ τὰ τῶν πραγμάτων τοῖς τυχοῦσιν ἐπιτρέποντα. Ταῦτ' ἔλεγε μὲν ὕστερον ὁ κρατῶν πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον, ὡς αὐτὸς ἡμῖν ἀπήγγειλεν, ὅτε, συνὼν κάκεῖνος ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας κατὰ παραμυθίαν τῷ βασιλεῖ, ἐώρα μὲν τὰς τῶν χωρῶν πέραν τοῦ Σαγγάρεως ἐρημώσεις, κατήκουε δὲ τῶν τοιούτων, ἐποικτιζομένου τοῦ κρατοῦντος ταῖς ἐρημώσεις. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἡμεῖς κατὰ τόπον ἐροῦμεν πλατύτερον.

κη'. Περὶ τοῦ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν σχίσματος καὶ περὶ τῶν Παντεποπτηνῶν μοναχῶν. Τότε δὲ καὶ ταῖς ἀληθείαις τὸ σχίσμα τῆς ἐκκλησίας ηὔξανετο, ὡς καὶ κατ' οἰκίας τοὺς ἐντὸς διηρῆσθαι καὶ ἄλλως μὲν πατέρα διάγειν, ἄλλως δ' υἱόν, καὶ μητέρα καὶ θυγατέρα, καὶ νύμφην καὶ πενθεράν. Ἦσαν δὲ πλείους καὶ οἱ περὶ τὸν Ἰακίνθον μοναχοί, ἄστατοί τινες καὶ εἰς τόπους 409 ἐκ τόπων πλανώμενοι, ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου ζηλοῦντες ἐξορισθέντος. Ἄλλοι δὲ γε καὶ εἰς ἀρετὴν διαβεβοημένοι ἔκ τε τοῦ Γαλησίου καὶ ἐτέρων μονῶν, ὡς οἱ τότε τῇ τοῦ Παντεπόπτου μονῆ προσκαθήμενοι, ἀπορραγέντες τῆς ποιμένης ἕκαστος τῆς ἰδίας, καθ' ἑαυτοὺς διέζων, μηδ' ὀπωστιοῦν τὸν Ἰωσήφ εἰς κοινωνίαν δεχόμενοι, τοῦτο μὲν ὡς καὶ αὐτοῦ ἐπιβάντος δῆθεν τοῦ θρόνου ἐπὶ τῷ πτερνίσαι τὸν Γερμανόν, τοῦτο δὲ καὶ ὡς αὐτοῦ, τὸ πρῶτον ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου ζηλοῦντος, καὶ τὴν τοῦ Γερμανοῦ κοινωνίαν ἀποτρεπομένου καὶ τοῖς ἄλλοις προτρέποντος. Ἐγκλημα δ' εἶχε καὶ οὗτος ἴδιον, μείζον τοῦ προλαβόντος· ἐκεῖνος μὲν γὰρ τῇ μεταθέσει προσέκρουεν, ὁ δ' Ἰωσήφ τῷ ἀπὸ τοῦ πατριάρχου ἀφορισμῷ, ὃν ἀφωρίσθαι ἔλεγον ἐπὶ τῷ μὴ τὸν βασιλέα εἰς πνευματικὴν υἰότητα δέχεσθαι. Οἱ δ' ἐπὶ τῆς τοῦ Παντεπόπτου μονῆς μοναχοὶ καὶ ἀπεθάρρουν καὶ παρρησιαστικώτερον ἔβαλλον, ἅμα μὲν καὶ ὡς ἐπιβήτορι, ἅμα δὲ καὶ ὡς ἀφωρισμένῳ τῷ πατριαρχοῦντι ἐπέχοντες. Ἐντεῦθεν γὰρ καὶ μέγα τι συνελογίζοντο τὸ καὶ λύειν ἄλυστα, καὶ μᾶλλον εἰς κρῖμα καὶ εἰς ἐπίτασιν, οὐχ ὅπως ἀμετόχως, ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτοῖς ἐνεχόμενον λύοντα. Πολλὴν δὲ καὶ τὴν ἐκ λόγων ἐπέφερον πιθανότητα ἅμα μὲν τῷ τῶν προσώπων σφῶν σεβασμῷ, ἅμα δὲ καὶ τῷ συζηλοῦν ἐκείνοις ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου τὸν Ἰωσήφ, ὃν καί, ὡς ὀστράκου μεταπεσόντος, ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἤκουον ἐφιζάνοντα. Τούτους περὶ πλείστου ποιούμενος ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν ἐκποδώνοξεῖται γὰρ ἀκίδες κατὰ ψυχὴν εὐσυνειδητοῦσαν οἱ ἔλεγχοι, εὐπροσώπως χράται τῷ βασιλεῖ, καί, ἐπειδὴ τὸ πείθειν οὐκ ἦν ποῦ γάρ; ἄνδρας ἀμειλίκτους τὴν ἐνστασιν, κολάζειν ἤροῦντο. Ἀνατίθεται τοίνυν τὰ περὶ τούτων τῷ Ἀκροπολίτῃ Γεωργίῳ καὶ εἰς λογοθέτας μεγάλῳ καὶ σοφῷ τὰ μάλιστα, πλὴν κατημελημένως τῶν εἰς συνείδησιν ἔχοντι. Καὶ δὴ ἐπ' οἰκίας ἀπαγαγὼν χαλεπῶς ἠκίζετο, δαίρων, κρεμαννύων, μαστίζων, τοὺς δὲ γε κρείττους ἐκείνων καὶ ἀτιμῶν τῷ δι' ἀγορᾶς θριαμβεύειν ἀτίμως ἐπ' αἰτίαις κακίσταις καὶ πεπλασμέναις, ἄνδρας πολὺ τὸ ἀξιοπρεπὲς ἔχοντας ἐκ τοῦ βίου καὶ τῆς σφῶν καταστάσεως, οὓς καὶ μετὰ τὸ πικρῶς 411 ὡς οἷόν τε μετελθεῖν ἐξορίαις ἐδίδου, τοὺς καθάπαξ τῆς γῆς καὶ τῶν γητίνων ἐξωρισμένους. Καὶ τότε πρῶτως πολλοῖς ἐπέκλασε

τάς συνειδήσεις ὁ Ἰωσήφ, καὶ τῆ τούτων παραθέσει ὁ προλαβὼν τὸ κρεῖττον ἐφέρετο, ὡς μηδὲν μηδενὶ ἐνοχλήσας, καθ' ὅ τι καὶ λέγοιεν· ὧ δὴ καὶ ὁ κρατῶν καὶ αὐθις ἐχρᾶτο καὶ πατέρα ὠνόμαζε καὶ εἰς βουλήν εἶχε καὶ εἰς πολλὰ ἐχρᾶτο συλλήπτορι καὶ ἡδέως ἤκουε μεσιτεύοντος. Ἦν γὰρ ὁ ἄνθρωπος καὶ τῷ κόσμῳ σύντροφος καὶ δεινὸς ὑπελθεῖν ἄρχουσι καὶ πείσαι, ὅτε καιρὸς, καὶ θυμὸν μαλάξαι καὶ ἀγριᾶναι· εἶχε δὲ σὺν τῇ γνώμῃ καὶ τοῦ σώματος ἰσχυρῶς, ὡς πολλάκις τοῦ μηνὸς ἢ καὶ τῆς ἐβδομάδος ἐνίοτε πρόσδοτον ποιεῖσθαι πρὸς βασιλέα, τοῦτο μὲν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, τοῦτο δὲ καὶ καλούμενος.

κθ'. Ὅπως ἀποστέλλεται εἰς Παιονίαν μετὰ τοῦ μεγάλου δουκὸς τοῦ Λάσκαρι ὁ προπατριαρχεῦσας Γερμανὸς ἀκείθεν ἤγαγε νύμφην τῷ τοῦ βασιλέως υἱῷ καὶ ὅπως ἐστέφθησαν. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ υἱὸς τῷ βασιλεῖ ἠνδρωτο ὁ Ἀνδρόνικος, ὃν καὶ εἰς τὴν βασιλείαν διάδοχον ὡς καὶ τῶν ἄλλων πρότερον προητοιμάζε, καὶ ἔδει συναρμόττειν αὐτὸν τῇ πρεπούσῃ συζύγῳ, τὸ μὲν πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς πρεσβεύεσθαι εὐόδως οὐκ εἶχε, τοῦ Καρούλου μεταξὺ κειμένου κατὰ τὴν Πούλειαν, ὃν καὶ ἐχθρὸν ἀκήρυκτον ἑαυτοῦ καὶ Ῥωμαίων ἐγίνωσκε διὰ τὴν πόλιν καὶ τὸ μετὰ τοῦ Βαλδουίνου ἐπὶ τοῖς παισὶν αὐτῶν κῆδος· ἤδη γὰρ τὸν Μαφρὲ καταλύσας, ἐμεγαλύνετο ῥῆξ ὁ πρότερον κόντος, ὡς τοῦ ῥηγὸς Φραγγίας ἀτάδελφος· τοῦτο γὰρ οἱ καὶ συμπεφωνημένος μισθὸς ἦν παρὰ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐπὶ τῷ Μαφρὲ ἀποστατοῦντι ὀρμῆς, ἂν εἰς τέλος νικῶν. Ἐπεὶ ταῦτα, ἔγνω πρὸς Παίονας τὴν πρεσβείαν στείλαι· ὁ γὰρ ῥῆξ ἐκείνων υἱὸς ἦν Ῥωμογενῆς, ἐκ μητρὸς τῷ ῥηγὶ γεννηθεὶς, τῆς τοῦ παλαιοῦ Λάσκαρι θυγατρὸς. Τρεῖς γὰρ ἐκείνῳ βασιλεύοντι τηνικάδε θυγατέρες 413 ἦσαν· αὕτη μία καὶ ἡ θαυμαστὴ Εἰρήνη δευτέρα, ἣν ὁ Ἰωάννης σχὼν ἐβασίλευσε, τὸν πενθερὸν διαδεξάμενος, καὶ τρίτη ἡ τῷ μεγάλῳ κυρίῳ κατὰ τὴν πόλιν ἐκδοθεῖσα Εὐδοκία. Ἐξ ἐκείνης γοῦν τῆς προτέρας ὁ τῆς Παιονίας ῥῆξ, τῷ ῥηγὶ καὶ πατρὶ γεννηθεὶς, γυναῖκα πάνυ ὠραίαν ἐκ Κομάνων καὶ αἰχμάλωτον, ὡς λέγουσιν, διὰ τὸ κάλλος ἑαυτῷ ἀρμοσάμενος, θυγατέρα γεννᾷ. Ταύτην ὡς εὐγενῆ καὶ ἐκ τῶν Λασκαρίων καταγομένην συναρμόττειν ὁ βασιλεὺς ἐβούλετο τῷ υἱῷ. Καὶ δὴ εἰς πρεσβείαν ἐκλέγεται περὶ τούτων τὸν ἀπὸ πατριαρχῶν τοῦτον δὴ τὸν Γερμανὸν καὶ τὸν μέγαν δοῦκα τὸν Λάσκαριν, ἔξωρον ἤδη ὄντα, διὰ τὸ πρὸς ἐκείνον αὐτοῦ συγγενές· τοῦ γὰρ πάππου τὸν τόπον τῷ ῥηγὶ ἐπλήρου, ὅσα καὶ ἀδελφὸς τοῦ Λάσκαρι βασιλέως. Οἱ δὲ καὶ ἀπελθόντες πεζῇ τὰ τῆς πρεσβείας ἐπλήρουν καὶ τὴν τοῦ ῥηγὸς θυγατέρα τῷ υἱεῖ τοῦ βασιλέως καὶ βασιλεῖ νύμφην φέρουσιν, ἣ δὴ καὶ Ἄνναν ὄνομα τίθησιν ὁ κρατῶν· καὶ περιφανεῖς τοὺς γάμους τελεῖ αὐτῇ τε καὶ τῷ υἱῷ ἐπὶ τοῦ θείου καὶ μεγάλου τεμένου τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου Σοφίας, τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ εὐλογήσαντος. Καὶ αὐθις τοῦ ἐπιόντος ἔτους, μηνὸς μουνυχιῶνος ὀγδόῃ, βασιλικῶς αὐτοὺς σὺν τῷ πατριαρχοῦντι ὁ βασιλεὺς καὶ πατήρ ταινιοῖ καὶ οἱ ὡς βασιλεῖ τὰ τῆς θεραπείας πρὸς τὸ μεγαλειότερον ἀποτάττει. Τάττει δὲ τούτῳ καὶ τρία τῶν ὀφφικίων ἰδίως ὡς ἀναγκαῖα· καὶ τὸν μὲν Λιβαδάριον πιγκέρνην ἀποκαθίστησι, τὸν δὲ γε Βρυέννιον ἐπὶ τῆς τραπέζης τιμᾶ καὶ τρίτον τὸν ἐκ Χριστουπόλεως Τζαμπλάκωνα τατᾶν τῆς αὐλῆς αὐτοῦ ἐγκαθίστησιν. Ἡντρέπιστο μέντοι τούτῳ καὶ βακτηρία βασιλικὴ χρυσοῦ ὑπόξυλος, ἐς ὃ κρατεῖν ταύτην ἐπὶ τῶν θείων ὕμνων, ὡς ἔθος, σὺν τῷ πατρὶ. Καὶ ἐπράχθη καὶ τότε, ἅπαξ ἢ 415 καὶ δεύτερον ἢ καὶ πλέον ἡμῶν ἰδόντων κρατοῦντα. Ἐπειτα δόξαν τῷ βασιλεῖμίαν γὰρ εἶναι τὴν ἀρχήν, βακτηρία δὲ τῆς ἀρχῆς σύμβολον, χρῆναι δὲ καὶ ταύτην μίαν εἶναι, διὰ ταῦτα ἠθέτητο τοῦτο. Ἐδόθη δὲ καὶ προστάσσειν καὶ υπογράφειν βασιλικῶς, πλὴν οὐ μηνολογεῖν, ὡς ἔθος τοῖς βασιλεῦσιν, ἀλλὰ διεξοδικῶς γράφειν δι' ἐρυθρῶν οἰκεία χειρὶ· Ἀνδρόνικος Χριστοῦ χάριτι βασιλεὺς Ῥωμαίων. Οἱ δὲ πρὸς τὸν πατέρα οἱ ὄρκοι καὶ βασιλέα, μετὰ τὴν εἰς Θεὸν καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐγγράφως ἀσφάλειαν, ὡς μὴ ἐπιβουλεύοι, ἀλλ' ὑποτάττειτο, καὶ λίαν ἀσφαλεῖς προέβαινον· ἐφ' οἷς οἱ τοῦ λαοῦ

πρὸς αὐτὸν ὄρκοι καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας ἐγίνοντο. Ἐτομογράφουν δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, ὑπ' ἀφορισμὸν ποιοῦντες τὸν ὃς καὶ ἐπανασταίῃ τῷ βασιλεῖ· εἶχε γὰρ εἰς ὑποψίαν τοὺς ἀδελφούς ἔτι, καὶ μᾶλλον τὸν δεσπότην Ἰωάννην, πολὺ τὸ θερμὸν παρ' ἐκείνῳ βλέπων εἰς μάχας καὶ τὴν παρὰ πάντων πρὸς ἐκείνον διὰ τὸ εὐεργετικὸν καὶ πρὸς τὰς δόσεις πρόχειρον τοῖς αἰτουσῖν ἀγαθοθέλειαν· οὐδὲν γὰρ οὕτω δουλοῖ τὰς ψυχὰς τοῖς ἀνθρώποις ὡς ἢ μετὰ χάριτος εὐποιία. Κἂν ἀφέλοιο τὸ εὐεργετικὸν τῶν ἀρχόντων, εὐρήσεις ἐκείνους ἀλαλάζοντα τύμπανα, ἃ κτύπον ἔχουσι ἐν τῷ μᾶλλον εἶναι κενά. Οὕτω καὶ λόγος παρ' ἄρχουσιν ἄπρακτος, κρεῖττον ὄν τὸν δυνάμενον εὖ ποιεῖν πρᾶξιν ἔχειν τὸν λόγον ἢ, λέγοντα μόνον, τὸν ἄρχοντα ψεύδεσθαι· καὶ μαρτύριον ἀληθές αἰ ὠφελοῦσαι βοτάναι καὶ τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων χρήσιμοι, αἱ δὴ σιγηλῶς τὸ ὠφελοῦν προΐσχονται. Εἰ δέ τινας μικρολόγως ἢ τῶν χρημάτων ἀπουσία λυπεῖ, δεῖξά τωσαν ἐκείνοι τὴν παρουσίαν τί πρὸς ἡδονὴν συμβάλλεται· καὶ εἰ ἡδονὴν ζητοῖεν, πολλῶ κάλλιον τὴν τ' ἐνεστώσαν ἔχειν καὶ τὴν μέλλουσαν ἐλπίζειν, ἀπάντων μὲν εὐφημούντων τὸν εὐεργέτην, Θεοῦ δ' ὑπισχνουμένου τὸ μέλλον. Ἰστῶσαν δ' ὅτι Πτολεμαίου μὲν καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ τὴν βασιλείαν τῇ εὐεργεσίᾳ ὀρίζοντος γὰρ ἔχω λέγειν τούνομα, οἶμαι δέ, Τίτος ἦν ταῦτα τὰ χρήματα, δι' ὧν ἑαυτοῖς προσποιήσαντες τὴν ἀθάνατον εὐκλειαν, ἡμῖν καὶ αὐθις ἀφήκαν, μηδὲν δαπανήσαντες. Καὶ οὕτως ἐστὶν ἀδαπάνητος 417 πλοῦτος ἢ εὐποιία, ἦν ἐκείνος ἔχων πρὸς πάντας καὶ ὑπὲρ βασιλεῖς ἐκλείζετο. Ταῦτ' ἄρα καὶ ὑποπτευόμενος πολλὰ παρηρεῖτο τῶν ὄντων· τὴν γὰρ ἀρχὴν ἐνεχωρεῖτο τούτῳ μὴ ὅτι βαρδαρειώτας καὶ κορτιναρίους μόνον καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος ἔχειν καὶ γε τοὺς ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς, οὐς δὴ καὶ ἔται ρειάρχους λέγουσιν, ἀλλὰ τι καὶ πλέον τῶν τῆς βασιλικῆς θεραπείας συνεπιφέρεσθαι. Ἄλλ' εἰς τὸ πρόσθεν ἰὼν ἐξησθένει, τὰ μὲν ἐκόν, τὰ δ' ἄκων προσαφαιρούμενος. Καὶ γὰρ καὶ τὸ πολὺ τῆς οἰκονομίας ἀφήρητο· νῆσοι γὰρ πᾶσαι τὸ πρότερον, Μιτυλήνη λέγω καὶ Ῥόδος, καὶ κατὰ γῆν πλείστα τε καὶ μέγιστα οἱ εἰς αὐτάρκη πρόνοιαν ἦσαν. Τότε δὲ καὶ τὴν δουλείαν ἐμφαίνων πρὸς τὸν νεωστὶ βασιλεύοντα, εἴ ποῦ τι καὶ εἰς φιλοτιμίας λόγον χλαμύδα παρὰ βασιλέως ἐλάμβανε, μέγας ὢν, μικροῖς ἰματίοις καὶ ἐς γόνυ μόλις περιεστέλλετο, καὶ ὁ ἥρωος ἐκείνος ἐπὶ τῶν ἀνακτόρων πολὺ πλέον ταῖς παιδικαῖς ἀμπεχόναις ἐνηγλαΐζετο ἢ τοῖς ἰδίοις καὶ κατὰ τρόπον τοῦ σώματος ἔχουσιν. Οὕτως ἐκείνος, ἐκ τῶν ἔξω καὶ οἷς ἐποίει, τὴν ἔνδον διάθεσιν καὶ ἃ ἐλογίζετο παρενέφαινε, ὅπου καὶ αὐτὴν δὴ τὴν διὰ μαργάρων καλύπτραν καὶ τὰ ὀξύλευκα παράσημα ἀπεβάλετο, κατὰ τρόπον ὃς καὶ μετ' οὐ πολὺ ρηθήσεται, τὸ ταπεινὸν ἑαυτῷ προνοῶν διὰ τὸ ἐκεῖθεν ἀσφαλές καὶ πάσης καχυποψίας ἀνώτερον.

λ'. Τοῦ μεγάλου κονοσταύλου τοῦ Ταρχανειώτου πρὸς τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἰωάννην αὐτομόλησις. Ἄλλὰ πρότερον ἢ τοῦτο ρηθῆναι, τὸ κατὰ τὸν μέγαν κονοσταῦλον τὸν Ταρχανειώτην Ἀνδρόνικον καὶ ἀνεψιὸν τοῦ κρατοῦντος λεγέσθω. Ἐφθασεμὲν ὁ λόγος καὶ γαμβρὸν ἀπέδειξε τοῦτον τοῦ Δούκα Ἰωάννου καὶ ἔξ ἀξιωματῶν σεβαστοκράτορος. Τούτῳ τοίνυν τὰ κατὰ τὴν Ὁρεστιάδα τε καὶ τὰ ἐνδότερα τοῦ Αἴμου ἐπιτετέρατο, καὶ ἦν αὐτῷ συνάμα τῇ γυναικὶ κάθισμα ἢ Ἀδριανούπολις. Ὡς γοῦν ἐκεῖσε ὄντι χρόνος ἐτρίβετο πλείστος, 419 οὐκ οἶδ' ὅ τι παθῶν, ὡς δ' ὁ τῶν πολλῶν λόγος ἔχει, τῷ ἀδελφῷ Μιχαήλ, ὑστέρω γε ὄντι αὐτοῦ, εἰς μέγαν δομέστικον καταστάντι, ἐγκοτῶν ἐκτόπως, δι' αὐτὸν δὲ καὶ τῷ τιμήσαντι, βουλήν βουλευέται λίαν αἰσχροῦ καὶ τοῦ γένους ἀναξίαν· εἰς νοῦν γὰρ βαλλόμενος αὐτομολεῖν πρὸς τὸν πενθερὸν, ἐπεὶ, ἐν καταστάσει τῶν ἐκεῖ πραγμάτων ὄντων, οὐκ ἀνυστά οἱ τὰ τῆς αὐτομολίας διέγνω γίνεσθαι, τὴν ἐπὶ τῆς πέτρας σηπὴν μιμεῖται. Ἐκείνη γάρκαὶ σιωπῶ τὸν φυσικὸν λόγον οὐχ ὡς ἐξέρασμα τὸ μέλαν δεχόμενον, ἀλλ' ἀκούσιον διαχώρημα, ῥυὲν ἐξαίφνης τῷ φόβῳ, συστελλομένης τῆς καθεκτικῆς δυνάμεως, ᾧ δὴ καὶ συμβεβηκότως τὸ ζῶον εἰς βοήθειαν χρᾶται καὶ ἀποφυγὴν τῶν

δεινῶν, ἐκείνη τοίνυν, θέλουσα φεύγειν τοὺς θηρατάς, ἐξεμεῖ τὸ μέλαν καὶ τὸν πόντον συγγέει καὶ οὕτως ῥαδίᾳ τῇ φυγαδεῖα χρῆται. Κάκεινος, συγγεῖν θέλων τὰ πράγματα, ὡς βοηθησόμενος πρὸς τὴν φυγὴν τῇ συγχύσει, Τοχάρων ἐξελθεῖν γένος παρασκευάζει, οἱ καὶ φανέντες τὴν γῆν πᾶσαν ἐκείνην ἐπέθεον, ὡς ἐπὶ κέρδει συγκληθέντες. Ἄ τοίνυν ἐκεῖνοι τὸ τηρικᾶδε τοὺς ἀνθρώπους ἔδρασαν, ἰδίαν ἀπαιτεῖ σχολὴν πρὸς τὴν τῶν δεινῶν ἐξαγγελίαν, οὐ γράμμασιν, ἀλλὰ δάκρυσιν γνωριούμενα· πλὴν ὡς ἂν ἀσφαλῶς εἴποι τις, οὐχ ἦττω ταῦτα τῶν μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου προτέρων σφαγῶν. Αὐτὸς δὲ τῇ τότε συγχύσει προσβοηθούμενος, ἅμα γυναικὶ αὐτομολεῖ πρὸς τὸν πενθερόν. Ὅποιας γοῦν τῆς ἀναδοχῆς ἐκεῖθεν εὐμοίρησε, περιττὸν ἴσως καὶ λέγειν, ὅμως δὲ ὕλην ἐδίδου τὴν μάχην ἀνάπτεσθαι. Καὶ τέως ὁ Δούκας, τοῖς ἰδίους ἀρκούμενος, ἡσύχαζεν ἀναμένων, ἔστι δ' οὐ καὶ τὸν ἴδιον τρόπον κατασκευάζων ἐπὶ τὰ τοῦ βασιλέως ἐπιτειχίσματα καὶ τὰ περὶ τὰ Ἰωάννινα παρασπῶν. Ἦρεμειν δ' οὐκ ἦν ὄλως ἐκείνῳ, ἀνδρὶ μάχαις χαίροντι καὶ πολέμοις, ἐξ ὧν κερδαίνειν ἀεί ποτ' ἤλπιζεν. Ἡ γὰρ τοῦ ἐνεργοῦ σχολὴ καὶ ὑπὲρ τὴν τοῦ ἀργοῦ ἀσχολίαν τὰ μέγιστα κατεργάζεται· ὡς γὰρ ἀργῆς ψυχῆς καὶ κατερραθυμημένης τὸ ἐνευκαιρεῖν ἐν κενοῖς, οὕτω θερμῆς καὶ σπουδαίας τὸ χωρεῖν ὁμόσε τοῖς πράγμασιν. Οὕτως ἦν ἐκεῖνος τῷ τότε, τῆς αὐτοῦ πείρας καὶ στρατηγίας ὕλη τοῖς παρεμπίπτουσι χρώμενος, οὐ πολεμῶν ὅτε δόξει τοῖς ἐναντίοις, ἀλλὰ μᾶλλον τῷ ἐνεργεῖν διεγείρων καὶ τὸν ἀπάλαμνον. 421

λα΄. Ἐκστρατεία τοῦ δεσπότη Ἰωάννου συνάμα χιλιάσι στρατοῦ πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ τὰ τῆς ἀνδραγαθίας τοῦ Ἰωάννου. Ταῦτ' ἄρα καὶ βασιλεύς, δεινοπαθῶν ἐπὶ τούτοις, δυνάμεις παρασκευάζεται πλείους, πλήθος ὡσεὶ τεσσαράκοντα σὺν τῷ ναυτικῷ χιλιάδων, ὡς λέγεται, καί, παραδοὺς τῷ δεσπότη, πέμπει διὰ ταχέων ἐπὶ τὸν Ἰωάννην. Συνεκπέμπει δ' ἐκείνῳ καὶ ἄλλους πλείους τῶν λοχαγῶν καὶ ἐκ μεγιστάνων, ὧν εἷς ἦν καὶ ὃν εἶχε δομέστικον τῆς τραπέζης· ὁ δ' ἦν ὁ Καβαλλάριος Ἀλέξιος, ἀνήρ γεννάδας καὶ ἀνδρικός, ὃς καὶ παραπήλαυσεν ὕστερον τοῦ πολέμου, τοξευθεὶς ἐν τῇ μάχῃ παρά του· κάκεινῳ μὲν κλέος, ἐαυτῷ δὲ τὸ πεσεῖν εὐκλεῶς παρέσχεν, οὐ κάλλιστον τοῖς νέοις πίπτειν πεσῶν. Ὡς γοῦν τὰς δυνάμεις παραλαβὼν ὁ δεσπότης πρὸς δύσιν ἤλαυνεν, θαρρῶν ταῖς παρασκευαῖς, ὡς καὶ αὐτὸ κινήσων τὸ ἔδαφος, ὁ βασιλεύς καὶ λαὸν διὰ θαλάσσης ὀπλίζει καί, στόλον ἐξαρτυσάμενος ἱκανὸν ἔκ τε πόλεως καὶ τῶν ὀπουδήποτε χωρῶν τε καὶ νεωρίων, ὡς εἶναι τὰς πάσας ναῦς μακρὰς τε ἅμα καὶ ταχυναυτούσας τρεῖς πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα, παραδοὺς ταύτας τῷ πρωτοστράτορι Φιλανθρωπηνῷ, καὶ αὐτὸν ἐκπέμπει, ταῖς Λατινικαῖς χώραις προστάσων, εἴ ποί παρεῖκοι, προσβάλλειν· οὕτω γὰρ μᾶλλον εὐδοεῖν τὸν κατὰ γῆν πόλεμον ᾤετο, εἰ ἔχοντες καθ' αὐτοὺς οἱ Λατῖνοι τὸν περὶ σφίσι φόβον τῆς πρὸς τὸν Ἰωάννην βοηθείας ἀπόσχοντο. Καὶ δὴ τὴν ταχίστην τῷ τόπῳ τῶν Νέων Πατρῶν ἐπιστάντος τοῦ δεσπότη, ἔκκληξις κατεῖχε πάντας καὶ ταραχὴ, ὡς προσχωρεῖν μὲν ἐντεῦθεν ἐκείνῳ τὰς χώρας, γνωσιμαχεῖν δὲ τὰ φρουρία, ὡς μικρὸν ἀντισχόντα, ὅσον ἀφοσιώσασθαι τὴν πίστιν τῷ Ἰωάννῃ, προδοῦναι, μὴ ἐνεγκόντα τὴν ἔφοδον· ποῦ γὰρ ἂν τις καὶ ἤλπισεν ἐξ ἄλλου τινὸς τρόπου καὶ μηχανῆς σώζεσθαι; Ὁ μέντοι γε Ἰωάννης, τοὺς περὶ αὐτὸν καὶ μόνους ἔχων, τῷ πλήθει κατὰ πολὺ λειπόμενος, ταῖς ἐπινοίαις ἐπεχείρει σώζεσθαι· ὅθεν καί, νῦν μὲν ἔνθα, νῦν δ' ἐκεῖσε προβαίνων, ὡς οἶόν τε ἦν, κατησφαλίζετο τὰ αὐτοῦ· τὸ γὰρ χωρεῖν εἰς μάχην ἐν τι τῶν ἀδυνάτων ἐδόκει. Ἄλλ' οἱ τοῦ δεσπότη, ἰχνηλατοῦντες οἶον 423 ἐκείνον, ἐπέτρεχον συνεχέστερον, προκαταλαμβάνοντες τόπους οἷς αὐτὸν ᾤοντο σώζεσθαι· ὅθεν καὶ τῷ ἀποχωρεῖν μὲν προσῆγεν ἐκείνους, τῷ δὲ γε δειλίαν ἐμφαίνειν θαρραλεωτέρους ἐποίει προσβάλλειν· τῷ γὰρ πλήθει περιῆσαν καὶ κατημέλουν διώκοντες. Ὡς δὲ κόρον ἐκεῖνος ἐλάμβανε τῆς ἀποφυγῆς καὶ τὰ ἔξω προσυπώπτειν, ἤδη τῶν ἀπάντων καταληφθέντων, ἔγνω φρουρίῳ ἑαυτὸν

πιστεῦσαι καὶ φέρων ἑαυτὸν ταῖς Πάτραις, ὄχυρᾶ πόλει καὶ ἐκ νέου συστάσῃ, δίδωσι καὶ πιστεύει φυλαχθησόμενος. Καὶ ὁ μὲν καταφυγὴν ὄχυρὰν εὔρε τὰς Πάτρας, οἱ δ' ἄμφι τὸν δεσπότην, μαθόντες ὡς ἀποκέκλειστο καὶ ἤδη ὅσον οὐπὼ τὸ θήραμα ἔχειν ἐλπίζοντες ἐν χερσίν, ἐλθόντες τὴν πόλιν κύκλῳ περικα θίζουσι. Καὶ συχνὰ πρὸς τοὺς ἐντὸς διαμηνύσεις ἐγένοντο τοῦ δεσπότη, ἑαυτοῖς μὲν προνοεῖν τῶν βελτίστων, ἐκεῖνον δὲ παραδόντας σώζεσθαι· μὴ γὰρ ἀποχωρεῖν ἐκεῖθεν, μὴ ἄλλοθί που τραπέσθαι, μὴ φροντίσαι τὰ πέριξ καίοντα καὶ ἀγροὺς κατασκάπτοντα καὶ ἀμπελῶνας τέμνοντα καὶ τέλος, καὶ αὐτοῖς ὡς πολεμίοις χρώμενον, τέλεον ἀφανίζεω, κἂν ὄπη καὶ ὁ χρόνος προβαίη. Ταῦτα τοῦ δεσπότη διαμηνύοντος, ἐκεῖνοι, ἢ ταῖς ἀληθείαις, ἢ καὶ παρ' ἐκεῖνου προβιβαζόμενοι ἔνδον ὄντος, ἠπίως τε ἀπε λογοῦντο καὶ προσελιπάρουν σφᾶς τῶν ὁρμῶν ἀνεῖναι, μετ' οὐ πολὺ προδοῦναι καὶ τὸν Ἰωάννην καθυπισχνούμενοι. Ὡς γοῦν μεταξὺ χρόνος ἐτρίβητο καὶ οἱ μὲν ἀναβολαῖς ἐναιώρουν τὴν προδοσίαν, οἱ δὲ ὅσον οὐπὼ ἀνύσαι τὸ πᾶν ἤλπιζον, ἐπιχειρεῖν τι τῶν συνήθων ὁ Ἰωάννης ἔγνω. Καὶ σκοπητέον ὡς ἄριστα· νυκτὸς γὰρ ἑαυτὸν σχοίνοις διὰ τοῦ τείχους κατα χαλάσας, ὡς μὴ φωραθεῖ διὰ στρατοπέδου βαδίζων, εὐθύς τε μετασχηματίζεται καὶ χλαῖναν μὲν μέλαιναν περιτίθεται, κρατεῖ δ' ἀνὰ χεῖρας ἵππου ῥυτήρα καί, κατὰ θεράποντα μετασκευασάμενος, καθευδόντων περὶ μέσας νύκτας, ἅπαν τὸ στρατόπεδον διεξήει, ἐρωτηματικῶς ἐκφωνῶν συχνάκις περὶ ἵππου δῆθεν ἀπολωλότος· καὶ οἱ μὲν κατημέλουν, οἱ δὲ καὶ ἀπελογοῦντο ἔνδοθεν τῶν σκηνῶν μὴ ἰδεῖν τὸ σύνολον, ἐκεῖνου καὶ τὰ εἰς εὐρεσιν δαψιλῆ καθυπισχνουμένου. Καὶ οὕτω, λαθὼν τὰς ἀπάντων γνώσεις, ἀπολύεται μὲν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοπέδου, ἐνσκευασθεὶς δὲ ἄμ' ἔω καὶ δι' ἀδήλων τὰς Θήβας ἐν ἡμέραις μετρίαις καταλαβὼν, μηδενὸς τῶν αὐτοῦ εἰδότος οὐδὲ γὰρ οἱ ἔνδον Πατρῶν, πλὴν τῶν οἰκείων καὶ οἷς ἐπίστευεν, ἤδεσαν, οἱ δὲ καὶ ἐφ' ἡμέραις 425 ἔμελλον συσκιάζειν τὸ δράμα τοῖς ἐν τῇ πόλει, μὴ φαινομένου τοῦ Ἰωάννου, ἐκεῖσε τοῖνυν τὸν μέγαν κύριον καταλαμβάνει, ὁμωνυμοῦντά οἱ Συριωάννης γὰρ κατὰ γλῶτταν ἐλέγετο, καὶ δὴ προσλιπαρεῖ βοηθεῖν, εἰς πίστιν δὲ τῶν σπονδῶν ἑαυτοῖς καὶ κῆδος ἐτίθει γενέσθαι, ὡς λαβεῖν ἐκεῖνον γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρί. Ὁ δὲ μέγας κύριος Ἰωάννης τὰ καθ' αὐτὸν μὲν παρηγεῖτο, ὡς μηδ' εἶναι οἱ δυνατὸν ἐπὶ συζυγίᾳ καταληφθῆναι, ἀσθενεῖ γὰρ ὄντι καὶ ποδάγρα δεινῇ προσπαλαίοντι, ἀδελφὸν δὲ οἱ εἶναι τὸν παῖδα Γουλιέλμον, ὃν καὶ εἰς κῆδος οἶον ἐκεῖνος προὔτεινε καὶ λίαν χρήσιμον παρεδείκνυ. Ἄλλὰ τὰ μὲν τοῦ κήδους καὶ ὕστερον ἔλεγε τελεσθῆναι, τῶν συναλλαγμάτων κειμένων· ὃ δὲ καὶ γέγονε. Τότε δὲ τριακοσίους καβαλλαρίους δούς αὐτῷ ἢ καὶ πλείους, ὡς λέγεται, ἐξ αὐτῆς ἀποπέμπει, ἄνδρας ἀρεϊκοὺς καὶ πολλῶν τινων καθυπερτεροῦντας· οὓς λαβὼν καὶ τοῖς αὐτοῦ προσμίξας διὰ ταχέων, ὡς μηδενὶ φωραθεῖ, καιρὸν ἐπιτηρήσας, ἐμπίπτει τῶν πραχθέντων μὴ αἰσθανομένοις μηδέ τι προσδοκῶσιν, ἀλλ' ἐν ἀνέσει παντοῖα διάγουσι λογισμῶν, ὡς ἔνδον ἐγκεκλεισμένου. Τέως δέ, ὡς εἰσβάλλει ποτὲ στρατὸς ἐκ τοῦ σχεδὸν ἀκούσαντες, ἐταράχθησαν, ἀγνοοῦντες τὸ δράμα. Τότε τοῖνυν συμμίξαντες, ἔνθεν μὲν οἱ περὶ τὸν Ῥιμψᾶν Πέρσαι, πολὺ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν καὶ οἱ περὶ τὸν δεσπότην κράτιστοι, ἐκεῖθεν δὲ οἱ περὶ τὸν Ἰωάννην Ἰταλοὶ καὶ οἱ αὐτοῦ, πολλοὶ γὰρ ὄντες καὶ μάχιμοι, συνερρήγνυντο. Καὶ συμπεσόντες ὀλίγοι πλείους ἐνίκων. Οἱ μὲν γὰρ, τῇ καθ' αὐτοὺς συντάξει θαρροῦντες, ἀκμηῆτες ὄντες καὶ ἐξ αὐτῆς ἔτοιμοι προσβαλεῖν, κατὰ τρόπον ἐνέπιπτον· οἱ δέ, τοῦτο μὲν τῷ ἀπροσδοκῆτῳ καταπλαγέντες, τοῦτο δὲ καὶ πλῆθος σύμμικτον ὄντες, ἐν οἷς ἀνάγκη καὶ τινὰς καὶ παρὰ τὸ χρεῶν ὀρρωδεῖν, ἀτάκτως καὶ ὡς οὐ σφίσι θαρροῦντες ἐμάχοντο. Καὶ τέλος, τῆς πρώτης φάλαγγος ἐκλυθείσης, αἱ κατόπιν ἐν οὐ προσηκούσαις δειλίαις ἦσαν καὶ συνεταράσσοντο, καθ' αὐτοὺς θορυβούμενοι, καί, μικρὸν ὀπισθοποδοῦντες, τέλος εἰς φυγὴν ἔβλεψαν· καὶ τὸν πρότερον ὁ ἐπιὼν κατεσπόδει, ἀκείνῳ ἄλλος προσέπαιε· καὶ οὕτως συγχυθέντες

ἀπεδύοντο μὲν τὰ ὄπλα, ἀπέλυον δὲ τοὺς ἵππους καὶ μόνοις ποσὶν ἐθάρρουν τὸ σῶζεσθαι, πολλὰ τοῦ δεσπότου τὸ μὲν συνιστῶντος εἰς θάρρος, τὸ δ' ἀπειλοῦντος, ἔστι 427 δ' οὗ γε καὶ παροτρύνοντος. Ἐκλίνθη δ' ἡ μάχη, εἶπεν ἄν τις ποιητικός, καὶ τῶν τοῦ δεσπότου φωνῶν ἠλόγουν, περὶ ἑαυτοῦ τετρεμαίνων ἕκαστος. Ὦνοντο γὰρ μὴ τριακοσίους ἢ καὶ τούτων διπλασίους ἢ καὶ πλείονας εἶναι, ἀλλὰ τῷ κατὰ σφᾶς πλήθει τὸ πλήθος τῶν ἀντιπάλων ὠρίζον, ὡς οὐκ ἂν θαρρησάντων, εἰ μὴ γε καὶ αὐτοὶ πλείους ὄντες τοῖς τόσοις ἐπήεσαν. Τότε καὶ ὁ δεσπότης ἀποκαραδοκῆσας τρέπει τε χαλινούς καί, τὸν ἵππον ἀνιείς, κατὰ κράτος φεύγει. Κάντεῦθεν ἦν βλέπειν ἄλλους μὲν πίπτοντας, ἄλλους δὲ φεύγοντας, τοὺς δὲ θάμνοις κρυπτομένους καὶ πρὸς τὸ σῶζεσθαι ἰκετεύειν ἐτοιμούς ὄντας, ἄλλους δ' ἀπορρώγας καὶ πέτρας καταλαμβάνοντας, ἄλλους δ' αὖθις ἀπαγομένους, ὅποσον ἡ λίχνη χεὶρ ἐκείνων καὶ πρὸς τὸ σφάττειν ἀπότομος, τῷ μεταβόλῳ τῆς τύχης μαλασσομένη, παρὰ τὸ δόξαν σφίσις ἐφείδετο. Πᾶσιν δ' ἡ μοῖρα ἦν ὄλεθρος, σώμασι, χρήμασιν, ὄπλοις, ἵπποις, αὐτοῖς ἐνδύμασι· τὸ γὰρ ὁμογενὲς μὴ διόλου ἔπειθε σφάττειν, τὸ δὲ γυμνοῦν τὸν ἀλόντα ὡς ἐνδυμάτων πᾶσιν ἐπ' ἴσης ἦν. Τέλος φευγόντων ταῖς φορηταῖς ἐπιθέμενοι οἰκίαις τῶν μεγιστάνων καὶ αὐτοῦ γε δεσπότου, πολὺν ἐξεφόρουν τὸν πλοῦτον· ἐκπώματα γὰρ ἐκεῖνα καὶ ἔπιπλα καὶ ὄπλα καὶ ἵππους καὶ θεραπείαν ἄλλην χλιδῶσαν τρυφῆς ἐξεκένουν, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιπόδων μυώπων, πλεῖστα παρακερδαίνοντες. Καὶ τηνικάδε οἱ τότε ἔδειξαν προφανῶς τὸ τοῦ Ἀντισθένους ἀληθινόν· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος πάντ' εὐχεσθαι τὰ καλὰ τοῖς ἐχθροῖς πλήν συνέσεως, ὡς πάνθ' οἶά τε παρὰ τούτοις γενέσθαι, ἦν σύνεσιν ἔχοιεν. Ἐδήλωσαν δὲ καὶ τὸ τῆς εὐβουλίας χρῆμα τοῖς ἀντιξοοῦσι καὶ μᾶλλον χρήσιμον· χιλιάδας γὰρ τόσας, ὡς καὶ εἰς μυριάδας ποσοῦσθαι, ἐν παρεστήσατο βούλευμα, καὶ οἱ χθῆς πλουτοῦντές τε καὶ τρυφῶντες τοῖς πλήθεσι σήμερον ταπεινοὶ τε καὶ πενιχροί, ἀνταγωνισαμένης τῆς εὐβουλίας. Ἄρχοντα γὰρ χρὴ πειρᾶσθαι καὶ κινδυνεύοντα, ὡς ἢ νικήσοντα ἢ εὐκλεῶς πεσοῦμενον. Κατὰ τί γὰρ καὶ ἄρχοι, εἰ μὴ γε προμηθοῖτο τῶν ἄλλων, ὧν ἄρχειν ἐτάχθη; Καὶ σκοπὸς μὲν οὐκ ἀνεύθυνος, εἰ μὴ προείποι καὶ προφυλάξεται, ἄρχων δ' ἀνεύθυνος πάντως, εἰ μὴ προκινδυνεοῖ ὧν ἐτάχθη σκοπός; Οὐμενοῦν, οὐ πολλοῦ γε καὶ δεῖ. 429 Οὕτω μὲν οὖν παραλόγου τῆς τύχης συμβάσης καὶ τῶν ὑπολελειμμένων κατεπτηχότων, ἀνείσα τὸ πτερόν, ἡ φήμη, θεὸς οὕσα, ὡς λέγεται, περιὰγ γέλλει τὸ δυσχερὲς ἐκεῖνο καὶ ἀπροσδόκητον σύμβαμα, πολλοῖς μὲν εἰς λύπην, ἄλλοις δὲ καὶ εἰς ἔκπληξιν, τοῖς δ' εἰς κατάγελων, οὓς δὴ καὶ καταφρονεῖν ἔπειθε τῶν μηκέτ' ὄντων καὶ τοῖς λειπομένοις προσεπιτίθεσθαι. Ἀκούσαντες γὰρ τὸ περὶ τὴν Εὐριπὸν ναυτικόν, οἷς δὴ καὶ εἰς τριάκοντα ναῦς ὁ στόλος ὀλίγου δέοντος ἐξηρτύετο, κατεθάρρουν τῶν ἐπὶ δις καὶ τρις πλείστων. Καὶ δὴ ἐξ αὐτῆς γε ναυστολησάμενοι κατὰ τοῦ βασιλείου στόλου ἐξώρμων, ναυλοχοῦντος περὶ πού τὴν Δημητριάδα, ὡς αὐτίκα φανέντες αἰρήσοντες. Καὶ ἅμ' ὀρμήσαντες ἔφθασαν, τῇ παραυτίκα τόλμη καὶ μόνῃ ἀραρότως ἐλπίζοντες καταπλήξαι τοῖς πρὸ τοῦ κατεπτηχότας σφάλμασιν· ἐφήπται δ' ἄρα καὶ τούτοις παρὰ μικρὸν οὐ μικρὸς κίνδυνος. Τοῦτ' ἀγγελθὲν τῷ δεσπότῃ, διάγοντι κατὰ τὴν Δριμίανιν, ἢ καὶ μᾶλλον, τὸ ἀληθὲς εἶπεῖν, καὶ ἀλύοντι, τοσοῦτου συμβάντος πράγματος, ἀνέζεσέ τε τὰς τῆς ψυχῆς ὀρμὰς καὶ ὑπερεπάθησε δείσας περὶ τῷ στόλῳ, εἰ τοσοῦτου γεγονότος μὴ ἐμπλησθῆ τὸ μοιρίδιον, ἀλλὰ καὶ πέρα τῶν γεγονότων προέλθοι. Καὶ δὴ ἐξ αὐτῆς δυοῖν ἡμερῶν διάστημα ὅλης καὶ μόνῃς μιᾶς ποιεῖται νυκτὸς καί, τὰ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ συναθροίσας ἐγκαταλείμματα, παραλαβὼν σὺν αὐτῷ, τῇ Δημητριάδι ἐφίσταται καὶ τὸν στόλον ἐν χρῶ κινδύνου καταλαμβάνει· ἤδη γὰρ καὶ αἱ τῶν ἐχθρῶν νῆες ἐμφανεῖς ἦσαν προσβαλοῦσαι τὸ τηνικάδε. Ὡς γοῦν κατὰ στίχας ἔστησαν κάκεῖναι μὲν ἅμα προσέβαλλον, αἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων στιχηδὸν κατὰ δεκάδας ἐπήεσαν, αἱ μὲν τῆς πρώτης δεκάδος τὴν πρώτην ἐδέχοντο μάχην, καὶ τῆς δεκάδος ἢ

πρώτη πρόωρα, ὅπου καὶ ὁ Φιλανθρωπηγὸς πρωτοστράτωρ ἦν καὶ τὸ βασιλικὸν ἀνεγέγερτο σκῆπτρον, ὡς σύνηθες, καὶ δὴ συμπεσοῦσαι μάχην ἤγειραν κρατεράν. Ἄλλ' οὐκ ἦν μίαν, ἐπεισφρησάντων πολλῶν, ἐνεγκεῖν ὄθεν καὶ περιῆσαν, ἐπιθέμενοι μαχομένοις, σφάττοντες ἀντεχομένους, καταβάλλοντες ἀνθισταμέ νους. Τότε πολλοὶ μὲν καὶ μαχαίρας ἔργον ἐγένοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑδάτων ὀλισθαίνοντες ἐναπέθνησκον, ἄλλοι δ' αὖ τραυματῖαι γεγονότες ἐς τέλος ἀντεῖχον. Τὸν δὲ γε πρωτοστράτορα καὶ πολλαῖς ἔβαλλον ταῖς ἀκίσι 431 καί, ἐπεὶ καθικέσθαι οὐκ ἦν ὠπλισμένον πεσόντος, τὰς μαχαίρας ἐμβάλ λοντες τῶν ὄπλων ἐντός, ἠκίζοντο. Τοῦτο ταῖς λοιπαῖς ναυσί, δίχα καὶ τοῦ κατ' αὐτὰς κινδύνου, εἰς δειλίαν ἀνήκεστον περίστατο. Ὁ δὲ γε δεσπότης, τοῖς αἰγιαλοῖς ἐφιστάμενος, ὥρεγε χεῖρας καὶ κατηντι βόλει τὰ μέγιστα, φωνῶν τε καὶ ποτνιώμενος, καὶ ὡς αὐτὸς ὁ δεσπότης εἶη καὶ προσεπιβοηθεῖν ἔχοι καὶ ὡς ὁ καιρὸς ἀνακληθῆναι σφίσι τὸ σφάλμα, εἰ μόνον προσέχοιεν. Ὡρεγέ τε χεῖρας ἔξωθεν τοῖς ἐντός καὶ προθυμίας παρείχε σύμβολα, ὡς ἐντεῦθεν πέμψων βοήθειαν. Οἱ δὲ καὶ παρὰ τὸ εἶκος ἠνδρίζοντο καὶ δίκην ἀγρίων συῶν κατεσφάττοντο. Ὁ δὲ ταῖς παρατυχοῦσαις ἀλιάσιν ἀκμήτα λαὸν προσέπεμπε καὶ προσεβοήθει καὶ φωναῖς καὶ σχήμασι πρὸς ἄμυναν παρεκάλει, ἐφ' ᾧ μὴ σφαλεῖη καὶ τὰ ἐκεῖ. Ὡς δ' ἐπὶ ξυροῦ ἐκείνοις ὁ κίνδυνος ἴστατο, ἄλλως ἔγνω παρακαλεῖν καὶ θερμῶς ἰκετεύειν αὐτῷ δὴ τῷ ταπεινῷ σχήματι· ἐκ γὰρ τῆς δεινῆς ἐκατέρωθεν ἀντιστάσεως πολλοὶ τῶν πιπτόντων ἦσαν, καὶ θάλασσα ῥέεν αἵματι. λβ'. Ὅπως κατὰ θάλασσαν ὁ πρωτοστράτωρ Φιλανθρωπηγὸς νικᾷ τοὺς Ἰταλοὺς κατὰ κράτος, συνεργούντος ἔξωθεν καὶ τοῦ δεσπότης Ἰωάννου. Ἦδη δὲ καὶ ἡ πρωτοτακτοῦσα κατεδικάζετο ναῦς καὶ ἤδη τοῖς ἐχθροῖς ἀπήγετο, ἐν ἧ καὶ ὁ τῶν νηῶν ἔξαρχος ἦν καὶ αἱ βασιλικαὶ σημαῖαι καὶ οἱ τῶν μαχίμων ἀνδρῶν πρόκριτοι. Καὶ τότε, τὰς προθυμίας ἐκείνων ἐπαύξων, ῥιπτεῖ κατὰ γῆς τὴν καλύπτραν τῆς κεφαλῆς καὶ κόνιν πάττεται καὶ δάκρυσιν ἰκετεύει λίαν ἐλεεινῶς μὴ καταπροέσθαι τῶν συμβόλων ἀπαγο μένων. Οὕτω τὰ πολλὰ καταλιτανεύων καὶ λόγοις καὶ σχήμασι καὶ τῷ τοῦ τρόπου ταπεινῷ, πολλοὺς τε ὄντας προσεπιβάλλον τοὺς ἔξωθεν, ὡς ἀναπληροῦσθαι τοὺς λείποντας, ἀνήγειρέ τε τοὺς μαχομένους καὶ παρε θάρρυνε· καὶ ἀνησθήτουν πίπτοντες, καρτερικοὶ τινες καὶ παρὰ τὸ δέον φαινόμενοι, καὶ τέλος περιγίνονται τῶν ἐχθρῶν σὺν πόνῳ πολλῷ καὶ μόχθῳ· καὶ δὴ, δυοῖν ἢ καὶ τριῶν ἀποδρασασῶν, αἱ λοιπαὶ κατὰ κράτος ἀλίσκονται. Καὶ οἱ μὲν, σφαγέντες, πεσόντες εἰς θάλασσαν, ἰχθύσι μᾶλλον ἢ ἀλόχοις καὶ τέκνοις ἦσαν φίλτατοι· οἱ δ' ἄλλοι, συγκλεισθέντες γαστέρι νηὸς ἰδίας 433 ἕκαστοι, πρὸς τὴν πόλιν ἀνήγοντο δειλαιοι, μικρὰν ὄσσην παραμυθίαν ἐπὶ τοῖς προλαβοῦσι δεινοῖς τοῖς σφαλεῖσι θέμενοι. Ὁ δὲ δεσπότης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, γυμνοὶ τῶν ἀπάντων ὄντες, παραβαλόντες τῷ Ἀχριδῶν Κεραμέα, θέα ὄντως ἐλεεινὴ καὶ δακρύων ἀξία, περιστέλλονταί τε ὡς εἶκος παρ' ἐκείνου τοῖς εὐρεθεῖσι καὶ ὡς οἶόν τε θεραπεύονται. Τότε δ' ὑπερπαθήσας καὶ ὁ δεσπότης καὶ περιαλγήσας τῇ συμφορᾷ, δεσπόσουνον τρόπον φεύγων ὅσον ἐκ τῶν συμβόλων, ὁ δουλείας ἐντός παρὰ μικρὸν κινδυνεύσας ἐλθεῖν ἢ καὶ ἐλθὼν τὸ γε μέρος τῶν ἄλλων καὶ τῆς συνόλης δυνάμεως, σύμβολά τε τῆς δεσποτείας ἐκεῖνα, ὅσα ἐν καλύπτρα καὶ ὑπο δῆμασι καὶ γε ἐφεστρίσιν ἵππων καὶ χαλινοῖς καὶ τῇ ἐκ πορφύρας ὑπογραφῆ, ἀποτίθεται, οὕτω δικαιώσας ὀφθῆναι τῷ βασιλεῖ, οὐκ οἶδα κατὰ λύπην σφετέραν ἢ καὶ τὴν ἐκείνου ἐκμείλιξιν. Ἄλλοις δὲ κοινοῖς καὶ καλύπτρα ἐξ ἐρίων καταίτυγι στολισθεῖς, οὕτως ἦεν εἰς τὸ πρόσω τῷ βασιλεῖ ἐμφανισθῆ σόμενος. Καὶ γ' ἐμφανισθεῖς τὸ πολὺ τῆς ὀργῆς καταπαύει τῇ τῶν συμβόλων μεταμφιάσει, κακὴ μόνης τῆς θεᾶς δόξας ἐλεεινὸς τῷ πρὸ τοῦ ὠργισμένῳ τὰ μέγιστα.

435 {ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ}.

Ὅπως μεταξὺ λύπης καὶ ἡδονῆς ἐγένετο ὁ κρατῶν διὰ τὰ συμβάντα ἐν τῇ δύσει. Οὕτω μὲν οὖν τῶν κατὰ τὴν δύσιν ζυμπεσόντων καὶ τοῦ κατὰ γῆν σφάλματος ἀντισηκωθέντος τῷ κατὰ θάλασσαν εὐτυχίματι, λύπης ὁ βασιλεὺς μεταξὺ καὶ ἡδονῆς ἦν. Ὅμως δὲ τοῖς λογισμοῖς ἐπιτρέπων τὰ πράγματα, τὸ μὲν δυστύχημα κλαπεῖσιν ἐτίθει, τὸ δ' εὐτύχημα περιφανῶς ἀριστεύσασι· καὶ τὸ μὲν χλεύην οἶον ἡγεῖτο τοῦ ἀποστάτου, ἐργολαβοῦντος τὰ παρὰ δύναμιν, τὸ δὲ πολέμου κατόρθωμα καὶ τρόπαιον ἄντικρυς. Ὅθεν καὶ τὰ τῆς ἡδονῆς ἐνίκα, νῆας ἐκείνας ἐννοοῦντος τῶν πολεμίων καὶ ἄνδρας ἐν αὐταῖς πλείστους, τὰς μὲν καταχθείσας τῷ νεωρίῳ, τοὺς δὲ ταῖς εἰρκταῖς ἐκδοθέντας σιδηροδέτους καὶ μόνη θεᾶ τὸ κατ' αὐτῶν δεικνύντας τρόπαιον. Ἐλύπει δὲ γε τὸν βασιλέα καὶ ὁ ταῖς κοπίσι κατάκοπος στρατηγός, ὡς ἐγγὺς δοκεῖν εἶναι διὰ τὰς πληγὰς τοῦ θανάτου· πρὸς γὰρ ταῖς ἄλλαις καὶ μίαν τὴν κατὰ νεφρῶν εἶχε καιρίαν, ἀπειλοῦσαν θάνατον. Ὅθεν καὶ ἰατροῖς ἐπιμεληθεὶς καὶ μόλις πρὸς τὸ ὑγιεινότερον κλίνας, τὸ περὶ αὐτοῦ δεδοικέναι τοὺς πολλοὺς ἀφηρεῖτο. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἀγάλλειν ἔδει τοῦτον τὸν βασιλέα ἀντίποινα τῶν δεινῶν ὧν ἐκαρτέρησε, τῷ τοῦ μεγάλου δουκὸς τιμᾷ ἀξιώματι. Ὁ μέντοι γε ἀδελφὸς τοῦ κρατοῦντος ὁ Ἰωάννης, τὴν αἰτίαν ἀπαιτηθεὶς παρ' ἦν καὶ τὰ τῆς δεσποτείας ἀπέβαλε σύμβολα καὶ γ' ἀποκριθεὶς τὰ ἐς χάριν, ὡς, υἱῶν ἐκείνου ἀνδρωθέντων ἤδη, μὴ ἂν δίκαιον εἶναι δεσποτείας ὄνομα φέρειν τοὺς ἔξωθεν, καὶ προσαπεδέχθη. Ὅθεν καὶ κοινὴν ἄλλως ἐκ χρυσοσύρματος καλύπτραν ἐνθέμενος, μελαμβαφέσι δὲ πεδίλοις καὶ τοῖς καθ' ἵππον στολισμοῖς χρώμενος, μόνον τὸ δεσπότης κεκλήσθαι ἀναφαίρετον εἶχε. 437

β'. Ὅπως, σχιζομένων τῶν κατ' ἀνατολήν, ὁ πατριάρχης διὰ ταῦτα τοῖς ἐκεῖ ἐπιδημεῖ. Τὰ μέντοι τῆς ἐκκλησίας ἐνόσει περιφανῶς, καὶ τὸ σχίσμα εἰς μέγα ἦρετο, τῶν Ἀρσενιατῶν ἐπὶ πλεον προστιθεμένων, ὡς μὴ μόνους ἐκείνους οἱ δὴ τῷ πατριάρχῃ Ἀρσενίῳ ἐντυχόντες εἶδον σχίζεσθαι τε καὶ ζηλοῦν ὑπὲρ ἐκείνου, ἀλλὰ καὶ τοὺς μηδ' ὄλως ἰδόντας, καθυπαγομένους τοῖς ἄλλοις. Πολὺ δὲ καὶ τὸ περὶ τοῦ Ἰωσήφ φημιζόμενον, ὡς ἀφωρισμένος εἶη, αἰρόμενον τὰς τῶν πολλῶν ψυχὰς, ἐκτόπως ἐκύμαινε, κἂν ἐκεῖνος, συχνὰ λαμβάνων παρὰ βασιλέως χρήματα, τὸ φιλόδωρον τοῖς προσκειμένοις ἐπηύξανεν οὐ γὰρ ἦν ὁ ζητήσας οὐ παρευθὺς ἐλάμβανεν, ὡς λέγειν πολλάκις τὸν βασιλέα, τοῦ ἱερατικοῦ μανδύου τὸν πατριάρχην κατέχοντα, ὡς αὐτὸ εἶη ὁ τὰς τῆς Ἐδέμ πύλας αὐτῷ ἀνοιγνύς, ὡς ἅμ' ἐκείνῳ καὶ αὐτὸν εἰσελθεῖν πιστεύειν κατόπιν, μηδενὸς ἐμποδίσοντος. Τοὺς μὲν οὖν ἄλλους, οἱ κατὰ πόλιν διατρίβοντες ἠνώχλουν, ἀνέδην ἐκτρε πόμενοι τοῦτον, οὐδὲν ἔχων δρᾶν ἄλλο ἢ τὸ μηδὲν φροντίζειν ἐκείνων εἰς τιμῆς λόγον καὶ προστασίας, οὐχ ὅπως ἡξίου, ἀλλὰ καὶ ἠλόγει λεγόντων τὰ μάλιστα. Ἄνδρας δὲ πνευματικούς εἰδὼς κατ' ἀνατολήν ἀρεταῖς ἐνιδροῦντας καὶ Θεῷ μόνῳ ζῶντας, ἀκούων καὶ περὶ ἐκείνων ὡς σκανδαλίζοντο, ἔσπευδε κάκεινων τὰς γνώμας προκατασχεῖν, αὐτοῖς ὄμμασι θεαθεὶς τοῖς ἐκείνων. Καὶ δὴ περὶ τούτων τῷ βασιλεῖ κοινολογησάμενος, ὑπὸ πολλῇ τῇ σπατάλῃ ἐνσκευασθεὶς, ἐπ' ἀνατολῆς ἤλαυνε καί, τοῖς ἀνδράσιν ἐφιστάς, ὧν δὴ καὶ ἐς τὰ μάλιστα ὁ θαυμαστός ἅμ' ἀρετὴν καὶ λόγον Βλεμμίδης ἦν, πολὺς ἦν τοὺς ἄνδρας ὑποποιούμενος· καὶ προσέπειθε λέγων προσκεῖσθαι μὲν καὶ αὐτὸς Ἀρσενίῳ καὶ πατριάρχῃ ἡγεῖσθαι, τῶν κατ' ἐκείνου συσκευασθέντων διακενῆς μηδὲ τὸ βραχὺ φροντίζων· ὅμως δ' ἀνάγκης οὐσης τὴν ἐκκλησίαν ποιμαίνεσθαι, ἀνάγκην εἶναι καὶ τινα τὸν ἐκείνου τόπον ἀποπληροῦν, ἐκείνου μὴ ὄντος· αὐτὸν δ' εἶναι παρὰ τοὺς ἄλλους δοκιμάσαι τὸν χρησιμεύοντα· αὐτῷ γὰρ προσκεῖσθαι καὶ βασιλέα πληροφορούμενον, ὥστε μὴ ὅπως ζυμβαίνειν τισὶ χαλεπὰ 439 καὶ ἀνήκεστα προσκειμένοις ἐκείνῳ, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἄλλοις εὖ γίνεσθαι διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν τοῦ βασιλέως ἀγαθοθέλειαν. Τοῦτο καὶ πρὸς ἄλλους τῶν πνευματικῶν ἀνδρῶν ἔλεγε, τοῦτο καὶ πρὸς αὐτὸν Βλεμμίδην, καὶ παρεσύλα τὰς ἀπ' ἐκείνων εὐνοίας

φιλοφρονούμενος· τῷ δέ γε Βλεμμίδῃ καὶ ἄλλο κατὰ σκοπὸν ἦν τὸ πείθον ἐκεῖνον δέχεσθαι. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος, φιλόσοφον διαζῶν βίον, ὅλος τῶν ὧδε ἐξήρητο καὶ ἀπαθῶς εἶχε πρὸς τὰ γινόμενα, οὔτε τινὶ προσπαθῶν οὔτε μὴν ἐμπαθῶν, ἀλλ' ἦν ὁ νοῦς ἐκείνῳ ὡς εἰ μὴ σῶματι ὅλως κατείχετο, ἐν ἐλογίζετο καὶ Ἀρσένιον εἶναι καὶ Ἰωσήφ, οὐ γυμνοῖς αὐτοῖς προσέχων τοῖς γινομένοις, ὡς τὸν μὲν κρίνειν ἀδικηθέντα, τὸν δ' ἐπιβήτορα ταῦτα γὰρ χαμερποῦς τινος διανοίας καὶ μηδὲν ἐχούσης τῶν παρόντων πλέον εἰς θεωρίαν ἠγεῖτο, ἀλλ' εἰδῶς Θεοῦ μὲν τὸ εὐσταθές καὶ ἀκίνητον, ἀνθρώπων δὲ τὸ μηδὲν ἐν μηδενὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κἂν βραχὺ μένειν. Εὗ γὰρ καὶ Ἡρακλείτῳ εἰρήσθαι τὸ μὴ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι δις βάπτειν, καὶ Κρατύλῳ μᾶλλον ὡς μηδὲ ἅπαξ· τῶν πραγμάτων δίκην ἀείρρου ρεύματος παρατρεχόντων, μὴ καινὸν εἶναι μηδ' ἄλλως ξένον, εἰ καὶ Ἀρσένιος ἀδικοῖτο· τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ἐν εἶναι καὶ μόνον τὸ εὐσεβές· τούτου δὲ τηρουμένου, τᾶλλ' ἀπερρίφθαι ἀνάγκη τοῖς αἴρουμένοις ζῆν κατὰ τρόπον. Ταῦτ' ἄρα καὶ Ἰωσήφ ἐδέχετο, καίτοι πρὸς ἐκεῖνον οὕτως ἔχων ὡς μηδὲ τῆς κέλλης ἐξελθὼν προὔπαντήσαι, ἀλλὰ μηδὲ προσιόντι προεξαναστῆναι μακρόθεν, μηδ' ἄλλο τι τῶν εἰς θωπιάν καὶ σμικροπρέπειαν εἰς χάριν αὐτῷ διαπράξασθαι. Τὸ γὰρ πρὸς φιλοσοφίαν ἐπικλινές καὶ τὸ πρὸς τὰ εἶδη καὶ μόνα τῶν πραγμάτων ἐπιβλητικὸν ἀμείλικτον ἐκεῖνον ἐτίθει τὰ πρὸς τὴν ὕλην, καὶ τὸ ἐφετὸν κατὰ νοῦν ἔχων παρεώρα τὸ ἐφιέμενον. Ὅθεν οὐκ ἀνθρώποις, ἀλλὰ πράγμασιν ἐπιβάλλων, ἐκείνοις μὲν ἐτήρει τὸ θαῦμα καὶ ὑπερεξεπλήττετο καὶ ἄλλως τιμᾶν ἠρεῖτο ἢ τὴν κατ' ἀνθρώπους τιμὴν, ἢ δὴ δεξιώσεις ἔχει καὶ προὔπαντήσεις καὶ δουλοπρεπεῖς καταστάσεις καὶ ἄλλ' ἄττα οἷς δὴ χαίρομεν ἄνθρωποι. Καὶ ταῖς μὲν ἕξεσιν ἐκείναις οὕτω δὴ τιμητικῶς εἶχε καὶ ὑπερεθαύμαζε, δῶρα Θεοῦ ταύτας ἠγοούμενος· 441 τοῖς δ' ἔχουσι, καθὼς ἂν καὶ κατελάμβανεν, εἶχεν, ὡς οὐ παντὸς γινομένου τοῦ γινομένου κατὰ Θεὸν καὶ ἀξίως, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ κατ' ἄνθρωπον, παραχωροῦντος Θεοῦ. Τὴν γοῦν τοιαύτην δεισιδαιμονίαν ἀεὶ ποτ' ἀποτρεπόμενος, ἔδειξε καὶ τῷ Ἰωσήφ τότε τὴν ἕξιν, οὐ προθέμενος αὐτὸν ἀτιμοῦν, ἀλλ' ἐπ' ἴσων πᾶσι τὴν κρίσιν ἔχειν αἰρούμενος. Οὕτω γὰρ καὶ τὸ φιλόσοφον φιλοσόφως ἐπλήρου τῷ μὴ λαμβάνειν πρόσωπα εἰς τὴν τοιαύτην κρίσιν, ἦν καὶ καθ' αὐτὸν κέκρικε. Πλὴν ἀκακίος εἰδῶς ἄνθρωπος ὢν καὶ τῷ χρεῶν λειτουργήσων, ἐπεὶ, τὰ καθ' αὐτὸν διαθέμενος, χάρταις ἐδίδου τὸ βούλημα τὸ δ' ἦν καθ' αὐτὴν τὴν μονὴν ἀεὶ ποτε διαμένειν, μηδὲν κατὰ μηδένα τρόπον ὑποπεσοῦσαν ἕτερα, καὶ ἅπερ εἶχεν ἐκ βασιλέων φιλοφρονήματα, ὡς συμποσοῦσθαι τὸ πᾶν τῶν νομισμάτων εἰς ἑκατὸν λιτρῶν ἀριθμὸν, καὶ αὐτὰ τῇ μονῇ τοῦ ὄντος Θεοῦ (τῷ γὰρ ὄντι κυρίως καὶ προσανέκειτο), ἀναφαίρετα διατηρηθέντα, εἰς περιποίησίν τε καὶ τὴν τῶν ἐλλειμμάτων ἀποπλήρωσιν εἶναι, τὸν δὲ τοιοῦτον τῶν διατεταγμένων χάρτην καὶ αὐτὸν ἠξίου τὸν πατριάρχην ὑποσημαίνεσθαι καὶ γε βασιλέα ἐπικυροῦν λιπαρῶς ἀξιῶσαι, πρὸς τὴν πόλιν ἐπανελθόντα. Καὶ γέγονεν οὕτω, κἂν, ἀποθανόντος ἐκείνου, ὄστράκου φασὶ μεταπεσόντος, ἀνελάμβανόν τε τὰς ἐπικυρώσεις καὶ τὰ διατεταγμένα διέλυσεν, ὡς τὰ μὲν νομίσματα τῇ μεγάλῃ ταυτηῖ ἐκκλησίᾳ προσανατεθῆναι εἰς περιποίησιν, τὴν δὲ μονὴν ἐκείνην τῇ τοῦ Γαλησίου μονῇ ὑποτεθῆναι εἰς μετόχιον. Ὁ γοῦν ἱεράρχης Ἰωσήφ, τῇ ἀνατολῇ ἐφ' ἱκανὸν διατρίψας, ὑπέστρεφεν εἰς Βυζάντιον.

γ'. Ὅπως τῷ Βουλγάρων βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ ἢ τῆς Εὐλογίας θυγάτηρ Μαρία εἰς γάμον ἐξεδόθη. Καὶ μετὰ μικρόν, τῆς τοῦ βασιλέως Βουλγάρων Κωνσταντίνου συζύγου Εἰρήνης μεταλλαξάσης, εἰς σπονδὰς ὁ κρατῶν ἐκεῖνον θέλων συνάξει, ἐς ὃ τοῖς κατὰ τὸν Αἴμον καὶ αὐτῇ γε Μακεδονία καὶ Θράκη ἀνακωχὴν γενέσθαι, ἐπὶ πολὺ δαπανωμένων τῶν στρατευμάτων τοῖς συνεχέσι πολέμοις, πέμψας διαπρεσβεύεται, ὑπισχνούμενος εἰς κῆδος ἐκείνῳ δοῦναι καὶ τὴν 443 ἀδελφιδὴν ἑαυτοῦ Μαρίαν, τὴν τῶν θυγατέρων τῆς Εὐλογίας δευτέραν, ἣ δὴ

συνώκει πρότερον ὁ Φιλῆς Ἀλέξιος καὶ μέγας δομέστικος. Καὶ δὴ τῶν ὄρκων προβάντων, ὡς συλλαμβάνεσθαι τούτοις καὶ Μεσέμβρειαν καὶ Ἀγχίαλον ἐκείνου γὰρ οὐσας κατασχεῖν βασιλέα, καὶ αὐθις ἄξιον εἶναι τὸν πρὶν ἔχοντα λαμβάνειν αὐτὰς ἐπὶ τῷ γενησομένῳ ὡς προῖκα κήδει, ὁ μὲν βασιλεὺς τὰ μὲν τοῦ κήδους ἐπλήρου ὡς λίαν φιλοτίμως καὶ βασιλικῶς· συνεξήει γὰρ τῇ νυμφευθησομένη αὐτὸς βασιλεὺς καὶ ὁ πατριάρχης κὰν Σηλυβρία γενόμενοι, ἐκεῖσε δεσποινικῶς μετασκευασάμενοι τὴν εἰς γάμον πεμπομένην τῷ Κωνσταντίνῳ, ἐκείνην μὲν ὑπὸ πλείστη δορυφορία πρὸς ἐκείνον ἀπέλυον, αὐτοὶ δ' ὑπέστρεφον. Καὶ τὰ μὲν τοῦ κήδους οὕτως ὁ βασιλεὺς ἐξεπλήρου· τὰ δὲ περὶ τὰς πόλεις ἀνεβάλλετο, ταῖς μὲν ἀληθείαις εἰδὼς ἐντεῦθεν παραιρηθησομένην τὴν Ῥωμαῖδα τὰ κράτιστα, τῷ δὲ Κωνσταντίνῳ προφάσεις ἐπλάττετο πιθανάς, ἄλλας τε καὶ τὸ μὴ ἔχειν εὐθέως δοῦναι, μὴ τῶν ἐποίκων καταδεχομένων τῶν πόλεων· Ῥωμανίας γὰρ εἶναι μέρος ἐκείνας καὶ Ῥωμαίους αὐτούς, μὴ εἶναι δ' εὐλόγον Ῥωμαίους ὑπὸ Βουλγάρους τελεῖν. Οὐ μὴν δ' εἰς τέλος ἀπέλεγε τὴν δόσιν ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ προσανήρτα καιρόν, τὸν τῆς τεκνογονίας δῆθεν, ὡς ἂν καὶ κληρονόμου τούτῳ φανέντος ἐκ γένους Ῥωμαϊκοῦ, εὐπροσωποῖτο καὶ ἡ ἀπόδοσις. Τὰ δ' ἦσαν γέλως ἀντικρυς καὶ συνειρόμενον ψεῦδος τῷ χρόνῳ συγκρύπτοντος. Ὅμως δέ γε καὶ ἄκων ὁ Κωνσταντῖνος ὑπέμενε καὶ ἐσπένδετο, εἰ καὶ ἡ δοθεῖσά οἱ οὐ τοσοῦτον βοηθὸς ἐκείνῳ ὅσον τῇ Ῥωμαῖδι. Ἐπεὶ δ' ἐξ ἐκείνου παιδίον ἐώρα τὸν Μιχαὴλ ἑαυτῇ, δεινὰ ἐποίει καὶ τὸν σύζυγον κατηνάγκαζε τὰς σπονδὰς τε διαλύειν καὶ πολεμεῖν, τὰς πόλεις προσοπαιτοῦντα. Κάντεῦθεν καὶ δεινὰ οὐκ ὀλίγα ξυνέβαινε, καὶ ξυμβεβήκει ἂν πλεῖστα, εἰ μὴ γε ὁ βασιλεὺς, κήδος πρὸς τὸν Νογᾶν ἐπὶ νόθῳ τῇ Εὐφροσύνῃ φθάσας ποιῆσαι, ἀνεῖχε τε τὰς ὁρμὰς ἐκείνου τῇ πρὸς τὸν 445 Νογᾶν δεξιῶσει καὶ διέλυε τὰ βουλευμάτα, ὡς αὐτίκα κατόπιν ἐπίδρα μουμένων τῶν Τοχάρων, ἦν αὐτὸς ἐπὶ τοῖς βασιλέως.

δ'. Τὰ περὶ τοῦ Νογᾶ καὶ Τοχάρων, ὅπως εἶχον τὸ πρὶν, καὶ περὶ τοῦ πρώτου βασιλέως καὶ νομοθέτου αὐτῶν. Ὁ δὲ Νογᾶς οὗτος κράτιστος ἦν ἀνὴρ τῶν Τοχάρων, εἰς στρατηγίαν τε ξυνητὸς καὶ τρίβων τοῖς πράγμασιν, ὃς ἅμα πλείσταις δυνάμεσιν ἐξ ὁμογενῶν Τοχάρων, οὓς αὐτοὶ Μουγουλίους λέγουσιν, ἐξαποσταλεῖς ἐκ τῶν κατὰ τὰς Κασπίας ἀρχόντων τοῦ γένους, οὓς κἀνιδας ὀνομάζουσιν, εἰσβάλλει τοῖς ἀνὰ τὸν Εὐξείνιον βορείοις ἔθνεσιν, ἃ δὴ τὸ πάλαι τοῖς Ῥωμαίοις ὑπήκουε, τῆς πόλεως δ' ἀλούσης καὶ τῶν πραγμάτων εἰς στενὸν καταστάντων Ῥωμαίοις, τῶν κυρίων ἀπολειφθέντα, αὐτόνομα ἦν. Ταῦτ' ἄρα καὶ ἀκονιτὶ φανεῖς προσελάμβανε καὶ κατεδουλοῦτο. Ἰδὼν δὲ χώρας ἀρετώσας καὶ ἔθνη εἰς ἀρχὴν κατὰ σφᾶς αὐτάρκη, ἀφηνιάζει μὲν τῶν πεμψάντων καὶ ἑαυτῷ τὰ ἔθνη προσκτᾶται. Ὡς δὲ χρόνου τριβομένου, ἐπιμιγνύντες σφίσιν οἱ περὶ τὴν μεσόγειον κατωκημένοι, Ἀλανοὶ λέγω, Ζίκχοι, Γότθοι καὶ Ῥῶς καὶ τὰ προσοικοῦντα τούτοις διάφορα γένη, ἔθνη τε τὰ ἐκείνων μανθάνουσι καὶ γλῶτταν τῷ ἔθει μεταλαμβάνουσι καὶ στολήν, καὶ εἰς συμμάχους αὐτοῖς γίνονται. Καὶ μετ' οὐ πολὺ εἰς πλῆθος ἀριθμοῦ κρεῖττον ὁ ἐπελθὼν τῶν Τοχάρων λαὸς ἐνδίδωσι, καὶ ἀνυπόστατοι, ὅπου ἴοιεν, γίνονται ταῖς δυνάμεσιν, ὡς καὶ τινὰς τῶν ἄνω κυρίων, πολέμου νόμῳ ἐπ' αὐτούς ὡς ἀποστάντας ἰόντας, οὐχ ὅπως περιγενέσθαι, ἀλλὰ καὶ σφαλῆναι, τὰ πλεῖστα πεσόντας. Ἔστι δὲ τὸ ἔθνος ἀπλότητι μὲν χαῖρον καὶ φιλαλληλία, πονηρόν τε καὶ ὀξὺ πρὸς πολέμους καὶ τὴν ζωὴν αὐτάρκες καὶ γε τὰ κατὰ τὸν βίον ἀνεπι νόητόν τε καὶ ἀπρομήθευτον. Ἐχρήσαντο γὰρ ἀνεκαθεν νομοθέτη οὐ Σόλωνι ἢ Λυκούργῳ ἢ Δράκοντιοῦτοι γὰρ Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις καὶ τισιν ἄλλοις οἱ νομοθέται σοφοὶ σοφοῖς καὶ συνετοῖς τὰ ἐς λόγον λόγιοι, ἀλλ' ἀνδρὶ ἀγνώτῳ καὶ τὸ πᾶν πονηρῷ, χαλκεῖ μὲν τὸ πρῶτον, εἶτα δὲ καὶ εἰς 447 κἀνινᾶρχοντά τις εἴποικαταστάντι, ὃς καὶ ἐκ Κασπίων πυλώνων ἀνιστῶν τὸ ἔθνος ἐξελεθεῖν θαρρήσαν, καὶ σφίσιν ἀεὶ τὸ νικᾶν ὑπετίθει, εἰ τοῖς ἰδίῳ νόμοις προσέχοιεν. Οἱ δ' ἦσαν τοῖς ἀβροῖς ἀπέχθεσθαι, τοῖς τυχοῦσιν

ἀρκεῖσθαι, τὸ φιλάλληλον ἔχειν, τὸ αὐτόνομον ἀποστρέφεσθαι, τὸ κοινωνικὸν ἀσπάζεσθαι, τὸ μηδὲν περὶ βίου σπεύδειν, τὸ πάσαις χρᾶσθαι τροφαῖς, μηδὲν τῶν βεβήλων ἔχοντας, τὸ γυναιξὶ ξυνοικεῖν πλείσταις καὶ ταύταις προσανατιθέσθαι τὸν τῶν ἀναγκαίων προσπορισμὸν, ὡς ἅμα μὲν τὸ γένος πληθῆ νεσθαι, ἅμα δ' ἔχειν καὶ ὧν δέοιτο, τὸ μηδὲν τῶν καθ' ὑπόστασιν κτημάτων προσκτᾶσθαι, μηδ' ἐμμένειν κτίσμασιν οἴκων, ἀλλὰ μεταβαίνειν καὶ μετα φοιτᾶν πρὸς τὸ χρήσιμον, κἂν χρειᾶ τροφῆς εἴη τῷ, ἢ οἷστῳ χρωμένους θηρᾶν ἢ καί, τὸν ἵππον ἐκκεντοῦντας, ἐκροφᾶν αἵματος, εἰ δέ τῷ καὶ στεγανωτέρας προσδέοι τροφῆς, ἐγκάτῳ οἶδς τὸ αἷμα συγκλείοντας, ὑπὸ τὴν ἐφεστρίδα τιθέναι, ὡς ἐντεῦθεν μικρὸν συσταθὲν ἐκ τῆς ἐκεῖθεν θερμότητος, δεῖπνον προστίθεσθαι, κἂν τί που ράκος ἐντυχῶν τις εὖροι, ἐπιρράπτειν τῇ ἀμπεχόνῃ, κἂν οἶον ἐκεῖνο καὶ ἦ, κἂν ἢ ἀμπεχόνῃ μὴ δέοιτο δὲ σκοπός, ὡς ἂν καὶ ἄνευ χρειᾶς τοῦτο ποιοῦντες, ἐπὶ τῆς χρειᾶς ποιεῖν ἀναγκαζόμενοι, μὴ αἰσχύνοιντο τοῖς παλαιοῖς τὰ νέα προσεπεμβάλλοντες, καὶ οὕτως αὐτοὺς μὲν ἐν ἀνέσει παντοῖα ζῆν, σάριτταν καὶ ἐφεστρίδα καὶ ἔνδυμα καὶ αὐτὴν ζωὴν παρὰ τῶν τῆς γυναικωνίτιδος ἔχοντας, αὐτοὺς δὲ πολεμοῦντας τὰ τῶν ἄλλων ἔχειν, μηδὲν πολυπραγμονήσαντας. Ταῦτα τὰ τοῦ νομοθέτου Τζιγκίσκανινῶν γὰρ ἀνεμνήσθησαν τοῦνομαπαραγγέλματα ἐν ἀσφαλεῖ ἔχοντας, ἀλήθειάν τε ἐν λόγοις ἀσκοῦσι καὶ δικαιοσύνην ἐν πράξεσι, τὸ μὲν ἐλευθερίᾳ προσῆκον ψυχῆς, τὸ δ' εὐθύτητι γνώμης, ὡς ἀνεξαπάτητον μὲν εἶναι οἷς ἂν ἀκούοι τις ἐτέρου λέγοντος, ἀνεπιβούλευτον δὲ οἷς πράττει ἂν πρὸς ἐκεῖνον ἕτερος. Ἀλλὰ Νογᾶν μὲν κηδεύσας ὁ βασιλεὺς τηνικάδε, τὸν ἐκεῖνων ἄρχοντα, πέμπων οὐκ ἀνίει πλεῖστα, ὅσα τε πρὸς ἐνδυμάτων χρήσιν καὶ ὅσα πρὸς τροφῶν ποικιλίαν, πρὸς δὲ καὶ ἀνθοσμιῶν οἴνων ὅλας πιθάκνας φιλοτιμούμενος. Ὁ δὲ τὰ μὲν εἰς βρῶσιν καὶ πόσιν μαθῶν ἡγάπα λαμβάνων καὶ χρυσὸν δὲ καὶ ἄργυρον ἐν ἐκπώμασι προσεδέχετο· τὰ δὲ ποικίλα ἢ πρὸς καλύπτρας ἢ πρὸς ἐνδύματα ἐφιλοτιμεῖτο γὰρ καὶ ταῦτα προσαποστέλλων ὁ βασιλεὺς ἀφώμενος ταῖς χερσίν, ἀνηρώτα τὸν διακομισάμενον εἰ χρησιμεῖοι 449 πρὸς κεφαλὴν ἐπὶ τῷ ἄπονον εἶναι καὶ ἀνάλητον ἢ καλύπτρα, εἰ ὁ ἐπανεσπαρμένος μάργαρος ἀμύνειν ἔχοι ταύτη τὰς ἀστράπας, εἰ εἰς βροντῶν κτύπους, ὥστε μὴ ἐμβρόντητον γίνεσθαι τὸν φοροῦντα, ὁ λίθος συναίροιτο, εἰ τὰ πολυτελῆ αὐθις ἐνδύματα εἰς ἀπονίαν μελῶν συλλαμβάνοι. Εἰ μὲν οὐκ ἔλεγον, παρερρίπτει, ἢ καὶ ἐνδυθεὶς ἐπ' ὀλίγον, ὅσον τὰς φιλίας ἀφο σιώσασθαι, ἀπεκδυόμενος παραυτίκα, μετελάμβανε κυνῆν ἢ προβατῆν τὴν συνήθη καὶ φορῶν ἐκυδροῦτο πλέον ἢ ὅσον ταῖς πολυτελεῖσι στολαῖς. Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ ταῖς καλύπτραις ἐποίει, τὰ πρὸς χρήσιν ἀναγκαῖα τῶν περιττῶν, κἂν ἦν τῶν πολυτελῶν, ἀνθαιρούμενος. Εἰ δ' ἐκεῖνος πλαττόμενος ὄνησιν φέρειν ἔλεγε τῷ φοροῦντι τὸ κτέρας τὴν οἰανοῦν τε καὶ ὀπουδήποτε, εὐθὺς πιστεύων ἐφόρει, οὐ λίθοις οὐδὲ μαργάροις, ἀλλ' ὠφελεία προσέχων. Τοῦτον τοιγαροῦν ἔχων ὁ βασιλεὺς ἔτοιμον τοῦ Κωνσταντίνου καταδραμεῖσθαι καὶ τὴν ἐκεῖνου σκυλεύειν χώραν, εἰ τοῖς τοῦ βασιλέως ἐκεῖνος ἐπίοι, οὐ Μεσεμβρείας μόνον στερρῶς ἀντείχετο καὶ τῆς Ἀγχιάλου, ἀλλὰ καὶ Σωζόπολιν καὶ Ἀγαθούπολιν καὶ Κανστρίτζιον καὶ ἄλλ' ἄττα φρούρια, ἅπερ οἱ τοῦ βασιλέως ἐπισκευασάμενοι προσεκτῶντο τῷ βασιλεῖ, καὶ λίαν ἐν χεροῖν εἶχε, μηδὲ φρουρίου σκιὰν προῖέμενος. Μεσεμβρείαν γὰρ καὶ ἐκ δικαίου πάλαι ποτ' εἶχε, λαβὼν παρὰ τοῦ Μυτζῆ.

ε'. Τὰ περὶ τοῦ Μυτζῆ καὶ ὅπως δέδωκε βασιλεῖ τὴν Μεσεμβρείαν. Ὁ δὲ Μυτζῆς οὗτος, ἴν' ἐπαναλαβὼν εὐμαθέστερον διηγῆσωμαι, γαμβρὸς μὲν ἦν ἐπὶ θυγατρὶ τῷ Ἀσάν, σύγγαμβρος δὲ Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι. Ἀσάν δ' οὗτος ἦν ὃν λόγος καὶ Ἰωάννη συνελθεῖν τῷ Δούκα καὶ βασιλεῖ καὶ γε σὺν ἐκείνῳ τὰ κατὰ δύσιν ἐπιδραμεῖν, φιλοκαλίας πάσης ἔχοντα δείγματα. Ὡς γοῦν ἐκεῖνος ἐτελεύτα καὶ οὗτος τὴν ἀρχὴν διεδέχετο τῶν Βουλγάρων, Βούλγαρος ὢν, συνέβαινε μὲν οἱ προσκρούειν

καὶ βασιλεῖ, ὡς καὶ πολλάκις δι' ἔχθρας ἵεναι καὶ πολέμων τοῖς τῶν Ῥωμαίων στρατεύμασι, συνέβαινε δὲ προσκρούειν καὶ πολλοῖς ἅμα καὶ μεγιστᾶσι τῶν Βουλγάρων 451 καὶ ταραχαῖς οὐ προσηκούσαις ἐμπίπτειν. Ταῦτ' ἄρα καὶ τούτῳ διαφθονοῦ μενοι, πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον, ἐκ Σέρβων ἐξ ἡμισείας τὸ γένος ἔχοντα, ἀποκλίνουσιν. Ὅσον οὖν ἐνέλιπέν οἱ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐκ σφετέρου γένους, μηδὲν τῷ Ἀσάν προσήκων, τὴν ἐκείνου ἐκγόνην λαβὼν εἰς γυναῖκα, τοῦ Ἰωάννου πέμψαντος, ἐπ' ἴσων εἶχε τὸ πρὸς τὴν τοῦ Ἀσάν βασιλείαν δίκαιον τῷ Μυτζῆ. Κάκεῖνος μὲν τὴν Τέρνοβον εἶχε καὶ τὰ τῆς βασιλείας κλέη μεγαλοπρεπῶς ἐπέφερετο· ὁ δὲ Μυτζῆς, τὰ κύκλῳ περικρατῶν, ποτὲ μὲν ἠρκεῖτο τούτοις καὶ καθησύχαζε, ποτὲ δ' αὖθις καὶ ἀντεφιλονεῖκει πρὸς Κωνσταντῖνον, ὃν καὶ ποτε διώκων ἀπέκλεισεν εἰς Στενίμαχον, ἡμέτερον ὄν. Καὶ εἰ μὴ ταῖς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεσιν ἐχρήσατο πρὸς βοήθειαν, τάχ' ἂν καὶ ἀλοὺς ἀπώλετο. Ἄλλ' ἢ τύχη ῥέπει τὰς πλάστιγγας, καὶ δυναμωθεὶς αὖθις ὁ Κωνσταντῖνος τὸν Μυτζῆν διώκει θαρραλεώτερον. Ὁ δὲ, ἅμα τέκνοις καταλαβὼν τὴν Μεσέμβρειαν, ἐκεῖθεν ἰκετεύει τὸν βασιλέα δέχεσθαι τοῦτον καὶ λύτρα λαμβάνειν τὴν πόλιν. Στέλλει γοῦν ὁ βασιλεὺς ἐξ αὐτῆς τὸν Γλαβᾶν κουροπαλάτην καὶ μέγαν παπίαν ἐσύστερον· καὶ ὃς ἄλλοις συνάμα μετὰ καὶ αὐτάρκους στρατοῦ, καταλαβὼν τὴν Μεσέμβρειαν, ἐκείνην μὲν περιποιεῖ τοῖς Ῥωμαίοις, τὸν δὲ γε Μυτζῆν διὰ τοῦ Αἴμου πεζῆ ἄγει πρὸς βασιλέα. Τὸν δὲ καὶ δέχεται πρόφρων καὶ παρηγορεῖ εὐμενῶς καί, πρὸς τῷ Σκαμάνδρῳ ἀποχρώντως προμηθευσάμενος, ἐκεῖσέ που σὺν τοῖς τέκνοις κατασκηνοῖ, συνθήκας πρὸς αὐτὸν ποιησάμενος, ὥστε καὶ τὸν πρῶτιστον τῶν ἐκείνου υἱῶν Ἰωάννην συναρμόσαι τῇ θυγατρὶ. Ἄλλὰ τῇ μὲν τῶν θυγατέρων πρωτίστη Εἰρήνην οὕτω προὔνοει τῶν γάμων. 453

¶. Περὶ τοῦ πρὸς τοὺς Σέρβους κήδους τοῦ βασιλέως καὶ διὰ ταῦτα τῆς τοῦ πατριάρχου ἐπιδημίας ἐκεῖσε. Τὴν δὲ γε δευτέραν Ἄνναν ἠρεῖτο πέμπειν τῷ κραλεῖ Σερβίας Στεφάνῳ τῷ Οὔρεσι, ἐφ' ᾧ τῷ δευτέρῳ υἱῷ Μηλωτίνῳ γὰρ ὁμωνυμῶν τῷ πατρὶ καὶ πρῶτος τῷ ῥηγὶ Παιονίας εἰς θυγατέρα γεγάμβρευτοεὶς γάμον συνάπτειν. Καὶ δὴ τῶν πρὸς ἀλλήλους συνθεσιῶν τελεσθεισῶν, στέλλει μὲν εἰς πρεσβείαν τὸν ἱεράρχην, συνεκπέμπει δὲ καὶ τὴν κόρην ὑπὸ θεραπείᾳ μεγίστη βασιλικῆ. Καὶ γε καταλαβοῦσι τὴν Βέρροϊαν σφίσι τὰ τῆς βουλής ἔστη πεμφθῆναι πρὸς τὸν Οὔρεσιν Στέφανον τὸν χαρτοφύλακα Βέκκον, ἅμα δὲ σὺν ἐκείνῳ καὶ τὸν Τραϊάνουπόλεως Κονδουμνήν. Ἦν δὲ καὶ πρὸς τῆς δεσποίνης ἐντεταλμένον τῷ χαρτοφύλακι αὐτὸν προαπελθεῖν καὶ γνωρίσαι τὰ κατὰ τοὺς Σέρβους τρανότερον, ὅπως μὲν σφίσιν ἐστὶν ἡ δίαίτα, ὅπως δ' ἡ τάξις τῆς ἐκείνων ἀρχῆς διιθύνεται· ἐκείνη γὰρ καὶ μεγίστην τὴν θεραπείαν τῇ θυγατρὶ προητοιμάζεν ἐπὶ χλιδῇ παντοῖα βασιλικῆ. Ἐκείνῳ τοίνυν προαπελθόντι γνωρίσειν καὶ σημανεῖν προσετάσσετο, πρὶν ἂν ἐπιβῇ Σερβίας ὁ πατριάρχης. Οἱ δ' ἐπιστάντες οὐ μόνον οὐδὲν τῶν εἰς θεραπείαν εἶδον ἐκεῖσε καὶ ἀρχῆς τῆς τυχούσης ἄξιον, ἀλλὰ καὶ τὸ θεραπευτικὸν τὸ ἐν ἐκείνοις βλέπων ὁ Οὔρεσις καὶ οἰκίδιον, καὶ μᾶλλον τὸ τῶν ἡμιανδρίων, τί ἂν καὶ εἶσαν οὗτοι διεπυθάνετο. Ὡς δ' ἤκουε παρ' ἐκείνων ὅτι τάξις ἐστὶν αὕτη βασιλείος καὶ ὡς τῇ βασιλίδι εἰς θεραπείαν ἀκολουθήσαιεν, ἐκεῖνος ἐπαλαστήσας εὐθύς· «Αἶ αἶ, φησί, τί ταῦτα; Καὶ ἡμῖν οὐ συνήθης αὕτη ἡ δίαίτα.» Καὶ τὸν φάναι τε καὶ ἅμα τὴν νύμφην δεικνύειν πενιχρὰ φοροῦσαν καὶ ταλασίᾳ προσέχουσαν, καί· «Οὔτω, λέγειν χειρὶ δεικνύντα, ταῖς νύμφαις ἡμεῖς προσφερόμεθα.» Ἦσαν δὴ καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς τὸ παράπαν λιτὰ τε καὶ εὐτελῆ, ὡς ἀποζῆν θήραις καὶ κλέπτοντας. Ὡς γοῦν ὑπέστρεφον οἱ πεμφθέντες καὶ ἀκριβῶς ἐδήλουν τῷ πατριάρχῃ ἅ τε εἶδον καὶ ἃ ἤκουσαν, ἐπέκλασάν τε τοῖς περὶ ἐκείνον τὴν προθυμίαν 455 καὶ περὶ ἑαυτοῖς ὠρρώδουν, μὴ καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐνέδραις χαλεπαῖς περιπέσοιεν· οὐ γὰρ εἶχον πιστεύειν ἀνδράσι μὴ ἐπιστρεφομένοις αἰσχύνης καὶ μέμψεως. Τέως ἤσαν εἰς τὸ πρόσω νωθεῖς τινες τὴν πορείαν καὶ τοῖς ὄλοις ὑπόπτως ἔχοντες. Ὡς δὲ κατέλαβον τὴν

Ἀχρίδαν, τὴν μὲν βασιλίδα καὶ τὸ περὶ αὐτὴν οἰκετικὸν καὶ ὅσον εἰς θεραπείαν αὐτοῦ που διαναπαύουσιν, ἐκεῖνοι δὲ προαγγέλους πρὸς Οὔρεσιν πέμποντες, καὶ αὐτοὶ σχολαίως τοῖς πρόσω προσέβαινον. Τῇ Πολόγῳ δὲ παραγγειλάντων, ἦν δὴ ἄλλος Θεοῦ ἐκεῖ νοὶ κατὰ γλῶσσαν εἴπειαν, καὶ ἤδη καὶ πρὸς Λιπαίνιον ἰόντων, πέμπεται μὲν πρέσβις ἐκεῖθεν ὁ καὶ μεσάζων ἐκείνων, Γεώργιος τοῦνομα, ᾧ δὴ καὶ λόχος ἀνδρῶν ἐνεδρεύσας προσεζημίου. Τὰς δ' ἐνέδρας καὶ πρώην οἱ περὶ τὸν πατριάρχην ἀκούοντες ἐδειλίων· τότε δὲ καὶ ἀκριβῶς ἐς φόβον μέγαν καθί σταντο, μὴ καὶ νεωτερισθῆ τι σφίσι τῶν ἀνηκέστων· τοὺς γὰρ οὕτω καὶ τοῖς ἰδίους, καὶ μᾶλλον τοῖς ἐνδόξοις καὶ ἄρχουσιν, ἐνεδρεύοντας, σχολῇ γοῦν ἀποσχέσθαι τῶν ἀλλοτρίων. Ἦκουον δὲ καὶ παρὰ Γεωργίου τὰ μὲν εἰς πρεσβείαν πάντη τῷ σκοπῷ τῶν βασιλέων ἀπῶδά τε καὶ ἄλλως σαθρά ἐκεῖνοι γὰρ καὶ ὡς ἄρξοντα μετὰ τὸν πατέρα εἰς κῆδος προσίεντο τὸν υἱόν, τοῦ προτέρου τῶν παιδῶν Στεφάνου τὸ σκέλος κατεαγότος καὶ βίον ζῶντος ἀπράγμονα· ὁ δὲ, ἄλλ' ἄττα κύκλω περιβαλλόμενος, τὰ ὠμολογημένα ἐπηλυγάζετο, τὰ δ' εἰς τὴν ὁδὸν δυσχερῆ τε ἄλλως καὶ ὡς αὐτὸς ἐδείκνυ ζημιωθεῖς. Ἦσαν δ' ἀνά μέρος καὶ οἱ περὶ τὸν χαρτοφύλακα καὶ γὰρ τῆς δεσποίνης παραγγελία καὶ ἀξιώσεις δειναὶ εἰς τὸ ποιεῖν ἐκείνον φροντίζειν, οὕτως ἰδόντα ἐπικλῶντες τὰς προθυμίας τῷ πατριάρχῃ τε καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ἐφ' ᾧ μὴ πλέον προβῆναι· μηδὲ γὰρ ἀνυστὰ καὶ εὐδοα τὰ τῶν συναλλαγμάτων προβαίνειν, σκολιά δ' ἄλλως καὶ ἐπικίνδυνα. Οὕτως ἐχόντων, γίνεται τι καὶ ἄλλο δεινόν· ὁ δὴ καὶ εἰς ὑποψίαν ἐμβάλλει σφᾶς τοῦ καὶ πρόσθεν ἰόντας παθεῖν τὰ χεῖριστα. Οἱ γὰρ τὴν χώραν ἐπωκη μένοι, κατὰ στίχας ἰόντες, ἐφίσταντο καθημένοις πολλακίς καὶ ἐώρων ὡς 457 ἄλλοθεν που ἠκότας· σφίσι δ' ἦν σκοπὸς παρατηρεῖν τὰ ἐκείνων, ἐφ' ᾧ περ καὶ νυκτὸς ἐπελθόντες συλήσειαν. Ὁ δὴ καὶ μετ' ὀλίγον λαμβάνει τέλος· νυκτὸς γὰρ ἐπιόντες ἀψόφῳ ποδί, τοὺς ἐκείνων ἵππους συλῶσι καὶ ἡ ποδῶν εἶχον ἀφανίζουσιν ἑαυτοῦς. Οἱ δ' ἄμ' ἔω καὶ ὑπ' αὐγὰς γνωρίζουσι μὲν τὸ πραχθέν, ζητοῦσι δὲ τοὺς δεδρακότας, ἀλλὰ ζητοῦσι μάταιος ἦν ἡ σπουδὴ· οὔτε γὰρ εἶχον μαθεῖν παρ' ἐκείνων, τοὺς σφετέρους ἐπειλούντων, καὶ τὸ δραστηκῶς ἐξετάζειν καὶ ἀπαιτεῖν οὐ συνήνεγκε, μὴ καὶ πλέον ἐπισυμβαίῃ, ἀνθρώποις μὲν τὴν ἰδέαν, θηρίοις δὲ τὸν τρόπον παρεμπεσόντων. Ὅμως τοῖς ἐκείνων ἄρχουσι χρησάμενοι εἰς βοήθειαν μηδὲ γὰρ ἔχειν ὅπως καὶ κινηθεῖεν, τῶν κρειττόνων ἵππων ἀπολωλότων ἀντισηκούμενοι τοῖς τῆς χώρας οὐκ ἐπ' ἴσων, ἀλλ' οὐδ' ἐγγύς, μεταναστεύειν εἰς τοῦπισθεν ἔβουλεύοντο. Καὶ δὴ δοξάσης τῆς βουλῆς ἀγαθῆς καὶ συνοισούσης πλέον ἢ μὴν βλαψούσης, πρύμναν τε κρούονται, τὸ τοῦ λόγου, καί, τοῖς ὀπισθεν ἐπεκτεινόμενοι, ἕως Ἀχρίδας ἦσαν. Ἐκεῖθεν δὲ συνάμα τῇ βασιλίδι Θεσσαλονίκῃ ἐπιβάντες, κῆδος ἐκεῖνο καὶ συνθήκας καὶ συναλλάγματα παρ' οὐδὲν θέμενοι, πρὸς βασιλέα ὑπέστρεφον.

ζ. Τὰ περὶ τὸ Δυρράχιον καὶ τοῦ σεισμοῦ τοῦ ἐκεῖ ἐνσκήψαντος. Τότε τοῖνυν μετὰ καιρὸν καὶ τὰ περὶ τὸ Δυρράχιον συνέβη, ἔλεινὰ καὶ πλήρη δακρῶν. Κρονίου γὰρ ἐνστάντος μηνός, ἀσυνήθεις ψόφοι τὴν γῆν ἐτάρασσον συνεχῶς, οὓς δὴ βοασμοὺς κοινολογῶν εἴποι τις, καὶ δῆλοι ἦσαν σημαίνοντες ἐπὶ ἑγγύθεν κακόν· μιᾶς γοῦν ἡμέρας καὶ συνεχέστερον ἐπήχουν οἱ κρότοι καὶ μεῖζον ἢ πρότερον. Τοῖς μὲν οὖν ἐμπεσοῦσα δειλία ἔξω που κατοικεῖν τοῦ ἄστεος ἔπειθεν, ὡς, εἰ πλέον γένηται, ἀλυξίουςιν. Ἀλλὰ νύξ ἦν ἐπιγενομένη τοῖς ἡμερινοῖς ἐκείνοις θορύβοις, καὶ σεισμὸς ἐμπίπτει βαρὺς καὶ τῶν μνημονευομένων μεῖζων. Ἦν δ' ἐκεῖνος οὐ τρόμος, ὡς ἂν τις εἴποι, γῆς κατὰ τὸ λέχριον κινουμένης, ἀλλὰ κατὰ σφυγμοὺς ἀνατιναγμός, ὡς ἐν ἀκαρεῖ πᾶσαν τὴν πόλιν ἐκείνην ἐκ θεμελίων ἀνατραπῆναι καὶ πεσεῖν εἰς τοῦδαφος. Οἴκοι δ' ἐκεῖνοι καὶ ἀναστάσεις κτισμάτων, μηδὲ τὸ βραχὺ ἀντισχόντες, ἐνεδίδουσαν καὶ κατέπιπτον, ἐναπολαμβανομένων ἐντὸς τῶν ἀνθρώπων, μηδενὸς ἔχοντος ὅπου φύγοι· τὸ γὰρ τῶν οἰκοδομημάτων συνεχῆς 459

τῇ ἐκείνων φυγῇ προσίστατο, καὶ πολλῶ ἦν ῥᾶον ἐντὸς οἰκιῶν ἢ ἐξιόντας σώζεσθαι, πλὴν κάκεινων σωθεισῶν ἐκ μέρους· οὐδὲ γὰρ ἦν ἥτις καὶ κατὰ τὸ ἀκέραιον διεγένετο. Ἄλλη γὰρ ἐπ' ἄλλη συνέπιπτε, καὶ ὁ, ταύτης πεσοῦ σης, τὸν κίνδυνον ἀποδρᾶς κατὰ τινὰ τύχην, ἐπιπεσοῦσης ἄλλης, συναλαμβά νετο. Καὶ ἦν ἀθρόον μὲν τὸ δεινόν, δυσχερὲς δὲ ἢ ὥστε τινὰ φυγόντα σώζεσθαι. Πολλοῖς δὲ καὶ ὄναρ ἐπέστη, οἳ καὶ πρὶν μαθεῖν τὸ συμβᾶν οὐκ ἔφθανον ἀπολλύμενοι· παιδάρια δὲ καὶ βρέφη, μηδ' ἔχοντ' εἰδέναι τὸ χαλεπόν, τοῖς ἐρειπίοις συγκατεπνίγοντο. Τοσοῦτος δ' ἦν ὁ ἐξαίφνης κτύπος καὶ θόρυβος ὥστε καί, τῆς θαλάσσης ἀναβρασσομένης ἕξωθεν, τοὺς περιγεγονότας ὑπο νοεῖν οὐχ ὅπως ἀρχὴν ὠδίνων ἐκεῖνα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ κόσμου ἐπιστῆναι συντέλειαν· τῷ γὰρ παραθαλασσίαν μὲν τὴν πόλιν ἐκείνην εἶναι, δεινὸν δὲ καὶ τιναγμὸν ἐμπεσεῖν ἐξαίφνης, τόσου μὲν θορύβου γεγονότος ἀνθρώπων, τόσου δὲ κτύπου ἐπικαταπιπτόντων ἀλλήλοις τῶν οἰκημάτων, οἳ ἕξωθεν εὐρεθέντες, μειζόνως κατασεισθέντες τὰς ἀκοάς, οὐδὲν εἶχον ὑπο νοεῖν ἕτερον ἢ τοῦ κόσμου παντὸς ἐξαφάνισιν. Ἐπ' οὐκ ὀλίγον γοῦν τοῦ σεισμοῦ κρατήσαντος, ὡς μηδὲν ἐστὸς ἐγκατα λειφθῆναι, ἀλλὰ πᾶν τὸ ἐντὸς καταπεσεῖν καὶ τοὺς ἀνθρώπους συγκαταχῶσαι, παρὰ μόνην αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν ἐκείνη γὰρ καὶ ἀντέσχε καὶ οὐχ ὑπήκουε τῷ σεισμῷ, ἡμέρας φανείσης, συντρέχουσιν εὐθύς οἱ περίοικοι, ἅμα μακέλλαις τε καὶ δικέλλαις καὶ παντὶ τῷ προστυχόντι ὄργανῳ πρὸς ὄρυγὴν χρώμενοι, καὶ προσπεσόντες ὠρυττον, ἵνα γοῦν καὶ τισι ταλαιπώροις ἔτι ζῶσιν ἀπαμύναιεν τοῦ κινδύνου, τὸ δὲ πλέον ὡς ἂν καὶ πλοῦτον παντοδαπὸν ἐκφορήσαντες, τοῖς ἐρειπίοις κατασπασθέντα, λαβόντες ἔχοιεν· τότε γὰρ τοῖς πράγμασι τῶν πεσόντων καὶ οἱ κληρονόμοι συγκατεδύοντο, καὶ ὁ λαγχάνειν τὰς ἐξούλης δίκας ἐκείνοις οὐκ ἦν. Ἐφ' ἡμέραις οὖν ἅπαν τὸ γεγονὸς εἰς ἔδαφος κατασκάψαντες καὶ χρυσοῦν ἀμήσαντες θέρος, Ἀλβανῖταί τε καὶ οἱ περίοικοι, ὡς ἅμαις χρώμενοι ταῖς δικέλλαις, τέλος ἔρημον ἀφιάσι τὴν ποτε πόλιν ἐκείνην, γνωριζομένην σημείοις τισὶν ἀμυδροῖς, ἐν οἷσι καταλε γομένην οὐ τῷ εἶναι, ἀλλὰ μόνῳ τῷ ὀνομάζεσθαι. Ὁ δ' ἐκείνης ἀρχιερεὺς Νικήτας, εὐρεθεὶς κάκεῖνος τῷ τότε καὶ φυλαχθεὶς μὲν, ἀλλ' ἐν πολλοῖς τῶν μελῶν τὰ σύμβολα τοῦ κινδύνου φέρων, πικρὰν ἰδὼν συμφορὰν καὶ ἦν ἥκιστ' ἂν τις καὶ προσεδόκησε πῶποτε, κατάφοβος φεύγει, ἀφείς ἔρημον 461 οὐχ ἑαυτοῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ τῶν ταύτης ἐποίκων καὶ κάλλους κτισμάτων καὶ πραγμάτων αὐτῶν τὴν μητρόπολιν.

ἦ. Τὰ κατὰ τὸν ῥῆγα Κάρουλον καὶ ὅπως στόλον ἐξηρτύετο. Τότε τοίνυν καὶ ὁ ῥῆξ Πουλείας Κάρουλος, ἔκπαλαι τὸν Μαφρὲ καταγω νισάμενος, ἐν ἀκμῇ ἦν τῶν καθ' αὐτὸν πραγμάτων καὶ νηῶν παρασκευαῖς πλείστων ἐμεγαλύνετο, ἔκσπονδος δὲ ὢν τῷ βασιλεῖ τὰ πλείστα ἐπ' αἰτίας τῶν Βαλδουίνου συναλλαγμάτων, ὡς ἐντεῦθεν ἐπὶ τῇ πόλει οἴεσθαι δικαιοῦ σθαι. Παρεσκεύαζε μὲν καὶ τὸ ναυτικὸν πλείστον ὅσον καὶ σώμασι καὶ ὄπλοις καὶ χρήμασι συνεκρότει· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τὸν πάπαν προσελί πάρει καὶ θερμῶς ἐδέετο ἐφεῖναί οἱ τὴν κατὰ τῆς πόλεως ἐκστρατείαν, ὡς καὶ ἄλλως δίκαιον ὄν ζητεῖν τὰ τῶν παίδων αὐτοῦ, ἐφ' οἷς σφίσι συμφωνοῦσι καὶ ἡ ἐκκλησία συνήνει καὶ συνεργεῖν τὰ μέγιστα ὑπισχνεῖτο. Καὶ ὁ μὲν ἐν τούτοις ἦν, ἐκ πολλοῦ παρασκευαζόμενος· ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀνέριστα τὰ πρὸς ἐκεῖνον διαγινώσκων καὶ τὸ πᾶν ἀδήριτα, ὅτι καὶ πλείσταις μὲν ταῖς ναυσὶν ἐξηρτύετο, πολλῶ δὲ καὶ τῷ κατὰ γῆν πεζικῷ, διὰ Βρεντησίου περαιωθησομένῳ εἰς τὸ τοῦ Δυρραχίου ἐπίγειον, ἐρήμου ὄντος ἢ μᾶλλον καὶ παρ' ἐκείνου κατεχομένου εἰς τὸ ἀνακτισθῆναι, χρησόμενος, ὡς ἐλέγετο, δυνατὸς ἦν, κάντεῦθεν διττὸν ὠκονόμεναι τὸ στράτευμα, ἄλλως ἔγνω τὴν πρὸς ἐκεῖνον μάχην μεταχειρίσασθαι. Καὶ δὴ πολλάκις μὲν οὐκ ἰδίους πέμπων παρὰ τὸν πάπαν οὐ γὰρ ἠδύνατο, ἐκείνου κατὰ θύρας ἀπαντῶντος, ἄλλως δὲ γραμματοφόρους κρυφῆδὸν καὶ δὴ καὶ Ἰταλῶν ἐπιδόξους ὅσους ἤδει φιλοῦντας καὶ τῆς ἐκείνων συμμορίας γινωσκομένους, ἔστι δ' ἐνίστε καὶ οὐς

φρερίους αὐτοὶ λέγουσιν, ἀδελφοὺς δῆθεν, ὑπερχόμενος καὶ θωπεύων, πολὺς ἦν δυσωπῶν τὸν Ῥώμης ἀρχιερέα καὶ καταποτινιώμενος μὴ ἐφεῖναι Καρούλῳ τὰ κατὰ νοῦν πράττειν, μηδὲ συγχωρεῖν χριστιανοῖς ἐπὶ χριστιανούς στρατεύεσθαι· εἶναι γὰρ καὶ Ῥωμαίους, οὓς αὐτοὶ Γραικοὺς ὀνομάζουσι, τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας τοῖς 463 Ἰταλοῖς, ἔχειν δὲ καὶ αὐτὸν τοῦτον πατέρα πνευματικὸν καὶ λογιζέσθαι ἀρχιερέων ὄντα τὸν πρῶτιστον. Ἦδη δὲ καὶ ὑπισχνεῖτό οἱ τὰ χρηστότερα· τὰ δ' ἦν τὸ μίαν μάνδραν γενέσθαι τὴν ἐκκλησίαν Θεοῦ καὶ ἀρθῆναι τὸ μέσον σκάνδαλον, ἀνόνητα ἐπεισφρῆσαν ἐκ παλαιτέρου ταῖς ἐκκλησίαις· μηδὲ γὰρ εἶναι λοιπὸν ἐμποδῶν τοῦ μὴ ταῦτα γίνεσθαι, ἀποκατασταθείσης τοῖς ἐξορίστοις τῆς πόλεως. Ταῦτά τε συχνάκις διεμήνυε καί, χρυσὸν πέμπων καδδηνάλιοις στρόφιγξιν ὁ Ἑλλήν εἶποι, ὡς θύρας οὔσης τοῦ πάπα κατὰ τὴν Χριστοῦ μίμησιν καὶ οἷς ἄλλοις ἐπίστευε φίλοις, εὐδοκᾶ τὰ τῆς πρὸς τὸν πάπαν ἰκετείας καθίστα, καὶ ὁ Κάρουλος ἐκωλύετο. Αὐτὸς δὲ καὶ πλέον ὁ βασιλεὺς τὴν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν εἰρήνην ἐπισυνδέων, τοὺς μὲν ἐκεῖθεν ἐρχομένους, καὶ μᾶλλον εἰ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης εἶεν, φιλοφρόνως προσίετο, ὡς καὶ ποτε τὸν Κροτῶνης ἐπίσκοπον, ἄνδρα λόγιον ὄντα καὶ διγλωσσοῦντα κατ' ἐπιστήμην τὴν θείαν, ὃν καὶ τῷ πατριάρχῃ πέμπων καὶ κυβερνῶν, μετὰ καιρὸν μετημφίαζε πρὸς τὸ Ἑλληνικώτερον· καὶ ἐκκλησίαν διδόναι οἱ τῷ λόγῳ τῆς ἐπίδοσεως, ὡς σχολάζοντι τῆς λαχούσης, ἤθελέ τε καὶ ὠκονόμει· κἂν ἐγένετο, εἰ μὴ γε φωραθεῖς ἐκεῖνος εἰς δύσνοιαν καὶ τῶν ἡμετέρων βλάβην, τὸ μὲν καθ' Ἑλληνας ἐστολίσθαι καὶ πάλιν εἶχε, τὴν δὲ βασιλικὴν εὐμένειαν ἀπολωλεκώς, περὶ που τὴν Ποντοηράκλειαν ἐξωρίζετο. Τέως δ' οὖν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐκ ἦν ἐμποδῶν κατὰ πᾶν ἐκείνῳ συγχρᾶσθαι, οὕτως ἔχοντι. Ἄλλους δὲ καὶ πολλοὺς, πλείστους φρερίους, ἐδέχετο καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔπεμπεν ἀρχιερεῦσι καὶ πατριάρχῃ, ἐκ τῆς πρὸς σφᾶς αὐτῶν κοινωνίας ἐν ψαλμοῖς, ἐν ταῖς ἐπὶ τῶν ἀδύτων εἰσαγωγαῖς τε καὶ στάσεσιν, ἐν μεταλήψει τοῦ Θεοῦ ἄρτου, ὃν ἀντίδωρον λέγουσιν, ἐκ πάντων ἄλλων, πλὴν μεταλήψεως οὐ γὰρ ἔχρηζον, τὴν εἰς ἐγγύας κειμένην τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνην κατεμπεδῶν τε καὶ προασφαλιζόμενος.

θ'. Ὅπως πρέσβεις ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ῥῆγα Φραγγίας ἀπέστελλεν. Ἐπεμπε δὲ καὶ ἄνδρας ἐκκλησιαστικούς, πολὺ τὸ ἀξιοπρεπὲς ἐκ τε τοῦ τρόπου καὶ ὀφφικίων ἔχοντας, πρὸς τὸν ῥῆγα Φραγγίας, αὐτάδελφον μὲν τοῦ Καρούλου τὸ γένος ὄντα, τοὺς τρόπους δὲ ἠκιστα ἀδελφίζοντα. Οἱ 465 δ' ἦσαν ὅ τε τῆς ἐκκλησίας χαρτοφύλαξ ὁ Βέκκος καὶ ὁ τοῦ βασιλικοῦ ἀρχιδιάκονος κλήρου Μελιτηνιώτης· οἷς δὲ καὶ οὐκ ἐκχωροῦν εἰς Βρεντήσιον διαπεραιουῦσθαι καὶ γῆ χρωμένους βαδίζειν, τὴν μὲν μέχρι καὶ Αὐλῶνος ὁδόν, ἵπποις χρωμένους, ὁδεύειν παρεῖχεν, ἐκεῖθεν δέ, νηὸς ἐπιβάντας καὶ θάλασσαν τέμνοντας, τὴν ἐς τὸν ῥῆγα, ὅπου ποτ' ἂν εὐρεθείη διάγων, ποιεῖσθαι διαπεραίωσιν. Ἦν δέ οἱ ὁ τῆς πρεσβείας σκοπὸς κάκεινον δώροις καὶ λόγοις ὡς δυνατὸν ἐκμειλίσσεσθαι καὶ παρασκευάζειν, εἰρηνικὸν ὄντα ταῖς φήμαις, γράφειν μὲν καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὰ εἰκότα καὶ τὸ θράσος ἐκμαλάττειν καὶ τὰς ὀρμάς ἐκείνου ἀνέχειν· ῥᾶον γάρ, ὡς καὶ τινα οἶεσθαι, πρῶτον ὄντα καὶ ῥῆγα τετιμημένον ἀρχῆθεν καὶ ἐπὶ μεγαλειότητι ἐξουσίας τιμώμενον, πρὸς δὲ καὶ τοὺς τρόπους εὐθύ, τὸν δευτέρου καὶ χθὲς εἰς ῥῆγα τετιμημένον, πρὸς δὲ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ λειπόμενον καὶ γε σκολιὸν πείθειν· μηδὲ γὰρ ἀπευθύνεσθαι ποτε τὸ ὀρθὸν πρὸς τὸ σκολιόν, μηδ' ἀποσκολιουῦσθαι, ἀλλὰ τὸ σκολιὸν πρὸς τὸ εὐθύ, παρ' ὃ καὶ ἡ προσηγορία τῆς ποιότητος εἴληπται. Εἰ μὲν οὖν πείθοι· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' οὖν ἐντυγχάνειν τῷ πάπα ὑπὲρ Γραικῶν, ἀδελφῶν καὶ αὐτῶν ὄντων καὶ τοῦ αὐτοῦ ἠξιωμένων ὀνόματος, καὶ οὕτως ἐκκόπτειν πειρᾶσθαι τὰ κατὰ τῶν Ῥωμαίων τοῦ ἀδελφοῦ μηχανήματα. Ταῦτα τοῦ βασιλέως ἀναθεμένου τοῖς πρέσβεσιν, ὑπὸ μεγάλῃ θεραπείᾳ λαοῦ τε καὶ βασιλικῶν εἰκόνων καὶ ἐκπωμάτων καὶ βαρείας ἐξόδου, ὡς καὶ φανέντας μόνον ἐκπλήξαι, ἐξήεσαν. Ὡς δ' Αὐλῶνα φθάσαντες καὶ νηὸς ἐπιβάντες, Παχύνῳ ἄκρᾳ Σικελίας

προσέσχον, μανθάνουσι πέραν πρὸς Καρχηδόνα, ἣν Τούνισιν λέγουσιν, ἀπελθόντα τὸν ῥήγα τοῖς κατὰ Λιβύην Αἰθίοψι πολεμεῖν. Καὶ δὴ ἐφ' ἡμέραις ἐκεῖσε ναυλοησάμενοι, ἀπαυτόθεν εὐθὺς Τουνίσεως ἤλαυνον, τὸ Σικελικὸν καταμετρούμενοι πέλαγος, ἐφ' οὗ 467 δὴ καί, ναυαγίῳ χρησάμενοι, παρ' ὀλίγον ἦλθον τοῦ βυθισθῆναι. Ὡς δὲ μόλις πολλὰ παθόντες ἀπέβαινον, τῷ μὲν ῥηγί, ἐν ἄρρωστίᾳ ὄντι χαλεπῇ, προσελθόντες, τὰ βασιλικά ἐνεχειρίζον γράμματα· ὁ δὲ ῥήξ, μὴ ἔχων ὅ τι καὶ δρώη, τοῦτο μὲν ἄρρωστών, τοῦτο δὲ καὶ πολέμοις ἐνασχολούμενος, ἀνήρτα τε τούτοις τὰ πράγματα καὶ πρὸς τῷ νοσοκομεῖσθαι ἦν. Οἱ δὲ καθ' ἡμέραν θέαμα ἐώρων ἔλεεινὸν Ἀγαρηνῶν μεταξὺ καὶ Λατίνων· ἔξω γὰρ θαλάσσης ἐπιταφρευσάμενοι, Ἴταλοὶ ὀχυρώματι ἐχρῶντο τῇ τάφρῳ, τὸ μεταξὺ κατέχοντες· Αἰθίοπες δέ, Καρχηδόνη φρουρίῳ τε καὶ ὀρμητηρίῳ χρώμενοι, εἶχον μὲν ἐν ἀσφαλεῖ καθῆσθαι, εἶχον δὲ καί, ὄπη παρείκοι, θαρρούντως ὀρμᾶν. Καὶ συνεχῶς καθ' ἡμέραν διεπολέμουν πρὸς ἀλλήλους, ὡς πλείστους ἀμφοτέρωθεν πίπτειν. Ἐπέκειτο δὲ καὶ λοιμὸς ἰσχυρός, ἔθνησκον δ' ἐπασσύτεροι, καὶ ὁ θάπτων οὐκ ἦν, πυραὶ δὲ νεκῶν οὐ καίοντο κατατεθνηῶτων. Ἡ τάφρος δ' ἐκείνη, εὐρεῖά τε καὶ βαθεῖα οὔσα, οὓς ζῶντας ἐτήρει, τούτους καὶ θανόντας ἐδέχετο, καὶ οὕτω πλείστους ὥστε καὶ ἀναχωματοῦσθαι κατὰ μέρη κινδυνεύειν ἀγχωματοῦσαν· οὕτω συχνοί, ἔνθεν μὲν τῷ πολέμῳ, ἐκεῖθεν δὲ τῷ λοιμῷ, ἐπιπτον. Ὀρμὴ δ' ἐκείνοις ἀνέζει, ὡς ὑπὲρ σταυροῦ κινδυνεύουσι. Τότε καὶ ὁ ῥήξ, ἐπεὶ χειρὸν εἶχε καὶ οἱ τὰ τῆς σωτηρίας ἀπέγνωστο, ὅσον ἦν χρηματίσας ἐκείνοις καὶ δείξας ῥοπήν πρὸς εἰρήνην ἔχων καὶ γ' εἰ περιέσται καὶ συγκροτήσων εἰς δύναμιν, ἐκέλευεν ἀναμένοντας ἡσυχάζειν. Ἐπεὶ δὲ τῆς ἐπιούσης ἐπέστη οἱ τὸ χρεῶν καὶ ἤδη ὁ ῥήξ ἐτελεύτα, οἱ μὲν ἀμφ' ἐκείνον, εὐθὺς ἐνσκευασάμενοι τὸν νεκρὸν ἐκείνου, ὡς ἐν πληροφορίᾳ ὠκειωμένου Θεῷ, μύροις ἀλείφοντες καὶ βράσμασι λεβήτων ἐνέψοντες, τιμίους χηλοῖς ἐναπετίθουν τὰ λείψανα, ὡς τῇ πατρίδι ἀνακομίσοντες, οἱ δέ γε πρέσβεις κεναῖς, ὃ λέγεται, τῶν ὑπεσχημένων ὑπέστρεφον ταῖς χερσίν. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς οὐκ ἠφίει προσμηχανᾶσθαι, ἀμαρτῶν τῶν ἐκ τοῦ ῥηγός, ἀλλὰ πολλοῖς ἐτέροις μεσολαβοῦσι πρὸς πάπαν ἡ γὰρ τοῦ Καρούλου ἐπὶ θεσις ἔπειθε, τὰ τοῦ σκοποῦ διανύειν ἐξ ἅπαντος ἐπειράτο. Οὐ μὴν δὲ καὶ τῶν εἰς παρασκευὰς κατερραθυμημένως εἶχε καὶ ἀμελῶς, ὡς ἐκεῖθεν μόνον προσδοκῶν ἀποχρῶντως γενήσεσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὡς εἶχε παρεσκευάζετο. 469

ἰ. Ὅπως, ἀκουομένου τοῦ στόλου, τὰ κατὰ πόλιν ὁ βασιλεὺς παρεσκευάζετο. Εἰσαγαγὼν γοῦν ἔξωθεν σῖτον, ὥστε πύργους πληρῶσαι τῷ πλήθει τὸν λοιπὸν τοῖς πολίταις παρεῖχεν εἰς φυλακὴν, ὡς κατὰ καιρὸν αὐθις ἀντιπα ρέξουσιν, καὶ χοίρων ὄλας ἀγέλας καὶ αὐτοὺς ἐπεμέριζε τοῖς πολίταις, ἀνὰ δέκα καὶ πλέον ἢ καὶ ἑλλείπον ἐκάστῳ διδούς, ὥστε σφάττειν καὶ αὐτούς, ἀποκερδαίνοντας τὰ ἐντόσθια, τὰ ταρίχη τῷ κοινῷ φυλάττειν, ὄπλα τε μυρία καὶ οἶστοὺς καὶ ὄργανα πετροβόλα, ὀπλοτέχναις καὶ μηχανικοῖς τὸ ἱκανὸν παρέχων, ἡτοίμαζε καὶ τὸ ναυτικὸν ἐξήρτυεν ἅπαν. Οἰκοδόμους τ' ἐπιστήσας πλείους καὶ ἐπιστάτας, ἐδιδύμου τὸ τεῖχος τῆς πόλεως τὸ πρὸς θάλασσαν· τὸ γὰρ πρὸς τὴν γῆν δεδίπλωτο πάντως. Καὶ λαὸν πλείστον καὶ μάχιμον, ὅσον ἀποχρῶντα τοιαύτη παρασκευῇ πολέμου ὤφετο, ἐξ αὐτῆς διέταττεν, ὡς εἰς καιρὸν εἰσαχθησομένους ἅμ' ὄπλοις καὶ δαπανήμασι. Πέμπων τε τοὺς μὲν τῶν κατ' αἰγιαλοὺς κατωχύρου καὶ νήσους, τοὺς δ' ἀνέστελλε. Καὶ τὸ ἐν Βλαχέρναις νεώριον οὐκ ἀποδεχόμενος, ὡς κατὰ πρόσωπον παρέχον ταῖς ναυσὶ πρὸς τὰς τῶν ἐχθρῶν τὴν μάχην τὸ δὲ κατὰ πρόσωπον δυσχερὲς εἶναι ὡς ἀντιστατούσας ἰσχυρῶς μάχεσθαι, τὸν ὁμοῖον τρόπον καὶ τῷ παλαιῷ νεωρίῳ προσήχθετο λέγω δὲ παλαιὸν οὐχ ὧ χθὲς καὶ πρώην Λατῖνοι ἐχρῶντο, τῷ πρὸς τῇ μονῇ τοῦ Εὐεργέτου Χριστοῦ, ἀλλὰ τὸ πρὸς τῇ πύλῃ τοῦ Νεωρίου, ἐκεῖθεν ὠνομασμένη, ὡς παντὸς τοῦ κατὰ θάλασσαν Κέρατος λιμένος ὄντος καὶ ταῦτόν ταῖς Ῥωμαίων ναυσὶν ὅσον καὶ ταῖς τῶν ἐχθρῶν διδόντος. Ἄλλ' εἰδὼς τὸ κατὰ νώτου γινομένης μάχεσθαι ὅσον

θαρραλεώτερον μὲν ἀνδράσιν, ἀσφαλέστερον δὲ πράγμασι, τὸ πρὸς τῷ Βλάγκᾳ Κοντοσκελίον ἀνοικοδομεῖν ἤθελεν, ὥστε γυρῶσαι μὲν μεγί σταις πέτραις τὸν κύκλῳ τόπον, ἐμβαθῦναι δὲ τὴν ἐντὸς θάλασσαν, ἄργυρον χυτὸν ἐμβαλόντα, ἐποικοδομησαί τε καὶ στέγη ταῖς ναυσὶν ἀποχρῶντα, 471 πύλας δ' ἐπιθεῖναι ἀραρυίας ἐκ σιδήρου τῇ ἐν ταῖς πέτραις εἰσίθμη ἔξωθεν, ὥσθ' ἅμα μὲν ἀσφαλῶς ἔχειν τὸν στόλον, ἅμα δὲ καὶ ταῖς τῶν ἐχθρῶν ἀναγομέναισμη γὰρ εἶναι διὰ τὸ ῥοῶδες τῆς θαλάσσης ἴστασθαικατόπιν ἐμπίπτειν τὰς ἡμετέρας. Ἐσφαλίζετο δὲ καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς Περαιᾶς Γεννουίτας, ὡς μὴ συνεπιτιθῶνται, στέργοντες τὰς σπονδάς, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἄλλως φυλάττοιτο τὴν πρὸς τοὺς ἐπελευσομένους κοινωσίαν, κἂν ἀπόσχοιτο τοῦ πρὸς ἐκείνους πολέμου διὰ τὸ γένος, ἄλλως δὲ καὶ παρέσπα καὶ ἰδίους ἐποίειλιζίους εἶπεν ἂν τις ἐκείνωνταῖς εὐμενεῖαις. Καὶ ταῦτα πράττων καὶ κατασκευαζόμενος, πρεσβείας αὐθις συχνὰς ἀποστέλλειν οὐκ ἀπώκνει παρὰ τὸν πάπαν διὰ θαλάσσης, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ συνεχῶς οἱ πάπαι ἀπηλλάττοντο τῷ θανάτῳ. Καὶ τὸ τῶν πρεσβειῶν κεφάλαιον ἢ τῶν ἐκκλησιῶν ἔνωσις καὶ τοῦ παλαίου σκανδάλου ἀναίρεσις. Συγκρίνων γὰρ τὸ ἐπὶ τοῦ Δούκα Ἰωάννου συνοδικῶς γεγονὸς παρ' αἰτίαν τοῦ ἀποστέλλειν ἐκεῖθεν καὶ συμμαχεῖν τοῖς ἐν τῇ πόλει ἀποσχέσθαι, ὡς ἐτοίμων τῶν ἡμετέρων ὄντων λειτουργεῖν ἐκεῖσε καὶ μνημονεύειν τοῦ πάπα, ταῦθ' ὑπισχνουμένουκαὶ ἀπεστέλλοντο ὅ τε Σάρδεων Ἀνδρόνικος καὶ ὁ Κυζίκου Γεώργιος, καὶ τάχ' ἂν ἐγεγόνει, εἰ ἐκεῖνοι κατεδέχοντο, συγκρίνων οὖν ἐκεῖνο πρὸς τοῦτο καὶ ἀναγκαστικώτερον εὐρίσκων τὸ νῦν ἢ τὸ πρότερον, ὅσω τότε μὲν προσλαβεῖν ἠπέιγοντο τὸ μὴ παρ' αὐτοῖς ὄν, νῦν δ' ἀποβαλεῖν τὰ ἐν χερσὶ κινδυνεύουσι, τὰ αὐτὰ προὔτεινε καὶ οὗτος τοῖς πάπαι· μηδὲ γὰρ ἄλλως ἔχειν πείθειν τὸν πάπαν ὑπερμαχεῖν τῶν Γραικῶν, εἰ μὴ ταῦτα λέγοι καὶ πράττοι· προσίστατο γὰρ τὸ σκάνδαλον, καὶ τὸ λευκοὺς Ἀγαρηνοὺς εἶναι Γραικοὺς παρ' ἐκείνοις μείζον ἦρετο. Ταῦτ' ἄρα 473 καὶ ὠκονόμεναι διὰ μὲν τῶν τοιούτων εἰρηλικῶν σπονδῶν τὸ σκάνδαλον λύεσθαι, διὰ δὲ τῆς τοῦ σκανδάλου λύσεως ἐπισχεθῆναι τῷ Καρούλῳ τὸν στόλον, διὰ δὲ τούτου πάλιν ἀσφαλῶς τοὺς Ῥωμαίους ἔχειν καὶ μὴ, χθὲς καὶ πρὸ τρίτης μόγις ἰδόντας τὴν πατρίδα καὶ δυσχερῶς ἐπανασωθέντας, πάλιν ἀφέντας, ἐπανακάμπειν, πρὸς τῷ καὶ ἄλλως ἐξῆφθαι τοῖς πλείστοις κίνδυνον. Ταῦτα διανοούμενος, πολὺς ἦν καὶ πατριάρχην πείθων καὶ σύνοδον. Οἱ δ' ἀφωσιωμένως οὕτω καὶ ἐπιπολαίως ἀκούοντες, πτερῶ, τὸ τοῦ λόγου, τὰ ὧτα κνωμένοις ἐώκεσαν. Οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς ἀντιστῆναι τὸ πρῶτον καὶ ἀπολέγειν τέλος, ἀλλὰ μένειν καὶ αὐθις ἐν τῇ κυρίᾳ τὴν ἐκκλησίαν ἡγούμενοι, καθὼς καὶ ἀρχῆθεν εἶχε, καὶ μὴ παρὰ καπήλων κινδυνεύειν κρίνεσθαι καὶ βαναύσων, πρῶτον μὲν οὐκ εἶχον εἰς νοῦν οὕτως ἐν ἀκαρεῖ τελεσθῆναι τὸ παρὰ τοῦ βασιλέως κινούμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πολλάκις, κινήσαντων βασιλέων ἄλλων, τὰ περὶ τούτων, ἀνακυπτουσῶν αἰτιῶν, ἐκωλύετο, οὕτω γενέσθαι καὶ τότε, δεύτερον δὲ ὡς, εἰ καὶ μὴ γένοιτο, μὴ ἂν οὕτως ἀρθῆναι μέγα τὸ καθ' ἡμᾶς σκάνδαλον. Ἐν τούτοις μὲν οὖν τὰ ἐκείνων ἦσαν, καὶ φρερίοις μὲν καὶ λοιποῖς Ἰταλοῖς ἀγαπητικῶς προσεφέροντο καὶ ὅσον ἦν τὸ κατὰ χριστιανοὺς οὐ δίσταντο, ἐπὶ δὲ τῷ πλέονι οὐδ' ἐγνωσιμάχουν, μαμάκουθοὶ τινες ὄντες ἠτί ἂν εἴποιμι; ἀναισθητῶς τῶν πραττομένων ἔχοντες· ἔδει γὰρ ἀρχῆθεν ἐπέχειν καὶ ἀντισπᾶν, μὴ καταδεχομένους, κἂν ὅ τι γένοιτο, εἴπερ τῶν ἀπηγορευμένων ἐνόμιζον τὸ τελούμενον. Ἄλλ' ἐκεῖνοι, ἐν ἀσφαλεῖ τὴν ἐκκλησίαν ἔχειν οἰόμενοι, ὡς προείρηται, καθ' ὅ τι καὶ πράξοι νομισθὲν συμφέρον, ἡσύχαζον καί, κινουμένων παρὰ βασιλέως τῶν τοιούτωνἐπὶ πολὺ γὰρ ἐτρίβετο τὸ κινούμενον, κατημέλουν καὶ ὡς οὐδὲν ἐνόμιζον.

ια'. Ὅπως, σταθέντος πάπα τοῦ Γρηγορίου, ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν μετ' ἐκείνου εἰρήνην ὠκονομεῖτο. Τέλος τοῦ κατὰ Συρίαν Γρηγορίου, ἀνδρὸς διαβεβοημένου εἰς ἀρετὴν καὶ ζηλωτοῦ τῆς ἀρχαίας τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης καὶ ὁμονοίας, εἰς τὸ

παπικὸν προσκληθέντος ἀξίωμα καὶ ἤδη τὴν ἐπὶ Ῥώμης ἐκ Συρίας ἀνύοντος, γίνεται 475 οἱ ἐνθύμιον ἠκούστο γὰρ ἐκείνῳ καὶ τὰ τῶν τοῦ βασιλέως μηνυμάτων πρὸς πάπαν, ὡς τὴν εἰρήνην τῶν ἐκκλησιῶν αἰροῖτο πέμψαι πρὸς τὸν βασιλέα καὶ φιλικῶς μὲν τὰ πρῶτα ἐκείνον ἀσπάσασθαι, ἅμα δὲ καὶ δηλῶσαι τὴν κλήσιν, καὶ ὡς τῆς εἰρήνης ἐκτόπως τῶν ἐκκλησιῶν ὀρέγοιτο, κἂν βούλοιο τοῦτο καὶ βασιλεύς, οὐκ ἂν ἐν ἄλλῳ γενέσθαι κάλλιον ἢ αὐτοῦ γε τὴν παπικὴν ἀξίαν κατέχοντος. Ταῦτα τοῦ Γρηγορίου διὰ φρερίων διαμηνυσαμένου, δῆλον ἦν ὡς ὁ μὲν κρατῶν κατὰ δειλίαν τὴν πρὸς τὸν Κάρουλον τὴν εἰρήνην ἐζήτηι, ὡς, αὐτῆς γε μὴ οὔσης, μηδ' εἰς νοῦν φέρειν ἐκείνην πώποτε, οἱ δὲ περὶ τὸν Γρηγόριον δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ τῆς εἰρήνης καλὸν καὶ τὴν τῶν ἐκκλησιῶν ἔνωσιν· μηδὲ γὰρ δίκαιον μηδ' ὄλως εὐλογον ἔθνη τοιαῦτα ἐπὶ μικροῖς τισι διαφέρεσθαι, ἀλλ' ἢ, ἀποδυσόμενον τὰς αἰτίας, τὸν αἰτιώμενον εἰρηνεύειν παρέχειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἢ μὴν, ἐν τοῖς ἰδίῳις ὀφικίοις εἶτ' οὖν προνομίοις ὄνθ' ἐκάτερον, μὴ οὕτως διαφόρως ἔχειν καὶ ἀκηρύκτως ἀλλήλοις διαπεχθάνεσθαι· ἀρκεῖν γὰρ ἀμφοτέροις τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ, ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, καὶ ἀγαπητὸν ἀποχρώντως, φέροντας ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, πρὸς ἐκείνους μάχεσθαι, ὅπου καὶ τὸ νικᾶν ἐπαινετὸν καὶ τὸ ἀποτυγχάνειν σωτήριον ἔργῳ τὴν προθυμίαν δείξασιν. Οὕτω μὲν οὖν πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες βασιλεὺς καὶ Γρηγόριος, ὁ μὲν ἦεν εἰς τὸ πρόσω, τὴν χειροτονίαν δεξόμενος, βασιλεὺς δὲ πολὺς ἦν ἐντεῦθεν τῇ συνόδῳ ἐπέχων καὶ τὸν πατριάρχην θωπευτικῶς ὑπερχόμενος ὑποκλίνειν καὶ ἀνύειν τὸ σπουδαζόμενον· εἶναι γὰρ καὶ ἄνδρα τῆς εἰρήνης τὸν πάπαν καὶ ἐπιθυμίας τῆς κρείττονος. Μετ' οὐ πολὺ δέ, καταστάντος τοῦ Γρηγορίου, πρέσβεις ἐκεῖθεν καταλαμβάνουσι τὸ Βυζάντιον, καὶ οἱ πρέσβεις φρέριοι, ὧν εἷς ἦν Ἰωάννης Παράστρων ὠνομασμένος, πολίτης ἀρχῆθεν καὶ ξυνετὸς τὰ ἐς γλώσσαν Ἑλληνα, ὃ δὴ καὶ ζῆλος ἦν ὑπὲρ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν ἐνώσεως, ὡς ἐκεῖνος λέγων παρίστα, ὥστε καὶ πολλάκις κατεύχεσθαι ἑαυτοῦ αὐτίκα θάνατον, ἦν μόνον προβαίη τὰ τῆς εἰρήνης· ὃ δὴ καὶ γίνεται ὕστερον. Ταῦτ' ἔλεγε καὶ ταῖς ἀληθείαις σπουδαστῆς ἦν τῆς εἰρήνης θερμότατος, ὥστε πολλάκις καὶ παραβάλλων πατριάρχῃ τε καὶ τῇ συνόδῳ κατελιπάρει καὶ ταύτην ἐπέσπευδε, τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἐκθειάζων, ὥστ' ἐνίστε καὶ ὅτε ὁ πατριάρχης λειτουργοίη, αὐτὸν ἀποτιθέμενον τὴν καλύπτραν, οὐ μὴν δὲ 477 ἀλλὰ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ συλλαμβάνοντα, εἰσέρχεσθαι τὰ ἄδυστα καί, παρὰ τὸν τυχόντα ἀρχιερέα ἰστάμενον, τὰς μυστικὰς συναναγινώσκειν εὐχὰς μετὰ πάσης ἐνθουσιότητος. Τοῖς μὲν οὖν ἡμετέροις οὕτω κοσμίως καὶ εὐλαβῶς προσεφέρετο, πρὸς δ' Ἰταλοὺς ἀφορῶν, καλὸν εἶναι καὶ ἀσφαλὲς ἔλεγεν, ἀφεμένους τῆς προσθήκης, εἰς σκάνδαλον προκειμένης τοῖς ἀδελφοῖς, οὕτως εἰρηνεύειν· εἰ δ' οὖν, καὶ αὐτοὺς ἀπολογουμένους ἐπὶ τῇ προσθήκῃ δίκαιον δέχεσθαι, ὥστε καὶ τοὺς μὲν λέγοντας ἐκ Πατρὸς Υἱοῦ τε, ὑμᾶς δὲ ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι, παραπληκτίζειν καὶ ἄμφω, εἰς Θεοῦ μυστήρια παρακύπτοντας. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ταῦτ' ἔλεγε, συσκιάζων τὸ ἐπὶ τῷ συμβόλῳ τόλμημα, πρέσβεις ὧν καὶ προὔργου μᾶλλον παντὸς τὸ πρεσβευόμενον θέλων ἀνύτειν. Οἱ δὲ τῆς ἐκκλησίας καλὸν μὲν ἔλεγον τὴν εἰρήνην εἶναι καὶ πῶς γὰρ οὐ; , καὶ μᾶλλον ἐκκλησιαίς τοιαύταις, κεφαλῆς λόγον ἐχούσαις τοῖς ὅπουδῆποτε τοῦ εἰρηνάρχου Χριστοῦ μαθηταῖς, πλὴν μετ' ἀσφαλείας καὶ οὐχ ὡς ἔτυχεν· εἶναι γὰρ τὸν κίνδυνον μέγαν τοῖς τοῦ ὀρθοῦ ὀπωσοῦν ἀμαρτάνουσι. «Καὶ τοῦτο οὐχ ἡμῖν ἄρτι ξυνέβη πεπράχθαι, ὡς καὶ αἰτίαν ἔχειν τοῦ τε καινοτομεῖν ἃ οὐδεὶς πρότερον καὶ τοῦ μὴ θέλειν μεταβάλλειν πάλιν εἰς ὃ καὶ πρὶν ἦμεν· ἀλλ' ἄνδρες μεγάλοι τὴν ἀρετὴν καὶ σοφοὶ τὴν γνῶσιν, περὶ τούτων λαλήσαντες, διηνέχθησαν καὶ δόξαν ἐκείνοις διέστησαν. Τὸ δὲ καὶ εἰς πλέον τὴν ἔριν ἐκτείνεσθαι οὐτ' ἐκείνοις ἦν θελητόν, καὶ τοῖς πλεονάζουσιν ἀμαθὲς ἄλλως καὶ τολμηρὸν ὁ πλεονασμός. Πλὴν τὸ καὶ ἡμᾶς τὴν προσθήκην προφέρειν ὑμῖν τότε ἂν χώραν εἶχε καὶ δικαίως ὄνειδι ζοίμεθα, εἰ

δυσσεβείας ὑμᾶς ἢ ἀσεβείας, τὸ χεῖριστον, διὰ τὴν πρόσθεσιν ἐγγραφόμεθα, ὡς ὁμοίως καὶ ἡμῶν ἀσεβούντων διὰ τὴν προσθήκην τὰ ὅμοια. Ἐπεὶ δὲ τὴν ἐπὶ τῷ συμβόλῳ προσθήκην ἀποτρεπόμεθα, ὡς μὴ καλὸν ἄλλως ὄν μὴδ' ἀσφαλὲς τὸ σύνολον κατησφαλισμένοις ἐπεγχειρεῖν, κἂν ἐντὸς λέγοιεν τοῦ ὀρθοῦ, ποῦ δίκαιον ἡμῖν προτείνειν τὰ ὅμοια; Τίς γὰρ ἡμῶν ἐτόλμησε πώποτε οὕτως ὡς λέγεις μετὰ προσθήκης ὁμολογεῖν; Καλὸν οὖν καὶ συμφέρον τὴν εἰρήνην σε σπεύδοντα τῶν ἐκκλησιῶν οὕτω πειρᾶσθαι συνιστᾶν ταύτην, σοφῶς οἰκονομοῦντα παρ' Ἰταλοῖς τὴν τοῦ 479 σκανδάλου ἀφαίρεσιν, κἂν ἡμεῖς ὤμεν οἱ αἰτιώμενοι τοῦ σκανδάλου, δικαίως ἡμῖν ἐπιπλήττοντα, ὡς ἐτοίμοις οὔσι δέχεσθαι τὴν ἐπίπληξιν. Εἰ δὲ παρ' ἐκείνοις τὸ σκάνδαλον ἔβλασταν, ἀνάγκη, πνευματικὸν ὄντα καὶ πρεσβευτὴν τῆς εἰρήνης, ἐκείνοις ὠθεῖν πειρᾶσθαι τὸ ἐπὶ τῇ καινοτομίᾳ τοῦ συμβόλου ἀμάρτημα.» Οὕτως ἔλεγον οἱ τῆς ἐκκλησίας καὶ οὕτως εἶχον ὡς οὐδὲν ἀκουσόμενοι βασιλέως, εἰ προστάσσοι ἐν τούτοις καί γε τὰ μέγιστα ἀπειλοῖ. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς, ἅπαξ τοῦ τοιοῦδε σκοποῦ γενόμενος, οὐκ οἶδα ἢ θέλων ἢ καὶ προσβιαζόμενος, ὃ δὴ κάκεῖνοις μὲν ὑπεκρύπτετο, ἡμῖν δ' ἐνεφάνιζε, φόβους παραπλέκων καὶ πολέμους καὶ χεθησόμενα αἵματα, ἀμεταθέτως εἶχε, κἂν ὅ τί τις ἔλεγε.

ιβ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς τοὺς τῆς ἐκκλησίας κατηνάγκαζε διὰ τὴν εἰρήνην. Μιᾶς γοῦν συνιόντων περὶ τὸν βασιλέα τοῦ τε πατριάρχου καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τινῶν ἐκ τοῦ κλήρου, ἐμβριθέστερον σφίσι περὶ τῶν προκειμένων ὁ κρατῶν διελέγετο, συνείρων μὲν καὶ τοὺς φόβους συνήθως, οὐ μὴν δὲ ἄλλ' οὐδὲ πάμπαν ἐπισφαλὲς ἐδείκνυ τὸ γενησόμενον. Εἶχε γὰρ καὶ τοὺς ὑποβάλλοντας, τοὺς ἀμφὶ τὸν ἀρχιδιάκονον λέγω Μελιτηνιώτην, τοὺς ἀμφὶ τὸν πρωτοαποστολάριον Γεώργιον τὸν Κύπριον καὶ τρίτον, εἰ καὶ μὴ οὕτως ὡς τούτους, ἀλλ' οὖν ἀφωσιωμένως καὶ ἐπιπολαίως, τὸν ῥήτορα τῆς ἐκκλησίας Ὀλόβωλον. Καί γε λαμβάνων καὶ ἀπ' ἐκείνων τὰς ἐκ τῶν ἱστοριῶν συνάρσεις, προὐβάλλετο μὲν τὸν Δούκαν Ἰωάννην καὶ βασιλέα καὶ τοὺς ἀμφ' ἐκείνον ἀρχιερεῖς καὶ τὸν πατριάρχην σφῶν Μανουήλ, ὅπως ἐνεδίδουν ἀπελθόντας ἀρχιερεῖς λειτουργεῖν τε καὶ μνημονεύειν, εἰ μόνον ὁ πάπας τῆς πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει βοηθείας ἀπόσχοιτο. Καὶ ἅμα μὲν τὸ κωδίκιον τῆς ἐκκλησίας εἰς πίστιν προεκομίζετο, ἅμα δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ τότε καὶ νῦν πράγματα συνεκρίνοντο. Προὐβάλλετο δὲ καὶ τὰς κατ' ἐκείνων ὡς δῆθεν σοφῶν γραφάς, πῶς, μὴ κατηγοροῦντες ὄλως ἀσεβείας τοὺς Ἰταλούς, ἠξίουσαν, παραιροῦντας τὴν προσθήκην τοῦ συμβόλου, ἐν ταῖς λοιπαῖς γραφαῖς 481 ἀνάγραπτον ἔχοντας, συνδιέναι τοῖς πεφρασμένοις ἀναγινώσκοντας. Προὔτεινε δὲ καὶ ἐφ' ὅσοις τῶν μεγίστων μυστηρίων οὐ διαστέλλονται Γραικοὶ κοινωνεῖν Ἰταλοῖς οὐδ' ὀπωστιοῦν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκείνων πρὸς τοὺς ἡμετέρους μετάβασιν ὁμοίαν εἶναι εἰ γλῶσσαν γλώσσης ἡμεῖβον, Ἑλληνικὴν τῆς σφετέρας· τίνα δ' ἔχει τὴν κοινωνίαν ἢ ἐπ' ἐκκλησίας ἀναφορὰ τοῦ ὀνόματος, ὅπου γε καί, μὴ πάπας ὄντας τοὺς ἄλλους, ἀνάγκη μετέχειν τῆς κοινωνίας τοῖς ἐκκλησιάζουσι συνισταμένους, λειτουργοῦντος τοῦ ἱερέως καὶ τὴν τῆς Τριάδος χάριν πᾶσι διδόντος κοινῶς; Ἀδελφὸν δὲ καλεῖν καὶ πρῶτον ἐκείνον μείων αἰτία, ὅπου καὶ πατέρα τὸν Ἀβραὰμ ἐκάλει ὁ ἐν τῇ φλογὶ πλούσιος, τόσον ἀπέχων τοὺς τρόπους ὅσον καὶ τὸ μέσον ἐκείνων χάσμα τῆς ἐκείνων διαστάσεως ἦν μαρτύριον· εἰ δὲ διδοῖμεν καὶ ἔκκλητον, σχολῇ τινα, τόσῃν τέμνοντα θάλασσαν, τῶν δικαίων ἀμφισβητεῖν. Ταῦτα καὶ τοιαῦτα τοῦ βασιλέως λέγοντος, ὁ πατριάρχης, παρὼν ἐκεῖσε καὶ τὰ πιστὰ φέρων τῷ χαρτοφύλακι ὡς αὐτίκα ἐλέγξοντι ἐκ τῆς ἀπ' ἐκείνου βίας καὶ ἀκουσίως, ἀφορισμὸν ἐπιτίθησιν ἰσταμένῳ, ἐφ' ᾧ κατ' ἀνάγκην εἴποι τὰ εἰς κρίσιν ἰδίαν περὶ τῶν Ἰταλῶν. Ὁ δ' ἐνσχεθεὶς ἀμφοτέρωθεν, ἔνθεν μὲν τῷ τοῦ βασιλέως φόβῳ, ἐκεῖθεν δὲ τῇ τοῦ ἀφορισμοῦ εὐλαβείᾳ, μέσος ἐναπολέλειπτο καί γε ὡμολόγει τὸ πάθος, ὡς δυοῖν κρήμναται ἀμφοτέρων, φόβου καὶ εὐλαβείας. Καὶ ὅτι τὰ τοῦ πνεύματος προτιμητέα

ἢ τὰ τοῦ σώματος, τότε διαιρῶν ἔλεγεν ὡς· «Οἱ μὲν ἐπὶ τινι καὶ εἰσὶ καὶ λέγονται, οἱ δὲ οὔτ' εἰσὶν οὔτε λέγονται, οἱ δὲ λέγονται μὲν, οὐκ εἰσὶ δέ, οἱ δ' ἀνάπαλιν εἰσὶ μὲν, οὐ λέγονται δέ· ἐν τούτοις τακτέον καὶ Ἰταλούς, μὴ λεγομένους μὲν, ἀλλ' ὄντας ἐνόχους αἰρέσει.» Τοῦτο τὸν μὲν πατριάρχην ἐθάρρυνε πλέον, βασιλεῖ δὲ δεινὸν ἔδοξε καὶ βαρῦ. Λῦσε δὲ λαιψηρὴν ἀγορὴν αὐτίκα, μὴ οἷός θ' ὑπενεγκεῖν τοὺς λόγους· 483 ἀνασεσόβηται γὰρ ἐντεῦθεν ἡ θήρα τῷ βασιλεῖ, καὶ οὐκ εἶχεν ὅ τι καὶ λέξοι, ὡς ὑπ' ἀνάγκης ἀληθεύειν δοκοῦντος. Ἄλλ' οἱ ἀμφὶ τὸν ἀρχιδιάκονόν τε καὶ τὸν πρωτοαποστολάριον, δίκην σφηκῶν ὀρμήσαντες ἐνοδίων, ἐπεῖχον στερρῶς τῷ Βέκκῳ, ὡς κακῶς κρίνοντι, λογίῳ καὶ ταῦτά γε ὄντι καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς δοκοῦντι φρονεῖν.

ιγ'. Ὅπως ὁ Χοῦμνος Ἰωάννης κατηγορεῖ τοῦ χαρτοφύλακος Βέκκου. Ἡμέρα παρῆλθεν ἐκείνη, καὶ ὁ χαρτοφύλαξ τῷ βασιλεῖ ἀπηχθάνετο, αἰτίας ἐργολαβοῦντι τοῦ βλάψαι. Καὶ δι' ὑπερβολὴν ὀργῆς, τὸν Χοῦμνον προστησάμενος Ἰωάννην, ὡς παραπρεσβευτήν, ἐκείνου διώκοντος, ἔκρινεν. Εἰσάγει τε τὴν κατηγορίαν ὁ Χοῦμνος ἐπὶ συνόδου, καὶ ὁ κατηγορούμενος τὴν ὑπόθεσιν παρεγράφετο καὶ τὴν κατηγορίαν ὡς ὑπερήμερον παρεκρούετο, κατηγορίαν λέγων εἶναι ταύτην καὶ μόνου τοῦ βασιλέως, αὐτὸν δ' οὐχ οἷόν τ' εἶναι μετὰ δεσπότης κρίνεσθαι. Ταῦτ' ἔλεγεν ἐπὶ συνόδου, σταθεῖς ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τόπου οὗ τὸ πρότερον ἐκαθέζετο, τοῦ Χοῦμνου μέσον ἰσταμένου καὶ κατηγοροῦντος, τῶν δὲ συγκλητικῶν ἀρχόντων, τοῦ μεγάλου λογοθέτου τοῦ Ἀκροπολίτου, τοῦ λογοθέτου τῶν οἰκειακῶν τοῦ Ἰατροπούλου καὶ ἄλλων συνεδριαζόντων τῇ συνόδῳ καὶ θελόντων κρίνειν, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως πεμφθέντων. Τότε τοίνυν οἱ μὲν ἀρχιερεῖς παρητοῦντο τὴν κρίσιν, μὴ ἔχειν κρίνειν λέγοντες κληρικὸν πατριάρχου, εἰ μὴ αὐτὸς ἐπιτρέψει· ὁ δὲ πατριάρχης οὐδ' ὄλως ἐδίδου, ἀλλ' ἅπαξ εὐρῶν συνεργόν, ὑπερμαχεῖν ἤθελεν. Ἀπραξία δ' ἐντεῦθεν κατηκολούθει καὶ συνόδῳ καὶ ἄρχουσιν, ὡς εἰπεῖν τὸν μέγαν λογοθέτην, τότε καταφερόμενον τῆς συνόδου, ὡς· «Ἀπὸ ῥίνος ἔλκει ὁ χαρτοφύλαξ τὴν σύνοδον, καὶ τί ποιητέον οὐκ οἶδα.» Οὕτως ἀποκρουσθέντες, ὑπέστρεφόν τε πρὸς βασιλέα καὶ ἄ συμβεβήκει ἀπήγγελλον. Περὶ μέντοι τοῦ καθ' αὐτὸν ὁ χαρτοφύλαξ ὑποστελλόμενος, ὡς μὴ δοκοίη προσκρούειν τῷ βασιλεῖ, ἀπελθὼν ἠντιβόλει μὴ οἱ ἀκαταιτιάτω μνησθῆναι· αὐτὸς γὰρ ἔτοιμος εἶναι καὶ ὀφείκειν ἀποθέσθαι καὶ πᾶσαν ἀφεῖναι 485 τὴν πρὸς αὐτὸν πρόσδοτον, κοινωνικὸς δ' εἶναι τῇ ἐκκλησίᾳ, κἂν ὅ τι πράξοι, μὴ παραιτεῖσθαι τὴν βασιλέως χάριν, καὶ τοῦτο ὡς μὴ σχίζειν τὴν ἐκκλησίαν δοκοίη· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐξορίαν πέμπεσθαι, εἰ θελητὸν τῷ κρατοῦντι, καὶ τοῦτ' εἶναι πρόθυμος. Ὁ μὲντοι γε βασιλεὺς, τὴν τῆς ὀργῆς ἀδοξίαν τῷ δῆθεν πρὸς αὐτὸν φιλανθρώπῳ συγκρύπτων, ἀπέπεμπε πρὸς τὰ οἴκοι, μηδὲν εἰπών. Ὁ δὲ καὶ εἰς ἐξορίαν προητοιμάζετο καί, τὰ αὐτοῦ τῷ σκευοφυλακίῳ τῆς ἐκκλησίας ἀνατιθεῖς, ἱματίων πενιχρῶν ἑαυτῷ προὔνοει καὶ γε τοὺς ἰδίους φέρων καὶ ἑαυτὸν τῷ μεγάλῳ ναῶ κατεπίστευεν. Ὡς γοῦν οὐκ ἀνυστὰ ἐδόκει τὰ πρὸς ἐκεῖνον τῷ βασιλεῖ, τῷ ναῶ προσφυγόντα, πέμψας βασιλικὰς συλλαβὰς ἐνσεσημασμένας τῷ ἐρυθρῷ, μεθ' ἀπάσης ἐκεῖνον μετεκαλεῖτο τιμῆς. Καὶ ὅς καθυπήκουε καί, ἐξελθὼν αὐτίκα, εὐθὺς ἄπεισι τοῦ καλοῦντος καὶ πρὶν ἐμφανισθῆναι κατέχεται καὶ εἰς φυλακὴν τὴν τοῦ Ἀνεμᾶ πύργου τοῖς Κελτοῖς σωματοφύλαξι δίδοται. Ὁ μὲν οὖν ἐν τούτοις ἦν.

ιδ'. Τὰ περὶ τοῦ τόμου ὃν ἀπέστειλε πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ὁ βασιλεὺς. Ὁ δὲ βασιλεὺς, τοῖς περὶ αὐτὸν λογίοις χρησάμενος, ὧν πρῶτοι καὶ κράτιστοι ὁ ἀρχιδιάκονος καὶ ὁ πρωτοαποστολάριος ἦσαν, συντίθησι τόμον καὶ ἀπὸ διαφόρων ἱστοριῶν τε καὶ χρήσεων ἀκαταιτίαια τὰ κατὰ τοὺς Ἰταλοὺς παριστᾶ καί, πέμψας πρὸς τὸν πατριάρχην τὸν Ἀκαπνίου Ἀρσένιον, ἄνδρα γεραρὸν μὲν καὶ τίμιον, τὰ δὲ γε κατ' ἐκεῖνα τῶν πραγμάτων ἐπ' ἀμφοτέραις χωλεύοντα ταῖς ἰγνύαις, «Δέξασθε,

μηνύει, τόνδε τὸν τόμον καὶ κοινὸν πρὸς ταῦτα τὸν ἀπόλογον σχεδιάσατε, πλὴν ἐξ ἱστοριῶν καὶ γραφικῶν χρήσεων. Τὸ γὰρ ἀπὸ κοιλίας φωνεῖν ἀσθενὲς μὲν ἄλλως καὶ μάταιον, πλὴν δ' ἄλλ' οὐδ' αὐτὸς δέξομαι.» Ἐκεῖνος μὲν οὕτω ταῦτα θαρρῶν, ὡς οὐκ 487 ἀποδύσεται τις πρὸς τὰ γραφέντατὸν γὰρ χαρτοφύλακα ἐν ἀφύκτοις εἶχεν, ἐν ᾧ σαλεύειν ἐδόκει τὰ πάντα, νικήσειν ἐκ λόγων ᾤετο. Ἄλλ' ὁ πατριάρχης σὺν τῇ συνόδῳ, περὶ τοῦ τόμου διασκεψάμενοι, πέμψαντες συνῆγον τοὺς μετ' αὐτῶν εἶναι δοκοῦντας. Ἦσαν οὖν καὶ ὅσον τὸ τῆς ἐκκλησίας ἔκκριτον· ἦσαν δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Τορνικόπουλον Ἰωαννίκιον, σχιζόμενοι μὲν τοῦ πατριάρχου περιφανῶς, ὅμως δὲ, τῆς χρείας καλούσης, τὰ τῆς μικροψυχίας ἐκείνης χώραν οὐκ εἶχον· παρῆν δὲ σὺν τούτοις καὶ ἡ τοῦ βασιλέως αὐτὰ δέλφη Εὐλογία καὶ πᾶν ὅσον ἦν μετ' αὐτῆς ἐν μοναχοῖς καὶ λογίοις ἐξεταζόμενον, οἷς σκοπὸς εἶς ἦν πρὸς τὸν τόμον ἀπολογεῖσθαι τῷ βασιλεῖ. Καὶ δὴ ἀνεγινώσκετο μὲν ὁ τόμος, ἄλλος δ' ἄλλο τι πρὸς τὸ παρεστὸς τοῖς προκειμένοις ἀντέλεγεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ χρεῖα ἦν συμφρασθῆναι τοὺς λόγους καὶ εἰς ἓνα συντεθῆσεσθαι τόμον καὶ ἐζητεῖτο ὁ συνθησόμενος, ἀνεδέχετο μὲν τὸ ἔργον ὁ Ἰασίτης Ἰώβ, εἶχε δὲ καὶ ἄλλους, καὶ μᾶλλον τὸν συγγραφέα τῶν τοιούτων ἐμέ, τῶν ἐννοιῶν συλλήπτωρα. Καὶ μετ' οὐ πολὺ ὁ τόμος ἐξείργαστο· ὃν δὴ καὶ κοινῶς ἀναγνωσθέντα πάλιν τοῖς ὄλοις καὶ ὅσον ἦν πρὸς τὸ εὐσχημονέστερον μεταπλασθέντα, ὡς μὴ λυποίη σκληρῶς ἐν τισιν ἔχων τὸν ἄνακτα, μετ' αὐτοῦ δὴ τοῦ Ἀρσενίου πέμπουσιν. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς, δεξάμενος τὸν ἀπόλογον καὶ ἀκριβῶς διελθὼν, ἐπεὶ ἔγνω πολλῶν λελειμμένος τοῖς λόγοις καί, εἴπερ ἐμφανισθεῖη, αἴτιος αἰσχύνῃς ἑαυτῶν γενησόμενος, τῷ δοκεῖν ὑπὸ περιφρονήσεως καὶ οὐ κατὰ δειλίαν, ὡς ἦν ἀληθές, περιορᾶν ὑπερηφάνει καὶ ἀνεβάλλετο τὴν ἀνάγνωσιν. Οὕτως οὖν ἐκκρουσθέντες οἱ περὶ τὸν βασιλέα τῆς ἐγχειρήσεως, ἄλλως ἔγνωσαν ὑπελθεῖν τὸν Βέκκον ἐν φυλακαῖς.

ιε'. Ὅπως ὁ Βέκκος, εἰς φυλακὴν εἰργμένος, ὅμως βιαζόμενος κατετίθετο. Τεμμάχια γὰρ ἐκ βίβλων συλλέγοντες ἱερῶν, ἐπεὶ καὶ λογίῳ ἀντικά θίσταντο καὶ λόγοις ἦν ἀνάγκη πείθειν, λόγους γοῦν ἀγίων, ὅσοι καὶ ὑπὲρ Ἰταλῶν ἐδόκουν εἶναι, προὔτεινον ἐκείνῳ, κατὰ φυλακὴν καθημένῳ. Ὁ δὲ, 489 λαμβάνων καὶ διερχόμενος, ἡρέμα πως εἰς εἰρήνην συγκατεκλίνετο. Καί γ' ἀπλοῦς ὢν καὶ φιλαλήθης εἰς ἅπαν, τῷ μὲν ἀπλῶ ταῖς γραφαῖς καθυπήγετο, ταυτό γε πάσχων τοῖς ἀποροῦσιν, εἰ μετρίως ἀποροῖεν ἀπροσδοκίτως, τὸ πᾶν οἰομένοις ἔχειν· τῷ δ' αὖ φιλαλήθῃ οὐκ ἠδόξει ὁμολογεῖν μὴ εἰδέναι μήτε μὴν ἐντυχεῖν· καὶ ἡ αἰτία τὸ ἐφ' Ἑλληνικαῖς σχολάζοντι μὴ θείαις γραφαῖς ἐγγενέσθαι οἱ ἐμμελετῆσαι· θέλειν μέντοι καὶ ἰδεῖν τὰς βίβλους καὶ ἀναγῶναι ἐπιμελέστερον, ἐφ' ᾧ τῷ νῶ τῶν γραφῶν προσέξειν, καὶ οὕτως ἢ πεισθέντα ἀνάγειν ἔχειν ἐπ' ἐκείναις τὸ θάρρος καὶ παγίως ἴστασθαι ἐς ὃ τι καὶ κλῖνοι, ἢ μὴ πεισθέντα τὰς αἰτίας ἐμφανεῖς παριστᾶν δι' ἃς μὴ πείθοιτο. Ταῦτ' ἔλεγε, καὶ ὁ βασιλεὺς κατένευεν, ἐξαγαγὼν τε τῆς φυλακῆς, τὰς βίβλους εἰς ἀνάγνωσιν παρεῖχεν ἐπὶ σχολῆς.

ιβ'. Ὅπως ὁ πατριάρχης, γνωματεύων ἐγγράφως, ὤμνυε μὴ καταδέχεσθαι τὴν εἰρήνην. Τῷ μέντοι γε πατριάρχη μέλον ἦν ἐφ' ἐκάστῳ τῶν πρὸς βασιλέα ἀποκρίσεων, μειζόνως ἤδη ἐπιτιθέμενον καί γ' ἡρεμεῖν μὴ ἐώντα. Ταῦθ' ὁρῶν ὁ μοναχὸς Ἰώβ Ἰασίτης καὶ περὶ τῇ γνώμῃ ὀρρωδῆσας τοῦ πατριάρχου, μὴ καθυφείη τῆς ἐνστάσεως ἀπειπῶν, μηχανᾶται τι τοιοῦτον ἐπὶ τῷ τὴν γνώμην τοῦ πατριάρχου στηρίξαι· ὑποτίθεται γὰρ γνώμην γράφειν καὶ πέμπειν τοῖς ὁποῦδήποτε εὐλαβέσιν ἀνδράσιν, εἰς πληροφορίαν δῆθεν προστιθέντα καὶ ὄρκον, ἐφ' ᾧ μὴ κλονοῖντο, ἀλλ' ἀραρότως ἔχειν, ὡς οὐ καθυφείη πιστεύοντας, καὶ οὕτως ἔλξειν ἐκείνους πρὸς τὸ εὐμενέστερον, ὥστε καὶ σχιζομένους τὸ πρῶτον δέχεσθαι. Τούτοις τοῖς λόγοις ὁ ἱεράρχης πεισθεὶς ἐγχωρεῖ οἱ ἐκτιθέναι τὴν γνώμην, καὶ ἐξετίθετο τὴν ταχίστην· πρὶν δὲ πεμφθῆναι, ἔδοξε τῶν ἀρχιερέων ἀποπειρᾶσθαι, ὡς μάθοι εἰ εἰς τέλος

ἀντίσχοιεν. Συναχθέντων τοίνυν, ὑπανεγινώσκετο μὲν ἡ γνώμη τοῦ πατριάρχου, ἠρωτῶντο δὲ εἴ γε καὶ αὐτοὶ ἐμμένειν ἔχοιεν κατὰ ταύτην. Καὶ ὠμολόγουν αὐτίκα, καὶ τὴν γνώμην ἕκαστος ἰδίᾳ ὑπογραφῇ, πλὴν τῶν προνοσετέρων, ἐβεβαίον τε καὶ κατησφαλίζετο. Ὡς γοῦν ἐπέμφθη μὲν ἡ γνώμη, ἐν ἀφύκτοις δ' ἦν ὁ πατριάρχης τοῦ μηδ' εἴ τι καὶ γένοιτο μεταβάλλειν τοῖς γὰρ ὄρκους συνείληπτο, δῆλος ἦν καὶ πρὸς βασιλέα λέγων ὡς οὐ ποιήσω οὐδὲ καταπραξόμενος τὴν ἐγχείρησιν. 491 Ὁ μὲντοι γε βασιλεὺς, ἀπογνοὺς οἶον ἐντεῦθεν τῆς ἐκείνου κατανεύσεως δεινοὶ γὰρ οἱ ὄρκοι κωλύειν, ἐν δεινῷ μὲν τὸ συμβὰν ἠγεῖτο ἐπ' ἴσης γὰρ ἦν αὐτῷ βουλευτὸν τὸ προβῆναι τὴν πρᾶξιν εἰς τέλος τῷ μετὰ τοῦ πατριάρχου προβῆναι, ὅμως δ' ἀποκρουσθεὶς ἐκείνου, τοὺς ἀρχιερεῖς μετήρχετο ἐμβριθέστερον. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ Βέκκος, ἐνσκολάσας ταῖς βίβλους καὶ συνορῶν πολλὴν ἐντεῦθεν ἐπὶ τῇ πράξει βοήθειαν, ὡς μηδὲν πλέον τολμησάντων τῶν Ἰταλῶν ἴσως ἢ τὸ ἐπὶ τῷ συμβόλῳ προσθεῖναι, καὶ τὴν τοῦ θαυμαστοῦ Κυρίλλου λέξιν παρήγεν, ἡμᾶς τε κάκείνους κατὰ τὸ ἐγχωροῦν συμβιβάζουσαν, τὴν τὸ ἐξ ἀμφοῖν οὐσιωδῶς ὑπάρχον, τουτέστιν ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ, ὡς ἐκείνων μὲν ἐχόντων τὴν ἐκ, ἡμῶν δὲ τὴν διὰ, καὶ ἀμφοῖν τούτων ἐκείνον συμβιβαστὴν γίνεσθαι. Ταῦτα καὶ πολλὰ τῶν τοιούτων ἰδὼν καὶ πρὸς τούτοις τὸν μέγαν Μάξιμον εὐρῶν μαρτυροῦντα, ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστολῶν πρὸς Ῥουφῖνον ῥητῶς μετὰ πολλὰ οὕτω λέγοντα· ἐξ ὧν οὐκ αἰτίαν σφᾶς τὸν Μονογενῆ τοῦ Πνεύματος ἀπέδειξαν λέγειν, ἀλλ' ἵνα τὸ δι' αὐτοῦ προῖεναι δηλώσωσι καὶ ταύτη τὸ συναφές καὶ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας παραστήσωσι, ἀδύνατον δ' εἶναι καὶ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου κατὴ κουενὲν τῇ τῆς Τριάδος τάξει τὸ Πνεῦμα γινώσκεσθαι μὴ προοδικῶς ὄν ἐκ Θεοῦ δι' Υἱοῦ, ἀλλὰ ποιητικῶς, ὡς λέγουσι, τούτοις τε καὶ τοῖς τοιοῦτοις συγκροτηθεὶς οἶον ὁ Βέκκος, ἐφ' ᾧ τὴν ἰδίαν θεραπεῦσαι συνείδησιν, ὑπεκλίνετο πρὸς εἰρήνην. Καὶ ὁ βασιλεὺς πολλὴν ἐντεῦθεν ἐλάμβανε τὴν ῥοπήν, πολέμους μὲν τοὺς ἐφεστῶτας καὶ αἵματα ἐκχυθησόμενα προβαλλόμενος, ὅμως δὲ τὸ ἐν ἀσφαλεῖ μένειν πράξαντα παρὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν λογίων λαμβάνων. Ὅθεν καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι πολὺς ἦν ἐμπίπτων καὶ καταναγκάζων τὴν πρᾶξιν, ἐγχρονιζόντων καὶ μᾶλλον τῶν πρέσβων.

ιζ'. Περὶ τῶν ἀποκρισιarίων τοῦ βασιλέως καὶ τῆς τοῦ πατριάρχου ἀποχωρήσεως. Ὡς γοῦν καὶ ἔτι ἀνήρτηντο τὰ τοῦ πράγματος καὶ ἦν ἀνάγκη πρέσβεις πέμπεσθαι, ἐφ' ᾧ καὶ παρ' ἐκείνων τὸ ἀσφαλές γενέσθαι, ὡς ἐντεῦθεν μὴ ὑποπτεύειν τὸν κίνδυνον, ὑποταγέντας τῇ τῶν ἐκκλησιῶν πρωτίστη καὶ ἤδη γνησίους ἐκείνης νομιζομένους, ἐξελέγοντο μὲν οἱ πρέσβεις· οἱ δ' ἦσαν ὁ 493 προπατριαρχεύσας Γερμανὸς καὶ δὴ καὶ ὁ Νικαίας Θεοφάνης, καὶ τῶν συγκλητικῶν ὁ μέγας λογοθέτης Ἀκροπολίτης, ὁ προκαθήμενος τοῦ βεστιαρίου Πανάρετος καὶ ὁ μέγας διερμηνευτὴς Βερροιώτης· οἱ δὴ καὶ ἀνὰ μίαν τριήρη, ἐντεῦθεν μὲν οἱ τῆς ἐκκλησίας, ἐκεῖθεν δὲ πλὴν τοῦ μεγάλου λογοθέτου οἱ ἐκ τοῦ βασιλέως λαβόντες, ἀνήγοντο, ἐπιφερόμενοι καὶ πολλὰ τῶν ἱερῶν δώρων, στολὰς λέγω καὶ κατάχρυσα εἰκονίσματα καὶ σύνθετα πολὺ τιμα θυμιάματα, πρὸς δὲ καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας ἐνδυτὴν ἐκ χρυσοπάστου ὀξείας διὰ μαργάρων, ἣν ὁ βασιλεὺς, προσενεγκὼν τῷ θεῷ τεμένει, δῶρον ὄντως ἐπάξιον, συγχωρούμενος, ἐπεὶ οὐκ ἔφθασεν ἑτέραν εὐτρεπισθῆναι τῷ μεγάλῳ τῶν Κορυφαίων ναῶ, ἀνταλλαγὴν τοῦ γινομένου πρὸς τὸ ὄν οἶον ποιούμενος, λαβὼν ἀπέστελλε καὶ αὐτήν. Οἱ μὲν οὖν οὕτως ἀναχθέντες ἀπέπλεον. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐπεὶ οὐκ εἶχε ῥᾶπον ἀποσχέσθαι τοῦ πατριάρχου ἀντεῖχετο γὰρ ὡς λεπὰς πέτρας ἐκείνου διὰ τε τὴν ἀπ' ἐκείνου συγχώρησιν καὶ τὴν πρὸς ἐκείνον πληροφορίαν, ὡς ὑπ' αὐτῷ σωθησόμενος, συνθήκας ποιεῖται μετὰ τοῦ πατριάρχου· γὰρ ἀρχιερεῖς καὶ μόγις καθυπεκλίθησαν οὕτως ἐχούσας· αὐτὸν μὲν, ἐξελθόντα τοῦ πατριαρχείου, ἐν τῇ τῆς Περιβλέπτου καθῆσθαι μονῇ, σωζομένων τῶν προνομίων αὐτῷ καὶ γε μνημονουμένου κατὰ τὸ σύνηθες· ἀπελθόντων δὲ τῶν

πρέσβων, εἰ μὲν ἢ πρᾶξις ὅπωςδῆποτε διακωλυθείη, αὐτὸν καὶ πάλιν εἶναι τὸν πατριάρχην, εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἀνελθόντα, καὶ γε μετὰ τῶν ἀρχιερέων εἰρηνεύειν, μηδὲν τῶν συμβάντων ὑπολογιζόμενον· εἰ δὲ προβαίη καὶ εὐοδοῖτο εἰς τέλος τὸ προτεθέν, αὐτὸν μὲν ἐντεῦθεν ἀργῆσαι πάμπαν, ἄλλον δὲ ἀντ' αὐτοῦ ἐπιστῆναι τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς μὴ χωροῦν ἐκείνον εἶναι, τοῖς ὄρκοις προκατειλημμένον. Ταῦτα πρὸς ἀλλήλους συνθεμένων, ὁ μὲν πατριάρχης, κατελθὼν, εἰς τὴν τῆς Περιβλέπτου μονὴν προσκαθίζει ἐνδεκάτῃ μηνὸς ἑκατομβαιῶνος 495 δευτέρας ἐπιμεμήσεως τοῦ #22Πψπβ' ἔτους, κατέχων καὶ τὰ αὐτοῦ προνόμια ἀναφαίρετα· τὰ δὲ τῆς ἐκκλησίας ἔτι ἐν γαλήνῃ ἦσαν, πλὴν τῶν τῆς ἐκκλησίας τεταγμένων εἰς ἄρχοντας.

ιη'. Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς κληρικούς ἀνάγκης. Ἐκείνοις γὰρ καὶ λίαν ὑπόπτως ὁ κρατῶν εἶχεν, ὡς οὐ συνθησομένοις ραδίως, καὶ μᾶλλον, πολλάκις αὐτοῖς τοῦ Βέκκου διαλεγόμενου καὶ προ βαλλομένου τὰ τῶν ἀγίων ῥητά, μὴ πειθομένοις πάμπαν, ἀλλὰ δήλοις οὔσι μὴ καταδεχομένοις, εἰ προβαίη, τὴν πρᾶξιν. Ὅθεν καὶ αἰτίας σφίσι ὁ κρατῶν ἐπλάττετο, ὡς πρὸς τὴν πρὸς αὐτὸν δουλείαν ἀφηνιάζουσι καὶ ὡς ὀνειδίζουσι μὲν ἀρχιερεῦσιν ὑποκλιθεῖσι, καταρωμένοις δὲ βασιλεῖ, τοιαῦτ' ἀναγκάζοντι γίνεσθαι. Ἀμέλει τοι καὶ πρῶτον σφᾶς θωπείαις ὑπελθεῖν ἔγνω καὶ προσεκαλεῖτο καὶ τιμητικῶς προσεφέρετο, κύκλῳ καθίσας καὶ τὰ συνήθη προβαλλόμενος· μηδὲ γὰρ χάριν ἄλλου πραγματεύεσθαι τὴν εἰρήνην ἢ τοῦ δεινούς πολέμους ἀνακοπῆναι καὶ Ῥωμαίων αἵματα περιποιηθῆναι, ἐκχυθήσεσθαι κινδυνεύοντα· μένειν δὲ καὶ πάλιν τὴν ἐκκλησίαν ἀκαινοτόμητον, μηδὲ τοῦ τυχόντος παροφθησομένου· τρισὶ δὲ κεφαλαίοις καὶ μόνοις τὸ πρὸς τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίαν πραττόμενον περιστήσεσθαι, πρωτεῖω, ἐκκλητῶ καὶ μνημοσύνω, ὧν ἕκαστον, εἴ τις ἀκριβῶς σκοποῖη, κενὸν εἶναι ἀνάγκη. «Πότε γὰρ καὶ παρουσιάσας ὁ πάπας προκαθίσει τῶν ἄλλων; Πότε δὲ τισὶ καὶ ἐπέλθοι δίκην ἔχουσι θάλασσαν τοσαύτην ταμέσθαι καὶ τόσον ἀναμετρήσαι πέλαγος, ἐφ' ᾧ τῶν νομιζομένων δικαίων τυχεῖν; Τὸ δ' ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ καὶ μόνῃ ἐκκλησίᾳ καὶ δευτέρᾳ τῇ καθ' ὑμᾶς καὶ μεγάλη τὸν πάπαν μνημονεύεσθαι, τοῦ πατριάρχου λειτουργούντος, τί ἂν τῷ ὀρθῷ προσσταίη; Πόσαις οἰκονομίαις οἱ πατέρες πρὸς ὅ τι γενέσθαι συμφέρον ἐχρήσαντο; Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τὸν Θεὸν γενέσθαι ἄνθρωπον καὶ σταυρὸν ὑπομεῖναι καὶ θάνατον καταδέξασθαι, ἄλλως ὄντα Θεῷ ἀπρεπῆ ἢ μὴν καὶ Θεῷ συνειλημμένῳ σώματι, ἀλλ' οὖν κατ' οἰκονομίαν τὴν ἀνωτάτω γέγονε καί, τῶν μὴ πρεπόντων Θεῷ σαρκὸ φόρῳ γενομένων, πᾶσα ἡ οἰκουμένη σέσωσται. Οὕτω χρῆμα θαυμαστὸν ἢ οἰκονομία. Καὶ γ' ἡμεῖς, εἴπερ οἰκονομικῶς τὸν ἐπηρτημένον κίνδυνον φύγοιμεν, οὐχ ὅπως εἰς ἀμαρτίαν λογισθήσεται, ἀλλὰ καὶ προσαποδέξονται 497 οἱ γνώσεως ἀρίστης ἐπήβολοι. Ὑμεῖς δέ, ἀλλ' ὡς ἀκούω, καὶ ἀρχιερεῖς, εἰς τοῦτο συγκατανεύσαντας, ἀποστρέφεσθε καὶ τὴν ἐκκλησίαν πειρᾶσθε σχίζειν καὶ ἡμῖν, ὡς ἤκουσται, καταρᾶσθε. Τὰ μὲν οὖν περὶ τούτων ἐστὶ καιρὸς εὐθετεῖν καὶ πληροφορεῖν καὶ ἀνὰ μέρος πληροφορεῖσθαι· οὔτε γὰρ ἡμῖν εὐπρεπὲς τοιαῦτ' ἀκούειν, οὔθ' ὑμῖν ἀσφαλὲς τοιαῦτα λέγειν καὶ φόβον ἐμβάλλειν πολλοῖς ὡς οὐ στησόμεθα ἡμεῖς ἐπὶ τούτοις, ἀλλὰ προσβιασόμεθα ἐφ' ᾧ καὶ ἔθῃ ἀλλάττειν καὶ ὁμολογεῖν ὡς ἐκείνοι λέγουσι. Ταῦτα πληροφορεῖν ἐστὶ καιρὸς, καὶ πληροφορήσομεν. Τὸ δὲ νῦν καὶ βουλῆς τῆς ἐξ ὑμῶν χρῆζομεν, καὶ λεγέτω ἕκαστος ὁ οἱ δοκοίη· μόνον μὴ τῷ οἰκείῳ στοιχείῳ θελήματι αὐταρεσκῶν ἀντικρυς, ἀλλ' ἐκκλησιαστικὸς ὢν, ἐκκλησιαστικῶς καὶ λεγέτω. Τὸ γὰρ κατεπεῖγον ἓν ἐστὶ, τὸ φυγεῖν κίνδυνον ἀναγκαῖον, εἰ ταῦτα πράττοιμεν. Ὅποσον δὲ τοῦτο καθ' αὐτὸν ἕκαστος ἐννοῶν, οὕτω προφερέτω τὴν γνώμην, ὡς ἄνευ γ' ἐκείνου οὔθ' ἡμῖν κινητέα ταῦτα καὶ ὑμῖν τὸ περὶ τούτων ὅλως σκοπεῖν ἀνόνητον.» Τούτοις καὶ τοιούτοις ἑτέροις τοῦ βασιλέως καταδημαγωγοῦντος τοὺς τῆς ἐκκλησίας προέχοντας, ἐκείνοι καταρᾶσθαι μὲν βασιλεῖ καὶ ἀπρεπὲς σφίσι καὶ ἄλλως κινδυνῶδες ἡγοῦντο καὶ πάμπαν ἐξ αὐτῆς

ἀπηρενοῦντο καί γε σφᾶς πρὸς τιμωρίας ἐτοίμως ἐδίδοσαν, εἰ ἀληθῶς ἐλέγχοιντο. Τὸ δὲ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς διαφέρεσθαι μὴ εἶναι τῶν ἀπεικότων ἔλεγον· δισταμέ νους γὰρ ταῖς πράξεσι, τοὺς λόγους ἐναντίους ποιεῖσθαι τῶν λίαν ἀκολούθων εἶναι, πλὴν οὐ κακολογοῦντας, ὡς αὐτοὶ φασι, καὶ τὴν κατάνευσιν ὄνειδί ζοντας σφίσι· γνώμης γὰρ ἰδίας ἕκαστον εἶναι κύριον, καὶ ὃ σήμερον οὐ δοκεῖ τινι, αὔριον ἴσως στέρξειν καὶ ἀγαπήσειν, οὐ παλίμβολόν τινα ὄντα καὶ κατὰ τὸ τυχὸν ἐκτρεπόμενον, ἀλλὰ λογιμοῖς δουλεύοντα, ἐκείνων μετα κλινομένων ἐς ὃ τι καὶ δόξοι συμφέρον καὶ αὐτοὺς πράττειν· καὶ τοῦτο εἶναι τὸ μὴ παρὰ συνείδησιν, ὡς πιστεύομεν. «Τὸ δὲ περὶ τῶν προκειμένων ἡμᾶς ἐρωτᾶσθαι, πρῶτον μὲν ὡς οὐ μετὸν ἡμῖν τῆς περὶ τούτων σκέψεως ἐκ κανόνων, ὑπ' ἀρχιερεῖ τελοῦσι καὶ ὀφείλουσιν ἔπεσθαι, τί χρὴ καὶ λέγειν; Πλὴν ἀλλ' ἕκαστος ἰδίᾳ καθ' αὐτὸν ἐρωτάσθω, καὶ ἴσως φόβος οὐδεὶς, τῆς σῆς βασιλείας εἰς βουλήν προτιθείσης τὸ προκείμενον, λέγειν τὸ παριστά μενον.» 499 Τότε τοίνυν ἐρωτωμένων, ὁ μὲν ἀπέλεγε καὶ τὰ τρία· μὴδὲ γὰρ κατα λαβεῖν ὅλως τὴν ἐκκλησίαν ἐνὶ τούτων χρησομένην καὶ μόνω, χρῆναι δὲ δια τηρεῖν καὶ τοῖς ὀψὲ γενησομένοις ὃ δὴ σφεῖς ἐκ τῶν προτέρων παρέλαβον· εἰ δ' ἐπισείεται κίνδυνος, αὐτοὺς μὲν μὴ χρεῶν φροντίζειν, πλὴν μὴν τοῦ εὐχέσθαι, τὸν δὲ γε κρατοῦντα μὴ ἀνιέναι μὴδὲν τῶν εἰς μέριμναν ἀνηκόντων, ἐφ' ᾧ ἀκινδύνως τὸν κίνδυνον ἄλλως ἐκφύγοιμεν. Ἦσαν δ' οἱ καὶ πρωτεῖον μόνον ἐδίδουν καὶ ἐκκλητον, ὡς αὐτῶν γε καὶ μόνων οἴων τ' ὄντων ὑπο κριθήσεσθαι καὶ σχῆμ' ἕξειν καὶ ὄνομα, πλὴν τοῦ πράττεσθαι· μνημοσύνου δὲ μετεῖναι τῷ πάπα δοκοῦντι διαφέρεσθαι, ἐπὶ συμβόλῳ καὶ ταῦτα πίστεως, μὴ καὶ τῶν λίαν ἀπειρημένων ἦν. Ὁ δὲ Ξιφιλῖνος, μέγας ὢν οἰκονόμος τῷ τότε, τῷ γήρα τε καὶ τῇ πρὸς βασιλέα συνηθείᾳ πιστεύων, καὶ προσελιπάρει, σταθεὶς καί γε τῶν γονάτων τοῦ βασιλέως ἀπτόμενος, μὴ, ζητῶν ἀναχαί τίζειν ἀλλότριον πόλεμον, ἴδιον καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς προσεπινοεῖν· μὴδὲ γὰρ εἰρηνεύσειν πάντας, κἂν ἡμεῖς, φησίν, εἰρηνεύσαιμεν.

ιθ'. Ὅπως, εἰς δύσνοιαν διαβαλλόμενοι, οἱ κληρικοὶ ἠνοχλοῦντο. Ἐν τούτοις τῆς ἡμέρας τελεσθείσης ἐκείνης, ἐπισχὼν ἐφ' ἡμέραις ὁ βασιλεὺς καὶ μαθὼν ὡς ἐν κλύδωνι τὰ τῆς ἐκκλησίας εἰσὶ καὶ εἰς τὸν ἕνα οὐ παραδέχεται, ὁ δὴθεν ἀνένδοτος τὸν ὑποκλιθέντα, πρῶτον μὲν σχεδιάσας τόμον, σκοπὸν τὴν πρὸς βασιλέα εὐνοιαν ἔχοντα, ἐκέλευεν ὑπογράφειν, οὐκ οἶδ' ἐπὶ ποίαν χρεῖαν, πλὴν τοῦ δόξαι σχεῖν τῶν τῆς ἐκκλησίας ὑπο σημάτων, κἂν αἱ ὑποθέσεις τὸ διάφορον εἶχον. Κάκεινοι προθύμως ὑπέ γραφον τὸ πρὸς τὸν Ἀβραάμ τοῦ Θεοῦ· οἱ εὐλογοῦντές σε εὐλογημένοι, καὶ οἱ καταρώμενοί σε κεκατήρανται. Ἔπειτα πέμψας τοὺς ἰδίους, οἰκίαν ἐκάστου κατεψηλάφα, ὅς τ' αἴτιος ὅς τε καὶ οὐκί. Καὶ ἡ πρόφασις, ὡς αὐτὸν μὲν εἶναι τὸν κατασχόντα τὴν πόλιν καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ καὶ μόνου καὶ τὰς οἰκίας εἶναι, ἀποχαρίζεσθαι δὲ ταύτας τοῖς εὐνοοῦσι, τοῖς δὲ κατὰ τι ἀφηνιάζουσι καὶ τὴν χάριν ἀνατρέπειν, δίκαιον δ' εἶναι καὶ τὰ τῶν ὀπισθεν χρόνων ἀναζητεῖν τοὺς ἐνοικοῦντας τὰ ἐποίκια. Ἀνεκεφαλαιοῦντο τοίνυν ἐπὶ χρόνοις εἰς πολὺ τὰ ἐποίκια, καὶ ἐνεχυράζοντο παραυτίκα κόσμιά τε παντοῖα καὶ ἔπιπλα καὶ πᾶν ὃ τί τις εἶχε, καὶ τὸ μεῖζον ἐκρίνοντο καὶ εἰς καθοσίωσιν. Ἦτοιμάζοντο δὲ καὶ φορτίδες τοῦ ἐξορίζεσθαι τοὺς ἤδη 501 κατακρίτους δοκοῦντας. Οὐ μὴν δὲ καὶ μέχρις ἐλπισμῶν τὰ δεινὰ ἦσαν, ἀλλὰ καὶ πείρα τινὲς τῶν δεινῶν μετεῖχον, ὡς τοὺς μὲν εἰς Λῆμνον, τοὺς δ' ἐς Σκύρον, ἄλλους δ' ἐς Κέω καὶ ἄλλους ἐς Νικαίας πόλιν περιορίζεσθαι, ἄλλους δ' αὐθις τῆς πόλεως, τοὺς μὲν ἀκουσίως, τοὺς δ' ἔκοντάς, ἐξο ρίζεσθαι, ἄλλους δὲ μέχρι Σηλυβρίας καὶ Ῥαιδεστοῦ, τινὰς δὲ καί, ἐντὸς τοῦ κατὰ τὸν Φάρον λιμένος γνωσιμαχήσαντας, ὑποκλιναί τε καὶ ὑπο στρέψαι.

κ'. Τὸ κατὰ τὸν ῥήτορα τῆς ἐκκλησίας διήγημα καὶ τοῦ συγγραφέως σχετλίασις. Τούτοις προσκείσθω καὶ τὸ κατὰ τὸν ῥήτορα διήγημα, φοβερὸν ὃν ἰδεῖν, φοβερὸν δὲ καὶ παθεῖν, πλὴν οὐκ ἐπὶ τούτου τοῦ καιροῦ γεγονός, ἀλλὰ πρότερον.

Συνάπτομεν δὲ τοῖς δεινοῖς τὰ δεινὰ εἰς τὴν τῆς τότε βίας παράστασιν. Αἱ αἶ ὅτι καί, τοσαῦτα παθόντες, τοῖς ὕστερον ἔλθοῦσι, μηδὲν φανῆσι, μὴ λέξασι, μὴ παθοῦσι, μόνον δ' ἀφανεία κρυβεῖσι καὶ τοῦ μηδεμιᾶς ἀξιοῦσθαι φροντίδος χάριν, ἀπηνῶς ἐκρινόμεθα, εἶπω δὲ καὶ κρινόμεθα. Ὑμεῖς, ὦ οὔτοι, τοὺς τῆς ἐκκλησίας, ποῦ στάντες ἢ ποῦ βάντες ἢ τί καὶ χρήσιμον ἐνδειζάμενοι; Ἄλλ' οὐχ ὑμῖν, τοῖς δὲ δεξαμένοις ἢ μέμψις, καὶ μᾶλλον ὅτι κάκεινοις ἐπιτιθεμένοις ἐχρώμεθα. Ἄλλὰ τὰ μὲν περὶ τούτων ἄλλις, ἡμῖν δὲ καιρὸς τὸ καινὸν διηγῆσθαι διήγημα. Ἡμέρα ἦν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνακτόροις συνάξεως, καὶ ἡ σύναξις ἱερά, καὶ ὅσον ἐν ἱερομονάχοις καὶ ἄλλως ἱερωμένοις καὶ μοναχοῖς πάνδημος· παρῆν δὲ καὶ πατριάρχης καὶ ἅπασα σύνοδος. Ἡ δὲ σκέψις περὶ τῆς κινουμένης εἰρήνης ἐκείνης. Τότε γοῦν καθεσθέντων, τιμηθέντων δ' ἐπὶ καθέδρα καὶ ἀμφοῖν τούτοις, ὡς συναγωνιζομένοις τῷ βασιλεῖ, τοῦ τε ἀρχιδιακόνου Μελιτηνιώτου καὶ τοῦ πρωτοαποστολαρίου Κυπρίου, ὁ ρήτωρ Ὀλόβωλος ἴστατο, προσδοκῶν τὴν ἀπὸ βασιλέως ἐκχώρησιν· ὡς δ' οὐχ ὠρίζετο ἐπὶ 503 καθέδρας καὶ αὐτὸν ἔξεσθαι, ἐξελθὼν καθῆστο. Ἐπεὶ δέ, λόγων κινουμένων, καὶ ὁ ρήτωρ ἐζητεῖτο καὶ χρήσιμος ἐδόκει ἡ παρουσία ἐκείνου, ἀνεζητεῖτό τε καὶ παρίστατο, οὐ μὴν δὲ καὶ ὥστε δοκεῖν εὐμενῆς τὰ πρὸς βασιλέα διὰ τὸ ὡς δῆθεν τῆς ἀτιμίας ἐκείνης ὑπόγυον. Ὅθεν καὶ ἐρωτώμενος οὐκ ἀπεκρίνετο καί, ἐλπίζόμενος τὰ πρὸς χάριν λέγειν, ἐκεῖνος παλινωδίαν οἶον πρὸς τὰ πρότερον ποιησάμενος, τὴν ἐναντίαν τῷ βασιλεῖ δῆλος ἦν βαδίζων, ὡς μὴ συνοίσοντος οὐδαμοῦ τοῦ εἰς ζήτησιν προκειμένου. Καὶ εὐθὺς αἴρεται μὲν τῷ βασιλεῖ ὁ θυμὸς, καὶ βοή ἦν, καὶ ὡς δύσνους αἰεὶ καὶ τῷ φρονήματι ἀλλοπρόσαλλος, καὶ ὅτι οὐ παρ' ἄλλην αἰτίαν, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ αἰεὶ δυσνοεῖν, καὶ τὸ ἐπὶ τῆς ῥίνος πέπονθεν, αἰνιττομένης τῆς ποινῆς ἐντεῦθεν. Ὁ δέ, ἀκράτῳ πάθει φιλοτιμίας καὶ δόξῃ καταφρονήσεως θυμὸν ἄκαιρον μίξας, τὴν τῆς ποινῆς αἰτίαν ἐπαρρησίαζεν· ἢ δ' ἦν, ὡς ἐκεῖνον λέγειν, ἢ πρὸς τὸν παῖδα Ἰωάννην καὶ βασιλέα εὖνοια. Καὶ ὁ μὲν εἶπεν· οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα, ὡς δῆθεν εὐνοοῦντες εἰς χάριν, ἄλλος ἄλλοθεν ποθεν ἐκπηθήσαντες, διασπᾶν ὥρμων, ἀλλ' ὁ βασιλεύς, ὡς δῆθεν φιλανθρωπεύομενος, διεκώλυε, καιρὸν εἰς ἐκδίκησιν θεῖς, ὡς ἔδειξεν ὕστερον. Ὁ μὲν οὖν ρήτωρ, τὴν τοῦ κρατοῦντος ὀργὴν ὑποπτεύων, τῇ ἐκκλησίᾳ προστρέχει καὶ παρ' αὐτῆς ἤλπιζε σώζεσθαι. Ὁ δέ, λαβὼν ἐκεῖθεν, περιορίζει εἰς Νίκαιαν, ὡς ἐπ' εὐμενείᾳ δῆθεν εἰς τὴν τοῦ Ὑακίνθου ἀποστέλλων μονήν. Οὐπω χρόνος τετέλεστο, καί, κινουμένων τότε τῶν ἡμετέρων, ἐπεὶ κάκεινον ἤκουε τῶν δεδογμένων ἀποστατεῖν, δεξαμένος καὶ κατηγορίας μὴ προσηκούσας ἐκείνῳ μηδ' ὀπωσοῦν, ἄλλοθεν καιρὸν νομίσας, κάκεινον μὲν τιμωρῆσαι, ἡμᾶς δὲ δεδιξασθαι, ἐκεῖνον εἶναι τὸν πρέποντα, πέμπων ὑπὸ δεσμοῖς ἄγει· καὶ πρῶτον μὲν ἀπηνῶς προστάσσει καὶ ἀπανθρώπως αἰκίεσθαι, ἔπειτα δὲ τὸν καινὸν ἐκεῖνον θρίαμβον ἀπεργάζεται. Σχοίνῳ γὰρ μακρῷ τῶν τραχήλων κελεύσας ἐκδῆσαι ἐκεῖνόν τε πρῶτον καὶ τὸν Ἰασίτην Μελίαν δεύτερον καὶ ἐξῆς ἄλλον καὶ αὐθις ἄλλον, ἕως καὶ δέκα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνδρῶν ποσωθέντος, ὕστατον δὲ καὶ τὴν ἐκείνου ἀνεψιάν, εἰς τὴν μαγειῶν δῆθεν ἐνδειξιν, τοὺς μὲν δύο τοὺς πρώτους, ὡς καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ἐκείνῃ μὴ κατανεύσαντας, καὶ ἐγκάτοις προβάτων ἐπιφορτίζει σὺν αὐτοῖς 505 τοῖς ἐκείνων διαχωρήμασι, τὸν ρήτορα δὲ διαφερόντως καὶ ἦπασι προβάτων κατὰ στόμα κελεύει τύπτεσθαι συνεχέστερον, καί, οὕτως ἀνὰ τὴν πόλιν ἅπασαν θριαμβουμένους, κύκλῳ τῆς ἐκκλησίας περιαγαγεῖν, ἀτιμοῦντας ἐκεῖσε πλέον εἰς φόβου καὶ ἀπειλῆς τοῖς κληρικοῖς ἐνδειξιν. Ἐπράττετο μὲν οὖν ταῦτα ἐλαφροβολιῶνος ἕκτη μηνὸς τοῦ ἐπιόντος ἔτους, τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου πρότερον ἢ ταῦτα γενέσθαι ἡμερῶν ἕξ κατὰ τὴν νῆσον μεταλλάξαντος, εἶτ' οὖν τριακοστῇ γαμηλιῶνος μηνός. Οἱ δὲ τοῦ κλήρου, τὸν κίνδυνον σφίσις αἰωρούμενον βλέποντες, καθικέτευον τὸν κρατοῦντα ἀνεῖναι αὐτοῦς τῆς ὀργῆς, ἐφ' ᾧ ἡσύχως καθῆσθαι, μέχρις ἂν ἐκ Ῥώμης οἱ πρέσβεις ἐπαναζεύξωσιν· ἀλλ' οὐ πείθον πολλὰ λιπαροῦντες,

ἀλλ' ἄντικρυς ἐκρίνοντο τῆς πρὸς βασιλέα καθοσιώσεως, ἣν μή γε τὰ τῆς ὑπογραφῆς τελοῖεν. Ὡς δέ τινες εἰς φόβον κατέφευγον τοῦ μή τι καὶ πλέον προσβιασθῆναι, ὁ βασιλεὺς αὐτίκα προστάσσει, καὶ λόγος ἐκτίθεται χρυσοβούλλειος, πλήρης μὲν φρικωδεστάτων ἄρων, πλήρης δὲ καὶ ὄρκων παλαμναιοτάτων, ἧ μὴν μὴ ἐκβιάσασθαι πλέον, μὴ διαπράξασθαι, μὴ παρεγχειρῆσαι, μηδ' εἰς νοῦν βαλεῖν μέχρι καὶ ἐς κεραίαν μίαν καὶ ἰῶτα τὰ τοῦ συμβόλου παραγαγεῖν, μὴ πλέον τῶν τριῶν κεφαλαίων, πρωτείου καὶ ἐκκληίου καὶ μνημοσύνου, καὶ τούτων ἐπὶ ψιλοῖς ὀνόμασι κατ' οἶκον μίαν, ζητῆσαι· εἰ δ' οὖν, ἐξώλη τε καὶ προώλη γενέσθαι καὶ τὰ φοβερώτατα ὑποσχεῖν. Ταῦτα γράψας καὶ ὑπογράψας, προσέτι δὲ καὶ βούλλη χρυσῆ κατασφαισάμενος, πέμπει τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ τοῦ πρωτασηκρήτις Νεοκαί σαρείτου Μιχαήλ· ᾧ δὴ καὶ βεβαιωθέντες, καθυπογράφουσιν, ἄνευ καὶ τότε τινῶν, οἳ δὴ καὶ ἐξορισθέντες, μετὰ καιρὸν συγκαταθέμενοι, κατὰ γονταὶ καὶ ἐνοῦνται τῇ ἐκκλησίᾳ, οὐδενὸς τῶν τοῦ κλήρου ἐλλείψαντος. 507

κα'. Ὅπως οἱ πρέσβεις τοῦ βασιλέως κατὰ θάλασσαν ἐκινδύνευσαν. Ἄλλὰ ῥητέον καὶ τὰ τῶν πρέσβεων. Ἐκεῖνοι γὰρ παρὰ καιρὸν πλεύσαντες κρονίου γὰρ ἀρχομένου μηνὸς ταῖς ναυσὶν ἐμβάντες ἀπέπλεον, πρὸς αὐτῷ τῷ Μαλέα, ὃν καὶ ἔυλοφάγον καλεῖν εἰώθασιν, λήγοντος τοῦ μηνός, γίνονται καὶ τῇ ἐνισταμένη τότε μεγάλῃ πέμπτῃ ἑσπέρας ναυαγίῳ χρῶνται δεινῶ. Αὐτίκα γὰρ ὤδινε μὲν ἡ θάλασσα, καὶ κατέβαινε Ἑλλησποντίας λαμπρός, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε γαίαν ὁμοῦ καὶ πόντον· καὶ νύξ μὲν οὐκ οὐρανόθεν ὀρώρει, ἀλλ' ἦν ταῖς ἀληθείαις νύξ ἢ σκιά γῆς καὶ συνήθης, πλὴν ἀσέληνός τε καὶ ἀλαμπῆς ἐξ ἀστέρων. Ἡ δὲ τοῦ ἀέρος ἀκαταστασία καὶ σύγχυσις τὸ δεινὸν ἐπηύξανε τῆς θαλάσσης, καὶ δεινὸς ἐφήπται τοῖς πλέουσι κίνδυνος. Πρῶτον μὲν οὖν διέσχεν ὁ κλύδων τὰς ναῦς ἀπ' ἀλλήλων, καὶ οἱ ἐν αὐταῖς οὐκ εἶχον εἰδέναι ποῦ προΐασιν ἄρα ἐκάτεροι· ἐνέδοσαν γὰρ τῷ κύματι σφοδρῶς πλημμυροῦντι, ὅπου προσαράσσων ἀγρίως καὶ φέροι. Ὅθεν καὶ οἱ περὶ τὸν Γερμανὸν καὶ τὸν μέγαν λογοθέτην ἀνώθουν τε πρὸς πέλαγος τὴν τριήρη καὶ ἐξουρίαζον, τῷ πελάγει πιστεύσαντες, σοφώτερον δρῶντες ἢ κατὰ τοὺς λοιπούς. Ἐκεῖνοι γὰρ, μικροψυχήσαντες πρὸς τὸν κίνδυνον καὶ τῇ ξηρᾷ, ἐγγὺς οὔση, ἐλπίζοντες σωθῆσθαι, εἰ λιμένι ἐντὺ χοιεν, τὴν γῆν μὲν ἐφυλάσσοντο, τὸν ἀπὸ ταύτης δεδιότες κίνδυνον, πλὴν δ' ἀλλ' οὐδὲ πάλιν τῷ πελάγει ἐπίστευον. Ὅθεν καὶ κατὰ μικρὸν τῆς φορᾶς τῶν κυμάτων ἠττωμένου τοῦ κυβερνήτου, ἀφανῶς ταῖς ἀκταῖς προσπαίουσι καὶ οὕτως αὐτόνεω καταδύονται, δῶρα ἐκεῖνα βασιλικά καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας πολῦτιμον ἐνδυτὴν αὐτοῖς ἀνδράσι συγκαταδύσαντες, ἐνὸς καὶ μόνου διασωθέντος, ὃς δὴ καὶ ἄγγελος ἐγεγόνει τῆς συμφορᾶς. Καὶ οὕτω μὲν οἱ ἀμφὶ τοὺς ἄρχοντας ἐξαπολωλότες ἠγγέλλοντο· οἱ δὲ περὶ τοὺς τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸν μέγαν λογοθέτην, τὴν νύκτα πᾶσαν πρὸς τε κύμα πρὸς τε θάλασσαν διαναυμαχοῦντες καὶ πολλάκις ἐγγὺς ἐλθόντες τοῦ καταδύναι, μόλις καὶ σὺν πολλῇ βία, ὑπαυγαζούσης ἡμέρας, πρὸς Μεθώνην γίνονται, μόγις ἀποδράσαντες παρ' ἐλπίδα πᾶσαν τὸν ἐφεστῶτα 509 κίνδυνον. Ἐκεῖσε δ' ἀνέσαντες ἡμέρας πλείους, ἐφ' ᾧ μαθεῖν τὰ τῆς ἄλλης τριήρεως, εἴ που τοῦ κλύδωνος διαγένοιτο, ἐν εἰδήσει γίνονται τῆς πικρᾶς ἀγγελίας μετ' οὐ πολὺ· οἳ δὴ καὶ μόνοι λειφθέντες, ἐπεὶ οὐκ ἦν ὑποστρέφειν, τοῖς πρόσω ἐπιβαλλόμενοι, πρὸς τὴν Ῥώμην ἀπέπλεον. Καὶ δι' ὀλίγων ἡμερῶν καταλαβόντες τὸν πάπαν, τὰ τῆς πρεσβείας ἐπλήρουν, ἀσμένως ὑποδεξαμένου τοῦ πάπα τοὺς πρέσβεις, ὥστε καὶ τιμῆσαι σφᾶς τιάραις τε καὶ μίτραις καὶ δακτυλίοις, ὡς ἡ ἐκείνων ἔχει ἐπ' ἀρχιερεῦσι συνήθεια. Ἐὰρ οὖν καὶ θέρος ἐκεῖσε διαγαγόντες καὶ τὰ εἰκότα φιλοφρονηθέντες παρὰ τοῦ πάπα, τὰ τῆς πρεσβείας διευθετοῦσι καί, φθινοπώρου λήγοντος, συνάμα πρέσβεσι τὴν πόλιν καταλαμβάνουσιν.

κβ'. Ὅπως ὁ πάπας ἐμνημονεύετο, ἀργήσαντος τοῦ πατριάρχου. Ἦν οὖν ἀπεντεῦθεν ἀργῆσαι μὲν τὸν πατριάρχην κατὰ τὰ συγκείμενα τέλεον,

μνημονεύεσθαι δὲ τὸν πάπαν, καὶ εἴθ' οὕτως καὶ τὸν εἰς πατριάρχην ἀνάγεσθαι μέλλοντα ψηφίζεσθαι τε καὶ καθιστᾶν. Τὸ μὲν οὖν τὸν πατριάρχην παρακινεῖσθαι ἐργῶδες ἦν, ἐπεὶ οὐκ αὐτόθεν ἐκεῖνος παρητεῖτο τὴν προ στασίαν. Ὡς γοῦν οὐκ ἦν παραιτεῖσθαι, μάρτυρας τῶν πρὸς βασιλέα λόγων ἐκείνου ὡς ἦν παραστήσαντες οἱ δ' ἦσαν οἱ περὶ τὸν δικαιοφύλακα Σκουταριώτην, ὡς ὑπισχνουμένου δῆθεν τοῦ πατριάρχου τὴν ἐκουσίαν ἐκχώρησιν, εἰ εὐδοίτο τὸ ἔργον, ταύτην τὴν φωνὴν ὡς παραίτησιν τελείαν, προσέτι δὲ καὶ τὸν ὄρκον, ἔκρινον οἱ ἀρχιερεῖς, τὴν μὲν ὡς ὑπόσχεσιν, τὸν δὲ ὡς κωλύμην ἄντικρυς. Τὸ γὰρ ἔνθεν μὲν μὴ καταδέχεσθαι τὴν πρᾶξιν ὁμνύοντα, ἐκεῖθεν δὲ γεγονυίας ἐκχωρεῖν ὑπισχνούμενον, δηλοῦντος ἦν πάντως, προχωρούσης τῆς πράξεως, τὴν ἰδίαν παραίτησιν· ἐπὶ τί γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων εἶναι, τῆς πράξεως ἀποβάσης, ἥς 511 χάριν καὶ ὄρκους ἐτίθει τοῦ μὴ δεξασθαι καὶ ὑποσχέσεις τοῦ ἐκχωρεῖν αὐτίκα προβάσης; Διὰ τοι ταῦτα καὶ ἀργίαν ἐκείνου καταψηφίζονται, καὶ γε μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ἐννάτη παύεται τὸ τούτου μνημόσυνον, καὶ πρὸς τὴν κατὰ τὸν Ἀνάπλου Λαύραν ἐκ τῆς Περιβλέπτου μεταφοιτᾶ. Τοῦ δ' αὐτοῦ μηνὸς ἕκτη καὶ δεκάτη, τοῦ Χαλκηδόνο Νικολάου ἱεουργοῦντος κατὰ τὰ ἀνάκτορα, ἀναγινώσκειται μὲν διττῶς, τῶν πρέσβεων συνάμα τῷ βασιλεῖ ἐκεῖσε παρόντων, ὁ ἀπόστολος, εἴτ' οὖν ἡ περικοπὴ τῆς τῶν Πράξεων βίβλου Πέτρου γὰρ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων ἦγετο ἑορτή, ἦν ἑορτάζει ἡ ἐκκλησία ἐπὶ τῇ καταθέσει τῶν θείων ἀλύσεων, ἀναγινώσκειται δὲ ὡσαύτως καὶ τὸ θεῖον εὐαγγέλιον Γραικικῶς τε ὁμοῦ καὶ Ῥωμαϊκῶς, καὶ οὕτως κατὰ τόπον οἰκεῖον καὶ ὁ πάπας παρὰ τοῦ διακόνου ἐμνημονεύετο· ὁ δ' ἦν ὁ Γρηγόριος, ἄκρος ἀρχιερεὺς τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας καὶ οἴκου μενικὸς πάπας μνημονευόμενος.

κγ'. Περὶ τοῦ σχίσματος καθόλου τῆς ἐκκλησίας. Ἐντεῦθεν τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐνόσει, καὶ διεστέλλοντο ἀπ' ἀλλήλων ἄνθρωποι, καὶ ὁ μὲν ἐκοινώνει τῷδε τῶν θείων συνάξεων, οἱ δὲ μὴ ἄψη, μὴ θίγης μέχρι καὶ ἐκπωμάτων αὐτῶν καὶ προσφωνημάτων ἀπακριβοῦμενοι. Ἦρετο δὲ τὸ σχίσμα μεῖζον, καὶ ὁ χθὲς ἐπὶ τῷδε πληροφορούμενος σήμερον ἀπεστρέφετο. Καὶ ὡσπερ εἴ τις κακοσπλάγχχνος ἔχων, ἐπισυμβάντος καὶ ἄλλου νοσήματος, διπλοῦν ἔχει τὸ ἄλγος, καὶ τὸ πρότερον αὐξεται τῇ τοῦ ἐπιγενομένου προσκρούσει, ἐκεῖνα δ' αὖθις πρὸς ἀλληλα διαφέρετον, ὥστε τὸ εἰς θεραπείαν τούτου καὶ συστολὴν εἰς αὐξὴν θατέρου γίνεσθαι καὶ ἀπαγο ρεύειν τὸν κάμνοντα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τότε τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ συνέ βαινε. Προόντος γὰρ ἀποχρώντως τοῦ κατὰ τὸν Ἀρσένιον σχίσματος, ἐπισυμπίπτει καὶ δεύτερον τόδε, ὥστ' εἶναι μὲν καὶ ἄμφω τὰ μέγιστα ἀρρωστήματα καὶ τὸ μέγα τῆς ἐκκλησίας σῶμα καὶ ἀστασίαστον οἷά τε 513 διαλυμαίνεσθαι, καθ' αὐτὰ δὲ καὶ λίαν ἀξύμβατα, αὐτοὺς δ' αὖθις τοὺς ἑκατέρας μερίδος πρὸς ἀλλήλους διαφωνεῖν καὶ τοὺς μὲν οὕτως, τοὺς δ' ἄλλως, καὶ τοὺς μὲν ἀπλῶς, τοὺς δ' ἀκριβέστερον, ἐπὶ τῷ σχίσματι δια κεῖσθαι. Τίς ἂν τὰ τότε ἀξίως θρηνήσοι, ὅπου γε καὶ πᾶν καὶ τῶν ἀπειρημέ νων πλημμέλημα οὐδὲν ἐδόκει καὶ εἰς συγκρίσεως λόγον τοῦ κοινωνεῖν ἀνεκτότερον; Οὐδὲ γὰρ ὅσον καὶ πέπρακτο ἐπὶ τοῖς ἔξω διεφημίζετο, ἀλλὰ προσετίθουν πλείω καὶ χεῖριστα, ἐπιδαψιλευόμενοι τοῖς κακίστοις, ὡς ἂν ὑπαγάγοιεν καὶ τὸν ποσῶς ἡσυχάζοντα. Τό τε γὰρ τῶν λεγόντων κακοῦργον καὶ τὸ τῶν ἀκουόντων ιδιωτικὸν καὶ ἀγροῖκον ἐπῆγε πίστιν τοῖς λεγομένοις. Σῶφρον μὲν οὖν τὸν ἀγροῖκον μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀλλ' ἀπραγμόνως ἔασθαι σῶζεσθαι. Εἰ δὲ τις κινοίη καὶ διεγείροι πρὸς τὸ δῆθεν ἀσφαλίζεσθαι τὰ ἐς πίστιν, φεῦ τῆς κορυζῆς ὀπόση· ὅ τι δ' ἂν τις ἐκεῖνον καὶ πείσειε λέγων, μετριάζειν πρὸς ταῦτα, ὡς μηδὲν πλέον εἰδότα μακέλλης τε καὶ σκαπάνης καὶ βιοτῆς ἀπράγμονος. Τοιούτους πολλοὶ τοὺς πολλοὺς εὐρόντες οὐδὲ γὰρ πάντων ὁ λόγος ἄπτεται, οἷς δὴ καὶ λόγος τῆς διαφορᾶς προειστήκει καὶ ἱστορίαι μέλημα ἦν καὶ γραφαῖς προσεῖχον καὶ τὸ τῆς αἰτιάσεως ὀπόσον ἦν διεγίνωσκον καὶ οὐχ ἦττον μετρίως ἢ ἀσφαλῶς ἐχρῶντο τοῖς πράγμασι, μεῖζον ἐποίουν ἢ ὅσον ἔδει τὸ σχίσμα.

Ἐχρῆν γὰρ ἴσως ὀπόσον ἦν χθὲς τὸ πρὸς τοὺς Ἴταλοὺς ἐκείνοις διάφορον, τοσοῦτον καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους ἔχειν, ὅπου γέ τινες, καὶ αὐτοῖς δὴ τότε κατὰ χρεῖαν κοινωνοῦντες, καθ' ὃ τί τις εἶπαι, τῶν ἰδίων ἀδελφῶν ὡς ἐναγεστάτων δίσταντο. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκείνων οὕτω, καὶ ὁ λόγος παρενήνεκται τοῦ εἰκότος, τοῦ πάθους κινήσαντος· οὐδὲ γὰρ ἐγκαλεῖν, ἀλλ' ἱστορεῖν, προεθέμεθα. Ὅθεν καὶ ὁ μὲν λόγος φιλά τὰ πραχθέντα τίθησιν, ἐξέσται δὲ κρίνειν τῷ βουλομένῳ.

κδ'. Περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ χαρτοφύλακος Βέκκου εἰς τὸ πατριαρχεῖον. Τότε τοίνυν τοῦ μὲν Ἰωσήφ ἀργήσαντος, ὡς προλέλεκται, τῆς δ' ἐκκλησίας ζητούσης τὸν προστησόμενον, πολλοὶ μὲν ἐνεκρίνοντο τῶν δοκούντων ἀπὸ τε τῶν μοναχῶν καὶ τῶν ἄλλως ἱερωμένων, ἔρρεπε δὲ πλεόν ἢ ψῆφος τῷ Πρίγκιπι, ἀνδρὶ εὐγενεῖ μὲν τὰ εἰς γένος, ἐκ πριγκίπων δὲ τῶν κατὰ Πελοπόννησον κατάγοντι τὸ ἀνέκαθεν, ὀπόθεν νέος ξενιτεύσας, κατ' ἀρετῆς λόγους 515 καὶ πολιτείας ἀκριβεστάτης, ἔν τινι τῶν κατὰ τὴν ἀνατολὴν μονῶν τοῦ Μέλανος ὄρους, ὅπου γε καὶ τὸν ἀπὸ πατριαρχῶν Γερμανὸν ἀσκεῖν ἐλέγομεν, φέρων ἑαυτὸν ἐγκλείει. Ἐκεῖθεν δὲ μετὰ χρόνους τῷ βασιλεῖ προσχωρεῖ καί, τὴν τοῦ Παντοκράτορος μονὴν πιστευθεὶς, καταστάς εἰς ἀρχιμανδρίτην, εἶτα καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς Τοχάρους διαπρεβεύσας, τὴν νόθον Μαρίαν τοῦ βασιλέως εἰς νύμφην ἀγαγὼν ἐκεῖσε τῷ Ἀπαγᾶ, πρὸς τινι κελλίῳ τῆς τῶν Ὀδηγῶν μονῆς ἐπανελθὼν ἠσυχάζεν· ὕστερον δὲ κὰν τῆ τῆς Ἀντιοχείας ἐκκλησίᾳ εἰς πατριάρχην καθίσταται. Τότε δὲ καθ' αὐτὸν ὄντι καὶ ἠσυχάζοντι ἢ ψῆφος ἔρρεπε τῶν λοιπῶν πλεόν, ἐς ὃ τῆς κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐκκλησίας προστήσασθαι· κὰν ἐγεγόνει τοῦτο, ἦν μὴ γέ τινες τῶν ἀρχιερέων εὐδόκουν ἐπὶ τῷ Βέκκῳ, ἅμα μὲν χαρτοφύλακι ὄντι, ἅμα δὲ καὶ μεγάλῳ σκευοφύλακι, καὶ κλέος ἔχοντι μέγιστον. Ἀνατεθέντων δ' ἐπὶ τῷ βασιλεῖ τῶν κατὰ τὰς ψήφους, ὁ Βέκκος ἐδέδοκτο ἀξιώτερος τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι λόγιος ὁ ἀνὴρ καὶ καταστέλλειν ἔχοι τὸ σχίσμα τῆ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας πολυχρονίῳ πείρᾳ καὶ λογιότητι. Ὅθεν καὶ συναχθέντες οἱ ἀρχιερεῖς ἐν ταύτῳ ἐπὶ τοῦ θείου καὶ μεγάλου τεμένους ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν καὶ πρῶτον καὶ δεῦτερον καὶ τρίτον ψηφίζονται. Καὶ ὁ Βέκκος εἰκοστῆ μὲν ἔκτη πυαντιῶνος μηνός, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ, πατριάρχης προβέβληται, δευτέρα δὲ μαιμακτηριῶνος, τῆ ἐπιούση κυριακῆ, ἐν ἐπισήμῳ ἡμέρᾳ τοῦ Πνεύματος, τὰ τοῦ Πνεύματος δέχεται καὶ τελειοῦται ἀρχιερεὺς. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς, ἐπ' ἐκείνῳ μικρὸν σχολάσας τὸν νοῦν, ὡς ἂν γε καὶ κατασταίη πρὸς τὴν πνευματικὴν ἐκείνην ἀρχὴν, τὸ λοιπὸν κοσμικαῖς ἐνεδίδου φροντίσιν, εἰδὼς ἱκανὸν ἐκεῖνον ὄντα τὰ τῆς ἐκκλησίας ἰθύνειν μετ' αὐτάρκους πείρας καὶ τῆς περὶ ταῦτα παμπόλλης συνέσεως. Συλλήψεσθαι δέ οἱ ἐς ὃ τι καὶ δέοιτο παρεῖχεν ἔτοιμον ἑαυτόν, ἐλπίζων παρ' ἐκείνου καὶ αὐτὸς τὰ ὅμοια ἔχειν. Ἐδίδου δέ οἱ καὶ παρρησίας χώραν ἐντυγχάνειν ὑπὲρ ἀνθρώπων τὰ πρέποντα καὶ γε ἀνύτειν, ὡς οὐ παρὰ τὸ δέον ἐντευξόμενον. 517 Διένεμε γὰρ ἑαυτὸν δίχα, τοῖς τε δεομένοις ἐξ ἐλέους εὐπάσχειν, τοῖς τε φερομένοις καὶ τι πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐγκλημάτων δικαίωμα. Καὶ τοῖς μὲν, τὰς ἀφ' ἑαυτοῦ προσωποποιῶν Λιτὰς χωλὰς τε ῥυσσὰς τε παραβλώπας τ' ὀφθαλμῶ, ἐθήρα τὸν ἐκ τοῦ βασιλέως ἔλεον, ὁμολογῶν μὲν αὐτὸς ὑπὲρ ἐκείνων τὸ παῖσμα, δεόμενος δὲ ἀφεθῆναι τοῦ προστιμωμένου τῷ πταί σματι· τῶν δέ, καὶ θαρραλεώτερον ὑπερμαχῶν τῷ κρατοῦντι, ὡς ἀδίκου μένων ἐζήτηι τὴν λύσιν. Οὐ γὰρ ἐρμηνέως ἔχρηζεν ἐς ὃ τι μάθοι τὰ τοῦ δεομένου πῶς ἂν ἔχοιεν, ἀλλ' αὐτὸς ἀκούων, μόνον ἀξιῶν ἀληθεύειν τὸν λέγοντα, ὡς ἀνοισθησομένων τῶν λόγων τῷ βασιλεῖ, αὐτὸς διακρίνων, τὰς ἀναδοχὰς ἐποιεῖτο κατὰ τὰς κρίσεις. Εἶποντο δὲ καὶ οἱ πρὸς τὸν κρατοῦντα λόγοι κατὰ τὰς ἀναδοχὰς· προωκονόμεναι γὰρ πρὸς τὸ χρήσιμον καὶ τὰς περὶ ἐκάστου ἀναφοράς, ὡς τὴν μὲν προτάττεσθαι, τὴν δ' ὑποτάττεσθαι, καὶ τὴν μὲν πρωτολογησομένην, τὴν δ' ὑστερήσουσαν, ὥστε καὶ πολλάκις μετεγ γράφεσθαι τὸ τῆς ἀναφορᾶς γραμματίον συμβεβήκει, ὡς δευτέρου ἢ

καὶ τρίτου ἢ καὶ ὑστάτου τεθησομένου τοῦ παροξυσμὸν ἐκ τῶν εἰκότων κινήσαι βασιλέως ὑφορωμένου, πρώτου δέ γε τοῦ ἢ ραδίως ἀνυσησομένου ἢ καὶ εἰς χαριεντι σμὸν τινα δόξοντος. Ὑπ' αὐτῷ γὰρ καὶ τῶν πολλῶν ἐθάρσουν αἱ τόλμαι, ὡς μέχρι βασιλέως ἀναχθησόμεναι, καὶ ἔνδοξος ἦν ὁ τολμῶν αὐτίκα περὶ τῶν σφετέρων δικαίων λέγειν, ὡς ἀληθῆ δόξων λέγειν δι' ἐκείνου πρὸς τὸν κρατοῦντα. Οὕτως ἦν πρὸς τὰς ἀναδοχὰς τῶν ἀνθρώπων ὁ ἀνὴρ δοκιμώτατος ὥστε καὶ προλαβεῖν οὐ χειρόν τινα τῶν αὐτοῦ εἰς δεῖγμ' ἀκριβοῦς παρρησίας καὶ τῆς περὶ τὸ δίκαιον ἀντιλήψεως. Θέρους ἀκμὴ ἦν, καὶ ὁ κρατῶν περὶ τὸ τῆς μεσημβρίας σταθερώτατον, μετὰ τὸν μετ' ἄριστον ὕπνον, κατὰ τὰ Ὁάτου μέσα καθήμενος ἐναιθρίαζε. Συνεδριάζων δ' ἦν ἐκείνῳ καὶ πατριάρχης, ἐγγύθεν ἐκ τῆς Χώρας ἔχων, ἠνίκα καὶ βασιλεὺς ἐξ ὕπνου ἀνέγροιο, ἐκ τοῦ ῥᾶστα παραγίνεσθαι. Ἐνετύγγανε τοῖνυν, καὶ ἡ ἐντυχία ἀξίωσις ὑπὲρ ἀνθρώπου ἦν ὃν ἡδικῆσθαι 519 μὲν ὁ ἱερεὺς διεγίνωσκεν, οὐ καλῶς δ' ἔχων ὁ βασιλεὺς περὶ ἐκείνον οὐ κατένευε σῶζεσθαι· καὶ ἡ ἔνστασις ἀμφοτέρωθεν ἰκανὴ ἦν θορυβῆσαι καὶ τὸν ἀκούοντα. Τοῖς δ' οὐκ ἔληγεν ἔτι, ἀλλὰ τῷ μὲν, ὡς ὑπὲρ δικαίου λέγοντι, ὁ ζῆλος ἀνέζει καὶ παρρησιαστικώτερον ἔπληττε, βασιλεῖ δέ, τὸ ἐπὶ τῷ διαπρεσβευομένῳ ἔχθος πρὸς τὴν κατὰ τοῦ πρεσβεύοντος βαρύτητα τρέψαντι, ξυνέβαινε παροξύνεσθαι. Καὶ ὁ μὲν ἐδέετο, ὁ δ' ἀνένευεν· ὁ μὲν καὶ δρα στικώτερον ἠντιβόλει, ὁ δ' ἠγρίαινε. Τέλος ἀλλ' ἀδικεῖσθαι τὸν ἀνθρωπον ἔλεγεν, ὁ δ' οὐκ ἐφρόντιζεν. Ὡς δὲ καὶ δῆλος ἦν πράξων παραβολώτερον, ἦν μὴ γ' ἀκούοι, ὁ δὲ ἀλλ' οὐκ ἐδίδου τὸ παράπαν τὴν λύσιν, κἂν ὅ τι καὶ πράξοι. Καὶ εὐθύς ζῆλος εἰσέδου τὸν ἱερέα, καί· «Τί δέ, φησί, καὶ ἀπὸ τίνων ἀρχιερεῖς εἶναι ἄξιον ἢ μαγεῖρους καὶ στρατῶρας, οὓς ὑποκλίνειν ἀνάγκη, κἂν ὅ τι θέλοιτε;» Ταῦτά τε εἰπεῖν καὶ ἀθρόον τὸ τῆς πατριαρχίας σύμβολον ρῖψαι, τὴν βακτηρίαν, τὴν δ' ἐπιρροιζῆσαι, πρὸ ποδῶν τῷ βασιλεῖ πεσοῦσαν, τὸν δ' ἄμ' ἀναστάντα, ἢ ποδῶν εἶχεν, ἔξω χωρεῖν. Καὶ τὸν μὲν βασιλέα, ἐν αἰσχύνη ποιοῦντα τὸ πρᾶγμα, ἐννεὸν ἀνίστασθαι, ἐκείνον δὲ πολλῶν ἐπεχόντων καὶ γε τῶν ἐκ βασιλέως συχνῶν πεμπομένων καὶ ὑποστρέψαι παρακαλούντων, ὡς εἰς λύπην τῷ βασιλεῖ γενησομένης τῆς ἐκχωρήσεως, τὸν δὲ μηδ' ὄλως ἀκοῦσαι, ἀλλὰ πεζῆ διελθεῖν καὶ τὴν μονὴν τῆς Χώρας καταλαβεῖν, ἔργῳ δεῖξαντα τὴν τοῦ ζήλου φύσιν ὁποῖα καὶ ὡς οὐ λαμβάνει πρόσωπον, ἂν κατὰ Θεὸν γίνηται. Ἄλλοτε δὲ πάλινπροτρέχει γὰρ καὶ τοῦτο ῥηθῆναι ὑπὲρ ἀνθρώπου δέησις ἦν δοκοῦντος ἔχειν τὸ δίκαιον ἐφ' οἷς καὶ βασιλέως δέεται, ἀλλὰ πολὺ λάκις εἰπὼν οὐκ ἠκούσθη, καὶ ὑπερήμερος ἐφαίνετο ἡ βοήθεια. Δράττεται τοῖνυν ὁ πρεσβεύων καιροῦ, καὶ ὁ καιρὸς ἑορτῆ ἦν τοῦ ἐν μάρτυσι περιφανοῦς Γεωργίου καὶ σύναξις ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγων ἀνά τὴν τῶν Μαγγάνων μονὴν. Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς τὴν ἀναίμακτον ἐτέλει θυσίαν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἰστάμενος ἐτελεῖτο. Ἐπεὶ δ' ἐτελεύτα ἡ τῶν δώρων ἀναφορὰ καὶ ἔδει τὸν βασιλέα νιψάμενον προσελθεῖν, ἐφ' ᾧ τε μετασχεῖν ἀντιδώρου καὶ εὐλογίαν παρὰ τοῦ 521 λειτουργήσαντος δέξασθαι, ἀνοίγνυνται τὰ πρόσθεν τῶν ἀδύτων θυρία, ἐμφανίζεται ὁ τὴν εὐχὴν τελέσων τῷ βασιλεῖ, πρόσσεισι βασιλεὺς, ἐκτείνει τὰς χεῖρας τοῦ θεοῦ ἄρτου ληψόμενος, ἐπέχει τὴν δεξιὰν ὁ ἱερεὺς, τὸ τοῦ ἱεροῦ ἄρτου κλάσμα κατέχουσιν. Καὶ οὕτω τῶν μὲν χειρῶν ἐκτεταμένων τῷ βασιλεῖ, τῆς δὲ δεξιᾶς τῷ ἱερεῖ ἀτρεμούσης, ἡ γλῶσσα φέρει τὴν ἱκεσίαν καὶ τῷ λυπούμένῳ ζητεῖ τὴν λύσιν. Εἶδες ἂν τότε γενναῖον παράστημα τῆς ψυχῆς, τοῦ μὲν ἱκετεύοντος δοῦναι τὸ κλάσμα, τοῦ δ' ἱκετεύοντος δοῦναι τὴν λύσιν, καὶ τοῦ μὲν εἰς καιρὸν ἀναρτῶντος, ὡς μὴ ὄντος ἐκείνου καιροῦ λύσεως, τοῦ δὲ καὶ μᾶλλον ἐξαναγκάζοντος, ὡς ὄντος ἐκείνου καιροῦ ἅμα μὲν ἀγιασμοῦ ἐκ Θεοῦ, ἅμα δὲ καὶ συμπαθείας πρὸς ἀνθρωπον. Τέλος ἀντιβόλει βασιλεὺς τὸ κλάσμα λαμβάνειν, οὐ κατὰ χρεῖαν μᾶλλον, ὡς ἔδειξεν, ἢ, εἴ γε κενὸς ὑποστρέψοι, τὸν λαὸν αἰσχυνόμενος. Ὡς δ' οὐκ ἐδίδου, εἰς κρίμα λέγων λαμβάνειν, εἰ μὴ λύοι τῷ διακενῆς λυπούμένῳ τὴν λύπην, μεταβαλεῖν τε τὸν

βασιλέα τὸ ἰλαρὸν εἰς ὄργην καί, μηδὲν προσθέντα τοῦ «ἀνέορτα» εἰπεῖν «έορτάσαμεν», χωρῆσαι πρὸς τὸ παλάτιον.

κέ'. Ὅπως μὴ φέρων ὁ βασιλεὺς τὴν παρὰ τοῦ πατριάρχου ἐνόχλησιν τὴν τρίτην ἔταπτεν. Ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς, αἰδεσθεὶς τὸν ἄνδρα, ὠρέγετο μὲν ἔκποθεν αἰτίαν σχεδιασθῆναι τοῦ ὅπως ταπεινωθεῖ τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀκατάπληκτον, τῷ δὲ γε τέως, τοῖς περὶ αὐτὸν ἀπολογούμενος ὅπως πολλάκις ἀντιβαίνει καὶ οὐ πείθεται μεσιτεύοντος, τὴν συνεχῆ προσεδρεῖαν ἠτιᾶτο τῆς ἀπειθείας καὶ ὡς, συνεχῶς ἐνοχλούμενος, ταῦτόν τι πάσχει τοῖς ἀψικόροις, πολλῶν παρα τιθεμένων βρωμάτων· ἐκείνους γάρ, ἦν μὴ τις ἀποσκευάζεται τὰ τεθέντα, ὀργίζεσθαι, καὶ αὐτόν, πολλῶν καθ' ἑκάστην ἐπαντλούμενων τῶν ὑποθέσεων, καὶ ταῦτ' οὐκ ἐκ μηνυμάτων, ἀλλ' αὐτοπροσώπως, ὁπότε καὶ ἡ ἀντιλογία καιρὸν ἔχει πρὸς ἕκαστον διὰ τὸ ἀξίωμα, ἀγανακτεῖν καὶ δυσκολαίνειν πρὸς τὴν κατάνευσιν, πολλῶν ἐπεισερόντων ἄλλοθεν ἄλλων καὶ μεθελκόντων ἑκάστου πρὸς ἑαυτὸ τὸν νοῦν τὸν βασιλείου. Καὶ τὸν μαθεῖν καὶ ζητῆσαι καιρὸν ἐντυχίας ἴδιον, μιᾶς ἡμέρας εἰς τοῦτο τῶν ἐπτὰ ἐκλεγείσης· καὶ ἐκλεγῆναι τὴν τρίτην, ὡς εἶναι μόνην ταύτην τῆς ἑβδομάδος ἀπάσης καιρὸν ἐντυχίας ὑπὲρ ἀνθρώπων τοῦ πατριάρχου πρὸς βασιλέα, ταχθῆναι τε καὶ γραμματικὸν ἴδιον τὸν Ξιφιλῖνον Μιχαήλ, ἐφ' ᾧ τὰς λύσεις τῶν ἀναφορῶν ἀναδεχόμενον γράφειν. Οὕτως ἦν ἡ τρίτη ἀφωρισμένη Θεῷ ἐλέους καὶ παρα κλήσεως. Ὡς ἂν δὲ μὴ ἀφαιροῖτο ἡ ἡμέρα τοῦ προνομίου, ἀσχοληθέντος ἐπ' 523 ἄλλοις κατ' ἀνάγκην τοῦ ἄνακτος, τόπος ἀναπαύσεως τοῖς περὶ τὸν πατριάρχην ἢ τῆς Χώρας ἐτάχθη μονή, εἰς ἣν καὶ ὑποστρέφων ἐνίοτε, ἦν τι πρῶϊαθεν μὴ ἀνύσειεν, ἐξ ἀναγκαΐας ἀσχολίας ἐπεισεπούσης τῷ βασιλεῖ, ἡ δεῖλη ὀψία μέχρι καὶ ἐς ὀψὲ τῶν νυκτῶν ἀνεπλήρου τὸ ἐλλειφθέν. Καὶ πολλῶν καλῶν ἐκ τῆς περὶ ταῦτα τοῦ πατριάρχου σπουδῆς ἀπώναντο ἄνθρωποι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον, ἃ δὴ καί, καθ' εἰρμὸν προλαβόν, ὁ λόγος ὑπέμνησεν.

κλ'. Ὅπως καὶ αὐθις πρὸς τὸν πάπαν πρέσβεις ἐστέλλοντο. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς πρέσβεις εὐτρεπίσας ἀποστέλλει πρὸς πάπαν, ἅμα μὲν δηλώσοντας τὸν τῆς πράξεως ἐπιτελεσμόν, ἅμα δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν Κάρουλον μαθησεύοντας, εἰ καθυφῆκε τῆς ὀρμῆς ἐκείνης καὶ πρὸς τὸ ταπεινότερον ὑπεκλίθη. Οἱ δὲ παραγενόμενοι, τὰ μὲν τῆς εἰρήνης δηλώσαντες, ἀπεδέχθησαν, καταλαμβάνουσι δ' ἐκεῖσε τὸν Κάρουλον, ὄλον θυμοῦ πνέοντα καὶ λιπαρῶς τῷ πάπα προσκείμενον καὶ προσλιπαροῦντα ἐφεῖναι τούτῳ τὴν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐπέλευσιν. Ἐώρων οὖν ἐκείνον ὀσημέραι τῶν ποδῶν τοῦ πάπα προκυλινδούμενον καὶ ἐς τοσοῦτον ταῖς μανίαις συνισχημένον ὥστε καὶ τὸ ἀνά χεῖρας σκῆπτρον, ὃ σύνηθες κρατεῖν τοῖς τῶν Ἰταλῶν μεγιστᾶσιν, ὀδοῦσιν ἐκ μανίας καταφαγεῖν, ἐπειδὴ, λιτανεύων καὶ τὴν πρὸς ἀπαρτισμὸν ἔξοδον προβαλλόμενος καὶ προτείνων τὰ αὐτοῦ δίκαια, οὐδ' ὄλωσεν τὸν πάπαν ἔπειθεν ἀπολύειν, ἀλλ' ἦν παρὰ κωφῶ λέγων. Ἀντεπῆγε γὰρ καὶ ὁ πάπας τὰ ὑπὲρ τῶν Γραικῶν δίκαια, ὡς ἐκείνων οὕσα ἡ μεγαλόπολις ἐκείνοις πάλιν καὶ προσεγένετο καὶ ὅτι νόμος ἀνθρώποις ταῦτα, καὶ δῶρα πολέμου καὶ πόλεις καὶ χρήματα, τὸ δὲ μεῖζον ὅτι κάκεῖνοι τῆς ἐκκλησίας υἱοὶ καὶ χριστιανοί· χριστιανοῖς δὲ κατὰ χριστιανῶν ἐφεῖναι, μὴ καὶ εἰς παροργισμόν τοῦ θείου πράττοιμεν. 525

κζ'. Ὅπως Ἰκάριος, προσχωρήσας τῷ βασιλεῖ, καθίσταται ἐπὶ τοῦ στόλου. Οὕτως ἀναχαιτιζομένου τοῦ Καρούλου, ὁ βασιλεὺς, τῶν ἐξ ἐκείνου φροντῖδων ἀπολυθεὶς, ἐπεβάλλετο τοῖς ἐγγύς κραταιότερον. Καὶ Ἰκάριον προσχωρήσαντα δέχεται, ἄνδρα πολλὴν μὲν τὴν ἐς μάχας πείραν ἔχοντα, κατάρχοντα δὲ καὶ νήσου μεγίστης, ἦν Ἀνεμοπούλας ἔθος τοῖς ἐκεῖ λέγειν, συμβάματι δὲ τύχης ἐκεῖθεν φυγόντα. Τὴν γοῦν νῆσον προσκυροῖ βασιλεῖ καὶ αὐτὸς τοῖς τοῦ βασιλέως οἰκείοις ἐγγράφεται. Βασιλεὺς δ' ἀποβαλὼν πρὸ ὀλίγου μὲν σεβαστοκράτορα, ἀποβαλὼν δὲ καὶ δεσπότην, τοὺς αὐτὰ δέλφους, ἔτι δὲ πρὸ τούτων καὶ ἄλλον σεβαστοκράτορα καὶ

καίσαρα καὶ πρωτοβεστιάριον καὶ μέγαν δοῦκα καὶ ἀπλῶς τοὺς ἐν τοῖς μεγίστοις ἀξιώματι σιν, ἄλλους ἀνάγκη εἶχεν ἰστάναι. Καὶ δὴ τοῦτον μὲν τὸν Ἰκάριον καὶ ἔτι ἐν ἰδιώταις εἶχε καί, ἅμα δυνάμεσι πεζικαῖς ἐμβιβάσας ναυσίν, ἐκείνον ἐπ' Εὐρίπου πέμπει τῷ μεγάλῳ κυρίῳ Ἰωάννῃ συμμίξοντα. Καὶ δὴ ἐπεὶ ὁ στρατὸς τῶν νηῶν ἀπέβαινε περί που τοὺς Σωρεοὺς, ὁ Ἰωάννης, πυθόμενος τὴν ἐκείνων ἀπόβασιν καὶ γ' ὡς εἶχε, ποδαλγὸς ὢν, τῆς πρὸς ἐκείνους οὐκ ἀπέσχετο μάχης, ἀλλ' αὐτόθεν συνταξάμενος καὶ τὸ Λατινικὸν εὐτρεπίσας, εὐθὺ τῶν ἀκουσθέντων ἦιε. Καὶ μάχην κρατερὰν συμμίξας, ἀκοντισθεὶς πίπτει· τὸ γὰρ τῶν ποδῶν ἄλγῆμα οὐ παρῆχε στερρῶς ἀντιβαίνειν ταῖς ἐφ' ἐκάτερα τῆς ἐφεστρίδος κλίμαξιν, ἀλλ' ἅμ' ἠκοντίζετο καὶ παρευθὺς ἔπιπτε καὶ ἠλίσκετο. Καὶ σὺν αὐτῷ ἄλλοι τε πλείστοι συμποδίζονται καὶ δὴ καὶ ὁ τοῦ Ἰκαρίου αὐτάδελφος. 527 Ἐν τούτῳ δὲ καὶ στρατὸς ἀπὸ ξηρᾶς εἰσβάλλει, οὗς ὁ μέγας στρατοπε δάρχης ὁ Συναδηνὸς Ἰωάννης ἤγεν καὶ ὁ μέγας κονοσταῦλος ὁ Καβαλλάριος Μιχαήλ. Καὶ δὴ ὀρμήσαντες ἐπὶ Φάρσαλα φρουρίον, ὃ Φθίαν ὁ παλαιὸς ἔχει λόγος, ἐφ' ᾧ σιταρκοῖεν τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ, προσπίπτουσι τῷ ἐκ νοθείας Ἰωάννῃ, ὃς δὴ καί, σφίσι συρράξας πόλεμον γενναῖον καὶ ἀνδρικόν, αἰρεῖ μὲν καὶ ἄλλους πλείστους, αἰρεῖ δὲ καὶ τὸν Συναδηνὸν καὶ μέγαν στρατοπεδάρχη. Τὸν μὲντοι γε μέγαν κονοσταῦλον ὁ ὑπ' ἐκείνῳ λαὸς Ἰταλὸς διώκων καταλαβεῖν οὐκ ἴσχυσεν, ἀλλ' ὅλαις ἡνίαις ἐκείνος ἐνδούς, εἰς φυγὴν ἤλαυνε καὶ τοὺς μὲν διώκοντας, πολὺ προθέων, ἐξήλυξε, τὸ δὲ γε μοιρίδιον ἀλύξαι οὐκ ἦν ἐκείνῳ, κἂν πάντ' ἔπραττεν. Ἀτακτότερον γὰρ ἐλαύνων τὸν ἵππον, τοὺς ὀπισθεν οἰόμενος φθάνειν καὶ πρὸς ἐκείνους μόνοις ἔχων τὸν νοῦν, ὅπως ἐκφύγοι, προσπταίει δένδρῳ μεθ' ὅλης τῆς τοῦ ἵππου φορᾶς καὶ κατὰ στήθος συνθλάται. Μόλις δὲ τινες τὸν ἵππον στήσαντες οὐ γὰρ ἦν ἐκείνῳ μέλον τοῦ ἵππου, ἀλλά γε τῆς πληγῆς τε καὶ τοῦ θανάτου, ἡμιθνήτα καταβιβάζουσι καί, ὡς εἶχον πρὸς Θεσσαλονίκην ἀπαγαγόντες, ἐκεῖ θάπτουσι τελευτήσαντα. Τοῖς δὲ περὶ τὸν Ἰωάννην ἀνέδην ἦν κτείνειν τὸν προστυχόντα καὶ πολέμου γέρα σκυλεύειν. Ἔγνωσαν δὲ καὶ τότε Ῥωμαῖοι λειφθέντες μάχῃ τοῦ Ἰωάννου· οὐ γὰρ ἐξ ἐμφανοῦς ὄρμα παραταξάμενος, ἀλλ' ἐκ λόχου προσβαλὼν, οἷος ἐκείνος τὰ τοιαῦτα, κατέπληξε θεαθεῖς· καὶ λαὸν ἔκκριτον καὶ ἐπιεικῶς μαχῶν ἔμπειρον τῷ παρ' ἐλπίδα πταίσματι ἀνδρικῶς καταγωνισάμενος, δόξαν εὐκλείας ἀποφέρειται τῆς μεγίστης. Τὸ δὲ γε ναυτικὸν καὶ ὅσον ἀνὰ ταῖς ναυσίν ἦν, ἀζήμιοι διατηρηθέντες ἢ μᾶλλον καὶ γέρα μάχης ἀπενεγκάμενοι τοὺς περὶ τὸν μέγαν κύριον Ἰωάννην, εὐθύμῳ καρδίᾳ πρὸς τὸν κρατοῦντα γίνονται. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν μέγαν κύριον ὑπὸ δεσμοῖς φρουρᾶ δίδονται, τιμᾶται δὲ ὁ Ἰκάριος ἀντίποινα τῶν ἀγώνων τῷ τοῦ μεγάλου κονοσταύλου ἀξιώματι. Ὁ μὲντοι γε τῶν Θηβῶν λαὸς τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου Γουλιέλμον μέγαν κύριον ἀντικαθιστᾷσιν. Ἐκείνον δ' ἀγήλας ὁ βασιλεὺς καὶ δοκιμάσας λαμβάνειν γαμβρὸν ὑφ' 529 ὄρκους ἀσφαλῆσιν ἀπέλυε· μετέωροι δ' ἦσαν οἱ γάμοι καθ' ὑποσχέσεις καὶ μόνας. Ἀλλ' ἐκείνος ἅμ' ἐπιβάς τῆς πατρίδος καὶ ἅμα νόσῳ περιπεσὼν τελευτᾶ· διαδέχεται δὲ ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου Γουλιέλμος, ὃν καὶ γαμβρὸν Ἰωάννου ὁ λόγος παρίστα, ὀλοτελῶς τὴν τοῦ τεθνηκότος κυριότητα. Καὶ ἦν πρὸς Ῥωμαίους ἀντιφερόμενος, εἰ καὶ κατ' ἔτος ὁ στόλος, ἐκεῖσε προσβάλλων, ἐκάκου τὰ κείνου καὶ οὐδὲν εἶα ἀνύειν, περιζωσαμένου τὴν τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀξίαν τοῦ Ἰκαρίου καὶ τὸν στόλον ἄγοντος. κή. Ἔτι τὰ κατὰ τὸν πατριαρχεύσαντα Ἰωσήφ καὶ τὸν Βέκκον. Τοῦ Ἰωσήφ δὲ καθημένου ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἀνάπλου μονῇ, νόσος ἐπεισπίπτει τῷ Ἰωάννῃ πατριαρχοῦντι δεινὴ· ἦν δ' οὗτος ὁ Βέκκος ὁ καὶ πρότερον χαρτοφύλαξ. Καὶ δὴ πολλὰ παθὼν καὶ ραΐσας, τοῖς ἰατροῖς δόξαν, ἐν σχολῆς τόπῳ μεταχθέντα, τὸν ἀρρωστοῦντα κατ' ἰδίαν θεραπεύεσθαι, μὴ καὶ ἡ ἀσχολία τριβὴν ἐμποιοίῃ τῇ νόσῳ, ἐπεὶ καὶ ραΐσας πρὸς τῷ καὶ πόμα καθαρτικὸν προσφέρεσθαι ἦν, ὃ τῆς Λαύρας πρὸς ταῦτα τόπος ἐκρίνετο χρήσιμος. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς διὰ ταῦτα μεταθεῖναι τὸν Ἰωσήφ

ἐβούλετο, ὡς οὐκ εὐπρεπὲς ἄλλως ὄν ἐν μιᾷ μονῇ διατρίβειν τὸν τε ἀργὸν ἐκ πατριαρχίας καὶ τὸν ἤδη πατριαρχεύοντα. Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης, ἅμα μὲν εἰδὼς τὸ τοῦ Ἰωσήφιλαρὸν καὶ ὡς, αὐτοῦ σχεδὸν ψηφισαμένου, ἐκεῖνος τὰ πηδάλια τῆς ἐκκλησίας ἐλάμβανεκαὶ γὰρ τὴν παρ' ἐκείνου βουλὴν θέλων ὁ κρατῶν λαμβάνειν περὶ προσώπου διεπυνθάνετο, κάκεινος τοῦτον παρὰ τοὺς λοιποὺς ἐξέλεγετο, ὡς ἄλλως λόγιον καὶ ἐπὶ τοῖς πράγμασι τρίβωνα, ἅμα μὲν οὖν διὰ ταῦτα, ἅμα δὲ καὶ τῷ τῆς σφετέρας γνώμης πιστεύων εἰρηρικῶ, διεκώλυσε μὲν τὸν Ἰωσήφ μετατίθεσθαι, οὕτω δ' ὄντος ἐκεῖσε, καὶ αὐτὸς τῇ μονῇ ἐνδημεῖ καὶ ἦν τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ προσαποστέλλων πρὸς Ἰωσήφ καὶ τὰς ἀπ' ἐκείνου ἀπο κρίσεις φιλοφρόνως καὶ μετὰ προσηνεῖας πάσης δεχόμενος. Ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος εἰρηνικός τε καὶ ἰλαρὸς καὶ ἐπὶ τοσοῦτον τῇ τῆς ἐκκλησίας πράξει ἀπήχθετο ὥστε μὴδ' αἰσχύνεσθαι πολλάκις ὁμολογεῖν τὸν ὄρκον γενέσθαι κωλύμην τοῦ καὶ αὐτὸν ἐν τούτοις εἶναι, ἐπεὶ πλέον οὐκ ἦν γενέσθαι τῶν πραχθέντων, ὡς ὑπελάμβανεν. Ἐν τούτοις διάγων, ὁ Ἰωάννης πολλὰ μὲν γραμμάτια εἰς χεῖρας εἶχε λαμβάνων, ἃ δὴ καὶ οἱ σχιζόμενοι ἐξετίθουν, δεικνύντες τὴν πρᾶξιν ὡς σφαλερὰν καὶ Θεοῦ πόρρω βάλλουσαν, ἅμα δὲ καὶ τοὺς Ἱταλοὺς ἐνόχους 531 αἰρέσεσιν, οὐ συνεσκιασμέναις ἄλλως καὶ ἀμφιβόλοις, ἀλλ' ἐμφανέσι τε καὶ λαμπραῖς. Εἶχον δὲ καὶ ἀπὸ γραφῶν ὡς δῆθεν τὰς ἀποδείξεις, ἃς καὶ κατεστρώννουν συνεχέστερον, κἂν πού τι καὶ ἀγίοις ἐρρέθη θεληματικόν, εἴποι τις, καὶ τὸ κατὰ σφᾶς παραστὰν ἰδίως, ὡς περὶ εἰρήνης οἶον, ὡς εἶρη νευτέον μὲν ὅπου μὴ Θεὸν ζημιούμεθα καὶ πολεμητέον αὐθις ὅπου ζημιοῦσθαι Θεὸν κινδυνεύομεν· ταῦτ' ἐκεῖνοι πρὸς τὸ καθολικώτερον μεταφέροντες καὶ ἄλλα πλεῖστα τοιαῦτα παρενείροντες ταῖς σφῶν συγγραφαῖς, παρίστων τὴν πρᾶξιν ὡς σφαλερὰν. Ἦν δὲ τὸ ἐπόμενον ἐξ ἀνάγκης γράφειν κάκεινον καὶ ἀπολογεῖσθαι ἐφ' ἐκάστῳ τῶν λεγομένων· ἀλλ' εἰδὼς αἰρόμενα σκάνδαλα, ὡς λόγων λόγοις μαχομένων, ἐξ ὧν οὐκ ἔστι διαδιδράσκειν ἢ οὐσαν ἢ δοκοῦσαν κατηγορίαν ἐπὶ παραβάσει τῶν μειζόνων τὸν γράφοντα, ἔμενεν ἡρεμῶν καὶ γε τῷ Ξιφιλίνῳ, ἀνδρὶ γεραρῶ καὶ μεγάλῳ οἰκονόμῳ τῆς ἐκκλησίας ὄντι, καθυπισχνεῖτο μὴ ἂν καὶ γράψαι ποτὲ εἰς ἀντίρρησιν δῆθεν· «Μὴ καὶ δόξωμεν, φησί, τοῖς κειμένοις παρεγχειροῦντες, κἂν εἴ τι λέγοιμεν. Ἐκεῖνοις μὲν δοκοῦσι νεωτερισμῶ τινι ἐπὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὁμοσε χωρεῖν καὶ ἀνέχειν πειρᾶσθαι, κἂν εἴ τι φαῖεν, κἂν φανερώς καὶ τοῖς κειμένοις προσκρούοιεν δόγμασιν, αὐτάρκης ἀποφυγὴ τὸ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας δῆθεν ἴστασθαι, καὶ τὴν τῆς ἐργολαβείας πείραν ῥᾶον ἐκκλίνοιεν ἂν. Ἡμῖν δέ, κἂν τὰ φανότατα λέγοιμεν, ἀγαπητὸν εἰ μὴ προσεχοίμεθα μόνον, ἀλλὰ καὶ μὴ περιτροπῆς τῶν κειμένων φεύγοιμεν.» Ταῦτ' ἔλεγεν ἐκεῖνος τότε, τὰς τῶν σχιζομένων λαμβάνων ἀνά χεῖρας γραφάς, αἷς πολὺ τὸ σαθρὸν ἐχούσαις ἐπὶ πολλοῖς οἷς ἔλεγον ἐβούλετο μὲν ἀντιλέγειν, ἐπέιχετο δέ, κἂν εἰς τέλος τὴν πείραν οὐ διέδρα· ὅθεν δὴ καὶ πολλοῖς περιπεπτώκει τοῖς χαλεποῖς. Τότε δ' ἐφ' ἡμέραις τῇ Λαύρα προσκαρτερήσας καὶ καθαρῶς ὑγιάνας, εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπανέστρεψε, τῷ Ἰωσήφ μεθ' ἰλαρότητος συνταξάμενος. κθ'. Ἔτι τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἰωσήφ. Οὐκ ἦν δὲ τις ἡρεμεῖν ἐντεῦθεν, ὥστε καὶ τὸν Ἰωσήφ ἐκεῖσε καθήμενον ἀναπαύεσθαι, ἀλλ' ὀσημέραι προσφοιτῶντες ἠνώχλουν τὸν ἄνδρα καὶ συχναῖς περιέβαλλον ἀσχολίαις, τὸν αὐτοῦ ζῆλονκαὶ γὰρ κατ' ὀλίγον κατέψυκτο τῇ τῶν τρόπων ἀπλότητιἀναζωπυροῦντες οἶον καὶ πρὸς τὸ θερμότερον 533 διεγείροντες. Ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τοσοῦτον ἰλαρὸς καὶ μέτριος ὥστε καὶ, εἴπερ χρεῖα γέγονει τινὰς τῶν τῇ ἐκκλησίᾳ κοινωνούντων προσφοιτᾶν ἐκεῖνῳ, οἱ δ' ἤθελον εὐλογεῖσθαι, μόνον ἦν ἐκεῖνους προσπίπτειν καὶ τὴν εὐλογίαν ἐπιζητεῖν, καὶ αὐτὸν εὐθέως κοινωνεῖν ἐκεῖνοις τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος· ὃ καὶ τοῖς περὶ ἐκεῖνον καὶ λοιποῖς ἄλλοις οὐκ οἶστον ἦν. Διὰ τοῦτο καὶ ὀσημέραι προσφοιτῶντες ἀνεθάρρουν πλέον πρὸς τὸ τελέως σχίζεσθαι. Τοῦτ' ἀκουσθὲν τῷ κρατοῦντι, ὁ δέ, πληροφορίαν τὴν εἰς ἐκεῖνον ἐκείνην ἀφείξ, καὶ τὸ ἐπὶ

πολλοῖς συγκεχωρηκὸς ἐκ διαθέσεως οὐ πάνυ μετρίας, ὡς οὐ δίκαια πάσχων, κατεμέμφετο, εἰ αὐτὸς μὲν συνήδεται οἱ ταῖς ἀναπαύσεσιν, ὡς εἰκὸς προσαποδεχόμενος, ἐκεῖνος δ' ἀνδράσι προσφέρεται εὐμενῶς καὶ οἰκείως πάνυ πολὺ τὸ πρὸς αὐτὸν διεσθηκὸς ἔχουσιν, ὥστε καὶ τὸ σῶμα κατατέμνειν τῆς ἐκκλησίας· χρῆναι δ' ἐκείνους αὐτῶ, καὶ μὴ αὐτὸν σφίσι ἐπεσθαι, ἐχθροῖς ἀριδήλως οὔσι καὶ ἐπὶ τοῖς μεγίστοις διαφερομένοις. Προὔπεμπε τοίνυν τοὺς ἀπεροῦντας μὴ δέχεσθαι σφᾶς, ἦν μέλοι οἱ τοῦ καθ' ἡσυχίαν καθῆσθαι. Ἰωσήφ δ' ἀπεκρίνετο, ἦν αὐτὸν τε περιορίζειν ἐθέλοι καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτόν, οὕτω καὶ ἀναγκαίως μὴ τοὺς προσιόντας δέχεσθαι, πρότερον δ' οὐ καλῶς ἔχειν κατηγορεῖσθαι, ἦν τινας προσιόντας καὶ δέχοιτο· ἀνάγκην γὰρ εἶναι προσφοιτᾶν σφίσι καὶ τῶν ἀγνώτων, μὴ ὅτι γε τῶν γνωρίμων, συχνοὺς εἰς παράκλησιν· ἢ γοῦν περιορίζειν, εἰ θέλοι, ἢ, ἄνετον ἀφέντα, ἀκαταιτιάτω μὴ μέμφεσθαι. Ταῦτα μὲν Ἰωσήφ ἀπεκρίνατο, οὐ τῶ πλέον εἰς κακουχίαν τῶν παρόντων ἐθέλειν, ἀλλὰ πιστεύων τῇ διαθέσει, ἅμα κινρὰς τοῖς λόγοις καὶ τῆς βαρύτητος οὐκ ὀλίγον, εἰ, τῆς τιμῆς ἐξοστρακίσας, ποιεῖν ἐθέλοι καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων παρακλήσεως ἔρημον. Ὁ δὲ βασιλεὺς, οἷον ἐκ τῶν λόγων λαβὼν τό οἱ συνοῖσον καί, ὅτι κατῆρξεν ὁ πεισόμενος λέγων οὗ αὐτός, βουλόμενος ἴσως ποιεῖν, κατὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον δυσωπίαν ἀπέσχετο, εὐπρόσωπον οἷον ἐντεῦθεν τὸν περιορισμὸν ἐκεῖνου θέμενος, ὡς ἐκεῖνου πρώτως μνησθέντος, πέμψας ἐξάγει τε τῆς Λαύρας κὰν τῇ Χηλῆφρούριον δ' αὕτη ἐπινησίδιον πρὸς τοῖς ἄκροις τῆς Εὐξείνου θαλάσσης περιορίζει, εὐχερεῖ μὲν ἐνεαρίζειν, δυσχερεῖ δὲ πάμπαν διαχειμάζειν, ὡς κατὰ στόμ' ἀπαντῶντος τῇ νήσῳ βορέου καὶ τὴν πικρίαν ἐκπνέοντος τῆς ψυχρότητος. Τινὰς δὲ καὶ τῶν μονα χῶν, οἱ δὴ κάκείνῳ προσέκειντο, ἄλλον μὲν ἀλλαχοῦ ἐξορίζει καὶ νήσοις ταῖς 535 κατ' Αἰγαῖον περιορίζει· τὸν δὲ γε μοναχὸν Ἰασίτην Ἰὼβ ἐν Καβείαφρούριον δ' αὕτη πρὸς τῶ Σαγγάρει κείμενον ποταμῶν' ἀσφαλεία πέμψας περιορίζει. λ'. Ὅπως τοὺς κατὰ τὴν πόλιν Γεννουίτας ἐταπεινὸς ὁ βασιλεὺς. Τότε μὲν οὖν καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐκστρατεύειν ἐπ' Ὀρεστιάδος παρασκευαζόμενος, τοὺς Γεννουίτας, παρακινουμένους ἐξ ἀναιδεΐας, ταπεινοῦν ἠβούλετο. Πρότερον μὲν γὰρ πολλῶ προεῖχον σφῶν Βενετικοὶ καὶ τὸ κατὰ σφᾶς συνέδριον πλούτῳ τε καὶ ἄρμασι καὶ παρασκευαῖς ἀπάσαις, ἅτε καὶ τῇ θαλάσσει προσχρωμένους πλέον ἐκεῖνων καὶ μακραις ναυσὶ τὰ πελάγη διαπεραιομένους, καὶ προσκτᾶσθαι πλείονα κέρδη συνέβαινε ὧν οἱ Γεννουῖται προσεκτῶντο πραγματειῶν μετακομίσει καὶ κινήσειν. Ἐξ ὅτου δὲ τοῦ Εὐξείνου πελάγους ἐγκρατεῖς ἐγένοντο Γεννουῖται, βασιλέως διδόντος, ἐν ἐλευθερίᾳ πάση καὶ ἀτελείᾳ καὶ κατετόλμων αὐτοῦ καὶ μέσου χειμῶνος ἐν συστελλομέναις κατὰ μῆκος ναυσίν, ἃς ἐκεῖνοι ταρίτας λέγουσι, πλέοντες, μὴ μόνον Ῥωμαίοις ἀπέκλεισαν τὰς κατὰ θάλασσαν κελεύθους καὶ πραγματείας, ἀλλὰ καὶ τῶν Βενετικῶν πλούτῳ τε καὶ παρασκευαῖς ὑπερέσχον. Διὰ τοῦτο ξυνέβαινε σφίσι καὶ καταλαζονεῦεσθαι μὴ μόνον τῶν τοῦ γένους ἐκεῖνων, ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίων αὐτῶν. Προσπεφιλοτίμηται μὲν οὖν βασιλεὺς ἰδίως καὶ τινι εὐγενεῖ Γεννουίτῃ, Μανουήλ λεγομένῳ τοῦ Ζαχαρίου, τὰ τῆς κατ' ἀνατολὴν Φωκαίας ὄρεινά, μέταλλον στύψεως ἔχοντα, ἐφ' ὧν δὴ καὶ κατοικήσας συνάμα τῶ ἰδίῳ λαῶ εἰργάζετο. Καὶ πολλὰ τῆς ἐργασίας ἀπονάμενος, καὶ πλέον ἤθελεν ἔχειν ἐκ τῆς τοῦ κρατοῦντος πρὸς ἐκεῖνον εὐμενείας καὶ διαθέσεως. Ἡξίου γοῦν μὴ 537 ἀνεῖσθαι Γεννουίταις ἐκ τῶν ἄνω μερῶν διὰ θαλάσσης Εὐξείνου κατάγειν στυπτηρίας μέταλλον, ἐπεὶ πολλῇ τινι χρῶνται ταύτῃ τὰ ἐξ ἐρίων ὑφάσματα μαιίνοντες χρώμασι διαφόροις, ὡς ὄραν ἔξεστι. Καὶ ὁ βασιλεὺς κατανεύων ἐπέταττεν. Οἱ μὲν οὖν ἐν τῇ πόλει Γεννουῖται, ἅμα μὲν αἰδούμενοι τὴν βασιλικὴν πρόσταξιν, ἅμα δὲ καὶ ὡς εἰς τὴν πόλιν τὴν ἐσχάτην ἀπόβασιν ἔχοντες, ἔμενον ἐπὶ τρόπου τοῦ τὰ ἐπεσταλμένα πληροῦν· ἄλλοι δὲ τινες ἐκ Γεννουίας, παρ' οὐδὲν τὴν πρόσταξιν θέμενοι, ναυπηγησάμενοι μακρὰς ναῦς κατὰ τινὰ ληστρικὴν πείραν,

ταχυναυτοῦντες ἐξέπλεον τῆς σφετέρας καὶ δῆ, τῷ Θρακικῷ προσοκείλαντες Βοσπόρῳ, διέπλεον τὰ στενὰ τοῦ Πόντου, ἀφροντίστως ἔχοντες καὶ βασιλέως καὶ τοῦ κατὰ σφᾶς συνήθους· μηδὲ γὰρ εἶναι τὸν προσίσχοντα τοῖς ἐνταῦθα ἐκ Γεννούας, πρὶν ἄν, πρὸς ταῖς Βλαχέρναις γενόμενον, βασιλέα τε εὐφημεῖν τὰ εἰκότα καὶ προσκυνεῖν, ἐτέ ρωθι τρέπεσθαι. Τότε τοίνυν ἐκεῖνοι, καὶ αὐτῶν συνθεσιῶν τῶν κατὰ σφᾶς ἄμε λήσαντες, οὐρίῳ χρησάμενοι τῷ ἐκ τοῦ νότου πνεύματι, ἀνήγοντο ἀφροντίστως καί, τὸ στόμα διεκβάντες τὸ τοῦ Πόντου, πρὸς τοῖς βορείοις τῆς θαλάσσης λιμέσιν ἐνώρμουν. Κάκεῖνοι μὲν τὰ πολλὰ ἐπὶ χρόνον πειρατεύοντες διετέ λουν. Ὑστερον καὶ φορταγωγοῦσαν ληϊσάμενοι ναῦν, οὐκ ὀλίγον μέρος τοῦ φόρτου καὶ στυπηρίαν ἔχουσαν, ἐν ταύτῃ τὰ πάντα νησάμενοι κατ' ἀσφά λειαν, θαρρύντως κατέπλεον. Βασιλεὺς δέ, πυθόμενος τὴν διάβασιν, ἐν δεινῷ τὴν καταφρόνησιν ἐποιεῖτο καὶ ἐπὶ λογισμῶν ἔστρεφε πῶς ἂν ἐγγένοιτο ἐν χερσὶ τοὺς καταφρονήσαντας περισχεῖν· ἀλλ' οὐδ' ἐκείνοις ἠγνόητο τὸ παράπαν ἢ τοῦ βασιλέως θέλησις. Ἀμέλει τοι καὶ διὰ μερίμνης ἐποιοῦντο τῆς οὐ τυχούσης τὸν πλοῦν εὐδοῆσαι σφίσι καὶ αὐτοὺς διαδρᾶναι τὸν κίνδυνον, ὃν ἐπυθάνοντο ἐπηρτῆσθαι τούτοις παρὰ βασιλέως. Ὡς γοῦν ἐκεῖθεν πλέουσι τὰ τῆς ἀνατολῆς κατε φαίνοντο ὄρη καὶ ἦν αὐτοῖς ποτὲ μὲν ἐξ οὐρίων πλέειν, ποτὲ δὲ καὶ λεχρίους πρὸς τὸν ἐμπίπτοντα ἄνεμον, ὅπως ἂν σφίσι ῥέποι τὸ πνεῦμα, ἐν ἄλλοις μὲν 539 αὐταρκες ἦν τὸ τοιοῦτον καὶ σφίσιν ἀποχρώντως εἶχε πρὸς εὐπλοίαν, τῇ Φάρῳ δὲ προσίσχουσιν ἐν καὶ μόνον ἐδοκιμάζετο πνεῦμα χρησιμεῦσον, τὸ τοῦ βορρᾶ, πλήν οὐκ ἀνειμένον καὶ κατερραθυμημένως ἄον, ὡς καὶ εἰς νηνεμίαν ἀμφιβάλλεσθαι τὸ τοῦ ἀέρος κατάστημα ἐκ τοῦ τὰ λαίφη καὶ μόνον ψαίρειν, ἀλλ' ὃν ἄρα καὶ ταναΐτην ὀνομάσειέ τις τῶν ναυτικῶν· τούτῳ γὰρ καὶ μόνῳ εἶχον ἰσχυρίζεσθαι, ἀηληπικότες τῶν ἄλλων, πρὸς τὸν ἀπὸ τοῦ βασιλέως λόχον ταῖς πορείαις αὐτῶν ἐφιζάνοντα. Καί γ' ἐφ' ἡμέραις προσδο κῶσιν ἀσμένοις σφίσιν ἐπέστη καὶ λαμπρὸς ἔπνει, καὶ ἐξ οὐρίων τὸ πνεῦμα ἴστατο τῇ νηϊ· ὧ δὲ θαρρήσαντες, τὰς τόλμας ἐθάρρυνον τὰς ἰδίας καί, τοὺς φώσσωνας αὐτίκα διαπετάσαντες ὄλους, κατὰ ῥοῦν ἐφέροντο· πίσυνοι μὲν καὶ τῇ τοῦ πνεύματος σφοδρότητι, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὰ πλευρὰ τῆς νηὸς βόαις αὔαις ἐξήρτυον καὶ ὄπλοις κατεκοσμοῦντο, ὡς ἀποχρώντως ἀνθεξούσης μὲν πρὸς πῦρ καὶ πᾶν τὸ βαλλόμενον τῆς νεῶς, πολεμησόντων δὲ καὶ αὐτῶν, εἴ τινες ἐκ βασιλέως ἐπίθοντο. Τὰ μὲν οὖν περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς πυθόμενος ἀποστέλλων προσέταττε τοῖς κατὰ τὴν Περαίαν Γεννουίταις πέμπειν τοὺς κωλύσοντας· οἱ καί, συχνοὺς πέμποντες τοὺς ἀπεροῦντας μὴ πλεῖν προσωτέρω, οὐκ εἶχον πείθειν. Οἱ δ' ἀπεστύγουν μὲν πρὸς τὴν ἔνστασιν, ὅμως, τὸ ἐφ' ἑαυτῶν προορώμενοι μόνον εἰς τε τὸ πρὸς βασιλέα εὖνουν καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸ γένος ἐπιστροφὴν, ἠφίουν τὸ πᾶν ἐπ' ἐκείνῳ. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς, ἐσχάτην περιφρόνησιν ἠγησάμενος καὶ γ' εἰς ἀτιμίας μείζονος λόγον, εἰ καθυφεικότες ἐκπλεύσειαν, ἐπαγείρει μὲν τὰς κατὰ τὴν πόλιν εὐρεθείσας ὀλκάδας, περισυνάγει δὲ καί, καθὼς τις ἐπακτήρ κύνας, τὸ ἀνὰ τὴν πόλιν Γασμουλικόν, ἐφιστᾶ δὲ τούτοις τὸν βεστιαρίου Ἀλέξιον τὸν Ἀλυάτην. Κάκεῖνος, ἅμα τοῖς περὶ αὐτὸν τὸν Βόσπορον ὡς εἶχε διαπεραιωθεῖς, δεινὰ ἐποίει προστάσων καί, εἰ μὴ 541 τούτους καταγωνίσονται, ἴσον ἐτίθει καὶ τῷ τῆς ἀρχῆς στέρεσθαι. Συνταξά μενοι τοιγαροῦν οἱ ἐπὶ τῶν νηῶν, οἱ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ παραταξάμενοι, τὴν φορτηγὸν κατιοῦσαν ἐδέχοντο. Καὶ οἱ μὲν, προσπίπτοντες καὶ γε κύκλῳ περιπτυσσόμενοι, μαχητῶν ἔργον ἐπλήρουν, ἀλλ' οὐκ ἦνυον τὸ παράπαν· ἢ τε γὰρ ἐξ οὐρίας ὄρμη καὶ τὸ ὑπερανεστηκὸς τῆς νεῶς ἐκείνοις ἐς ὅτι μάλιστα ἐβοήθει, καὶ μάταιος τοῖς ἀνθισταμένοις ἦν ἡ σπουδή. Καὶ οἱ μὲν ἐπέϊχον, ὄρμῶντες ἐφέξειν, οἱ δ' ἐπὶ τῆς νηὸς κατημέλουν, ὡς μηδὲν ἀνυσόντων· συχνῶν γὰρ ὀϊστευόντων τοὺς φώσσωνας καὶ πολυωποὺς ποιούντων, τὸ στερρὸν ἐνίκα τοῦ πνεύματος, καὶ προσεχώρει μείζον ἢ ὥστ' ἐπισχεθῆναι τοῖς κάτωθεν ἐμποδίζουσι

καί, κατ' ὀλίγον διολισθαίνουσα, διεφύγγανε τοὺς ἐπιτιθεμένους κύκλω, πολλοὺς πρὸς ὀλίγους ὄντας. Ὁ δὲ βασιλεύς, ἔξω που καθήμενος, ἔσφυζε τὰς ὀρμάς, ἐνορῶν τὰς ἀποφυγὰς, καὶ συχνοὺς ἔπεμπεν ἄλλους καὶ ἐπεθάρρυνε κελεύων καὶ προσαπειλούμενος. Αἱ σπουδαὶ δ' ἦσαν ἀνόνητοι, καὶ τῶν σπευδόντων τὰς χεῖρας τῷ οὐρίῳ τοῦ πνεύματος ἢ ναῦς ἀπεδίδρασκεν. Ὡς γοῦν ἐκεῖνοι μὲν ἐν ἀπόροις ἦσαν, ὁ βασιλεύς δ' ἐν ἀθυμίᾳ δεινῇ, χλεῦν τὸ πρᾶγμα οἴομενος καὶ ἄντικρυς γέλωτα, εἰσάγει τις τῶν ἀμφ' αὐτὸν βουλὴν δοκοῦσαν συνοίσειν· ἢ δ' ἦν χρησαμένους παρὰ Κατελάνων τὴν σφῶν ναῦν, μεγίστην τῶν ἄλλων οὔσαν, ἐπιβῆναι τοὺς αὐτάρκεις πολεμάρχους καὶ οὕτως, ἐπεμβαλόντας τοὺς ἐκείνης φώσσωνας, τῷ προσαράσσοντι πνεύματι ὡς πρῶτως μετέχοντας, τοὺς τέως ὠργυιωμένους ἐπιτειχίσαι, ὥστε καὶ ἀπνοεῖν καὶ οὕτως τῆς ὀρμῆς καθυφεῖσαν ἐπ' ἐκείνην ὀρμᾶν τοὺς ἐπὶ θατέρας ὄντας. Τοῦτο γοῦν βουλευθὲν, ἅμα τῷ λόγῳ τὸ ἔργον ἠνύετο· καὶ δὴ τὴν ταχίστην ἐμβάντες, ἐκ πρύμνης γίνονται τῆς καταγομένης· ἔτυχε γὰρ καὶ ἡ ναῦς ἐγγὺς καὶ εὐχερῆς ἦν μετενεχθῆναι πρὸς τὰ προηγούμενα. Κάκείνης πεσοῦσης πρόσθεν, αἱ τῆς δευτέρας πνοαὶ ἐμπαίουσι τῇ προτέρᾳ, καὶ τὸ πολὺ φύσημα τῶν φωσσῶνων τῆς πολεμίας, εἰς ὀλίγον περιστὰν αὐτίκα, ἀκίνητον τὴν ναῦν ἐνειργάζετο. Ἐμπιπτουσῶν τοιγαροῦν ἀμφοῖν, ἐκθορόντες ἐκ θατέρας εἰς ἐκείνην, προσβοηθουσῶν καὶ τῶν κάτωθεν, μεγίσταις προθυμίαις ἔβαλλον. Καὶ οὕτως ἐπ' αὐτοῖς ἄλλοι καὶ ἐπ' ἐκείνοις ἕτεροι ἐπεμβαίνοντες, τοῦ βασιλέως παραθαρρύνοντος ἔξωθεν, κρατερᾶ μάχῃ, ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάσσης 543 προελθοῦσαν, αἰροῦσι τὴν φορτηγόν. Καὶ ταύτην μὲν πρὸς τῷ βασιλικῷ νεωρίῳ ἰστάσι κατάξαντες, αὐτοὺς δέ, ταῖς ἀξίαις δίκαις ὑποβάλλοντες, ἐτιμῶρουν· πολλοῖς δ' ἐκείνων καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξώρυττον τοῖς προστυχοῦσι πασσάλοις, ἀντίποινα τῆς πρὸς βασιλέα καταφρονήσεως. Παρεοικὸς τούτῳ ξυμπίπτει καὶ ἄλλοτε, καὶ τοῖς Γεννουίταις προστρίβεται ἔγκλημα. Τινὸς γὰρ ἐκείνων ὑπερηφανευσαμένου προσελῶντι καὶ εἰπόντος ὡς ἡ πόλις καὶ πάλιν ἔσται τοῖς ἡμετέροις, ζηλώσας ἐκείνος βάλλει κατὰ κόρρης καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἀχρειοῖ τῷ Λατίνῳ, καὶ εὐθὺς τῷ πλήξαντι ὁ διὰ μαχαίρας ἐσχεδιάζετο θάνατος. Τοῦτο μαθὼν, βασιλεύς δεινὰ ἐποίει καὶ τὸν ἴδιον προσερέτην οὐκ ἀνίει ζητῶν. Ὡς δ' οὐκ ἐδίδουν οὐδὲ γὰρ ἦν, εὐθὺς θυμὸς αἴρεται κατ' ἐκείνων, καὶ τῷ Μουζάλωνι Μανουήλ αὐτίκα προστάσσει τὸ γένος ἐξαναστατοῦν ἅπαν, μηδὲν μελὴ λήσαντα. Συνῆκτο τοίνυν ἐν ἀκαρεῖ τὸ στρατιωτικόν, ὅσον ἦν ἐν τῇ πόλει καὶ ὅσον ἔξωθεν προσεγένετο. Καὶ ἅμα φοβεροὶ μὲν ἰδεῖν, φοβερῶτεροι δ' ἐπιθέσθαι, τὰς ἀπάντων οἰκίας κυκλοῦσι καὶ πρὸς τὸ ἐγχειρεῖν ἦσαν, τὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἀναμένοντες κέλευσιν. Οἱ δέ, τῷ φοβερῷ ἐκπλαγέντες καὶ καθ' ὅσον οἶόν τε συστεύαντες τὸ ἔμφυτον τοῦ θυμοῦ, ἀπνηεοῦντο πρὸς τὰ πραττόμενα, καὶ τῆς κατὰ σφᾶς ἰσχύος ἀμείνους τῇ ὑποκλίσει καὶ τῷ ταπεινῷ σχήματι κατεφάνησαν· καὶ δὴ πρὸς ἰκεσίας ἐτράποντο καὶ προσε λιπάρουν, τῶν ἰδίων τραχίλων ἐκδήσαντες ἑαυτοὺς, ἐς ὃ τι καὶ βούλεται ὁ κρατῶν χρήσασθαι, ὁμολογοῦντες ἥττους εἶναι τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, κἂν ὃ τι προστάσσοι, εὐπειθεῖν ὑπισχνούμενοι, μηδ' ἀναφυγὴν εἶναι σφίσι, πλην τὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως συμπάθειαν. Οὕτω ταπεινωθέντες τῷ φόβῳ, πλῆθος ἀθροῦν πρὸς τὸ κελευόμενον ἐνεδίδουν καί, πολλῷ χρυσίῳ προστιμηθέντες, τὴν βασιλικὴν ὀργὴν μόλις καταμαλάττουσι, πολλῷ τῆς σφῶν κορύζης ἐκείνην ἀνυσιμωτέραν γνωρίσαντες. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις.

545 {ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ}.

Ὅπως καὶ ἐκ ποίων τῶν αἰτιῶν τὰ κατὰ τὸν Αἴμον καὶ αὔθις παρεκινεῖντο. Βασιλεῖ δὲ καὶ αὔθις φροντίδων ἤρξε τὰ κατὰ τὸν Αἴμον κινούμενα. Αἱ γὰρ συνθεσῖαι

τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ἐπὶ τῷ κήδει σπονδαὶ συνεχέοντο ἤδη, τῆς Μαρίας κινούσης τὸν ἄνδρα πρὸς ἔχθραν, ἔφ' οἷς καὶ παιδοποιησαμένων τὸν Μιχαήλ, ἐν ἀναβολαῖς τὰ περὶ τὴν Μεσέμβρειαν ἦσαν· καὶ δῆλος ἦν βασιλεὺς ἐκείνοις πλαττόμενος ἀφορμὰς τοῦ μὴ δίδοναι ἂ καὶ καθάπαξ δίδοναι οὐκ ἦν βουλομένῳ ἐκείνῳ· ἀνερρίπιζε δὲ τὸ μῖσος καὶ ἡ πρὸς βασιλέως τῆς μητρὸς ἐκείνης Εὐλογίας παρόρασις. Τὸ δ' αἴτιον ἡ περὶ τῶν γεγονότων τῇ ἐκκλησίᾳ διαφορά, ὡς καὶ εἰς ἐχθρὰν λογίζεσθαι τῷ κρατοῦντι μὴ ὅπως αὐτὴν σχιζομένην τῆς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν σχιζομένων περιποιούσαν καὶ περιθάλπουσαν. Ταῦθ' ἡ Μαρία πυνθανομένη τῶν ὁσημέραι παρ' αὐτὴν φοιτῶντων ἦσαν γὰρ καὶ τῶν μοναχῶν οὐκ ὀλίγοι τὴν εἰς ἐκείνην στέρξαντες ἴκε τείαν, δεινὰ ἐμελέτα κατὰ τοῦ θείου, στυγοῦσα μὲν καὶ τὴν πρᾶξιν, ὡς πρὸς τοὺς ἰκετεύοντας ἔλεγεν, ἐν δεινῷ δὲ ποιουμένη καὶ τὴν τῆς μητρὸς πρὸς βασιλέως ἀπέχθειαν. Ὅθεν καὶ πρὸς ἴσα δεικνύσα τὸ ἔχθος, πειρᾶται πράττειν καὶ μεῖζον ἢ κατὰ γυναῖκας· τὸν γὰρ Ἰωσήφ σὺν ἄλλοις, ὃν δὴ καὶ Καθαρὸν ὠνόμαζον, πέμπει πρὸς Παλαιστίνην, ἅμα μὲν τῷ τῆς Αἰλίας πατριάρχῃ τὰ πραχθέντα διασαφήσοντα, ἅμα δὲ καὶ τὸν σουλτὰν κατὰ βασιλέως ὡς ἐνὸν ἐκείνῳ παρακινήσοντα, ὥσθ' ἅμα ἐκείνον μὲν ἔνθεν, Βουλγάρους δ' ἐντεῦθεν συνελθόντας τὴν χώραν τοῦ βασιλέως κακοῦν· εἶναι γὰρ καὶ τῷ θείῳ ἀπηχθῆμενον τὸν βασιλέα, ὡς παραβάντα τὴν πρὸς ἐκείνον θρησκείαν, οὐδὲν δ' ἄλλο εἶναι τὸ κινοῦν θεὸν ἐπ' ἀνθρώπους ἢ τὸ παραβῆναι 547 σφᾶς τὴν πρὸς ἐκείνον νομιζομένην δόξαν ἀρχῆθεν. Τῷ μὲν οὖν πατριάρχῃ οἱ παρὰ τῆς Μαρίας πεμφθέντες πιστὰ λέγειν ἐδόκουν, καὶ παρ' ἄλλων μαθόντι τὰ γεγονότα· ὅθεν καὶ παρὰ μόνον τὸ μεγεθύνειν προστιθέντας τὸ πρᾶγμα, ἀληθινούς πρέσβεις εἶχε καὶ οὐκ ἐπολυπραγμόνει τὸν πέμψαντα, ἐπίστευε δὲ τοὺς περὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον καὶ γε τὸν Ἀντιοχείας Εὐθύμιον ἐκεῖνο πράττειν ὃ καὶ μόνος ἠξιοῦτο ποιεῖν. Τῷ δὲ γε σουλτὰν παρ' ἐλπισμὸν ἦν πάντα ἡ ἐκείνων πρεσβεία, ὡς μηδέποτε ἄλλοτε γενομένη τοῖς πρὸ αὐτοῦ τῆς Αἰγύπτου ἄρχουσι· προσέτι δὲ καὶ τὸ ἔθνος τῶν Βουλγάρων μὴ περιφανές ὄν ὥστε καὶ εἰς ἀρχὴν ἀνάγεσθαι, ἐν ὑπονοίαις τὴν πρεσβείαν ἐποίει καὶ σιγηλῶς ἀπέπεμπε. Τὸ μέντοι γε δοκοῦν τῷ τῆς Αἰλίας πατριαρχεύοντι Γρηγορίῳ καὶ λῖαν ἀληθινὸν ἦν. Ὁ γὰρ Ἀντιοχείας καὶ προεπεδήμησε τῇ Κωνσταντίνου, ῥυσθεῖς τῶν τοῦ ῥηγὸς Ἀρμενίας χειρῶν· ἐκεῖνος γάρ, ἔχθος τῷ πατριάρχῃ τηρῶν καὶ θέλων ἐκποδῶν ποιῆσαι, ἐπεὶ ἀνά χειρας εἶχε τὸν ἄνδρα, ἐκδίδωσι τοῖς ἀπάξουσιν ἢ δὴ καὶ ἀπολλύναι ἐκ τοῦ παραχρῆμα ξυμβαίη· καὶ οἱ λαβόντες ἀμφιάλω κατεπίστευον πέτρα, ἐρήμῳ οὔσῃ καὶ ἀπανθρώπῳ τὰ ἐς παράκλησιν. Ἄλλ' ἐκεῖνος, ῥυσθεῖς, ὡς ἔλεγε, ταῖς θαυματουργοῦ Νικολάου ἐπιστασίαις, βασιλεῖ προστρέχει, καταχθεῖς εἰς πόλιν. Ὁ δὲ γ' Ἀλεξανδρείας, καὶ αὐτὸς ὕστερος τῶν πραχθέντων γεγονώς, ἀναλύειν μὲν οὐκ εἶχε τὸ γεγονός, ὅμως δ' εἰρήνευεν, ἐμποδῶν ἔχων τὴν ξενιτείαν τοῦ ταῦτα ζητεῖν. Οὐ γὰρ προσκέ κλητο ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' αὐτὸς κατὰ παραμυθίαν ὧν ἔπασχε λυπηρῶν, ἐν τοῖς ἀθέοις διάγων, ὡς ἐπὶ λιμένα εἰς τὸν βασιλέα κατέφευγε καί, ἐπιτετελεσμένοις ἐπιστάς, ἔκρινε δεῖν ἡσυχάζειν, τοῦ μὲν συμπρᾶξαι παμπληθές ἀπέχων, τὸ δ' ἀνακινεῖν καθεστῶτα ἠγούμενος ἄκαιρον.

β'. Ὅπως ἡ Μαρία κατεσοφίσαστο τὸν Ὁσφεντίσθλαβον. Ἡ μέντοι γε Μαρία, Μιχαήλ τὸν παῖδα καὶ παρὰ τὴν ἡλικίαν στέψασα, βασιλικῶς ἔτρεφε καὶ ἀνῆγε, τὴν εὐφημίαν μετὰ πατέρας τῷ παιδί παρέχουσα. Ὑπόπτως δὲ τῷ Ὁσφεντίσθλάβῳ καὶ λῖαν ἔχουσα, δεσπότη γε ὄντι, 549 ὑποποιεῖται δολίως ἐκείνον· τὰ γὰρ τοῦ Κωνσταντίνου ἀσθενῶς ἔχοντος ἐποίει τοιαῦτα κατασκευάζειν, περὶ τῷ παιδί δειλιῶσαν. Πέμψασα γοῦν, ὄρκους τοῦ μὴ ἐπιβουλεῦσαί οἱ, πείθει παραγενέσθαι τὸν Ὁσφεντίσθλαβον παρ' αὐτὴν. Ὁ δὲ, τοῖς ὄρκους θαρρήσας, εἰς Τέρνοβον ἦκε καὶ ἤδη παρηβηκότα υἰοποιεῖσθαι ἠξίου. Καὶ δὴ ἐπ' ἐκκλησίας περιφανῶς τῇ Μαρίᾳ ἐκεῖνος υἰοπεποίητο· μετὰ γὰρ τὰς τοῦ ἱερέως ἐντεύξεις καὶ τὰ ἐπ' αὐταῖς φῶτα, διασχοῦσα

τὸν ἐπενδύτην, ἄμφω Μιχαήλ καὶ Ὁσφεντίσθλαβον παρ' ἐκάτερα τῶν αὐτῆς ἀγκαλιῶν ἐτίθει· καὶ συνθεσιῶν γενομένων, ἀπελύετο ἐπ' οἴκου υἱὸς κεκλημένος τῆς τῶν Βουλγάρων δεσποίνης μετὰ Μιχαήλ Ὁσφεντίσθλαβος. Οὕτω πολὺς χρόνος τὴν υἰοποιίαν παρεμέτρει, καὶ δολιευσαμένη κτείνει ἢ δῆθεν μήτηρ τὸν υἰοποιεῖσθαι πιστεύσαντα. Ἄλλ' ἢ Δίκη οὐχ ὡςπερ ἔθος αὐτῇ τὰ πολλὰ κατημέλει, ἀλλ' ἀνιστᾷ τὸν ἐκζητήσοντα τὸ αἷμα τοῦ ἀδίκως πεφονευμένου. Καὶ ὁ λόγος ἄνωθεν βούλεται μετελθεῖν τὰ τῆς διηγήσεως.

γ'. Τὰ κατὰ τὸν Λαχανᾶν ἀρχῆθεν καὶ ὅπως τὸν Κωνσταντῖνον πεφόνευκεν. Ἦν ἀγρότης ἐκεῖσε μισθοῦ βόσκων χοίρους, Κορδόκουβας κεκλημένος· τὸ δ' ὄνομα ἢ Ἑλλήνων γλῶσσα εἰς λάχανον ἐκλαμβάνει, καὶ Λαχανᾶς ἐντεῦθεν φημίζεται. Οὗτος, τῶν χοίρων ἐπιμελῶς ἔχων, ἑαυτοῦ κατημέλει, οὔτ' ἐπὶ τροφαῖς οὔτ' ἐπ' ἐνδύμασιν ἀσχολούμενος, μόνω δ' ἄρτω ἀποζῶν καὶ ἀγρίοις λαχάνοις, ἀπερίττως εἶχε καὶ ἀφελῶς καὶ πρὸς τοὺς ἐταίρους, καὶ αὐτοὺς κατ' ἐκείνον ὄντας, οἷς διεξήει πολλάκις, δῆλος ἦν περὶ ἑαυτοῦ μεγάλα τινὰ φανταζόμενος. Οἱ δὲ οὐχ ἤττον κατεγέλων ἢ μὴν ἐπίστευον. Ἐντεῦθεν ἐκεῖνος, τοιαύταις οὐκ οἶδ' ὀπόθεν ἐλπίσι μετεωρίσας, τὸν νοῦν ἑαυτῷ προσεῖχε καὶ εὐχὰς ἀπεδίδου Θεῷ, ὡς ἔχων ἔτυχε· ποῦ γὰρ ἐκείνῳ μετὸν καὶ θεῶν λογίων, κἂν ἐπὶ νοῦν, ἐν τοῖς ἀγροῖς ὅσα καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ βοσκομένοις χοίροις τὸ παράπαν ἐκδεδιητημένῳ καὶ ἀφελῶς ἔχοντι; Σύννουσ οὖν τὰ πολλὰ διάγων καὶ οὐδὲν προὔργου τιθέμενος τῆς πρὸς ἀρχὴν τινα καταστάσεως, πολλάκις τὰ αὐτὰ διεξήει τοῖς ἀγρόταις ἐκείνοις καὶ συφορβοῖς, ἀγίων τινὰς ἐντυχίας λέγων καὶ παρακινήσεις τὰς παρ' ἐκείνων 551 εἰς ὃ κινήθηναί καὶ ἔθνους ἄρξαι. Ταῦτα πολλάκις διεξιὼν ἐπιστεύετο. Καὶ ἤδη ἄλλως προσεῖχον αὐτῷ ἢ ὡς ἐδόκει· τὴν γὰρ προθεσίαν ἐγγὺς ἐδήλου τοῦ κινήθηναί. Μιᾶς οὖν τὸ τῆς ὀρμῆς σύνθημα λέγων λαβεῖν, αὐτίκ' ἐκείνους ἐφέλκεται πρὸς τὴν ἑαυτοῦ θεραπείαν, κάκεινῳ ἔπονται, ὡς μέγα τι ἐλπίζοντες πράξουσιν. Ἀπέρχονται γοῦν εἰς χώραν καὶ τὸ τοῦ συφορβοῦ κηρύττουσιν ὄνομα, ὡς θεόθεν ἦκέ οἱ τοῦ ἄρξαι σύνθημα. Καὶ ἅμα λέγοντες ἔπειθον καὶ προσεπετίθεντο πλείους ἐκάστης. Κάκεινος πρὸς τὸ εὐσταλέστερον μετεβάλλετο, ἀμπεχόνην τ' ἐνεδιδύσκετο καὶ σπάθην περιεζώννυτο, ἵππου τ' ἐπέβαινε καὶ ἀνεθάρρει πρὸς ἔργα μείζω ἢ κατ' αὐτόν. Τοῦ γοῦν Κωνσταντίνου ἀσθενῶς τοῦ σώματος ἔχοντος τὸ γὰρ σκέλος κατεαγὸς ἔχων, ἀκίνητος ἦν, κἂν που καὶ ἀπελθεῖν ἔδει, ἐφ' ἀμάξης ἐφέρετο φόρτος κενός, πολλοὶ κατωλιγῶρον, καὶ μᾶλλον οἱ πρόσοικοι Τόχαροι, ἐκδρομὰς ἐκάστης ποιοῦντες καὶ Μυσῶν ὄντως λείαν τὰ Μυσῶν τιθέντες. Φάλαγγι γοῦν Τοχάρων προσκρούσας, ὁ Λαχανᾶς ἐμπίπτει σφίσι μεθ' ὧν ἐπεφέρετο καὶ κατὰ κράτος νικᾷ καὶ αὐθις ἄλλη καὶ οὕτως πρὸς τὸ μεγαλειό τερον ἐπ' οὐ πολλαῖς ἡμέραις καθίστατο. Χῶραι τοίνυν προσετίθεντό οἱ καὶ ἐπ' αὐτῷ πολὺν τὸν τοῦ εὐ πράξουσιν ἐλπισμὸν ἀραρότως εἶχον, καὶ ὁ Λαχανᾶς πολὺς ἦν φημιζόμενος πανταχοῦ· οὐδὲ γὰρ ἡμέρα ἐφίστατο καθ' ἣν οὐ πλείους τῶν προτέρων εἶχε καὶ ἠνδραγάθει προσβάλλων. Τοῦτο ἔθορῦβησε μὲν καὶ τὸν Κωνσταντῖνον τὰ πλεῖστα, ἀγγελθὲν δὲ παρὰ δόξαν καὶ αὐτὸν θορυβεῖ βασιλέα· τὸ γὰρ οὕτως ἐπελθὼν παρ' ἀξίαν οὐκ ἂν ἐπελθεῖν εἰ μὴ ἐπὶ μεγίστοις τισὶν ὦντο. Ὁ μὲν οὖν Κωνσταντῖνος, μόνον ταραξας τὰ κατὰ τὸν Ζυγόν, μετήνεγκε τὸν νοῦν πρὸς τὸ ἀπροσδοκῆτως φανέν καὶ ὡς οὐκ ἂν μὴ ὅτι γ' οὗτος, ἀλλ' οὐδ' ἄλλος τις ὦήθη ποτέ. Ὁ δὲ βασιλεύς, τοῦτο μὲν καὶ τάκει καταστήσαι θέλων, τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τὰ ἀκουσθέντα διαταραχθεὶς, προλαβεῖν ἠπέιγετο καὶ τὰς ἄκρας κατοχυροῦν· καὶ δὴ ἐξελθὼν τῆς Κωνσταντίνου, ἐπ' Ὁρεστιάδος ἤλαυνεν ὄλω ρυτῆρι. Χειμῶνος δ' ἐξελθὼν καὶ πάγοις ἐπιῶν, πάσχει τι καὶ τῶν ἀνηκέστων· συμποδίζεται γὰρ ὁ ἵππος ἐπὶ πάγων βαίνων τῷ βασιλεῖ, καὶ συμπεσὼν ἐκείνῳ ὁ ἐποχούμενος πτόμα 553 δεινὸν χειρὰς τε καὶ πρόσωπον δρῦπτεται οὕτω χαλεπῶς ὡς μηδ' ἀρκέσαι τὸν τῆς ἐκστρατείας ὅλον χρόνον ἀπαλεῖψαι τὰ τραύματα, ἀλλ' ἔτι λείψανα τῶν πληγῶν

ἐμμένειν ἐπανελθόντι τῷ βασιλεῖ. Ἄμα γοῦν ἐπέβη ὁ κρατῶν τῆς Ἀδριανοῦ, καὶ ἅμα ἡ σφαγὴ τοῦ Κωνσταντίνου ἀγγέλλεται. Ὡς γὰρ ηὔξαντο καθ' ἡμέραν ὁ Λαχανᾶς καὶ πολλοὶ προσεχώρουν ἐκείνῳ, κατολιγωροῦντες τοῦ σφῶν βασιλέως, ἐκποδῶν δ' ἦν ἤδη καὶ Ὁσφεντίσθλαβος, τῶν δόλων ἀπονάμενος τῆς Μαρίας, οἱ δὲ γε προσωκειωμένοι τῷ Κωνσταντίνῳ, οἱ μὲν ἐξ ἀνθρώπων ἦσαν, ταῖς τῆς Μαρίας κακεντρεχεῖαις κατειργασμένοι, ὅσοι δὲ καὶ περιῆσαν, οἱ μὲν παρ' ἐκείνων ἐπὶ δυσνοίαις ὑπωπεύοντο, οἱ δὲ καὶ ταῖς ἀληθείαις ἐδυσνόουν, μόνος ἦ μετ' ὀλίγων ἐγκαταλειφθεὶς, Κωνσταντῖνος ὁρμᾷ μετελθεῖν τὸν ἤδη καὶ αὐτοῦ κατολιγωροῦντα. Καὶ δὴ συνταξάμενος τὰς δυνάμεις, ὁ μὲν ἐφ' ἀμάξης ἐφέρετο, οἱ δὲ οἷς ἐκεῖνος ἐπίστευε τὰς ὑπὲρ ἐκείνου ὁρμᾶς κατεκλῶντο. Ὁ δὲ Λαχανᾶς, ὁμόσε χωρήσας ἐκείνῳ, ἅμα φανεῖς ἐπεισπίπτει καὶ κατὰ κράτος αἶρει· κάκεινον μὲν, μηδὲν κατὰ πόλεμον πράξαντα βασιλεῖας ἄξιον, δίκην ἱερείου κατασφάττει· τινὰς δὲ τῶν ἐκείνου καταγωνι σάμενος, τοῖς λοιποῖς ὡς σφετέροις ἐχράτο. Καὶ ἤδη βεβαίως ἐπισχὼν τὴν χώραν, καὶ πόλεων ἤπτετο καὶ γ' αὐτὰς αἰρῶν οὐκ ἀνίει ὡς ἄρχων καὶ βασιλεὺς φημιζόμενος. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατ' ἐκείνον οὕτω, καὶ οὕτως ὁσημέραι πλέον ἐμεγαλύνετο καὶ εὐοδούμενος ἐπεδίδου.

δ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς τῆς θυγατρὶς Εἰρήνης τὸν Ἀσάν εἰς γάμον ἤρμοσεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς, τῷ μὲν παρὰ δόξαν συμβάντι ὡς εἰκὸς ἐπαλήσας, τὰ δὲ καθ' αὐτὸν ὡς ἐνῆν κατασφαλιζόμενος, ὅσον ἀσφαλῶς εἶχεν ἐκ Κωνσταντίνου πεσόντος, ἐπαύξειν ἤθελε ταῖς πρὸς τὸν Λαχανᾶν ἀγχιστεῖαις. Καὶ πέμψας μὲν ἀπεπειρᾶτο τοῦ βαρβάρου, ἐφ' ᾧ καὶ γινῶναι εἰ ἰκανῶς ἔχοι καὶ πρὸς τὸ πρόσω χωρεῖν, οὕτως ἀρξάμενος μὲν ἀπερίττως, τὰ μέγιστα δ' εὐτυχητικῶς ἐκ τοῦ ῥᾶστα. Καί γε καὶ γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρὶ διενοεῖτο ποιεῖν, εἰ σφίσι δόξειεν ἐνικανωμένος καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν τῶν Βουλγάρων ἀρχὴν. Ὅμως δ' ἐνορῶν τὸ τῆς τύχης ἄστατον, ὡς ἅμα μὲν χαρίζεσθαι καὶ τὰ μέγιστα, ἅμα δὲ καὶ τὰ ἀρχαῖα προσαφαιρεῖσθαι, κλίνουσαν τὰ ζυγά, ἀρετῇ δὲ καὶ τὸ προσγενόμενον οἰκεῖον καὶ τὸ ἀπογενόμενον οὐκ ἀνέλπιστον, ὑπόπτειε τὰ πολλὰ τὴν τύχην, μή, δοῦσα μεγάλα ἐξαίφνης, τὸ πᾶν ταχέως ἀφέληται καί, ἀρετῆς μὴ οὔσης μηδὲ βραχύ, καὶ τὸ παρ' ἐκείνης διδόμενον 555 ἀμαυρῶτο, ὡς μὴ φθάνειν ἐπιτυγχάνοντα θαυμάζεσθαι καὶ ἐλεεῖσθαι ἀποτυγχάνοντα. Διὰ τοῦτο καὶ ταῦτα στρέφων ἐπὶ λογισμῶν, βουλήν συνέλεγε, τοὺς ἀμφ' αὐτὸν συγκαλῶν. Ἐβλεπε γὰρ τὴν τῶν Βουλγάρων ἀρχὴν τοῦ προστατήσοντος χρήζουσαν ἐξ ἀνάγκης, παρετίθει δὲ καὶ τῷ Λαχανᾶ τὸν ἐκ τοῦ Μυτζῆ Ἰωάννην· καὶ τῷ μὲν τύχην καὶ θράσος καὶ τὸ ἐπὶ τῶν πραγμάτων εἶναι εἰς πρόσβασιν τῆς ἀρχῆς διεγίνωσκε συντελέσοντα, Ἰωάννην δὲ τὸ γένος καὶ τὴν ἀφ' αὐτοῦ σύναρσιν κατοχυροῦν εἰς ἀρχὴν οἷά τ' ὄντα καὶ μᾶλλον διέκρινε. Καὶ πολλοῖς γε ἤρεσκεν ἡ βουλή· τὸν τοῦ Μυτζῆ υἱὸν εἰς γαμβρὸν γενέσθαι τῷ βασιλεῖ, καί, οὕτως ἐπὶ τῇ πατρόθεν βασιλείᾳ καταστάντα, συνεργηθῆναι καὶ ἀπ' αὐτοῦ βασιλέως πρὸς ταύτην, ἐπικλινᾷ τε θᾶπτον πρὸς ταῦτα καὶ τοὺς Βουλγάρους, ἅμα μὲν διὰ τὸ προσδὸν τῷ Μυτζῆ δίκαιον καὶ τὸ ἀπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ πρὸς σφᾶς ἰλαρόν, ἅμα δὲ καὶ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν κηδεμονίαν, ὅσα καὶ πενθεροῦ πρὸς γαμβρόν· εἰκὸς δὲ καὶ τὸν Λαχανᾶν, ἐξαίφνης ἐκ τύχης φουσηθέντα, ὑποχάλασαντα τὰς ὁρμᾶς, φανειῶν Ῥωμαϊκῶν ἐκεῖσε δυνάμεων, ἢ πρὸς δουλείαν ὑποπεσεῖν ἢ μὴν καὶ που κρυβῆναι φεύγοντα, μὴ ἔχοντα ὅπῃ ἄρα καὶ ἰσχυρίσαιτο· Μαρῖαν δὲ καὶ παῖδα ταύτης ῥᾶον τοὺς Τερνοβίτας προδοῦναι· τὰ γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνης κακὰ οὐ τοσοῦτον μικρὰ ὥστε καὶ λήθη δοθῆναι.

ε'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τούτῳ πέμψας ἐζήτει βουλήν καὶ παρὰ τοῦ πατριάρχου. Ταῦτα βουλευσαμένων, ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ πατριάρχου βουλήν πέμψας ἐν ἀπορρήτοις ἐζήτει. Καὶ ὅς τὰ πολλὰ πρὸς τὸν Μυτζῆ ἔρρεπε καὶ γράφων τὴν ἐπὶ τῇ βουλῇ ῥοπήν ἐδίδου. Τοῦτο καὶ Πρίγκιψ ὁ ἱερομόναχος Θεοδόσιος,

ἀξιωθῆς καὶ οὗτος πρὸς συμβουλήν τὴν περὶ τούτων, ἔγραφεν, ἤδη εἰς ψῆφον ὢν πατριαρχείου· ὁ γὰρ Εὐθύμιος ἐτεθνήκει τῆς Θεοῦ πόλεως. Τὸ δ' ὅπως οὐ χεῖρον εἶπεῖν. Κεχήρωτο μὲν οὖν τὸ πατριαρχεῖον, καὶ πολλοὶ τῶν τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπων παρήσαν, οἱ μὲν ἐκείθεν ἰόντες, οἱ δὲ καὶ ἐνταῦθα ταῖς ἐκείνου προτροπαῖς γενόμενοι· ἤρεσκε γὰρ ἐπὶ τούτοις καὶ ἡ τοῦ Ἀναζάρβου Θεοδωρήτου βουλή, εἰς νόσον ἤδη κλιθέντος τοῦ 557 πατριάρχου, τοὺς ἱκανοὺς ἐκ προτροπῆς ἐκείνου γίνεσθαι, ἐφ' ᾧ τὸν μετ' ἐκείνον προσκληθησόμενον ἀνεπιλήπτως καὶ ἱκανῶς ψηφίζοιτο. Ὡς γοῦν ἐζητεῖτο ὁ χρησιμεύσων καὶ οὐδεὶς τοῦ Πρίγκιπος ἀπεγίνωσκεν, ἦν οὖν εὐθύς καὶ ψηφίζεσθαι καὶ προσκαλεῖσθαι τὸν ἄνδρα. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς, σοφὸν τι συνορῶν ἐπὶ τούτοις, ὑπόπτειε τὴν χλεύην καὶ τὸν κρεμάμενον ἐκ τῆς ὑποψίας κατάγελων μήπως ὀφλήσῃ προὔνοει. Τὸν γὰρ Πρίγκιπα μὴ δι' ὅλου τῆ ἐκκλησίας ἐνούμενον διὰ τὰ συμβάντα οὐδ' ὅλως ἠγνῶει, τὸ δὲ συνυποκλίνεσθαι κατὰ τιμὴν ὑπερτάτην προτεινομένην ᾧτο μὲν, οὐκ εἶχε δ' ἀραρότως πιστεύειν· εἰ γοῦν ψηφισθῆς ἀπερεῖ, εἶναι μὲν ἐκείνῳ τὴν ὅτι καὶ ἀξιούμενος οὐχ ὑπήκουσεν αὐτάρκη τιμὴν, τοὺς δὲ γε καλέσαντας ἐξ ἀνάγκης ἀποφέρεσθαι τὸ ἦττον, ὅτι καὶ ἀξιῶντες οὐ προσεδέχθησαν. Γράφει γοῦν καὶ ταῦτα ἐν ἀπορρήτοις τῷ πατριάρχῃ· πειρᾶν πρότερον, εἴθ' οὕτως καὶ ἐφίεναι ψηφίζεσθαι. Ἡ δὲ πείρα ἦν διὰ τοῦ συγγραφοῦτος τάδε· οὗτος γάρ, συνήθειαν ἔχων εἰς ἐκείνον τὴν μεγίστην, καὶ ἐπὶ τῇ πείρᾳ ταύτῃ τῶν ἄλλων προὔκρινετο. Τότε γοῦν, κατὰ τὰ ἐν ἀπορρήτοις ἐπεσταλμένα μὲν πρὸς βασιλέως πατριάρχῃ, ἐπεσταλμένα δὲ παρὰ πατριάρχου τῷ συγγραφεῖ, φοιτῶν ἐκείνῳ συχνάκις καὶ τὰ περὶ τοῦ πατριαρχείου προτεινόμενος, εἰδὼς μὴ εἰδῶτι τὸν νοῦν ἐθιρώμενην καὶ τὴν γνώμην ἐνεχύραζον, καὶ γ' ἐπληροφόρον πληροφορούμενος ὡς κληθεὶς ὑπακούσειε καὶ τὴν εἰς τὸ πατριαρχεῖον κλήσιν προσήσεται. Γέγονε ταῦτα, καί, ὡς ὑποψηφίῳ ἐντεῦθεν προσφερόμενος, ὁ κρατῶν τὰ φιλικὰ τε ἐπέστελλε καὶ γε τῶν ἀναγκαίων κατὰ βουλήν κοινῶν ἐποίει. Τότε τοῖσιν, τὰς αὐτῶν δεξάμενος συμβουλὰς καὶ πρό γε τούτων τὴν τῆς δεσποίνης, ἔργῳ τὰ τῆς βουλῆς ἐπλήρου καὶ πέμψας ἄγει τε εἰς ἑαυτὸν τὸν Ἰωάννην ἐκ τῶν κατὰ Σκάμανδρον Τρωϊκῶν ἐκεῖ γὰρ καὶ τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο, αὐτάρκως τῶν εἰς πρόνοιαν ἔχων καὶ μετασηματίσας γαμβρὸν ἐκάλεσε καὶ βασιλέα Βουλγάρων. Μετετίθει δὲ καὶ τούτικλην εἰς τὸ τοῦ πάππου Ἀσάν, ἀνὰ πᾶσαν τὴν περὶ αὐτὸν πληθὺν θριαμβεύων τοῦνομα καὶ δίκας προστιθεὶς τὰς ἀξίας τοῖς γε μὴ οὕτω λέγουσι, κατὰ τινα μεμνημένοις χρεῖαν. Καὶ τῶν Βουλγάρων τοὺς μὲν προσχωρεῖν ἐτοίμους ἐκάλεσε, ὡς αὐτίκα 559 εὐεργετήσων, τοὺς δὲ τι καὶ προνοοῦντας τοῦ ἀσφαλοῦς πέμψων δώροις μὲν ἠγάλλεν, ἀνερρώννυ δὲ ταῖς ἐλπίσιν ὡς εὖ πράξοντες, εἰ τὸν Ἰωάννην δέξοιτο βασιλέα, ἀποστάντες Μαρίας. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῆς Ἀδριανοῦ ὠκονόμεναι καὶ τινὰς, αὐτίκα πρὸς μόνην τὴν φήμην προσχωροῦντας, εὖ ἔδρα καὶ κατεδημαγῶγει Βουλγάρους ταῖς ὑποσχέσεσιν.

Π'. Ὅπως καὶ τὸν Μιχαήλ, ἐκ δύσεως ἀνελθόντα, γαμβρὸν ἐποίησατο. Ἐπανελθόντι δ' εἰς πόλιν ἠγγέλλετο καὶ ἡ τοῦ Μιχαήλ ἐκ τῶν δυτικῶν ὅσον οὐκ ἦδη ἄφιξις. Ὁ δ' ἦν ὁ τοῦ Μιχαήλ δεσπότης υἱὸς ὕστατος, Δημήτριος μὲν τὸ κατ' ἀρχὰς λεγόμενος, θανόντος δὲ τοῦ πατρός, τοῦνομα κατὰ μνήμην ἐκείνου ἀνταλλαζάμενος· ᾧ δὲ καὶ μοῖρα τῶν τοῦ πατρὸς χωρῶν προσκεκληρωμένη οὐκ ἀποχρῶσα τῷ μεγέθει τῆς κατ' αὐτὸν ἀξίας, ἥς παρὰ τοῦ κρατοῦντος ἐτύγχανεν ἤδη γαμβρὸς ὑπεσχημένος γενέσθαι, οὐδαμῶς ἐδόκει. Τῷ τοι κάκεινην ἀφείξ, βασιλεῖ προσεχώρει, πιστεύων γράμμασιν ὄρκους κατησφαλισμένοις. Ἦσαν μὲν οὖν τῷ βασιλεῖ ἐκατέρων τῶν θυγατέρων Εἰρήνης ἅμα καὶ Ἄννης γὰρ Εὐδοκία μικρὰ ἦν καὶ ἔτιαι πρὸς τοὺς νυμφίους συναρμοσθεῖς ἐμπρόθεσμοι· ἀλλ' οἱ τῆς Εἰρήνης γάμοι τῷ ἤδη βασιλεῖ φημιζομένῳ Βουλγάρων Ἀσάν ἐτελοῦντο περιφανέστερον. Συμβόλοις γὰρ ἐχρᾶτο βασιλικοῖς, ἐξ ἐρίων μὲν κατ' ἐφεστρίδας, τοῖς δ' ἄλλοις τοῖς

αὐτοῖς βασιλεῖ. Καὶ συνθεσῖαι ἦσαν· εἰ μὲν εὐδοιοῖντο, ἐπιβαίνειν Τερνόβου συνάμα καὶ ταῖς ἀπὸ τοῦ βασιλέως δυνάμεσιν, εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καὶ αὐθις εἰς δεσπότης τῆς Ῥωμαΐδος σεμνύνεσθαι. Τοῖς μὲν οὖν τετελεσμένοι ἦσαν οἱ γάμοι, καὶ βουλαὶ προϋτίθεντο συνεχεῖς, ὅπως ἂν καὶ τὰ πρόσω κατ' εὐμάρειαν προχωροῖεν. Τοῖς δὲ τοῦ Μιχαήλ γάμοις καὶ τῆς δευτέρας τῶν βασιλέως θυγατέρων Ἄννης προσιστατό τι τῶν τῆς ἐκκλησίας κανόνων, οὓς δὴ Σισίνιος, πάλαι θεῖς, ἀφορισμοῖς ἐκράτυνεν ἀσφαλῆσιν. Ἡ μὲν οὖν τοῦ δεσπότη Νικηφόρου Ἄννα τῆς τοῦ βασιλέως θυγατρὸς Ἄννης αὐτανεψία ἦν, Νικηφόρος δὲ καὶ Μιχαήλ ἀτάδελφοι πάντως. Περισταμένου γοῦν τοῦ κατ' αὐτοὺς συνοικεσίου εἰς ἕκτον βαθμόν, τὸν ἔνθεν μὲν ἐκ τεσσάρων, ἐκεῖθεν δ' ἐκ δύο συγκεί 561 μενον, ἔδει συνόδου περὶ τούτων σκεψομένης καὶ τῆς παρ' αὐτῆς λύσεως. Ἐπεὶ δ' ἐσκέπτοντο καὶ τὰ τῶν βασιλέων συναλλάγματα, ὡς εἰς εἰρήνην γινόμενα, ἐδόκουν πλείω τὴν ἄνεσιν ἔχειν ἢ δὴ τὰ τῶν ἄλλων, ἀντισηκοῦσθαι τὸ ὡς δῆθεν παρὰ κανόνας γινόμενον τῷ πρὸς τοὺς δεομένους ἐλέει κοινῶς ἐδόκει· καὶ τόνδε τὸν τρόπον τοῦ προσισταμένου λυθέντος, ἐτάττετο μὲν εἰς δεσπότης ὁ Μιχαήλ, τῇ Ἄννη δέ, βασιλίδι οὔση γε, συνεζεύγνυτο. Καὶ ἦν ἐντεῦθεν ὁ μὲν Μιχαήλ βασιλεῦσι δοῦλος ἐν ὄρκοις, ὁ δ' Ἰωάννης ἔνσπονδος διόλου, εἰ βασιλεύσοι Βουλγάρων, Ῥωμαίους ἐν ὄρκοις, εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐν ὄρκοις πιστῶς δουλεύσων τοῖς βασιλεῦσιν, ὑπὸ τούτοις δεσπότης ταττόμενος.

ζ'. Τὰ κατὰ τὴν Μαρίαν καὶ ὅπως τῷ Λαχανᾶ συνώκησεν. Ἡβούλετο δὲ βασιλεὺς προλαμβάνειν Μαρίαν, μὴ καὶ φθάσῃ τὰ καθ' αὐτὴν εὖ θεμένη ἀλιώσῃ τὴν βασιλέως βουλήν, καὶ κατέσπευδε συχνοὺς ἐπ' ἐκείνην πέμπων, οὐ τόσον τάκεϊ καταστρέψοντας ὅσον ἡμέρωσ μεταχειριουμένους, ἐφ' ᾧ παραδοῖεν Μαρίαν καὶ τοὺς τοῦ βασιλέως δέχοιντο παῖδας. Ἡ μέντοι γε Μαρία ἐν ἀφύκτοις ἔγνω γενομένη καὶ δυοῖν μέσον ἐναπειλημὴ μένη κακοῖν· ἔνθεν μὲν γὰρ τὸ φανὲν ἐκ νέου κακόν, ὁ Λαχανᾶς προσκείμενος, ἡρήμου τὴν χώραν καὶ προσεκτᾶτο τὰ περίξ, προσβάλλων μόνον, ἐκεῖθεν δ' αἱ δυνάμεις τοῦ βασιλέως, ἐπιούσαι πλείονες, δῆλαι ἦσαν τὸ μὲν ταπεινὸν καὶ ὅσον ἐκτὸς ζημιούντες, τὸ δ' ἐντὸς καὶ περιφανὲς ἐκ παντὸς τρόπου ὑποποιοῦμενοι. Ὅθεν καὶ περὶ ἑαυτῆς τε καὶ τῷ παιδὶ τετραμινούσῃ δειναὶ φροντίδες ἐτάραττον τὴν ψυχὴν, καί, πρὸς ἀμφοτέρω μέρη μὴ σθένουσα ἴστασθαι, θάτερον ἐξημεροῦν ἔγνω, πλὴν ὅσον καὶ ταύτην ἀπόνασθαι τῶν καθ' ἡμέρωσινπραχθέντων τὰ μεῖζω. Τὸ μὲν οὖν πρὸς βασιλέα κλίνειν τῶν εἰκότων μὲν ἔκρινε καὶ ἄλλως εὐπρεπὲς ἑαυτῆς, σωζούσῃ μὲν τὰ τῆς σωφροσύνης καὶ τὰ πρὸς τὸν ἀποιχόμενον δίκαιαδίκαια δὲ πάντως μὴ συνοικεῖν τῷ σφαγεῖ, ζητούσῃ δὲ παρ' οἰκείου σῶζεσθαι, παρ' οὗ δὴ καὶ τὴν τιμὴν ἐκτήσατο. Διὰ ταῦτα γοῦν τὸ πρὸς βασιλέα πέμπειν καὶ ἰκετεύειν τῶν 563 δικαίων ἔκρινεν. Ὅσον δὲ τὸ καθ' αὐτὴν συνοῖσον καθ' ὃ ἦν βουλομένη, καὶ λίαν ἀπαῖδον ἐγίνωσκεν· αὐτῇ μὲν γὰρ τὴν τιμὴν κατοχυροῦν αὐτῇ τε καὶ παιδὶ Μιχαήλ διὰ σπουδῆς εἶναι, βασιλέα δὲ μηδ' ἂν ἐν ὕπνοις θελήσῃ, ἀφέντα τοὺς παῖδας, οὓς δὴ καὶ ἤρξατο καθιστᾶν, ἐκείνοις περιποιεῖν τὴν ἀρχήν. Οὕτω μὲν οὖν τῶν ἀπὸ βασιλέως καὶ μᾶλλον ἰκανῶς ἀπεγίνωσκε, τὸ δὲ πρὸς τὸν βάρβαρον πέμπειν καὶ ἀξιούσῃ σπενδομένην καθ' αὐτὴν διατελεῖν τοῦ ἔθνους ἄρχουσαν, οὗτ' ἔχειν λόγον τὴν ἀξίωσιν ἔκρινε· τὸν γὰρ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀντιποιοῦμενον σπένδεσθαι πρὸς τὴν κατέχουσαν ταύτην ἀδύνατον. Καὶ τὰ ἀπὸ βασιλέως συννοοῦσαν φροντίζειν ἐποίει· μηδὲ γὰρ ἡρεμεῖν βασιλέα, ἅπαξ ὑπὲρ παιδῶν περὶ τῆς ἀρχῆς ἀρξάμενον διαφέρεισθαι. Ἐγνω τοίνυν παριδεῖν μὲν τὰ τοῦ ἀποιχομένου δίκαια, παριδεῖν δὲ καὶ ἀνθρώπων νέμεσιν, εἰ, τοιαύτη τις οὔσα, τοιοῦτω ἑαυτὴν ἐκδοίη, πρὸς μόνον δὲ τὸ δοκοῦν συνοῖσον αὐτῇ τε καὶ παιδὶ κατιδεῖν. Τὸ δ' ἦν, ὡς ἐδόκει, ὅλην ἑαυτὴν ἐπιρρῖψαι τῷ συφορβῷ καὶ ὑπανοῖξαι θύρας αὐτῷ καὶ βασιλείας καὶ πόλεως, αὐτῷ τε συνεῖναι καὶ συνοικεῖν ὡς βασιλεῖ δέσποινα. Ταῦτα διανοησαμένη, αὐτίκα πέμπει οὐδὲ γὰρ ἡρεμεῖν εἶων αἱ τοῦ

βασιλέως ἀποστολαίτους διασαφήσοντας τῷ βαρβάρῳ τὰ τῆς βουλῆς τε καὶ ἀξιώσεως. Καὶ ὃς ἀκούσας πρῶτον μὲν καθυπερηφανεύετο δῆθεν καὶ τοῖς ἐπεσταλμένοις ἀπεσεμνύνετο, διαθρυπτόμενος οἶον, εἰ ἀρχὴν ὅσον οὐπω κτησομένην αὐτῷ σπάθη καὶ δυνάμει κρείττονι ἐκείνη φθάνει χαρίζεσθαι. Ὅμως καὶ τὰ τοῦ λέχους προσίετο, πονηρῶς ἄγαν καὶ βαθέως, οὐχ ὡς τις ἂν εἴποις φιλόγυνης καὶ τῆς γυναικωνίτιδος ἐραστής· τὸ γὰρ μαλάττειν τὰ ἦθη, τῶν δεξομένων καὶ λίαν ὡς καταφρονησόντων αὐτίκα, διεφυλάττετο· ἄλλως δὲ κατ' εἰρήνην καὶ τοῦ μὴ χέεσθαι ἐμφυλίοις πολέμοις αἵματα κατεδέχετο, ὡς χάριν διδούς, οὐ λαμβάνων. Ὅρκων οὖν γενομένων καὶ συνθηκῶν ἐξ ἑκατέρων, ὑπανοίγνυσι τε αὐτῷ τὰς πύλας καί, ἐντὸς δεξαμένη, τελεῖ ἑαυτῇ σὺν ἐκείνῳ τοὺς γάμους, καὶ τὰς ταινιώσεις τῆς βασιλείας καὶ αὐθις συνάμα δέχονται, καὶ γε παρασκευάζει τῷ βασιλεῖ ἀντίπαλον, ὡς ᾤετο, ἱκανόν. Τοῦτο συμβάν τε καὶ ἀκουσθὲν τὸν βασιλέα αὐτάρκως καὶ ὡς ἐνῆν διετάραξε. Ὑπεκρίνετό τε ἀκεῖνος μὴ ἀθυμεῖν σφαλλόμενος τῶν ἐλπίδων, ἀλλὰ στυγεῖν τῷ παρ' ἀξίαν ἐκείνης πταίσματι, ὥστε καὶ τὸ γένος κατασιχῆναι καὶ τὴν ἀρχὴν προσπολλύναι τῷ μηδενὸς ἀξίῳ κατεγχειρίσασαν· μηδὲ γὰρ ἀνθέξειν ὅλως καὶ ὑποσχεῖν ἐκείνον ἐπιβρίσασαν ἐκ Τοχάρων 565 δύναμιν, ἣν εἰκὸς ἐπεισπίπτειν ἅμα μὲν πρὸς ἐχθρὸν προφανῆ, ἅμα δὲ καὶ παρὰ τῶν οἰκείων καταφρονούμενον. Ταῦτα λέγων, οὐκ ἀνίει καὶ αὐθις πέμπων τε δυνάμεις ἀγωνιουμένας καὶ τὰ πρὸς καταβολὴν Μαρίας κατασκευαζόμενος. Ὁ τοίνυν Λαχανᾶς πρὸς τὰς τῆς γυναικὸς θρύψεις καὶ ἀπήχθετο καὶ βαρβαρικῶς ἠθέλε διαζῆν, τοὺς ἀμφ' αὐτὸν καὶ λίαν ὑποποιούμενος· ἔγνω γὰρ ἀμφοτέρωθεν ἐξαρτυομένους πολέμους καὶ τὰς βλακειὰς μηδὲν οἶας τ' οὐσας κατευνάζειν τοὺς ἐκ τῶν πολέμων κινδύνους, ὥστε καὶ πολλάκις, πρὸς ἐκείνην διαφιλονεικοῦντα, ἐντείνειν πληγὰς. Αὐτὸς δέ, κρείττω πάσης ἀσχολίας τὰ κύκλω συνανιστά μενα κρίνων, ὑπεποιεῖτό τε τοὺς ἄρχοντας τῶν Βουλγάρων καὶ πρὸς πολέμους ἠτοιμάζετο τοὺς κατ' ἄμφω· οὐδὲ γὰρ ἦν οὔτε Τοχάροις διὰ τὰ πραχθέντα σπένδεσθαι οὔτε τοὺς τοῦ βασιλέως ὀπωσοῦν ἀναρτᾶν. Μέντοι γε καὶ καθ' ὅσον ἴσχυεν ἀντιπαρετάττετο, τὸ μὲν ἐκόν, τὸ δ' ἄκων· ἀρχὴν γὰρ λαβὼν ἦν οὐκ ἠλπισεν, ἔσπευδε μὴ μόνον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ συνιστᾶν. Ἐπιτιθεμένων δ' ἄλλως καὶ τῶν ἔξωθεν ὀσημέραι, καὶ ἄκων κατηναγκάζετο μάχεσθαι· ἦδει γὰρ καὶ βάρβαρος ὢν πολεμήσοντα ἐξ ἀνάγκης τὸν μὴ θέλοντα πολεμεῖν. Διὰ ταῦτα γοῦν τὰ κατ' ἐκείνον εὐώδει παραβολώτερον συμπλεκόμενα. Οὔτε γὰρ οἱ ἀνθιστάμενοι ἴσχυον ὄρμαϊς ἀτακτούσαις ἀντίσχειν, καὶ τὸ διευτο νοῦν κατωρρῶδει τὴν ἀπέντευξιν, ὡς μὴ καλῶς χρησομένου τοῦ περιγεγονότος. Τὸ γὰρ εἰς χεῖρας γενέσθαι τῷ Λαχανᾶ ἴσα καὶ θάνατος ἦν, ἀπηνείας ἔνεκα τῆς ἐσχάτης· βάρβαρα γὰρ ἦθη τὰ ἐκ τύχης ἔλεινὰ μαλάσσειν οὐκ οἶδεν. Ὅθεν καὶ πολλάκις, ταῖς τόλμαις περιγεγόμενοι, παραυτίκα τῷ τῶν δεινῶν ἐλπισμῷ, εἰ ἀλῶεν, συστελλόμενοι, ἀπηντεύκτου. Πολλαῖς μὲν οὖν ταῖς ἀμφὶ τὸν Ἄσαν δυνάμεσι περιεστοιχίζετο· πλὴν οἱ ἐκεῖθεν ἐνίοτε καὶ ἄκοντες ἀλισκόμενοι ἐν καλοῖς ἦσαν διὰ τὸ προσπίπτειν αὐτίκα, ὡς δῆθεν τυράννου μὲν ἀπαλλαγέντες, βασιλεῖ δὲ προσγιγνώμενοι· τοῖς δ' ἐντεῦθεν ἀπαγομένοις ἐκεῖ πρόσχημά τι οὐκ ἦν ὑπονοηθῆναι τὸ σῶζον, ἀλλ' ὡς ἐχθροὶ ἐκολάζοντο.

ἦ'. Ὅπως Μαρία μὲν παρεδόθη βασιλεῖ, Ἄσαν δὲ Τερνοβίταις παρεδέχθη. Ἐτρίβοντο μὲν οὖν ἐντεῦθεν τὰ πράγματα, ἄλλην δ' ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν οὐκ ἦν ἐλπίζεσθαι εἰ μὴ τὴν τοῦ βαρβάρου ἀπαλλαγὴν, ἥς καὶ ταχέως 567 ἐξεληθόντος ἐπιστάσης· τὸ γὰρ παλίμβολον τῆς τύχης ὅσον οὐπω οὐκ ἦν ἐκφυγεῖν οὐδ' ἐκείνον, καὶ μᾶλλον φυσηθέντα τὸ πᾶν ἐκ τύχης. Ὅθεν καὶ Τοχάρων ἠσσημένος ἠγγέλλετο, καὶ ταῖς ἐκεῖθεν φήμαις ἐμπίπτει Τερνοβίταις καιρός, ὠρμημένοις πάλαι κατὰ Μαρίας· καὶ ἅμα παιδὶ προδιδόναι ταύτην ἔγνωσαν τοῖς τοῦ βασιλέως, τὸν Ἄσαν δὲ δεσπότην ἐδέχοντο, ὅτι καὶ ἐκ παλαιοῦ οἱ προσῆκε τὰ Βουλγάρων πράγματα. Ἡ μὲν

οὖν Μαρία, ἔμφορτος οὖσα τῷ ἀπὸ τοῦ βαρβάρου κυφορήματι, ἅμα παιδὶ Μιχαήλ πρὸς βασιλέα ἐπέδημι γὰρ τῇ Ἀδριανοῦ τὸ δευτερονήγετο καὶ φυλακαῖς ταῖς προσηκούσαις ἐδίδοτο· Ἀσάν δὲ σὺν Εἰρήνῃ, οὐχ ἅμα, ἀλλὰ μετὰ τὸν Ἀσάν ἐκείνη, βασιλέως πρὸς πόλιν ἐλθόντος, ἀνέδην ἐπέβαινον τῆς Τερνόβου καὶ βασιλεῖς ἐφημίζοντο. Ἦν δ' ἐν τοῖς μάλιστα τῶν προύχοντων καὶ Τερτερῆς, ᾧ δὴ καὶ μεγάλως τὸ Βουλγαρικὸν προσεῖχε καὶ παρ' ἐκείνοις ἐμεγαλίζετο. Τοῦτον ἠβούλετο μὲν βασιλεὺς τῷ Ἀσάν κατὰ γένος συνείρειν καὶ τιμᾶν ἀξιώμασι· τὸ γὰρ ὑφέρπον ἀπ' ἐκείνου πρὸς βασιλείαν πολὺ ἦν, ἐπεὶ καὶ στρατηγῶν δῆλος ἦν τοῦ μείζονος ἐφιέμενος. Ἐμποδῶν δ' ἦν τοῖς βουλευομένοις ἡ σύζυγος· τὸ γὰρ ταύτην ἔχοντα τιμᾶσθαι, μηδὲν τῷ Ἀσάν κατὰ γένος συνάπτοντα, λαμβάνοντος μᾶλλον ἦν πρὸς τὴν τῶν ὑπονοουμένων ἀναψιν πλεῖστον ὅσον ἐμπύρευμα. Διὰ τοῦτο καὶ δεσπότην προτείνει ποιεῖν, εἰ, τῆς γυναικὸς ἀποστάς, τῇ τοῦ Ἀσάν ἀνταδέλφη εἰς γάμον συνάπτοιο. Γέγονε ταῦτα, καὶ ἡ μὲν τοῦ Τερτερῆ σύζυγος, ἀχθεῖσα πρὸς βασιλέα, τῇ κατὰ Νίκαιαν ἐδίδοτο φυλακῇ σὺν υἱῷ Ὀσφεντισθλάβω, ἡ δὲ τοῦ Ἀσάν ἀνταδέλφη τῷ Τερτερῆ συνηρμόζετο καὶ τῷ τῆς δεσποτείας ἀξιώματι ἐσεμνύοντο.

θ'. Ὅπως Ἀσάν ἐκ Τερνόβου ἀπεχώρησεν. Εἶχε μὲν οὖν ἐντεῦθεν τῷ δοκεῖν τὰ μεγάλα πρὸς συνεργίαν Ἀσάν, καὶ χρόνος ὀλίγος αὐτῷ παρεμέτρει τὴν τῶν Βουλγάρων ἀρχὴν. Ἐπεὶ δὲ ταχέως παρακεκίνητο πρὸς γὰρ ἀπιστίαν τὸ Βουλγαρικὸν ἔτοιμον, καὶ αὖραις ἔστι πιστεύειν ἀνέμων μᾶλλον ἢ σφῶν εὐνοίαις καὶ τὰ τῆς ἀποστασίας δῆλοι ἦσαν ἐκ πολλῶν ὠδίνοντες, ἀνεζωπύρει δὲ τούτοις τὰς γνώμας καὶ Τερτερῆς, κρυφῆδὸν βασιλειῶν ἤδη, καί, τᾶλλα φανερός ὢν εἰς τὴν ὑποψίαν, μόνω τῷ πρὸς τὸν Ἀσάν κήδει συνεκαλύπτετο, ὡς μὴ προδώσων δῆθεν ᾧ 569 κατὰ γένος συνήπτετο, συνιδὼν τὴν παρακίνησιν ὃ Ἀσάν καὶ δεῖσας μὴ προλαβόντες ἐκρήξαιεν τὸ δεινὸν καὶ οὐ φευκτὰ ἔσοιτό οἱ τὰ τοῦ κινδύνου, τὴν φυγὴν εὐσχημόνως ποιεῖσθαι προὔνοει καὶ μετὰ κέρδους, ὃ δὴ καὶ ἐνεχώρει κερδαίνειν. Τὰ γὰρ τῆς βασιλείας τῶν Βουλγάρων πράγματα, ἃ δὴ καὶ μάλιστα εἶχον ἐκ Ῥωμαίων λαβόντες, ἡσσημένων τὸ πάλαι, στρατηγοῦντος τοῦ βασιλέως Ἰσαακίου, καὶ γ' ἐνέκειντο τεθησαυρισμένα κατ' αὐχμημα μᾶλλον ἢ κατὰ χρεῖαν, ταῦτα δὴ καὶ ὅσον ἦν ἄλλο φόρτος εὐκόμιστος ἐν ἀφανεῖ περισχόντες σάκκοις καὶ τῆς πόλεως ἐκβαλόντες νυκτός, αὐτοί, τοὺς εἰς ἄνεσιν καὶ τρυφὴν τῶν ἔξω που τῆς πόλεως ἐξίόντας σχηματισάμενοι, ἀνὰ κράτος εὐθὺ τῆς μεγαλοπόλεως ἔφευγον. Καὶ πρῶτον εἰς Μεσέμβρειαν ὑπὸ βασιλικῷ κόμπω καὶ τρυφῇ φθάσαντες, ὡς μὴ φωραθεῖεν φεύγοντες, οὕτω θαλάσση χρῶνται καὶ πλῶ πρὸς τὴν πόλιν. Καὶ δὴ καταχθέντας τῇ κατὰ τὸν Ἀνάπλου τοῦ Ἀρχιστρατήγου μονῇ ἐφ' ἡμέραις ὃ κρατῶν οὐκ ἐδέχετο, ἐν ὀργῇ παντοῖα τὴν ἀποφυγὴν ποιούμενος καὶ τὸ πᾶν δειλία καὶ κακανδρία ἐκείνων κρίνων πολλῶν πόνων καὶ ἐξόδων ἀπώλειαν ἐν βραχεῖ. Ὡς δ' οὐκ ἦν τὸ γεγο νὸς ἀναλύεσθαι, ἐκείνοις μὲν ἐκχωρεῖται, τὴν πόλιν εἰσελθόντας, τῷ βασιλεῖ ἐμφανίζεσθαι, ὃ δὲ γε Τερτερῆς ἐρήμης βασιλείας, θελόντων καὶ τῶν Βουλγάρων, ἐπιλαμβάνεται. Καὶ ἐν ὀλίγῳ ἅμ' ἠκούετο βασιλείας ἐπιβαίνων καὶ ἅμα, ταινιούμενος κατὰ βασιλέας, ἐγκρατῆς τῶν πραγμάτων ἦν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον, τὰ δ' ἐντεῦθεν ἐσαῦθις ἐροῦμεν.

ί'. Ὅπως κατηγορίαι συνεσκευάσθησαν κατὰ τοῦ πατριάρχου Βέκκου. Ἦδη δὲ χρόνων παρῳχηκώτων τεττάρων τῷ Ἰωάννῃ τὰ τῆς πατριαρχίας διαφέροντι, κατὰ μῆνα ληναιῶνα τῆς ἐβδόμης ἰνδικτικῶνος, δειναὶ κατηγορίαι τούτῳ παρά τινων τῶν τοῦ κλήρου συρράπτονται, ψευδεῖς μὲν καὶ διακενῆς τὸ παράπαν, οὐ μὴν δὲ καὶ δυσχερεῖς τῷ κρατοῦντι δέχεσθαι. Ἦν γὰρ ἐκείνῳ διὰ σπουδῆς ὅτι πλείστης ὑποχαλᾶν τὸν τόνον τοῦ ζήλου τῷ πατριάρχῃ, καὶ μᾶλλον τὰ οἱ πραχθέντα ἐξ ὑπογούου ἔχοντα, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐρρέθη· ταῦτα γὰρ καὶ ἄλλ' ἄττα πλεῖστα ἐπισυμβαίνοντα ἀνήπτε 571 μὲν τὴν βασιλέως ὀργὴν, οὐ μὴν δ' εἶχεν ὅπως τῆς

ὄρμης ἐπίσχη τὸν ἄνδρα, καὶ ἄλλως ὄρμητιαν ὄντα καὶ θερμουργόν, πλὴν οὐ τὰ καθ' αὐτόντουτων γὰρ καὶ ἀπεριμερίμνως εἶχεν, ἀλλὰ τὰ καθ' ἑτέρους συνοίσοντα. Ζητοῦντι γοῦν τρόπον καθ' ὃν ἂν ὑποκλίνοι τὸν λέοντα, χρήσιμ' ἦσαν τὰ κατηγορημένα, ἄλλως οὐκ ἀληθῆ δοκοῦντα οὐδ' εὐπαράδεκτα. Ῥοπῆς γὰρ εἰς πορνείαν κἂν Πηλεὺς ὦφλεν ἂν ἢ ἐκεῖνος· ἱεροσυλίας δὲ ἔγκλημ' ἂν ἀπηνέγκατο καὶ ὁ ἐπ' ἀνθρώποις ἀδωρότατος Ἀριστείδης μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ δικαίως προσήπτετο· τὸ δέ γε εἰς βασιλέα ὡς καταρῶτο αὐτόθεν τὴν συκοφαντίαν προΐσχετο ἀκουόμενον. Ἐκεῖνος γάρ, πάλαι πρεσβεύων εἰς βασιλέα ὑπὲρ τινος τῶν χρηζόντων ἐλέους, πολλάκις μὲν κατὰ πείραν προὔτεινε τὰ οἱ δοκοῦντα συνοίσειν, τοσαυτάκις δὲ προσβάλλων οὐκ ἦνυτε τὸ παράπαν. Τριῶν οὖν ὁ μὲν ἐδέετο συνεχέστερον, ὁ δὲ προσέκειτο καρτερώτερον, βασιλεὺς δὲ τρίτος ὑπερετίθετό τε καὶ ἀνεβάλλετο. Καὶ ὁ μὲν ἐδέετο προσανα φέρειν καὶ πάλιν, ὁ δὲ, πείρα γνοὺς οὐκ ἀνύσωνῆδει γὰρ καὶ παροργίσων, εἰ αὖθις λέγοι, τὸ καθ' αὐτὸν οἶον πρὸς τὸν ἰκέτην ἀπολογούμενος ὡς οὐ καταρραθυμήσας τῷ βασιλεῖ προτείνουσι τὰ τούτου δίκαια, Θεὸν παρεισήγε τῆς σπουδῆς μάρτυρα καί· «Θεὸς ὄρα τὰ περὶ ὧν καὶ προβάλλη», ἔλεγεν. Ὁ δ' ἐκεῖσε παρών, συκοφαντήσας τὸν λόγον, συμπλάττει τὸ ψεῦδος, ὡς Θεὸν δῆθεν κατὰ βασιλέως ἐκκαλουμένου τοῦ ἱερέως εἰς τὴν τῶν ἀδικουμένων ἐκδίκησιν. Τούτοις, ὡςπερὶ τισιν ἰσχυροῖς κατασεισταις, ὑποχαλᾶν τὸν πύργον τῆς ἐκείνου ψυχῆς ῥοντο. Ἦν δ' ὁ τὰς ὀρμὰς σφίσειν ὑπανάπτων ὁ τῆς Ἐφέσου Ἰσαάκ, εἰς πατέρα μὲν τεταγμένος τῷ βασιλεῖ, οὐδεμίαν δ' ἔχων αἰτίαν ἀπεχθείας τῷ πατριάρχῃ παρ' ὅσον τὸ τὰ δοκοῦντα ξυμπράττειν αἰρεῖσθαι τῷ βασιλεῖ· ἢ γοῦν τοῦτο μόνον ἢ καὶ δεύτερον, τὸ τὰ κατ' ἀνατολήν πατριαρχικὰ ὑφ' αὐτῷ θέλειν ποιεῖσθαι, μηδὲν ἀξιῶν πλέον ἔχειν τὸν πατριάρχη εἰς ἐνορίαν ἢ τὰ κατὰ μόνην Κωνσταντινούπολιν περιοριζόμενα, τὰ δ' ἔξω ταύτης ὑπὸ τοὺς ἐπισκόπους γίνεσθαι, ὧν δήπου καὶ αἱ ἐνορίαι εἰσὶ. Ταῦτ' ἔσπευδε καὶ κατώρθου οὐκ ἄλλῳ τῷ μηχανήματι ἢ τῷ διυστᾶν βασιλέως τὸν ἱερέα· ὁ δὲ καὶ ἐποίει τοὺς κατηγοροῦντας δεχόμενος καὶ γε κατὰ τὸ δυνατὸν ὑποθάλων. 573

ια'. Ὅπως βασιλικὴ νεαρὰ προβαίνει ἐπὶ τοῖς σταυροπηγίοις. Προβαίνει γὰρ νεαρὰ βασίλειος ἄλλ' ἄττα πλεῖστα διοριζομένη καὶ τάττουσα καὶ τὸ τὰ ὀπουδηποτοῦν πατριαρχικά, ὅσα ἐν χώραις τε καὶ μοναῖς, ὑπὸ τοὺς ἐπισκόπους ὧν αἱ ἐνορίαι τελεῖν· ἔγκλημα γὰρ ἐφαίνετο καὶ παρὰ κανόνας τό, ἐκ παλαιοῦ γινόμενον, ὑπερόριον κεκτῆσθαι τὸν Κωνσταντινουπόλεως δίκαιον, μηδὲ τοῦτ' εἰδότης τοῦ λέγοντος ὡς κολουεῖ τῷ πατριάρχῃ τὸ οἰκουμενικὸν ὁ ἐντὸς αὐτὸν περιορίζων τῆς Κωνσταντίνου, μηδ' ἐνορίαν ὅσα καὶ τοῦ τυχόντος ἐπισκόπου προσνέμων. Ἄλλ' ὁ Ἰσαάκ, τότε τὸν καιρὸν τῆς ἀπεχθείας ἀρπάσας ὡς ἔρμαιον, περιεποιεῖ τοῖς ἐπισκόποις αὐτοῦ, ταῦτὸν δὲ καὶ ἑαυτῷ λέγειν, τὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δίκαια. Τὸν μέντοι γε πατριάρχη οὐκ ἀνίει παρ' ὅλους δύο μῆνας ὁ βασιλεὺς, ποτὲ μὲν εἰς κρίσεις ἐγκαθιστῶν, ποτὲ δὲ καὶ ὑπὲρ ἐκείνου ἰστάμενος καὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπολύων, ὡς συκοφαντούντων τῶν κατηγορῶν ἀντικρυς. Ἦν δὲ διττὰ στρέφων, τοῖς μὲν κατηγοροῖς κατὰ πρόσωπον ἐγκαλεῖν ἐφιεῖς καὶ δῆθεν ἐλέγχειν, ἐκεῖνον δ' αὖθις τὸ μέρος καταψῶν τε καὶ περιποιούμενος τῷ γ' ἐπικρίνειν ὡς πικρῶς συκοφαντοῖεν οἱ λέγοντες καί, εἰ ἤθελεν οὗτος λέγειν, οὐκ ἂν συκοφαντίας ἠνοίγοντο στόματα. Ἦν δ' ἐμφανῆς ἐντεῦθεν προσ ονειδίζων τῷ πατριάρχῃ τὸ πρὸς ἐκεῖνον φίλερι· ἔριν γὰρ τὸν ζῆλον καὶ τὸ ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων λέγειν ἐνοχλεῖν ἔκρινε.

ιβ'. Τὰ συμβάντα τῷ πατριάρχῃ διὰ τὴν τῶν κολύβων ἀποστολήν. Οὐ χεῖρον δὲ καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ τῶν κατηγορημάτων συμβὰν ὡς χάριεν ἱστορῆσαι καὶ δεῖξαι ὀπόσα πονηρία, προσλαβοῦσα καιρὸν, ἀνύει. Σύνηθες μὲν οὖν ἦν περιφανῶς τελεῖσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν τῆς Ὑπαπαντῆς ἑορτήν, ἅτε κατ' ἐκείνην τυχόντος παρ' Ἰωσήφ τοῦ

κρατοῦντος τῆς συγχωρήσεως· ἦν δὲ καὶ ἐφθῶ σίτῳ συνάμα καρποῖς ὄπωρῶν ποικιλλομένας τὰς τῶν ἐκπωμάτων πλατείας εἰς εὐλογίαν προτίθεσθαι, ὧν ὡς ἀπαρχή τις ἢ 575 κρείττων τῷ βασιλεῖ προσήγετο ἐπιδόρπιος. Ἐπεὶ δ' εἰκὸς τὰς χαλκᾶς ἐκείνας πλατείας ὑποδοχάς, πλείστας οὔσας, ἔξωθεν ἐρανίζεσθαι, σὺν ταῖς ἄλλαις ἦν μία δοκοῦσα καὶ πρωτεύειν τῷ κάλλει καὶ ἀξία τῷ βασιλεῖ προσ ἄγεσθαι, ἢ δὴ καὶ γράμμασιν Αἰγυπτίοις ὡς ποικίλμασί τισιν ἐνεσκεύαστο· εἴθισται γάρ, ὡς ἐλέγετο, Αἰγυπτίοις ἀντ' ἄλλων τινῶν ποικιλμάτων ἔν τε πέπλοις καὶ φωταγωγοῖς καὶ σκεύεσι παντοίοις τοῖς γράμμασι χρῆσθαι. Ἐτυχον δὲ τὰ γράμματα τοῦ καταράτου Μαχοῦμετ, ταῦτόν δ' εἰπεῖν καὶ Μωάμεθ, ὄνομα φέρειν εἰς ἔπαινον· τοῦτο κύκλῳ τῇ πλατεῖᾳ ἐγγεγραμμένον τοὺς κατηγοροῦντας οὐκ ἔλαθε. Καὶ δὴ ἔξω κειμένης ἔτι, πρὶν ἂν εἰσαχθεῖ τῷ βασιλεῖ, οὗτοι πέμπαντες ἀναγγέλλουσιν ὡς οὐκ εἰσιτά γε τὰ τῆς πλατείας εἰς βασιλέα, φεροῦσης ἐξάριστον ὄνομα, καὶ ὡς ὁ πατριάρχης ἐπίτηδες ἐνσκευάσαιτο ἐκείνην πεμφθῆναι τῷ βασιλεῖ, ἥπερ μὴ μόνον οὐκ εὐλογίας μετὸν διὰ τὸ τῆς γραφῆς μυσαρὸν, ἀλλὰ καὶ μύσους τὰ μέγιστα προσετρίβετο. Ταῦτα πυθόμενος ὁ βασιλεύς, πείρα θέλων γνωρίσαι τὰ ἀγγελθέντα, ἐξ αὐτῆς πέμπει τὸν τοῦ κοιτῶνος παρακοιμώμενον τὸν Βασιλικὸν Βασίλειον, ζυνητὸν ὄντα γραμμάτων Ἀγαρηνῶν· καὶ ὃς ἀνεγίνωσκε τε καὶ τὸ ἀληθὲς προσεμαρτύρει τοῖς ἀπαγγείλασιν. Ἡ μὲν οὖν πλατεῖα οὐκ εἰσήγετο διὰ τὴν συνείδησιν, τὴν ἀποστολικὴν παραίνεσιν τοῦ βασιλέως τηρήσαντος· τὸ δὲ τῇ ἐξῆς ὡς ἔγκλημα καὶ τοῦτο προὔτιθετο μέγιστον.

ιγ'. Ὅπως παρητήσατο τὸν θρόνον ὁ πατριαρχεῦων Ἰωάννης. Ὡς τοίνυν τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην ἐπὶ μῆσιν δυοῖν ἐτρίβετο καὶ οὐδὲν ἠνύετο, μόνον δ' ὕθλος καὶ λαιδορία καὶ πᾶν ὃ τι κάκιστον ἦν καὶ τί γάρ, ὅπου καὶ κλίμακα κατὰ φιάλης ἐνσκευασθεῖσαν τῷ πατριάρχῃ, κατὰ τινα ἄνεσιν, δένδρων ἐκεῖσε καταφυτευθέντων παντοίων, ὕλην εἶχον καὶ ταύτην τῆς κατ' ἐκείνου συκοφαντίας, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ μόνην ἀκούσας κατασπᾶν ἐκέλευε καὶ γ' ἀφανίζεσθαι τέλος; , ὡς γοῦν οὐδὲν ἄλλο ἢ λαιδορία ἠνύετο, σκοπὸς δ' ἦν ἐκείνον, ἀπειρηκότα πρὸς τὰς ἐπιφορὰς τῶν ὕβρεων, παραιτεῖσθαι τὸν θρόνον, μῆνός κρονίου, μεσοῦσης νηστείας, λίβελλον γράφειν τῷ συγγραφεῖ παραιτήσεως ἐπιτάττει καὶ γ' ἐπιδούς βασιλεῖ, προσποιομένῳ 577 μῆ δέχεσθαι, ἀπῆλλάττετο καὶ φέρων τῇ τῆς Παναχράντου μονῇ ἑαυτὸν δίδωσιν. Ἦν οὖν ἢ ἐκκλησία ποιμένος κεχηρωμένη, μήτ' ἐκείνου παρόντος, καὶ ἄλλον ἀντεισάγεσθαι οὐκ ἦν ὄλως τῷ βασιλεῖ θελητόν· ἐν τῷ μεταξύ γάρ, πέμπων καὶ αὐτὸν δὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν βασιλέα Ἀνδρόνικον, ἐπειρᾶτο μαλάττειν. ιδ'. Τὰ κατὰ τοὺς πρέσβεις τοῦ πάπα καὶ τὸν πατριάρχην Ἰωάννην. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ καὶ πρέσβεις ἐκ Ῥώμης παρὰ τοῦ πάπα ἐφίστανται ἔξω που πόλεως τῆς Ἀδριανοῦ ἐπανήκοντι βασιλεῖ. Καὶ ὅς, θέλων συσκιάζειν σφίσι τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην, ἐκείνοις μὲν αἰτίας πλαττόμενος, ὡς ἀπειρηκῶς, ἔλεγε, πρὸς τοὺς πόνους ὁ πατριάρχης καὶ ἀνεθῆναι θέλων ἐπ' οὐ πολὺ ἐκχωρεῖ πρὸς καιρὸν τοῦ πατριαρχείου, καὶ γε μέλλειν ἐντυχεῖν σφᾶς ἐκείνῳ παρὰ τισι τῶν κατὰ τὴν πόλιν μονῶν, ἐκείνον δὲ πέμψας ἡξίου ἀποθέσθαι μὲν τὰ τῆς μικροψυχίας, ὡς ὄντα καιροῦ μᾶλλον ἢ βουλήσεως, ἀπελθεῖν δὲ πρὸς τὴν τῶν Μαγγάνων μονὴν κάκεῖ τοῖς πρέσβεσιν ἐντυχεῖν παραγεγονόσι, μῆδὲν τῶν προτέρων σημήναντα. Οὕτως ἔλεγε καὶ ἅμ' ἐκείνοις τὴν πόλιν εἰσήρχετο. Πρὶν δ' ἐντυχεῖν ἐκείνους συνόδῳ καὶ πατριάρχῃ, ὁ βασιλεύς, γνοὺς τὸ τῆς πρεσβείας κεφάλαιον τὸ δ' ἦν μὴ λόγοις εἶναι τὴν τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνην καὶ μόνους, ἀλλ' ἔργῳ δεικνύντων τῷ καὶ σφᾶς κατ' ἐκείνους τὴν πίστιν ὁμολογεῖν καὶ οὕτω πληροφορεῖν τὴν ἔνωσιν· παρωτρύ νοντο γὰρ κἂν τούτῳ παρὰ τῶν ἡμετέρων, ὡς ἔλεγον, σχιζομένων, οἳ δὴ καί, πολλοῖς τῶν ἐν ἐκείνοις φρερίων μιγνύντες, χλευήν ἔλεγον τὴν εἰρήνην εἶναι καὶ δεῖν δοκιμάζειν εἰ καὶ αὐτοὶ τὸ σύμβολον οὕτω λέγοιεν, οἰομένων ἐντεῦθεν εἰς μερίμνας ἄγειν τὸν βασιλέα, ὡς δυοῖν ἐξ ἀνάγκης

γενέσθαι θάτερον, ἢ μὴ καθυποκλιθέντος τὴν εἰρήνην συγγέεσθαι, ἢ καὶ τι τῶν κειμένων παραβάντα μειζόνως ἀμαρτεῖν, καὶ σφᾶς ἰσχυρίζεσθαι φεύγειν ἔτι δικαίως τὴν ἔνωσιν, ὡς ἄντικρυς παραβάντων, γνούς ταῦτα τοίνυν ὁ βασιλεὺς καὶ εἰδώς, ἔξαπιναίως ἀκούσαντας, θορυβηθησομένους καὶ τοὺς τέως εἰρήνην ἄγοντας, πέμψας μετακαλεῖται καὶ ἀρχιερεῖς καὶ κληρὸν ἅπαντα καί, σφᾶς κατ' ἰδίαν λαβώνκοσμικοῖς γὰρ ἀπείρητο μὴ παρεῖναι... 579

ιε'. Πληροφορία βασιλέως πρὸς τοὺς τῆς ἐκκλησίας διὰ τὰς παραλόγους ἀπαιτήσεις τῶν πρέσβων. «Τὰ μὲν τῶν παρόντων, εἶπεν, ὅπως καὶ κατεπράχθη καὶ μεθ' ὅσης τῆς δυσχερείας ἠνύσθη, οἶδατε πάντως, ἐπεὶ οὐδ' ἐμοὶ τόσον ἀναληγίτως ἔχοντι τὰδ' ἐφήπται. Οἶδα γὰρ καὶ πατριάρχην ἐντεῦθεν παριδών, τὸν Ἰωσήφ λέγω, ὃν δὴ ἴσα καὶ τὸν γεννησάμενον ἔστεργον, μᾶλλον δὲ καὶ ἔτι πλέον, ἐπεὶ ἐκεῖνος μὲν τῆς εἰς φῶς προόδου, οὗτος δὲ τῆς εἰς τὸ κρεῖττον ἐπανελεύσεως αἴτιος γέγονεν. Οἶδα καὶ πολλοὺς βιασάμενος καὶ τοὺς φίλους σκανδαλίσας, πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἡμετέρους λυπήσας. Καὶ μαρτυρήσουσιν οἱ ἐν φυλακαῖς προσγενεῖς, οἷς παρ' οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς πραγματευθὲν καὶ μόνον ἢ τε πρὸς ἡμᾶς ὀλιγωρία ξυνέβη καὶ ἢ ἀφ' ἡμῶν αὐθις σφίσιν ὀργή. Εἶχον μὲν οὖν ἐπὶ λογισμῶν ἀνύσαι τὸ πᾶν ἐντεῦθεν, ὡς μηδὲν πλέον ζητησόντων τῶν Ἰταλῶν· οὕτω γὰρ καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐποιοῦμην τὰς συνθεσίας, καὶ ὁ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ χρυσοβούλλειος λόγος τοῖς λόγοις μου μαρτυρήσει. Ἐπεὶ δὲ τῶν ἡμετέρων τινές, ὡς πέπυσμαι, καὶ μᾶλλον οἷς ἀνδάνει τὸ σχίζεσθαι, οὐκ οἶδ' ὅ τι παθόντες, εἰ μὴ τις πεῖράν θ' ἡμῶν ταῦτ' εἴποι καὶ μεριμνῶν ἐπανάστασιν, φρερίοις ἐντυχόντες κατὰ που τὴν Περαιάν, χλεῦν τὴν εἰρήνην εἶπον καὶ ἀπάτην εἶναι καὶ προὔβιβασαν ζητεῖν σφᾶς τὸ πλέον κατὰ τινα δοκιμήν· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τῆς ἐπιστάσης πρεσβείας κεφάλαιον, βούλομαι προλαβὼν μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν καὶ πληροφορῆσαι, ὡς ἂν μὴ, ἔξαπιναίως ἀκούσαντες, ταραχθεῖητε, μηδὲ τι πάλιν ἡμῶν τὸ πρὸς σφᾶς κυβερνητικὸν ἰδόντες, ὑποψίασι ταῖς οὐ καλαῖς περὶ ἡμῶν βληθεῖητε. Ἐγὼ γάρ, καὶ ὁ συνίστωρ εἶη Θεός, ὑπὲρ τοῦ μή τι παραλυθῆναι τῶν ἡμετέρων μέχρι καὶ αὐτῆς κεραίας ἢ μὴν ἰῶτα, αὐτὸς ἐγὼ καθυπισχοῦμαι αὐτὸ τὸ θεῖον σύμβολον τῶν πατέρων ἐνθεῖναι σημαίᾳ καὶ πολεμῆσαι μὴ ὅτι γε Ἰταλοῖς, ἀλλὰ καὶ παντὶ ἔθνει ὑπὲρ τούτων ἀμφισβητοῦντι. Καὶ αὕτη μὲν ἐστὶν ἡ πληροφορία ἣν δίδωμι πρὸς ὑμᾶς· ἄλλως δὲ κυβερνήσαι καὶ μετ' εἰρήνης ἀποπέμψαι τοὺς πρέσβεις οὐτ' ἐμοὶ νέμεσις πάντως οὐθ' ὑμῖν ἀδικία τὸ σύνολον. Ἀξιῶ γοῦν καὶ προσπτύσσεσθαι σφᾶς φιλικῶς καὶ ἀσπάζεσθαι εὐμενῶς, μήπως καὶ τὴν θήραν, ὃ δὴ φασιν, ἀνασοβήσωμεν, καὶ 581 μᾶλλον πάπα γεγονότος νέου καὶ οὐ κατὰ τὸν Γρηγόριον ὄντος εὐμενοῦς οὕτω τοῖς ἡμετέροις πράγμασι. Τὸ δ' ἐντεῦθεν ἐμοὶ μελήσει, μηδὲ διωρίαν λαβόντι βουλῆς, τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποκρίσεως.» Ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, ὁ μὲν πατριάρχης ἐφίσταται τῇ τῶν Μαγγάνων μονῇ, καὶ οὕτω τὰ καθ' αὐτὸν διασκευάζεται ὡς μηδεμίαν τῶν εἰς αὐτὸν πραχθέντων γνῶσιν παρασχεῖν σφίσι· τῶν δ' ἀρχιερέων τε καὶ τῶν ἐκκρίτων τοῦ κλήρου ἀμφ' αὐτὸν συναχθέντων, παραγίνονται καὶ οἱ πρέσβεις. Καὶ τὰ τῆς πρεσβείας κινοῦντες, δῆλοι ἦσαν ἐκεῖνα προτείνοντες ἃ δὴ φθάσας ὁ βασιλεὺς προεδήλου· παρ' ἣν αἰτίαν καὶ προενηχηθέντες εὐμενῶς ἤκουον ἃ δὴ, μὴ προμαθόντες, καὶ λίαν δυσχερῶς ἂν ἠνωτίζοντο.

ιϛ'. Ὅπως ἀπεστάλησαν οἱ πρέσβεις ἰδεῖν τοὺς ἀποκλείστους ἐν φυλακαῖς. Ταῦτ' ἄρα καὶ βασιλεὺς, ὡς οὐ χλεῦν εἶναι τὴν εἰρήνην πληροφορῶν, τὸν Ἐφέσου Ἰσαὰκ σὺν πρέσβεσιν ἀποστείλας, καθειργμένους ἐδείκνυ τοὺς προσγενεῖς ἐν ταῖς φυλακαῖς. Οἱ δ' ἦσαν ὁ πρωτοστράτωρ Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος, ὁ πιγκέρνης Ῥαοῦλ Μανουήλ, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰσαάκιος καϊτέταρτος ὁ τοῦ πρωτοστράτορος αὐτανέψιος Παλαιολόγος Ἰωάννης· οἱ δὲ καί, τέτραχα κοσμηθέντες, εἶποι τις ποιητῆς, βαρεῖαις ἀλύσεσι, φυλακῆς τετραγώνου γωνίαν ἐπεῖχεν ἕκαστος. Τότε καὶ ὁ

πιγκέρνης ΄Ραούλ, ἰδὼν τὸν ΄Εφέσου καὶ οἶον ὑπερπαθήσας, εἰ αὐτὸς μὲν ἐν ἀνέσει ζῆ, ἐκεῖνοι δὲ προσ ταλαιπωροῦνται τῇ φυλακῇ, ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνον μᾶλλον ἢ αὐτοὺς ἔδει μάχεσθαι, συνάγει τε λεληθότως τὴν ἄλυσιν ἣν ἐφόρει, προάγων ὅσον ἦν ἐγγυτέρω, καί, φάκελλον ποιήσας τὸ πτύγμα, κατ' ἐκείνου ῥιπτεῖ ὡς πληξῶν, κᾶν ἀπετύγχανεν, εἰς ἑαυτὸν τοῦ τραχήλου τὴν ἄλυσιν ἔλκοντος.

ιζ'. Ὅπως ἀνήχθη ὁ Ἰωάννης εἰς τὸ πατριαρχεῖον τὸ δεύτερον. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς, τὰ ἐς πίστιν ἐντεῦθεν τοῦ ἀληθῆ πράττειν τοῖς πρέσβεσιν ἀφοσιωσάμενος, προὔργου παντὸς τίθεται τὸ καὶ αὐθις τὸν πατριάρχην ἀνα 583 γαγεῖν. Οὔτε γὰρ ἐν παραδοχῇ ἦν τὰ τῆς παραιτήσεως τοῖς ἀρχιερεῦσιν, κᾶν ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο ταύτην· ἀλλ' οὖν οὐ προΐσχετο ὅπως αὕτη τὸ ἐπὶ τῶν ἱερῶν πραγμάτων ἀνάξιον, μόνον δὲ θόρυβον παρά των καὶ ταραχὴν ἄλογον, καὶ ὅτι, πληχθέντων ἐπὶ τούτοις τὰς συνειδήσεις τινῶν, οὐκ ἔκρινε δεῖν προσμένειν, μήπως, φησί, τισὶ παρά συνείδησιν ἢ τὸ προσέρχεσθαι. Τοῦτο δὲ τί ἂν παραιτήσεως ἔχοι, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον ἐλέγχου τοῖς τὴν κακίαν οἷοις τ' οὔσι κωλύειν καὶ μὴ κωλύουσιν; Ὅθεν καὶ κοινῇ σκέψει ἀξιούσιν ἀρχῆθεν τὸν ἄνδρα τὴν προστασίαν δέχεσθαι. Ὁ δ' οὐχ ὑπήκουε, ζητῶν τὴν ἐπὶ τοῖς συκοφάνταις ἐκδίκησιν. Τὸ δ' ἦν καὶ ἐν τῶν ἀδυνάτων τῷ βασιλεῖ, προΐσχο μὲν ὡς συνήθειαν ἄλογον τῶν κρατούντων, καθ' ἣν τὴν μὲν συκοφαντίαν ἰᾶσθαι καὶ τὸν συκοφαντούμενον ῥύεσθαι τοῦ κινδύνου, συκοφάντην δὲ μηδ' ὀπωσοῦν τιμωρεῖσθαι, κᾶν συκοφαντοῖη τὰ ἔσχατα, τέτακται· μηδὲ γὰρ εἶναι τὸ ἀληθὲς τῷ βασιλεῖ μανθάνειν, ὅπου τῷ μὴ ἀποδείξοντι κίνδυνον ἐφήφθαι ξυμβαίνοι. Ταῦτ' ἄρα καὶ μὴ ἀνύων, καὶ μᾶλλον ἀφιέναι τὸ πταῖσμα παρακαλούμενος, μίμησιν φέροντα τοῦ Χριστοῦ, τὴν πρόκλησιν δέχεται καὶ ἔκτη ποσειδεῶνος, ὑπὸ λαμπρᾶ τῇ δορυφορίᾳ συγκλητικῶν τε ἅμα καὶ ἐκκλησιαστικῶν, τῆς αὐτῆς ἰνδικτιῶνος ἀνάγεται. Τότε συμπλασάμενοι γράμματα τῆς πρὸς τὸν πάπαν ἀπολογίας Οὐρβα νὸς δὲ τότε ἦν, πολλαῖς μὲν ὑπογραφαῖς μήτ' ὄντων ἐπισκόπων μήτ' ἐπισκοπῶν οὐσῶν, μιᾶ καὶ τῇ αὐτῇ χειρὶ τοῦ γραφέως, ὡς δῆθεν πολλῶν ἱερῶν ἀνδρῶν καὶ μεγάλων, κατησφαλίζοντο· εἰ μὲν καὶ πατριάρχῃ δοκοῦν, οὐκ οἶδα, τέως δέ γε καὶ λίαν τῷ βασιλεῖ, φέρειν πίστεις προνοουμένῳ ἐπὶ τῇ τῶν ἐκκλησιῶν συμβάσει, παραδοκούντων πολλῶν καὶ κατ' ἐκείνους ἐπισκόπων· καὶ γὰρ σφίσι οὕτω τὰ τῶν ἐπισκόπων πεπύκνωτο ὡς καὶ εἰς ἑκατοστῆς ἀριθμεῖσθαι πλείστας τὴν παρ' ἐκείνοις σύνοδον. Ταῦτ' ἄρα καὶ 585 τὰ ἡμέτερα ἐξισάζειν θέλων ἐκείνοις, ταῦτ' ἔπραττε. Πολλαῖς δ' ἐτέραις γραφαῖς τῶν ἡμετέρων πατέρων, ταῖς ἐκ τοῦ Υἱοῦ δηλαδὴ προχεῖσθαι, χορηγεῖσθαι, δίδοσθαι, ἐκλάμπειν, ἐκφαίνεσθαι καὶ ταῖς ὁμοίαις, τὴν τοῦ ἐκπορεύεσθαι λέξιν ἐπέιλου, δηλοῦντες καὶ τοῦτο, ὡς καὶ τοὺς μὴ πειθομένους εἰρηνεύειν ταῖς ἀξίαις δίκαις καθυποβάλλομεν. Τὸ δ' ἄρ' ἦν ὄνειρος. Καὶ ἐπὶ ψεύδεσιν ἐγκληθέντες ἀπολογούμενοι, οὐ διαλύειν, ἀλλὰ συνιστᾶν τὸ ἔγκλημα τοῖς εἰδόσι διεγινώσκοντο· ἔμελλε δὲ καὶ τοῦτο τοῖς ταλαιπώροις τῆς ἐκκλησίας ἐσύστερον πρόσκομμ' εἶναι, ἐγκαλουμένοις ὡς ἐξεκηρύχθησαν οἱ ὀρθόδοξοι· καὶ αἰ πρὸς τὸν πάπαν γραφαί, φασί, μάρτυροι σοφώτατοι. Τὸ δ' ὡς ἐμὲ γοῦν εἰδέναι ἄλλως εἶχεν, εἰ καὶ πρὸς τὸν πάπαν κατὰ τινα θωπεῖαν οὕτως ἐγράφετο· ὅτι δὲ κάκείνοις μάταια ἦσαν τὰ τῆς θωπείας, Μελέτιός τε καὶ Ἰγνάτιος ἔδειξαν.

ιη'. Ὅπως Μελέτιος καὶ Ἰγνάτιος εἰς τὸν πάπαν ἀπεστάλησαν. Σχιζόμενοι μὲν τῆς ἐκκλησίας περιφανῶς, δίκην δὲ πρὸς βασιλέως ὑποσχόντες ἀπαχθῆναι πρὸς πάπαν, ὡς τὰ καὶ τὰ πεισόμενοι, καὶ παρεδίδοντο πρέσβεσι καὶ ἀπήγοντο. Τῷ δὲ τοσοῦτον κολάζειν ἐμέλησεν ὥστε καὶ ἐποικτιζέσθαι, εἰ ἐκκλησιῶν μεγάλων εἰρήνην ἐμποδῶν ἴστανται. Καὶ μεθ' ἰλαρότητος πάσης τῷ βασιλεῖ ἀντεπέμποντο, ἀξιούντος τοῦ πάπα καὶ βασιλέα ἀνθρώποις δοκοῦσι τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντέχεσθαι κατ' εὐλάβειαν ἰλαρῶς καὶ αὐτὸν προσφέρεσθαι. Ἦν οὖν ὁμοίως καὶ τὰ τῶν γραμμάτων ἐκείνων θωπευτικά, ἄλλως προ βάσης, ὡς πολλοὺς εἰδέναι, τῆς ἐκκηρύξεως. Ἐπειδὴ γάρ

τινες τῶν περιττῶν καὶ εὐκόλων, οἷς οὐδ' ἦν τὸ παράπαν εἶδέναι τὰ τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἰταλῶν, οὔτε μὴν καὶ ἀκούουσι ξυνιέναι, ὡς πάλαι ποτ' ἦσαν ἐν πρώτοις ἠνωμένοι τῶν ἄλλων πλέον καὶ τι ξυμπεσὸν παρέλυσε τὸν δεσμόν, ὅμως δὲ πάλιν ἀπαράθραυστα μένουσιν ἡμῖν τε κάκεινοις τὰ τοῦ χριστιανισμοῦ μυστήρια, ὡς μηδὲν παρεγχειρεῖν τολμᾶν τινὰς ἐπὶ τελεσμῶ βαπτίσματος καὶ ἱερωσύνη 587 καὶ γάμῳ καὶ τῇ μοναχικῇ καταστάσει καὶ τοῖς λοιποῖς οἷς ἄρα καὶ ἡ καθολικὴ καὶ μία ἐκκλησία τοὺς αὐτῆς ἐπιτελεῖ τροφίμους, ἀλλ' ὥσπερ ἂν ἐκ δρυὸς ἢ ἀπὸ πέτρης ἀρχῆθεν ἦσαν, μηδὲν τῶν τοῖς χριστιανοῖς ἀνη κόντων εἰδότες καὶ διὰ ταῦτα ἐκείνους ἐκτόπως ἀποστρεφόμενοι, καὶ τὰ παρὰ τοῖς ἡμετέροις ἐβδελύσσοντο ἅγια καὶ κρημνοῖς καὶ ποταμοῖς καὶ ὄρεσιν ἐδίδουν, ὡς μηδὲν ὄντα, τὰ τίμια κἀντεῦθεν ἐκόλουον τὰ τῆς πίστεως, ἀναλαμβάνει ζῆλον ὁ βασιλεὺς καὶ πάντας ἐπίσκοπους προσκαλεῖται καὶ μοναχοῦς, ἔστι δ' οὗ καὶ τινὰς τῶν σχιζομένων, πλὴν ἐπ' ἀσφαλείᾳ, περιφανεῖς, ὧν εἷς ἦν καὶ ὁ ἐν Φρυγανοῖς Ἀκάκιος καὶ ὁ μαθητῆς αὐτοῦ Γερμανὸς καὶ οἱ λοιποὶ πλεῖστοι, καὶ μέσον αὐτῶν ἴσταται καὶ καθικετεύει, ἐκ τῶν Ἰχνηλάτου παραβολικῶν, τοῦ μὴ προλαβεῖν τοὺς ἐπιτιθεμένους ἀργούντων, ὡς καὶ πολλοὺς μνημονεύειν, κατὰ τὸ πρόσφορον προοιμιασάμενος, μὴ παριδεῖν κινδυνεύουσαν τὴν θρησκείαν, μηδέ, σχήματι εὐσεβείας προδιδόμενα, τὰ τίμια παρ' οὐδὲν τίθεσθαι, ἀλλ' ἀμύνειν παντὶ τρόπῳ τοῖς τῆς ἐκκλησίας θεσμοῖς· εἶναι γὰρ μεγάλην ἀνίαν, ἣν διὰ τι παρεισφρῆσαν κατ' οἰκονομίαν τῶν μὴ συνήθων, ἀνάγκης παραπεσοῦσης, αὐτοῖ, τῆς ἐκκλησίας ἀποστα τοῦντες, οὐχ ὅπως τὸ μὴ δοκοῦν φυλάττειντο σφίσι καθ' ἑαυτοὺς, ἀλλὰ καὶ νόμους ἐκκλησίας παραλύειν τολμῶεν, ὧν τοῖς τολμήμασιν ἐν μόνον κακὸν λείπει, τὸ μὴ χριστιανίζειν ὁμολογεῖν, ὥστε, παρόντος τούτου, ἰσχὺν τοὺς ἀναχαιτίσοντας ἔχειν τῷ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας δεσμῷ, ἐφ' ᾧ ἢ καὶ αὐτοῖ, δέει ληφθέντες, ἀπόσχονται τοῦ κατὰ τῶν ἰδίων σπλάγχχνων τὸ ζήφος ὠθεῖν, ἢ μὴν ἀποναρκᾶν εἶη οὐς μέλλουσιν πείθειν πράττειν ἀνόσια. Ταῦτ' ἦσαν τότε τὰ τῷ βασιλεῖ προβαλλόμενα, μὴ ἀνθρώπους ἐκκηρύττειν ἀσφαλιζομένους, οὐμενοῦν, ἀλλὰ κακίαν ἀναστέλλειν παρὰ τὸ εἰκὸς προβαίνουσαν, ἐπεὶ καὶ πολλοὶ γε τῶν τὴν εἰρήνην ἐκείνην δυσχεραίνόντων παρήσαν ἐκεῖ καὶ συγκατεψηφίζοντο τὴν κατάραν τοῖς τὰ τίμια καθυβρίζουσι. Μαρτύριον τῶν λεγομένων τὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ὄντων καὶ συμπληρούντων τὸν ἐκεῖ σύλλογον μηδένα διστάσαι, μὴ ἀντειπεῖν, μὴ ἀποσκιρτῆσαι, μήτε μὴν ἐνδείξασθαι τινὰ ῥοπήν ὑπολογισμοῦ· ἐχρῆν δὲ πάντως, εἰ οὕτως 589 ἀνέδην χριστιανοὶ ἐκκηρύττειντο. Ἄλλ' ἦν ταῖς ἀληθείαις πρόβλημα εὐλαβείας τὸ πραχθὲν ἐκεῖνο τοῦ μὴ πάντα τολμᾶσθαι ἐκ τοῦ πρώτως παραστάντος τισίν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατάραν εἰς ὑπολογισμόν εἶναι πάντως τοῖς εὐλαβῶς μετιοῦσι τὰ τίμια. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

ιβ'. Πάλιν τὰ κατὰ τὸν Λαχανᾶν καὶ ὅπως παρὰ τοῦ Νογᾶ πεφόνευται. Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους, ἐπεὶ οὐκ ἦν τὸν Λαχανᾶν ἡρεμεῖν, ἀφαιρεθέντα καὶ Τερνόβου καὶ συνοικουσίας, λαὸν συναθροίσας τὸν ἱκανόν, τοῖς Τερνοβίταις περιεκάθητο. Καὶ ἔτι μὲν τοῦ Ἀσᾶν ἐντὸς ὄντος, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ Τζασίμπα ξιν πρωτοστράτορα, ὃν καὶ βασιλεὺς ἐτίμα τῷ αὐτῷ ὀφικίῳ, Ἀσᾶν εὖνο οὔντα τὸ πρότερον, τὰς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεις ἔδρα τὰ χεῖριστα. Καὶ γὰρ πρῶτον μὲν περὶ δέκα χιλιάδας οὔσας καὶ συμμαχούσας ἔξωθεν τοῖς ἐντός, ἃς ὁ πρωτοβεστιαρίτης Μουρῖνος ἤγε, ἐπὶ τῷ Διαβρινᾷ στρατοπεδευσάμενος, Λαχανᾶς πολλοῖς μετ' ὀλίγων προσβάλλει καὶ ἑπτακαιδεκάτη μηνὸς ἀνθεστηριῶνος, συρράξας πόλεμον σφίσι, κατὰ κράτος νικᾷ καὶ πολὺν φόνον ἐργάζεται, οὐς μὲν κατὰ πόλεμον, οὐς δὲ καὶ αὐτὸς κατασχὼν ἀπηνῶς ὕστερον κατασφάξας. Καὶ αὐθις μετ' ὀλίγον ποσειδεῶνος πεντεκαιδεκάτη τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀπρηνὸν πρωτοβεστιαρίτην ἐπεισεσῶν κατὰ τὸν Ἐξω Ζυγόν, ὡσεὶ πέντε χιλιάδας μαχίμων ἄγοντα, τοὺς μὲν εἰς τέλος κατηγωνίσατο, τὸν δ' ἔργον δεικνύει μαχαίρας. Καὶ πολλὰ τότε λυσομαχῶν κατεῖρ γάζετο. Ὑστερον δέ,

ἀποχωρήσαντος μὲν τοῦ Ἀσάν, τοῦ Τερτερῆ δὲ τὴν τῶν Βουλγάρων λαβόντος ἀρχὴν, ἔγνω Νογᾶ προσχωρεῖν καὶ οἱ ἀμύνειν καθι κετεύει. Οὐ μὴν δὲ καὶ βασιλεὺς ἐτέρωθεν κατημέλει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πρὸς Νογᾶν τὸν Ἀσάν πέμπει συνάμα καὶ δώροις πλείστοις, ἀξιῶν μὴ παριδεῖν 591 τὸν ἐκ γένους Βουλγάρων ἄρχοντα, ἀλλὰ προσεπαμύνειν ἀδελφῶ γε ὄντι καὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν δικαίων χρήζοντι. Ὁ μέντοι γε Νογᾶς δέχεται μὲν καὶ Λαχα νᾶν, ἐλθόντα πρότερον, δέχεται δὲ καὶ Ἀσάν εὐμενῶς· πλὴν δῶρα μὲν δέκτο καὶ ἀμφοτέρων, πόνον δ' ἀμέγαρτον ὠφελλε. Κατέχων γὰρ ἐκείνους ἐπὶ πολὺ καὶ γε περιφέρων μεθ' ἑαυτοῦ γὰρ πρεσβεία μία ἦν ἀμφοτέροις κατὰ τοῦ Τερτερῆ, εἰ καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἠμφισβήτητον πρὸς ἀλλήλους τῆς βασιλείας καὶ πλείστον ὅσον διενηνεγμένοι ἦσαν, οὐδὲν ἐκεῖνος ἐποίει, ἀλλ' ἔτριβε χρόνον, ποτὲ μὲν τούτῳ, ποτὲ δὲ θατέρῳ προσυπισχνούμενος· ἐδοῦ λευον δ' ἐκεῖνοι καὶ ἄκοντες ταῖς ῥοπαῖς. Τέλος καθίζει συμπόσιον, καὶ ὁ πότος ἐς πολὺ προέβαινε πίνουσιν. Ὡς δὲ μέθυος ἦσαν πλήρεις καὶ ὁ λογισμὸς ἐκείνοις παρήγετο, εὐθύς ὁ Νογᾶς, οἷον ἐξ ὕπνου θορῶν καὶ τῶν ἀμφισβητήσεων ἐκείνων ὡς ἦν τότε μνησάμενος· καὶ γὰρ τὸν μὲν Ἀσάν παρ' ἑαυτῷ εἶχε καθήμενον, Λαχανᾶν δὲ καὶ τὸν αὐτοῦ πρωτοστράτορα Τζασίμπαξιν ἐκαστοτέρῳ, πλὴν ἐφ' ἐκάτερα, προστάσσει τοῖς αὐτοῦ ἀπεριμερίμνως οὕτως, ὡσπερ μηδὲν πράττειν μέλλον, κατασχεῖν τὸν Λαχανᾶν ὡς εἶχεν ἐκεῖνος καθήμενος. Καὶ τὸν μὲν εἶπεν ὡς οὗτος ἐχθρὸς ἐστὶ τοῦ πατρός μου καὶ βασιλέως καὶ ζῆν ὅλως οὐκ ἄξιος, ἀλλὰ τέμνεσθαι· ἐκείνους δ' ἐξαπιναίως κατασχόντας τὰς χεῖρας ἐκατέρωθεν μάχαιραν ἐμβαλεῖν τῷ φάρυγγι καὶ φονεύειν ἐκεῖσε πεσόντα. Εἶτ' αὐθις καὶ τὸν Τζασίμπαξιν θεασάμενον, προστάξαι καὶ κατ' ἐκείνου τὰ χεῖριστα, καὶ δὴ κάκεινον εὐθύς κτείνειν τὸν ὑπηρέτην, ἐμβαλόντα τῷ αὐχένι κοπίδα. Τότε καὶ ὁ Ἀσάν βλέπων πρὸς τὴν θεάν ὅλως ἀπο πέπηκτο καὶ περὶ ἑαυτῷ φόβον εἶχε τὸν μέγιστον, κἂν τὰ ὅμοια κάκεινος τότε πεπόνθει, εἰ μὴ γε ἡ Εὐφροσύνη περιποιησαμένη ἀπέπεμπε μετ' ὀλίγον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

κ'. Ὅπως ἐκστρατεύει ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος εἰς ἀνατολήν. Ὁ δὲ βασιλεὺς, καὶ πάλιν τὰ κατὰ τὴν ἀνατολήν νοσοῦντα μαθῶν, ἐξ ὅτου περ ὁ δεσπότης Ἰωάννης ἐξ ἀνθρώπων γεγωνὸς ἐκεχειρίαν παρεῖχεν ἐς τοσοῦτον Πέρσαις ὥστε καὶ ἰσχύειν Ῥωμαίοις ἐπιτίθεσθαι καὶ κακοῦντὰ γὰρ κατὰ Μαϊάνδρον καὶ Καρίαν καὶ Ἀντιόχειαν ἤδη καὶ τετελευτήκει, τὰ 593 δὲ τούτων καὶ ἔτι ἐνδοτέρῳ δεινῶς ἐξησθένει καὶ τοῦ ἰατρούσσοντος ἔχρηζον, καὶ ἠλίσκοντο μὲν τὰ κατὰ Κάϋστρον καὶ Πριήνην, ἠλίσκοντο δ' ἤδη καὶ τὰ κατὰ Μίλητον, καὶ Μαγεδῶν καὶ τὰ πρόσχωρα κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν ἐξηφανίζοντο, δεῖν ἔγνω τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ βασιλέα Ἀνδρόνικον συνάμα καὶ ταῖς κατ' ἀνατολήν δυνάμεσι πέμπειν. Καὶ δὴ παραγεγωνὸς ἅμα δεσποίνῃ, τάκει καθίστα, ἔχων ἀμφ' αὐτὸν σὺν πολλοῖς ἄλλοις μεγιστᾶσι τὸν τε μέγαν δομέστικον Μιχαὴλ τὸν Ταρχα νειώτην, ὃν δὴ καὶ Παλαιολόγον ἔγραφον μητρωνυμικῶς καὶ ἐς πρωτο βεστιαρίου ἀνήγον τιμὴν ἐσύστερον, καὶ τὸν παρακοιμώμενον τῆς μεγάλης σφενδόνης Νοστόγγον καὶ σὺν αὐτοῖς ὅτι πλείστους τὰ τῶν δουλειῶν διευθύνοντας. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος, τὸ παρὰ Μαϊάνδρον διερχόμενος, εἶδε καὶ πόλιν μεγίστην, τὰς Τράλλεις, καὶ δὴ ἐάλω τε ταῖς τοῦ τόπου χάρισι, καὶ οἱ λογισμὸς ἐπήει ἀνεγείρειν πεσοῦσαν καὶ τοὺς ἐξωκηκότας ἐκεῖθεν σὺν ἄλλοις πλείστοις οἰκίζειν καὶ καταστάσῃ παρέχειν τὸ ἐξ ἑαυτοῦ ὄνομα, ὡς μὴ Τράλλεις ἐντεῦθεν, ἀλλ' Ἀνδρονικόπολιν, εἶτ' οὖν Παλαιολο γόπολιν, ὀνομάζεσθαι. Σπουδὴν γοῦν τὴν μεγίστην περὶ ἐκείνην εἰσηγε καὶ, τὸν μέγαν δομέστικον ἐπιστήσας, ἀνοικοδομεῖν ἐκέλευε τὴν ταχίστην. Ὡς γοῦν ἔργου ἤπτοντο καὶ προῦκοπτον ἀνοικοδομοῦντες, τὴν εἰς τὸ πονεῖν προθυμίαν καὶ μᾶλλον ἐπηύξει χρησμὸς εὐρεθεὶς ἐκεῖσε, ἐγγεγραμμένος μαρμάρῳ, ὡς δῆθεν ἀναστήσοντός τινος ταύτην πεσοῦσαν καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἢ πρότερον ἐπανάζοντος· ὃς δὴ καὶ παρεμφερῆς ἐώκει πρὸς τε τὰ πραττόμενα καὶ τὸν ἀναστήσοντα κατὰ πάντα, ὥστ'

αὐτὸν λογιζέσθαι βασιλέα καθ' ὃν εὖ πράξειν ἐχρησιμολογεῖτο τὴν πόλιν. Καὶ διὰ ταῦτα 595 πολὺς ἦν βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ἐπισπεύδων τὴν τῆς πόλεως ἐξανάστασιν· εἵμαρμένους γὰρ καὶ χρόνους ἐδίδου τῷ ἀναστήσοντι ὁ χρησμός. Καὶ ἀνῶκο δόμουν μηδὲν μέλλοντες. Χλεύη δ' ἄρ' ἦσαν καὶ ὄνειρος τὰ γραφόμενα· εἵμαρτο γὰρ κἀντεῦθεν καὶ μυριοστύας ὅλας ὀλέσθαι τῶν ἐκεῖ κατοικη σόντων, ὡς ὁ λόγος ἤδη δηλώσει. Ὡς γὰρ ἀνίσταντο μὲν τὰ τείχη καὶ πόλις τῶν μεγίστων τὸ ἐρείπιον ἦν παρὰ γαληνὰ ῥέοντα Μαϊάνδρον, ἔδει δὲ καὶ τοὺς κατοικήσαντας πανταχόθεν συλλέγεσθαι, ὡς ἂν μὴ μόνον τείχεσιν, ἀλλὰ καὶ ἀνδράσιν, ἐν περιφανέσι τῶν πόλεων ἀριθμῶτο. Οἱ μὲν καὶ κατὰ μόνην ἐλπίδα τοῦ εὖ πράξειν ἐκουσίως προσεχώρουν, οἱ δὲ καὶ ἀκουσίως ἤγοντο, ὡς ὑπὲρ τριάκοντα μὲν καὶ ἕξ χιλιάδας τὸν τῶν ἐποίκων ἀριθμεῖσθαι λαόν, μεγάλα δ' ἐλπίζειν σφᾶς σχήσειν τῷ οἰκισμῷ. Ἦγνόουν δὲ ἄρα μὴ ἔχοντες τὸ ἀναγκαιότατον. Οὔτε γὰρ ὑδάτων εἶχον ὑποδοχάς, ὡς κατὰ καιρὸν ὑδρευσόμενοι καταφερομένων ὄμβρων, εἴτε καὶ τοῦ ποταμοῦ ἀνιμωμένου· τὸ τε κατορύξαντας ὑπόγειον ὕδωρ εὐρεῖν τῶν ἀδυνάτων ἐφαίνετο. Αἴτιον δ' οἶμαι τὸ μὴ στεγανὸν τοῦ πεδίου διὰ τὴν γειτονοῦσαν ἰκμάδα τοῦ ποταμοῦ, ἦν, οἷαν τε μὴ οὔσαν ἐμμένειν, ὁ προσβάλλων ἥλιος, θερμὸς ὢν, ἀνιμᾶσθαι πεφύκοι, πρὸς τὸ ἐπιπολάζον ἀνασυρομένην τῆς γῆς, καὶ τὸ μὲν ξηρὰν ἤδη καθάπαξ γίνεσθαι τῷ συχνῶς ἀνιμᾶσθαι τῷ ἡλίῳ τὴν ἰκμάδα, διὰ τὸ τῆς ὑγρότητος ἔκλυτον, τῆς συχνῆς ἐκ τοῦ ποταμοῦ καὶ αὔθις εἰς τὰ κενὰ προσρύσεως μὴ ἐώσης, τὸ δ' εἰς βάθος προσβαίνειν τὰς λιβάδας, ὡς καὶ εἰς διώρυχας εὐτρεπεῖς εἶναι καὶ ἀνοίξεις φρεάτων, τοῦ ἐπιπολαίου τῆς γῆς κωλύοντος, οἶμαι, ἅμα δεχομένου τὴν ἐπεισερέουσιν νοτίδα καὶ ἅμ' ἐξεμούντος. Πέφυκε γὰρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα τῇ ἀρχῇ συγκινεῖσθαι τὸ πᾶν ἐφεξῆς, ὡς ὅπη ποτὲ ρύῃ τι τούτων λαβὸν ἀρχὴν, ἐκεῖσ' ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ λοιπὸν συνεχῶς συμφέρεσθαι, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ τῷ συνεχῶς μὲν τὸ ὄν ἀπογίνεσθαι, συνεχῶς δὲ καὶ τὸ μὴ ὄν προσγίνεσθαι, τῆς ἰκμάδος μὴ ἐπιλειπούσης, τοὺς μὲν καρπούς ζυμβαίνει ἐς ὅτι μάλιστα τρέφεσθαι, ὑφίστασθαι δ' ὕδωρ εἰς βάθος μὴ πεφυκέναι. Τοῦτο τὰ πλεῖστα τοὺς κατοικήσαντας ἔσφηλε. Τέως γὰρ τοῦ ποταμοῦ πίνοντες καὶ τὸ μέλλον 597 μὴ προορώμενοι, ἀφροντίστως εἶχον. Ἦγνόουν δὲ ἄρα ὅτι Προμηθεὺς πολλῶ κρείττων Ἐπιμηθέως καὶ τὸ κατ' ἀνάγκην ζυμβαῖνον διωρίαν οὐκ ἔχει βουλής.

κα'. Ὅπως αἱ Τράλλεις ἀνακτισθεῖσαι ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐάλωσαν. Οὕτω τοῖνυν ἔχουσι καὶ οὕτω χρησταῖς ἀπρωρημένοις ταῖς ἐλπίσιν, ὡς πολίταις διαφερόντως τοῦ βασιλέως διάξουσιν, ἐφίσταται σφίσι πλῆθος Περσῶν· πρὸς γὰρ τὸ ἐλπιζόμενον ἀντιπράττειν καὶ ὑπὲρ τῶν λοιπῶν ἴστασθαι ἢ σπουδὴ τῶν ἀνθισταμένων ἔρπει. Καὶ Σάλπακισ μὲν, ὃν ἂν ἡ ἐκείνων γλῶσσα ἀνδρεῖον εἴποι, Μανταχίας τούνομα, πολλῶ τινι γαυριῶν πλήθει, τῇ πόλει προσβάλλει καὶ περικάθηται. Ὁ δὲ στρατηγός, ὁ μέγας χαρτουλάριος Λιβαδάριος, ἐν ἀμυχαναίαις παντοίαις ἦν· οἱ δ' ἐντὸς ἐλίμωττον καὶ πλέον προσεταλαιπώρουν τῇ λειψυδρία, ὡς ἐκεῖθεν μὲν καὶ τῶν ἀπηγο ρευμένων ἄπτεσθαι, ἐντεῦθεν δέ, ὕδατι πονοῦντας, ὑγροῦ τινος μηχανὴν ἐκζητεῖν καί, συνεχῶς φλέβας τῶν ἵππων τέμνοντας, τοῦ αἵματος ἐκροφᾶν. Ἄλλ' οὐκ ἦν ἐντεῦθεν τὸ πᾶν τῆς δίψης ἰᾶσθαι, καὶ ἔθνησκον ἐπασσύτεροι. Πρὸς γὰρ τὸν λιμὸν καὶ μᾶλλον ἀντεῖχον· ἐπήρκουν γὰρ σφίσι καὶ τὰ τῶν θνησκόντων ἀλόγων σώματα, καὶ γε, αὐτῶν θνησκόντων πολλάκις, οὕτως ἐνδεῶς εἶχον τῶν ἀναγκαίων ὡς καὶ αὐτῶν ἄπτεσθαι τῶν ἀπηγορευμένων. Τῇ δὲ γε δίψῃ, καὶ μᾶλλον οὔση βιαιοτέρα, οὐκ ἦν ἐπινοῆσαι θεραπείαν, καὶ ταῦτα τὸ μεσημβρινὸν τοῦ ἡλίου φλέγοντος. Ὅθεν καὶ προσεχώρουν ἐκόντες τοῖς πολεμίοις, ἀνεκτότερον ἡγούμενοι θανάτου τρόπον ἅπαντα τοῦ διὰ λιμοῦ τε καὶ δίψης, καί, καγκάνοις προσλιπαροῦντες τοῖς χεῖλεσιν, ὡς ἐντεῦθεν ἐλέους τύχοιεν, ἐκεντοῦντο καὶ ἔπιπτον ἀκηδεῖς, μηδὲ ταφῆς ἀξιούμενοι. Πέρσαι δὲ καὶ ἔτι τοῖς ἐντὸς

ἀντίσχουσιν ἠλιπίζον γὰρ ἀφίξεσθαι ποθεν συμμαχίαν ἢ μὴν ἐπικουρίαν τῆς συμφορᾶς ἐπενόουν τὰ χαλεπώτατα, καὶ πελταῖς συχνοὶ τῶν θυρεαφόρων ὑφίζανοντες ἐκολλῶντο τοῖς τείχεσιν· οἳ δὴ καὶ ὑψόθεν πέτραις βαλλόμενοι, τῶν βολῶν ἠλόγουν· πατάγω γὰρ 599 καὶ μόνω περιῆν ἐκείνοις τὸ φοβερόν, κάτωθεν ὑπορύσσοι μοχλοῖς τε καὶ κατασεισταις. Τοῦτο πολλαχοῦ γεγονός τοῦ τείχους, ὑπεσπῶντο μὲν θεμέλια, τὸ δέ γ' ἐπικείμενον τῶν κτισμάτων ξύλοις ἐτοιμοῖς εἰς ἄναψιν ἐπι ρείδετο, καὶ μόνον ἦν πῦρ ἐμβάλλειν ὡς μηδὲ πρὸς ὀλίγον ἀνθέξουσι. Καὶ δὴ πολλάκις ὁμολογίαις τὴν πόλιν παραστήσασθαι βουλευθέντες, ὡς καὶ πέμποντες ἠξίουσαν, καὶ σώζειν τοὺς περιόντας, οἳ δ' ἀποκρουσθέντες τῶν σφίσι βεβουλευμένων μάχη αἰρούσι καὶ κατασκάπτουσι, καὶ τὴν πρὶν ἐν χρησιμοῖς κειμένην περιφανέσι καὶ γ' ἐλπίσιν ἀπηωρημένην χρησταῖς εἰς χοῦν καταβάλλουσι, καὶ πλῆθος ἐκεῖνο πᾶν, οὐ ῥαδίως ἀριθμητόν, ἔργον μαχαίρας ποιοῦνται. Τοῦτο ξυμβὰν κατόρθωμα δεύτερον Πέρσαις, μετὰ τὸ πρῶτον τὸ κατὰ Νύσσαν, ᾧ δὴ ὁ παρακοιμώμενος Νοστόγγος ἐλλελειμμένος μεγίστοις ἀνιαροῖς τοὺς ἀμφ' αὐτὸν περιέβαλεν, ὥστε, μετὰ τὴν σφῶν ὧν μὲν σφαγὴν, ὧν δ' ἄλωσαν, καὶ αὐτὸν ἀλῶσαι, μεγάλως πρὸς θάρρος ἐπήρε, καὶ τὰ τῆς ἀνατολῆς κατέθεον κραταιότερον. Βασιλεὺς δὲ ὁ νέος ἠλίζετο τέως κατὰ τὸ Νύμφαιον, ἐμπρόθεσμος ὧν ἀπαντᾶν πρὸς τὸν πατέρα μετὰ μικρόν.

κβ'. Ὅπως ὁ πορφυρογέννητος Κωνσταντῖνος εἰς τὰ κατὰ δύσιν ἀποστέλλεται. Βασιλεὺς δέ, καὶ τὸν μετὰ τὸν βασιλέα πορφυρογέννητον Κωνσταντῖνον γυμνάζειν οἷον θέλων πρὸς μάχας ἀρεικάς, ἄλλως τε δὲ καὶ τῶν Τριβαλλῶν κεινημένων, ὡς καὶ τινι Κοτανίτῃ, ἀποστατήσαντι βασιλέως, τὰ ἐκείνων στρατεύματα ἐγχειρίζεσθαι καὶ μέχρι Σερρῶν δι' αὐτῶν κακοῦσθαι τὴν χώραν, πολλοὺς καὶ μεγάλους ἄρχοντας παραδούς, πρὸς δύσιν ἐκπέμπει· αὐτὸς δέ, τῶν καθ' ἕω κακῶς ἔχειν ἀγγελλομένων, ὅσον περὶ Σάγγαριν ἦν ἕκ γε στομίου καὶ μέχρι Προύσης, ἐξ αὐτῆς ὡς εἶχεν ἐνσκευασθεῖς, διαπερᾶ τὸν Βόσπορον καὶ πρὸς τοῖς πρόποσι τοῦ τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου 601 βουνοῦ ἐκεῖσε που κατασκηνοῖ, ἀναμένων καὶ στρατεύμα δυτικόν, ἐπὶ ῥητοῖς συλλεγόμενον, ὥστε παρ' ἐκεῖνον ἵεναι συνεκστρατεύσοντα. Καὶ δὴ ἐπεὶ καὶ παρὰ τοῦ Ἰωσήφ, ὃς δὴ εἰς Χηλὴν ἐξώριστο, ἠξιοῦτο ἐφ' ᾧ μετοικίζεσθαι εἶναι γὰρ τὸν τόπον δυσχερῆ χειμεριοῦσιν, ὡς καὶ πείρα γνοὺς ἐμάνθανεν, ἐκεῖσε τὸν χειμῶνα διενεγκών, κἂν εἰ τὸν ἐπιόντα διαγαγεῖν ἀναγκάζοιτο, μὴ ἂν ἀντισχόντα περιεῖναι, πέμψας μετακαλεῖται καὶ γε παρ' ἑαυτῷ κατεῖχεν ἐν ταῖς σκηναῖς. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο μηνὸς μαιμακτηριῶνος, κάκεῖνον ἔχων παρ' ἑαυτῷ καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας βλέπων, ὑποποιούμενος περιέθαλπεν, ἠδέως ἀκούων καὶ πολλοῖς ἀνύων δι' ἐκείνου μεσιτεύοντος τὰ αἰτήματα. Ἀπένεμε δέ οἱ καὶ πρὸς τὴν ἐσαυθὶς κατοικίαν τὴν τοῦ Κοσμιδίου μονήν. Καὶ διὰ ταῦτα καὶ ὁ γέρων ἠπίως καὶ προσηνῶς προσεφέρετό οἱ, ὥστε καὶ τὸν μὲν βασιλέα χαριεντιζόμενον ἐκεῖνον εἰς τὸ πατριαρχεῖον καλεῖν κάκεῖνον λέγειν ἔτοιμον εἶναι, εἰ μόνον ἀναλυθεῖ τὰ γεγονότα. Οὐκ ἦν δὲ ἄρα τότε λύεσθαι ταῦτα· ἀλλὰ καὶ αὐθὶς νέου γεγονότος πάπα τοῦ Νικολάου, ὁ μὲν κρατῶν καὶ πάλιν τοὺς παρ' ἐκεῖνον ἐλευσομένους ἔπεμπεν, ἀπέστειλε δὲ μετὰ ταῦτα καὶ τὸν τῆς ἐκκλησίας δομέστικον Μανδᾶν, ἢ καὶ Μερκούριον, εἰς τὰ περὶ Ἀκουιλίαν, ἔννοϊαν δώσων ἐκείνοις τῷ πάπα εἰ μὴ ποιοῖεν τὰ ἐπεσταλμένα· εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἐκκλησιαστικοῖς χρᾶσθαι πρέσβεσιν. Ὅς καί, περιπεσὼν τοῖς τοῦ ῥηγὸς Καρούλου, ἀλίσκεται· καὶ αὐθὶς ἀγγελθὲν ὡς πρωτοκῆρυξ τῆς ἐκκλησίας ὁ συσχεθεὶς καὶ προσταχθὲν αὐτίκα παρὰ τοῦ πάπα, τῆς φυλακῆς ἀπολύεται. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ κρατῶν ἐποίει, πολὺς ὧν τὰ τῆς φαινομένης ἐκείνης εἰρήνης διασυνιστᾶν. Ὅθεν καὶ χώραν οὐκ εἶχον οἱ τοῦ Ἰωσήφ πρὸς ἐκεῖνον λόγοι, πλὴν τοῦ φιλικῶς ἔχειν καὶ τὰ εἰς ἀνάπαυσιν ἐκείνῳ προσνέμειν. 603 κγ'. Ὅπως ὁ Βέκκος γράφων δι' ἦν αἰτίαν καὶ περὶ τῶν δογμάτων ἐκίνει. Τῷ δὲ

πατριαρχεύοντι Ἰωάννη οὐκ ἦν τὰς ὁμολογίας φυλάττειν ἄς πρὸς τὸν γεραρὸν ἐκείνον ἄνδρα τὸν μέγαν οἰκονόμον τῆς ἐκκλησίας τὸν Ξιφιλῖνον ἐποίει Θεόδωρον, ὡς οὐ γράψοι, ὡς οὐκ ἀντείποι περὶ δογμάτων, κἂν ὅ τι λέγοιεν ἄλλοι. Ἄλλ' ὀσημέραι δεχόμενον τὰ τῶν ἄλλων, οἳ δὴ καὶ ἐς μέγα ηὔξανον τὴν παραβασίαν ἐξ ὧν ἀπὸ γραφῶν δεικνύειν ὦντο οἷς πρὸς Ἱταλοὺς εἰρήνευσαν, καὶ τῷ κατὰ σφᾶς ἀσφαλεῖ τὴν τῶν ἄλλων ὀργὴν ἐξέκαιον, εἰ, τοιούτοις συνισχημένοι τοῖς χαλεποῖς, ἀγνοοῦσι, διὰ ταῦτα παρήγον κάκεινον γράφειν καὶ ἀπὸ γραφῶν συνιστᾶν ὡσαύτως ὡς οὐκ ἔσφαλται σφίσι ἐπὶ τοσοῦτον τὴν τῶν ἐκκλησιῶν καταπραξαμένοις εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ χωρὶς τοῦ εἰς συμφέρον προβῆναι, αὐτὴν καθ' αὐτὴν ἀσφαλῶς ἔχειν ἐκείνοις πράξασι, συγκροτουμένην καὶ ἀπὸ γραφῶν ἄλλοθεν. Πίπτει γοῦν εἰς χειρὰς ἐκείνῳ τὰ τῷ σοφωτάτῳ Βλεμμίδῃ γραφέντα πρὸς τε τὸν βασιλέα Θεόδωρον, ἀρχὴν ἔχοντα τὸ Ὁ ζητῶν ἐν οὐ καιρῷ καὶ λαμβάνων ἐν καιρῷ, καὶ τὰ πρὸς τὸν Βουλγαρίας Ἰάκωβον, τὸ Ἔστι μοι πάθος ὅπερ ἐξαγγελῶ πρὸς ἀκέστορα γὰρ ἱερὸν προοίμιον φέροντα. Ἐμπίπτει καὶ βίβλος ἄλλη τοῦ τοῦ Μαρωνείας Νικήτα, ὃν ἡ μὲν μεγάλη ἐκκλησία ἐν τιμίοις εἶχε καὶ χαρτοφύλακα, ὕστερον δὲ καὶ ἡ μεγαλόπολις Θεσσαλονίκη ἀρχιερέα ἐπλούτησεν, ἐν ὅλοις πέντε λόγοις τὰ τῶν θείων γραφῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῶν ἐκκλησιῶν ἀνελίττουσα. Καὶ ταύταις οἶονεὶ θεμελίους χρησάμενος, συνέϊρε τὰ πλεῖστα, κατὰ σκοπὸν μὲν τῶν ἐκείνοις γεγραμμένων βάλλειν ἐθέλων, ὅμως δὲ καὶ λίχναις ταῖς ἐπὶ ταῖς γραφαῖς ὀρμαῖς ἐπιμελέστερον ἀνηρεύνα· καὶ πάντ' ἴθυνε πρὸς τὸν πρῶτον σκοπὸν ἐκείνον, ὡς ἐπ' ἀσφαλεῖ πεπραγμάτευται. Πλὴν οὐκ ἐπ' ὀλίγοις ἴστα τοῖς ἀριδῆλοις τοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς μὴ ἀρμόττουσι λιχνευόμενος, οἷς καὶ 605 ἀντιλογία εὐλογος ἐφήπτο, ταυτόν τ' ἔπασχεν τοῖς κακοσίτοις οἷ, χρησίμην τροφήν καὶ τῷ στομάχῳ ῥαδίαν κατασχεῖν προσφερόμενοι, ὕστερον καὶ τοῖς μὴ χρησίμοις ἐπιχῆναντες, ἐξέμεσαν συνάμ' ἐκείνοις καὶ τὴν συνοίσουσαν. Τί τὸ ἐντεῦθεν; Μάχη τις ἐπ' οὐ καιρίοις καὶ φιλονεικία συνίσταται· τὸ δὲ τῆς μάχης κεφάλαιον, ὅτι κινουῦνται δόγματα. Μέλει, εἴτα ὑμῖν μὲν ἐφεῖτο ἐς ὅ τι χρήσασθαι δόγμασι, καὶ εἰσιτὰ τὰ ἐς οἶκον Κυρίου, ταυτόν δ' εἰπεῖν καὶ δογμάτων, κἂν ὅ τι λέγοιτε, ἄλλοις δ' οὐκ ἦν μεμνησθαι δογμάτων, ἀπολογουμένοι περὶ δογμάτων, κἂν μεμῶνται ἀναγκαζόμενοι, ἀδικοῖεν ἄν; Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. Πλὴν μέχρι καὶ αὐτῶν βασιλικῶν ἀκοῶν τινες ἀνήγον τὸ ἔγκλημα καὶ γ' εἰρηνεύειν ὑπισχνούντο, εἰ βασιλεὺς ῥητῶς προστάσσοι μὴ λαλεῖν τινα δόγματα, κἂν οἷα καὶ ὅπως λέγοι. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς, θέλων μὲν καὶ τὴν εἰρήνην ἐκείνων, δυσχεραίνων δὲ καὶ τὴν αἴτησιν, ἐκτίθεται δόγμα γράμμασι, δοκοῦν μὲν ἀσφαλῆς σφίσι ἐφ' ᾧπερ ζητοῖεν, ἄλλως δ' ἔλεγχον προῖσχύμενον· Θεοῦ γὰρ ἔλεγε μνημονευτέον μᾶλλον ἢ ἀναπνευστέον· δόγμα δ' ἄρα μνήμη Θεοῦ. Τὸ μέντοι γε τῶν γραφῶν παρεκκλίνειν κωλυτέον εἶναι καθάπαξ προσέτασεν. Οὐ μὴν δὲ καὶ αἰτίας ὁ πατριαρχῶν ἀπολέλυτο, πρᾶγμα σκιρρωθὲν ἤδη χρόνοις πλείστοις ἐξαπιναιῶς μαλάττειν ἐθέλων, καὶ ταῦτα τιμωρίαις μεγίσταις τοῦ βασιλέως τοὺς ἀποστατοῦντας εὐθύνοντος. Σῶφρον οὖν ἦν, εἰ σιγῶν διετέλει καὶ τὴν κατηγορίαν διέφερε πρᾶως· ἦττον γὰρ ἂν ἦν τὸ δεινόν. Διδούς δ' αἰὲν ὑπεκκαύματα μάχης οὐκ ἀσφαλῆσι πάμπαν ἀντιλογίαις, ἐκείνοις μὲν παρεῖχε λαβὰς, ἑαυτῷ δὲ καὶ τοῖς κοι νωνοῦσι τὴν ἐσαῦθις βλάβην προὔξενει. Τότε δέ, τὴν Ἰωσήφ πυθόμενος ἄφιξιν, ἔτι δὲ καὶ τὴν τοῦ Ἐφέσου τῷ βασιλεῖ προσεδρεῖαν ἐν οὐ καλαῖς ὑποψίαις ποιούμενος, ἐπιστέλλει τῷ Ἐφέσου, προστιθεὶς τὸ πᾶν τῷ ἱερωτάτῳ κατὰ θωπέαν τῷ γράφειν πανιερώτατον· βασιλεῖ ἐντυγχάνειν ἠξίου τὴν εἰς ἐκείνον τοῦ πατριάρχου ἄφιξιν εὐμενῶς κατανεύειν· εἰ δὲ καὶ ῥητῶς προστάσσοι πρὸς τοῦτο, εἶσεσθαι 607 χάριν οὐ μετρίαν τῷ συνεργήσαντι. Ἐκεῖνος μὲν οὖν, τὰ τοῦ πατριάρχου δεξάμενος γράμματα, θέλων ὑποκρίνεσθαι τὸν φιλοῦνταῖν γὰρ οἱ καὶ ἔτι τῶν χθιζᾶ κινηθέντων χάριν παρασπαίρουσα ἢ ἀπέχθεια, βασιλεῖ προσα

ναγγέλλει καί οἱ ἀνύει τήν πρὸς ἐκεῖνον ἄφιξιν. Τὰ δὲ τῆς ἀπεχθείας αἷτια ἀναγκαῖον γάρ καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν ἤσαν μὲν τινα καὶ ἄλλα, ὧν οὐ πολὺς λόγος, τὸ δὲ χεῖριστον ὅτι οἱ περὶ τὸν Ἐφέσου καὶ πολλοὶ τινες τῶν ἀρχιερέων, πολλὰ παθόντες πρὸς τὸ καταδέξασθαι τὴν εἰρήνην, οὕτω μόλις καθυπεκλίθησαν καὶ τῷ δοκεῖν εἰρήνευον, θεραπεύοντες τὴν συνείδησιν οὐκ ἀπὸ γραφῶν μᾶλλον γὰρ ἦν ἐκ τούτων καιρός, ἀλλ' ἐκ τοῦ πολλὰ τοιαῦτα πολλάκις οἰκονομηθῆναι τῇ ἐκκλησίᾳ χάριν μειζόνων καλῶν, ἀντιστατικῶς εἶποι ἄν τις τῶν ῥητορευόντων, ὅταν τι τῶν οὐ καλῶν γένηται καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ πεπραγμένου μείζον ἀπάντησι καλόν· οὕτω γὰρ καὶ Παῦλον ξυρίσασθαι καὶ ἀγνεῦσαι καὶ περιτεμεῖν Τιμόθεον, οὕτω τὸν Μοψουεστίας μὴ ἐκκηρυχθῆναι παρὰ τῆς τρίτης συνόδου Θεόδωρον, οὕτω πρὸ τούτου τὸν μέγαν Βασίλειον τὰ τοῦ Οὐάλεντος δῶρα τῇ ἐκκλησίᾳ προσα γόμενα δέχεσθαι, οὕτω τὰ καὶ τὰ, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγοι τις, δοκιμα σάντων τῶν ἐπὶ τῶν πραγμάτων τότε, πεπραχθαι. Οὕτω τοίνυν καὶ οὗτοι τὴν εἰρήνην ἐδέχοντο, ὥστε καὶ προσομολογεῖν ἡμαρτήσθαι σφίσι, ἦν τις σκοποῖη πρὸς τὰσφαλές, καὶ τοῖς ἀποστατοῦσιν ὁσίως προσφέρεσθαι, ὡς ἀπηκριβωμένοις μάλα πρὸς τὸ ὀρθόν. Τῷ δὲ οὐκ ἦν ἀρεστὸν οὕτω, ἀλλ' εἰ μὴ δεικνύοι καὶ σφάλοντας τοὺς προτέρους δῆθεν ἐκ τῶν γραφῶν, οἳ δὴ καὶ τὴν πρὸς ἐκεῖνους εἰρήνην οὐ κατεδέχοντο, οὐδὲ βιωτὸν εἶχε τὸν βίον. Ὅθεν καὶ συχνὰς συνόδους καθίστα καὶ προσεκαλεῖτο πολλοὺς καὶ τῶν ἔξω καὶ βίβλους ἀνείλιττε καὶ ἄλλας ἐξετίθετο πλείστας, δεικνύων ὡς εἶχε τὴν εἰρήνην τὸ ἀσφαλές ἔχουσαν, καὶ τὰ πλείστα προσελιχνεύετο. Δέον γὰρ Δαμασκηνόν τε καὶ τὸν θεῖον Μάξιμον 609 καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν θεῖον Ταράσιον, ταῦτὸν δ' εἰπεῖν καὶ τὴν ἐβδόμην σύνοδον πᾶσαν, ὅτι καὶ πάντες τὴν ἐκεῖνου ὁμολογίαν, τὴν πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς πεμφθεῖσαν, ὑπεσημήναντο, καὶ διὰ τῆς ἐκεῖσε προσθήκης ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ θεολογίᾳ ἐκ Πατρὸς γὰρ διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι διδασκόμεθα παρ' ἐκεῖνων λέγειν, δέον οὖν, ταύτας προῖσχύμενον, καὶ αὐτὸν ὅσον ἐπὶ τῇ προσθήκῃ καὶ θεραπεύεσθαι καὶ θεραπεύειν καὶ μηδὲν παρεγχειρεῖν ἐξηγήσει, ὃ δὲ πολλὰς τῶν γραφῶν συνεφόρει. Καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον εὐρῶν τὴν ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ ἐκ εἰς τὴν διὰ μεθαρμόζοντα, ὡς ὑπαλλαττομένων τῶν προθέσεων, ὡς τὸ Ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ Γεννώμενον ἐκ γυναικός, τουτέστι διὰ γυναικός, ἵνα μὴ τὴν ὡς διὰ σωλῆνος αἴρεσιν, φησί, παρεμφήνη ὁ θεῖος ἀπόστολος, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὁσημέραι συναραινόμενος, πολλὰ καὶ τῶν ἐκ εἰς τὴν διὰ παρεξήγησε κἀντεῦθεν δῆθεν τὴν ἐκ ἐθεράπευε. Τὴν δὲ τοῦ θεοῦ Δαμασκηνοῦ ῥῆσιν εὐρῶν τὴν Διὰ Λόγου προβολεὺς ἐκφαντορικοῦ Πνεύματος λέγουσαν καὶ τὸ προβολεὺς εἰς τὸ αἷτιος μεταλαμβάνων, αἷτιον μὲν οὐκ ἔλεγε τὸν Υἱὸν τοῦ Πνεύματος, αἷτιον δὲ διὰ τοῦ Υἱοῦ τὸν Πατέρα τοῦ Πνεύματος ὡμολόγει, ἐπεὶ καὶ διὰ Λόγου προβολεὺς, εἴτ' οὖν αἷτιος, λέγεται τοῦ Πνεύματος ὁ Πατήρ. Ταύτην τὴν ῥῆσιν τινες μὲν ὡς νόθον γέννημα τοῦ πατρὸς Δαμασκηνοῦ οὐκ ἐδέχοντο· τινὲς δὲ καὶ δεχόμενοι μετήμειβον τὸ προβολεὺς εἰς τὸ παροχεὺς καὶ τὴν ἐκφαντορίαν οὐκ εἰς τὴν ὑπαρξιν ἐξελαμβάνοντο, ἀλλ' εἰς τὴν ἐξ αἷδιον ἐκφανσιν. Μέντοι γε καὶ σκανδάλων μεγάλων ἀφορμὰς τὰ τοιαῦτα παρέσχον τοῖς ὕστερον, ὥσπερ δῆτα καὶ τὸ τοῦ Νύσσης Γρηγορίου πατρὸς ῥητόν, τὸ κατὰ διαίρεσιν προαγόμενον καὶ οὕτω πως λέγον ὡς τὸ μὲν αἷτιον πιστεύειν, τὸ δὲ ἐκ τῆς αἰτίας, τοῦ δὲ ἐξ αἰτίας ὄντος, πάλιν ἄλλην διαφορὰν ἐννοοῦμεν· τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τῆς τοῦ Υἱοῦ μεσιτείας καὶ ἑαυτῷ τὸ μονογενὲς φυλαττούσης καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς τοῦ Πατρὸς σχέσεως μὴ ἀπειργουσίας. Ταῦτα μὲν ὁ πατριαρχεῶν εἰσήγη, δεικνὺς τὴν μεσιτείαν τοῦ Υἱοῦ ἐξ ἀνάγκης εἰσάγουσαν τὴν διὰ καὶ διὰ ταύτης τὴν ἐκ τῶν Ἰταλῶν προσιέμενος, 611 ὡς ἀντιπαραχωρουσῶν τῶν προθέσεων. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐφέσου καὶ τὸν Ἀθηνῶν Μελέτιον καὶ ἄλλοι πλείστοι ἐσκανδαλίζοντο, μείζονος κακοῦ τοῦ δοκεῖν παρακινεῖν δόγματα ἔλαττον κακὸν τὸ

ἡμαρτήσθαι σφίσι, ποιησαμέ νοις εἰρήνην μετὰ σφαλλόντων ἐν θείοις δόγμασιν, ἀνθαιρούμενοι. Ἄλλ' ὁ μὲν Μελέτιος καὶ λίαν ἐπαρρησιάζετο, ὡς καὶ μιᾶς πολλὰ ἐν συνόδῳ λαλήσαι καὶ τέλος τὸν ἐπενδύτην κελεύσαι τῷ ὀπαδῷ ἀράμενον ἔπεσθαι, ὡς καὶ εἰς ἐξορίαν ἔτοιμος ὢν, ὑπὲρ τοιούτων ἀγωνιζόμενος. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐφέσου προνοητικῶς μὲν εἶχον διὰ βασιλέα, μὴ θέλοντες δοκεῖν παρεισάγειν ἐν καθεστῶσι σκάνδαλα· ὅμως δὲ καὶ βαρέως ἔφερον καὶ ἐκποδῶν ποιεῖν κατὰ τὸ λεληθὸς ἐκείνον, ὡς ἐδόκουν, ἠβούλοντο.

κδ'. Ὅπως εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου ἀπῆλθεν ὁ πατριάρχης καὶ περὶ τῶν τοῦ βασιλέως ἐκεῖ. Τότε τοῖνον, δωδεκάτη ἀνθεστηριῶνος μηνός, τὸν Βόσπορον διαπεραιωσάμενοι, εὐθὺ βασιλέως ἠλαύνομεν καί, τῇ τῆς Λυχνίας μονῆ ξεναγηθέντες, ἐκεῖθεν καθ' ἡμέραν τῷ βασιλεῖ συνεμίσομεν. Τὰ δ' ἐκείνῳ τότε πραττόμενα δακρύοις μᾶλλον ἢ μέλανι γράφειν ἦν ἄξιον· λογιμοῖς γὰρ ἀγρίοις διεκβακχευθεὶς ὁ κρατῶν καὶ πᾶσιν ὑπόπτως ἔχων, οὐκ οἶδα καθότι, τέως δέ γε τοῖς φαινομένοις καὶ τῷ δοκεῖν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ δῆθεν θρησκείας πονῶν, εἰ, ὀρθοδοξῶν ἐς τὰ μάλιστα, τὰ πρὸς παρατροπὴν πίστεως διαβάλλοιτο, δεινὰ ἐποίει. Ὅθεν καὶ πέμψας ἐξάγει τῆς φυλακῆς τοὺς εὐγενεῖς ἄνδρας ἐκείνους ὧν καὶ πρώην ἐμνήσθημεν, τοὺς ἐκ Ῥαοῦλ ἀνταδελφούς, τὸν Μανουήλ τε καὶ τὸν Ἰσαάκιον, καὶ τρίτον τὸν ἐκ Καντα κουζηνῶν Ἰωάννην γὰρ πρωτοστράτην Ἀνδρόνικος φθάσας ἐν τῇ φυλακῇ προτετελευτήκει, καὶ σφᾶς πρὸς ἑαυτὸν κατακρίτους φέρει· οὐς δὴ καὶ ἐφ' ἡμέραις ἐτάζων λόγοις καὶ ὕβρεσι πλείσταις τε καὶ δειναῖς, τέλος, ἐπεὶ οὐκ ἦν σφᾶς ὑποκλίνεσθαι τῷ τοῦ κρατοῦντος θελήματι, τὸν μὲν Μανουήλ πρῶτον, ἐπ' ἐκείνῳ δὲ καὶ τὸν Ἰσαάκιον στερεῖ τῶν ὀμμάτων κελεύσας, ἄμφω καὶ μόνους· ὁ γὰρ Καντακουζηνὸς ἀπαγόμενος δειλιάσας ὑπέκλινεν· ἐπ' ἐκείνοις γὰρ μόνοις τὸ παθεῖν μὴ καὶ ἦν. Καὶ διὰ τοῦτο ἐκείνῳ μὲν ἦν ὑποκλιθέντι σώζεσθαι, οἱ δὲ τὴν τοῦ διαπράξασθαι ἄμηδεις ἄλλος 613 ἐτόλμα δόξαν ὑπὲρ πατρίων ἐθῶν ἀπηνέγκαντο, πολλὰ πρότερον καὶ αὐτὸν πατριάρχην ἐπὶ βασιλέως ἐλέγξαντες, ὡς ἐκεῖνα πείθονται τούτῳ ἃ δὴ ἐφ' ἑαυτοῦ ὧν ὠμολόγει καὶ ἐπιτιμίαις πεδούμενος καὶ οὐχ ἄτέως μετ' ἀξιώματος. Καὶ εἶδε μία ἡμέρα ἐστερημένους ὀμμάτων οὐς μία γαστήρ ὤδινε, καὶ οὐς ἢ τε σχέσις συνῆγε καὶ τὸ ὑπὲρ ἐνὸς παθεῖν, τούτους ἀπ' ἀλλήλων διηρημένους, ὡς τὸν μὲν ἀλλαχοῦ που, τὸν δὲ Μανουήλ ἐν ταῖς κατὰ Σκάμανδρον Κεγχρεαῖς ἀπανθρώπῳ τινὶ φρουρίῳ ἐγκατακλεισθῆναι φρουρούμενον. Ἐπ' ἐκείνοις καὶ τὸν τοῦ δεσπότη Μιχαὴλ υἱὸν Ἰωάννην, ὃν ὡς ὄμηρον ἢ μήτηρ τῶν συνθηκῶν ἀναγαγοῦσα ἐκ δύσεως τῷ βασιλεῖ ἐνεχείριζε καὶ γαμβρὸν ὁ κρατῶν ἐτίθει τοῦ Τορνικίου σεβαστοκράτορος, κἂν ἐκεῖνος, τὴν σύζυγον ἀποστέρων, καθ' ἑαυτὸν ἐμονοῦτο, πέμψας ἄγει δέσμιον ἐκ Νικαίας· ἐκεῖσε γὰρ στρατηγῶν κατώρθου, τροπαίους Περσῶν ἐναγλαῖζόμενος· ἐφ' ᾧ καὶ ὑποψίαν ἔσχε βασιλειῶντος, οὐκ ἄλλῳ τῷ μαρτυρίῳ ἢ τῷ κατορθοῦν καὶ ὑπὸ τοῦ λαοῦ δοξάζεσθαι. Ἦν δὲ καὶ τὸ τὴν ὑποψίαν ἐκκαῖον ὁ Κότυς Θεόδωρος μοναχός, μόνος μόνῳ κατὰ σχολὴν ἡμέρας πολλάκις καὶ νυκτὸς συγγινόμενος. Οὗτος δ' ὁ Κότυς ἦν ὃς δὴ καὶ πάλαι, τελῶν ἐν τοῖς κοσμηκοῖς, τὴν κατὰ τούτου δὴ τοῦ τότε μεγάλου κονοσταύλου πεῖραν πυθόμενος, ὡς βασιλεὺς ἐκτυφλοῦν ἐκείνον ἠβούλετο, ἐλθὼν προσαγγέλλει κατὰ φιλίαν καὶ σὺν ἐκείνῳ ἐπὶ Περσίδος αὐτομολεῖ. Τὸ γοῦν κάκεινῳ τότε βασιλειῶντι τοιαῦτα, ὡς οἶμαι, λέγειν καὶ οἱ λόγοι προὔβαινον, τοῦτ' ἦν τὸ καὶ τὴν κατὰ τοῦ Ἰωάννου ὑποψίαν βεβαιοῦν, ὡς εἰδότες ἐκείνου καὶ ἔτι πλέον. Πέμψας γοῦν ἄγει κάκεινον. Τὸ γοῦν κινούμενον προφανῶς ἔγκλημα ἦν ὡς κακηγορήσειε τὸν πορφυρογέννητον καὶ ὡς, ἐπειδὴ βασιλεὺς προστάσων ἐκείνον ἐπὶ Πέρσας ἐφόρμα, ὁ δὲ, κατειρωνευόμενος τῶν ἐπεσταλμένων, λέξειεν ὡς· «Ἐλθέτω πορφυρογέννητος ἀποσταλεὶς ἐφ' ᾧ κατορθώσει τὸ προσταττόμενον.» Τὸ γοῦν προὔπτον τοῦτ' ἦν, ὃ δὲ νυκτὸς ἐζήτει ἐκεῖνο, τῇ ὑποψίᾳ συνταραττόμενος. Κάπειδὴ οὐκ ἦν δείκνυσθαι, τὸν

Κότυν, εἰ μὴ ὁμολογοίη, δεινὰ ἠπεῖλει ποιεῖν, καὶ τὴν συχνὴν προσεδρεῖαν ἐς ὅτι μάλιστα ἀνακρίνων. Ὁ δὲ τοῦ μὲν συχνῶς 615 προσεδρεύειν συνήθειαν ἦτιᾶτο καὶ τοῦ ἐπὶ ῥητοῖς συμφωνεῖν τὴν τοῦ σφετέρου κτήματος πρᾶσιντὸ δ' ἦν ἡ Βρύσις τῆς Γραίας, ἐκ πατέρων ἐκείνῳ προσκληρωθέν, τὸ δὲ περὶ διαδοχῆς βασιλείας εἰδέναι ἴσον ἐτίθει καὶ τῷ περὶ τῶν ἀντιπόδων δισχυρίζεσθαι. Τὰ δὲ λέγων οὐκ ἔπειθεν. Ἠβούλετο δ' ἐρευνᾶν καὶ τὰ κατὰ τὸν ἰατρὸν Περδίκκαν, ἐφ' ᾧ τι μαθεῖν παρ' ἐκείνου τῶν καθ' ὑποψίαν κατὰ Ἰωάννου, ὡς παρ' ἐκείνον σχολάζοντος. Τῷ τοι καὶ αὐτὸν μὲν φυλακαῖς ἐδίδου, τὸν δὲ Κότυν, τοῖς Κελτοῖς παραδούς, κρεμαννύειν καὶ ἐτάζειν ἐκέλευεν· ὁ δ' οὐκ ἔφθη δεθεὶς καὶ τῷ φόβῳ διαπεφώνηκε καί, φόρτος ἐλεεινὸς ἀρθείς, πολλῶν βλεπόντων, τῇ γῆ παρεδίδοτο. Ἰωάννην δὲ καὶ οὕτως ἠτίμου τὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀφαιρῶν καλύπτραν, μεγιστᾶσιν οὖσαν ἀξίαν, καθ' ἣν ἐτίμα τὸ πρότερον. Εἶτα δέ γε καὶ τῷ παρακοιμωμένῳ Βασιλικῷ ἐγχειρίσας, προνοία τοῦ λαθεῖν ἐκείνον παντοία, εἰς Δαματρυά ἐξεληλακότα, ἐκτυφλοῦν κελεύει, πολλὰ πρότερον τοῦ Μιχαὴλ δεσπότη καὶ αὐταδέλφου λιτανεύοντος μὲν δέσποιναν, λιτανεύοντος δὲ πατριάρχας τε καὶ οἷς ὁ κρατῶν ἐπληροφορεῖτο πνευματικοῖς ἀνδράσιν, ἐφ' ᾧ τὴν ποινὴν ἀργῆσαι. Ἄλλ' οὐκ ἔπειθον λιτανεύοντες. Ὡς δ' ἡ γῆ μεσημβρίας ἐσεῖετο μεθ' ἡμέραν, ὁ Περδίκκας, ὅτι μόνον οὐ τὸ τὴν γῆν σεῖεσθαι, ἀλλὰ τὸ μὴ καταπίπτειν ἐκείνοις τὸ ὄρος, τοιαῦτα πράττουσιν, ἔλεγε τεθηπέναι, ποινὴν ὑπέσχε τὴν ἐκτομὴν τῆς ῥινόσ. Καὶ ἄλλος, ὅτι μόνον οἰκεῖον ἐκείνῳ παῖδα ἐκ παλαιᾶς συνηθείας ἰδὼν τὰ φιλικὰ προσεπτύσσετο, σχισμὰς τῶν ῥωθῶνων τῶν παιδικῶν ἀπόνωτο. Τῷ δὲ τοῦ Παχωμίου Γεωργίῳ, γραμματιστῇ γε ὄντι καὶ ἐλλογίμῳ, ἐπειδὴ, τῷ Στρατηγοπούλῳ Μιχαὴλ συνὼν κατὰ τὴν Πόντου Ἠράκλειαν, ὠμίλει διὰ τὴν ἡμερινὴν πρὸς τᾶλλ' ἀσχολίαν νυκτὸς τὰ πλεῖστα καὶ προσηγ 617 γέλλοντο, ἐκείνον μὲν, τῆς στρατηγίας παραλύσας, ἀγαγὼν ἔκρινεν ὡς βασιλειῶντα, τῷ δὲ τὴν τοῦ λέγειν περὶ τούτων, ἐκ βίβλων δῆθεν εἰδότα βασιλειῶν, δεινὴν ὑποψίαν ἀνήπτε. Κάπειδῆ, προθέμενος ἐκτυφλοῦν ἐκείνον, ταῖς τῆς δεσποίνης δυσωπίαςῆν γὰρ αὐτανεψία ἐκείνουκαὶ παρὰ γνώμην ἀνεχαιτίζετο, ἐκείνῳ μὲν καὶ ἔτι τὴν ποινὴν ἀνήρτα, Παχωμίῳ δὲ τὸ πᾶν τῆς ὀργῆς προσῆπτε. Τὸ γὰρ ὄνομα φρικτὸν ὄν ἀκούειν ἐκείνῳ καὶ μόνον ἔκ τινων φοιβασμάτων, ἐκποδῶν ποιεῖν τὸν ἔχοντα παρεσκεύαζεν, ὡς τί οἱ κακὸν κατὰ μοῖραν περιέχον. Ἐξέκρουε δ' ἄρα ἡ ὁμωνυμία τὸ μάντευμα· ἐκείνος μὲν γάρ, τὸ μόρσιμον φεύγων, ἐξετύφλου τὸν ἄνδρα, τὸ δέ γε κατὰ Μακεδονίαν τοῦ Παχωμίου χωρίον, ὅσον ἤδη ἐκείνον ἀναμένον, τὰς ἐπὶ τῷ θανάτῳ ἠδύτρεπιζεν οἰμωγὰς. Κάκεινος μὲν τυφλὸς ἀλᾶτο, πάτον ἀνθρώπων οὐκ ἀλεινῶν, ἀλλὰ πληρῶν θαυμασμοῦ, εἰ μέχρι καὶ ἐς τοιοῦτους ἄνδρας χώραν ἔσχον αἰ περὶ τῆς βασιλείας ὑποψία· ὁ δὲ, τὰς τυφλὰς ἐλπίδας, ᾤετο μὲν δραπετεύειν, οὐ μὴν δὲ καὶ κατὰ τὸ ἀληθὲς ἐδραπέτευεν. Ἐντεῦθεν ὀργὴ κατὰ μοναχῶν, οὐχ ὅτι τῆς ἐκκλησίας ἀποστατοῦσιν, ἀλλ' ὅτι ἡμέρας τὰς αὐτοῦ ἀριθμοῦσι καὶ χρόνους περιορίζουσιν, ὡς ἀνεσεῖοντες τῶν κακῶν ἐντεῦθεν. Καὶ δεινὰ μὲν ἦσαν αἰ κατ' ἐκείνων ἀπειλαὶ ἐξ ὀργῆς ἀνημμέναι, ὅμως δ' ἀνηρτῶντο προνοία τοῦ μὴ δοκεῖν κολάζειν ἀλόγως, εἰ καὶ μικρὸν ὅσον καὶ Γαλακτίωνα μὲν τῶν ὀμμάτων στερεῖ, Μελέτιον δὲ ἀφαιρεῖται τῆς γλώσσης· αἰ δ' ἐξορία καὶ μᾶλλον τοῖς ἀνδράσιν ἐμετριάζοντο, ἐκκλίνουσι τὰς ποινὰς. Λάζαρον μὲν οὖν τὸν Γοριανίτην, ἄνδρα σεβάσμιον, ἀποστείλας τοὺς ἐκτυφλώσοντας, ταῖς ποιναῖς ὑπῆγε. Πρὸς δὲ καὶ Μακάριον, τὸν καὶ Περιστερὴν παρονομασθέντα τοῦ ἀπλοῦ καὶ ἀκάκου χάριν, ὑπαγαγὼν δίκην καθοσιώσεως, ὡς τοὺς δυτικούς ἄρχοντας κατὰ βασιλέως διεγείραντα, ἔξω που τῶν ἡμετέρων ὀρίων καθήμενον, ἐπαγγείλας τῷ Ἰκαρίῳ, τὴν τοῦ μεγάλου δουκὸς περιεζωσμένῳ τιμὴν, εἰς χεῖρας ποιεῖται καί, προτείνων τὴν καθοσίωσιν, τοῦ ἐγκλήματος ἀνίει, εἰ τὴν εἰρήνην δέχοιτο· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ τῇ δίκῃ καθυπάγειν ἠπεῖλει. Ὁ δὲ, τῇ ἐνστάσει 619 διακαρτερῶν, τὴν τιμωρίαν ὑπέχει. Κόκκουσ δὲ

μοναχούς καὶ τοὺς κατ' ἐκεῖνον ἐῷ. Ἐς τόσον γὰρ παρωξυσμένος ἦν ὥστε προβάλλειν ἦν μόνον τινὰ κινηθέντα καὶ τὴν προβολὴν ἢ ποινὴν διεδέχετο, ὥστε καὶ πιστὸς ἦν ὁ λέγων μόνον εἰπών, ταῖς πρὸς τοὺς ὑπηκόους ὑπονοίαις ὡς ἱκαναῖς μαρτυρίαις ἰσχυριζόμενος. Καὶ πρὸς τὸ τῆς ὀργῆς ἀπαραίτητον ἀνδράσιν οἷς ἦν παρρησιάζεσθαι πρὸς ἐκεῖνον ἀπολογούμενος, βασιλικὸς προέτεινε νόμους, ὡς μὴ καλὸν ὄν οὐδὲ δίκαιον κατὰ μοναστὰς τοὺς Ῥωμαίους πολιτεύεσθαι, ὡς μετανοίαις ἐξιᾶσθαι τὰ πταίσματα, ἔχειν δὲ καὶ τῷ προσαγγέλλοντι δυσμενῶς, ὃ τι λέγοι ἢ ἀκούσας ἢ καὶ πλαττόμενος ἐκ τῆς περὶ τὸν πλησίον ἀπεχθείας· αὐτὸν δ' ἀκούσαντα ἀνάγκην εἶναι μετιέναι τὸ ἔγκλημα. Ταῦτα πολλάκις ἀπελογοῖτο καὶ ὅτι, φίλος μοναχῶν ἀκούων βρεφόθεν, εἰς ἀνάγκην ἦλθε μισεῖν μοναχοὺς διὰ τὴν σφῶν δύσνοιαν· δύσνοιαν δὲ τὴν ἀποφυγὴν τῶν πραττομένων ἐκάλει. Παρ' ἦν αἰτίαν ἴσως καὶ χρόνους ἠρεύνων, ὅποτε μὴ βασιλέως ἀβασιλεύτοις γὰρ οὐδὲ ξυνήνεγκε ζῆν, ὡς σῶματι μὴ καρδίαν ἔχοντι, ἀλλὰ τῶν κατὰ σφᾶς κακῶν ἀπαλλάξουσιν. Ὅποτε γὰρ τὸ τῆς γνώμης δουλοῦται ἀνθρώποις οὔσι, πλασθεῖσιν αὐτεξουσίαις, ἐνὶ θελήματι, κἂν ὄπη ρέψοι, ἀναγκαζόμενοις ἄγεσθαι, εἰ μὲν εἰς σῶμα τὸ κινδυνῶδες ὄρα, καὶ τότε παγχάλεπονταὐτὸν γὰρ τὸ εἶναι τῷ τ' ἄρχοντι τοῖς τ' ἀρχομένοις, καὶ ἄλλως οὐκ ἔστι σφίσι σῶζεσθαι, εἰ μὴ γε ἐκουσίως καὶ συμφωνοῖεν, εἰ δὲ καὶ ἐς ψυχὴν, ὡς τότε ὦντό τινες, σωτήριον ἢ ἀπαλλαγὴν πάντως· ὃ κακείνοις ἴσως ζητοῦσι δεινὰ παρὰ τοῦ κρατοῦντος ἐφήπται. Καὶ δέον τὸ σκαμβὸν πρὸς τὸ ὀρθὸν ἀπευθύνεσθαι, ὡς ἰσάζοιεν, ὃ δὲ τὸ ὀρθὸν πρὸς τὸ σκαμβὸν ἀπευθύνειν ἠνάγκαζεν, οὐκ εὐθύνων τὸ μὴ καλῶς ἔχον, ἀλλ' ἐγκα λῶν, εἰ μὴ στρεβλοῖτο, τῷ καλῶς ἔχοντι. Ὅτι δὲ καὶ τισιν ἐκείνων παρεξήγετο τὰ τοῦ ζήλου καί, τοῦ μέσου παρολισθαῖνον, τοῖς ἐναντίοις προσέπαιεν, ἔξεστι τῷ διακρινοῦντι σκοπεῖν· πλὴν τὰ τῆς τιμωρίας σβεννύειν εἶχε καὶ τὸ ἀμηγέπη ἐπὶ τοῖς πραττομένοις εὐλογον. Ἐκκεκομμένης τοίνυν τῆς παρρησίας τοῖς ἐλευθέροις, ὑπὸ σκότον φάμουσα ἐρριπτοῦντο, τὴν τῆς ἀρχῆς παραβασίαν ἐλέγχοντα. Οἱ δὲ τὸν γράφοντα μὴ 621 ἔχοντες τιμωρεῖν γὰρ ἦν ἐμφανίζεσθαι, τοῖς εὐρίσκουσι βαρέως ἐπεῖχον, ὡς αὐτοῖς ὑβρίζουσιν· ὑβριν γὰρ ἐκάλουν τὸν ἔλεγχον. Ἐγγράφως τοιγαροῦν ἐκυροῦτο ἢ τιμωρία τῷ μόνον εὐρήσοντι, εἰ αὐτὸς ἀναγνοίη, εἰ ἄλλω ἐξεῖποι, εἰ μὴ κάοι παραυτικά. Πρὸς δὲ καὶ τῷ βασιλογραφείου ἐγκαλουμένῳ, ὡς ἔχοι μόνον, ἢ ἀπειλὴ θάνατος ἄντικρυς.

κέ'. Τὰ περὶ τοῦ Καλοειδᾶ καὶ περὶ Ἰωάννου τοῦ Δούκα. Τεκμηριοῖ δὲ καὶ τὸ περὶ τὸν Καλοειδᾶ γεγονός, ἄνδρα εὐλαβείας μὲν εἰς ἄκρον μεταποιούμενον, παρθενία συζῶντα καὶ ἐλεημοσύνην ἀσκοῦντα καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην ἀσύγκριτον, ἐξυπηρετούμενον δὲ τῇ δεσποίνῃ τῶν ταμιείων, ὄν, ἐπεὶ μόνον ἔχων τοιοῦτον ἔάλω, οὔτε τὸ εὐλαβὲς ἔσφζεν, οὔτε μὴν ἢ ὑπὲρ ἐκείνου τῆς δεσποίνης σπουδὴ περιεποιήσατο, ἀλλὰ, τῶν ὀμμάτων στερεῖν κελεύων, μόλις τὰ τῆς κολάσεως εἰς τὸ ἀνεκτότερον περίστα διὰ τὴν τῆς δεσποίνης συχνὴν ἰκετείαν. Προστάσει γάρ, καὶ ἄγεται ὁ κατάκριτος παρὰ τὸν τοῦ φόρου κίονα ἐν Κωνσταντιαναῖς, καὶ τοῖς κληρικοῖς ἀπαντᾶν ἐπιστέλλει τὴν ταχίστην, μηδὲν εἰδόσι, καὶ τῷ τόπῳ ἐφίστασθαι. Κληρικοὺς δὲ πάντως ἐκάλει, ὑπόπτως αἰεὶ πρὸς αὐτοὺς ἔχων, ὡς ταῖς εἰς ἐκεῖνον τιμωρίαις δεδιζόμενος. Ὅσοις οὖν οὐκ ἐν εἰδήσει ἦν τὰ πραττόμενα, ἀφικνοῦντο· οἱ δ' εἰδότες ἐπραγματεύσαντο τὴν ἀποφυγὴν, ὡς εἶχεν ἕκαστος. Ἰστώσι τοίνυν τὸν ἄνδρα καὶ πρῶτα μὲν, τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς οὐκ ἐν χρῶ κείραντες, ὡς συνεργοῖεν καίοντι τῷ πυρὶ, ἐμβάλλουσι πῦρ τοῖς χάρταις, βεβράναις οὔσι καὶ τῇ κεφαλῇ ἐντεθεῖσιν, ὡς ἅμα ταύτη καυσουμένοις, εἶτα καί, τὴν ῥίνα τεμόντες μαχαίρα, ἡμιθανῆ, εἴτ' οὖν ἡμιδαῆ, ἀφιασιν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν μικρὸν ὕστερον, ὅτε τῇ πόλει ἐπιδεδήμηκε. Τότε δέ, ποσειδεῶνος ἐκκαιδεκάτη, μετὰ τὴν τῆς Θεοτόκου ἑορτήν, ἐξεληλάκει μὲν βασιλεύς, ἐξεληλάκει δὲ πατριάρχης, τοῦ πατριαρχεύσαντος Ἰωσήφ πεμφθέντος εἰς τὸ Κοσμίδιον. Ἄλλ' ὁ μὲν, πέμψας καὶ τὸν

Σφραντζῆν ἀγαγὼν Γαβριήλ, ὄν, αὐτανέψιον ὄντα τοῦ ἤδη τυφλωθέντος Ἰωάννου, εἶχε μὲν πρότερον ἐν τῇ τοῦ παρακοιμημένου τῆς μεγάλης σφενδόνης τιμῇ, ὕστερον δ' ἐπ' αἰτίαις ἐξετύφλου, συνδυάζει συγγενεῖ γε 623 ὄντι τῷ Ἰωάννῃ καί, μεθ' ἑαυτοῦ ἐπαγόμενος, τὴν πρὸς τὴν Νικομήδους καὶ τὰ περὶ ἐκείνην ἤλαυνε. Πατριάρχης δέ, τὸν κατὰ τὴν Κιβωτὸν τῆς θαλάσσης τράχηλον διαπεραιωσάμενος, εὐθὺς Νικαίας ὤρμα. Καὶ δὴ ὁ μὲν βασιλεύς, τοὺς τυφλοὺς ἄγων, ὅπη καὶ περιορίσειε διεσκόπει· ὁ δὲ Ἰωάννης, τὴν ποινήν μὴ φέρων καὶ ἀναξιοπαθῶν ὅλως, οὐ τροφήν προσίετο, οὐ πόσει προσεῖχεν, οὐκ ἄλλο τι τῶν εἰς ἐπιμέλειαν τῶν παθόντων ὀφθαλμῶν εἶα γίνεσθαι, μόνον δὲ κενὸς φόρτος ἀγόμενος, ὅπη τετυχήκει γῆς ἢ καὶ πέτρας, συχνάκις τὴν κεφαλὴν προσαράττων ὡς τεθνηξόμενος ἦν. Καὶ τάχ' ἂν ἐκ τούτων ἐκ πλείστου οἱ ξυνέβαινε τὸ θανεῖν, εἰ μὴ παρὰ τῶν φυλαττόντων ἐπέιχετο. Πλὴν τὸ κατ' ὀλίγον καὶ συχνάκις γινόμενον, εἰς ὅσον πλείστον συγκεφαλαιωθέν, τὸ θανεῖν ἐπῆγε· κἀντεῦθεν ἀπήλλακτο μὲν ἐκεῖνος ζωῆς ἐπωδύνου, ἀπήλλακτο δὲ καὶ βασιλεὺς τῆς ἐπ' ἐκείνῳ φροντίδος. Αὐτὸς δέ, τὰ κατὰ τὸν Σάγγαριν περιηγησάμενος καὶ τὰ ἐκεῖσε φρούρια ἐν ἀσφαλεῖ τῇ ἑαυτοῦ παρουσίᾳ θέμενος, γαμηλιῶνος μηνὸς ὑποστρέφει πρὸς πόλιν. Πατριάρχης δέ, πλησίον ἐλθὼν Νικαίας καὶ τῷ Ἐννάτῳ ἐναυλι σάμενος, εἰσελθεῖν τὴν πόλιν οὐκ ἔκρινε τό γ' ἐκεῖνο δεῖν· θέλειν γὰρ ἔχειν διδόναι καὶ γ' ἐν γνωρίμοις καὶ προσγενέσιν εὐεργετεῖν, μηδὲν δὲ τὸ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ εὐπορεῖν. Τὸ δ' εἰσελθόντα πάλιν μὴ εὐεργετεῖν ὡς ἄξιον, ἀνάξιον ἑαυτοῦ καὶ τῶν μὴ πρεπόντων τοῖς ἐκείνου πράγμασιν ᾤετο. Ὅθεν καὶ πρύμναν, τὸ τοῦ λόγου, κρουσάμενος, Πυλοπυθίων τε ἐπέβαινε καὶ τὴν ταχίστην ὑποστρέφειν ἔγνω· ἢ γὰρ τῆς Ὑψώσεως ἑορτὴ ἀπεῖργε τοῦ μὴ βραδύνειν. Τῷ τοι καὶ αὐτὸς κατὰ πόδας, τρισκαιδεκάτη γαμηλιῶνος, ἀπήντα πρὸς πόλιν. Περὶ δὲ τοῦ καθ' αὐτὸν ὑποστελλόμενος, ὡς μὴ διὰ τὰ συμβαί νοντα ὀλιγώρως ἔχειν δοκοίη, ἅμα τῷ τῆς νεῶς ἀποβῆναι πρὸς βασιλέα ἦε, διημέρευέ τε πρὸς χάριν καί, πρὸς τὴν ἑορτὴν κεκλημένος πρὸς βασιλέως, ἔτοιμος ἦν ἐλθὼν ἐκτελεῖν· παντὶ γὰρ ὑπέστελλεν ἑαυτὸν τρόπῳ, ἐξ ὅτου περ τοῖς ὀχληροῖς προσέκυρσε, καὶ μεγίστη μοῖρα τῶν εἰς τὸ μετρίως διάγειν 625 ἐλπίδων ἢ πρὸς τὸν βασιλέα ὑποποίησις κατεφαίνετο. Τῆς μὲν οὖν τιμῆς ἐκείνῳ ἐλάττων φροντὶς ἦν, τὸ δὲ πατριαρχεύοντα διακενῆς ἐνοχλεῖσθαι ἴσα καὶ τῷ θανάτῳ ἐτίθει· ὁ δὴ καὶ ἐκ τοῦ προστυχόντος ὑπονοούμενον ἦν, τεθυμωμένου τοῦ βασιλέως εἰς ἅπαν. Τὸ γὰρ καὶ τοὺς οἰκείους διασειέσθαι καὶ οἷς ἂν ἐκεῖνος ἐθάρρει μᾶλλον, ὡς παρ' ἐκείνῳ τεθραμμένοις καὶ δόξης τυχοῦσιν, ἀθετεῖν μὲν τὰ συγκεκριμένα οὐδ' ὅλως ἐποίει· τὸ δὲ πρὸς τὸν πατριαρχεύοντα τὰς αἰτίας ἄγειν γὰρ ἀναφορὰ τοῦ σκανδάλου σφίσι πρὸς ἐκεῖνον ἦν, ὡς ἔλεγον, ἀσφαλεῖς τὸ καθ' αὐτὸν Λατίνους, παρὰ μόνην τὴν ἐν τῷ συμβόλῳ πρόσθεσιν, κρίνοντα ἔτοιμον ἦν ἐκ τοῦ ῥᾶστα καὶ προφανῶς· καὶ ἀμφοτέρωθεν, ἔκ τε βασιλέως καὶ τῶν πασχόντων, ὁ ὄχλος αὐτῷ περιστάτο, ἐκείνου μὲν ὡς τὴν τῶν οἰκείων ἀπολωλότος εὖνοϊαν, τῶν δὲ ὡς δι' αὐτὸν πασχόντων, μὴ ἐῶντα τὰ πεπραγμένα μᾶλλον τῷ χρόνῳ ὑποχαλᾶσθαι.

κλ'. Τὰ κατὰ τὸν λογοθέτην τοῦ γενικοῦ Μουζάλωνα. Τοῦτο ξυνέβη καὶ ἄλλοις πλείστοις, ξυμβεβήκει δὲ καὶ Κωνσταντίνῳ τε τῷ Ἀκροπολίτῃ καὶ τῷ Θεοδώρῳ Μουζάλωνι, ὧν τὸν μὲν, παρὰ τοῦ πατρὸς τοῦ μεγάλου λογοθέτου λαβῶν, ἀνῆγε παιδεύων καὶ οἰκεῖον ἀποκαθιστῶν ἐς ὅτι μάλιστα, τὸν δέ, ἐκ στρατιωτικῆς μοίρας ἀναλαβῶν καὶ τοῖς μαθήμασιν ἐνδοὺς ἐνσχολάσαι, λογοθέτην τε τῶν γενικῶν ἐτίμα, συζεύξας εἰς γυναῖκά οἱ καὶ τὴν τοῦ Καντακουζηνοῦ θυγατέρα, καὶ μεσίτῃ τῶν κοινῶν ἐχράτο. Τὸν μὲν οὖν Ἀκροπολίτην καὶ ἀποπροσεποιεῖτο καὶ κρείττω τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν θυμὸν ἦγε, τῷ δὲ Μουζάλωνι καὶ λίαν χολούμενος ἦν. Τῷ τοι καὶ ἐνστάντος καιροῦ πρεσβείας πρὸς Ῥώμην, ἀφειμένος τῶν ἄλλων, ὁ βασιλεὺς κατὰ πεῖραν, οἶμαι, πλέον ἐπέιχε τούτῳ τὰ τῆς πρεσβείας ἀναδέξασθαι. Ὡς

δὲ προστάσων οὐδὲν ἦνυτε πλέον τοῦ δοκεῖν κωφῷ διαλέγεσθαι καί γε τυφλῷ διανεύειν καὶ ἡ αἰτία τῆς παραιτήσεως οὐκ ἠγνόητο, αὐτίκα, θυμοῦ πρὶν ἐγκρατῆς ὦν, ἠττάτο τότε· καὶ τῷ ἀδελφῷ τῷ τούτου προστάξας, ὃν 627 καὶ ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν εἶχεν, ἐκείνου μεσιτεύσαντος τὴν ὑπηρεσίαν, πολλὰς καὶ βαρεῖας ἐντείνει, ὡς μὴδὲ τὴν ἐν χερσὶ βακτηρίαν, συνεχῶς πλήττουσαν, τῷ κατ' ἐκείνου βασιλείῳ θυμῷ ἀρκέσαι, ἀλλὰ καί, ταύτης ἀπειπούσης τῇ θραύσει, ἄλλην παραληφθῆναι, τὸ ἐκείνης ἔργον ἀναπληρώσουσαν. Ἄλλ' οὐκ ἦν ἐκείνῳ τὰ τῆς τιμωρίας ἐς τόδε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ προσώπου ἐποίει καὶ τῆς τῶν κοινῶν μεσιτείας παρακινεῖν οὐκ ἀπόκνει. Καὶ παρεωραμένος διετέλει μέχρις οὗ οἰκιοχειροῖς ἀσφαλείαις μὴ μόνον προσήκατο τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ πλέον ἦν ἔτοιμος, εἰ κελεύοι, πράττειν. Ὁ δέ, τοῖς μὲν παροῦσιν ἀρκούμενος, ἐπὶ δὲ τὸ πλέον ἐκείνου μὲν καταγνοῦς δῆθεν ὡς καταψυχθέντος τὸν ζῆλον, ἑαυτὸν δὲ μὴδ' ἀνεχόμενον παριστῶν ὅλως παραβαίνειν πλέον τῶν συγκειμένων, δεξάμενος αὐθις, τοῖςπραχθεῖσι μόνοις ἐμμένειν ἐπήγγειλε.

κζ'. Ὅπως ἐκ δύσεως ὑπέστρεφεν ὁ πορφυρογέννητος καὶ τὰ κατὰ τὸν Κοτανίτζην. Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους ὑποστρέφει μὲν ἐξ ἀνατολῆς βασιλεὺς Ἀνδρόνικος, τὴν δέσποιναν ἐκεῖσε καταλιπὼν, ἀνήγετο δὲ πρὸ τούτου καὶ ἐκ δύσεως ὁ πορφυρογέννητος, οὐδὲν εἰς τρόπαιον φέρων ἢ τὸν Κοτανίτζην ὁμολογίαις ἐνόρκους ὑπὸ χεῖρα ποιησάμενος τοῦ μὴδὲν τι παθεῖν ἐκ βασιλέως ἀνήκεστον. Καὶ ὁ μὲν, ἐμμένων τοῖς ὄρκους, εἰς τέλος εὐορκεῖν ἤθελε, βασιλεὺς δέ, οὐ τὸ ἐφ' ἑαυτοῦ μόνον προορώμενος εἰς τε τὴν ἀπ' ἐκείνου δουλείαν καὶ τὸ ἐξῆς πρὸς εὐνοίαν ἀδολίευτον, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄψι τῶν καιρῶν σκοπούμενος, ἐκτυφλοῦν ἠβούλετο· μὴδὲ γὰρ αὐτὸν ὀμνύειν, ὡς ἐπιorkίας ἀλῶναι, ἀλλὰ τὸν υἱὸν ὑπὲρ αὐτοῦ, μὴδὲ συναινοῦντος ὅλως. Τὸν δὲ κακὸν προεώρα κακόν, οὐ θεσμῶ μαντείας, ἀλλὰ φυσικῇ γνώσει προορῶν τὸ μέλλον· τὸν γὰρ τοῦ ληστεύειν εἰς πείραν ἦκοντα μὴδὲν ὄρμαῖς ἐτέρου δουλεύοντα ἀγαπήσαι. Ὡς γοῦν ἀμεταθέτως εἶχεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸν υἱόν, τοὺς ὄρκους προτείνοντα, ὅλως ἐπιorkίας ἀπήλλαττε λόγοισαὐτὸν καὶ γὰρ φυλάττειν τοὺς ὄρκους, ὡς μὴ προδιδόντα ἢ συναινοῦντα τὸ σύμπαν, ἐκείνῳ δ' ὄντι τῶν ὄρκων ἐλευθέρῳ, ἀκινδύνως ἐξεῖναι καὶ πράττειν, ἀπειπὼν πρὸς τοὺς λόγους καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ ἰκέτου ἰκετεῖαν ἀσθενοῦσαν ὀρῶν, ὁ δεξάμενος βουλήν εἰσάγει τῷ κινδυνεύοντι καταφυγεῖν πρὸς τὸ μέλαν καὶ τὰ τῶν 629 μοναχῶν ἀμφιέσασθαι, εἴ πως ἐντεῦθεν σωθεῖη· τῷ γὰρ ἅπαξ τὰ τοῦ κόσμου ὁμολογίαις ἀποθεμένῳ φρικταῖς μὴ ἂν τινα δυνατὸν εἶναι ὑπόπτως ἔχειν ὡς στραφήσεται πρὸς τὰ πρότερα· σεβασθῆναι δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ τὸ σχῆμα, ὥστ' ἀποσχέσθαι τὸν ἐνδεδικότα μὴ τιμωρεῖν. Ταῦτα λέγων πρὸς ἐκείνον ὁ πορφυρογέννητος καὶ βουλήν εἰσάγων τὴν δοκοῦσαν συνοίσειν, δῆλος ἦν ἀπολύων ἐγκλήματος ἑαυτὸν τὸ μέρος, εἰ μὴ ποιῶν κινδυνεῖ· τὸ γὰρ ἐξ ἑαυτοῦ ὅσον ἦν δυνατὸν βοηθεῖν πεπραχθαι. Κοτανίτζη μὲν οὖν τῷ καὶ Τορνικίῳ, ἐπηρητημένον τὸν κίνδυνον βλέποντι, ἀγαθὸν ἐδόκει τὸ βούλευμα, καὶ τῷ βουλευσάντι χρᾶται μεσίτη πρὸς βασιλέα, ἐφ' ᾧ τὸν μοναχὸν ὑπενδύναι, κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου χαίρειν ἐάσας. Ὡς δ' ἀπήτητο καὶ αὐτὸ τὸ τέλειον σχῆμα λαμβάνειν καὶ κατένευε παραυτίκα, ἀπολυθεὶς τελεῖται τὰ μοναχῶν καὶ ὁ χθὲς ληστεύων σώφρων ὠρᾶτο καὶ ἄκακος, πλὴν οὐ τῇ τῆς ψυχῆς προθέσει, ἀλλὰ μόνῳ τῷ φαινομένῳ· ὁ γὰρ μεμεριμνημένος σκοπὸς ἐπὶ τούτῳ καὶ λίαν ἀπῆν, ἀνάγκης δὲ ἄρ' ὑπόουσης, τὸ γινόμενον ἀσθενές. Ἐς ὅποσον δὲ τὰ κατὰ τοῦτον προέβη, ἐσαῦθις ἐροῦμεν. Ὁ γοῦν πορφυρογέννητος ἐπὶ τούτοις κατ' ἀνατολὰς γίνεται καί, τοῦ βασιλέως ἐκεῖθεν ἀπάραντος, αὐτὸς ἦν ἀντ' ἐκείνου μεταχειρίζων τάκεῖ.

κη'. Θάνατος τῆς δεσποίνης Ἄννης καὶ τὰ τότε συμβάντα. Ἄλλ' ὀλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ ἡ δέσποινα μὲν Ἄννα ἐκεῖ τελευτᾷ τὸν βίον, ἀγγέλλεται δὲ μετ' ὀλίγον τῷ βασιλεῖ· καὶ ὅς, προνοίᾳ τοῦ μὴ μαθεῖν τὸν υἱὸν τε καὶ βασιλέα, ὡς ἐπ'

ἀπορρήτοις στέλλει τὸν αὐτοῦ μὲν ἀρχὴ διάκονον, τῆς ἐκκλησίας δὲ χαρτοφύλακα, τὸν Μελιτηνιώτην Κωνσταντῖνον, 631 ἐφ' ᾧ μετακομίζει τὸν νεκρὸν, ὡς ἐχρῆν, ἐς Νίκαιαν. Ἄμα δὲ καὶ καιρὸν λαβὼν εὐπρεπῆ τοῦ τὸν πορφυρογέννητον, ἀποβαλόντα διὰ τὸ πένθος τὰ ἐρυθρά, μὴ φορεῖν ἄλλοτε παρασκευάσαι, εὐτρεπίσας ἀλλόχρο' ἄττα, σὺν λευκῶ πορφυρᾷ χρυσῶ ποικιλτά, καὶ διὰ μαργάρων τὸ βασιλικὸν σημεῖον, τοὺς ἀετούς, περιθεις καὶ πέμψας ἐκ τούτων πέδιλά τε καὶ ἐφειστρίδας καὶ χαλινά, σφίσις ὡς παρασήμοις τὸν υἱὸν προσέταττεν ἐμπομπεῦειν, μόνῳ τῶν ἐρυθρῶν ἐκστάντα τῷ βασιλεῖ. Σοφὸν δὲ ἄρα καὶ τὸ τοῦ καιροῦ ἦν, ὡς μὴ δόξαι τὰ ἐπίσημα μεταλλάττειν καί, ἅμ' ἀποβαλόντα τὰ ἐρυθρά, μετα λαμβάνειν τὰ ποικιλτά, ἀλλά, χρόνου ῥυέντος διὰ τὸ πένθος ἐπὶ μόνοις μέλασιν, ἀνεκτὴν τὴν μεταβολὴν δεδόχθαι, ὡς ἐξ ἀρχῆς κοσμηθέντος τοῦ φορέσαντος τοῖς μετὰ βασιλέα λαμπροῖς, ὡς ἐπὶ ῥητοῖς γέρασι βασιλείας τούπισημον ἔχοντος. Καὶ δὴ ἠπειγέ τε τὸν ἀρχιδιάκονον ὁ κρατῶν καὶ παραυτὰ μηδὲν μελλήσας ἀπέστειλεν, ἐφ' ᾧ μὴ γνοίη ὁ βασιλεὺς· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν καὶ τὸν δοθέντα καιρὸν συντεμῶν ἤλαυνεν ἐφ' ἑώας, βασιλεὺς δὲ πειράσας διαλαθεῖν ὅμως τὸ κατὰ βουλὴν οὐκ ἦνυτεν, ἀλλ' εὐφώρατον γέγονε τὸ ἀπόρρητον, καὶ τὴν συμφορὰν ὁ παθὼν ὡς εἶχε διέφερεν. Ὁ μέντοι γε πεμφθεὶς ἐπιστὰς βαρὺς μὲν ἔδοξεν, ἄδωρα δῶρα φέρων τῷ υἱῷ παρὰ βασιλέως· ὀλίγον δὲ διαλιπὼν ὅσον ἐπισκευάσαι τὸν νεκρὸν εὐάγωγον καθ' ὁδόν, σπεύσας εἰς Νίκαιαν φέρει. Καὶ παραυτὰ στέλλεται μὲν τὴν ἐπὶ Νικαίας ὁ πατριάρχης, στέλλονται δὲ καὶ ἱεράρχαι ὅσοι δὴ κατὰ πόλιν ἦσαν καὶ τὸ τοῦ κλήρου ἔκκριτον ζύμπαν· τὰ δὲ γε τῇ ὁσίᾳ προσήκοντα καὶ λίαν περιφανῆ ὁ κρατῶν ἠυτρέπιζε. Τότε 633 τοίνυν τὰ νενομισμένα τῇ κειμένῃ τελέσας ὁ πατριάρχης καὶ πολλοὺς τῶν γνωρίμων χρυσοῖς ἱκανοῖς δωρησάμενος, ἐκ τῆς ὁσίας τὰ πολλὰ κερδάνας, εἰ καὶ τὴν χεῖρα ἢ γνώμη μέμφεσθαι εἶχε τῷ φιλοδώρῳ τῆς προαιρέσεως, τὴν πρὸς τὴν πόλιν καὶ αὐθις ἤλαυνε. Πυθόμενος δὲ τὸν βασιλέα Ἀνδρόνικον, πάλιν ἀπτόμενον τῶν καθ' ἑῷ, διαπεραιωθῆναι τὸν Βόσπορον, αὐτίκα παρεγκλίνας ἐν τῷ τοῦ Ἁγίου Αὐξεντίου βουνῷ κατὰ που τοὺς πρόποδας σκηνομένῳ συγγίνεται. Κάπειδῆ, μαιμακτηριῶντος λήγοντος, ἢ τῶν ἀγίων ἀποστόλων προσήλαυνεν ἑορτῇ, ἐκεῖσε μικρὸν ἐπιμείνας, τῷ βασιλεῖ ὁμιλῶν τὰ εἰκόταέώκει γὰρ καὶ συνδεδέσθαι ταῖς πρὸς αὐτὸν ἀγάπαις ὁ βασιλεὺς, τέλος τὴν θεῖαν ἐκτελέσας μυσταγωγίαν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἀρχιστρατήγου κατὰ τὴν ἑορτὴν καί, ὡς εἰκὸς ἐπευξάμενος, ἀπαλλάττεται.

κθ'. Ἐκστρατεία Μιχαὴλ βασιλέως πρὸς Σάγγαριν καὶ τὰ γεγονότα ἐκεῖ. Βασιλεὺς δὲ, καὶ αὐθις ἀγγελθὲν ἐκείνῳ ὡς τὰ πέραν τοῦ Σαγγάρεως ἀσθενεῖ, Πέρσαι τε, συχναις ἐπιτιθέμενοι πείραις, κατὰ πολλὴν ἄδειαν διαπεραιούμενοι, κακῶς ποιοῦσι καὶ τὰ ἐνδοτέρῳ τοῦ ποταμοῦ, δυνάμεις συναθροίσας ὅσας ὁ καιρὸς ἐδίδου καὶ ἐνεχώρει τότε τὰ καθ' αὐτὸν πράγματα, ἀπτέρῳ τάχει τάκεισε καταλαβὼν, διαπεραιοῦται τὸν Σάγγαριν. Τότε τοίνυν, βλέπων τὴν Σκυθῶν, εἴποι τις, ἐρημίαν ἐκεῖ, μόνον οὐ τρίχας ἔτιλλε. Κατωκτιζέτο μὲν γὰρ ἐκτόπως τὸν τόπον καὶ τὴν χλεύην κατωδύρετο τῶν ἰδίων. Πρὸς δὲ γε τὸν Ἀλεξανδρείας πατριάρχην, ἐκεῖσε κατὰ παραμυθίαν τῷ βασιλεῖ συνδιάγοντα, τὴν τοῦ ταῦτ' ἡρημῶσθαι αἰτίαν καρδίας στε ναγμοῖς ἰσχυρίζετο, τοῦ τόπου μὲν μεμνημένος ὡς εἶχε τὸ πρότερον, ὅτε κατ' ἐπιτροπεῖαν αὐτὸς ἐστρατήγει, ἐς ὅποσον δὲ βλέπων συμφορᾶς κατην τήκει τῷ τότε, ὡς μηδὲ βατὸν ἀνθρώποις εἶναι, δένδρεσιν ὑψικόμοις κατειλυμένον. Τὸ δ' αἴτιον, φησὶν, ἢ τῶν ζηλωτῶν ἐπίθεσις καὶ τὸ ἐκπολεμοῦν βασιλεῖ 635 τὸ ὑπήκοον σπεύδειν, ὡς τὰ καὶ τὰ πέπρακται λέγοντας καὶ ὡς παρανομοίη ὁ βασιλεὺς καὶ τᾶλλα οἷς, τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων ἀλλοτριοῦντες τοῦ βασιλεύοντος, ἐποιοῦν καὶ βασιλέα περὶ ἑαυτῶν δεδοικέναι καὶ τὴν καθ' αὐτὸν ὀρρωδίαν, πάντως καρδίας οὔσης, τὰ μέλη συγκατασπᾶσθαι ξυνέβαινε. Αὐτίκα γὰρ μέλλησις ἠκολούθει καὶ τὸ ἐπιτροπαῖς στρατηγῶν καὶ μόναις διοικεῖσθαι τὰ κατὰ τόπους, οἳ δὴ γλισχρότητος

μὲν ἡσσημένοι λημμάτων, δέει δὲ τοῦ μή τι παρὰ βασιλέως παθεῖν, ὡς παρὰ τὸ εἶκος ἔλλειψιμῶν, τὰ πταίσματα συγκαλύπτοντες, τῷ κατὰ σφᾶς ἀδεῖ ψευδῆ γράφοντες, ἡρήμουν τὴν χώραν καὶ τέλος ἔρημον τὴν οἰκουμένην ἀπέφηναν. Ταῦτα λέγων, τρυφὰς βασιλικὰς ἀφεικῶς καὶ θεραπείαν ἄπασαν, ὡς σιτεῖσθαι καὶ τοῖς τυχοῦσι, τῶν πρόσθεν ὡς εἶχεν ἐπέβαινε. Πέρσας δέ, ὅσον ἐκεῖνος προσεχώρει, ὑπὸ πόδα χωρεῖν ἐποίει, ὅπου μὲν ἡσπέρουσαν ἐκεῖνοι, ἐκεῖ τοῦ βασιλέως διημερεύοντος, ὡς καὶ ἔτι θερμὰς τὰς ἐστίας ἐκείνων καταλαμβάνεσθαι, ὅπου δὲ βασιλεὺς ἐφειστήκει, ἐκεῖθεν πρὸ μιᾶς φθανόντων ἐκείνων ἢ καὶ δευτέρας μετασκηνοῦν. Πλήθος δ' ἦν ὀπωρῶν ἐκκεχυμένων κάτω τῶν δένδρων, ὡς ἐκεῖθεν τὸ πλεον τοῦ στρατιωτικοῦ σιτίζεσθαι· τὸ γὰρ εἰσαχθῆναί τισι τῶν ἐδωδῖμων ἐκεῖ καὶ λίαν διὰ τὸ δέος ἀπώμοτον ἦν. Ὅθεν καὶ πολλακίς πέμπων ὁ βασιλεὺς τὰ τῆς τραπέζης τρύφη, τὸν σκληρὸν πιτυρίαν καὶ μέλανα, γυναικί τε ἅμα καὶ πενθερᾷ καὶ γε πατριάρχῃ καὶ τοῖς γνωρίμοις, παρίστα τὸ δυσπαθές, γράφων μὴδ' αὐτοῦ πηγυμαίου ὕδατος εὐπορεῖν, τὸ δέ γε τοῦ ποταμοῦ, τρυγοίπῳ διηθούμενον καὶ ἐξαιθριαζόμενον, μόλις προσιτὸν εἶναι οἱ ποτόν. Μὴ γοῦν ἰκανῶς ἔχων τότε διώκειν ἐν δυσχωρίαις τὸ Περσικόν, ἄλλως τε καὶ ἐνδείας ἐπικειμένης τῶν ἀναγκαίων, τῷ γε τέως ἔγνω τὸν τόπον κατοχυροῦν. Καὶ δὴ φρουρίοις μὲν συχνοῖς τὰ παρ' ἐκάτερα τοῦ ποταμοῦ διελάμβανε, τὰ μὲν πεπονηκότα τῷ χρόνῳ ἐπισκευάζων καὶ συνιστῶν, ἄλλα δὲ καὶ αὐτὸς ἀνιστῶν, ὅπου, τοῦ ποταμοῦ λειψυδροῦντος, πόρον ἔδει γίνεσθαι, ὡς ἂν ἅμα μὲν τῇ τῶν φρουρίων πυκνότητι, ἅμα δὲ καὶ ταῖς τῶν ἀναγκαίων τόπων προκατοχαῖς, ἐν ἀμηχάνοις τὰ τῶν Περσῶν γίνωνται. Συστεῖλαι δὲ θέλων καὶ τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιόντων, ὡς μὴ ἀνέδην ὀπόθεν βούλοιντο διεκπαίειν καὶ ἐπεισπίπτειν ἀδήλως, ἀξινήφορους ἐς πολὺ πλῆθος συναθροισθῆναι κελεύει καί, μῆκος μὲν παραμετρήσας τοῦ ποταμοῦ ὅσον ἦν ἀναγκαῖον κατοχυροῦσθαι, πλάτος δὲ τὸ ἰκανὸν λογισάμενος, σπουδῆ τὰ δένδρα 637 κόπτοντας, ἐπιτάττει ἐπικαταβάλλειν ἐν ἑφ' ἐνὶ καὶ οὕτω καταπυκνῶσαι τοῖς κλωσὶ τῶν δένδρων τὸν τόπον, ὡς μὴδ' ὄφιν οἶόν τ' εἶναι σχεδὸν διέρχεσθαι. Ταῦτα πρὸς τὸ παρὸν ἐπιτάξας τε καὶ κατασκευάσας, τῷ ἐπιμεῖναι ταλαιπωρούμενος, τέλος σιταρκήσας τοῖς ἐν τοῖς φρουρίοις τὸ ἰκανόν, παρὰ τὸν ποταμὸν μέχρι καὶ τῶν τῆς Προύσης μερῶν ἀνάγεται, τὰ τῆς αὐτῶν ἐπισκέψεως, ὥστε καὶ τὸν ἐχθρὸν τελέως ἐκδιωχθῆναι, εἰς καιρὸν εὐθετον ἀναθέμενος.

λ'. Τὰ κατὰ τοὺς πρὸς τὸν πάπαν Μαρτῖνον ἀποκρισιαρίου. Ξυνέβη δὲ τότε ἀνὰ τὴν Προῦσαν διάγοντι καὶ τὰ κατὰ τὸν πάπαν μαθεῖν, ὅς δὴ καὶ Μαρτῖνος μετὰ Νικόλαον ἦν. Πρὸς γὰρ αὐτὸν ἔφθασε πέμψαι τὸν τε Ἡρακλείας Λέοντα καὶ τὸν Νικαίας Θεοφάνην, οἳ δὴ καὶ ἐπιστάντες οὐ κατ' ἐλπίδας, ἃς εἶχον ἀποστελλόμενοι, παρ' ἐκείνων ἐδέχοντο, ἀλλὰ τοῦ ναντίον ἅπαν. Τὰ γὰρ καθ' ἡμᾶς ὡς εἶχον μαθόντες καὶ ὅπερ ἦν ὑποτο ἄπασαντες, χλευήν τὸ γεγονὸς καὶ οὐκ ἀλήθειαν ἀντικρυσπαρὰ μόνον γὰρ βασιλέα καὶ πατριάρχην καὶ τινὰς τῶν περὶ αὐτούς, πάντες ἐδυσμέναινον τῇ εἰρήνῃ, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ποινῆς ἀλλοκότοις ἤθελεν ἀσφαλίζεσθαι ταύτην ὁ βασιλεὺς, ἐκείνους μὲν ἐν ἀτίμοις εἶχον καὶ τὴν εἰς τὸν πάπαν πρόσδοτον ὀψὲ καὶ μόλις παρεῖχον· τέλος δὲ βασιλέα μὲν καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ὡς χλευαστὰς ἐπιτιμῖοις καὶ μὴ ἀληθείαις στοιχοῦντας ἀφορισμοῖς καθυπέβαλον, τοὺς δὲ πρέσβεις, μηδενὸς ἀξιώσαντες τῶν εἰκότων, ἀπέπεμπον. Ταῦτα γνοὺς βασιλεὺς παρὰ τοῦ Νικαίας ἐπανιόντος γὰρ Ἡρακλείας ἐτεθνήκει ἐν δεινῷ ἐποιεῖτο, ὥστε καί, τοῦ διακόνου μέλλοντος μνημονεύειν τοῦ πάπα κατὰ τὸ σύνηθες, βασιλέως παρόντος, ὁ κρατῶν διεκώλυε, καλὰ λέγων τῆς ἀγάπης ἐκείνων ἀπόνασθαι, ὥστ' αὐτὸν μὲν ἐκπολεμῶσαι δι' ἐκεῖ νους ἑαυτῷ τοὺς οἰκείους, ἐκείνους δὲ μὴ ὅπως χάριν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ προσαφορίζειν. Τότε δὲ καὶ διαλύειν ἤθελε τὰς σπονδάς, κἂν διελύοντο, εἰ μὴ τι προσίστατο τῇ βουλῇ· αὐτὸν μὲν γὰρ πολλὰ παθεῖν διὰ ταῦτα καὶ μόλις ἀνύσαι, κἂν

ἐξαπιναίως λύοι παλινωδῶν, ἐπιστάντος καὶ αὐθις καιροῦ τοῦ 639 ταῦτα ζητήσοντος, μὴ ἂν ἀνυστὰ γενέσθαι τὸ σύνολον· χωρεῖν δὲ καὶ ἄλλως καὶ εἰς μεταβολὴν τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα, τοῦ Ἰωσήφ ἐπικαταστάντος· αὐτὸν μὲν οὖν καὶ εἰρηρικὸν εἰς ἅπαν εἶναι, καὶ μηδὲν ἐξ αὐτοῦ πιστεύειν τῶν ἀνηκέστων γίνεσθαι, οὐ μὴν ἀλλ' ἀνάγκην εἶναι φανῆναι καὶ τοὺς κινήσοντας. Καὶ ταῦτ' οὐχ ἀπλῶς ὑποπτεύων ἔλεγεν, ἀλλὰ γε τὸ πρὸ τούτων συμβάν, ἀνὰ τὸν Σάγγαριν διατρίβοντος, δειλιᾶν ἐποίει περὶ τῶν ὄλων τὸν βασιλέα, εἴ πως ὡς ἐπισφαλῆ τὰ συγκείμενα διαλύσειεν.

λα'. Περὶ τῶν διαθηκῶν τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ. Ὁ μὲν γὰρ Ἰωσήφ, προσδοκῆσιμος ὢν ἐπὶ τῷ θανεῖν, τὰς διαθήκας ἐξήνυτεν· ἦν δὲ χρεῖα μεμνησθαι καὶ βασιλέως καὶ τῆς ὑπὲρ ἐκείνου εὐχῆς. Καὶ ἐμέμνητό γε καὶ ἠύχετο, οὐ μὴν δὲ καὶ προσετίθει τὸ ἅγιος, ὃ σύνηθες ἔχειν ὡς χρισθέντας μύρω τοὺς βασιλεῖς. Ὁ δὲ βασιλεὺς πεμφθείσης ἰδὼν οὕτως ἐκείνην ἔχουσαν ἐδυσχέραινε· καὶ γράφει μὲν πατριάρχη, γράφει δὲ καὶ τῷ τὴν πόλιν ἐπιτετραμμένῳ, μανθάνειν ἐρωτῶντας πῶς τοῦτο πέπρακται οἱ καὶ ἐφ' ὃ τι τῆς βασιλείας κολοῦει τὸ ἅγιος. «Μήπως ὡς ἀνάξιον, φησί, μὲ κρίνων τῆς ἀγιστείας οὕτω γράφει;» Γέγραπται δ' ὑπὲρ τούτων καὶ τῷ τῆς Ἀντιοχείας πατριάρχη τῷ Πρίγκιπι. Οἱ καὶ πέμψαντες ἐπυνθάνοντο τὴν αἰτίαν τοῦ οὕτω γράφειν, ὡς θέλοντος γνῶναι καὶ βασιλέως. Καὶ ὃς μετε τίθει τὴν τούτων αἰτίαν εἰς τοὺς ἀμφ' αὐτὸν μοναχοὺς καὶ εἰς πίστιν ἄλλην προῆγεν οὕτως ἔχουσαν ἐπὶ πᾶσι, πλὴν προσκειμένης ἐκεῖ καὶ τῆς ἀγιότητος. Ταύτην γοῦν ἐμφανίζων, ἔλεγε γράφειν τὸ πρότερον, ἐπεὶ δὲ οἱ περὶ αὐτὸν σκανδαλίζονται, μετεγγράφειν ἐσαυθις τὴν ἐς χεῖρας ταύτην γεγонуῖαν τῷ βασιλεῖ. Οὕτως ἦν ἐκεῖνος εἰρηρικὸς ἐφ' ἅπασιν. Ἀλλὰ τοὺς περὶ αὐτὸν ὑποπτεύων ὁ βασιλεὺς, ἅμα δὲ καὶ τοῦ μὴ δόξαι συνιστᾶν τὴν καθ' αὐτοῦ κατηγορίαν, ὡς κατὰ χλεύην καὶ οὐ πρὸς ἀλήθειαν ποιησάμενος, τὰ περὶ τούτων τοῖς ἐφεξῆς καιροῖς τῷ τέως ἀνήρτα. 641

λβ'. Ὅπως συνέβη τὰ κατὰ Βελλάγραδα. 641 Ἐν τούτοις δ' ὄντος τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ κατὰ τὰ Βελλάγραδα διηγέλλοντο. Ἄλλ' ἀναληπτέον μικρὸν ἄνωθεν. Ἰλλυριοὶ μὲν οὖν, βασιλέως ἀποστατήσαντες, καθ' αὐτοὺς ἦσαν· περισχόντες δ' ἐρήμην πόλιν τὴν Δυρραχίου ἐκ τοῦ προγεγονότος σεισμοῦ, ἀνακτίζουσί τε καὶ τινὰς συναποστάτας σφίσιν ἐκεῖ κατοικίζουσι. Τῷ ῥήγι δὲ Καρούλῳ, ἐξ ἐγγίονος γειτονήματος τοῦ ἀπὸ τῶν Κανίνων, φιλίως εἶχον καὶ κατὰ συνθήκας εἰρήνευον. Τὰ μέντοι γε Κάνινα πάλαι μὲν ἦσαν τοῦ Φιλίππου ἀμηραλῆ, ἀνδρὸς δυναμένου πλεῖστα, ὃν καὶ Μιχαὴλ δεδιὼς ὁ δεσπότης, καὶ μᾶλλον ἰσχύσαντος καὶ κατὰ τοῦ Μαφρὲ τοῦ Καρούλου, ὡς καὶ ἀποκτεῖναι καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκείνου λαβεῖν συμμάχια πλείστη τῆς ἐκκλησίας, κήδει εἰσποιεῖται, καὶ τὴν πάλαι τῷ Σφραντζῆ συνοικήσασαν, ἀδελφὴν γε οὖσαν τῆς αὐτοῦ γυναικός, κεκρωμένην ἐκείνου, πέμψας συναρμόζει οἱ, ἐκχωρήσας αὐτῷ καὶ Κανίνων καὶ Κορυφοῦς. Ὡς δὲ δόλω κακῶς ἀπεκτόνει, πέμψας τοὺς ἐξ ἀδήλων κατοῖστεύσοντας, καὶ τὸ δρᾶμα ἠνύετο καὶ ὁ ἀμηραλῆς ἐτεθνήκει, ἠβούλετο μὲν κατασχὼν Κάνινα ἔχειν, ἐμποδῶν δ' ἦσαν οἱ ἐν ἐκείνοις εὐρισκόμενοι Ἰταλοί, οἱ καὶ τὸν τῆς ἡττης συνδιαγαγόντες καιρὸν, αὐθις ἀπέκλιαν πρὸς τὸν Κάρουλον. Κάρουλος δὲ πέμψας κατωχύρου τε τὸ φρούριον καί, ὡς ἰδίῳ χρώμενος, ἐκεῖθεν ἐξορμᾶν τοὺς αὐτοῦ κατὰ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἠβούλετο. Τότε τοίνυν ἐθάρρυνε μὲν ἐκεῖνον καὶ ἡ τῶν Ἰλλυριῶν ἀποστασία· ἔχων δὲ καὶ τὸν κότον ἀρχήθεν, ὡς ἐκκρουσθεῖς ταῖς τοῦ βασιλέως μηχαναῖς τῆς ἐπὶ τὴν πόλιν ἐκπλοίας, λαὸν ἱκανὸν ἐκ Βρεντησίου ἅμα μὲν ἰπτότην, ἅμα δὲ καὶ πεζόν, ὡς εἰς τρεῖς χιλιάδας ποσοῦμενον, διαπεραιοῖ τὸν Ἴόνιον· οἱ δὲ καὶ καταλαβόντες τὰ Κάνινα καί, ὡς εἶχον ἐσκευασάμενοι, οὕτως ἐκεῖθεν ἐξώρμων ὡς τῇ κατὰ σφᾶς τόλμη οἴεσθαι τινὰς μέχρι καὶ πόλεως Θεσσαλονίκης, ἔτι δὲ καὶ πόλεως αὐτῆς, πεζῇ ζυμβαλεῖν. Ἐπὶ τοσοῦτον δ' ἐθάρρουν τῇ κατ' αὐτοὺς δυνάμει

ὥστε καὶ κατ' ἔλπισμόν τὸν κρείττω διαμερίζειν καὶ χώρας καὶ πόλεις ἑαυτῶ ἕκαστον τῶν προϋχόντων. Ἐξήρχε δὲ τούτων ἀπάντων ὁ καὶ τῶ φρονήματι τοὺς πάντας ὑπερφερόμενος Ῥῶς Σολυμᾶς, μέγιστος μὲν ἡλικία, σοβαρὸς δὲ ταῖς τῆς ψυχῆς καταστάσεσιν, ὑπέροφρος δὲ ταῖς ἐντυχίαις, ξανθὸς τὴν τρίχα καὶ ὑπεραυχῆς ἐκ ψυχικοῦ τινος 643 ἐκθέριμος κινήματος· οἶμαι δὲ κάντεϋθεν τὴν ὀνομασίαν σχεῖν, παρὰ τὴν πρὸς Ῥῶς ὁμοιότητα. Προαχθέντες τοίνυν ταῖς τόλμαις, οἱ Ἴταλοὶ ἐπὶ τὰ Βελλάγραδα πρῶτον ὤρμων, ὡς ἐξ αὐτῆς αἰρήσοντες. Τὸ δὲ γε φρούριον, ἔνθεν μὲν τὸν οὕτω πως λεγόμενον ἐπιχωρίως Ἀσούνην ποταμὸν προῖσχύμενον, ἐπίκειται οἱ κατὰ πλευράν, πλὴν οὐκ ἐπ' ἀγχωμάλου, ἀλλ' ἐκκρεμῆς πλημμυροῦντι κάτω γεωλοφούμενον, οὗ δὴ καὶ ἕξωθεν ἐμβόλω τινὶ σκευαστῶ, ὡς μὴ τοῖς ἐπιτιθεμένοις ἐμποδῶν ἰσταμένοις κωλύοιντο, ὑδρεύονται ὁσημέραι τοῦ ποταμοῦ πίνοντες· τόσον δὲ τῶ φρουρίῳ ὁ ποταμὸς παράκειται ὥστ' ἀπὸ ἐγγίονος θεᾶς τοὺς ἐντὸς σαρίτταις ἀπείργειν τοὺς ἐμποδίζοντας καὶ γ' ὡς πελταῖς τῶ σκεπάσματι τοὺς ἐφ' ὕδωρ ἰόντας χρῆσθαι. Ἐπὶ θάτερα δὲ τούτου λόφος ἕτερος ὑπερανέχει, τῆς πεδιάδος καταντικρὺ κείμενος, οὗ δὴ καὶ Βοώσης λεγόμενος ποταμὸς ἄλλος, πλημμυρῶν κατὰ μέσην, ἀπείργει τὰ Κάνινα. Παμπληθεὶ γοῦν ἐκείνον περαιωσάμενοι, κατασχόντες τὸν λόφον, μετεώρους ὄντας ἐπὶ τῶ μέλλοντι φόβῳ, τοὺς τοῦ φρουρίου περικαθίζουσι καὶ δὴ, ἐπιστήσαντες μηχανήματα πετροβόλα, ἐκεῖθεν βολαῖς ἰσχυραῖς ἐκάκουν τὸ τεῖχος. Ἡ τούτων γοῦν φήμη ἀπτέρῳ τάχει μέχρι δὴ καὶ βασιλικῶν ἀκοῶν φθάνει καὶ αὐτίκα τοὺς λογισμοὺς ταρασσει τῶ βασιλεῖ καὶ περὶ τῶν ὄλων τετρε μαίνειν ποιεῖται. Θυμῶ γὰρ συγκράτους τόλμας πῦρ ἐλαίῳ μιγνύμενον ἦν τις λέγοι, οὐκ ἂν τῆς εἰκόνας ἀμάρτοι· οὐδὲ γὰρ ἄλλο τις εἶχε τοπάζειν ἐκεῖνο ἢ τὰς ἐπισχεθείσας δυνάμεις ἐκ μηχανῶν τόσων διὰ θαλάσσης μηδὲν ἰέναι, ταύτας ἤδη διὰ ξηρᾶς εὐοδοεῖν, πλέον ἐχούσας ἐκείνου τὸ δύνασθαι τῶ ἀπ' αὐτῆς βαλβίδος τῆς μάχης κερδαίνοντας ἀποζῆν. Τῶ τοι καὶ καταφεύγειν μὲν ἐπὶ Θεὸν ἔγνω, ἐτοιμάζειν δὲ καὶ δυνάμεις τὰς ἀποχρώντως πρὸς τόσον ἀνθεξούσας πλῆθος, ὡς ἅμα τῶ φανῆναι στήναι, σφαλέντας κὰκ τῆς πρώτης πείρας τὸ πρόσω μαθόντας ἄβατον. Τὰ μὲν οὖν πρὸς Θεὸν οὕτως ἐξητοιμάζοντο· παρήγγελο γὰρ πατριάρχῃ τε καὶ ἀρχιερεῦσι συνάμα παντὶ τῶ κλήρῳ πρῶτον μὲν ἀννυχὸν ἱκετείαν πρὸς Θεὸν κατ' ἐκείνων ποιήσασθαι, 645 εἶτα δὲ ἅμ' ἕω πατριάρχῃν τε καὶ σὺν αὐτῶ ἕξ ἄλλους τῶν προϋχόντων ἀρχιερέων, τὰς ἱεράς στολὰς ἐνδυθέντας, τῶν λοιπῶν ἐκεῖσε θεοκλυτούντων, ἐπιτελεῖν εὐχέλαιον, φακέλλους δὲ παπύρων ποιήσαντας, τῶ καθαγνισθέντι ἐλαίῳ βάπτειν καὶ οὕτω διδόναι τοῖς ταῦτ' ἀπάξουσι πρὸς τὸ στράτευμα, ὥστ' ἀποχρῶντ' εἶναι τῶ τῶν στρατιωτῶν πλήθει, ἐφ' ᾧ ἔν ἕκαστον τῶν παπύρων ἕνα κρατοῦντα ὁμόσε χωρεῖν τοῖς ἐχθροῖς. Ταῦτ' ἐπετέτακτο καὶ τὴν ταχίστην ἐπέπρακτο, καὶ οἱ θεῖοι φάκελλοι τῶν παπύρων, σκευεσιν ὑελίνοις ἐμβεβλημένοι, ἅμα μὲν μετ' εὐχῆς, ἅμα δὲ καὶ μετ' ἀσφαλείας ἐπέμποντο. Βασιλεὺς δὲ τὸν αὐτοῦ γαμβρὸν Μιχαήλ τὸν δεσπότην καὶ τὸν μέγαν δομέστικον τὸν Ταρχανειώτην καὶ αὐτὸν Μιχαήλ, ἔτι δὲ καὶ τὸν μέγαν στρατοπεδάρχῃν τὸν Συναδηγὸν Ἰωάννην καὶ τέταρτον σὺν τούτοις τὸν ἐκτομίαν Ἀνδρόνικον, τατᾶν μὲν τῆς αὐλῆς ὄντα τῶ τότε, Ἠονοπολίτην δ' ἐπικεκλημένον, ἐγχειρίσας δυνάμεις ἱκανὰς πρὸς τοῦργον, ἐκπέμπει, ὀρωδίαν μὲν πᾶσαν ἐξ αὐτῶν ἐκβάλλων, θάρρος δ' ἐντιθεὶς πλείστον ταῖς ἀπὸ τῶν εὐχῶν τῶν ἱερέων συνάρσεσιν. Οὗτοι μὲν οὖν ἀπελθόντες ἀπωτάτω ὅσον ἦν ἐγχωροῦν ἐστρατοπεδεύοντο καὶ προσβαλεῖν μὲν ἐξαπιναιῶς οὐκέτ' ἐτόλμων ἀλογίστω γὰρ ἀντισχεῖν θράσει ἐδόκουν, καὶ μᾶλλον οἱ περὶ τὸν μέγαν δομέστικον, ᾧ δὴ καὶ τὸ πᾶν ἐπιτέτραπτο, ἀεὶ προμηθείας θρόνον τιμώντα, σιταρκεῖν δὲ ἤδη λιμῶ ἐκλελοιπότας τοὺς τοῦ φρουρίου τοὺς πειράσοντας ἔγνωσαν ἀποστέλλειν. Ἐώκει γὰρ καὶ ὁ παραρρέων τὸ φρούριον ποταμὸς τὰ πολλὰ ξυλλαμβάνειν σφίσι, ἅμα μὲν δι' αὐτοῦ φορτηγούντων νυκτός, ἅμα δὲ καὶ τῶ κατὰ

χρεΐαν ὑδρεύσεως ἐμβόλω πρὸς τὴν ἐπὶ τὸ φρούριον ἀναγωγὴν τῶν φορτίων ἐν ἀσφαλεῖ χρησομένων τῶν ἐπὶ τῷ σιταρ κεῖν τεταγμένων. Ταῦτα διανοηθέντες, τὰς φορτηγούς εὐτρεπίσαντες καὶ ἱκανὰ νησάμενοι, τῷ ποταμῷ πιστεύοντες, ἔπεμπον, καὶ τοὺς παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ αὐτάρκεις πρὸς μάχην τῶν ἐπιθησομένων τάξαντες. Τοῦτο γινόμενον μὴ λαθὼν ἐκμαίνει τοὺς Ἴταλούς, καὶ ἐπισχεῖν, ὡς ἂν οἰοί τ' ἦσαν, ἐξέθορον. Οἱ μὲν οὖν, παρὰ θάτερα τοῦ ποταμοῦ Ἀσούνη σταθέντες, 647 ἔτοιμοι ἦσαν ἐπιόντας ἀμύνεσθαι τε καὶ κωλύειν τὴν σιταρκίαν, λιμῷ μᾶλλον τὸ φρούριον ἐλπίζοντες παραστήσασθαι· ὁ δὲ γε Ῥῶς Σολυμᾶς, συνάμα τοῖς περὶ ἐκεῖνον, πλείστοις καὶ ἰσχυροῖς οὔσι, διέγνω, τὸν ποταμὸν διαπεραιοσάμενος, τοὺς παρὰ τὸ χεῖλος ἐπὶ φυλακὴν ἰόντας καταγωνίζεσθαι. Καὶ δὴ, τῷ ρεύματι μεθ' ὀρμῆς ἐμβαλόντες πλείστης, ἰστώσι τε τὴν τοῦ ὕδατος ρύμην καὶ κατὰ θάτερα τὴν ταχίστην γίνονται, φριμαγμοῖς καὶ μόνοις τῶν κατὰ σφᾶς ἀγερώχων ἵπων καταπλήξειν τὸ ἀνθιστάμενον ἅπαν οἰόμενοι. Ὡς γοῦν τῷ θάρρει προπηδῶντες εἰκαίως ἐπὶ τοὺς πεμφθέντας ἐξώρμων, οἱ μὲν πρὸς μὲν τὴν πρώτην ἐμβολήν, τοῦτο μὲν φυλαττόμενοι, τοῦτο δὲ καὶ τεχνιτεύοντες, ἐπεικῶς εἶξαν, ἐπιτήδειον δ' εὐρόντες τόπον, μετὰ βάρους ὄπλων ἰόντας κατωῖστευον. Κάκείνων μὲν ἐφικνεῖσθαι τῶν ἀδυνάτων ᾤοντο, ἐπείρων δὲ βάλλοντες τοὺς ἵπους, εἴ πως κατευστοχήσαντες τοὺς ἐπὶ τῶν ἵπων γαννυμένους πεζοὺς ἀποδείξαιεν. Ἐτρώθησαν γοῦν καὶ ἄλλοι τῶν ἵπων, τιτρώσεται δὲ καὶ ἡ τοῦ Ῥῶς Σολυμᾶ, πλήν οὐ καιρίως, ὥστε καὶ ἐξαπιναίως καταπεσεῖν. Ὅμωςτὸ γὰρ βέλος ἠπειγεκαὶ τοῦ πολλοῦ θράσους καθυφεῖτο καὶ τὸν ἐπιβάτην εἰκαίως ἔφερεν, ὥστε καὶ σιτοδοχείῳ κατὰ γῆς προσπαῖσαι ἀνεωγότι, συμποδισθῆναί τε καὶ τὸν ἐπιβάτην καταβαλεῖν. Οἱ δὲ μὴ δυνάμενον κινηθῆναι τὸν σοβαρὸν περιστάντες χερσὶν ἀλίσκουσι. Φημίζεται γοῦν παραυτά, ἔνθεν μὲν τοῖς τοῦ βασιλέως, ἐκεῖθεν δὲ τοῖς κατὰ τὸ φρούριον, ἡ ἐκεῖνου ἄλωσις. Καὶ οἱ μὲν ἐν χερσὶν εἶχον τὸν τέως μέγα σοβαρευόμενον, οἱ δὲ τοῦ φρουρίου, καὶ πρὸ τοῦ τοὺς ἀγγελοῦντας παραγενέσθαι, ἐφηδόμενοι τοῖς ἐκτὸς τὴν ἄλωσιν ἠγγελλον. Ἄμα γοῦν ἔω οἱ ἐντεῦθεν συνησπικότες, κρατοῦντες ἕκαστος καὶ τὸν θεῖον ἐξ ἐλαίου ἀπυρον, περαιωθέντες τὸν ποταμόν, τεταραγμένοις ἐμπύπτουσι καὶ ἅμα πρὸς φυγὴν τρέπονται. Οἱ μὲν οὖν, κατὰ στόμα παιόμενοι, διεφθείροντο γὰρ πρὸς τὸ ἀντισχεῖν, ἀλλὰ πρὸς τὸ μαθεῖν μόνον τί τὸ γινόμενον ἐτρέποντο κατὰ πρόσωπον, οἱ δὲ, κατὰ νώτου πληττόμενοι, διωλίσθαιόν τε τῶν ἵπων καὶ πίπτοντες ἔθνησκον, ἔστι δ' οὗ καὶ ζῶντες συναλαμβάνοντο. Σπουδὴ γὰρ ἦν τοῖς μὲν τὸν ποταμὸν Βοώσῃν φθάσαι καὶ περαιωθεῖσι σωθήσεσθαι, τοῖς δὲ τοῦ βασιλέως τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν αὐτῶν ὀρμὰς διακλείειν προφθάνουσι. Καὶ δέει τοῦ μὴ κωλυθῆναι παντάπασι, αὐταῖς σκευαῖς καὶ γυναιξὶν ἐνείλουμένοι καὶ ὁ ἐπιὼν τὸν προϊόντα καταπατῶν τε καὶ κατασποδῶν, αὐτοὶ παρ' ἑαυτῶν τὰ πλείστα ἐσφάλλοντο· πολλοὶ δὲ καὶ ὑπετέμνοντο οἱ ἵππεῖς πρὶν φθάσαι τὸν ποταμόν, καὶ ἔργον 649 εὐζώνου πεζοῦ ἵπευς ἐγένετο σοβαρός, ὡς ἀλίσκεσθαι μὲν πλείστους, ἅμα δ' ἐάλωκότας ἀπάγεσθαι πρὸς τὸ φρούριον, καὶ ἄλιν ἄλλους καὶ ἐπ' ἐκεῖνοις ἄλλους, καὶ οὕτως ἐφεξῆς τοὺς μὲν φονεύεσθαι, τοὺς ὀνομαστοὺς δὲ συλλαμβάνεσθαι, μέχρις οὗ καὶ τὸν ποταμὸν Βοώσῃν φθάσαντες, οἱ μὲν ἕκοντι ἑαυτοὺς ἐρρίπτουν κατὰ τοῦ ρεύματος, τὸ ἐξαπολωλέναι προτιμώντες τοῦ μετ' αἰσχύνης πεσεῖν εἰς χεῖρας Ῥωμαίων, οἱ δὲ, βία τὸν ποταμὸν διεκπαίοντες, ἐκ πολλῶν ὀλίγοι, πρὸς τὸ τῶν Κανίνων φρούριον διεσώζοντο φεύγοντες, γυμνοὶ τε καὶ ἄοπλοι καὶ πεζοί, οἱ πρὸ μικροῦ σοβοῦντες καὶ ὡς νοσιᾶν τὴν Ῥωμαῖδα καταλαβεῖν κατ' ἐλπισμὸν ἔχοντες.

λγ'. Θρίαμβος τῶν ἐάλωκότων κατὰ τὰ Βελλάγραδα. Ἄξιον δὲ μηδὲ τὸν ἐκεῖνων θρίαμβον τὸν ἐν τῇ πόλει γεγονότα παραδραμεῖν. Ἐπειδὴ γὰρ κατὰ κράτος ἐνίκων οἱ βασιλέως, μᾶλλον δὲ καὶ ἀκονιτὶ τὰ θαυμαστά κατὰ τῶν ἀλαζόνων κατάρθουν, τοὺς μὲν πεσόντας ἐσκύλευον, πλοῦτον συλλέγοντες ὄπλων τε καὶ

ένδυμάτων καὶ ἵππων καὶ σκευῶν παντοίων ἐξησκημένων, τοὺς δὲ γε ζῶντας αὐτούς τε καὶ ἵππους αὐτῶν ἐπισυναθροίσαντες καὶ τοὺς μὲν πέδαις ἀφύκτους δεσμήσαντες, τοὺς δ' ἀνέντες εἰς ὑποζύγια, σφίσι τὴν στρατιὰν ἀναλαβόντες οὐδὲ γὰρ εἶχον ἐντεῦθεν δεδιέναι, πανστρατιᾶ ἑάλωκότων, ἐς βασιλέα μετὰ γε τροπαίων λαμπρῶν ἀνεζεύγνυσαν, θέα ὄντως φιλορρωμαίοις πανθαύματος. Ὁ γοῦν βασιλεὺς, ὑποδεξάμενος μὲν τοὺς ἰδίους, μαθὼν δ' ἐς τὸ ἀκριβὲς τὰ πραχθέντα, ἔτι δὲ καὶ ἰδὼν ἕκαστον αὐτοῖς ἵπποις τε καὶ σκευαῖς, τοῖς μὲν κατεσκληκόσι καὶ μόνοις ὀστέοις καὶ δέρμασι τὴν πάλαι δεικνύουσιν εὐκληρίαν, ταῖς δὲ διερρωγυῖαις, οὐκ αὐταῖς ἴσως αἶς καὶ πρώην ἐχρῶντο, ἀλλὰ ταῖς τυχοῦσαις καὶ αἶς ἂν ἐκείνους ἐπολυώρουν οἱ ἔλεοῦντες, καί γε στιχηδὸν διεληλακότας κατανοήσας, σώματα στυγνὰ μὲν τῷ τότε καὶ οἷα μὴδὲ σώματ' ἂν τις εἶπεν, ἀλλὰ σκιάς τῶν πάλαι γιγάντων, ψυχὰς δὲ τῷ μὲν κατὰ σφᾶς πάθει καὶ λίαν καμπτομένας, τῇ δὲ τῶν προσώπων τάσει καὶ τῷ τοῦ φρονήματος ἐμβριθεῖ τὴν πάλαι δηλούσας ἐλευθερίαν, ἔπε κάμφθη μὲν τοῖς κατ' ἄνθρωπον συναντήμασι, χεῖρας δ' αἶρει πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ὁμολογεῖ τὴν χάριν τρανῶ στόματι καί γε, θέλων ἀνάγραπτα θεῖναι, 651 προστάσσει γράφεσθαι τοῖς τῶν ἀνακτόρων τοιχίσμασι, πλὴν οὐκ αὐτὰ καὶ μόνα, ἀλλ' ἃ δὴ καὶ ἀρχῆθεν Θεοῦ γέγονεν ἔλεοῦντος· κἄν ἐκεῖνα μὲν καὶ αὐθις ἐν προστώοις γεγράφατο, τὰ δ' οὐκ ἔφθασαν τελεσθῆναι, ἐπελθόντος τῷ βασιλεῖ τοῦ θανάτου. Ἐκείνους δὲ, τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν δεικνύναι θέλων ἐπὶ πάντων, οὐκ αὐτὸς μεγαλιζόμενος τοῖς πρωϊζὰ τελεσθεῖσιν, οἷά τις ἀπειρόκαλος καὶ μικρόψυχος, ἀλλὰ μᾶλλον Θεὸν μὲν εἰδὼς αἴτιον, Θεὸν δὲ καὶ μεγαλύνειν προθέμενος, θρίαμβον προστάσσει καταγαγεῖν. Ὁ δ' ἦν ἴστατο μὲν ἄνωθεν ἐξ ἀπόπτου ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῶν Βλαχερνῶν, πρὸς τὸ κατὰ θάλασσαν δυτικὸν ἀφορῶν, ἐφ' ᾧ ἅμα μὲν θεῶτο, ἅμα δ' εὐσύνοπτος εἶη τοῖς θεωμένοισι. Ἦγοντο δὲ στιχηδὸν ἐκεῖνοι καθ' ἓνα, ὡς εἶχεν ἕκαστος ἐφ' ἵππου κατὰ θάτερα τῶν πλευρῶν καθήμενος. Ἐδίδοδο δ' ἑκάστῳ κρατεῖν καὶ κοντὸν ἐκ παύρου ἢ τινοσ ἄλλου εἰκαίου, ὡς τρόπαιον πάντως τοῦ κατὰ σφᾶς πταίσματος. Ὅχλος δὲ παρ' ἑκάτερα πλεῖστος ἴστατο, οἱ μὲν τὰ τῆς τύχης ἐποικτιζόμενοι καὶ γ' ἔλεοῦντες εἰκαίως ἀγομένους τοὺς μεγιστᾶνας, οἱ δὲ καὶ ἐπιμωκώμενοι, δεικνύντες οἷον ἐς ὅποσον φέρει ἢ μετ' ἀνοίας ἀπόνοια, ἢ μικρὰ μὲν σαίνει, μεγάλα δὲ τὰ κακὰ φέρει· ἄλλοι δὲ καὶ συρίττοντες, οἷα τὰ τοῦ πλήθους, ἐχλεύαζον. Τρυφή δὲ ἦν αὐτοῖς ἢ τῶν ἀλωμένων πομπή, οὐ τόπον ἐκ τόπου μεταλαμβάνουσιν, ὡς δῆθεν μεταφερομένων καὶ κενὸν σφῶν ἀφιέντων τοῦπισθεν· ἀλλ' ὁ μὲν ἤγετο, ὁ δ' ἐπήγετο, καὶ τρυφήν ἱκανὴν ὁ πρῶτος τοῖς φιλοθεάμοσι παρασχὼν τῷ μόνῳ φανῆναι, ἀπὼν οὐκ ἐλύπει, ἑτέρου διαδεχομένου τὸν τόπον καὶ τὴν τάξιν τοῦ τέρψαντος. Μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀεὶ νέον ἐπιόντες τῷ ἄλλος καὶ ἄλλος φαίνεσθαι κατὰ τὴν ἐν τῷ κύκλῳ κατατομήν, ἕτερπον τῷ καινῷ πλεον τοὺς θεωμένους. Ἦν δ' ἄρα μὴ μόνον ἀοιδὴ νεωτάτη ἐπίηρος τοῖς ἀκούουσιν, ἀλλὰ γε καὶ νέα θεὰ ποικίλη τοῖς ὀρώσι τρυφή. Ἀντίπαις γὰρ ἐπὶ νέῳ καὶ νέος ἐπὶ παρηγηκότι καί γε γυμνὸς ἐπ' ἐνδεδυμένῳ καὶ ἀκαλυφῆς ἐπὶ καλύπτραν 653 φέροντι καὶ κατηφιῶν ἐπ' ἀγερῶχῳ καὶ ἀλαπαδνὸς ἐπ' εὐσωματοῦντι καὶ καταπεπτωκῶς τῷ πάθει ἐπὶ τῷ λογισμοῦς ὀρθοῦς φέροντι ἐποίκιλλον τὰ τῆς θεᾶς καὶ ὀφθαλμοῦς εἰστίων τῶν συμμιγῶν ὄψεων. Οὐδὲ γὰρ ἐς ὀλίγον ἢ σχοινοτενῆς ἐκείνη σειρὰ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' ἐς ὅτι πλεῖστον συχναῖς ἑκατοστύσι διείληπτο. Ἐκαστος δ' ἰόντων, ἐπὶ τὸ παρ' ἑκάτερα τοῦ βασιλέως γινόμενος, καὶ ἄκων ἐδίδου, κύπτων ἐξ ἐφεστρίδος, τῷ βασιλεῖ τὴν προσκύνησιν, μορφάζων τὸ ταπεινὸν καὶ τὸ τῆς ψυχῆς οἰδαῖνον μετασχημα τίζων εἰς ἰλαρότητα. Οὕτω μὲν οὖν εἰσελθόντες τὴν πόλιν καὶ διὰ μέσης ταύτης ἐξ ἄκρων εἰς ἄκρας τοῖς κατὰ σφᾶς ἀνιαροῖς ἐμπομπεύοντες, τῇ τοῦ Ζευξίππου δίδονται φυλακῇ, χλεύη μὲν τοῖς τυχοῦσιν, ἔλεινοὶ δὲ τοῖς ἐπιεικεστέροις γινόμενοι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπράχθησαν τῆδε.

λδ'. Τὰ κατὰ τὸν ἄρχοντα τῶν Λαζῶν Ἰωάννην καὶ ὅπως αὐτὸν ὁ κρατῶν ἐπεγάμβρευσεν. Βασιλεῖ δὲ οὐ μόνον τῶν αὐτοῦ μετῆν εἰς κόσμον σφᾶς ἄγειν τὸν πρέποντα, ἀλλὰ καὶ τοὺς μηδὲν προσήκοντας κατὰ τινα δεσποτείαν, ὑπερρημένους τὰ μέτρα, συστέλλειν διὰ σπουδῆς ἦν. Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους, δόρυ κινῶν, ἠνάγκαζε τοῖς μετρίοις χρῆσθαι, τὸ μὲν αὐτόνομον ἐκ τύχης ἔχοντας σφᾶς καὶ συμβάματος, τὸ δ' ἄλλως ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν καὶ βασιλείας δικαίους κατωφρυῶσθαι κινδυνῶδες ἑαυτοῖς μαθόντας. Τῷ δὲ γε τῆς τῶν Λαζῶν ἄρχοντι Ἰωάννη, παρασήμοις βασιλικοῖς ἐμπομπεύοντι, οὐ μετὸν ὅλως βασιλείας ἐκείνῳ, πέμπων πολλάκις ἐπήγγελλε τῆς μὲν καθ' αὐτὸν ἐξουσίας ἀνέδην ἔχειν ὡς βούλεται, ὀνομάτων δὲ καὶ παρασήμων βασιλικῶν φείδεσθαι· μηδὲ γὰρ ἄξιον, αὐτοῦ βασιλέως ὄντος ἐπ' αὐτοῦ βασιλείου θώκου καὶ πόλεως, καὶ τινὰς ἄλλους ἐπὶ τοῦ μείζονός τε καὶ ὑπερτάτου φημί ζεσθαι ἀξιώματος, ἀλλὰ, μέρος ὄντα κάκεῖνον, ἐπισυνάπτειν τῷ ὅλῳ, μηδ' οὕτως βασιλικῇ τάξει τὴν σύγχυσιν ἐπιφέρειν. Τοῦτο γοῦν πολλάκις ποιῶν, οὐδὲν πλέον ἤνυτεν ἢ τὸ δοκεῖν μηδὲν ἔχων ἀνύτειν. Ὑπερηφάνει γάρ, 655 βάρβαρος ὢν, καὶ ὑπερέωρα τὴν πρόσταξιν καὶ τινὰς προφάσεις τοῦ μὴ αὐτὸν κατάρξαι τῆς ἐπὶ τούτοις παραβασίας, ἀλλ' ἀπὸ πατέρων ἔχειν, ἐπλάττετο. Προσέτι δὲ μηδὲ τοὺς περὶ αὐτὸν ἕαν ἔλεγε κολούειν οὕτως ἀξίωμα πατρικόν, ἐκ πλείστου καὶ ἐς αὐτὸν κατιόν, μηδ' ἀκλειεῖς καὶ αὐτοὺς εἶναι, τὸ μέρος εὐκλείας στερηθέντος ἐκείνου βασιλικῆς· μείω γὰρ φθόνον πεδίλων μετεῖναι κοκκοβαφῶν καὶ βασιλείας ὀνόματος τῷ τὰ μείζω ἔχοντι. Τὰ δ' ἦν, ὡς ἔλεγεν, ὑπόπτωσίς τε καὶ δουλικὴ ἐντυχία καὶ εἰρηνικαὶ σπονδαὶ πρὸς τὸ συγκεχωρηκὸς ἐφ' ἅπασιν. Ἐγὼ γοῦν ὁ κρατῶν διὰ ταῦτα μετελθεῖν ἄλλως τὸν Ἰωάννην, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ νέον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καθίστατο. Κήδει γοῦν θέμενος εἰσποιήσασθαι καὶ τὸ δι' ὑποψίας εἶναι τοῦ κολούειν ἄλλως θέλειν τὴν ἐξουσίαν καὶ μὴ κατ' αὐτὸ τὸ τῆς βασιλείας δίκαιον ἐπαγγέλλειν τὴν μεταμφίασιν ἀναιρεῖνπαισὶ γὰρ οἰκείους μὴ ἂν ἔχειν χώραν βούλεσθαι τὸ τῶν δικαίων σφίσι καθυφεικός, πρῶτον μὲν ἐκ πλείστου μεγιστᾶσι καὶ σοφοῖς τὰς πρὸς ἐκείνον πρεσβείας ἐκπληροῦν ἔγνων, ὡς ἂν ἅμα μὲν τῷ τῶν προσώπων ἀξιωματικῶ ἱκανοὺς τὰ ἐς πίστιν ἔχοι τοὺς λόγους δεικνύειν ὄντας, ἅμα δὲ καὶ τῇ κατ' αὐτοὺς ἐπιστήμῃ τῶν λόγων πείθειν οἷς λέγοι καὶ πᾶσαν χειρίστην ἐκκρούειν ὑπόνοιαν. Διὰ ταῦτα καὶ ὁ μέγας λογοθέτης ὁ Ἀκροπολίτης, ἔτι ζῶν, ἀπεστέλλετο, καὶ ὁ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας μέγας οἰκονόμος ὁ Ξιφι λῖνος, μεσολαβήσοντες μὲν καὶ τὰ τοῦ κήδους ἦν γὰρ καὶ τρίτη θυγάτηρ τῷ βασιλεῖ Εὐδοκία, ἦν δὴ συναρμόζειν εἰς γάμους τῷ Ἰωάννη ἠβούλετο, πείσοντες δὲ αὐτὸν δὴ καὶ τοὺς περὶ αὐτόν, ἐκείνους μὲν ἐφεῖναι τῷ νέῳ τὴν πρὸς τὸν βασιλέα ἀφιξίν, αὐτὸν δὲ, πιστὰς ἔχοντα τὰς ἐλπίδας ὡς ἐπὶ καλοῖς προσκαλούμενον, ἀπαντᾶν μετὰ θάρρους. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ταῦτα. Τοὺς δὲ μήτ' ἐκείνους ἐφίεναι τὸ παράπαν, μήτ' αὐτὸν προθυμεῖν ἤκειν· πολλοῖς γὰρ πρότερον χρόνοις τοὺς ἐκ γειτόνων πρὸς τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ἐγκαμίζεσθαι καὶ καθ' αὐτοὺς εἶναι, τὰ βασιλέως ἐν ἄστροις μανθάνοντας καὶ γε πρὸ τῶν ἀπ' αὐτῆς καλῶν καὶ μεγίστων τὰ κατὰ σφᾶς αἰρουμένους μέτρια. Ὡς γοῦν ποικίλαις συμβουλίαις οἱ πρέσβεις οὐκ ἔπειθον λέγοντες πάντα δεύτερα τιθεμένους τῆς σφῶν θελήσεως, πρὸς βασιλέα ὑπέστρεφον, μηδὲν τὸ παράπαν ἀνύσαντες. Οὐ μὴν δὲ καὶ ἐς τέλος πειρᾶν διαφῆκεν ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ, προσαποστέλλων συχνάκις, τὸ μὲν ἠπεῖλει, 657 τὸ δὲ καὶ τοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ γενησομένοις ἐκείνοις καλοῖς ἐδελέαζεν, ἂν μόνον πεισθέντες ἦκοιεν. Τέλος στέλλει τὸν λογοθέτην τῶν οἰκειακῶν Ἰατρόπουλον, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας πρεσβύτερον, τὸν μὲν κατὰ τιμὴν τοῦ προσκαλουμένου καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ βασιλέως καλῶν ἀγγελίαν, τὸν δὲ κατὰ τινα πληροφορίαν καὶ πίστιν τῶν λεγομένων, ὡς ἐπὶ τούτοις καὶ τῆς ἐκκλησίας πρεσβευούσης, μηδὲν εἰδυίας κατὰ τὸ εἰκός, ὡς ἐκεῖνος ἔπειθε λέγων, ἐφ' οἷς ἂν καὶ συνομολογοίη ψεύδεσθαι, ὥστε, παρέντας τὰς ὑποψίας, αὐτοῖς τοῖς πράγμασι κρίνειν εἰ παῖδ' ἅμα

ποιεῖν ἐκεῖνον καὶ κακὸν βούλοιο. Ταῦτα λέγοντες ἔπειθον καί, ὄρκους ταμόντες ἦ μὴν καὶ γαμβρὸν γενέσθαι τοῦ βασιλέως τὸν Ἰωάννην καὶ μετὰ πλείστων τῶν ἀγαθῶν ἐπανήξιν, καλῶς καὶ τῶν περὶ ἐκεῖνον δεχθησομένων, μακρᾶς νηὸς ἐπιβάντες, ἐς πόλιν κατήγοντο. Ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς μὲν ἔτυχεν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπῶν, διατρίβων ἐν Λοπαδίῳ ἐκεῖ γάρ, τὰ κατὰ Σάγγαριν διελθὼν καὶ γ' ὡς ἦν κατασφαλι σάμενος, ἔστησε τὴν πορείαν, ὡς ἐκεῖθεν κατοχυρώσων καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀχυράους ἄκρας, ἐκεῖνος δὲ τῶν ὀρίων τῆς Ῥωμαίων ἐπιβαίνων, βουλήν καὶ οἱ πρέσβεις εἰσάγουσι τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην ἀποθέσθαι τοῦτον τὰ ἐρυθρὰ καὶ πεδίλοις μέλασιν ὑποδήσασθαι, ὡς δὴ παντὸς εὐθύς παρὰ βασιλέως γενησομένου τοῦ κατ' αὐτὸν ἀξιώματος. Ἦν γὰρ συγκείμενον σφίσι καὶ τὰ τῆς δεσποτείας ἐκεῖνον ἀμφιβαλλόμενον σύμβολα, ἅμα τῷ παῖδα γενέσθαι, περιφανῶς ἐσαυθὶς κλεῖζεσθαι. Τὸ δ' ἐπ' ἐρυθροῖς μεταλαμβάνειν τὰ ἐκ πορφύρας δίχροα μὴ καὶ ὄλως ἀπρεπὲς ἦ, πρὸς τῷ καὶ ἄλλως δυσχερὲς φανῆναι τῷ βασιλεῖ. Ταῦτα λέξαντές τε καὶ πράξαντες, τῇ πόλει προσίσχουσι καί, κατὰ τὸν λιμένα τὸ Κέρας ἀποβάντες νηὸς, ξεναγοῦνται πολυτελῶς ἐν τισι τῶν κατὰ τὴν πόλιν οἰκήμασι. Καί γ' ἐφ' ἡμέραις τὸν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀποσκευασάμενοι θόρυβον, ἐντολὰς δεξάμενοι βασιλέως, πρὸς τὸ Λοπάδιον γίνονται· 659 καὶ δὴ, τὰ εἰκότα φιλοφρονηθέντες, ἅμ' αὐτῷ βασιλεῖ, πλῶ χρησάμενοι, τὴν πόλιν καταλαμβάνουσιν. Ἦπειγον γὰρ αὐτὸν τοῦτο μὲν οἱ γάμοι τῆς θυγατρὸς, τοῦτο δὲ καὶ ἐκ δύσεως Τόχαροι ἀγγελθέντες ἐξέρχεσθαι, οὓς αὐτὸς βασιλεὺς, Νογᾶν ἀξιώσας κατὰ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου, ἐκεῖνου πέμψαντος, ἐξεδέχετο. Τῷ τέως γοῦν, μηνὸς γαμηλιῶνος λήγοντος ἐπιστάς, τοὺς γάμους ἐτέλει τῇ θυγατρὶ. Ὅλον δ' ἐλαφηβολίωνα διαγαγών, ἐξήρτυε τὰς δυνάμεις καὶ πρὸς ἕξοδον ἠτοιμάζετο.

λε'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς μετεκαλέσατο Τοχάρους κατὰ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου. Τῷ γὰρ σεβαστοκράτορι Ἰωάννη οὐκ ἦν ἡρεμεῖν, ἀλλὰ καὶ αὐθὶς σπονδὰς ἐκεῖνας συγγέας, ἐπεχείρει τοῖς μὴ προσήκουσιν. Ἄλλως δ' ἐπισχεῖν αὐτὸν τῶν βουλευμάτων βασιλεὺς οὐκ ἔχωντὸ γὰρ θερμουργὸν ἐκεῖνου καὶ αὐθαδὲς μέχρι καὶ ἐς ἀποκλήρυξιν ἐκεῖνον ὡς ἀποστάτην ἐτίθει, εἰ μὴ γε, Τοχάρους ἐπαγαγών, πᾶσαν μὲν τὴν ἐκεῖνου ληΐσεται, αὐτὸν δ' ἐν στενῷ καταστήσει πραγμάτων τε καὶ ἐλπίδων, εἰ τέως διαδράσει τὸν κίνδυνον, ταῦτ' ἐπὶ νοῦν στρέφων, Τοχάρους ἐπήγεν. Εὔκαιρον δ' εἶχε καὶ τὸν ἐφεστῶτα χειμῶνα χειμῶνος γὰρ καὶ σύνηθες ἐκεῖνοις στρατεύειν, ὃν καὶ προκαταλαβεῖν ἠπειγέτο, ὡς ἕξω πόλεως συμβαλεῖν Τοχάροις. Ἦν δὲ ἄρα τὸ μελετώμενον μέλημα μὲν ἄλλως στρατιώτῃ πρέπον ἐπιεικῶς, χριστιανῶ δὲ καὶ λίαν ἀπαῖδον· ἀσεβεῖς γὰρ ἐπὶ χριστιανούς ἐξορμᾶν καὶ γ' ἀθέους ἐφ' ἰρά, μὴ καὶ τῶν σφόδρα θείου φόβου ἀνεπιστρόφων τὸ τόλμημα ἦν. Ἄλλ' ἐκεῖνους μὲν ἐξήγεν ἢ ἀπὸ βασιλέως ἀξιώσις πρὸς Νογᾶν, καὶ τὸ θέλειν πάντως ἐκεῖνον ἐξαφανίσαι καὶ χώρας ἐκεῖνας καὶ τὸν ἐχθρόν· οὐκ ἦν δὲ ἄρα καταρραθυμεῖν καὶ τὴν Δίκην, ἀλλά, παλίμπους οὔσα, τότε μᾶλλον καὶ προηγῆτο, ὡς μετὰ μικρὸν ὁ λόγος ἔρει. Τηνίκα δέ, μουνυχιῶνος μηνὸς ἐνστάτος, ἐκεῖνος μὲν πρὸς τὴν ἕξοδον ἠτοιμάζετο, οὐ τόσον τῷ καθ' αὐτὸν πλήθει καὶ ταῖς δυνάμεσιν ὅσον Τοχάροις θαρρῶν· ἢ δ' ἀυγούστα, τοῦτο μὲν ἀφορῶσα καὶ πρὸς τὸ τῆς ἐκστρατείας παράλογόν τε καὶ παρακαίριον, τοῦτο δὲ καὶ ἀρρωστίαν ἐπὶ κειμένην κατανοοῦσα τῷ βασιλεῖ, ἐκ τῆς κατὰ τὸ θέρος δυσπραγίας ἐπισυμβᾶσαν, καὶ τι τῶν ἀβουλήτων ὑπονοοῦσα, ἐπεῖχε τε σθεναρώτερον καὶ ἐξίεναι οὐκ εἶα, οὐκ ἀφωσιωμένως, ὡς ἂν τις εἴποι, καὶ ἐκ πλαγίου, ἀλλ' 661 ἐνστατικῶς ἄγαν καὶ φανερώς, ὡς μέγα τι κακὸν ἐξ ἀνάγκης προξενησοῦσιν τῆς ἐκστρατείας. Καί· «Τί παθῶν, ἔλεγεν, ἀφειδεῖς μὲν σώματος, ἀφειδεῖς δὲ καὶ αὐτῆς ζωῆς;» Ὅν, εἰ μὴ τί γ' ἄλλο εἰς ὑποψίας ἂν ἐνήγεν οὐκ ἀγαθὰς καὶ δειμάτα καίρια, ἀλλ' οὖν ἡ νόσος αὐτῆ καὶ τὸ μὴ εὐρώστως ἔχειν ἱκανὸν κωλύειν ἂν ἐνομιζέτο. Τῷ δὲ ταῖς ἀληθείαις κατὰ νοῦν ἦν, περὶ ἑαυτῷ δειλιῶντι

κάκείνω, τὴν Θράκην καταλαβόντα, συμμῖξαι μὲν τοῖς Τοχάροις καὶ γε λόγοις καὶ δεξιώσεσι διεγεῖραι, οὐ μὴν δὲ καὶ συνεκστρατεῦσαι, ἀλλ' ὅσον ἐγχωροῦν προϊόντα σὺν σφίσιν, ἐκείνους μὲν τοῖς οἰκείοις παραδοῦναι καὶ τάξαι τὸ ποιητέον, αὐτὸν δ' ὑποστρέψαι. Ἐτεκμηρίου δὲ ταῦτα καὶ τὸ συνεξελεθεῖν υἱέσι τε καὶ γαμβροῖς, ἅμα καὶ αὐτῷ δὴ τῷ πρότρίτα γαμβρευσάμενῳ τῷ Ἰωάννῃ. Ἄλλ' ὅμως ὑπὸ πολλῇ τῇ παρὰ τῆς αὐγούστης ὀχλήσει καὶ ταραχῇ, ὡς μὴδὲ τοῖς ἐκτὸς ἀγνοεῖσθαι τὰ δρώμενα, διορρωδοῦσης τὸ μέλλον ἢ μᾶλλον προφοιβαζούσης τῆς ψυχῆς ἐκείνης τὸ συμβησόμενον, ἐπιτεταραγμένως οἶον καὶ ἀνειμένως ὁ βασιλεὺς, τὴν τῆς δεσποίνης ὀρρωδίαν οὐκ ἀγαθὸν οἰωνὸν κρίνων, τοῖς γνωρίμοις συνταξάμενος, ἕξεισι. Καὶ δὴ μέχρι Σηλυβρίας αὐτός τε καὶ παῖδες, ἵπποις χρώμενοι, ἤεσαν· ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς νόσου ἐπεδίδου καὶ οὐκ ἦν βαδίζεῖν ἐκείνον πεζῇ, ἐκείθεν θαλάσση καὶ νηὶ διεγνώκει μέχρι Ῥαιδεστοῦ χρᾶσθαι. Καὶ ἅμ' ἐμβάντων ἠγγέλλοντο γὰρ ἐγγὺς ὄντες καὶ Τόχαροι, καὶ οὐκ ἦν ἀναβάλλεσθαι ἢ μὴν ἀμελεῖν καὶ διὰ τὴν νόσον ὑπερτίθεσθαι· ἐκακοσπλάγγνει γὰρ καὶ τῶν ἐγκάτων ἀρρώστως εἶχεν, ἅμα τοίνυν ἐμβάντων αὐτοῦ τε καὶ παίδων, στοχαστὴς τις ὢν τότε καὶ πρὸς τὴν τῶν μελλόντων γνῶσιν ἐξ ἀγχινοίας οἰκείως ἔχων, εὐσκόπως ἅμ' ἐξ αὐτῆς τὸ μέλλον ἂν κατετόπασεν. ΛΠ'. Ὅπως, κινδυνεύων κατὰ θάλασσαν, ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἐξελεθὼν ἐτελεύτησεν. Αἴφνης γάρ, εὐδίας οὔσης, πρὸς τὸ χειμεριώτερον μετέβαλλεν ὁ καιρὸς, θάλασσά τε ἢ τέως ἡμερὸς ἐξηγρίαινε, λαμπροῦ πεσόντος τοῦ ἀπαρκτίου· καὶ οὐκ ἦν τὴν τοὺς βασιλεῖς ἄγουσαν ναῦν εὐσταθεῖν, ἀλλ' ὥσπερ ὑπὸ 663 κυμάτων ἀγρίων ἀνοχλουμένην, τῆδε κάκεῖσε φερομένην ἀνάγωγον, μὴδὲν ὑπέικουσαν τοῖς κελεύσμασιν, αὐτανδρον ὡς εἶχε καταποντίζεσθαι, ὥστε καὶ πολλάκις μὲν καταδύεσθαι, ὡς οὐκ ἐσαῦθις ἀναδυσσομένην, τοσαυτάκις δὲ ἀπελπιζομένην ἀναδύεσθαι πάλιν, καὶ ναυτῶν ἀπορούντων καὶ κυβερνήτου ὅπως χρῆσονται τῇ θαλάσση. Τότε καὶ τὸν βασιλέα, προφανῆ τὸν κίνδυνον βλέποντα καὶ περὶ ἑαυτῷ τε καὶ πᾶσι τοῖς παισὶν ὀρρωδοῦντα, εἶπεῖν πρὸς τὸν κυβερνήτην ὡς ἀγωνιστέα καὶ ὑπὲρ δύναμιν· εἰ γὰρ μὴ κόσμον πάντα, ἀλλ' οὖν Ῥωμαῖδα πᾶσαν ἐπὶ ξύλου ἄγειν ὀλίγου, τοὺς βασιλέας ἔχοντα. Καὶ τὸν ἀπειπεῖν μὲν ὀκνεῖν, μὴ καὶ κίνδυνον ἄντικρυς ἐξαγγέλλοι, προτρέπει δὲ τὸν ἐξ ἑαυτοῦ λόγον τοῖς πράγμασιν, ὡς ἀναγκαῖον ὄν, εἰ μὴ Θεὸς ἀρήγοι, χανεῖν πρὸς θάλασσαν πάντας· οὕτω καὶ τέχνη ναυτικὴ πᾶσα τῶν κινδύνων ἠττάτο σφίσιν ἐν χρῶ κειμένων. Μόλις γοῦν, διαμαχόμενοι πρὸς τε κῦμα καὶ θάλασσαν ἀγριαίνουσιν καὶ πολλάκις ἐγγὺς ἐλθόντες τοῦ καταδῦναι, τῇ Ῥαιδεστῷ ἡμιθνήτες ἐκ φόβου προσίσχουσιν. Ἐκεῖσε γοῦν ἐφ' ἡμέραις τῆς ταραχῆς ἀνέσαντες, ἵπποις καὶ αὐθις χρησάμενοι, ἐξεληλακότες μέχρι καὶ τῆς Ἀλλαγῆς χώρας κατήνησαν. Ἀλλαγὴ δ' ἦν ἐκείνη καθ' ἣν καὶ τὸ ζῆν μεταλλάττειν εἴμαρτο τῷ κρα τοῦντι· καὶ ὁ μὲν Παχώμιος φθάσας τετύφλωτο, ὡς μὴ ἐντελεῖς τὰς ὑποψίας ποιοῖτο, τὸ δὲ γε τοῦ Παχωμίου χωρίον τὸ μόρσιμον ἐξεπλήρου. Ὡς γὰρ ἐκεῖσέ που κατεσκήνουν ἅμα βασιλεῖς καὶ στρατὸς καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο πλέον, ἔφθασαν δὲ καὶ οἱ Τόχαροι, σπεύσαντες συμβαλεῖν βασιλεῖ, βασιλεῖ μὲν οὐκ ἦν οὐθ' ἵππαζομένῳ ὀραῖσθαι, οὔτε μὴν ὀμιλεῖν εἰς νόσον κειμένῳ, ὅτε καί, τὸν νοέμβριον ὑπογράφοντι συμβάν τὰς τοῦ ν κεραιᾶς συμμῖξαι, ἐπελθεῖν εἶπεῖν λέγεται ὡς ἰδοῦ συνέκλεισεν ὁ νοέμβριος. Τὸ δ' ἦν ὑπονοηθὲν ὡς συνέκλεισαν αἱ πράξεις τῷ βασιλεῖ, τῆς ψυχῆς τὸ μέλλον ὑποδηλούσης. Ἦν οὖν τῇ τοῦ ραῖσαι τῆς νόσου προσδοκία εἰς ἀναβολὰς τιθεῖς τὸ ἐντυχεῖν ἐπιστᾶσι τοῖς Τοχάροις· ἐπεὶ δὲ ἡ νόσος ἐκραταιοῦτο καὶ τῷ ἀπὸ ταύτης δέει καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ἔθνους ὀρρωδία συνηπταιοῦ γὰρ ἦν ἄλλως ἐλπίζεῖν ἢ κινήθέντας ἀφανίζειν τὸ πρὸς ποσίν, εἰωθὸς ἄλλως ληστεῖαις ἀποζῆν, τοῦ 665 βασιλέως μεταλλάξαντος, ἀναγκασθεῖς δὴ διὰ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς καὶ ἀπ' αὐτοῦ σκίμποδος τῆς ὀδύνης ὀμιλεῖν σφίσιν ἔγνω, καὶ τοῖς μὲν πλήθεσιν ἄλλως ἐς χάριν ποιεῖν, τοὺς δὲ γ' ἄρχοντας σφῶν εἰσαγαγεῖν τε

καὶ τὰ προσήκοντα εἰπεῖν τε καὶ ἀκοῦσαι. Τότε τοῖνυν καὶ παρασκευασάμενος ὡς εἰκὸς καὶ γε τοὺς οἰκείους ἐφ' ἑκάτερα παραστήσας, αὐτὸς καὶ βία καθήμενος ἐπὶ σκίμποδος, ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου καὶ τὰ κατ' αὐτὸν πράγματα ἐνεχώρουν, ὀλίγοις τισὶ λόγοις τὴν ἐκείνων ἀφωσιούτο θεραπείαν, χάριν μὲν ἔχειν ἐμφαί νων καὶ τῷ Νογᾶ, τὰ κατ' ἀξίωσιν ἐκτελέσαντι, χάριν δ' ἔχειν κἀκείνοις, ὡς προθύμως ἐπὶ βοήθειαν ἀπαντήσασι, δυσχεραίνειν δ' ἐπὶ τῇ νόσῳ, ὅτι μὴ καθαρῶς ἔᾶ τὴν πρὸς αὐτοὺς αὐτοῦ ἐντυχίαν γίνεσθαι, ἐν ἐλπίσι δ' ἔχειν ράϊσαι τῆς νόσου καὶ τὰ πρὸς θυμοῦ ἐκτελέσαι, εὖ ἐκείνους ποιοῦντα ὡς ἄξιον. Ταῦτ' εἰπόντος ἐκείνου, τοὺς Τοχάρους σχῆμα μὲν ἀλγούντων ἐνδείξασθαι, σχῆμα δὲ καὶ ἐλπίζόντων αὐθις ἐμφαίνειν ὡς ράϊσει τε τὸ πάθος μετ' οὐ πολὺ καὶ γε σφίσις ἔσται τὰ ἀπὸ τοῦ βασιλέως καλὰ ὑγιαίνοντος. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἢ νόσος δὲ ἐπεδίδου καὶ τὰ ἑαυτῆς πληροῦν ἔμελλεν. Ὡς γοῦν ἡ κυρία ἐνέστη καὶ ἤδη τὰ τοῦ θανάτου, καὶ μᾶλλον τοῖς ἰατροῖς, προσδόκιμα ἦν, τῷ μὲν ἀκτουαρίῳ Καβάσιλα οὐκ ἀσφαλὲς τὸ ὑπομιμνήσκων τὰ τοῦ κινδύνου ἐδόκεινομίζεται γὰρ τοῖς νοσοῦσι καὶ τοῦτο μοῖρα θανάτου, ὡσπερ ἂν εἰ αἴτιον ἦν ἐπὶ τούτοις τὸ λέγειν τοῦ γίνεσθαι, ἀφεῖναι δὲ πάλιν ἀπελθεῖν ἀνέτοιμον οὐ τῶν καλῶν ἐδοκίμαζε. Τῷ τοι καὶ προσελθὼν τῷ ἐξ ἐκείνου βασιλεῖ Ἀνδρονίκῳ, ἐθάρρει τὸν λόγον τῆς ἀποφάσεως, ὡς οὐ βιώσοντος ἔτι τοῦ βασιλέως. Καὶ ὃς οὐδ' αὐτὸς ὑπομιμνήσκων τὸ ἀπευκατῖον ἐθάρρει, ὅμως δὲ τὴν ἐτοιμασίαν σοφίζεται. Εὐθύς γὰρ τὰ τοῦ δεσποτικοῦ θανάτου σύμβολα εὐτρεπίζονται, ἃ λαβὼν ὁ ἱερεὺς τῶν τοῦ κλήρου καὶ εὐλαβῶν, στολισθεὶς ὡς ἔδει, παρίσταται οἱ ἀνωῖστος πάμπαν, μηδὲν εἰδότε. Ἔτυχε δὲ πρὸς τὸν τοῖχον ὀρῶν βασιλεὺς καὶ τὰ καθ' αὐτόνην γὰρ καὶ τοὺς λογισμοὺς ἐρρωμένως εἶχε διανοοῦμενος. Ἰστατο γοῦν ὁ πρεσβύτερος παρὰ θάτερα, τὰ ἅγια δῶρα κρατῶν ἐν χερσὶ, καὶ, τὴν ἀπ' ἐκείνου καὶ μόνου ἐπιστροφὴν πρὸς αὐτὸν παραδοκῶν, ἐφ' ἱκανὸν σιωπῶν ἵστατο. Ὁ δέ, εἴτε τι τοιοῦτον ὑπονοήσας, εἴτε καὶ ἄλλως ἐπελθὼν αὐτῷ, ἐπεγκλίνει πρὸς τὸν πρεσβύτερον, καὶ ἄμ' εἶδε καὶ ἅμα συνῆκε τὸ δρᾶμα, καί· «Τί, φησί, τοῦτο;» Τοῦ γοῦν ἱερέως ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ εὐξάμενοι φέρουσιν εἰς βοήθειαν καὶ τὰ δῶρα τὰ εἰς ὑγίαν συνοίσοντα λέγοντος, αὐτὸς διακόψας ἀναθαρρεῖ καὶ τῆς κλίνης ἀνέγρεται καὶ ζητεῖ ζώνην καὶ τὸ ἅγιον διέξεισι 667 σύμβολον καί, τό· Κύριε, ῥῦσαί με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης, εἰπὼν καὶ τὰ εἰκότα ποτνιασάμενος πρὸς τὸν Ὑψιστον, τὴν ἀγίαν μετάληψιν δέχεται καί, πεσὼν αὐθις καὶ καιρὸν ἐπισχῶν, τὴν ψυχὴν ἀφίησι. Καὶ δὴ τελευτήσας οὐχ ἤττον τοῖς τῶν Τοχάρων ἢ τῶν οἰκείων τετίμηται δάκρυσιν· οὐ τὸν νεκρὸν τὸ τάχος οἱ εἰς τοῦτο ταχθέντες συστειλάντες νυκτὸς παρὰ τὴν Νέαν Μονὴν, ἐγγύς που τῶν ἐκεῖ κειμένην, μετακομίζουσι. Καὶ οὕτως ἀπέρχεται βασιλεὺς, ζήσας μὲν τὰ σύμπαντα ἔτη πεντήκοντα καὶ ὀκτώ, βασιλεύσας δέ, ἡμερῶν δεουσῶν εἴκοσι, τὰ εἴκοσι τέσσαρα. Ὑποδεῖται μὲν γὰρ τὰ τῆς βασιλείας ἐρυθρὰ ἑκατομβαιῶνος πρώτη, ὡς λέλεκται, θνήσκει δὲ σκιροφοριῶνος ἐνδεκάτη, ἡμέρα παρασκευῆ. Καὶ οὕτω καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ σημεῖον ἐτελειούτο· ἦν γὰρ ἐκ πῖ στοιχείου τριγράμματον τὸ ἐπ' ἐκείνῳ σύμβολον. Δήλωσις δ' οἶμαι ταῦτα τοῦ τε κατ' ἐπίκλην αὐτῷ λεγομένου Παλαιολόγου γάρ, τοῦ τόπου καθ' ὃν ἔμελλε τελευτᾶν τὰ Παχωμίου γὰρ τὸ χωρίον ἐλέγετο καὶ τῆς ἐπιτελευτίου ἐπὶ τούτοις ἡμέρας· ἡμέρα γὰρ ἦν παρασκευῆ καθ' ἣν ταῦτ' ἐπράττετο, ἐνδεκάτη, ὡς εἴρηται, σκιροφοριῶνος τοῦ #22Πψβ' ἔτους.